మంకథాపిందానుకూ కుంకథాపిందానుకూ కి మదజ్ఞాడాదిభట్ల నారాయణదాన తిందిజయంతుృత్వవసంచకళ్ళి

సంస్కృత్సమత్-చిరాల

IN GOVT. OF INDIA APPROVED LIST.

(1)

A.C. Chummar & Son

GOVT. & RLY, CONTRACTORS

POST BOX NO. 4

OLLUR (KERALA STATE)

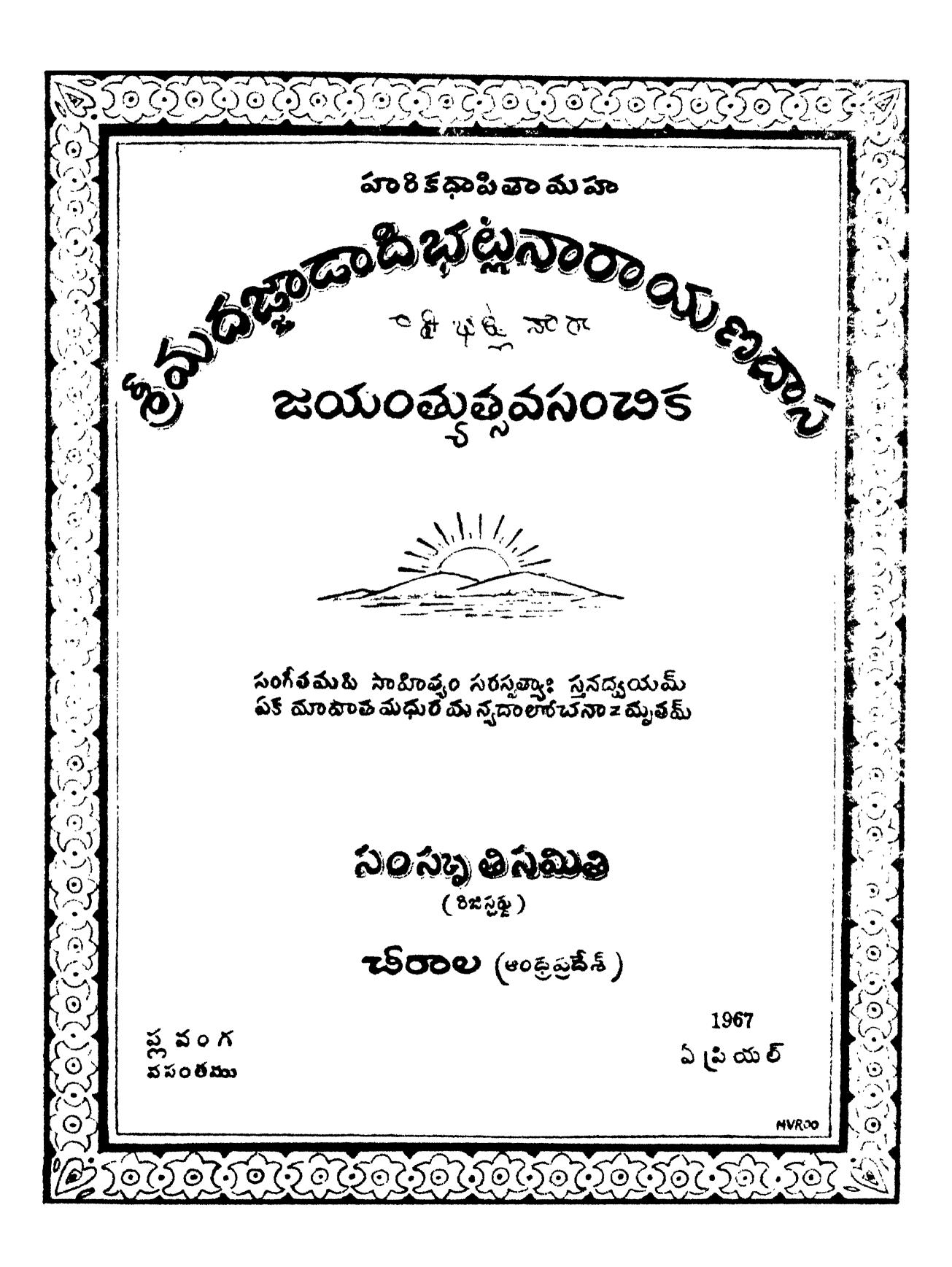

TELE: CHUMMARSON	PHONES:	
PHONES:	(OLLUR EXCHANGE)	
(TRICHUR EXCHANGE)	PACKING CASES FACTORY	
RESIDENCE & OFFICE 1	SAW MILLS & FOUNDRY \ PLYWOOD & NAILS MEG \ (

TRICHUR OFFICE 94 SACRED HEART TILE WORKS 52

50

15

సర్వహ్వమ్మమాలు: పంపు-ృతిసమతి, చీరాల.

్డ్రహాలు:-- 1000

్భచురణ భో తాస్థమాకులు:

్రీ క రై ఈ క ్రై రి రా పు. B. Com. (Hons.) B. L., మే నేజుకు (Leaf Stock and Supply Dept.) ఐ. యుగ్. టి. డి. కరెషన్, చీరాల.

త్రావుల చేపేఎడ్డావం. ఆధ్యామంజ: గంగా—ృత్శనుత్, మీరాల.

్ట్ ధర్మవరపు స్తానామాంజనే ముందు. L. I. C., నవలకొనుగాన ఆఫ్రీను, చిగాల.

్రీ ఆన్నంరాజు రాధాకృష్ణమూర్తి. సంస్థృతినమతి, ఉపాధ్యమంలు.

ညာ ေကး ညာကအေျခ တင္တာရွည္လည္သည့္

ఆధిపతులు: ఫర్వాస్జ మున్నటాలయము. రాజమోహంగ్రహితలు - 1.

> ్పాప్తిస్తాను: నుస్కృతినమితి, (దిజిక్ట బ్ రా ల. గు ంటా ఈ (జిల్లా) అండ్రక్షా

మూల్యారు: - ఐమరూపాయు...

BECKER BEKER BEKER

కి త ము

గానుళా క్రార్డ్, లయ్టుప్పా, స్వేకల్ప్, శ్రీమదజ్ఞా డాదిభట్ల నారాయణందానుగారికి క్రిమములో ఈ నంచికలు అంకితము చేయుచున్నాము. సంస్కృతిసమితి – చేరాల

సంపాదకవర్గము:

- **క్**రావుల చేసెంద్రాథం
- శ్రీకరాశ్రీ ఈ శ్వరరావు
- 🕭 ప్రతాప వేంకట సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి
- శ్రీ ఎ. ఏ. హ ను వుంతరావు
- 🕹 ఊటుకూరి హృష్ఠేశగుప్త

తొ లిపలు క్షు

ఇది ప్లవంగ నతవసంత సమయమం ఈ కుళసమయమువ చీరాల సంస్కృతిసమితి దేశములోని రపజ్ఞలోకముపకు అంజలి ఘటించుచున్నది. పాఠక మహాకయులారా !

తెలుగుతల్లి కన్న మహిమేధావులలో, ప్రాడ్యులు, ప్రాక్సాత్యులు, పండితులు, పామం రులు ఒకరవనేల : దేశములోని రసజ్ఞులందరు 'వంభావ సరహ్యతి' ఆని కొనిమాడిన హారికులా పితామహులు (శ్రీ) అక్టాడ ఆదిథట్ల నారాయణదానుగారు. నవరసభరితముగా కథాగావము చేయు టలో ఆందెమీపివచేయి ఆనిషించుకొనివ నారాయణదానుగారు ఒక్క. తెలుగుజాతికే కౌక యావ ద్భారతదేశానికి చిరస్మరణీయులే. అట్టి దాముగారి జీఎతవిశేషాలు, రచనలు ఇంతకుపూర్వమే ముద్రతములై దేశమున బహుశ్యపదారమును పొందినవి. ఐనను దాముగారి (పతిభావ్యుత్ప త్వలను మకటించు వ్యాసములను పద్యములను (గంథవిమర్శలను జీవికానుభవములను వంకలనముచేపి మరురించు భాగ్యము మా చీరాల సంస్కృతిసమితకి అభించుట విక్క.ముగా హర్షిఖపడగిత్తది.

ఇదియొక మహ క్రరమైన కార్యకమము. ఈ సంచికాముండణమును నిర్వహించనలే నను సంకల్పము కరిగిననాటినుండియు మా చేరాల పట్టణములోని వి. యాండ్. టి. డి. కంపెనీ రీఫ్స్టాక్సు అంద్ సొప్టై ఆఫీసరుగారును. ట్రీ దామగారికి పన్నిహిళబుడుపులును. ప్రభాహ్హద యులు నగు ట్రీ కర్రా ఈక్వరావు, B. Com (Hons) B. L., గారు మాకు సర్వనిధముల సహ యము చేసినారు. దేశములోని నివిధ వ్యాపారసంస్థలనుండి ప్రకటనద్వారా ముందణమునకగు ధన మును సమకూర్పుటయుందును పండితులతో ఉత్తర ప్రత్యు త్రరములు జరిపి వారి రచనలు పేక రించుటయుందును ఆహర్ని శములు కృషిచేసి మా ప్రయత్నానికి దోహదముచేసి చక్కని రూపము నిచ్చిన ట్రీ కర్రా ఈక్వరరావుగారు ప్రత్యేకముగా అభివందనీయులు. ట్రీ దానుగారిమై గల భక్తి గౌరవములతో తమ వ్యాపార్యకటనలను నిర్మీతమగు ధనమునుపంపి మాకు తోడ్పడిన వివిధ వ్యాపారసంస్థల యుజమానులకు మా కృతజ్ఞ తాళి వందనముల సమర్పించుకున్నాడు.

త సంచికను ముబ్రింటు ఉద్దేశ్యముము తెలిపినంతనే దానుగారి రచనలపై పరిశో -ధనా వ్యాసములను పంపిన విద్వాంనులకు, దానుగారి స్వరూవస్వభావములను చిత్రించి పవ్యాలు ్రాపి పంపిన కవీం దులకు, దానుగారితో తమకుగల పరిచయమను, ఆనుభములను బ్రాపి **పంపిన దాసుగా**రి సన్నిహితబంధవులకు, శిమ్మలకు మా సంస్కృత్సమీతి ఎంతయా ఋణపడి యున్నది. వారికెల్లరకు మా హృదయపూర్వకి ధన్యవాదములు.

సంస్కృత ఆంధ్ర ఆంగ్ల భాషలలో వచ్చిన వ్యాసాదులను పరిశీలించి ముద్రదణకు నహాయాపడిన మా నుపాడిక్ర నభ్యులు త్ర్మీ జాతాప వేద్కట నుట్రహ్మణ్యశాట్లి, త్రీఎ. ఎ. హనుముండర పుగార్లకు, రేయింజనక్కు క్రమించి సక్రామలో సంచికను సర్వాంగనుందరముగా ము టించియెచ్చిన రాజమహేం (డవరము ఖరదార్జా (జెస్ యజమానులు జ్రీ పురాణపండ రాధాకృష్ణ మూ డైగారికీని, ఈ కార్యక్రమ నిర్వహణమలో ఆఓర్మైన కృషిచేసిన సమీత సభ్యులకు ဆာဆု္မညာက ទာတုေငယ္ခုကေ ဖြံ့ မေးမေးတာဝ ဆာ္မညီး ဒီကေည္ ဖြံ့ ညီတာေတာ့ ဆာတာသည္ကာဝိပတ် హృదయపూర్వక వందనములు.

మా సంస్కృతికి ముఖ్యాభిమానియై ఆడుగడునను మాకు బ్రోత్సాహము నొసఁగుచు చేదోడువాదోడుగా నున్న శ్రీ కర్రా ఈశ్వరరావుగారికి కృతిజ్ఞతాంజలలు.

్మీ నారాయణదానుగారి క్రిడ్రిక్షింట్లు దేశచర్మలలో సు**స్థీరమం**కావలెనను సతృంక ల్ప్రముతో ఈ సంచికాము ద్రణ కార్మక్షమము నిర్వహింపఓడినది. ఇందలి రచనలు దేశములోని రసజ్జరోకమును ఆలంకరింపగల్లిన మా యత్నము ఫలించినట్లు సంభాపింపగలము.

ఇంకను ఈ తొలిపలుకునే పొడిగించుచున్న రసభంగమై తినబోవు వస్తువునకు రుచి చెప్పినట్లుండునేమో యని తలంచుచు ఈ పవిత్రసంచికను మీకు ఆండజేయుచున్నాను.

లో కాస్సమస్తా స్సుఖనోభవన్ను.

ఆ ధ్య ఈ లం. చీరాల, ఆంద్ర్మజేశ్.

လ်ပည်း ခြောင်း လေးကို နော်မှာ မြောင်း မြောင်

కూర్చన్నవారు, (ఎడమన ండి)

- 1. (క్కిడి యస్. ఆర్. ఆంఖస్యులు 2 (క్కివి. నాగేశ్వరరావు
- 8 లీ ఆర్. దేవేంద్రమాథం (అధ్యములు) 4 లీ కె. ఈశ్వరరావు (Chief Patron)
- ర్ 🐧 యస్. సుఖ్బానావు

- 6. 🜓 డి. గోపాలరావు

నిలబడినవారు, (మొదటి వరుస)

- 1. () ఎ. တရာရည္ကန္ကသာ ၅ (နဘဲတို႔မ်ားမ) 2 () 3. ၁. သဖုံးဘုံကျွနားညို့
- 8. \bigcirc యు. హైపీ కేశగ ప్రద్యాద్ధి) 4. \bigcirc పి. వెంకటరావు

- 7. (కి, జె. రామచం(వరావు
- (7. డవ వర. స) 1. 🐧 కె కృష్ణమూ ర్థి 8. 🐧 టె పి శవశా స్త్రింగ

- 5 🐧 ఎ. వి. హానుమంతరావు 🤼 🐧 సి. హెచ్. రామారావు (సహాయకార్యద్భి)
 - 8. \bullet 3. స్మబ**హ్మ**ాణ్యము
 - 2. 🕩 యన్. అప్పారావు
 - 4. 🐧 కె. మబ్బహ్మణ్యశా స్త్రే

	•	

విషయాను క్రమంతోక

(1) నారాయణణాన ౖపశ్షిం :	్రీ నల్లాన్ చక్రవర్తుల కృష్ణమాచార్యం
· · · · · · · · · · · · · · · · · · ·	రిపూర్ణ స్థాకానంద ఖారతీమహాస్వామినం
(8) 🐧 నారాయణదాన మహోదయానాం శతజయం	
త్యుత్సవనమయో సమర్పితాని క్లోకరత్నాని:	నల్లాన్ చక్షక్ష కృష్ణమాచార్యం
(4) క్రాంకరావైన్ :	૭ a. v. గు లే8
(ర్) హాగికథ:	ಕಟ್ಟ ಪಾರ್ಯಯಣವಾಸುಗಾರಿವೆ ಬ್ರಾಯಬಡಿನದಿ
(6) మా గురుదేవులు :	ి నేతి లడ్డ్మీనారాయణ ఖాగవతులు
(7) 🐧 నారాయణదాను :	శివశంకరస్వామి వారు
(8) బహుముఖ ప్రజ్ఞాశాలి నారాయణదాను:	్రీ హారి ఆది 🕻 షువు
(9) కథాగాన వాచస్పతి ;	కు బందా కనకలిం గేశ్వర రావు
(10) ఆదిళట్ల నారాయణదానంళ :	. శ్రీ సి. హెచ్. ఏ. నరసయ్య
(11) సంస్థ్రకణము :	త్రీ పిల్లుట్ల సుందరరామశా స్త్రి
(12) పుందూప నరస్వత్యా రాధనము :	్రీ కొడ్డుప్ల పురుపో కం
(18) నారాయణ స్కృతి :	🜓 మతి బుర్రా కమలాదేవి
(14) కథాగానము— चिक्कारी ధానము :	🕩 పాతూరి మధుసూదనరావు (🕶 હ్યు)
(15) ఆదిళట్ల నారాయణదాన (వశంస:	్ చ ల్లా పిచ్చయ్య ా ్ప్ర
(16) హరిశథాపితామహుడేశాదు మహానటుడు	ి. సానం నరసింహారాను
🐧 నారాయణదాసుగారు :	స్థానం నరసింహారావు
(17) ళంభో తవారాధనం :	్రీ జమ్ములమడక మాధవరాయశర్మ
(18) 🖟 మదజ్జాడ ఆదిళట్ల నారాయణణామగారిని గురి	ంచి: జీ కంకర పూర్యనారాయణశాడ్రి
(19) విరిద్యాయిలి :	🕩 మిన్నికంటి గురునాధకర్మ
(20) "హారికధక పితామహా" జీమద్దజ్ఞాతాదికట్ట వారా	·యణతాన వైశిష్ట్వము: శ్రీదీ డి తదాను
(21) ్రమదక్షాడాదిళట్ల నారాయణతాను:	🔥 တဝနမ္က ၿမိဳ္မွုဘတ္တက
(22) జాతక ఖాగంలో, దానుగారు :	్రీ యామికాల పద్మ నా కస్వామి
(28) హారికథా పితామహుడు :	త్రీ తివాశర్ల పేంకటావధాని
(34) Tank to the :	్రీ సంగీత రావు

```
(25) 🔥 మడజ్జడాదిళట్ల నారాయం
                                         ಕ್ರಾ ಕಾಜ್ ಪ್ರಯಯಾಗಿ ವೆಂಕಟರಮಣಯ್ಯ
    ದಾಸುಗಾರ ಜಿವಿತ ಸಂಗ್ರ್ ಮು:
                                                   కి ఓరుగంటి నీలకంఠశా స్త్రి
(26) 🔥 ఆదిభట్ల నారాయణదాన హృదయము :
                                              🔩 🌏 బృందావనం రంగాచార్యులు
(27) అశురాంజ\mathfrak{d} :
                                                ్ట్రీ జటావల్లకుల పురుపోత్తము
(28) ప్రకంసా క్లోకాం::
                                                    ్రి గంటి జోగిసోమయాజి
(29) పరిచయస్మృతి :
(30) హరికథా చతుర్ముఖః :
                                                  తీ మల్లాది చంద్రశేఖ<sup>గశా</sup>ట్రే
(81) 🖟 నారాయణ దాసానామ్-త్ర్వక్షాన 🗓 భవమ్ :
                                            ్రీ వాజ్ పేయాజి చేంక లేక్వరశాయ్త్ర
                                                 🐧 సామవేదం జానకిరామళర్మ
(33) స్కృతిసథంలో మాతామహుడ్డు :
                                                          🌓 ఉపాధ్యాయుల
                                                            🚺 దీడికరాసు
(84) ఆశ్మత్యాగము :
(35) సరస్వతీమూ _ ర్థి :
                                                           18 పి. గణపతిశా(స్త్రి)
                                                        🖢 మతి కె. యస్. డేవి
(86) మా తాతయ్య మధురన్మృతులు 47.12
(87) (^{8}) నారాయణదాసుగారు_{-1} వారి
                                               🕒 పంతుల లడ్మీనా రాయణా స్ర్మే
    హారిక థా యశగాన బ్రబంధములు :
                                               ్రి దువ్వారి వేంకటరమణశా(స్త్రి)
(88) (8) నారాయణదాను స్వరూపరేఖ:
                                                   🐧 వడ్లమాని నరసింహ దాసు
(89) అమూe_{\beta}రత్నము గణనీయమూ_ర్తి :
40) సర్వతోముఖ ప్రతిఖాశాలి "హరిక థా పితా
                                                        🕩 క్రా ఈశ్వరరావు
    మహా" 🐧 ఆదిఖట్ల నారాయణదాసు :
                                            🕑 రావ వేంకటనుడ్డు క్మాడ్యా 📆
(41) ఘంఖావవాణి :
(42) తారక (పబంధము :
                                                 💽 కొల్లూరి అక్కడమూ ర్హిళర్మ
(48) నారాయణదాన నవరoldsymbol{a}వాలికoldsymbol{s}:
                                                                  ಕರುಣ (👣 )
                                            🕩 ధర్మవరపు సీతారామాంజనేయులు
(44) హారికథా పితామహుడు :
                                        ి హిహ్హా సత్య నారాయణ రాజశేఖరం
(45) హారికథ :
                                                  ి 🔥 చెఱకుపల్లి జమదగ్ని శర్మ
(46) ಕರ್ಮಿ ಕರ್ಮಿ ನಾರಾಯಣದಾಸುಗ್ಗಾರು :
                                                    🕩 పోకల ధనుంజయరావు
(47) సుమాంజ0:
(48) है। है। ఆదిభట్ల నార్భాయ్యణదానుగారు :
                                   (ది. 18-1-1985 సంగర ఆంధ్రవాణ ను్డ)
(49) చిరస్మరణీయుడు :
(50) ఆదిభట్ట :
                                        (29-1-1945 NOUT MOLE AND SE NOW)
ு இது கூடு கிறுந்து கூடுவாக்
(52) ေနာ္ တလုပ္ေတာ္လ_{ij}လုပ္သည္မွာ ေ
                                                ம் வுறியாச வகு காத்து
                                                    Pathie, m Bermain
(58) The strain or Kar:
```

క్రాహ్మంపూడి కృష్ణగుగా రై (54) అమరజీవి నారాయణదాసు :্ষ্ঠ క్రా వెంక్టావు (55) ఆదిళట్ల నారాయణదాసుగారు : కలగ ఆంజ నేయా స్ప్రే (56) [పళంసాస్తుతి రత్నమాల : () పేదనభట్ల వెంకటరమణయ్యదాసు (57) సద్దురు సన్ని ధానము : (58) 🐧 నారాయణదాసుగారి జీవిత విశేషాలు : 🔥 န ဇာ ညာတ္စဘာတာထား ్రీ దివాకర్ల రామమూ ర్రి (59) హాగికథా ప్**తామహుడు, 🔥 నారాయణదాను** : (60) హారిక ధా పితానుహునకు వినయాంజరి : ్లి మండలప**్తి ఉపెం**డ్ శర్మ (61) సగ్వకళాబ్రవూర్ణ 🐧 మదజ్ఞాడాది కుమారి క్రా రాజూ జేశ్వరి နဗ္က ဘာဘလားကောက်ကလာ : 🔥 గరిమెళ్ల వీరరాఘవులు (62) 🐧 నారాడుణదాసుగారు : ్రీ అప్పల సోమేళ్వ: ళన్మ (68) \bullet నారాయణదాసు త $\underline{\bullet}$ ్షపరిశీలనం : త్రి పిల్లలమఱ్టి వేంకట హానుమంతరావు (64) మాగ్గదర్శీ మహార్షి:(65) మరపురాని మనిషి : 🔥 అమ్ముల విశ్వనాధ ఖాగవతార్ (66) ఆధునికయుగంలో అచ్చతెనుగు కవితకు పితామహుడు : (8) నిడదవో \odot వెంకటరావు (67) హారిక థా పితామహుని శతజయంతి : (1964 - 45) ఆదివారం ఆంగ్రబ్గనుండి) (68) ఆంగ్రహంగీత, సాహిత్య వియన్మండ] ్రీ మామిడిపూడి వెంకటరంగయ్య. లాన్ని ధగద్దగితంచేసిన ధృవతార :

గ్రంథసవికాక్షలు

(69) జగక్యాతి.

ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಠಕಾಲು.

జగజ్యోతి : రెండవ భాగము.

((70) అటపాటలమేటి ఆదర్శకాన్యం బాటసారి :

(71) కమనీయ కవితకు కాణాచి కాశీశతకమ్ :

్రీ క్రోవ్వీడి రామం క్రీ వాసా సుబ్రహ్మణ్య శాట్ర్రి

CONTENTS

1)	Adibhatla Narayana Das An Integrater of fine arts:	By K. Srinivasa Rao
2)	Narayana Das - The Savant:	S. N. Jayanti, Calcutta
3)	Srimat Ajjada Adibhatla Narayana Das:	By Dr. T. Kanka Raju
4)	A Brief Sketch of Cultural Association:	U. Hrushikesa Gupta
5)	Three Born Poets & Nine Rasas:	R. M. Challa
6)	Appreciations: The Hyb	erabad Bulletin, 16-1-1937
7)	Sri A. Narayana Das - A Sketch:	By. M. Gowri Sankar
8)	Harikatha and Sri Narayana Das:	By. E. Bharadwaja, M. A.
9)	Body's Soul & Earth's Heaven:	R. M. Challa
10)	A Silent Sketch:	By. N. V. Rama Rao
11)	Sri Adibhatla Narayana Das - His persona	lity:
	By. Sri V	Vasanta Rao - Venkata Rao
12)	Narayana Das; A Versatile Genius:	By. V. Bhrahmaji Rao
131	Narayana Das: The man and the encyclopaedic range of His Interests:	By. R. Appalaswamy
14)	Harikatha Pithamaha's "Jagajyoti": By	V. V. Subrahmanya Sastry
15)	Lord Narayana Incarntes } as Sri Narayana Das: Dr.	N. T. S. Yajulu; M. B. B. S,

_ శ్రీ వక్గాన్ చక్రవర్తుల కృష్ణమాచార్యః

లో కే బహావస్సంతి హారికథా కథన నిపుణాః, కవయో, గాయకా, ఆంధ్రగీర్వాణ ఖాషాద్వయ పాండితీమండితాః, కించ ఆంగ్లపారశీకాది ఖాషా కోవిదాళ్ళ, కింతు నహ్యేక్లావస్థానా దృశ్యతో పూర్వొక్తానాం గుణానాం. పరంతు గుశ్భాన్త్రు మధితే స రస్ట్లోనళవతి. యుం కవితాలాలన. స్పళబ్ధం **నోపే లై.** యోగాన మభ్యస్థతి తస్యనై వా పేజూ ళజాదికస్య. య స్ట్ర ద్వయం పేత్రి సనృత్యం నాధిగ చ్ఛతి. య్మాపేక్సుపియర్ మహిళయ మభినందతి నకాళిదానకవితారామణియకం నైవజానీతే. యః కాళిదానంపేత్తి నన మేక్సుపియరుం. యోరాగజ్ఞ స్పతాలాది ప్వలను. యస్తాలాళిజ్ఞ స్పరాగస్య వైదేశి దడిడాం. యోంతర్వాణి స్థాన్యావాణి అంతర్గడాగుడా యేతేన బహిర్మి స్పరతి. యస్సఖాసు వాగ్మీ తస్యనవి వేకళ్ళబ్దాదిము. యోలిఖతి సనవదతి. యోవదతి సనలిఖతి. పతత్సర్వ మపిసాధారణ్యేన వర్తతే. ప తద్వృత్తానస్యాపవాదో ఒ స్టీతి చేత్ససర్వజ్ఞమూ ర్తి ర్నా రాయణదాన పకవవేతినాత్యు క్తి కి. బృహాత్యా కృతి, ఆకృతేస్పదృశ్బజ్ఞా, బ్రజ్ఞాయాసదృశీఆగమ ವಿಶ್ವಾ, ಆಗಮಸದೃ ϕ ಆರಂಭಃ, ಆರಂಭಸದೃ ϕ ఉದಯ ఇత్యేత న్నా రాయణదాసస్యాభిజ్ఞానం. "హరిచరితా మృత" రచనే నారాయణదాసవర్యస్థ భ_క్తిరసా ర్ప్రాం ప్రాంథం సర్వత్ర ప్రతిఫలతి. "గద్యం కప్పి **వాం** నికషంవదంతి" ఖలు. ఆంద్రగీర్వాణఖాష యో రుళయోరపి నారాయణదా సేనవిరచితానిగద్యాని

తత్ప్రిజ్ఞాయాం కేవలం నికషీభూతాని. గద్యరచేసే తచ్చక్రిరనన్యసదృశీ. హృద్యాసూపమాసు,క్లిష్ట్రిష్ట కల్పనేషు, యమకాది శజ్ఞాలంకారేషు ఇతరేష్ట్ర లంకారేషుచ తత్ప్పతిళా నన్యామాన్యాచ.

కార్మా కమ్య రమ్య రమ్య దర్శ వర్మగరై ర్మర్మన్ట్రగృస్వచోఖి ర్జనాన్ ఖాసయన్ హాసయన్ [తానయంగ్ప దిశుక<u>్తి</u>స్వాం నమవాకిరత్. నారా యణ దాసు వెయాసక్యాం పాణినీయు కాణాదే ఇతర శాస్త్రేష్మపి సంజాత కౌళలు. "కధం బహుషు కౌళల ముత్పద్యతే? ఆయుఃఖల్వల్పం శ్రీంపితా వతీతి నసంకయావసరఃతస్యాదేవ్యాఃఅన్ముగవాలేకోపి పతతిచేత్ "మూకంకరోతివాచాలం" ఇతిన్యా యేన తదన్నుగవాప్పాత్రస్య కిందుష్కరం?. బాల్యప్రవ చుళు కిత సర్వళాడ్ర్రసాగరః నారాయణదాసస్సాడా త్రుంభసంభవప వావత తారేతిమ స్యే. పవమేవ నాలా యణదానవర్యః స్వ్రపజ్ఞాపాటవేన, వచః పియూ మేన, నృత్తగీతస్వరకల్పనాది[ప[కమైశ్చ సర్వజనా నాహ్లాదయన్ ఆరాదారాత్పూరుపాయుషం జీవ యాతాం నిర్వర్థ్య బహూన్ నేతి లక్ష్మీశారాయ డాది శిష్యాన్ స్టకల్ప్య సమర్చిత శారదారవింద చరణశృద్ధినాద బ్రహ్మాపాసనయా కేవలం స్వేచ్ఛ యైన బ్రహ్మెక్యమవాపేతి కం.

జయంతితే సుకృతినో రససిద్ధాం కవీశ్వరాం నాస్త్రి యేషాం యశంకాయే జరామరణజంభయం,

్ హరికథాపీతామ్హాం :

__ & పరిపూర్ణ ప్రకాశానందభారతీవుహాస్వామినః

- · **మహాతాం** స్మరణం ధ్యానం మహాత్వా ఒ పాదకం యతః మహాత్వాఽఽకాండి డాం తస్మాత్ స్మరామ స్తాకా పదేపదే.
- 🛚 మహాతాం చరితం తావత్ పురాణేమ | వక్రీతం [కవణాద్య స్థ చిత్రేషు జాయతే సాధు తాఒధ్వనః.
- ॥ అంతః పురాణ కథనే బీజం సచ్చరితం నృణాం దర్శితం చావ్య సన్మార్గ హ్యావర్తకతయా హ్యాసత్.

ీ! భో ! మ**హింతః** !

తదద్య స్మర్యతే తావక్ కస్యచి తప్పణ్య పురు ్ట్ర్ చరితం సాధు పన్నారే మహాత్వాట్లపాదకం OII,

ఆ స్ట్రే అజ్ఞాడ గ్రామజనాం ఆదిళట్లో పనామక యంకృతహరిక థ్యాపబంధంకం చన్న కావయామాస విరమా మహీ॥.

||v|| စာစာ |v|| |v|| |v|| |v||శాట్ర్ప్)" గుమ్ములూరి సంగమేశ్వరశాట్ర్మే, పేరి కాశీనాథ 🕶 స్రే. పేరి లక్ష్మీనారాయణ 🔻 స్రే. మహిఖాష్యం శేషాదిశాట్ర్మి, ఖాగవతుల పెరి 🕶 స్ప్రే ప్రభ్నతి పండితసింహా సంఘసముతుం । తదా తైరప్రపయోగత యోద్ఘాటి కాన్ కాంశృన ప్రామాన్ మహాకవి కాళిదాన భవభూత్యాది కృత గ్రంధస్థానికి స దర్శయిత్వా సమాదధా । తదాతే పండితాం పునరూచుస్తానపి దోషదూషితా నితి బ్రామణ్తి తదా అసౌ హరికథా పితామహా స్పాట్లహాసం బ్రహ్మాదీనపి తృణికుర్వతాం భవతాం దృక్పథే కాళిదాసాద్యాం కియంత ఇతి వివాస్య \dots

"ళంబూక స్పికతల భూతలాను కర్షి సంవిం తే చిర మురసా పదాని గచ్చన్ ద్వితాణి స్థగిత మ**హా**ర్ణవ**స్త్రి మ**ంద్రణ కూలే ద్వే చరతి మృషేతి లోకవార్తాం"

ရောက္ခရီ ನಮ್ಮಾತ್ರಿಫೀ ಶಾನ್ ಪೇಳಯಿತ್ತಾ ಕೃತ್ವಾ చ నిరోజస్కాన్ నిర్మీక శృరఖాయమాణో నిర్జ ారాయణదాన నామ్నా ప్రధితః హారికథా పితా గామాఒస్మ త్సమడం తాదృశోయం ధైర్యసాహా హాలాంచన: పుణ్యపురుష: విజయనగర పుర్యాం సాదిగుణ నికురంబ నికాయ్యాయ్ల మహాపురుష: సా రాషష్టివ రేభ్యం। సపక డా విజయనగర మహా హిత్య చ్రకవ ్రీ! తాదృశ మహాపురుష స్మరణేన జాఒఒస్థాపిత సంస్కృత కళాశాలా మాగత్య ధైర్యసాహసాది సద్గణా ఉపలభ్యేరన్ ఇతి నిరూష్య

4344444444444444444444444444444

ತ್ರಿ ನಾರಯಣದಾನ ಮಾತ್ರಾದೆಯಾನಂ శతజయంత్యుత్సవ సమయే సవుర్పి తాని

విద్యా వాచస్పతి రఖినవ స్తాండవే నంది కేళ్ల హాహాహాలా ర్మిజగళరవే గానవిద్యామరర్షి : పారాళర్య కృట్టితతిసమాలోడనే త శ్రమాజు ఆఖ్యానేషు త్వమసిళగవ న్నాదిళట్టా న్వయేందో. పదానాం విన్యాస్త్రా తృచలతి ధరా నృత్యసమయే కథానా మాతాపా త్రృతినదతి రోదో నైరమపి నినాద "శృంభో" ఇత్యభిమృళతి పై తామహాపదం టెళిః కా నం సర్వం జగదపి రమేశేవ భవతా. అంగె: పంచభి రేక దైవ భవతా మధ్యేసభం ధీమతాం నానాతాళగత్మిపదర్శనకథా సంచారితా యాద్భుతా ద్రష్టుం తామకృత్వతాని నయనా న్యస్కాదృ**ళాంసాం**బ్రతం ధన్యాని క్రవణాని నోల్పసుకృతా చ్రేయం కుతోమేదురం. నిత్యం త్వద్వదనారవిందమకగందాస్వాదనే స్కువతాః ధన్యాణ కేసరణో బభూవు రితియ చ్చితం నత త్రృత్యుత యేతు త్వ తృదపద్మసౌరభ మన్నాఘాయాపి గంధాన్వితాః తేవ్యోళ్చర్యకరా నరాణకథమపి త్వదారవం సూచ్యతే. అర్క స్టేజని చెంద్రమా రసజుపా మాహ్లోదనేంగారక: శీలే ▼ (న్ర్మవిలోడేనేనచ బుధ శ్యేముష్యుద నే గురుঃ కాప్యామేన కవి కృనేశ్చరతిపై కాయాతిఖారా దృవాన్ సంజగ్ము స్వయి వాసరాధిపతయ సృచ్వేషనన్నాత్మను. వామేపార్శ్వే కృతపరిచయే వాజిపేయాన్వవాయే పార్శ్వేన్యస్మిం, స్త్రవ పరిగతే నేతివంశ్మవభూతే ఇందో ర్ల మీ మమగతసురాచార్య కావృస్య బిట్రత్ త్యం ద్రజ్ఞూడాం నయనకుముదో స్టేషకారీ తడాహి.

త్రీనల్లా కా చక్రవ<u>ి</u> కృష్ణమాచార్యః

పారశీక గి రాబద్ధా ఖైయ్యామక విమాధురీ ఆంగ్ల ఖాషాసు యోగేన పరమాం ఖ్యాతి మాగతా.

సై వేదానీం కవేస్ట్ లైవవాణ్యా విభూషితా రసాతి రేకమా పన్నా మాగుణాలంకారసంశ్రీతా.

వాగీశ్వరి ప్రసాదేన హృదయాహ్లోదరాయినీ కాముదీవవిధోంకస్య కృతిరేషాన నన్దినీ.

కావ్యగుణ రసాస్వాదః కృతో యేనహ్యాను త్రమః సశబ్దన్వనిమర్మజ్ఞో దాసో నారాయణః సుధిః.

మాధుర్యన్య పరాం కోటిం నీతరాం ప్రాపయన్ బుధాకా లోకేస్మిన్ నతతం శుఖాం పరమాం క్రీమాప్నుయాత్.

5 0 8 Q

है।। है।। ಅಜ್ಞಾಡಾದಿಬಟ್ಟು ನಾರ್ಯಾದಾಸುಗಾರಿ ಪ್ರವಾಯಬಡಿನದಿ.

(1911 విరోధికృత్ సంవత్సరాది సంచికనుండి)

ఆ స్ట్రిక్యమును ధర్మాధర్మములను సర్వజన మనో రంజనముగ నృత్యగీత వాద్యములతో నుపన్యసిం చుట హెరికథయనబరగు. అట్టి యౌపన్యాసకుడు కథకుడనబడును. దై వథ క్రియు సత్యము భూత దయయు హెరికథయందలి ముఖ్యాంశములు. దేవుని గొల్పి తరించిన డ్రహ్లో దాది పరమ ఖాగవతుల చరి తములును సావిత్రీ మమ ఖ పత్మివతా చారితములును సావిత్రీ బ్రమ ఖ పత్మివతా చారితములును హెరిశ్చందాది వీర చరితములును దెల్పినచో మంచి యఖివృద్ధి యగునని వాల్మీకి వేదవ్యాసుడు మొదలగు మహార్షులు కావ్య పురాణేతిహిసంబుల బన్ని రి. నారదుడు దొట్టి సరమ మునులు భగవ న్నామ సంకీ రైనము సేయుచు నాడుచు ఖాడుచు లోకులం దరింపోజీసిరి.

క్లో. పీడావాదన తత్ప్రజ్లో త్రుతిజాతి విశారదు తాలజ్ఞ శ్ఫాప్రయాసేన మోకుమార్గంనియచ్ఛతి. అను యాజ్నవల్క్య స్కృతి వచనానుసారముగ యోగముచేతను సంగీతముచేతను దక్క వేరు మార్గమున మోకుము సాధింపరాదనియు యోగ ముకన్న నీరపాయమగు సంగీతావలంబనముచేత, కో. గాయం శృఠ్మితాణి రథాంగపాణేకి

నృత్యన్ని రస్వాఖల కర్మబంధణ నిరంకుళ స్పర్వ సమో విరాగీ కై వల్య మభ్యేతి ముకుందభ క్షణ

లిక్కలియుగమున గీశ బ్రహింధములు విరచించి యాడుచు జాడుచుం బరుల దరింపచేసి తాము తరించిరి.

్లో. తస్యగీతస్య మాహాత్మ్యం కే ప్రశంసితు మీశ తే ధర్మార్థ్ల కామమోజాణా మిదవే వైకసాధనమ్ అను \mathbf{v} ్రమునుబట్టి \mathbf{v} ్రేముడగు ాల్మీకమహర్షి త్రమ్మదామాయణమను |పబంధ మొనరించి కుశ్వులచే జగదాహ్లో దకరం బుగ చ్రేతాయుగంబున ఖాడించెను. భరతముని ప్రముఖుల నాదికాలమున "శివస్తుత్ చ్రాజ్యాని ಮಾಹಾಯ ವಿదಧೆ ವಿಧೀ" అని బ్రహ్మం చితములగు మన్ల్) కాది గీతములను శివసన్నిధిం బాడిరి. యుగమునందు పాచీనులలో స్ముపసిద్ధలగు వాగ్గేయ కారులు జయదేవుడు గీతగోవిందమును, నారా యణతీర్థులు 🔥 కృష్ణ లీలాతరంగములును, దీ& తులు కృతులును వికచించిరి. ఆంధ్రభాషయందు గూడ కే త్రియుడు, రామదాసు, త్యాగరాజు, సుబ్రహ్మణ్యకవి, గోగులపాటి కూర్మన్న మొద లగు మహానుఖావు లుభయాతారకముగ గీతబంధ ముల గావించి ప్రఖ్యాతి వడసిరి. కొద్ది కాలమునుండి ,మహారాష్ట్రము మొదలగు పెక్కుచేశంబుల**ొ** సంగీత సాహిత్య విశారదులు కొందరు జీవనార్థమై కథకవృత్తి నవలంబించి హారిళ్క్ వేమంబుల ధరించి దై వభ క్రిని ధర్మాధర్మములను జనులకు బోధిం /చుచు పౌరాణికులు కథకులు భాగవతులు దాసులు మొదలగు సంజ్ఞలం బరగుచున్నారు.

్లో. విష్ణుభక్తా ఏవ విబ్రా నానా వేదవిదా అపి.

అను స్మృతివాక్యము చొప్పున పూతాది కథ

కులం దలంచి బాహ్మణేశరులుగూడ కథకులై యుచిత పత్కారములు వడయుచున్నారు. హరి కథ్మాళవణము వలన ట్రోతలకు నిఖల ట్రేయోళి వృద్ధియగును. కథకులకుగూడ కర్మార్థకామ మోడ ని. లెల లభించును. ట్రతి న్ర్ట్రైతి విజ్ఞానము, శఖాను శాసనజ్ఞత, అభిధాన్మవీణత, ఛన్యబ్రభేదవేది అ్వము, అలంకార కౌళలము, రసఖావపరిజ్ఞానము, దేశిస్థితిచాతురి, నానాఖాష వైళద్యము, సర్య కాకు విశారదత్వము, కలాశా న్ర్మానై పుణి, తూర్య కొల కలాజ్ఞానము, పభూత, పతిభోదూృత ఖా క్రిము, సుభగగీయత, చేశీయలాగాళిజ్ఞత్యము, వాక్పటుత్వము, సఖావిజయ సామర్థ్యము, రాగ ద్వేష పరిశ్యాగము, ఉచితజ్ఞత, సాద్ధ్రత్వము, అనుచ్ఛిమ్లోకి నిర్బంధము, నూత్మధాతు వినిర్మాణ దత్త, పరచిత్త పరిజ్ఞానము, ప్రబంధ్మగల్ళత, దుతగీత విరచనానై పుణి, పద్యాంతర విదిద్దత,

కులం దలంచి బ్రాహ్మణేశరులుగూడ కథకులై బ్రిస్థానగమన్మాడి, వివిధాల ప్రే నిపుణత, విశేషావ యుచిత పత్కారములు వడయుచున్నారు. హరి ధానశ్రీ, రమ్యరూపము, స్వేచ్ఛాసంచారము, కథార్మము వలన లోతలకు నిఖల తేయోళి స్వతంత్ర జీవనమును, వాగ్గేయకారుడగు నుత్తమ వృదియగును. కథకులకుగూడ తర్మార్థకామ మోమ కథకుని లమణములు.

సీ. ఘనళంఖమోయన గంఠంబు పూరించి మేలుగ [శుతిలోన మేళగించి నియమము తప్పక నయఘనంబుల బెక్కురాగ భేదంబుల రక్తిగొల్పి బంతులెగిర్చినపగిది కాలజ్ఞతన్ జాతిమూర్ఛనలొప్ప స్వరము పాడి చక్కని నృత్యము సర్వరసాను కూలంబుగాగ నభినయంబుచేసే స్వకృత మృదు యతగాన బ్రబంధనరణి వివిధ దేశంబులం బిన్న పెద్దలుగల బలుసభల హరిభక్తి మపన్యసింప

లేని సంగీత కవితాభిమానమేల.

With the Compliments

0

Best & Company Private Limited MADRAS & VIJAYAWADA.

^^^^^

er పేయిఇకేలమాటలుకవిత్వముగానమునాదిళట్టనా రాయణదాను సొమ్ము కథక్కాగణి యాతడు తన్మనోజ్ఞ కం

ఖాయుతకంఠమౌర! సరిగా విననా నొక ্রাণি মারীর্ত ক

యాయే కక్రి సుందరు, ధరామకు,మద్దుకు ాంశ్రాలుంచెదన్.

సహజసంగీత సాహిత్య కోవిదులు, మహాకవి సార్వభౌములు, బహుఖాషానే త్రలు, ఖావ రాగ, నేందిందిరమ్। తాళసర్వళబ్ద స్థాపబంధ కల్పనా సమంచిత పంచ ముఖిళ్వరస్త్ర్మేత సహ్మాసావధాన ధురీణులు, స్వవిర ధ్యాత్మికమ్ చిత నానావిధానేక సంస్కృతాంద్ర కావ్యోత్తమ సంపాదిత సంపూర్ణ యళక్పం|దికాధవళిత దళదిశా (8) నారాయణ దాసవర్యమనిళమ్(8)మద్దురుమ్ వకాశులు హరికథాగాన వాగనుశాసనులు, ఖాగ తం భజేజు వత శిఖామణులు, హారికథాగాయకులకు భు క్తి

మాగు రుదేవు లు

_ శ్రీ నేతి లక్ష్మీ నారాయుణ భాగవతులు

888888888888888888

శ్లో ఆ సారాయణపాదపద్మ మకరందాస్వాద

్రీరామామితనామసచ్చరిత సద్భోధాఒమృతా

🜓 వేదాంతవిడాదిళట్టనుకులడీ రాబ్దిశీతత్విషమ్ 🛚

ముత్తులను ప్రసాదించిన నిత్యానందమూర్తులు, కాత్యాయనీకటాడ విభవలబ్దజ్ఞానధనులై మోడ పామాజ్య మలంకరించిన—

" హరిదాస జగద్దురు"

్రీమదజ్ఞుడాదిఖట్ల నారాయణదాన నద్దురు పాదులుమాకుగురువర్యులు. బారువారిదాన జగత్తు కే గురువులు. కాని వారు " నాశిష్యుడని " నన్ను చెప్పుకోవాలని నా ఆశయం. ఆ మహాద్భాగ్యం కోనం చేసిన నా తపస్సు ఫలించింది. ఆ ఫలమే నా జీవిత కుసుమానికి పారిజాత సౌరఖాన్ని స్థాసాదించింది.

గురువుగారం టే సంగీతసాహిత్యాలు మూర్తిభ వించిన "ఫుంభావ సరస్వతి". వారు కథకు నిలబడి చెపుతూంటే సర్వళాస్త్రాలు, శళలు నవరస సమ్మే ళనం పొంది ఆకాళగంగా స్వాహిన్ని పోలిన గాన రసంతో పెల్లుబకుతూ సాజాత్తూ పరమాత్ముని విశ్వరూపాన్ని తలపుకు తెచ్చేది, వారికంటే వయ హారిక థాకథనం కాకినాడ సరస్వతీ గానసథలో మొట్ట మొదట విన్నాను. ఈక థాకథన వ్యాసంగం కూడ చేస్తూండడంచేత నాటినుండే 🕑 వారి ళు్ళూపకు కంకణం కట్టుకొన్నాను, కాకీనాడ ಲ್ ನೆ ವಾರಿ ಬಸಲ್ ವೆರಿ, ಒಳಟಿ ರಾಡು ಮುಂದುಸಂನ త్సరాలు దసరాసభలకు వరుసగా వెళ్ళి మా గురువు గారికి నర్వోవచారాలు చేశాను. ఐతే పం, నాకు **వారు గురు**వులేకాని నేనింకా **వా**రికి శిష్యుణ్ణి కాలేదు. 👣 వారి పరిచర్యకు 🐧 వారి సోదరులు తేపరన్న గారు నన్న నుమతించారు. మూడుసంవ త్సరములలో 🕩 వారి కృపాకటాడం నాపై ప్రస రించినది. నాటినుండే " క్రీ వారికి ప్రియశిమ్యుణ్ణి " ఆని నేను సగర్వంగా చెప్పకోవడమేగాక (శ్రీ) వారికి సైతం నాపై పుత్రవాత్సల్యం పర్పడింది.

ఇం కేముంది? కాకినాడనుంచి విజయదళమి దర్భా రుకు విజయనగరం ప్రయాణం. గురువుతో శిష్యుడు కానా! గాతువుగాతింటికే భురాషరి మెన్నాం. మం క్రిని భోజనం పెట్టి లాలించి మన్నించారు. త్రీవాజ పేయాజుల సుబ్బయ్యాగారు అంతకు పూర్వామే త్రీ వారికి శిష్యులుగా ఉన్నారు. మా ఉభయులకు విజయనగరం నంగీతకళాశాలలో కూర్పో బెట్టి ఆ విజయదళమి నాడే ఆనందమానందమాలించినన్ బాల: అనేక్రీన ఆరంభించారు. ఇచట బాల! ఆంటే ఈ రామాయణం త్రీమతి గురుపత్తికి అం కితం చెయ్య బడింది.

ఐ కే గురుపం క్రిని భోజనం అల్లుక్లుగా ఎన్నాక్లు చెయ్యడం? ఇది నాకో పెద్ద సమస్యగా తేలింది. మహిరాజావారి స్టతం పద్దులోగాని హోటల్లోగాని తినడానికి నాకిష్టం లేదు. నే నంతకు పూర్వం పేద విద్యార్థినే గనుక్ల " ఉపనయనం నాటి మాట ఉన్నదిగదా" అని మాధుక రానికి బయలు దేరాను. దీనికి ముందు గురువనుజ్ఞతీసికో లేదు, మధ్యాహ్నం పండు గంటలవేళ మాధుకరం లభించింది. ఆకస్మి కముగా సుబ్బయ్యగారు నన్ను బజారులో కలసి కొని గురువుగారు "నిన్ను వున్నవాణ్ణి ఉన్నట్టు రమ్మన్నారు" అన్నారు పద్యో కొంప మునిగిం దని ఆ " ఖ ఈ క " రూపంలోనే వెళ్ళాను. వారిని చూడటానికి భయపడ్డాను. వారు నన్ను చూచి ఒక చిరునవ్వు నవ్వి, "అయ్యకో నేటి గట్టున ఉన్న అన్నార్తులకు ఆ ఆహారము పంచి రమ్మని ఆజ్ఞ చేశారు. ఆలాగే చేసి వచ్చాను-ఆనాటి నుండి గురువుగారితోపాటు సహాపం క్త్రి నే భోజనం: వారేది తింటే అది. అహోరాలాలు వారిసాహాచర్యమే. వారే నా ఉపాస్యదైవం. రెండో బ్రవంచంతో నాకు సంబంధం లేదు.

నిత్యం బ్రహ్మముహూ రంలో లేచి అనుష్టానం పూ ర్రైచేసికొని ఖాగవత పారాయణం చేసికొనే సమయంలో గురువుగారు "రారా" అనేవారు. ఉళ యులం గో ఓరంలో " కాఫీ సేవించి కాలేజీకి బయలు దేరే వాళ్ళం. అప్పటికే సుబ్బయ్యగారు వచ్చిఉండే జారు. ఒకరు గొడుగు ఇంకొకరు ప్రస్త కం పట్టుకొని వెడుతూంటే గురువుగారు ముందు నడిచేవాగు. వాల్మీకి వెంట కుళలవుల్లాగ రామా యణగానం, లేడా కథ్మాపసక్తులతో ముచ్చటలు చెపుతూ మమ్మల్ని మా గురువులు మురిపింప చేసే బారు. అంలేకాదు. మొట్ట ముదటిరోజున తప్ప మాకెన్నడూ మాగురువుగారు కూర్పో బెట్టి పాఠం చెప్పలేదు. కాలేజీకి వెళ్ళివస్తూ దారిలో పాయం కాలం ఘంట స్థంథం దగ్గర నిలబెట్టేవారు. సమస్థ తాళ గతుల్లోను నృత్యం చేయిస్తూ నిత్యం బజారు లోనే పాఠం చెప్పేవారు. రోజు జనం తండోప తండాలుగా విరగబడి చూస్తూ ఉండేవావు.

మధ్యాహ్నం పేళ కాలేజి నుండి ఇంటికి వచ్చి ఫోజనం చెయ్యబోతూ గురువుగారు "శంభో" అని రోదసి పిక్కటిల్లేట్టుగా పలికేవారు. ఆ వీధివారంద రికి అది దాసుగారి భోజనసమయం అని గుర్తు కొచ్చేది. వారి "శంభో" అన్న పదం విన్న వారి హృదయాల్లో నేటికి ప్రతిధ్వనిస్తుంటుంది.

సంగీతకళాళాలలో వినాయక చతుర్థికి నవరా త్రులు జరిపి స్వామిని ఊరేగించే హాళ్ళం. ఆ ఉత్స వంలో విజయనగరం వీధుల్లో నృత్య సహితంగా గానం చేసేవారు. నేను సుబ్బయ్యగారు సహకార గానం చేస్తూంటే త్రీ ద్వారం వెంకటస్వామిన నాయుడుగారు ఫిడేలు వాయించేవారు. చూచే వాళ్ళకు దేవలోక వైళవాన్ని గుర్తింప జేసేది. అది కన్నవారికి విన్న వారికి ఎప్పటికి మధురస్మృతిగా నిలచిపోయే సన్ని వేళం.

క్రి సుబ్బయ్యగారికి నాకు " రామాయణం" అరు కాండలు ఆరు కథలుగా పూర్తిగాచెప్పి మా ఉభయులకూ "రామాయణ సోదరులు" అనే నామ కరణం చేశారు. నాటినుండి మాసోదరుల సహ కారగానం గురువుగారి కథకు తప్పకుండా వుండేది.

మదరాసు అఖలఖారత కాంగైను మహేసభలు జరిగినప్పడు సంగీత కాఖకు 🐧 కొమ్మి రెడ్డిసూర్య, నాతాయణమూర్తి నాయుడుగారు అధ్యతులు. మాగురువుగారు సఖాపారంభకులుగ వెళ్ళినారు. పారంభసమయమందు అప్పటి కప్పుడే రచియిం చిన ఈకింది గేయమును మాగురువుగారు పాడుచు పాడుచు మాచేతగూడ పాడించిరి.

ఆమృత వాహిని — ఆదితాళము తాగ్దానీకృపయా నితాంతం ॥వా॥

- 1) సర్వఖారతీయాఅపిపరస్పరమైత్యామోదంతాం ఉర్వీమండల అఖలజనా ఉత్తమనృవేణపాల్యం తాం ॥వాగ్గోప్టి
- 2) దృజ్మతినక్సర మీసఖాగ్గాన పత్రేనేమజాయన్నాం నతత మానేతు శీతనగం సత్సంగగుణాగీయం తాం జవాగ్లోఫీజ

ఈ గేయమును మాగురువుగారు గంభినమయిన కంఠనాదముతో శంభో! అని పై షడ్జమస్థా యిలో నాదమును పూరించుసరికి ్రోతలందరు ఆశ్చర్య చకితులై బ్రహ్మానందమున నోలలాడిరి.

తరువాత ట్రీ వేపా రామేశం వంతులుగా రిం టికి ఉభయులం వెళ్ళాము. రామేశం గారునన్ను చూపించి "నీ శిష్యుడు భోజనాని కేనా?" అన్నారు. వెంటనే నాచేత అక్కడి కక్కడే నృత్యసహితంగా గానం చేయించి లోలోన మురిసి పొయ్యారు. రామేశం గారిని " పం " అని మాంక్ స్ట్రూపెళ్ళిం చారు. మదరాసులోని బ్రముఖ సహకారసభల్లో గురువుగారితో సహకారగానం చేశాను.

శిష్యులం కేవలం సహకారగానం చెయ్యడం మాత్రంకాదు. కథకుముందు స్వచ్ఛంగా మంచి గంధం అరగదీసి త్రీవారి భుజాలకు వశ్యహానికి అలదాలి. వారు శిఖలో పువ్వుధరించి మెడలో మాలవేసికొని కథకు బయలు దేరేవారు. గురువుగారు పిఠాపురంలో ఒక్క మాగుమాత్రం రామాయణం పూర్తిగా నెలరోజులు గానంచేళారు. నళలో నిత్యం త్రీ వీణ నంగమేశ్వరళాడ్ర్మిగారు, దొందుకూరు నరసింహాళాడ్ర్మిగారు, త్రీపాద లడ్మీ నరసింహాళాడ్ర్మిగారు మున్నగు ప్రముఖ మహా విద్యాంసులు కథాళవణంచేస్తూ ప్రశంసలు పలు కుతూ మాగురువుగారిని అభినందిస్తూంలే వెనుక సహకారగానంచేసే నేను బ్రహ్మానందంలో ఉట్టూత లూ గేవాణ్ణి.

గురువుగారిదగ్గర అన్నగారు సుబ్బయ్యగారు నేను అన్నికథలు వర్లించాం. కానీ గురువుగారి 'జానకీశపథం' పేరుతో వాసిన ఉత్తరరామాయణం మాత్రం గురువుగారి ఆజ్ఞతోనే, వేరు రాగాల్లో వర్లించుకున్నాం. అది ఎవ్వరికి కొరుకుడు పడేది కారు. ఆ కథంతా మేళకర్త రాగాల్లో స్వరపరువ బడినడి. గురువుగారైనా ఆకథను వారిపప్పిపూర్తి ఉన్నవంలో విజయనగరంలో అయ్యకోనేరుగట్టున (ఆంజనేయస్వామి ఆలయంలో) ఒక్కమారే చెప్పారు.

గురువుగారు "ఆట పాట మాట మీటలమేటి" గా బ్రసిద్ధినందారు. సంగీతం అంటే నృత్యగానా లతో రూపొందాలని వారి అఖిపాయం. వారికి ఒక్కవీణతప్ప యేవాద్యం నచ్చేదికాదు. నాకీ గాత్రర్మంలో బ్రమాదం రాకపూర్వం అంటే రైలుబ్రయాణంలో నిప్పరవ్యపడి గాత్రం చెడక పూర్వం శాయ్ర్మబద్ధంగా స్వేచ్ఛగా నృత్యగానాలు చేసేవాణ్ణి. కాబట్టే గురువుగారిదృష్టిలో చిరకాలం నిలువగరిగాను.

మైసూరుమహిరాజావారు బహాకరించినవీణను మాగురువుగారెంతో ముచ్చటనో వాయిస్తూవుండే వారు. వీణావాద్యంఅంటే వారికెంతోటీతి. గురువు గారికి కథల్లో ప్రక్కవాడ్యాన్ని గూర్చి ఎక్కువగా లత్యం ఉండేదీకాదు. మైసూరు వీణవాయిస్తూ

మైసూరుసథల్లో పుదుక్కోట దడిణామూ ర్రిపిళ్ళే గారు తమకథకు ప్రక్కవాద్యంగా వాయించిన మృదంగవాద్యాన్ని ప్రశంసిస్తూ రెండుమూడు మారులుచెప్పారు. రెండుచేతులతో రెండుతాళాలు, రెండుపాదాలతో రెండుతాళాలు వేడువేరుగావేస్తూ నోటితో మరొకతాళంతో పాడుతూ తుదకు ముత్తా యిలో ఐదు తాళాలను కలిపేవారు. దీనినేవారు పంచముఖేళ్వరతాళం అనేవారు. వారికి వీణా వాద్యంమీదఉండే ప్రతిచేతనే ప్రతికధలోను స్థ్ పేరి రామమూ ర్తిగారి వీణావాద్యాన్ని మాత్రం తప్పక ప్రక్కవాద్యంగా ఉంచేవారు.

ఒకప్పడు గురువుగారు తునిలో కథచెప్పినపుడు సహకారగానానికి నేను వెళ్ళాను. అప్పటికి వారి కథల్ని వారిసన్ని ధిలో చెప్పకోకుండా కొంత మంది అప్పథంశంగా గానం చెయ్యటం మొదలు పెట్టారు. అలాంటి వాళ్ళకు రిజిష్టరునోటీసులిచ్చి, కొన్ని కథల్ని సగంలోకూడ నిలిపివేయించారు. అలాంటిఘట్టంలో తునిలో నమ్మ ఒక కాగితము తెమ్మని "అధికారంగా ఉల్లాకు"ను (అనగా నట్టి ఫికెట్) బ్రాసి సంతకముచేసి నాకు బ్రపాదించారు. అదేనావిద్యకు స్నాతకోత్సవం. అది 11-11-1988 వ తేదీ ప విశ్వవిద్యాలయ పట్టానికి లేని గౌరవం దీనికుందని నాకను గ్రహించారు.

తుదకు గురువుగారి వ్యకోత్సవ కార్యక్రమానికి పర్పాట్లుచేస్తూ విజయనగరం పెళ్ళి శ్రీవారిని దర్శిం చాను. సుస్తీగాఉండి నేను సమర్పించిన ఒక్క కమలాఫలంతొనస్వీకరించారు. తాము తెనిగిస్తున్న "లలితా సహ్మాసనామావళి" లోని తుది రెండు నామాలకు నాచేత తెనుగుబ్రాయించి ప్పూర్తి చేశారు. ఆ దివ్యతేజోమయమైన . క్రీమ్మాతం ఇక్కడ స్థిరపడింది. శ్రీవారు కన్ను మూళారు. ఆ విచారమదొక సాగరం. నాటినుండి పుష్య బహుళ పంచమి గుర్వారాధన పర్వమైంది.

్రీనారాయణదాన గురువర్యుల విగ్రహం ప్రతి ఇహాపర సాధనం. ప్రైంపబడింది. సుమారైదడుగుల శిలావి గహం. వైదికమంతో క్రంగా (పతిష్టించడమైనది. తెనాలి వా స్థవ్యులు (శీఖాగవతుల అన్న పూర్ణయ్య శాట్ర్మ్) నేటికి మాయింటిలో మా పూజాపీఠాన్ని అలంక గారు అప్లోత్తర శతనామావళితో గురుపూజాకల్పం ్రాసియిచ్చారు. గుంటూరుజిళ్లా వేమూరు వాస్త్ర వ్యులు నాకు మంత్రోపదేశ మొసంగిన గురుమహో

మధ్వ్యశీ కాళీకృష్ణాచార్యులుగారు చేసిన నామ దయులు (శ్రీకురుగెంటి వేంకట రమణ శాష్ప్రగారు కరణంతో " ్రైనారాయణదాన హరికథా గాన యుంత్రోద్దారం అన్నుగహించారు. గుంటూరులోని కళాపరిషత్తు" స్థాపింపబడినది, (శ్రీవారి ఆరాధనో శ్రీకల్యాణానందఖారతీ మాంతాచార్య జగద్దురు త్సవాలు వైళవంగా జరుపబడడమే కాదు. విజయ పులు విగ్రహ్మపతిష్ఠనాటి మహాసభను దిగ్విజయ వాడ సత్యనారాయణపురం శివాలయావరణంలో ముగా నిర్వహించారు. మా గురుపూజయే మాకు

> మా గురువర్యులు ధరించిన మంచిగంధపు పాదు కలు, వారి కాలగజ్జలు చిరుతాళములు చేతిక్కర రించి వున్నాయి. మా గురు పూజయో మాకు పడుగడ.

> > g 8 ₹ మ్.

\(\tag{\cape \cape \cap The Vizianagram Co-Operative Bank Ltd., No. 1358, VIZIANAGRAM.

Established in 1914.

Authorised Share Capital: Paid up share capital:				Rs. 10,00,000 7.33 lakhs
Numb	er of	membe	rs 'A' class:	745 5
,,	,,	"	'B' ,,	11 0 0 5 35 8
Borro	wings	**	'С' "	21.1 lakhs
Reser Adva				2.8 lakhs 24.9 lakhs

Accepts all kinds of Deposits.

Encourage Thrift amongst its members.

Transacts all kinds of modern Banking Business.

399999999999999

Accepts Fixed Deposits at				
	6 months	•••	•••	5 %
••	1 year	•••	••••	51 %
,,	2 years	•••	•••	6 %
,,	3 years	•••	•••	7%
"	5 years	•••	•••	73%

[Sd] G. B. Narayanamurty, B. A., LL, B., Advocate, President.

శ్రీనారాయుణదానుగారిరచనలు

యక్షగాన హరికథలు (ముద్రిశములు)

- 1. 🜓 హారిక థాఒమృతము (సంస్కృతము)
- 2. జానకీ ₹పథము
- 8. రుక్మిణీ కల్యాణము
- 4. మార్కండేయ చర్మితము
- 5. **హ**రిశ్చం|దోపాఖ్యానము
- 6. సావ్మితీ చర్మితము
- 7. అంబరీషా పాఖ్యానము
- 8. ఖిష్మ చర్మితము

- 9. గ కేంగ్రమోతము
- 10. బ్రహ్లాద చర్మతము
- 11. యథార్థరామాయణము
- 12. గౌరమ్మ ెెండ్లి (నాటు తెలుఁగు)

ఆమ్ముదితములు

- 1, చాతుర్వర్గ్యసాధనము (సంస్కృత)
- 2. స్వీయచర్మతము (తెలుఁగు)
- 8. చాటు రచనలు
- 4. లలితాసహ్మాసనామావళి ,.

మొదలగునవి.

O POPOSOCIONES O CONTROL O

హరికథేతర కృతులు (ముద్రిఠములు)

నంస్కృత

- 1. తారకమ్
- 8. రామచ్చదళతకము
- 1, ఖాటసారి
- 2. శిన, ముకుంద, సత్యవతి శతక్షతయము
- 8. మృత్యుంజయ శతకము
- 4. సూర్యనారాయణ శతకము
- 5. "రెంట్ తావుదు తిండి మెట్టంటు వేల్స్" అను మకుటముగల ''వేల్పువంద''
- రి. వెన్నుని వేయి పేర్లవినకరి (విష్ణుస**హ**్రస నామావళికి అచ్చ తెలుఁగు అనువాదము) నందును అనువాదము)
- 7. ముక్కుబడి (ఋక్ సంగ్రాము)
- 8. వేల్పుమాట (భగవద్దీత)

- **ి. నూ**ఱుగంటి (నూఱు చిన్నకథలు)
- 10. మేలుబంతి
- 11. సారంగధర నాటకము
- 12. నవరసతరంగిణి (విమర్శన్మగంథము)
- 18. జగజ్జ్యోకి (రెండుఖాగములు)
- 14. సీమ్రపల్కువహి (నాటుతెలుగునిఘంటువు)
- 15. మన్కిమిన్కు (వేదములోనున్న ఆయు ర్యేద స్పూతములకు నాటు తెలిగింపు)
- 16. ఉమర్ఖయామ్ (పారశీకాంగ్ల పద్యము లకు సంస్కృతమునను, నాటు తెలుగు
- 17. అచ్చ తెలుఁగు పల్కు బడి
 - 18. లయ కాడు

HARRENCE CONTRACTOR THE THE THE THE THE THE

Adiphatlæhnagaredas Pri Vija garame Ganapaterale. Vizianaframe.

ತ್ರಿ ನ್ರಾಯಣದ್ ಮ

__ & శివశంకరస్వామివారు

1

1905 సంవత్సరమున "శబ్దార్థచంద్రిక" ఆను నిఘంటువులో అఖ్పాయము లిచ్చిన పండితులలో అదికట్ల నారాయణదానుగారి పేరు ప్రథమ పర్యాయము చూచితిని. ఆ వత్సరమే మాపాఠ్య గంథములో "కాటసారి" అను ఖండకావ్యము చదివి తక్కర్త ఎవరని ప్రశ్నింపగా నారాయణ దానుగారని తెలిసినది. ఈవిధముగా వారి నామ ధేయము తెలియవచ్చినది.

1916 లో వారి సందర్శనము లభించినది. తెనాలిలో బాలుగారు ''రుక్మిడికల్యాణము'' . హరికథ చెప్పినారు. అది వరలో విన్నహరికథలకును దీనికిని ఎంతో భేద మున్నది. అన్యుల్మగంథముల నాధారము చేసికొని కథకులు కాలజే.పములు చేసెడివారు. వీరో స్వర చిత్మగంథములే చెప్పినారు. రుక్మిడికల్యాణములో గద్య పద్య గేయములు బ్రహిథముగా నున్నవి. దాసు గారు సంస్కృతాంబ్రములలో విద్వాంసులని విస్పష్ట మైనది.

అం తే కాక వారు కథలో సందర్భోచితముగా నారాయణ దాసుగారు సంస్కృతమున పాండి మేక్స్పియర్ మొదలగువారి పంక్తులను, పార్క్సీ తృము సంపాదించుటకు కారణము ఒకగిట్లు చెప్పి కాపలో గజల్ బ్రహ్మతులను మధురముగా పలు నారు. "సంస్కృత విద్వాంసులు సంఖాపించుచుం కుట మనోరంజనము కావించినది. డగా దాసుగారు సంస్కృతమున వారికి బ్రతివచన

దాసుగారి గానవిద్యా ప్రాపీణ్యము గాఢమై నది. ప్రాచీన సంప్రదాయమునే కాక నవీన విధాన ములనుకూడ వారు సరసముగా ప్రస్తించినారు. అన్ని గంటలసేపును ముగ్గుడ సైతిని.

దాసుగారు ఉన్నత దేహులు; ఒడ్డుపొడవు సమ ముగా కలవారు, స్పుర్మదూపి, నేత్రములు నాసిక పెదవులు బ్రస్పుటములు. చిరునగవుశో నాట్యము చేయునప్పడు, గంతు వేసినప్పడు, శంభో అని మహానాదము చేసినప్పడు ఎల్లరు తన్మయులుకాళ తప్పరు. దానుగారి నృత్యనాట్యగానములు అద్వి తీయములు.

అప్పుడు రాజమహేంద్రవరము మొదలగు ప్రదేశములలో వారిని చూచుచుండెడి వాడను. 1981 లో గుంటూరు నగరమున జరిగిన మహే సభలో గానకళా సఖాధ్యతులుగా దాసుగారిని ఆహ్వానించితిమి. వారు వచ్చినప్పుడు అన్ని నదు పాంరుములు నేరు వారికి సమకూర్ప గలిగితిని. ఆరోజులలోనే వారితో సంఖాషించుటు సంభవించి నది. వాళ్చమత్కృతిపరిహాసము రంజనము మొద లగు నరసగుణములు వారియందు సంభృతములని గ్రహించితిని, వారి యువన్యాసము హారికథవలేనే ఆమోదజనకమై పాండిత్యముతో కూడ ప్రస్ఫుట మైయుండెను.

2

నారాయణ దాసుగారు సంస్కృతమున పాండి శ్యము సంపాదించుటకు కారణము ఒకగిట్లు చెప్పి నారు. "సంస్కృత విద్వాంసులు సంఖాషించుచుం డగా దాసుగారు సంస్కృతమున వారికి బ్రతివచన మిచ్చిరట. అందు వ్యాకరణదోష ముండుటచే విద్వాంసులు మందహాసము చేసి, సంగీత విద్వాం సులు సంస్కృతమున జొరబడుట సముచితము కాదు ఆని హేళన చేసిరట. దాని పై దాసుగారు సంస్కృతము విశేష్ళద్దతో అభ్యసించుచు "ళజ్దేందు శేఖర" గంథముకూడ స్వయముగా అన్వయించు కొనుచు, పఠించిరట. ఒక నాడు మార్గము కెంట చనుచున్న మహామహో పాధ్యాయ తాతా సుబ్బ రాయ శాస్త్రులి వారిని మేడమైనుండి దాసుగారు సంబోధించి, ఈపం క్షేతాత్ఫర్యము సరిగా నున్న దా అని అడిగిరట. శాస్త్రులి వారు సరిగానున్న దని సమ్మతించిరట. మహో పాధ్యాయ కల్లూరి వేంకట రామశాస్త్రులి వారు కూడ స్వయముగా "శబ్దేందు శేఖ" రాది వ్యాకరణ శాడ్రమ్మగంథములను అన్వ యించుకొని పండితు లై నారని ప్రత్తి."

దాసు గారు హరికథ లనేకము రచించి కాల డేపములు చేసినారు. వారి వైదుష్ణమునకు నిదా నముగా కొన్ని గ్రంథములు నేను చదువుట సంభ వించినది. ఋ గ్వేదము లోని కొన్ని కొన్ని సూక్తములను వారు ఆంద్రికరించినారు, దీని వలన వారికి <u>వెదిక</u> సంస్కృత మభ్య<u>స</u>్తమని వచ్చును. ఆంగ్లభాషనుండి వివిధ కవుల రచనలు కొన్ని కొన్నిటిని విశేషించి మేక్స్పియర్ నాటక రంగములలోని ఘట్టములను హృద్యముగా మన **ఖాషలోనికి అనువదించినారు. దీనిని బట్టి వారి**కి ఆంగ్ల సాహిత్యములో గాఢాభినివేళము కలదని స్పష్టము. ఈ నవరస తరంగిణి' విశేషవ్యా ప్రై చెం డవలసిన గ్రంథము. ఉమర్ఖయ్యామ్ రుఖాయీలు వారు రకరకములుగా అనువదించి రమణీయ గ్రంథ ముగా ప్రచురించినారు. వారికి పారశీక ఖాషలో **కాగుగా** బ్రావేశము కలదని చెప్పనొప్పను.

ఈ గ్రంథమును నేను విపులముగా సమీడించి ప్యాసము ప్రకటించినాను. Fitz garald చేసిన అంగ్లానువాదమును బట్టి అనేకులు ఖయ్యామ్ ఖావములను మనఖాషలోనికి అందించినారు. ఈ కవి 75 రుజాయీలు మాత్రము అనువదించినారు. ఆవి యొనను మూలమునకు కేవలము సరిపోవునవి కావు. అందొక పం_క్తి, ఇంకొక దానియందొక

వం క్రి ఈ విధముగా సమకూర్చి ఒకా నిక రామణి యకమును సమకూర్చివాడు. Whin field, Dr. F. Rosem, Dr. Rempis మొదలగు పాశ్చాత్య పారశీక ఖాషా పేత్తలు రుఖాయీలు సేకరించి మంచి పాఠము సంతరించినారు. కాని స్వామి గోవింద తీర్ణ మహాళయుల అఖండ కృషి మొత్తము 1820 రుఖాయీల సమకూర్చి పరిష్కరించినారు ఆదియే ఉత్తమోత్తమ పాఠమని ముసల్మాన్ విద్వాంసులు కూడ అంగీకరించినారు. దానికి స్థకమమైన అను వాదము. ఆంధ్రఖాషలో రావలసియున్నది.

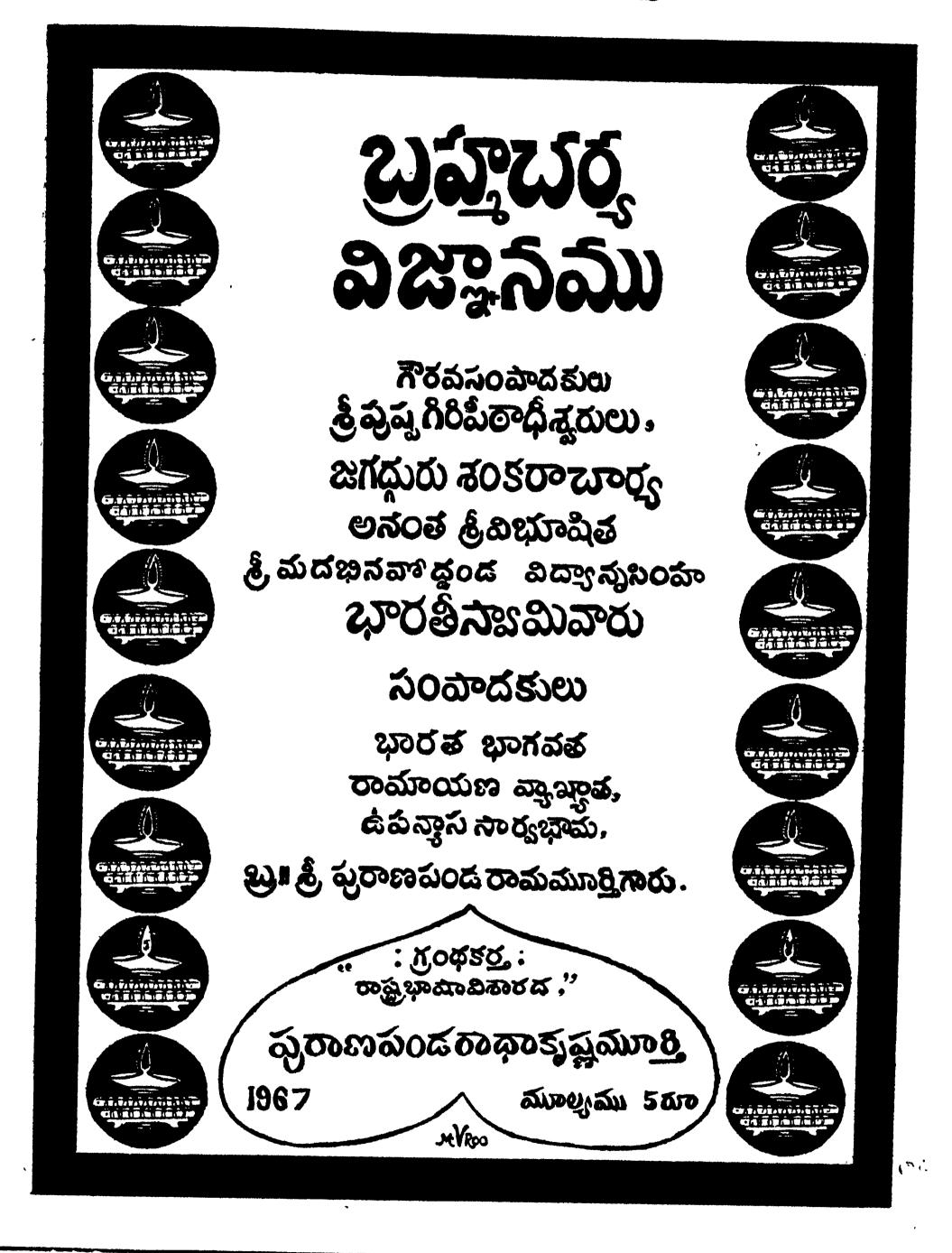
రుజాయీ అనగా చతుప్పాది అది మన భుజంగ పయాతమునకు సరిపోవును. ఒక ప్పుడు నేను భుజంగ ప్రయాతములలో సమ్మగ్మగంథమును ఆంధ్రి కరించ నెంచితిని, అంతరాయముచే ఆప్రయత్నము ఆగినది.

సేను ట్రీ నారాయణ తీర్యల వారి వంశ సంజా తుడ సైనను ట్రీ నారాయణ దాసుగారి గాన విద్యా పాథవమును గూర్చి చెప్పటకు అర్హుడను కానుకాని వారి కవిత్యాదికమును గూర్చి ఆదరము కలవాడను. దాసుగారికి అచ్చ తెనుగుమీద హెచ్చు పీతీ. అందుచే వారు గ్రంథములు కొన్ని కొన్ని అచ్చాంద్రములో రచించి నారు. అచ్చ తెలుగు తెలుగు వారికే ముచ్చట కూర్చుట కష్టము. మన ఆంద్రభాషలో అచ్చ తెనుగు మాటలు నూటికి ముప్పది మూడుపాళ్ళు మాత్రము కలవు. అయినను తెలుగు భాష అని వ్యవహరించుచున్నా గు. ఆంద్ర భాష యనుటయే సమంజసము.

్శీనారాయణదాసుగారు ప్రతిఖావంతులు. విశిష్ట్ర పురుషులు. ఇన్ని శక్తి సామర్ధ్యములు కల వ్యక్తి మరల నుదృవించుట దుర్పటము.

త్వరలో వెలువడనున్న ది!

<u>— 용하6 명취취하5</u>

ఆంధ్రమాత నన్ను కొంత ఆతరించి యున్న యొడల ఇంత దూరదేశానికి పల వలస రావలయును ?

అంటూ తాత్కాలికంగా ఉత్తర హిందూస్థా నంలో ఉన్నప్పడు బసవరాజు అప్పారాయ కవి, స్వర్గముకంటే మానసీయమైన అన్మభూమిని తలచు కొంటూ పులకిస్తూ, నై రాశ్యగీతాన్ని అలాపిస్తూ తిరిగి అన్మభూమికి రావాలని కలలు కన్నాడు.

గాన సరస్పత కూడా తెలుగు దేశంలో ఆలంబ నము లభించనందున త్యాగరాజ రూపంలో కావేరీ తీరంలో ఆవతరించి, కర్లాటక సంగీతాన్ని వెల యింపజేసి రామనామామృతాన్ని పంచిపెట్టి, నాద బ్రహ్మాపున ద్వారా మోజూనికి రాచ బాట నేర్పరచి, తనివి తీరక, మరొక్క సారి యత్ని ద్వామని, సాహిత్య సరస్వతిని తనలో కలుపుకొని 1864 రక్షాడి నామసంవత్సర శావణ కృష్ణచతుర్దశి నాడు ఆంధ్రదేశంలో అజ్ఞాడనే గ్రామంలో అవత రించిందా అన్నట్లు కన్పిస్తుంది, నారాయణ దాసు జీవితాన్నీ కృషినీ పర్యా లోకనం చేస్తే.

"పుట్టి నేక్చుకొనెనా, పుట్టక నేర్చెనో యెట్టి బుద్ధ లిట్టి పొట్టివడుగు పొట్టి నున్న వెల్ల బూమెలు ?

అంటూ వామనుని సరసవ్యంగ్యోక్తుల వింటూ తన్మయులైన బలిచ్చకవ్రే అతని యజ్ఞ వాటికలో నున్న వారూ విన్మయ చేతస్కులై నారని పోతనా మాత్యుడు ఖాగవతంలో వివరించాడు. ఆ వామ నుని చర్మతేనే సుమారు ఐదారేండ్ల పిన్నవయసు

లోనే పార్వతీపురంలో హృదయింగమమైన సంగీత ధోరణిలో పాడి, వినిపించి పిన్న పెద్దలైన త్రోతలను సమ్మోహితులను జేసి నారాయణదాను "ప్రపేదిరే. పాక్షన జన్మవిద్యాంలో అన్నమడికి తార్కాణమె నాడు, ఆగవయోట కన్నవారు వైచిరి పోచనాకు 'నిన్న' ఆరయు వెరవు తెల్పివై చి నందున "ఆనాటి నుండి ఆడుచు పాడుచు "నీ పేరు" చాటుచుంటి నలుకొసల" అని ప్రహ్లాదవరదుడై సింహించల వరాహా లడ్మీనరసింహా స్వరూపుడైన నారాయణుని దాసుడై వేల్పువంద అనే ళతకంలో కీర్డించి నారాయణదానై నాడు. మొదటసూర్యనారా**య**ణ నామాంకితుడై విలస్ట్రిన జాలుడు జాల్యమాదిగా భ క్రి భావము పాడుకొని నందున నే భీష్మచర్మిత ప్రహ్లోదచరిత్ర, అంబరీష చగ్రిత, గౌజేంద్రమాతము **သား**၀ ျင**်းလာ** သစ်မြေ ဘာတာ**လာကြား** ည နာ နာ န హారి కథాకథన కల్లోలినీ రూపమున తెలుగు దేశ ములో నెన్నో అంతరంగములను పునీతము చేసినవి.

నారాయణదాసు ప్రఖ్యాత మై టికుడు, స్పర్ధయా వర్ధ తే విద్యా అనీ, కూపస్థ మండూ కంలో ఉండ కుండా దేశాటనం పండిత మైత్రీ విద్యాభివృద్ధికి ఆవ శ్యకములనీ, యువసహజమైన కీర్తి కాండతోటీ మైసూరు సంస్థానంలో దర్భాకులో తన వీడా వాద్య కౌశల్యంచే మహారాజు మెప్పులంది సన్మానా అందుకొన్నాడు, తర్వాత విద్యలకు నిలయమైన విజయనగరంలో ఆనందగజపతి మహారాజుని విద్యా పరీడణ వేళల్లో మెప్పించాడు, తన ఆస్థాన మైణి కునికన్న నారాయణదాసే మీన్న అని ఆ మహా రాజు గుర్తించి విజయరామగజపతి గాన కళాశాల నేర్పాటుచేసి ప్రధానాచార్య పదవి వహించినట్లు సియమించినాడు. నారాయణదాసు స్వాతంత్ర్య మున కీ పదవి బంధముకాలేదు, ఆయన నాదో పాననచే తరించి అసంఖ్యాకునైన శిష్యులు తరించు నట్లు చేయుటకు అవకాశము కల్పించింది.

నారాయణదాసు నాట్యశాడ్ర్రవేత్త.నృత్యంలో పజ్ఞా పారమ్యము నందినవాడు. ఆటా పాటా అంటే ఈయనకు గల ఆస్త్రి వేళావాళాచోటూ మరచునట్లు చేసేదని ఎన్నో కథలు వ్యాప్తిలో ఉన్నాయి. శిష్య వాత్స్యాంలో ఈయనకు సాట ఎవగూ ఉండరని కూడా ప్రఖ్యాతి ఉంది.

నారాయణదాను పుంభావసరస్వతి. సంస్కృ తం, ఆ**ంథ్రము పారసీకం**, ఆంగ్లము మొద**లైన** ఖాషలను ఆపోసనముగా గ్రహించి పుక్కిటనుంచు కొన్న అగస్త్యుడు. విద్యత్క్ష్మ్. తారకం హారికథా మృతం అనే సంస్కృత కావ్యాలను రచించి వీను మిగిలిన జగ్మను పండితుల మేస్పు పొందినవారు, ఋ గ్వే**దాన్ని** స్వర్హహితంగా అచ్చ తెనుగులోనికి అనువరించి పేదంలోని విజ్ఞానాన్ని, మంత్ర మహి మనీ చెబగు వారి చూర లిచ్చిన ప్రజ్ఞా దాడి.ఇం శాల్. నారాయణదాసుగారి ఆతర్శజ్ఞలన్నీ ఒక ఎక్కు హారిక్థా కథన కాలకేష్ట్ సంవిధానం దూపొందంచి ప్రచారం చేయడం ఒక ఎత్తు,అత్యం తా ్ట్రణీయమై, రమణీయమై, కళాశ్మకమైన ఈసాధ నము సంగీతాన్ని, సాహిత్యాన్నీ, సృత్యాన్నీ రంగ రించుకొని నారాయణదాసు కృషిఫలితంగారూపు దిద్దుకొన్నది. అందుచేతనే అయన హరిక థా పితామహుడై నాడు, పెనిగా, పండితుడుగా, వైణి "శంభో" అన్న నాదంతో వారిదాసుగా అందు కొన్నకీ రైకైలాస శిఖరిలా ఉత్తుంగ మెంది. భక్తి ఖావాన్నీ, ధర్మాన్నీ పండిత పామర రంజకంగా ప్రచారం చేసే అవకాళం కర్పించిన ఈ సాధనం శారాయణదాసుగారికి అనన్య సామాన్య మైన

కీర్తిని చేకూర్చింది. వారిని సువర్ణమంటా కంకణాలం కారాలతో అలంకరించింది. అనంఖ్యాకులైన హరిదాసులకు మార్గదర్శియై వారి భుక్తికీ ముక్తికీ దారి చూపించిన ఉపదేష్టను చేసింది. అందుచేతనే తిరుపతి నేంకట కవులు.

తే. గీ. దాసునారాయణు కు నీతండు వీని దాసు లెల్లడల గల హరి దాసులెల్ల రొక్క హరిదాసులోగాడు, నిర్కమితని యొడలనాడ్మతి లేనివాడెవడు బుడమి?

ఆని ప్రసంగవళంగా, స్వఖావో ిగా ప్రశంసిం చారు.

ముసలమ్మ కథలాగా, కూనిరాగాల పురాణంగా సాగ్కథాకథన విధానం బదులు సృత్యసంగీతసరస సాహిత్య ధోరణిలో సాగే చైతన్యవంనవేన హారి కథ ఫక్క్. వీరిత్వా ఫలంగా దూపొంది ఏరికీ అంగ్రా దేశానికీ చిరకీ రైనీ ఈ కళలో క్రభమ తాయా లాన్నీ సమకూర్చింది. కునికి పాట్లుపడే పెట్టకు ల**కూ | శోతలకూ బ**దులు, ఉ**త్సాహ**ంతో తొ**ణి**కన లాడే మనసులతో పారవళ్యంతో కథలో లీవమై విరామసూచనగా దాసుగారితో భగవన్నామ సం <u> ಕ್ರಿಕ್ಷಕ್ ತನ್ನುಯುಂದು ಕರ್ಭಾಗಿದುಲು ತಿಯಾಕ</u> యారు. అడురాస్యతతో నిమి త్రం లేకుండా సాంగ్రామ దాయిక మైననిజ్ఞానాన్ని జనసామాన్యంలో ప్రచారం చేయడానికి ఈవిధాన మే అత్యంత ఉపయోగకారి. స్వతయాగాలు రూపుమాసిపోయినట్లున్న ఆధునిక యుగంలో విజ్ఞులకు విజ్ఞానాన్ని అందించే టందుకు వేదికగా కూడా హరికథ కొంతవరకు ఉపకరిస్తుంది.

అనందం కల్పిస్తూ పురుపార్థ సాధన కవసరమైన విజ్ఞానాన్ని తెలుగు దేశం నాలుగు చెరగులా పండిత పామరులందరికీ అరమై సంవత్సనాలకుమైగా పంచి పెట్టి సహ్మాస చెంద్ర దర్శవముచే చెరితార్థుడె సిద్ధి నందిన నారాయణదాను మనకు చిర స్మరణీయుడు, సదాస్మరణీయుడు.

$\frac{1}{2}$ $\frac{1$

— ಹಿ ಐ೦ದ್ ಕನಕಲ೦ಗೆ ಕ್ವರರ್ವಾ

వేను అ**ప్పుడే కా**లేజి చదువుల్లో స్ట్రాపేశించిన రోజులు. లోకంపోకడ తెలిస్ తెలియని మిడిమిడి జ్ఞానం, ఉత్సాహాం, ఉబలాటం, ఎక్కువ ఊహ పోహాలు, కార్యదడ్డత, కార్యసానుకూల సాధనో పాయం అంతకం ఓ ప కొంతే తక్కువ. ఉపాధ్యా యులం టేనే సింహాస్వప్నంలా వుండే కాలాన్ని గడచి ఆచార్యులతో సన్నిహితత్వం నెఱపుకొనే కాలానికి ఆలో కానికి వచ్చాం. ఆ కాలంలో బందరు నోబుల్ కాలేజీ విద్యార్థులలో స్వేచ్ఛ, స్వతం[తాలోచనా శ_క్తి, యిచ్ఛ ప్రబలంగా వుండేవి. కొన్ని గురుకుల పద్ధతులు కూడ కాలేజీలో అమలు జరుపబడుతూ వుండేవి. అడగడం తడవుగా అప్పటి అక్కడ ఆచార్యులు ఏచెట్టు కిందనైనా సరే నిలువబడి విద్యార్థుల సందేహాలను నివారిస్తూ వుండే వారు. ఆచార్యులు విద్యార్థులను మిత్రులుగా ఖావిస్తూ కలసిమెలసి ఆటపాటలలో గూడా పాల్గొంటూ వుండటం కద్దు. కాలేజీ నాటక సమా జానికి నన్ను అధ్యతునిగా ఎన్నుకున్నారు తోటి విద్యార్థులు. చిన్నప్పటినుండి నాకు లల్లాయి పదాలన్నా. నాటకాలన్నా మహిందరా. ప కించిత్తో అఖిని వేశం కూడా వుండేది.

ఒక నాడు బుట్టయ్య పేట హిలులో 'గొప్ప హరిక థా కాల జేపం" అని ప్రచురించారు. టిక్కెట్టు ఒక రూపాయి అన్నారు. "హరిక థను" కూడా టిక్కెట్టు పెట్టుకొని వినాలా' ఇది విడ్డూర మే అను కున్నాము. మా ఖావగా ైన కొడాలి సుఖ్బారావు

గారి సోద్బలం మీద టిక్కెట్టు కొని వెళ్ళాం. တ_ုခ 9 గం။**ဗနာ** မိနာကာဂ၀ ျွခ်ာဝဝနဝ. ရတ పక్కలా యిద్దరు వైణికులు. ముక్తేవి 🔥 రంగా చార్యులవారి మృదంగం. శృతికి రెండు తంబూ రాలు. మధ్య కధకులు, ఆజానుఖాహువు, అద్భుత మైన అంగయట్టి, ఆవయవపుట్టి, మెలితిరిగిన మీస కట్టు, తీర్చినట్లు నాసిక్, విశాలమైన కన్నులు, మధ్య పాపట తీసిన నొక్కుల కాపింగు. చేతికి బంగరు దండ కడియాలు. ముం జేతులకు సింహాతలాటాలు. రెండు చేతుల [వేళ్ళకు నాలుగేసి వుంగరాలు, మెడలో బంగారు గొలుసుతో పతకం. కాలికి గండెపెండేరం. వంగపండుచాయ పట్టుబట్ట. నడు ముకు మంచి పట్టువస్త్రాన్స్తిన్ని బిగించి మెడలో గుప్పెటకు మించిన చామంతిపూలదండతో నిండైన, కన్నుల పండు వైన విగ్రహం. ఎవరో మహిదివ్య పురుషుని చూస్తూన్నా నేమో ననిపించింది. ప్రార్థనా శ్లోక పఠ**న మాౖతా**ననే నన్ను ముగ్దత్వ మావహిం చింది. "మేఘ గంఖీర నిస్వనం" అంేట అతిళ యాక్తి లేదు ఆ కంఠ ధ్వనికి. "కంభో" అని అందిస్తే నాటకళాల అంతా ఉఱ్ఱూతలూగి నట్ల యింది. చుట్టూరా వున్న నాటక శాలావర*ణా*నికి జాహ్యాంత రాలవున్న ్ర్మకృతి సర్వమూ నినదించింది. అప్పటికి మనకు అలవాటు లేదు. నిజ మాలోచి స్టే యీనాడు మైకులు వచ్చి గ్నాత ప్రతిభను, పటిమను మంట గరిపేళాయి. నారాయణదాసుగారి గ్రాత నిస్వనంలో మైకు, లౌడ్స్పీకర్లు సహజంగానే ఆమరి ఉన్నాయి. కంఠం ఎత్రిపాడితే ఆయిదువేల క్రోతల కైనప్పటికీ ఆవలీలగా అందే గాత్ర సౌలభ్యం వారిది.

"హానుమత్సందేళము" కథ. కథకులు ₍శీమదజ్జా డాదిళట్ల నారాయణ దాసుగారు. స్థాప్ పై జీకు లలో నౌకరి పేరు పేరయ్యగారు. ముక్తేవి 🛊 రంగా చార్యులు వయసులో అప్పటికి పిన్న లైనా మృదంగ వాదన ద్రిడిమ అపారంగా కలవారు. కథా గమనం పంచకళ్యాణి అక్వగతిని పోలి యుండేది. దాసు గారు ఎక్కడికక్కడ తెలుగులో, గీర్వాణంలో. ఆంగ్లంలో, ఆరబ్బీలో, ఫార్బీలో, తమిళంలో ఉప మానోపమేయాలు, నానుడులు, ఆశుకవితలు విస రుతూ వుంటే వారి బహుముఖ పాండిత్యం వెల్లి విరిసింది. రాగం ధారాళంగా ఆలపిస్తూ, స్వకాన్ని తికాలములలోను ప్రస్తారిస్తూ బహు చక్కనైన గమనంతో వైణిక మార్దంగికులకు పర్మికమ కల్పించే ారు. ఆ **మహాపురుషుని సమత**ంలో బ్రక్కనున్న ై దేకులు, మార్దంగికులు, ఆతి సూడ్మురూపులుగా కన్పించేవారు. దాసుగారు షుమారు 250 పౌన్ల బరువైనా వుండి వుంటారని నా అంచనా. ఇంతటి మనిషి కూడా చక్కని యౌవనవతియైన నర్హకిలా మధ్యమధ్య తఱచుగా నృత్యం చేశారు. లాఘవం, వయ్యారం సమపాళ్ళుగా మిళితం చెందాము. **డ**ణంలో లాస్యం, మరుడణాన తాండవం. నాట్య శాన్న్ర సమ్మతములైన ముద్రలతో గూడిన అఖ నయం. అంతటి నిండైన పురుషవ్మిగహము మా కన్నులకు ఆ శుణంలో చక్కని (పాడ్స్త్రీ) వలె కన్పించేవారు. అంత సువిశాలమైన ముఖం మీద ఖావాంతర్భాఖాలు నేను నేనని ముందుకు తరిమి కొని వచ్చి బ్రామృటంగా కన్పించేవి. వాల్మికి రామాయణంలోని సంస్కృత క్లోకాలు అనగ్గళంగా చ్రవాహ వేగంతో ఉదహరించేవారు. వేదం, ఉపని ్షత్తులు, **శామ్ర్షములు, పురాణాలు** వీటి అన్నింటి లోనూ వారికి | పవేశం వుండేది. అన్నిటిలో నుండి

సూక్తులు ఉదాహృత మౌతూ వుండేవి. చేస్ప్పి యరులో నుండి యిరువదికి పైగా ఉదాహారణ లిస్తూ వాటిని ఆశువుగా పద్యాలలోకి ఆంధ్రికరించే వారు. కాళిదాను, భవభూతి, ఖానుండు, శూర్ర కుడు, హర్షుడు వీరి వీరి నాటకాలలోనుండి సంస్కృత క్లోకాల నుదహరించారు, ఆచ్చ తెలుం గులో వాటి ననుసరించారు. ఒమార్ ఖయ్యాయ్ రుజాయిలను పారశీక భాషలో చదువుతూ, తెలుగు సేతగూడా వినిపించారు. నారాయణ దాసుగారొక విజ్ఞాన సర్వస్వం అనుకొన్నాం. నవ్వించే వారు. **డ**ణంలో కప్పించేవారు. ఒక ప్రక్తు అహంకారం, మర్కోపక్క విన**యాతి వి**న**య**ం....ఇంతలో **హాను** మంతుఁడు వారధిని దాేటే ఘట్టం వచ్చింది. ్రోతలం అందరం స్వప్నజగతిలో వున్నాం. మా మనోదృష్టికి అపారమైన పారావారం కాన్పిస్తోంది. మేమంతా వానరులమై "రామకార్య నిర్వహణ మెలాగు" అని, యా అపార వారధి నుత్తరించడ మెలాగు' అనే విచారంలో వున్నాం. దాసుగారు క్రీన ఎత్తుకొన్నారు. భూచారమును వదలి వారి ళరీరం గగనచరమైనట్లు తోచింది. శుణంలో అంతటి ఆజానుబాహువైన శరీగం ఒక్క గెంతుతో లంక మీదకు దూకింది. హారధి దాటినాడు హానుమం తుఁడు. ్రోతలమైన మేమంతా వారితో పాటే వారధి దాటాం. రస తన్మయులమై ఎక్కడివారి మక్కడే కుర్బీలలో నుండి ముందుకు ఊగి ఎదుటి కుర్చికి తగిలిన తరువాత నే జ్మాగదవస్థకు రాగలిగాం. అద్భుతరసంలో మునిగి తేలాం.

దాసుగారి కథ నవరసభరితం. ప్రతి త్రోతా ఆ రసాస్వాదనం కావించేవాడు. ఆదృశ్యం నాకంటికి ప నేటికీ కన్పిస్తోంది. "శంభో" అని వారు గావించే ఆలాపనలోని ఓంకార నినదం నేటికీ మా చెవులకు విన్పిస్తోంది. ఆయన హరికధా బ్రహ్మం. "హరికధ కుడు" అను మహా బిరుదానికి ఆయన మకుటధారి.

ဆေဝည်ဝေဆသား

__ క్రి పిల్లుట్ల సుందరరామశాస్త్రి

్రీ ఆదిభట్ట నారాయణ దాసుగారిని స్మరించి నపుడెల్ల, "సంగీతమపిసాహిత్యం సరస్వత్యాం" _ స్తన ద్వయం" అనునది స్పురించును.

్రీ దాసుగారు వేదశా న్ర్మ పురాణేతిహాసాదు లలోని సర్వసాఠజ్ఞుడు. సంగీత, సాహిత్య, కవితా నృత్య వాద్యములలో అసమాన ప్రజ్ఞాధురీణుడు. కళ్ళావపూర్ణుడు. ఇది యది యననేల ఆయన సర్వజ్ఞుడు, పరిఫూర్ణుడు సర్వ స్వతం కుడు.

రూపు రేఖలలోనో, సుందరమ్మూర్తి, శ్యామల గాత్రుడు, శృంగారరసభరితుడు. సరస్వతీ అంశ సంభవుడు, ఆంద్రావనియం దవతరించిన గంధర్వుడు.

ఒక సందర్భమున ్రామచంబ్రదుని ఆయన ఇట్లు ముద్దులొలుకునట్లు **ప**ర్ణించెను.

కి రైన.

" వలుద మెడన్ ముత్యాల కంఠితో బంగరు దుప్పటి వల్లెవాటుతో ఎడమకారి గండెపించెరముతో నేగుదెంచు ఫుల్లాంఖో జాడుని, కన్న వారెంత ధన్యులో!"

వాస్త్రముగా నీ వర్ణన దాసుగార్కి కూడ్త వర్హించినదే.

పోడళకళా పరిపూర్ణుడగు చెందునివలె, సర్వతో ముఖ పాండిత్యముగల దాసుగారు ఆడినది ఆట

పాడినది పాట, ఆంధ్రవిజ్ఞానవన హాటికలో ఆయన రచనలు సురఖ శోభితములగు పుష్పరాజములై విరాజిల్లు చున్నవి.

లోకిక విద్యలలో నెట్టి ప్రతిఖాళాలియోం, పార లోకిక విద్యయగు వేదాంతశా న్ర్మమందును దాసు గారు ఆరితేనిన వారు. పడ్డర్శనములను సమ్మగ ముగా నెరింగి జగజ్జోతి మున్నగు గ్రంధములలో వేదాంతశా న్ర్మము చక్కగా వివరించిరి.

దాసుగారు బాహ్యాడంబరములేని ఏకాం త శక్కడు, అనుభసజ్ఞాని. తన వేదాంత గ్రంధము లందు నొక్కి వక్కాణించిన అడుణములు ఆయన యొక్క నిత్యజీవితములో అనువ్రించినవి. నిత్య శృప్తి, నిర్మాళయము, నిర్భయము, నిరవధి కానం దము, స్వతంత్రత మున్న గుచిహ్న ములతో చిహ్ని త మైనది వారి జీవితము. యావజ్జీనము నిశ్చింతగా తీలగా గడాపెను.

హారిక థాకాల ఉపమును తీర్చిదిద్ది, యడగానము నకు మాత్మ కోళను గౌరవమును స్థాపించి, దేశమం దంతట వ్యాప్తినొందించి, ఇహాపర సాధకముగా జేసెను. ఈ మహానుఖావుని కనిన ఆంధ్ర మాత్ర ధన్యురాలు. ఆంధ్రులు ఖాగ్యశాలురు. ఆయవ బహుకుటుంబి! వారి రచనలనెడి సుప్పుతులుయకో విశాలు జై వర్థిల్లి, సంస్కృతి నుద్దరించి. కృత కృత్యు లగుదురుగాక.

👸 ★ పు౦రూపసరస్వత్యారాధనము ★

— శ్రీ జౌడ్బపల్లి ఫురు జూత్తం

"నృత్య సరస్వత్తి కటక నిక్వణమున్ |వకటించు కొంచు సా హిత్య సరస్వతీ హృదయ మిచ్చుచు గాన సరస్వతిన్ వలెన్ నత్యవదార్థ కీర్తనము సల్పెడు మత్కవితాకుమారికా నిత్యత చాలు! స్వర్గమును సీరస మీ రససిద్ధిముందటన్"

ఈరీతిగా ఒక ఆధునికకవి, సరస్వతిని (1) నృత్య సరస్వతి (2) సాహిత్య సరస్వతి (8) గానసరస్వతిగా వింగడించుకొని ఆయా సరస్వతీ స్వరూపములను తనకవితా సరస్వతియందే సందర్శించి, రస సిద్ధడె నాడు. లోకమునందరి పరిణత విద్యామూర్తిని మనము " పుంరూప సరస్వతి" అని సంఖావింతుము ఎజ్ఞూ పైగడ, తిక్కనసోవుయాజిని "వాణి నత్తను ఈ తండొక రుండు నాచాను" అని బ్రహింసించెను. ఇట్టి చోట్ల సరస్వతి యనంగా సాహిత్య సరస్వతి యని యే యర్థమగును. ఈ మువ్వురు సరస్వతులకు సమాన పాతినిధ్యమువహించగల " పుం రూపసరస్వతి " ఎవరాయను సందేహము చాల కాలముగా నుండె డిది. కాని యాసందేవా మిప్పడు పటాపంచలై నది. 🔥 మదజ్జాడ ఆదిళట్ల నాగాయణ దాసు మహోదయులలో సమ్మగమగు ఘంఖావ సరస్వతిని సందర్భించి ధన్యుడ నై తినని యంజలి ఘటించితిని. దాని యశర రూపమే యా వ్యాపము.

నారాధింతుము. కానీ యాతని మన్మ ప్రవృత్తులలో ైనె చ్యమున్న చో మనభ క్రి చ్రపత్తులు కొంత సన్న గెలుట తథ్యము. 🕑 నారాయణదాసుగారి జీవిత చర్మితను పఠించినపుడు వారి సర్వతంత్ర స్వతంత్ర ్రవతి ప_త్తి భ_క్తియుక్తులు పఠితల నెంతగనో ఆక ర్పించును. అందలికొన్ని మెఱపులను ఈ కింది రీతిని మానసి కాంజరమున నిలుప యత్నింతును.

1 🜓 దాసుగారు చిన్నతనము నుండి ఖాగ వత పద్యముల కాకర్షి తులైన భ 🐧 ప్రపుల్ల హృద యులు. ఐదేండ్ల ప్రాయమున, శివర్మాతినాడు గుంప యాత్రకు పోయినచ్చుచు (పార్వతీపురమునకునాల్లు మైళ్ళ దూరమునందు జంఘూవతి-నాగావళి యను నదుల సంగమ ఉ్యేతమది) పార్వతీపురము నందలి పు స్థక వికయాలలోని కేగి ఖాగవత మున్నదా యని బ్రక్నించెను. దుకాణదారుడు సాతనిరంగయ అది నీకెందుకు పొమ్మనెను. బండిలో నున్న తల్లి దానిని కుర్రవాడు చదువునని ఖరీదున కిమ్మని 🍠 👂 నది. అప్పడాత డాశ్చర్యపడి, నాలుగైదు పద్య ముల నాతనిచే చదివించి, మంచి సంగీతఫణితిలో పద్యము నందముగా చదివి నందుల కానందించి, ఖాగవతమును బహాూకరించెనట. ఈ ఖాగవత_{్ర}గంథ మును 🜓 దాసుగారు తన మొదటి స్వార్టితముగా జెప్పుకొనెడి వారట. ఇప్పటికిని ఆ వితి వారి యింట గలదట!!

నిజమునకు 👣 దాసుగారు పోతనవంటి భ 🛂 ఒక వ్యక్తి సకల విద్యా ప్రపీణుడై పుంట్లాప ప్రపుల్ల హృదయులు, పోతన తన థక్తి పారవళ్య నడప్పతితేమే యగును, అందులకు మన మాతని మును సంగీత స్థాయిలో తత్సమపద సమాసము

లతో. ఆంత్య ప్రాసలతో బ్రకటించగా, పేరు ఆచ్చ కెమగులో, ఆనగ్గళముగా వెలువరించిరి.పోతన వెలె పీరును సహజపాండిత్య ధురీణులు, ఇట్లనేక పామ్యములు చూపనగును. ప్రమైనను ట్రీ దాసు గారికి కవితాగురువు పోతనామాత్యుండగుట ఉళయ తారక మైనది.

2 సక్యవాక్కు:— తండిగారితో వీరు వ్యవ పాయపు కమతములోని పాలేళ్లతో కలసి తిరుగుట కద్దు. ఒక తడవ తండిగారు ఏటి ఖారువభూమి దున్నించి, వంగనారు పాతించుచుండగా బ్రక్క మండి "అయ్యా! యిక్కడ నారు వేయిస్తున్నారు వరు వచ్చి కొట్టకు పోతేనో!" అని అవళకునము లాడి తండి కోపమునకు గుటియైనాడు. కాని ఆతడన్న మ్లే జరుగుటయు తండి కించపడి, యింకె పృడట్లనవలదని కోరుటయు సత్యము లైనవి.

8 నిర్భయుఁడు : సాహ సీ :- మానవుడు మహిమోపేతుఁడగుటకు కాతలసిన ముఖ్య లథణ ములివి. స్వామివివేకానందాదు లిట్టి లథణములనే జళించిరి.

బ్రాహములో మోకాలు బంటిసీటిలో చాకి బండ తలాడగా చేసికొని చిననాడే నిద్రించిన నిర్భ యుడీ మహసీయుడు. సంగీతమునకని బొబ్బిలి దేరి ఒక వాడు వారము కుదరక, 12 గం. వేళ ఒక గృహస్థునింటికేగి అన్న మడుగుటయు, వారు లేదనుటయు, యజమాని తులసికోటలో నీరు పోయుట కేగగా వడ్డించిన అన్నము తినుట అబ్బు రముకొల్పు సాహసముకాకేమి? ఇట్టివెన్నేని బ్రోడీ కరింప నగును.

పక సంథ్యాగాహి: మహిమేధావి:- దైనందిన పాఠములు చదువక యే పీరు చిన్నతనమున బడికి కచ్చెడివారు, తనకు ముందున్న విద్యార్థులు అప్ప కెంచు పాఠముపిని తానును అప్పగించి గురువర్యు

లను తృ ప్రి పటాచిడివారు. ప విషయమైనను ఒక సారి విన్నను, కన్నను దానిని వారాజన్మము విస్మ రించెడివారు కారు. అందువలననే వారు సాధించిన విద్యలన్నియు స్వయంకృపితోడనే సంపాదించి నవి కాని, గురు శుక్రూప మూలమున కావని గ్రహించిన ఆశ్చర్యము పడకమానము.

4 ఆశుకవిత :— కవితాకన్య వీరిని స్వయముగా వరించినదిగాని, వీరుగా దానిని వరింపలేదు. విద్యార్థి దళలోనే, కళాళాల ప్రిన్సిపాల్ తీచల్డకేఖర కాట్రిగారు స్వర్గస్థుడు కాగా, వారికి సంతాపముత్తల్లు సభలో వీరీ రీతిగా పద్యము నాళువుగాండేప్పి నారు.

" స్మితపూర్వాస్య సరోజమున్నత భుజాక్లిప్టంబు నాజానులం బితఖాహుద్వయ మబ్జ నిర్మల శిరోవేష్టంబు సత్యామృతాం చితవాక్పూర మఖండ వడ మరుణస్పీతంబు శిష్యాశిబ్రో పుత మంచున్ గురుచంద్ర శేఖరమహామూ_ర్హిన్ బ్రకంసించెదన్"

ఆశు కవిత్వము సామాన్యముగా విశిష్ట ఖావ సంయుతముగా నుండదు. పడి కట్టు మాటలతో యతి, ప్రాసలు దాట వేసుకుంటు ఉంటుంది. కాని వీరు చిన్న తనంలో చెప్పిన ఈ కద్యం ఆ గురు వర్యుని ఖావించి, ఖావించి, అనుభూతి ఖావ విశి మైంగా, రూప చిత్రణముతో తీర్చి దిద్దబడి, శిల్ప సంపదతో చెలువొందుచూ త్రీ వారి వడ్యమాణ కవితా వైళవానికి సూచనగా మన్న దనుటలో విబతి పత్తిలేదు.

5 గణిత శాస్త్రిపజ్ఞ:- కళాశాలలో చదువు చున్న పుడు ఒకనాడు వీరు సంగీత నాటక వినోద ఎదర్శనములు రాత్రియంతయు చూచి, మఱుశాడు

ಗಣಿಕ 🌄 ನ್ರಮು ಕರಗತಿಲ್ ನಲ್ಲಬಲ್ಲ ಕಾಟುನ ನಿದುರ మత్తుతో నొదిగియుండిరట "తచ్చాస్తా ఏధ్యాపకుండు " ఈ క్వేషన్ " చాల ప్రక్రియా గౌరవముతో నిర్వ హించుట గు ర్థించి 🕑 వారు లేచి మూడేమూడు ్రకియలతో దానిని నిర్వహించినారట! ధనము ఖ ర్చు పెట్టుట లో వలె కవితలో వదము లుప **ద్యాగించు పట్లను, సంగీతమున న్వరము** లుప యోగ మొనర్పుటలోను, వ్యాకరణాది శా<u>ర</u>్త్ర అందును పొదుపు (economy) మిక్కిలి ముఖ్యము. ఆది ఒక్కొక్క బుద్ధి కలవడినట్లు తక్కినవారి కల వడదు. తెనుఁగున తిక్క_ాన కవితలో నిట్టి మాటల పాదుపు గాంచనగును. "అల్పాడరముల ననల్పార్థ రచన గావించుటయొకదా కవివివేకంబు '' అని పాల్కురికి సోమనాధుడు వచించెనేకాని, నిర్వ హಿಂಪಲೇ ಖೆಡುನು.

రి సర్వతంత్ర స్వతంత్ర్మవృ 👫 :- మొదటి నుండియు 🐧 వారిది స్వతం త్ర్మవృత్తి. ఒకరి ఉద్యోగము చేయవల**యు**నని వారాశించ లేదు. విజయనగర ప్రభువు లాదరించియొస్తున్న సంగీత కళాశాల బ్రిన్సిపాల్ పదవిని గూడ వారు తమ స్వతంత ప్రతిపత్రికి భంగము కల్లింపకుండగానే నిర్వ హించిరి. ఆ కాలములో అంతమాత్రపు చదువు లున్న వారే అరుదు. వారు బ్రభుత్వమునందుద్యో గెమ్ ఆశించిన మంచి పదవివే ఆక్రమించి "పరావు సాహెబ్, రావుబవాద్దూర్ " వంటి బిరుదములో అందుకొనెడివారేమా! కాని అట్లయినచో ఈరీతిగా ఆరాధనోత్సవములను" జరిపించుకొనెడివారుకాడు.

వీరి స్వతం త్ర్మత్రిక్ కోక్ట్ర్ నిదర్శనము. విశ్వక్షవ్ రవీం దనాథ తాగూర్ ఒక పర్యాయము విజయ నగర మేతెంచిర. అప్పడు జరిగిన సభానంతరము వలువురా మహికవితో తమకుఁగల బ్రహ్యత్ పరోత్య పగిచయములను బుర్గ్కురించు వందించుచు పరిచ**య** మొనర్పు కొనుచుండిరి. కానీ 🔥 వారు త మ

ఆసనమునుండి లేవలేదు. వారికి ఆ మహాకవితో నలు వురు చూచుచుండగా మాటలాడకపోతిమే అను ఆరాటమే లేదు. కడకు విశ్వకవియే సభనంతయు పార చూడగా నీ మహావృక్తి గోచరించెను. క 📺 నగరమున విశ్వకవి యీమామహసీయుని గాన మాధుర్యమును ఆస్వాదించి, ఆనంద పరవళుడై నాండు. అది సంస్మరించుకొని, ఆయన యే యిఖి ಮುಖ್ ಡ್ ಶ್ ಯ ಕ್ರಿವಾರಿ ಹೋಗ ಹೆ.ಮಮುಲ ನರಸಿ రట! ఇంకొక రైనచో ఎంత హాడావుడిచేయుదురో. మనము పెద్దవారి నెఱుఁగుటకాదు కావలసినది **వా**రు మనల నెంతవఱ కెఱుగుదురస్నది ముఖ్యము ఇట్ట్ ప్రహ్మత్త్ కే లోకమువారి కంజరించుచున్నది.

7 నారాయణదాసు: నరేంద్రుడు వివేకానందు డై నట్లుగా, గదారరుడు రామకృష్ణుడెనట్లుగా, "మార్యనారాయణ" అను వ్యక్తి యే "నారాయణ దానను అఖిదానముతో లోక విదితుఁడు పూజనీ యుడై నాడు. $\mathbf{F}.\mathbf{A}$. పరీశులో ఉత్తీర్ణుడైనను ఆ మహానీయుఁడీరీతిగా భగవంతుని రహాస్యమ్మగా ప్రాంథించుచుండెడి వారు.

" పొందుగ నిమ్మం ఖాడుట కుందప్ప మరెట్టి నృత్తి గొల్పింపకు న న్నుం దయంతో నారాయణ! కందళితానంద! మూలకంద!! ముకుండా!! **మందెట్టులనో** ససీతన ಎಂದೆ ನಿಕ್ರಿ పొడమే \mathbf{g} ਨਾਮਨਾਨ ನಿ ల్పందగురా! నారాయణా! ందళీతానంద! మూలకంద!! ముకుంద. మందుల మారివి నీదెస డెంద మిటుల |భమము ఉెందెడి న్విడువక బ్ వందగురా!.... ఇందలి లౌకీక దంభము లందున నామనను నిల్పక నవరతమునిన్ జెందించుము<u>త్</u>తలుగు విశ్వవిద్యాలయు గంథాలయం

త్రినారాయణతానుగారి భక్తిని శక్తిని, శ్రీచెళ్ల పిళ్ళ నేంకటళా స్రైగారిట్లు ప్రశంసించిరి. "ప్రహ్లాద నారద పర్యాశర పుండతీక.....అన్న పరమభక్తు అలో పరగణింప శగ్గవాడు. ఈయన ఖాహ్యా స్థావ ర్తన యేదో యొకమాదిరిగా కానవచ్చినమా, అంతరంగము బహునిర్మలమైనది. భక్తు డనగా నారాయణదానుగారు అని నేను బాహువు లెత్తి చెప్పగలను. గానము కవిత్యము మాతృగర్భము నందే సంపాదించుకొనెను. ప్రస్తేమ్మ మాతృగర్భము నందే సంపాదించుకొనెను. ప్రస్తేమ్మ మాతృగర్భము నందే సంపాదించుకొనెను. ప్రస్తేమీ పాక్షనజన్మ విద్యాంకి ఆనుకాళిదానోక్తి యాతనియందు సమన్వ యించినట్లు మరియుకరియందు సమన్వయించరు "

9 సూర్యోపాసకుండు :- సకల వివ్యలు, ఆరో గ్యము ఖాస్కరాధీనమందురు. అట్టి ప్రత్యత్త వము నత్యంత శ్రద్ధతో ఉపాసించినారు త్రీనారాయణ దాసుగారు. ఆ ఉ పా స న లో నుప్పొంగినదే తీసూర్యనారాయణ శతకము.

ఆంగ్రాజ్మయమున శతక వాజ్మయము విల ఈగా లఈగో పేతము. స్థికతకము, ఆ కవి ఆత్మీయ ఈకు పోత్యకు దగ్పణము. ఇందు కవి తన కించజ్ఞ తను,

దెర్మల్యమును, తన సాధనమును లోక దుర్భర స్ట్రీలిని, దుష్ట శక్తులను, వానికి ప్రతిఘటననుచక్కాగా వివరించును. ప్రతిష్ఠ క్రియు నిట్టి యనుభవ మేదో రీతిని కఠిగియుండును గాన, అట్టి శతకములు అతి నిని పరవళ మొనర్భును. ఇట్టికోవకు చెందిన శతకమే ధూర్జటి మహికవి "కాళవా స్ట్రీళ్ళర శతకము. ఈ శతకము మూలముననే ధూర్జటి అలసాని పెద్దనా దులకన్న మిన్న గా ప్రశానీకమున కత్యంతాప్పు డగుచున్నాడు. (శ్రీ దాసుగారి సూర్యనా నాయణ శతకమని నేను చెప్పనేల? ఈ కింది పద్యములందు కొని ఎవరికి వారే నిర్ణ యించు కొనుడు:—

శిష్టాచారము సల్పలేను మటిదుశ్చేష్టల్ విడమ్టాల బల్ నష్టంబందియు నీ పదాబ్జముల డెందంబున్ గడున్నిల్ప లే నిష్టంబండియు దెన్నె రింగియును దుర్వృత్తి న్వడిన్మాన నే కష్టాత్ముండను కాచెదెట్లు నమనింకన్ సూర్యనారాయణా!!

తనగంగాళువైన క నుందరవధూ దంతచ్చదాస్వాదనం బునకై కాదు; త్రిలోక రాజ్య విళవంబుంబొందగాగాదు, శాడ్ర్మ నిరూధ ప్రతిళన్ విశేషముగ పర్పంగోరికాదక్కటా నిను సత్యంబుగ చూడ కేడ్ఫెదను దండి! సూర్యనారాయణా!

పాముంజానదు కట్ట్రాయున్ విరుగదన్ వార్తాను సారంబుగా సామర్థ్యంబున వస్తుళోధన యొడన్ శంకాసమాధానముల్ సీమంటొందవుగాన జ్ఞానమున తుష్టిం జెందరా దెందునన్ స్వామీ! నీవదళ క్రి యోగమున తప్పన్సూర్యనారాయణా!

ಅರ**ಯ**ಂಗ್ ಸಕಲ್ಮಕುತಿ స్మృతి పురాణాద్యర్థ సారంబు, ప ల్మరు నాళక్తి కొలంది చూచి, తుది నిమ్మైరూఢిగై కొంటి, సం నరణాం**బోధి తరింప**ు జే ಯುಟ್ರತು ಯುప್ಪಡ್ನು $\frac{3}{5}$ as_{μ} ಸ್ಥಮಿ నరలోకంబునలే దుపాయమని ಯನ್ನು! ಸುಾರ್ಜ್ಯನಾರ್ ಯಡಾ!

ఈ రీతిగా ళతకము ప్రతి జీవుని యాపేదనను పతిధ్వనింపు జేయును. "మచ్చిత్త మిదేలతావక దురూహ్యావై క్రత త_{్త}ంబు పూనికతోడం పలుమా రెరుంగుటకు యత్నించుబళీ " శ_క్తిలేమికి శౌర్యంబు స్వభావసిద్ధమగు జుమ్మీ" ఆనియు " వెయ్యేలా ! యిహా భోగవాంఛ పొడమన్ బేదాంత**మూడు**న్ గదా! ' అనియు మానవు తెల్వి వ్యర్థము సుమా యామూగ నాల్కట్టులన్' అనియు " అవురా వద్దన పెండ్లి యన్నటు విదేగా శుష్క్ వేదాంత తళ్వ విచారంబు | పతితుణంబు మదిలో | బాపించి పీడించెడిన్, భువితో నీప్పినవస్తువబ్బుటరుదబ్బో! సూర్యనారాయణా!" అనియు మరి నీ చిత్తాను సారంబుగా నిల సృష్టిస్థితి నాళముల్జరుగు దండ్రి సూర్యనారాయణా! " అను రీతిని గల పద్య పాదములు నావంటి మూఢుని మిక్కిలిగా నాక ్షించి, పదో త్మీవావేశానందములను గన్గించును. ఈ ళతక మెన్ని మాఱు ైన చదువవలయు నని పించును. అట్లు చవులూరింపగల ఈ శతక మును సంస్థ్రాతీకరించి, దేశకాలావధుల నత్మిక మింప ಹಿಯುಟ ನಾರಾ**ಯಣದಾಸು ವಾ**ಜ್ಜಯ ಸಂఘಮು చేయవలసిన పనియని నామనవి.)

10. అచ్చ తెనుఁగుబ్బీతి :- అచ్చ తెనుఁగనఁగా

యను కవి ''యయాతి చర్మితము'' నిట్టి ళాషలో రచించి, సులభముగా నర్ధమగునని కాబ్ అు మర్కి భరామున కంకిపముస్తాను. ఆ పిమ్మట కూచి మంచి తిమ్మకవీత్యాదులు, ఆధునిక కాలమున ₹ కందుకూం పీ చేళలింగముగారు నీ యచ్చ తెనుఁ**గు** కబ్బములను రచించిరి.

👣 దాసుగారికి తొలుత లేకున్న సు, పిమ్మట నిట్టి ఖాషలోనే కవిత గావింసపలయునను పట్టుదల దట్టమై అచ్చతెకుడు రచన ఉచ్చానిన నిశ్వాన ములవలె వారికి స్వభావసిద్ధమైనట్లుగా వళమైనది. సంస్కృత పదభూయిప్షమగు రచనలో పోతవా మాత్యుడు, సొగసుగా మృదంగతాళములతో చొక్క జేయునట్లుగా అంత్య్మపాసలతో నలరించెను. కాని 🌓 దాసుగారు మిక్కిన్ని క్లిప్లము. అప్రచుర మునగు అచ్చతెనుఁగులో నట్టి యంత్యపాసలనే అక్టిస్టమనోహరముగా తన పాటలలో, పద్యము లలో సాధించి, పండితపామర జనరంజక మొనర్ని కవితను సంగీతస్థాయికి, సంగీతమును కవితాస్థిత్తికిని దెచ్చి, పరస్పర సమ్మేళన మొనర్పి ధన్యులై నారు. ఆ కారణముగా 🔥 దాసుగారిని "అచ్చతెనుఁగు పోతన" అని యఖినుతింపవలయునని నా యఖిలాప.

గీ॥ మొలక లేతదనము, తవిరుఅనలకంబు మొగ్గ సోగదనము, పూవు తావి తే నే తీయదనము. తెన్లున కేగాక పరుష సంస్కృతాఖ్య ఖామకేది ?"

యను స్థ్రిక్స్లు సముచీతమైనదే కానీ, ఖావ్యపపంచ మంతయు సుకుమార**భావము**లతోనే యుండదు కదా! నిజముగా సుకుమారభావ్రపకటనముపట్ల సంస్కృతమును సరిగా తత్కవులుప**యో**గింప లేదే మో ఆనిపించును. పలన ళకున్నలా సౌందర్యము నఖివర్లి నిపదలచిన మహాకవి కాళిదాను మహ్మాపాణ ముల నుపయోగించి, (—అన్నామాతం పుష్పం, సంస్కృత సమేతరమైన ఖాడు. పొన్నగంటి తెలగన్న అనావిద్దం అనురీతిని) శకున్నలా సౌందర్యమును

గొంత యెగురగొట్టెనేమా! యను ఖాధ గల్గను. మా చిన్నతనమున, నోటినిండ పిండి పోసికొని, పిఠాపురమను మనెడితారు. అమాయికముగా ననగానే నగము పిండి బయటికి వచ్చెడిది. ఈ పరుషా చరము లిట్లే సుకుమారఖావములను భంజించునని వా శంక. ఈ సందర్భమున తెనుగు ఖారతి, సంస్కృతఖారతికన్న సున్నితమైనదనక తప్పదు.

"అనాయాతమ్" అను "కాళిదాన" క్లోకము సీ "హరిదాను" గారెట్లనువదించిరో చూడుడు:—— "క్రోలని క్రొత్తేనే. మొన్నగుచ్చని మానికె, గోరునాటులందాలచనట్టి లేంజివురు, తావిగొనంఖడ నట్టి పూవునుం బోలిన దాని సోయగము, ముందటి నోముల మేటిపంట కాబోలును, దాని నేలుటకుం బుట్టిన యాతని దెంత పున్నె మో."

ఇట్లు సుకుమారఖావ ప్రకటనకు, కృంగార పోస్య, కరుణారసాదుల పోషణమన కీయచ్చ తెనుఁగు మెచ్చదగినదైనను గంభీర ఖావ్యపకటన లకు, వీర, రౌడాది రసపరిపోషణముపట్ల పేలవము కాకతప్పదు. కాని మాసుగారు అచ్చతెందుగు రచనమునే జీవితాంతముగా నిర్వహించిన యసి ధారావ్రతులు.

11. మహాకవి:- "కవయేతి"-"వగ్గయతి" యను నర్జము గల మహాకవి విరుదము త్రీ దాసుగారి పట్లనే సార్థకమగును. వారి హారికథా రచనము అందంతట అప్టాదశ వర్ణనలు నిండి నివిడికృతమై, కథారన పరిపోషకములగుచున్నవి. త్రీ దాసుగారి కవితాదృకృథము నిట్లు పేరొండినగును :—

కపూరితమగు మనసునందు ఉత్సాహా వళశ తోచు ఊహలుదార్చిన యఈరరమ్యమగు రూపి కవిత్వమందురు వారు. రసము చెడనీయక, యమకపుష్టిగా చెప్పుట; స్వతంత్ర కథాకల్పనము, సందర్భోచిత పద్ధపయోగ వైశారద్యము, అపూర్వ మగు మహిశ క్రి, అతుకులేని పద్యముల యల్లిక, పండిత పామరరంజకత్వము కవితకు ప్రధానములని యుద్దేశ్యము. ఈ లతుణమునకు లత్యము వారి రచనలు.

వారి "జాటసారి" తెనుఁగు నందొక గొప్ప Allegory. వారి శతకములను గూర్చి పేర్కొంటిని. వార్గి మారికథలు కేవల పురాణకథలకు ప్రతిధ్యనులు కావు. కవితాప్రతిభతో రసోచితముగాను, నాటకో చితముగాను నుండునట్ల నేక పరివ్వనములు గావించి వారి సూడ్మభావనాపటిమకు విదర్శనము లగు చున్నవి. 1200 క్రీ నలు పైగా రచించిన వాగ్గేయ కారులు. వీరి కిరువు రే కవితాగురువులు :—

"పూర్వకవులందరున్నడు పూజ్యులందు ఖాగవతులయి గో స్త్రసీపాకముగను కృతులొనర్చిన వారి సంస్కృతమున జయ దేవు, తెనుగున పోతననైలిసి యెంతు."

దంభ పుర్మహాననము, సారంగధర వంటి రూపక రచన గావించినారు వీరు. ఋక్సంగ్రహమును "మొక్కుబడి" అను పేర 800 ఋక్కులను వారు తేట తెనుంగులో మనోహరముగా అనువదించినారు. పాచీన మానవుని ఖావన పరీతిగా పరాకావ్య కెక్కినది, నేటి యధునాతన మానవుని మనస్సు పరీతిగా సంక్లిష్టమై, కేవల జాహ్యామై అధోగతి పాలగుచున్నది. అది చదివిన తెల్లమగును.

భగవద్గీతను "వేల్పుమాట" అను పేర మంజరీ ద్వి పదలో ననువదించి, శంకర భగవత్పాడుల కంకిత మొసుగిన అద్వైతి 🔥 చాసుగారు.

12. సృజనాత్మక పరిళోధకుఁడు : (Creative Researcher) పరిళోధనము కేవలము ళుష్కముగా, వట్టి విషయ కోడీకరణముగా మాఱు చున్న రోజు లివి. కాని క్రీ దాసుగారు అట్టివారు కారు. స్వయముగా మహాకవులు వారు. కాని

పవి పద్యములన్లి కాన్వస్స్ట్ర్ గాచించుటతోడనే సంశృప్తి చెందక మొదటినుండియు మహ్మానూ ముతో ఉర్దు పార్సి, అరబ్బీ, హిందీ మున్నగు ఇటిల ఖామలను కై వళ మొనర్పుకొనిన బహు ఖాషా కోవిదులు త్రీ దా సుగారు. "నేను చదవని సంన్రృత్యగంథ మున్న దా?" అనుగల ధీశాలి.

్ ఇ ట్రి **బహుముఖ పాండితీ**పటిమ**లో** నవరస తరంగిణి యను పేరు షేక్స్పియర్, కాళిచాన మహికవాలలో నవరసములకు జెందిన రచనలను తెనుఁగు గావించినారు. కాని యీ రచన చేయు టలో కాళిదాసు పట్లకన్న, చేక్స్పియరు పట్లనే (శ్రీ) దాసుగారి కభిమానమధికముగానున్నట్లు తెలి యును. కాని అరవిందాది మహాయోగుల రచనలు వీరు చూచియున్నట్లు గోచరించదు. ఇరువురు మహాకవులను తులనాత్మకముగా సూత్మ సూత్మ ముగా పరిశీలించిన యాయోగి కాళిదాసుని **సూడ్మ** సుకుమారమగు స_{్త్వ}భావన కొనటకు చేక్సియరు అనేక జన్మల తపస్సు చేయ వలయునను రీతి నుర్భాటించిరి. ఈ యభ్రిపాయ భేద మట్లుంచి, 🔥 దాసుగారి "నవరస తరంగిణి" ఒక అమూల్యమగు గ్రంథరాజమని; బహుముఖ కార్యకలాప సంకుల వీరులగు వీరు ఇంతటి మహో న్నత్పరిళోధక గ్రంథరచన గావించుట పరికైన అబ్బురము గొల్పకమానదు.

ఇదే యెట్టిదనుకొందమన్న పీరి "ఉమర్ ఖయామ్" మెటింత విశిష్టమైనది, ఖయాం రుఖా రూత్తులను మూలఖాపలో పఠించి, పరిశీలించి, ఆ గ్లాను వాదములోని లోపములను గు_ర్హించి, సంస్కృతమున దేవ నాగరలిపిలో అని ప్రుప్పులలోను, అచ్చ తెనుఁగున కందపద్యములలోను దీనిని అనువ దించిన మహామనీపి త్రి దాసుగారు. కాని అచ్చ తెనుఁగునం గాక సామాన్యమగు ఆంద్రమున దీనిని పీరు రచించినచో లోకమున నిది ముంటింత బ్రాస్టిస్ట్రి వహించెడిది. త్రీ దువూనిరి రామి రెడ్డికి ఆ బ్రాశ్స్త్రి దక్కినను, త్రీ దాసుగారి పరిశోధక కృషి ఆధునికు లకు మాగ్గదర్శక మైనదనక తప్పదు.

పేరి " జ గ జ్ల్య్ ఫ్ ి వారి పైడిక పురాణ వాజ్మయ పరిశోధనా ర క్రికొక మణిదర్పణము వాగ్దక్యములో, హరికథలు మానినపిమ్మటడాసుగారు "జ్యోతిష ము" నందు విశేషకృషి సల్పు బేకాక, అయ్యకోనేటి గట్టున నవ్దగహిలయమును గూడ పతిస్థించి లోకోపకార మొనర్సిన పరహిత రతుడు క్రీడాసుగారు.

18 "కళ్ళావ్రస్తూడు":— పదేని ఒక కళ్ళో పరాకాష్ట్రెక్కిన కృషి నర్ఫిన వారికి ఆంధ్ర నిళ్ళ కళాపరిషత్తు ఇట్టి బిరుదమునొన్నగి నత్కరించుట పరి పాటి. కాని నరస్వతీదేవి యంకసీమనుండి, ఆమె సంగీత పాహిత్యములను మధుర స్థ్యమును సమ్మగ్ ముగా నారగించి సంగీతసాహిత్యాన్ములో పేరిత నృత్యనిన్యాసమతో లోశము నాఱ్హాత లూగించిన ఈ 'కళ్ళాప్రహైస్ట్రని ఆంధ్రవిశ్వకళాపరిషత్తు గౌర వింగకపోవుటచే తన బిరుదమునే కళ్ళకిత మొనర్ఫు కొన్న ది. కళ్ళాప్రహైస్ట్ల తీ చెళ్ళపిళ్ళ వేంకట శాట్రిగారన్నట్లు ఆ బిరుదమునకీ యవనిలో ఈతం డొక్కడే సాటి.

సంగీత విషయమునను క్రిదాసుగారి దృక్ప థము చాల విశాలమయినది.

సంకుచితమగు దేశకాలావధుల నత్మికమించినది. సంగీత కళ అట్టి కళకు కర్ణాటమని, హిందూస్థానీ యను విభేదములు కూడ పనికి రావని వారితలంపు. పాణి యతఃకరణమునకు సుఖానందముల నొన గూర్పి, పర్యుత్సుకత కర్గించుచు, జ న నా ం త ర సాహ్బాదముల పేరేపింపవలయునని వారితలంపు. ''మ్రుతీరాత్మా, లయః పితా'' అని మాతాపితలను చక్కగా సేపించి, తనియించిన ధన్యజీవులు వీను.

సంగీత ముండవలయునని ఒక సందగ్భమున (క్రి) డాసుగారు వచించిరి. ఇట్లు ప్రకృతిలోని సుఖాస్ప దములగు రమణియత యంతయు శ్రీడాసుగారు సంగీతకళలో నుండవలయునని వారి ఆళయము. వారి సంగీతమునం దిట్టి సమ్మగ శక్తులున్నవి. సంగీతమునం దెలత ఉపళమనశక్తులున్నవో అంతటి ప్రబోధశక్తులున్నవి. ఈ రెండింటిని సేకే మారు, ఒకే రాగాలావనమునందు, ఒకే స్వరవిన్యాసములో నమభవించుట కొక్క సంగీత కళలో మన్నట్టియవ కాళము తిదితర కళలలో లభ్యము కాదు.

వవం విధముగా సంగీత సాహిత్య సమ్మగనమ్యక్ సమ్మేళిత స్మమాట్లు ్రీనారాయణదాసు, త్యాగి, భోగి; జ్ఞాని, కర్మిష్, సకల కళా ప్రపూర్హుడు అంతటి పుంరూప సమ్మగ సరస్వతీ స్వరూపుండు డగు నీమహావ్య క్త్రీలోంగల మానవతాధర్మము లెంక మనోహరములో ఈ కింది పద్యములలో త్రీతాపు గారు వ్రక్తికి రించిరి.

" మహిగడు ైనెకమత్యమున మానవులందరు నొక్క తీరుగా నహనము సర్వభూతదయ సత్యము జానము కల్లి యెుండొరుం రహిననుకూల దృష్టుల ననారతమున్గనుగొంచు సౌఖ్యమీ యికామున బొందు చుంటిమరి యేంబ కి చెడు ఖాగ్య మెన్నడో!

జంగమ జీవులెల్ల లెల్ల మరి స్టావర భఈడాచేసి వేడ్కలు ప్పాంగ పరస్పరంబు హితముం బచరింపుచు చావులేక, ని మైంగొని దైవభక్తులయి జ్ఞాన విభోగలన్సమాను లై రంగుగ నున్న యాస్టుభళి రా సుఖయించెద నెమ్మనంబుగన్,

శ్రీ దాసుగారి ఆళయముల ప్రకారము లోక ములో ఎనరు జీవించుచున్నారో! ఎవరు జీవించుఓ లేదో ఎవరికి వారే పరీడించుకొనవలయును. ఆట్క జీవించుట వారి నారాధించట.

With Best Compliments of:

AGARLAM PATNAMBAZAAR,

Dealers in:

MANURE MIXTURES, FERTILISERS

GUNTUR-1.

INSECTICIDES.

SUCARS

6

878 03

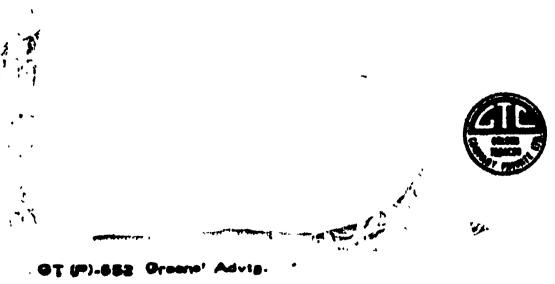
Choice Virginia tobaccos expertly blended to bring out all the flavour and freshness for your enjoyment.

F

Golden Tobacco Co. Private Ltd., Bombay-56. INDIA'S LARGEST NATIONAL ENTERPRISE OF ITS KIND.

悉

★ ਨ ਰ రు ణ స్ప త ★

__ ತ್ರಿಮಠಿ ಬುರ್ ಕಮಲ್ಡಾದವಿ

డ్రామం బడర శబ్ద త్ర్వమున, సర్వహ్యా ప్ర నాదంబుగా గుణ సంళూన్యుఁ బరాత్పరున్ గదిసి, తై) గుణ్యాంచిత్బహ్మాయం దణిమన్ జేరఁగ కారదా బ్రక్షను, రాగాలాపక్రైన్ సుధీ బ్రిటిప్ తిన్ బరమేష్ఠియందె, నిగమహ్యాహార దివ్య క్రుతిన్."

రాగవిళావ సంజనీత రశ్మిని, పద్మజుడాత్మకోళమం దోగు నదర్చి, హంసవిళవోన్మిత సత్వమునంది, వాక్సతీ యోగ సమష్టిపుష్టపురుపోత్తముండై విలసిల్ల, స్వీయ స ద్యోగ విళూతి నాకృతిగ దోంచె నతండిల నాది ళట్టండై.

శబ్ద బ్రహ్మము లేకమౌట నజుడజ్ఞాడన్ స్పకీయాన్మరూ పాబ్దంబింద, సహ్మాసమాస మఖ నవ్యవ్యాహ్మతిన్, ధారుణిన్ శబ్దించెన్ హరిదివ్యత త్వ్ష విషయ జ్ఞానమ్ము నంగీత శా స్పార్టింబంద సుధాభి వర్షణ మఘాతాదిష్టతాళధ్వనిన్!!

ఖాపాయోక్షగ, భావ సంవదను త్రీవాగీశ్వరీ భ్రై దా పోషించెన్ ఫువి నాట్యలాన్య జటిల ప్రోహార్థ సంవేదమున్ స్టీపాహార్య పిశిష్టహాస్య కథనో త్సేకంబునన్ త్రిసతీ భూపాలాలసహాసమున్ వలచి, సంపూర్ణోక్తి శృంగారియై!!

నరుడై, ఆ హరిదాసుడై, కథకుడై, నారాయణ్జే ముడై, పరత్వేంగిత శంకర ప్రథితుడై, బ్రహ్మాపసిద్ధాత్ముడై, స్వరరాగామృత సంబ్రదాన పరుడై వాగ్లేయ కార్మథన్ నరనారాయణ తత్వ సంభృతిని, ద్వంద్వాతీతుడై జావడెన్!!

యోగపితామహాన్ రసిక యోగ్యవచోవిభవాంచితుకా ధరి త్రిగణితవ్య ఖాగవత దీడను గాంచి, సరస్వతీ సతీ 5

నైగమ ఖావ మాళ నొగి; న్యాయ నిధానము నందే భూస్థబిన్, రాగ ప్రాలు గాదె? మది రంజిలు బల్కెడు పట్కు తెయ్యదన్ !! కవి విద్వాంసులే భట్లు లౌట, శత సంఖ్యాభట్లు లక్ష్ణాదిభ విళావంలున రూ పురంది, హరిగల్లాపంటులన్ యడగా న విలాసంబన ధాత్రమై మెజగి, ప్రజ్ఞావ్యాహృతిన్ నించి, దా. వ్యవధాన స్మృతినంది, బ్రహ్మయగుటన్ బ్రాపించి సత్యస్థితిన్ !! ళూగోళంబది, నాద లేజముల సంపూర్హావృతిన్ గాంచుటన్ యోగ పాళవ శక్తి సమ్మిళిత శబ్దో పాసనల్ శశ్వదా యోగంబంది బ్రవంచిత్రబగు, మనోవృష్టిన్ వినన్ సాధ్యమే 8 నా గానం బెపు డవ్యయస్కృతిని, భక్త్యా చేగసింధు కుతిన్!!

နေခံနှံ့သည်။ ကြာသားကြာလာသည် ေနန္တင္တည္ ထားစားရွိမိနာ္ပ် ప్రతిఖాసిల్లగ లిప్రమాత్రమటు; సర్వవ్యా ప్రక్రిస్టిరున్, త్రుతి \mathbf{v} రీర విముక్తు; జిన్మయతను స్పూర్తాత్మ లేజోమయున్, మితి మానంబుల కాలమందగలదే? మృత్యుంజ యోద్భాసిగాన్!!

<u>ده</u> ه هې ه

~~~~~~

CLAN LINE

For full particulars apply to:

Gordon Woodroffe & Co. (Madras) Private Ltd.

Post Box 345, Post Box 29, Post Box 42, VISAKHAPATNAM-1. KAKINADA-1. MADRAS-1.

Phone 2629 Phone 4°. Phone 21075.

CHARMINAR BREAKS CHARMINAR BR

Record sales never before registered in India

Just imagine: one billion. That's a million a thousand times over. That's how many Charminars are smoked every month. Or, 33,333,333 every day. Way ahead of the combined sales of any other two brands. No wonder. For, no other cigarette can match Charminar's rich flavour...unique taste...nation-wide popularity.

There's nothing like Charminar— India's greatest cigarette!

THE VAZIR SULTAN TOBACCO COMPANY LTD.

MAKERS OF INDIA'S GREATEST CIGARETTE

CHARMINA

కథాగానము - శ్రేయోనిధానము

— శ్రీ పాతూరి మధుసూదనరావు (శాస్త్రి)

కథాగానము పవ్యక్షమైనకళగా విఖ్యాతి చెందింది. అది ఆమ్నాయ్మపచోదితం. అది నగ్వజన హృదయాహ్లోదకరంగా అన్ని దేశాల్లో ధగ్మసందే శాల నిస్తున్నది కథాగానాలే ఖిన్న ఖిన్న రూపా లతో కళోపాసకులు యధేష్టంగా ఆలాధిస్తున్నారు. కొందఱు నేపధాగణముతో సంఖాపణములు కత్పించుకుని అభినయించుతూ కథాగానమే చేస్తు న్నారు. నృత్యనాటకములలో కథాగానమే ముఖ్యంగా జరుగుతున్నది. గానసభలలో గాయ కుడు గానము చేయు గేయ ములలో కథలే యున్నవి. కథలేని కళలు వేరుగా లేవనటం అతిళ యోక్తి కాదు.

అక్క మేధయాగమునందు మాత్రమే ఉపయోగింపబడు కథలు "పారిస్థవము" లనే పేరుతో నియమబద్ధములుగా ఉన్న నూ ఉపనిషత్తులలో వందల కొలది కథలు సర్వజన్మాన్యములై మానవునకు మానవత్వాన్ని బ్రసాదిస్తున్నై. అవి బుములచే గానము చేయబడినవి.

కథాగాన నిర్వహణమున అన్ని శాడ్ర్రముల తోనూ సంబంధమున్నది. నిర్వాహకుని సమర్ధతను బట్టి కథాగానమునందు ఫలము కలుగుతుంది. కథా గాయకుడు తపస్వికావలెననటం నిర్వికాదాంశం. అతడు దుష్పడగుచో కథాగానమహోడ్యానము కంటకావృశ్మై భుజగ్మమాగభూయిప్పమై అచట పూచే వాక్కుసుమాలు శ్రవణాలంకారాలు కావు. దురాచారుడు కథాగానకళావంచకుడు మాత్రమే గాక లోకవంచకుడగును.

నాగ**దాదిమహా**ర్సులు చేసిన కథాగానములో ధగ్మమున్నది. లోక సంస్కృతి యున్నది. సర్వ దేవతాస్తుతి మహార్షి లత్యం. ధర్మగ్లాని సంభవించి నహడు మహార్షి కథాగానం దుష్టశిశుణము, శిష్ట ర ఈ ణ ము ను అవతారపురుషులచేత చేయించి సంస్కృతిని కాపాడింది. సంస్కారము మహ్మా గానములో మహాచ్యాములో ఉన్నై. మహార్షి ঠিল <u>সি শ্রমান্ত বিষ্ঠান্ত প্রিমান্ত প্রিমান্ত বিষ্</u> యించింది. వాల్మీకిమహర్షి మొదలు త్యాగయ్య వారి వగకు కథాగాను కజాతికి గురుత్వము వహించి నది నారదక థాగాన మే, "్లోతవ్యో మంతవ్యోనిధి ధ్యాసితవ్యం" అనే ఉప్పపత్స్పూక్తి ననుసరించి విన తగినట్లుగా ఆలోచింపదగినట్లుగా ్రోతమనసులో నిలిచిపోవునట్లుగా కథాగానం చేసి లో కాన్నే సంస్కరించారు కనుకనే నారదమహార్షి దేవర్షి డ్రౌమ నాడు.

"సంస్టారోనామ సంస్టార్యస్య గుణాధానేన తా స్కాద్దోషాపనయనేన వా"

పదార్ధమునళు గుణము కల్గించటమో దోషము పోగొట్టడమో దేనివల్ల జరుగునో ఆ క్రియ సంస్టార మనిపించుకుంటుందని (సు ఖా 1-1-4) శంకరభగవ త్పాదు లంటారు. కథాగానానికి లత్యం లోకసంస్టా రమే. నారదమహార్షి ఆ పనిచేసి ఈకళకు ద్రష్టయై వంద్యుడై నాడు. ఆంధ్రప్రదేశ కథాగాన కళా పరిషత్తు నారదమహార్షిని చిహ్నాముగా ప్రకటించి కృతార్ధతచెందింది.

ಶುದಕ್ಷಾತಾದಿಕಟ್ಟು ಸಾರ್ಾಯಣವಾಸುಗಾರು మరుగుపడిపోయిన కథాగానమునకు మఱల నృశ్య గానకథనములతో మధనముచేసి సున్న తీసి మధుర తరాకృతి కల్పించి, ఆంద్రద్రవదేశమును పునీతం చేశారు. వారి శిష్యులలో 🔥 నేతి లడ్మీనారాయణ ఖాగవతులు, వడ్లమాని నరసింహాదాసు మొద లగు వారిప్పటికిని మావంటివారి కాదర్శముగా నున్నారు. వాజిపేయాజుల సుబ్బయ్యగారు వారి ప్రతమ శిష్యులుగా చిరకాల ముండి పేరెన్నికగని క్రైశేషులైనారు. ఇప్పటికిని ఆం∤ధదేళమంలో కథాగాయకులు నారాయణదాసుగారి శిష్యులమని చెక్పకొనుట ఎంకో గౌరవముగా ఖావించు చున్నారు. 🔥 నారాయణదాసుగారి శతవర్ష జయంతి జగదె ్టళవముగా చేయించిన A.P. సంగీత నాటక ఎకాడమీ విమతిప్పాతమైనది. కళాతపస్వులు చిరంజీవులు కదా!

ఇటీవల కథాగానమనే కు్రవ్వ్రముపైన మస్ పూసే మ**హానీయులు కొ**ందఱు లేకపోలేదు. కల్లబొల్లిమాటలు పది కర్పించుకుని నవ్వించటం కాయసారాయము పున్నుకుని బ్లులై కక్కటంవంటి నీచస్థితికి దిగళారిన కళాకారుల వికారముఖనిర్గతయైన కథాలలితనుందరి కక్కుల హాసనతో మూర్చలోపడి యున్నదనటం వర్ణనం కాదు. పరమవవ్మితమైన కధాగానకళను ఓ భగ వంతుడా తప్పదారి బడనీయకుమయ్యా! అని స్పతించవాసిన సమయము వచ్చిందేమో. పావము శమించుగాక! కళాసుందరి యధాపూర్వమర్యాద నందుగాక! కళావంచకులు కొందరెవరో కొలది మంది యున్నను క్రిప్రబోధ ముఖ్యముగా క్రద పీఠమలంశరించినది కథాగానకళ యనకతప్పదు. కళారాధకలోపము కళను భగింపలేదు. కళ స్థిర మైనది. కళోపానకుడు నిద్దించునుగాని కళ నిద్ద

పోదు. అది మానవులను తగింపచేయుటకు ఎమరు వచ్చుచుండును. మూఢోపాసకులు కళను చూడ లేను.

"తస్మాదిదమేవ ముఖ్యద్వారం కలె" నాన్యేపాం భవణి, తస్మాదిదం సాుగం సామ విజానీయాత్ యో జానీలే సోఒమృతత్వంచ గచ్చతి" (నృసింహాలాపిన్యుపనిమత్)

కల్లో తరించుటకు ఇదే మ ఖ్యద్వారము, మూడు లకు కాదు. కన్నక ఈ గానమును సాంగముగా తెలియవలెను. ఎవరు సామను తెలియుడ రో వారు అమృతత్వమను పొందుదురు కథాగానము కథా పూర్వకముగా భగవంతుని స్ట్రితము చేయటం లక్షణంగా ఉంటుంది. స్తుతులన్నియు గానమునకు సంబంధించినవి. గానము స్తుతిని అనగా ఋక్కును పొందినపుడు అది భగవ్రశ్భీయమవుతుంది. ప్రకథ యందు భగవత్స్లో) తము ఉండదో అది కథా గానము కాదు అది హరికథ యనిసించుకొనదు. త్రోతమునందు సామబ్రయు క్రిని గూర్చి

"యద్వారా స్తువతే తదసురా అన్వవా మన్
యాన్స్ స్తువతే తదసురా నాన్వవాయన్"
బాక్కు చే చేయు స్త్రితమున రాండసులు చేరికి.
సామచే చేయు స్త్రితమున రాండసులు చేరలేదు.
అనునట్టి కల్పవచనమును బట్టి గానమునందు నాద విశేషము పావష్టలను చేరనీయడు. వచనమందు విశాంతి యున్నది అది గానమునందు లేదు.

సామపేదమునందు అనేకపేల గీతులున్నవి. గీత మనగా అంతరంగమున జరుగు బ్రాయత్నములో సంభవించు స్వరవిశేషమును సూచించుచు సామ యని పిలువబడునదే గీతి యనబడును. గానమన్నము అదే. ఋక ఓలక స్వరవిశేష మేర్పడ టియో సామ

యనబడును. అని కబరస్వామి యనెను. కియాత్మక మైనది యజస్సు. చమస (సోమరసమున్న ప్రాత) 🅶 ನ್ ಮರಸಮು լಗ హించునపుడు ಆಯಾ ದೆಪಕಲ ನ್ನು ದೇಳಿಂವಿ ವೆಯಬಹು ಸ್ತುತುಲು ನಾಮಯು ಕ್ರಮ್ನು ಪ್ರ స్పోతము లనబడినవి. ఇది గానవిధము.

ES SET NOTE EXAMPLE SET SET భ్యబోధకమ లైగని. మానకుం చెబర్కు క గ్రాహ్మ క రైవ్యములు కథలు బోధించను. గనుగేనే అవి చిరాను కుతములై వెన్నె కెక్కినవి.

"యుగాంతేఒంతర్హి, తాన్ వేదాన్ ాన్లిహోసాన్ మహార్తయం లోభి రే రవసా పూర్వం అప్రజ్ఞాణా స్వయం మవాం"

్రాహ్మా దేవుని అనమతినిపొందిన మహార్పులు తపన్స చేసి యుగాంతమునందు అంతర్హితములైన వేదము లను కథల**తో గూడ మ**ఱల పొందిరి" అనున**ట్ట**ే పేదవచనము కథల యొక్క ప్రాముఖ్యమును చెప్పచున్నది.

మహాపురుషుల జీవితములలో కొన్ని ఘటనలు ধ্বতা <u>ন্ত্ৰ</u>। তা మకృష్ణాద్య వతారములలో ఆడుగడు గున మానవాదర్శములైన కథలునైనై. ఎవడు సదాచారుడై తన జీవితమును కథగా పరిణమించ చేసికొనునో అతడు చిరస్మరిణీయుడవుతాడు. కథ చెప్పేవాడే ఘనుడు కాగా కథయే యైనవాడు రేయోనిధానము. ఘనుడు కాడా? ప కథలో సమాజ ్ కేయోమార్గము మాచింపబడునో, పకథలో ధర్మ బోధ యుండునో \checkmark

ఆ కథయును గానమను కలిసికథాగాన మవృ ඡාංයි.

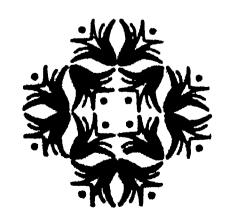
 \mathbf{e} ಬು ಗೈದಮುಲ್ ಯಮಯಮಿಕಥ, ಈ ರ್ \mathbf{e} , పురూ రవకథ, నరశూ పణికథలు సంవాద రూపముగా ఉన్నై. అవికథాగానములే అ యి నా కాలాం करा राज्य निर्देशकार्यक्त श्रीकार सु है. स्वार्थित है। विस्ता कि रा. क रिका विस्ता कि रा. क रिका विस्तान के रिका कर का का कि विस्ता **సమ**గ్ధనం

> కథాగానములో యజస్సులకు సంబంధించిన ్రీయా తాత్పర్యమే నృత్యరూపముగా ఉన్న ది. $\mathbf{E} = \mathbf{E} \cdot \mathbf{E} \cdot$ గానమై సామయైనది. కథాగానము తయా వేద ರ್ಯಾಪಮುಗ್ ಪರಿಣಮಿಂಪಿ ಪ್ರಾನಶ್ವ ಕೆರ್ಯ "ಧಾನ మైంది, అది సర్వాతి. కథాగాన సరస్వతి నుపా సించువారికి ఆచరంపవలసిన ముఖ్య నియమములను గూర్పి.

> " వేద వైష్ణవ విబ్రాణాం గురుగ్ వతినాంతథా ్స్త్రీ రాజమహాతాం నిందాం వర్ణయేద్యః కథ్చావతీ

> ఇది కథాగాన్మవతము. ఈ వతమును బట్టిన వారే ఖాగవతులు,అనగా భగవదృక్తులు. వీరు వేదములను విష్ణుళ క్తులను, విప్రులను, గురువులను, గోవులను వ్రవము లాచరించుచు వారిని, స్ప్రేలను,పాలకులను, మహాపురుషులను నిందింపరాదు. ఇట్లు కథాగానము

(నాచేరచింపబడిన కథాగాన ప్రకాళికనుండి) ٤٥ ٥٤) **ڏ**

🕭 హరికథా కథక పితావుహ, అయ్మబహ్మ, కవ్మబహ్మ

🖈 ఆధ్మిబ్ట్లీ నారాయణదాప ప్రశంస్థ్ర 🖈

__ శ్రీ చల్లా పిచ్చయ్య శాస్త్రిగారు

నరగ సంగీత సాహిత్య సత్కవిత్వ నిలయ విద్యానగరిని జన్మించె గాని భట్టవంళ సుధాంబుధిఁ జర్వపూర్ణ చందుండయ్యేను శైళవ సమయమందె

నవనవో స్మేష మేథ ఘనత్వమంద నెల్లరకు న్యబముం గూర్చు టేమీ వింత ప్రథిత నిదృత్కవుల నుతుల్ పడెనిమివుల పిలువ ఓయను నట్లు దేసిస్ భజిలశె

సంస్కృతాంధ్ర నిరిర్గళ సాహితిగిని ఉళయ భాషా కవితముం దానోండించే అంగ్లఖాపయుం దనవార లబ్రమంద నున్న తపరమ్ముం గొనంజేరే సన్ను తులను

ప్రతితుం డానందగజపతి ప్రభువు ప్రాణ పదముగాంజూచే నాస్థాన పండితులను సంస్కృతాంధ్రంబులను కావ్యసరణి కచన హరికథా గేయరచన మహాద్భుతంబు

గొల్పె గామాయణాడుల నలుగడలను విజయముంగాంచె గాన్మపీటు లలర భరతనృత్యంబు నను "లయ్మహ్ము" యనఁగ స్మాతాళంబులను నేక్త సమయమంద

నడి పె సప్రావయవముల నిడ్డుదవచన ములను జర్ణనలను కథాంటీధుల యందు పోతు ెంటి కరళ్లుగా ్లో క యొదుట ఉన్న దున్నట్లు ప్రకృతుల గన్ను పండు పుగను జూపించె సభ విశాట్పురుషుండనుచు దూలంజల్లుచుం జూచెను బోదలున్ వి మర్శకులు యోగులున్ మెచ్చ మహిమ జూపె త్యాగాలాజ జయ్పి పుడ్యక్షున్నాను. దూరి

తనయుపానన దేవితోం దలపు దెలిపి పాత్రు బ్రద్ధికిందు జూపఱబ్బురహాం జెంద ఆన్మయోగమ్ము నంతరాన్యమ్ము దెలుద నరవిజగమెన్న స్వచ్ఛంద మరణుండయ్యే తనియ నారాయణ బుధుండు ధన్యతముడు.

(ఇది నాద్బహ్మానుక్రమణికానుబంధము నుండి)

Teacecececececececececececececec

IN THE SERVICE OF THE NATION

FOR

SHOOKS FOR INTERNAL TRADE

6888888888€

TOBACCO CASES & TEA CHEST BATTENS FOR EXPORT &

AMMUNITION BOXES FOR THE DEFENCE REQUIREMENTS
(CREO SOTING & PRESSURE TREATMENT OF TIMBER A SPECIALITY)

M/s. O. P. OBERO1& Co.,

YAMUNA NAGAR & PATHANKOT.

89

హరికథా పితావుహుడేకాదు మహానటుడు శ్రీ నారాయణదాసుగారు

త్రీ స్టానం నరసింహారావు

ವಾಜ್ದಯಾಗಿಕ ಆಗ್ರಾಪ್ಟು ಕನ್ಮಿಸಲ್ಪಾಗಿ ... ಸುಮ್ಮು ಕಥ್ಕಾಲ್ಪನಿಕ್ಕ ಆಹಿಡಿಟ್ಟು ಕಥ್ವಾಥ್ 🗓 **మూ**లవిరాట్టు.

భ క్రిపారవళ్యానికి ఆయన పెన్నిధి. నవరనా စနား နေ ∇ ကိုင္ပါ လာ နိုင္ငံလာ နားစနာ သဆီး ထြင္ပါ. **జంగీత సాహిత్యాలకు** నిర్వహ్ ల**హాంభా పా**ండి ಕ್ಟಾಗಿತಿ ಕಟ್ಟುಕ್ ಏೃ. ಆಯ್ಬರ್ಸ್ಟ್. ಈ ೩ರ್ಗಣ್ ఆయన్న గురించి ఎం జైనా చెప్పవచ్చు.

నారాయణదానుగారిని హారికథా పితామహు డని హ δ దాసులంతా ఆరాధిస్తారు. నేను మాత్రం ఆయన్ను మహానీయుడని స్మస్మ $\mathop{:}$ పుంటాను.

ముందుగా ఆ మహానీయుని దర్శనం శాకు 1986లో రాజమండిలో లఖించింది. ఆ రోజుల్లో మేము మానాటకం ప్రదర్శనాల నిమిత్తం బాజమండి క్యాంపు వచ్చాం. నాళంవారి స్మతంలో మా బస. ఉదయం సుమారు 9 గంటలవుతుంది.

మా వసతిగదిలో తలుపోరగా చేసికొని పాడు తొక్కుడు హార్మోనియంలో రీడ్లమెట్లను వెతు క్కుంటూ తాయిస్తున్నాడు. నేను క్రింద కూర్పుండి తఖలా కొడుతున్నాను. మరొకరు పాడుతున్నారు.

ఇంకలోనే మా గది తలుపు దధాలున తెరచు **కా**ని, ఒక పొడుగాటి వ్యక్తి బ్రవేశించాడు. ఆ తలువు శరానికి తెల్లె ఆయన వంక చూచాం.

ఆఫీఖ్ల నారాయటడానుగారు. పా. కథా "ఎక్టామీట్ ?" అన్నను, ఆయన మాట్లాడికు ్లడు. సమూ భాను గ్రామం ఎదురు **చూ స్తూ** ఉలాగో కు పైబ్నాన్ కొన్ని సౌకండ్లు గడి చాయి. మేము ఆయన్నే చూస్తున్నాం,

> ఆ వ్యక్తి ఆజాసు బాహువు. నిండైన విగ్రహం. బుగ్గల్మకిందికి మెలితిరిగి తెల్లబడుచున్న మీసాలు, తెలకు పెద్దతలపాగా చు**ట్టాడు. దాని వె**నుక పొడుగాడి హాగాకుచ్చు ఆయన వడస్థలంైపేనుంచి ్రిందికి జగజారింది. మోకాళ్ళకిందికి దిగిన గోధుమవెన్నె సిల్కులాల్ఫ్, కంఠం వద్ద గుండి ెపెట్టని లాల్ఫీలోంచి తొంగిచూచే బంగారుగొలుసు. ఒక మౌకాల్మెకి దోపిన కుచ్చెళ్ళ ధోవతి. ఆ మోకాలు మడిమల్కిందికి తొడిగిన బంగారు లోడా. పాదాలనుంచి గెడ్డం ఎత్తునకు సరిపొయ్యే పొడుగాటి చేతిక్కర. ఆ క్కరను మధ్య పెట్టుకొని దాని పైకొనపై తన గడ్డాన్ని మోపు కేసికొని మా ఎడుట నిలుచున్నాడు.

" ఎవరీయన ? " పిలువకుండా లోనికి వచ్చా కొంటున్నాం. మాధవెపెద్ది వెంక్మటామయ్య, జేమిటి? అనుకుంటూ ఆయన తలపాగానుంచి-కాలి తోజా వరకూ మాచూపులు పరుగెత్తాయి. "ఎవరు మీరం కేబ పలుక రేం?" అన్నాను ఒకింత గట్టిగానే. ఇంతలోనే ఆయన వెనుక్ష్మక్క్ నే ఉన్న ఒక లావుపాటి వ్యక్తి, తొందరపడవద్దని వాకు నైగకేస్తూ, వీరు ఆదిళట్ల నారాయణాలానుగారు. అన్నాడు.

ఆ మాట వినంగానే మాళాళ్ళర్యం వేసింది. ఆయన్ను గురించి గొప్పగా విన్నామేగాని మే మెన్నడూ చూడలేదు. ఇప్పడు ఆయనే ఈ దాను గారని కెలిసిన వెంటనే చప్పన లేచి నిలబడ్డాం. మీరని కెళియక అవచారం చేశాం. ఉమించండి. ఇలా దయచెయ్యండి ఆంటూ ఆహ్వానించాం. ఆయన ఆలాగే నిలబడి చిరునవ్వుతో తలూపి "మీ కం పెనీలో ఆకిరిపల్లి ఘంటాలున్నాడట పడీ?" ఆన్నారు. "బయటికి వెళ్ళాడండి. ఒకింత కూర్పొండి కబురంపుతాను" అని మా వెంక్కటా కుయ్య అన్నాడు.

"మీ రెవరు?" అన్నారు దాసుగారు. "నా పేరు మాధవెపెద్ది వెంక్కటామయ్య, వాడి పేరు స్థానం నరసింహేరావు" అన్నాడు వెంక్కటామయ్య.

"రోమనార పేషం కడతావట నువ్వేరా అబ్బి! అన్నాడు రాసుగారు. చిరునవ్వున "అవునండీ" అని తల వంచాను. "నీ పేరు విన్నాస్లే, అదేమి టోయ్ ఇలా వున్నావ్? ఆ పేరుకు చిక్కావా లేక ఆపేరేనీకు చిక్కిందా?" అన్నారు దాసు గారు. ఆ మాట నాకర్థంగాక సమాధానం చెప్ప లేక పొయ్యాను.

ఇంతలోనే ఏఖైయేండ్లు పైబడిన ఘంటాలు వచ్చాడు. దానుగా θ ్డి చూచి, చప్పన తన భుజం మీదున్న తువాల్ను నడుంకు చుట్టుకుని, ఆయ కు చేతులు కట్టుకొని " ఏమిటిలా దయ చేశారు?" ్రాపేడకులంతా గొల్లున నవ్వేరు. అన్నాడు ఘంటాలు వినయంగా.

తాలనా, తమ పాదాలచెంత ? ^{**} అంటూ దాసు నవ్వారు జనం.

గారి వెంట నడిచాడు మా ఘంటాలు. మేమూ వారితో కొంతదూరం నడిచి, సెలవు తీసికొని వచ్చేశాం.

మాకారోజున నాటకం లేదు. ఆ రోజు కథకు మేమంతా వెళ్ళాం. ఆ కథను రాజమండ్రిలో గున్నే శ్వరరావుగారు తమ నాటక శాలలో పర్పాటు చేశారు.

గున్నే శ్వరరావుగారం లే ఆ పూరిలో మకుటం లేని రాజు. ఆయన బజారున గుర్రబగ్గీలో వెళ్ళుతూ వుంటే, ఆయన చూచినా చూడకపోయినా దుకా డాల్లో అమ్మేవారం తా లేచి నిలబడుతూ వుంటారు. ఆయనం లే అశేపజనానికి భయభక్తులు మెండు. ఆయన ప్రతిఖ అలాంటిది.

ఆరాత్రి హేలంతా ్పేశకులతో నిండిపోయింది. కథ సీతాకళ్యాణం. సాగిపోతూ వుంది. ఎండా కాలం అవటంవల్ల దాసుగారికి ఖాగా చెమట పట్టింది. ఆయన కథ మధ్యలో ఆపీ, గున్నేళ్వర రావూ! అని పిలిచారు. రావుగారు సళలో నుంచి లేచి ఇక్కడే వున్నాను బాబా! అన్నాడు.

"పమయ్యా! వనో ఎల్క్ట్రిక్ పంకాలు వేయిస్తా నన్నావు, మనిషిని బెట్టి విసిరిస్తానన్నావు. జాగా వుక్క జెట్టేస్తూ వుంది. పోనీ ఓ విసనకఱ్ణ నా మీద పారేద్దూ విసరుకుంటాను. దగ్గరుంటే నీమీద సాష్టాంగపడి నమస్కరించాడు. లేచి, నిలబడి, విసురుతాన్లే" అన్నారు దాసుగాగు. ఈ ఛలో క్రికి

అప్పుడు గున్నే శ్వరరావుగారు, జాజ్బాబా! "ఒరే ఘంటిగా! ఇవాళ మన కథరా ఇక్కడ. నామీద మాత్రం విసరకండి, ఇదుగో మనిషిని నువ్వే మృదంగం గావాలి మరి. పంపిస్తున్నాను, విసనక్రతో అన్నాడు. ఆ. కా న వచ్చాను." అన్నారు దాసుగారు. "చిత్రం, చిత్రం" కాగ్రత్తగా విసరమను, నానాట్యానికి ఆడ్డం తమరు రావాలా? కబురు చేస్తే రెక్కలుకట్టుకొని రాకుండా." అన్నారు దానుగారు. దానికి

నా దృష్టిలో ఆయన మహానటుడై నాడు. కారణ అనూ మాత్రమే గమనిస్తూ వుంటాం. మేమం చే,__

రంగస్థలాన నటించే మేమంతా, కవి వాసిన నాటక పాత్రముల సంఖాపణలను ఎన్నాళ్ళనుం**చ**ి వల్లించుకొంటూ, కంఠస్థం చేసుకుంటాం. వాటిని రంగస్థలాన వల్లిస్తాం. అందు కొరకుమూడునాలుగు ಗಂಟೀ ಕಾಲಂ ವೆಮಾಲು ವೆಸು೯ಿಂಟಾಂ. ಇಂಕ ಪೆಸಿನಾ ఎంత కష్టపడినా, ఒక్కొక్క స్పుడు మా పాత్రముల తత్వాల్లో జీవించలేక మావృక్తిత్యాలతో బయట వడుతూ వుంటాము.

దాసుగారి విషయంలో అల్లాకాదు. ఆయన చెప్పేకథలోని అన్నిప్పాతముల్లోనూ ఆయన 🗸 స్వాడు అంతోగాక ఆడి, పాడి, మాటాడి అఖిన యిస్తూ, తన పాత్రముల వెంట మన మనస్సును నడిపిస్తాడు. కాను లాక్కొని పోతాడట. ఆయన హరిదాన వేషం మాత్రం మారదు. ఆ మీసాలూ ఆ బొజ్లా, మెళ్ళో పూలమాలికా, నడుంకు కట్టిన ఆ సిల్కు ధోవతి, దానిపైచుట్టిన కుచ్చుగలకాశ్మీర్ జరీ శాలువా, కాళ్ళ గజైలు, చేతిలో చిరతలూ ఆస్ని కనిపిస్తూనే వుంటాయి. మనం తాటినిచూస్తు న్న జేవుంటాం. కాని అంతగా గమనించం. అందు

ఆ కథ సీలాగాముల కల్యాణంతో ముదిసింది, తొంచి వెలికి వచ్చే ఆప్పాతములనూ వాటి ళావా

ఆయన వాకృబ్ధంలోనూ, ఖావ ప్రకటనలోనూ ఆంగిక చలనంలోనూ వినిపించే "సీ తాకల్వాణం"లో ఒక గంభీరుడైన రావణ్బహ్మ కనీపిస్తాడు. మహోరాత్తుడైన విశ్వామిత్ర మహార్షి కనిపిస్తాడు. నవమన్మధుడైన రామచ్చుదుడు కనిపిస్తాడు. నవ కోమల కన్యారత్నం సీతా. ఆమె చిరునగవు, సిగ్గూ కనిపిస్తాయి. ఒక దాసి, ఒక భటుడు, ఒక మంత్రి-వారు వీరననేమిటి కథలో వచ్చే పాత్రము లన్నీ మన స్థాక్వాలతో వాటి రూపాలతో మనకు కళ్ళకు కట్టినట్లుగా కనిపిస్తాయి. తుదకొక్కమాట.

అన్ని వేపాలూ వేసి, మెప్పించడానికి ప్రయ త్నించేనటుల కంేటే, ఆసలు వేషాలే ధరించ కుండా వాటి మన<u>్</u>డుత్వాలను, మనముందు స్వఖావసిద్ద ముగా సకటించడంలో ఆయన ప్రతిభ అసమానం అమృతం. ఆనంద్రపదం. ఆయన ఆత్మ \mathbf{f} . అచం చలం. పాండిత్యం, అపారం. అందరి అంతరాద్ధం పరమార్థం. ఖావ బ్రకటనలో అస్మదా దులకు ఆ ద ర్భ ం. అందులేకే ఆయన్ను మహోనటుడని స్మరిస్తూ వుంటాను.

Phone No. 4378

With the best complements from:

SHANTILAL & COMPANY

PHARMACEUTICAL DISTRIBUTORS.

10/75 Park Road,

VIJAYWAD-1. (Kistna Dt.) A. P.

"శ్రభౌత్వారాధనం"

__ శ్రీ జమ్ములమడక మాధవరామశర్మ

្រែសា \mathbf{x} \mathbf{x} సంకీ రాజాపంలో "శంభో!" అని సుదీర్హప్లతంలో అనడం ఇప్పటికీ నాగుండెల్లో ధ్వనించుతూంటుంది. ఆపిధంగా అంటూ నారాయణదాసు "శంభో! తవా శాధనం"అని ఖావించి ఉండాలి. ఆమాటవిన్న వాళ్లు నర్వమూ శివారాధనంగా ఖావిస్తూ ఉన్నారు. ళంభో! అన్న నారాయణదాసు ఆ నాదాంతంలో వమున్నదో గు ర్వించి ఉండాలి, లేకపోతే ఆ పట్టు రాదు. మాగురువుగారు తాతా రాయడుళాస్త్రి నారాయణదాసు కంటే వయసులో చిన్న. మా రాయడు నారాయణదాసును ఎప్పుడుపలకరించినా "బాబూ!' అనడం నాకు బాగా గుర్తు. విజ**య** నగరం మా రాయడుశాట్ర్మి పప్టిపూ ర్తి ఉత్భవాలు మ $\mathbf{x}^{\mathbf{f}}$ \mathbf{z} \mathbf{x} \mathbf{z} \mathbf{x} \mathbf{z} \mathbf{z} ఆటు వచ్చి ఇంతమంది పండితులున్న చోట నేనే కథా కథనం చేయాలి. రాయడూ! నేను ఇవ్వాళ్ళ హరి కథ చెప్పుతాను, విను! అని దాసు అనడము బాబూ! నీద ∞ ! అని మా రాయుడు అనడము మాకందరికి గుర్తు. ఆ నాడు నారాయణదాసు రుక్మిణీ కళ్యాణం చెప్పాడు. తన జీవితంలో ఆ విధంగా ఎప్పుడూ చెప్పి ఉండడు. పదిహేనువందల మంది పండితులున్న ఆ సభలో ఆ ధ్య తు డు గా వ**్చిన కుప్పస్వామి ▼్స్ట్రీ** ఇటువంటి సమన్వ యుండో ఇంతమంది పండితుల దగ్గర ఈ విధంగా చెప్పగల హాఠికధకుణ్ణి నేను ఎక్కడా చూడలే దన్నాడు. ఆల్చదడేశంలో పండితులకు హారిక ధా కధనం ఎట్లాఉండాలో తెలిసింది, ఆ నాటి ఉదా

తైతను ఖావించివవారు మరోళథ మెచ్చలేళ పోతు న్నారు. ఎవరయినా మెప్పవల పొందగలిగితే వాళ్ళు నారాయణదాసుదగ్గర శిష్యత్వం స్వీక్ రించిన వాళ్ళే అయిఉంటారు. అయినా ఆ బింక వేరు.

သာဗီဝမီဿဝင်္ဃာက ဆိုမ္လာၿမွဲ့နေမွ်ာ့ေတီ ဆိုမ္လာ ဆိုမွာ **్**ని స్మతభోజనానికి వెళుతున్నాను. ఆయన వ**ర్స** పట్టించుకుంటున్నాడు. ఒరేఎవడురా నీవు. రాయడు శాట్ర్మ్ శిష్యుణ్ణి. అయితే మాదావిడ ఘటమేనా! కాదు వెలనాటి కలకం, నీవు పడమటి వాడవా పమಿರ್? ಗುಂಟುಾರಿ ವಾಣ್ಣಿ, ಅಯಿತೆ ಗ್°ಂಗುಾರ పచ్చడి ఉందా? ఇదిగో!" ఈవిధంగా నేను నారా యణాాన పరిచాయం సంపాదించాను. ఉమ 🗸 ఖయ్యాం ု ಶಾಸೆ ನಾರಾಯಣ ದಾಸು ಮಾತಳಾಳಾ | గంధాలయానికి రాగా ఉమరఖయ్యాం బ్రాసె మీరు అమరుకం చూడాలి అన్నాను, ఆయనమేచ్చు కొని విపుమీద చరిచాడు. ఖాబా! మీరు అచ్చ తెలుగులో వేదం అనువాదం చేస్తారు. కానీ వీణ మీద పలికిస్తారు. కానీ పేద గౌరవం స్వర గౌరవం రాదు అన్నాను. నీవు రౌడీవి అన్నా డాయన్త నేను విజయనగరంలో చెంపుల్ స్ట్రీటుకు దేవుణ్ణి చూడడానికి వెళ్ళాను. ఆయన దేవదానల యోగ ఉమాలు పరిశీవించడానికి అటు వచ్చాడు. ఒతే నీవు ఈ వీధిలో తిరుగుతున్నావు జాగ్ర శ్రంన్నాడు. ఆ తరువాత ఆ టెంపుల్ స్ట్రీటం టె పమిటా కొంత తెలిసింది. ఇక నేను అటు వెళ్ళలేదు. సిగఫూలు ధరించి నారాయణదాసు శిష్యులను వెంట వేసికొని వారికధ కీర్రనలు నేర్పుతూ ఆఫీధిలో ఒక్కొక్క కిని

చూచి లయ్మప్పు అయ్యేవాడు. శిష్యులందరూ అనుకరించాల్సిందే. అటు మాత్రం చూడరాదు. అప్పడా వీధి అటూ ఇటూ అందరూ అవీధి వారే. అప్పడది విజయనగఠమూ కాదు. భూలోకమూ కాదు. ఆ దేవదాసీలకు ఆ హరిదాసు దేవుడు, మాదృష్టికి అందరూ దేవతలు. ఇక విజయనగరంలో అటు వంటిదృశ్యం లేదు, రాదు నామనసులో పోదు.

ఒక సారి పలూరులో సారస్వత సభలో ఒకతను మృదంగం మాగించుతున్నాడు. నారాయణదాసు శుఖకు ఒక మూలగా నిలబడి గడ్డం కింద పొన్ను క్ర ఆనించుకొని ఉంగరాల (జేళ్ళకో వెండి పాన్ను పాడుంకాయ పట్టి క్రర మీద తాల్చ్రుయా గం చేస్తూ ఉన్న పృడు దగ్గరఉన్న నేను తన్మయ త్వం లేకుండా నారాయణదాసుని అర్ధం చేసికొన డానికి యత్నం చేస్తున్నాను. ఆయన నన్ను ಮಾವಿ _ ವಿ ಡಿನಡ್ ಕಾಲನ್? ಕಾರಿಯರು. ಶಾಗಾ వాయినున్నాడు. మీకే తెలియాలి. అవును ఆ ¥థంతా నాకే తెలుసు - అన్నాడు. గోమ్టీబంధంలో ఆయన అంత రసికుడు. మాంచి సంపమ్నలు ఆమీందార్ల వంటివారు హారికథ చెప్పమన్నారని వారాయణదాసు ఉప్పకమిస్తూ, ఈనాడు హారికధ చెప్పబోతున్నాను. అన్నాడట. హరికధో గిరికధో **పదో** ఒకటి కానీ మన్నారుట. ఇక గిరికధ ఆరం భము అయింది. వసుచర్మిత కథ ఆ పద్యాలతో ఆ గద్యలతో కొన్ని సంక్రీనలతో సాగింది. అం దరూ ఆశ్చర్యం పొందారు. మళ్ళీహరికధ చెప్పిం చుకున్నారు. ద్విగుణంగా సమ్మానించారు. ఈ వాడు వంగి చేతులుపట్టే వారికి ఇటువంటివి జ్ఞాపకం రాకపోవడం మంచిది.

ఆయన ఇంట్లో చాలా బాత గంధాలుంటా యని నాకు నమ్మకం. ఆయనే బాసి ఉంటాడు. సంగీత రహస్యాలు చాలా వృక్తం చేసి ఉంటాడు.

అవన్నీ ఉండే ఉంటయ్యా! వారి కుటుంబ సంబం ధులు తెలిసి కొంటారని లోకం ఉపేడిన్నుండా? ప్రభుత్వం పమి చేస్తుందో నాకేమి తెలుసు? వారి కథాగానం చేసేవారికి మొన్నటి నుంచీ ఒక విశిష్ట స్థానమున్న దని లోకం చార్తా ప్రతికలలో ఒక్కవకట నం చూచింది. నారాయణాహను పేరుతో హార్ దాసులు చలామణి కావచ్చు. వాగి వీలును బట్టి $\mathbf{e} \mathbf{v} \mathbf{v} \mathbf{v}$ താന്ന $\mathbf{e} \mathbf{v} \mathbf{v}$ താന്ന $\mathbf{e} \mathbf{v} \mathbf{v}$ ఉపయోగించుకొని కాపాడే వాళ్ళు కావచ్చు. ఎన్ని జరిగినా నారాయణదాసు పేరిట హారికధక శిడణాలయం ఒకటి పర్పడితే ఆ ముద్రదీన్న వాళ్లే కథలు చెప్పేవాళ్లయి. వాళ్లకే దేవోత్సవాలలో అవకాళము కలిగి తే ఎంతో ఖాగుండును. సప్పాహా లలో కల్యాణ పేదికల దగ్గర ఆ విధంగా శిశిశులు కధాగానం तेंग्रेज्ञाళ్లయి ఇంకా ఉదా తత వస్తుంది. వాళ్ళు లో కానికి ఆదర్భుపాయంగా ఉండేవాళ్ళు అవుతారు. తారకం అనే పేరుతో నారాయణదాసు ఒక సంస్కృత కావ్యంబ్రాసి ఈ విధంగా సూచించాడు. ఈ కలియుగంలో చాలా మంది శ్రారహితులవు తారు. స్వర సంపదంధు లవుతారు. వారిని ఉచిత్రకమంతో ఉద్దరిస్తాను. నాభక్తుల నందరినీ ఆనంద పెట్టుతాను. సుజనెక వేద్యములయిన అనంత వేపాలతో నటిస్తాను.

> భక్తాయ మూఢాయ విచకడాయో నృత్తాయ ధీరామ సక్తెతవాయ తత్రదసాన్దర్భణవద్య ధేచ్ఛం నివేదయి మ్యేఒహమకామవోపి

భక్తులయిన వారికి ఆయారసాలను అద్దంలో మాదిరి చూపిస్తాను. కధకుడు పవిధంగా ఉండాలి.? ఈ విధంగా ఉండాలి.

> నవరసరుచివేది సర్వ**భూ తాను వాది** లల్ళ చరణ చారి సాధ్వ**లంకారధాది**

పరవశసుఖ యొగళ్ళిత్రపంకల్పభోగ ఆతుల లలిత రూపు సర్వవేదు బ్రహింతు సకలజనసమాను సర్వతంత్రు స్వతంత్రు విజితమవలు పోస్టి విర్యయా సద్యసళ్లు

ఈండడాలు హరిదానుకు ఉండాలని నారా యణదాను ఖావము. బ్రాచీన హరిదాసులలో వవయినా దోషాలుంటే వాటిని విడనాడి హరి దాసుగా ఉండాలనే ఖావం కలుగ జేయడానికి తగిన శివణాలయం అవసరం. ఇటు మీదట కధకులకు చాలా పని ఉంది. చాలా కాలంగా దేశం సాంస్కృ తికంగా పతితమయింది. ఈ సంగతి గు ర్వించిన కధ క లు ఇన్నా క్ఫూ సాంస్కృతిక ్రవచారం జాగా చేళారనే అ కుందాము. స్వాతండ్ర్యం వచ్చిన తరువాత ఖారతదేశంలో ఖావదా~్యం మరీ అధిక మం.ంది. ఈ ఖావదాన్యం నళింపజేయడానికి అన్ని వర్గాలలోనూ కధకులు విరివిగా రావాలి. కథా కథ నం చేయగు వనితలు ొందరున్నారు. పట్టణాలలో ఉన్న మహిళా మంకలివారు నియతంగా ఒక వనిత ನಯಿನಾ ಖ್ಟಿಸ್ತೂ ಕಧ್ಯಕ್ಷನ | ಪದ್ ರಂ ಪೆಯಂ చాలి విద్యాశాలలలో చదువుతునేవారికి ఖార తీయ స్టాప్ క్రమారం చాలాఅవసరం. అందు 🗟 కధక కార్యం సమర్థం కావాలి సంస్కృతంలోకూడా కధం లు కధనానికి అలవాటు పడితే క్రొత్త రక $\Delta \cos \omega$ ಸರಾಯಣ $\Delta \cos \omega$ దిస్తాడని నాకు విళ్ళానం ఉంది. అస్తు-

సారాయణ పదాలాపే సాయం నారాయణం సృత్తింది పారిదాన కథాలాపే త్రీమాన్ దానున్నృతిమయా కథా కథనళాడ్రుపు ళాస్తాన్ని దానపవహి యదోయంబోధమాలక్య నార్వేకథక తాంగతాం

ತಥ್ **ಮಾ**ಗಿತಧ್*ಥ*ೆಗ್ಗಿ ৰ কিছি কিছি কিছি **ថ**ធា្
ស្នំ
ស្នាធានាសំ **റപ്പുണ്** പ്രസ്ത്രൂ ഉദ്ദേശ് പ്രസ്ത്ര പ്രസ്ത്ര പ്രസ്ത്ര പ്രസ്ത്ര പ്രസ്ത്ര പ്രസ്ത്ര പ്രസ്ത്ര പ്രസ്ത്ര പ്രസ്ത്ര പ്രസ്ത ళంభో, తద్వీయ **నంతోధ** မဝြန်လည်ညီငွဲ မေ కైలానవాసి నాంతేషాం బ్రామ థా నాంత్రవోరస**ః** ನಂದಿನ್ ನಂದಿನ್ ಸ್ಕ್ರಾತ నాంద్యానందన హేతునా ళంక రళ్ళంక రేస్సే**వ్యో** ത്രായ് ക്രാസ് నారాదాన నదాలంబం కథా కథన**కొళలం** ` င်္ကားစိုန္တာရီလင္တာေရး కదా గౌరవమా**ప్పుయాత్**

THE BRITISH AND A STATE OF THE STATE OF THE

CALCUTTA

DELHI

MADRAS.

🖈 తీవుదజ్జాడ ఆదిభట్ల నారాయుణదాసుగారిని గుతించి 🛧

— శ్రీ శంభర సూర్యనారాడుణ**శా**స్త్రి

81 కేదీని అజ్ఞాడ గ్రామంలో జిస్టించిరి. తల్లి నరనమ్మ, తండ్రి వెంకటచై నులు. వారి కట్టకడపటి సంకానమే వీరు. ఆ పుణ్యదంవతుల బ్రథమ సంకా నము పుత్రిక అయ్యగారి లక్ష్మమ్మ (ఊకపుపాపమ్మ.) ఆమె దౌహ్మతుడకు నేరు కావుర వారు నాకు **కాతగారు. వారి నామధేయము** సూర్యనారాయణ. కారిని సూరన్న అని వారి పెద్దలు పిలుచుచుండెడి వాను పైని పేర్కొన్న సంబంధమే కాక దానుగారి అన్న గారి కుమారునకు మా అక్కగారి నిచ్చుటచే, మా యీరెండు కుటుంబములవారికి రాకపోకలు తఱుచుగా నుండెడివి. ఆ కారణముచే నాకు జ్ఞానము వచ్చినది మొదలు ఆనగా 1894 సంజరం నుండి, నేను వారి నెఱుగుదును. అప్పుడు వారు రమారమి ముప్పదిసంవశ్సరముల ప్రాయము వారు చినిన్నుసండువంటి దేహాన్నాయ, ఉంగరముల అత్తు, పెద్ద జుత్తునుడి. కాటుక కండ్లు వారు. పుట్టగోచీ కట్టుకొని తొడెపై జెట్టుకొనిన వీణెను మీటుచు, చక్కగ గానమొనించు అనిక్య సుందర విగ్రహము, నేటికిని నా కన్నుల గట్ట నట్లున్నది.

మా అమ్మమ్మగారమ్మ (దాసుగారి తల్లి) చారి చిన్న తనపు చేష్టలను గుటించి చెప్పిన విషయములు వాకిప్పుడా మె చెప్పుచున్న జ్లో జ్ఞాపకమున్న వి. రెండేండ్ల ప్రాయమున పొరుగున **జ**రుగుచున్న సీమంకోత్సవమున స్ప్రేలు, అడపిల్లలు, గాజులు తొడిగించుకొనుట చూచి, మన ఖాలదాసు తన రెండు చేశులు చాచగా, ఆ యింటి యిల్లాలు వారి

ెరండు చేతులకు రెండేసిగాజుల చొప్పున పేయించెను. అది చూచి తల్లి నరసమ్మ వానికి గాజులెందుకు పేయించినారు? సఖా పిరికి ఆగును, అని యస్తా ఆ యిల్లాలు "వాడు సఖాపూఱ్యడగును; సింహా తలాటములు వేయించుకొంటాడు" నేను చూడను గాని, నీవు చూస్తావు అని యన్నదట, ఆ యిబ్హాలి నోటిమాట వేద వాక్యమైనదని, నరసమ్మన్వ అనేక సాకులు చెప్పగా నేను విన్నాను.

చిన్న తనమున దాసుగారు మిక్కి లి **ఉంకితనము** చేయుచుండెడివాగు. వారు వీధిలోని కేగి తన తోడిపిల్లల కొట్టి జట్టీలు లెమ్చచుండెడి వాడు. అది చూచి, తబ్లి అయిదు సంవత్సరములు వచ్చినవి. వీని కడరాఖ్యాసముచేసి, బడిలో వేసిన వీని పెంకితన మడుగును. అనగా తండి వెంకటచైనులుగారు అనుదుసంవత్స్త్రముల అయిదునేలల అయిదవ రోజున అడూ క్యాసము చేయువనని భిష్మించెను.

ెవెంకట<u>చ</u>ై నులుగారు నిత్యము తన యింటిలో పురాణము చదువుచు ఆర్థము చెప్పుచుండెడివారు. ఇతర స్థలముల**కు పె**ళ్లి పురాణ**ము** చె**ప్ప**ట ఆ**యవ** మతమునకు విరుద్ధము. ఎంత ధనవంతున కైన తవ పురాణము వినవలయుననియున్న, అతడు చై**నులు** గారి యింటికి వచ్చి వినవలసినదే.

మన రాసుని వీధిలోనికి వెళ్లసియక, రెండు చేతులకు కట్టుకట్టి తన వ్యాసపీటకు కట్టి, తామ పురాణము చదువుచుండెడి వాడు. మన**ాదాన**ల్ల రేమియు చేయక, తండ్రి చదువు పుస్తకము**ోక** చూచుతుండెడి జాడు. తన చదువునకు అడ్డుగా మన్మ్మాతాలుని శిరమును వెచకకు తండి తోసి వేసినను జాలుడు తన యుద్యమమును మానలేదు. చై మలుగా రెట్ల్లో తన శిరమునే త్రిప్పకొని పురాణ మును చదువుచుండెడివారు. పలయన వీధిలోని కేగి జట్టీలు తెచ్చుటకన్న ఈ విధానమే ఖాగని యతనికి తోచినది. ఈ విధముగా మూడు మాస ములు, ಗಡುచునప్పటికి అయిదేండ్ల అయిదు మాన ములకు మన దాసుగారు స్వతంత్రముగా పుఠా ణము చదువనారంభించిరి. అది చూచి, తండి తన కుమారుడు కాఠణజన్నుడని, తలచి, ఆ సంగతి నెవ్వరికిని తెలియజేయక నామకార్ధము అడరా ఖ్యాసము కావించెను. తన అడరాఖ్యాసమును గుటించి, మా దాసు తాతగారు నాతో నిట్లు చెప్పనారు. ఒరే! తాత! మూడు మనువులు వెళ్లి నాల్గవ మనువుకు సిద్ధముగానున్న ఆడుదానికి పెండ్లి చేయునట్లు, నాకశురాఖ్యాసము చేసి నారురా! ** పారింటనుండు భాగవతము మగుటచే | ೯೬೬ ಕ್ಷ್ಮಾಗವಕ್ಷಗಂಥಮುನು ೯೬ನುಟಕು నరసమ్మగారు నిగ్ణయముగరించిగి ఒక నాడుదయ మున స్నానముచేసి పొత్తివ్వ్రము ధరించి ముఖ మున కుంకుమబొట్టు ఫెట్టుకొని ఆమె బయలు దేరెను. పడుసంవత్సరముల స్థాయముకల మన **బాలదాను** ఆమెను వెంబడించెను. బళారులో సాకానయ్య పు స్థకములదొంతి పెట్టుకొని కూర్పుం **జెను.** నరసమ్మగారు అబ్బీ! ఖాగవతమున్న**దా**? పు స్థకములను దీసి, అమ్మా! ఇవిగో ఖాగవతములు. వుస్తకమును జూపెను. సాతానయ్య చికాకుతో మై ఖాలురకు ఖాగవత మెందులకు ? అని యవెను. ఆందు పైన నరసమ్మగారు అబ్బీ! ఆలాగా? ఆ ఖాలుడు

చదువుతాడు. నేనగ్గము చెబుతాను, చూస్తాహా? అన్నారు. ఆదేదో చూస్తాను అని నాతానయ్య వారు ఖాగవతమును దీసి, మన ఖాలదాసునకిచ్చిరి. ఆ వచ్చినది నవమస్కంధములోని పరళురామ చర్మిత. ఖాలుడు ప్రారంఖించెను. తల్లి అర్థము చెప్పనారం భించెను. నలుగురు ప్రజలు, సాతానయ్య కొట్టునకు వచ్చి చేరిరి. పావుగంటకాలము పుగాణకాల ఉపము జరిగొను. తరువాత సాతానున్యవారు ఆ పుస్తక మును దీసికొని నరసమ్మగారి కిచ్చి, నమస్కరించి, బాలుని చేతిలో ఒక విచ్చరూపాయి పెట్టి. అమ్మా! మీరు నరులుకారు, మీరు పార్వతీదేవివి. ఈ బాలుడు గణపతి, అని స్త్రతించెను. వారిల్లు చేరినతోడనే ఈ విషయమును విన్న వెంకటచై నులుగారు, "అయితే సూరన్నా! ఇంటి పురాణము వీధికెక్కిం చావా?" అనిరి. "ఇటుపై రచ్చకు కూడా ఎక్కి స్తాడు నా చిన్నితండి" అని నరసమ్మ ారనిగి ఇది జరిగిన కొద్ది దినములలో పిడిసీల గామనులో चా గంటి జనార్గనసోమయాజులుగారి కచేరి **చావ** డిలో ఒక గొప్ప పౌరాణికుడు పురాణము చడపుట కుప్పకమించెను. అతడు, బ్రాంక్లనా క్లోకము చెవుల బడినుతనే అన్న పేరన్నతో గొట్టికాయలాడు చున్న దాసు, ఒక్కపరుగున కచేరి సావడిలోనికేగి పౌరాణికునకు దగ్గా**గ** కూర్పుండి. ఆతడు ్రపారంభింపనున్న గ్రాధములోనికి జూచుచుండెను. అది చూచి పౌరాణికుడు కోవముతో "అఖ్బాయా! అని క్రామ్మించిరి. ప్రత్యేకముగానున్న రెండు పెద్ద ఈ య్రగారాంబూలము నీవే స్వీకరించు" అని పు స్థకము జాలుని చేతికిచ్చెను. అయితే తే అని ఈ య చ్చుకన్న ఈయచ్చు బాగున్నది. అని యొక ఖాలుడా పు స్థకమునందుకొని చద్దవనారం ఖించెను. వాని రాగజ్ఞానమ నక్కు అర్థిపొండకగా చదుపుటకు, సావడిలోని వారెల్ల ఆశ్చర్యము నొందిరి. జనార్ధనసోమయాజులుగారు నాలుగురూపాయిలు మొలనుండి తీసి అఖ్బాయీ! ఆని పిలిచి వాని చిన్ని చేతిలో నుంచిరి. ఖాలుడు ఇటునటు చూచి ఆ సావడిలోనున్న తనతండిగారి చేతిలో ఆనాలుగు రూపాయిలుంచి వెంటనే గొట్టికాయలాటకు సిద్ధ మయ్యెను.

అన్న సీతారామయ్యగారు తమ్మని ఇంగ్లీషు బడిలో వేసెను. మన దాసు మెట్టుక్యులేషన్ పేసునకు వచ్చునప్పటికే, సంస్కృతాంధ్రములలో కవిత్వము చెప్పనారంభించెను. ఎఫ్.ప. క్లాసు చదువుకాలమున కది ముదిరి తన యింగ్లీషు చదు ప్రన కంతరాయము కలిగించెను. ఎఫ్.ప. క్లాసు నందతడు ఉత్తీర్దుడు కాజాలకపోయెను. సబ్ రిజిప్టారు ఆఫీసులో క్లార్కు సనీ నీకు వచ్చు నేర్పాటు చేసితిని. రేపటినుండి నీవు ఆ పనిలో బ్రవేశింపుముంటని అన్న సీతారామయ్యగారనగా, నేను ఉద్యోగము చేయను చిన్నాన్నా! అని దానుగారనిరి. ఉద్యోగము చేయక మరి యేవూళ్లేలుతావురా! అని అన్న గార్కాగవాముతో అనిరి, అంతె.

ఆ మరునాడుదయం సూరన్న పేరన్నగార్లిరు నరు సీతారామయ్యగారు జేబులో పెట్టుకొనిన పదిరూపాయలు, తొలినాడు చాకలివాడిచ్చిన మగ కట్టుపంచలు, చొక్కాలు తీసికొని బరంపురం వెళ్ళి పోయిరి. అచ్చట స్ముపసిద్ధ న్యాయవాదులును, దానకర్ణులును, నగు జయంతి కామేశంపంతులు గారు వీరి నాదరించి, తన యింటిలో బెట్టుకొనిరి. వీరు హారికథల జెప్పుటకు ప్రారంభించుట అక్కడే (అనగా ఆనగరముననే).

నారాయణదాసుగారి గ్రంథముల గురించియు, వారితరస్థలముల బొందిన సన్మానముల గుఱించియు బాసిన ఖారతమంతయగును. కావున నద్దానినివిడిచి నారాయణదానుగారు తన్ను గుఱించి బా సి న ద్విపదను, నేను నా కళావిజయనాటకమున పలికిన తొలి పలుకువలనను, వారిని గుటించి యొల్లరకు పూ_ర్తిగ తెల్లమగును గాన వాని నిందుపొందుపటు చు చున్నాను.

' నా మా ట '

అజ్ఞాడనాఫుట్టు - నట్టుకుప్పమ్ము నా తెలిదండులు - నరసమ్మచేన్లు ఆది భట్లుంటి పే - రయ్యవా ర్లేను పదువునకాథర్ - ద్వాజుఁడె మొదలు నాల్గేండ్ల యీతున - నాక్క్ చదువు లెబ్బెడమంతనే 🗕 నరసిన కొలడి నేఁబుట్టులయకాడ - నేమాటకాఁడ నాటపాటల మేటి - ననిపించుకొంటి నాకొదు గ్లేదిఁకే - నాడులనైన వేవేల మందికి - వినుచునాగొంతు ಗಜ್ಜಿ ವಿಕ್ಸಾದಕೆಯ - ಕಡಮುಟ್ಟೇ ಸಾಡಿ యందగాండ్రతలక - ట్రందురు నన్ను ఎకిమీండకానుక - లేఁ గొన్న వాఁడఁ ದ್are ಮುಸುಗರು are ದ್are ನಾಕುವೆ areనాకంకీనీడు పెం - దేరమ్ము దొడుగెం <u>గె</u> కొండు నెలకు రొ - క్రమునూఱు**విజయ** నగ రేలుగొప్ప జే - ండ్ల నెనరువలన పారపి, వేలుపు - పలుకింగిలీసు ಶಲೀಗು[ವಾಸಿವದುವು - ಶಿಲಿವಿನಾಯಾ ಸ್ತಿ నాయన్న పేరన్న - నా చిన్న నాటి నుండియున్గలిసినే - నున్బాడియాడి ಯಂತದ್ ಕನುಕಟ್ನು - ಮಾಮೀಗಿ ನದಮು పదునాలు గేండ్లపై _ బడియింగిలీసు మొదలిడినే ఎప్పే - ముగియించినాడ పదునెన్మి చేండ్ల – సర్వము మొదలాట పాటమాటలఁబట్టి 🗕 బ్రతుకుచున్నా డ క న్యాకుమారిక 🗕 ల్క-త్తాలవఱకు నఱవ, $\xi న్నడి, మల <math>-\infty$ ాలి, బంగాలి,

తెలుఁగుసీమల మెప్పు - తెచ్చికొన్నాడ ఈవికాండ్రన్ను - నెవ్వరేని చీరికిన్గొనమంచి - చెప్పెడికట్ల నాయంత నేర్చితి 🗕 న్జదువుల నెల్ల నాయడ్లులొత్తివం - దలుమనుచుందు ఇంచుమించిపుడెన్మ - దేండ్లు నాయీడు ಗಾನಿ ಯುಪ್ಪಟಿಕಿನೇ - ಗ್ರಪ್ಪದಸ್ಪಷ್ಟ నలుమాటలల్లు వాం - డ్రాంస్ట్రి మీఱ హారక ϕ ామృతము $\overline{\xi}$ - యాము, $\overline{\phi}$ రకము కలగల్పు తెనుఁగుగా - కాళీథాస్సేక్స్స్ యరుల యందములు బ్రహ్లాద మొదలుగ బదకొండు హారికతల్ - జాటసార్స్పూర్య ಸರ್ತೃವರ, \mathbf{x} ು ಕುಂದ \mathbf{z} ಸರ್ತ \mathbf{x} ುಲ್ಲಾಡು సారంగ నాటక - చ్చతెలుఁగుతోడ నూర్గంటి నేలుపునుడి - పెరుమాళ్ళ ವಿಯ ನೆಕ್ಷ ವಿನಕರಿ - ಪದ್ಧ ಮುಕ್ಕು ಬಡಿ విడిసీమ తెలుఁగున - వేలుపునంద గౌరు పెండిలియు మ ర్కయ్య చౌకట్లు తరుణముకొలఁదినా - డబ్బులెన్నెన్నో కరిగి నెత్తురు 🗕 గంటి యేడాది తూపుచుక్క నెలయం - దున బూదెరేయి పదికంగులకునెల - ప ట్టుతో యమున నేచదువులనై 🗕 నతెన్ను హరి కన్నఁగన్నాకు - లెక్కడనైన లేదు తనుతాం దొగడుకొంట - తన్నకున్నెట్ల ఊపిర్మెదీసి - యున్నంతవఱకు నా తలవంపుల - జ్ఞాటుకోలేను সాతప్పులన్గాచు - **వా**యిలు వేల్స మగయాడు పెండ్లిండ్లు - మానుకోవలయు వేలుపు ను**డు**వుల - న్విడనాడవలయు పొత్తుగా నెల్లరి - మృజ్జగమనవలయు నాయింపు వాతలు - వదలుకోవలయు

మై వంచి యందఱుం - ఖాట్పడ వలయు ముది, పిన్న, యవిటులఁ-బ్రోవఁగా వలయు నాయెపులన్గాచు - నాయిలువేల్ప మానక పెండ్లిండ్లు — మానుకోవలయు నంజడు, తాగుడు - న్యామకోవలయు. నా మాటలను విని - నష్మేలు కలుగు.

తొల్పలు కు

కళావిజయమను నాయా సాంఘిక నాటకమం aව a හි නිසු නොර සිරිසින් සිතින සිත නැහැණ සිට සිතින සිත සිතින සිත සිතින සිත සිතින සිත සිතින සිත සිතින සි రూపజితమారుడు, సంస్కృతాంద్రఖాపాకోవిదుడు నాళుకవిత్వమున నసమానుఁడు, టెనిసాఓ పాటవ మున సాటిలేని మేటుపోటుమానిసి, నీటుకాండున ನಗು ಫಮಿಡಿಪಾಟಿ ಕುಜಂಗಳ್ರೂನಾ ಯುತ್ ಪ್ರಪಂಪ ಮುಲ್ ನಿ ವ್ಯಾಪಿನಿಯು, ನಟ್ಟಿ ಪ್ರಜ್ಞಾ ತಂತು ಜ ಟ್ರು ಶೇ బాయమున <u>వాస్త</u>్రవిక |పపంచములో నుండడను ననుమానము, దీనిని జదువు పా $^{-1}$ కిఁ బదర్శనము చూచు వారికిఁ గలుగవచ్చునని నాకుఁ దోచినది• అందుకొఱ్కై నాయొదవ సంవత్సరము నుండి నా ేకేఁబది సంవత్సరములు నిండువఱకు నన్ను ్రబేము డితో, వాత్సల్యమతో, బంధ్రు పేమతో, సౌహార్గ ముతో గౌరవాదరణలతోఁ జూచుచు, నాతోఁ గలసి మెలసి సంచరించిన, దేవతా న్వరూపుఁడగు ನ್ ಜಗದೆಕ ಪಂಡಿತುನಿ, ವಾರಿತೀ ಬರಿವಯಮು ವೆಯು చున్నాను.

అతను మాతాత: మా అమ్మమ్మకుఁ గడగొట్టు తమ్ముడు. కీ॥ శే॥ మీమదజ్జాడ ఆదిళట్లనారాయణ దాసు-అతరాఖ్యాసమైన యాఱునెలలకే ఖారత, ఖాగవత, రామాయణాది గ్రంథముల, మనోవార ముగాఁ జదువఁజాలిన ధీ శా లి. సంస్కృతాంధ్ర ఖాపావిళారదుడు ఆశుకవిత్వమున కీశుడు. ఆంగ్ల మున మేక్ప్పియరియన్స్టాలర్. ఉ రు దు, పార్శీ

హిందీ ఖాషలుబండితుఁడు. నకల ఖాన్న్రకోవిదుఁడు గాన కళ్ళావవూర్లుడు, లయ బ్రహ్మ బిరుదాంకి చలము పేర్వడినవాడు. ఇరువది సంవత్సరముల ဆဲးတာသာနှင့် దన యప్టావధాన బ్రక్ట్ యలచేతను, హరిక థా సుధారసములచేతను సభ్యుల నానందార్ధి నోలలాడించిన సుందరమూ ర్తి. స్ముపసిద్ధన్యాయవా దులచేతను, జమీందారులచేతను రాజాధిరాజ మహా రాజుల**చేతను, సన్మానములఁబొ**ంది **వారి మన్న** న అను, బహుమతులను స్వీకరించినవాడా మహనీయ

మూర్తి. వేయేల, విలాసార్థము పురుషరూ పముతో నవతరించిన సరస్వతీదేవియే యాతుడు, జగన్మాత తుడు, హారికథా పితామహుడు, ఆసేతుహిమా కేకైక పుతుడు, తన సర్వతోముఖపాండిత్య మును, జగమున దీపింప జగజ్జ్యోతి వెలిగించి తన యాత్మజ్బోతిని బరమాత్మలో లీనముచేసికొని 1945జనవరి 2వ తేదీని, తన భౌతిక దేవామును విడనాడి నాండీ పరమఖాగవతో త్రముండు. అట్టి మహాపండి తుఁడు జగమునక వతరించుట కిదియే మొదటిసారి, ಬರ್ಬಾ ಇದಿ ಮೆತುದಿನಾರಿಕಾಡ.

ఓమ్, శాంతి శ్నాంతి శ్నాంతి

0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0
With Best Compliments
FROM
Southern Shipping Corporation Private Limited
Agents:- YUGOSLAVE LINE, RIJEKA
MADRAS and KAKINADA
(C)

ಪ್ ಪಿರಿದ್ ಯ ಲೆ

__ 🕭 మిన్నికంటి గురునాథశర్మ

పందొమ్మిదవ నూతేండ్ల పిండు జరగుచున్న పుడు తెలుఁగా జెమున బ_త్తి బొ_త్తిగ న_త్తమిల్లైను. ఆటలు మాఁటుమణఁగె. పాటలు వీటతాట **్రపొద్దుల విద్దియ**లుద్ద విడి బిద్దుట వేల్పుఁ బెద్దసూచి సయింపక ఆదిళట్ట వంశమున నారాయణదాసును బుట్టించెను. ఆ నారనగారి తండ్రి వెంకటచయనులు. తల్లి నరసమాంబ. పుట్టినది 1864 పార్వతీపురమునకు 8 మైళ్లలోని అజ్జాడ గ్రామమున.

భాగవతము

ఆ ఖిడ్డఁ డంతవాఁడింతవాడై పల్లెకూటమునఁ జదువుకొనుచు గీమున నేమమునఁ గన్నమ్మ పాడు కొను పోతనపద్దెముల నాలించి వానిఁ దాను **నేర్చుకొ**న నాసించె. చిన్నతనముననే బ**్రి**చవి యెట్టులు వొడమెనో? పువ్వు పుట్టుట**్**డనే **తావు**ల వెదచల్లు: గాంబోలు! దానవానియిరవు తల్లి వలన నిమ్ముగా నెఱిఁగి త మ చెంగట పోతన ఖాగవతము లే**మి**కిగరము నొచ్చుకొని క్రచ్చట నంగడికగిగి బేరినడుగ నతఁడు పకపకనగి పదిఖార యేండుల యీడైనం గూడనివాండవు. నీకిట్టి పెద్ద పొత్త మేలనయ్యా! అయిన నేదీ చూతము. నరుసమున దానినందుకొని వెసవెస పాత్రము **లెఱచి గబగబ పద్దెములఁ జదివెను. ఎచటను దడ**ఁ బడలేదు. తడవుకొనలేదు. ఆపవలసినతావుల

బేహారి మఱి రెండు మూఁడు తావులుదీసి చదివించు కొని యెచ్చేరు వొంది విచ్చుఁగనులన టై చూచి యవురా! పదరు గాని గ్రమ్న గాని లేకుండ సొచ్చె మ గాఁ జదివితివి. బొట్టియఁడవుబయకాని తనము ಸಯಾತ್ರಮ ಬಯಲುಪ್ರಕ್ಷಾವಿ ಅನಿ ಕ್ರಾಯ್ಡ್ ವಿ బుడుతను మేచ్చుకొని అఖ్బాయా! పొత్తను గొని యింటికి విచ్చేయుము. నిచ్చలు నిచ్చవచ్చిన మచ్చునఁ జదువుకొమ్ము. ఆవల నావెల కావలెఁ দ కొని రావలెననను. పొమ్ము నాయనా! యని యింటికం పెను. ఇట్టి గడుసరులపుడపుడు పుడమిని దొడముచుందురు. అయ్యంగడియన్న గొన మెన్ను దగియున్నది గదా.

చదువు

వెన్ను నివలక న్ను ని త్రైముబ**్రిమై**ం గొలుచు తన తండికడ నెందఱో పిల్లలు వేల్పు జాసంజదువు కొను చుండ మన నారనానానును బదియవయేట వారిం గూడి చదువుకొనెను విశాఖపట్టణము ఎ.వి.యన్. కాలేజీలో యఫ్. యే. వఱకు నాంగలము నాక ళించుకొనెను. మఱియు నాంద్ర నామసంగ్ర**ాము** నోటికి రావల్లించెను. తెనుఁగునందలి గుట్టుమట్టుల మూలమ్జాటుంగుటచే నందెనలేని కూరిమే కూరు కొనెను. పేల్పు ఖాసనున్న పలుచట్టములు దన తెలివి తేటలవలన నెట్టన నెట్టుగొని నేర్చెను. ఆచదు**వ**రి ವಾವಿರಿಗಾಣ್ಡಹುಕ ಯಸರು ಡ್ಡ ತಲವಾಕಿಟ ಮಲು**ಗು** మెలుతుక చను**దోయిపాలు గడుపా**రు ౖగోలెను. నట్టువకాండె తాళగిరియై వెన్నె కెక్కెను. వీణియం నాపుచుఁ జక్కాఁగాఁ జదివెను. అది చూచి యా చాయించుటయందు జాణయయైను.

శతలు చెప్పట

ఇన్నియున్నను జావికప్పయై యున్న నూరా? పేరా? యనియు, వెన్నునికతగాండైనం దనకడ నున్నవన్నియుం రాణించుననియు బడమినిదిరిగి యొడమిని గడలేని యసమును గడనసలుపవచ్చున నియుం దలంచి యబ్బికుదుమగండుతోడుగాపైం దోడుదోడరా వెన్నుని కతలు సెప్ప బయలు దేజాను. పల్లెలు దిరిగెను. బ్రోక్లు మెట్టెను. రాచనగళ్లు దొక్కెను. దచ్చికడనిచ్చ మెయింగ్రుమ్మ రెను. గబ్బి కతగాం డన్నసుబ్బు బ్రబ్బికొవెను. అందఱుం బిలుచువారే. అందఱుం దెలుచువారే. అందఱుం మెచ్చువారే, అందఱుం నిచ్చవారే.

వెన్ను నిళతలు నొత్తువువారికి నదను దెలివి నొడి కారితనము, వక్కణచదురు, క్రొత్తలల్లుస్త్రియుండ పలె. కంచువంటి గొంతుండవలె, ఆట. పాట. ైకెత చట్టము, నుండవలె. చూపరి కావలె. ఇట్టివియెల్ల మన లెంకగారికి వెన్నతోం బెట్టినపే.

వారు కత వాక్షుచ్చుటకు వచ్చుచో మీ సరము గాంగై సేసికొందురు. మొల కళంది పట్టుపుట్టమం చులు దీఅం గట్టుకొందురు. ఔదలైపై నడిపాపట పీసి యిరుచక్కి యలకురుల మెలి దీరుగ నీలుపు దురు. పెడకల పెడముడి యడరెడునుజుండి. బుఱ్ఱ మీనలు బుగ్గల కొదుగం దీర్తురు. వెడందకన్ను లకుం గాటుక గీఱలం దీర్తురు. కాలికిగండ పెండార ముంతురు. మెడలో హురుమంజి సరిపెణమొఱ్తయు చుండును. చెవులు పోగులుకళకళ లాడుచుండును. తమ్ములపు. గెంకాయ మోవిపై మిలమిలలాడు చుండును. [వే శృ రవలయుంగరములు త ళు క్కు తళుక్కు మనుచుండును. సింగపు మోము కడియ ములు ముంగేలమురువు సూపుచుండును. మన లెంకగా రొడ్డుపొడుగు మనిసి. అక్క పెడందయై

యుండును. బొఱ్ఱవిఱ్ఱవిగు చుండును, ము క్కు కోటేరు వేసినట్లుండును. మొగము వెడల్పుగా నుండును. భుజములు కొట్టవచ్చినట్లుండును. మేని రంగెఱ్ఱగా నుండును.

ವಿಜಯವಾಡ

ఆ యయ్య పేకు చెప్పినఁజాలు కాలు గట్టి జేరఁఖాఱుదురు. విశ్వదాత 🔥 నాగేశ్వారావు పంతులుగారి కూఁతు చెండ్లిలోఁ జూచితి. మానిసి ಸಂದ್ರಮ ದರುಣು ಕಾಂದು ಕಿನಿ ಹಾಗು ಬಡಿಹು. ಅದಿ చుట్టపక్కములుసూచి పజం బట్టలేము.చోటు పెట్ట లేము. గగ్గోల్తు పుట్టక మానదు. అని యెంచి ಯ ಹ್ಯಾಡರುಗಡವ ನೌಕ ಹುತ್ತುಗಡವನ್ನಿ "ಅಳ್ಯ ಕ್ಷಾಮಾ హాతఃకుంజరః" అని గొంతిపెద్దకొడుకుచే నాఁడు బందుగులనిపించినట్లు పంతులుగారిచే ఇవుడు హరి కథ లేదు. అని యనిపించిరి. బొంకును దప్పించు ొనుటకుఁ బంతులుగారన్న యిపుడన్న మాట నెవరు పట్టించుకొనకయుఁ జోటులేకయు మూక చెనుదిరిగి వారికి వారు చెప్పకొని పోసాఁగిరి పంతులుగారి ప్రక్కలవారునూ గతలేదు. పొండు పొండని యటునిటు తిరిగి చెప్పుగా వెళ్ళిన వారు వెళ్ళిరి. ఉన్న వారుండిరి. ఆవలనెంతయో స్టార్లు పోయిన పిమ్మట నారనగా రేతెంచి కత చెప్పిరే.

కత చెప్పతీరు

ఆయన యెచ్చటనైననింతే. చెలి వెలుంగునకై నిప్పలు మింగు పులుఁగులవలె "ఎప్పుడు వెత్తురా! అని రచ్చలో వివారెదురు సూచునట్లు తడసి గాని కతఁ జెప్పనరుగుపై కీఠారు. నాటకమునకునున్లోలు చేయుదుడు, ముందు కాలిగజ్జెల గల్లుమనిపింతురు ఆ సవ్వడికే వినువారి డెందములు అల్లు మనును. ఆవల నికటి రెండుమూడు దాఁటులు పేసిచప్పన నాఫుదురు. అప్పడందరు నింక కొంచెము సేపాడిన లేస్సగా నుండు నేయని యువ్విళులూరుదుగు. అటులు చదురువారి మదుల సంబరము గుదురు కొలిపికొంత వడిగడపి పిదప నడుగుల వరుసలు తుప్పిలాఁగులు ప్రక్కాడాఁటులు వెనుక తిరుపులు మడమకడల్పులు మెయిమొఱుపులు తీరుకులు మెఱయఁ గొంత సేపు నట్టువపుఁ గోపుసూపి అంతులేని సంతసము గల్గిం తురు. ముదుసలి తనము వచ్చినపుడును నౌరుల చేయూఁతతో మెల్లిగాఁ దీన్నె పైకీ వచ్చి నిలువఁబడి కత చెప్పుచు నడుమ నడుమఁ గదను ద్రొక్కుదురు. అది యుల్లసనమో మైమఱపో యోపిక యోచెప్ప లేము.

ఆ కతల కడరి వెన్న తనకున్ని విన్నాణెప్పు దిన్నై పై కిట్రగన్న స్ట్రికూర్చున్న పిదప ಹುಳೇಗಿ ಹುತ ಪಟ್ಟುತಪ್ಪಿ ಕಾರಿಕಿ ಗಷ್ಟಲ ಪಟ್ಟಾಕಟ್ಟಿ ా**పో**వును. ఆఠీవి **యట్టిది. అటుప**యి సు**తి కలుపు** ్రామటకు నాదుపట్టుగానే పజ సద్దు మణుగును. -చిటి తాళములు వాయించుచు< బిళ్ళారి జేజేకు ేజేలిడ ముక్కంటిసొమ్ము నెత్తికొని యాలపిం చుచు నొకటి రెండు మెట్లుదాంటి చుక్కచోటు నం చెనో యప్పుడోలగము గూడ నేలనున్నా **మను** ికొనలేదు. ఆ విన్నాడి తిన్నైపై నిలిచి కనుకని ివినుకని కలిమిని జెలుగుచు నరుదెంచిన మానిసుల నెట్ యొక్కసారి తేటి పాఱఁ జూచును. వారి వారి చదువు తెలివి**లేటల మదులఁ గూరి**న కోరికల బాటలనెట్ట్లే పసివట్టును. పెద్దలదారి నీటికొలుది తామర తీరుగదా. ఇక నేమి? ఆచదురు నొకసారి పాటక చేరి చేయును. ఒక పట్టున నట్టు**వగుట్టుల**ు జూపును. ఒక తేపనుద్దవడి పద్దెములఁ గుమ్మరించును. ఒకమాటు మాటలతేటలు జూపును.

ఆ బత్తుడు కతలో రంగారు సింగారము పొంగా రాజేయును. నవ్వుల మువ్వంపుఁబువ్వుల నువ్వున రువ్వును. అచ్చెరువు హెచ్చుగనిచ్చుకొన వాట్రు చ్చును. జాలి జాలు జాలుకొనఁ జేయును. ఎత్తటినే బత్తి ముత్తులపై నెత్తికో లెత్తికొన నుత్తులగు పలు కుంబొత్తుల నొత్తి చెప్పును. ఒక జేపీమీటి? ముత్తిగ చవుల జవులనే మెయినేం బ్రాముకొనం జేసి సోము గోముతో నామెతలిచ్చును. ఆ గద్దటి కొలువు వారలం కాడుచుం జేటచెవుల వేల్పులుగా, నాడుచు దుగబ్ ట్లపిటిందియైదు కనుంగవల సామి లుగాంగత వినుచుచుంగంటి విన్కరులుగాం జేయును.

మైసూరు

మెసూరు దొరవారు ముందుగా బయనవు వెచ్చమునకు నొడమిసంపి హారిం గారవమునఁ బిలి **పించుకొని** రెండుసారులు కతలు నెప్పించు**కొ**ని విని తనిపి దీఱక వీణియంగూడ వాయింపుమనెను. మన బయకాడు వల్లెయని యొకనాటి సంజత రాచ కొలు**వులో వీణయ**నందుకొని తంతులు దీటి విర డలు బిగించి కరివెనిమిరిఠాయము చేసికొని జాఱు వాటుగనొక్క సారి మీటి యొంకింత జాటిన సారెలు as_{b} as_{b} యావల మొరయింపునకు దొరఁకొనివావిరి నాలతి జెళుకులు సొరముల కులుకులు తందనపుఁ బలుకులు దరువుల పొలుపులుముక్తాయింపులు నౌకటి యేమిటి? မစ္စြင္ကိုလာ တာယင္ကိုလာလာေလး ငန္သားလည္က တာယင္ကိုန చెతురునెల్ల నాగద్దఱీకాండు చూపి పుడమిఱేని కెం తయో సంతసము కల్గించెను. అపుడాసామిమిగుల జిలుగుపని తనముగలపసిఁడి మురుగులను రెండు జతల సేలువలను ఒక వీణియను ఒక తంబురాను 1116-00 లుంచిన రొక్కపుసంచి నిచ్చి గారవించిరి, ఇడి రాచకొలువులోనిచ్చు మొట్ట మొదటి పసద నము.

మైమారు కొలువు కూటమున కంతంతవాడు పోయి నెగ్గిరాలేండు. అందు 🔥 వి. రాచప్ప మున్నగు కొమ్ములు చిరిగిన పెద్దగాణ లున్నారు. అసలుదక్కినపు విలాతియే పాటకుఁ బెట్టినపేరు. తారు పెద్దలకు వంకలు పెట్టి తీయుదురు, అట్టిగిట్టని తావున మనలెంకగా రుల్లనమునఁ దన విద్దెం జూపి యందరి గాణల నెల్ల నలరించివచ్చిరి. మన తెలుఁగు వారలలో నాటికి నేటికి నొక్క తీనాథ కవి మాత్రమే యిట్టి పేరల మన్న నలనంది వచ్చినది.

చల్లపల్లి

చల్లపల్లి రాజావారు త్రిరాజా అంకినీడు మల్లి కార్జున్నపసాదరావు దొరవారు వీరిం విలిపించుకొని కత చెప్పించుకొని వినియు, వీడెపాటను వినియు మిక్కిలి యరుసమందిరఁట. అందు మనలెంకగారు కుడిచేతితోను కదరువు, నెడమచేతితో మ ఱొక కదరువు నౌక్కయదనుననే వేయంగా దొరవారవి చూచి మిక్కిలి యుబ్బుర మొంది యొవ్వరిచేతంగాని పనియని మెచ్చుకొని పలికి కాలికి బంగరు గండ వెండారము వేయించిరట.

ఎదురొత్తు

నారనకయి సరుండెంత ససువో యొదిరిన వారి కంత జముండు. ఆయన కత సెప్పుచో నెల్లరు సద్దు లేకుండనే వినుచుందురు. ఎప్పుడైన మోఱకుండేని కిక్కురుమనెనో టక్కున వానికిం గతకు ముడిపెట్టి పక్కునం బ్రజల నవ్వించును. దాననా మానిసినానగలిగి రొదమాని మోము వాలు చు కొనును. ఆయన్న బ్రక్క మద్దెల ఫిడేలు వాయిం చుటకును నెవ్వరు బీతు సెందుదురు. మఱీవాజ్జ గాండలో నెవరేని యడంకువ సూపక లేసై నందల బిఱుసుందనము సూపినట్టు పొడక టైనో యింక వారింబట్టి సూచును. సయింపుడు. కతముగించు లోపలవాని కతగనుంగొనును, ఎచిటనో యిఱుకు నంబెట్టి జంపెంజంపిలిని. పదియక్కురు లేవియని యోగా

సుతికలియలేదు సామీయని యోగా మలవారి సావేరి వంటి రెండు దగ్గఱగానుండు రాగములలో నౌక దాని నంతుపట్టకుండు నట్లాలపించి వాయింపుమని పలికి యొకటి పాడిన మఱొకటి వాయించితిని రాగము నెఱుఁగనై తివని యేదో యొక నె ర సు సూపి నిగమ పదగరమ మాదారి. పాపగానిపని నీ దారిగాఁగానీ పనిసరిగా దప్పా. నీ దారి నీదారి మాదారి మాదారి. మరిమాపని నీదరినిఁ దగదప్పా దారిఁదప్ప పన గద్దా. పనమాపగా సరిగాదప్పా. పనిసప్పగదా పదపది అని చేతురు సూపి గిక్కురు వెట్టును. మరియాద సూపువారి జోలికిం బోడు కరువలి తలవంచుపులు పోచలపరి తోనాడుకొనును.

అయన ముందు చూచునది మన్న ననుగానిరొక్క మును గాదు. 1924 లో నొక జమీందారు గారి కూడు పెండ్లి పిలుపు కాగితమున " హ రి క థ " అని యే కలదు. పకతనుుననో పీరి పేరందుపడ లేదు. అందు తీద్వారము వేంకటస్వామినాయుడు తీ ప. సంజీవరావు తీ వి. రాచప్ప తీ తు. వంగమేశ్వరశాడ్ర్ముగార్ల పేర్లున్నవి. ఆవల నెవరు వెళ్ళి యెంత బతిమాలినను గతను నుడువరాలేదు; అటకు 112 మంది కయిసరులు వచ్చి దీవించిరి. పీరు దీవెన పద్దెమును గూడ నంపలేదు,

్రీ రాయుడు శాస్త్రులుగారు ట్రీతిరుపతి వేంక లేక్వర కవులు మున్నగు పెద్ద చదువరులు సైత మీయన పై నౌక కన్ను పెట్టిమెలు గెడివారుట.

చ్చేబోలు

ఒకతూరి చేబ్లోలులో 'రుక్మిణిక ల్యాణము చెప్ప నరిగిరి. అందు సాలకరుగుచుండ దారిలో నెవరో హరిక థా గిరిక థా అని యొగతాశిగా ననుకొను చుండ వీరిచెవిఁబడినది. అదివిని చెని చెదురున నరు గౌక్కి ఇపుడు హరికథ చెప్పనా? గిరికథ చెప్పనా? అని యడిగిరుట అమ్మాట విని యచటు గూర్పు న్న వారిలో గొందఱీయన యొడలు తెలిసిమాటాడు చున్నట్లులేదు. గి రి క థే చెప్పమందుము. పమి చేయునో చూతమని యనుకొని గిరిక థేచెప్పుండని కట. అప్పడు సోరేయని నవ్వుచు వెంటనే కొండ కత (గోనిగ్ధనోద్ధారము) చె ప్పి రంట. అ ప్పటి కప్పుడే డత్బాటుగా దరువులు పద్దెములు తొహా రాలు నల్లుచుం గత సెప్పుట కెంత స్త్రినేర్పు నుండ వలెనో చూడుండు. వడికై తలల్లువారికిం గాక పెరల కిది తరమా?

చట్టు లు

మన లెంకగారు తాము సాసిన కతలనే చెప్పు చుందురు. అప్పటికి పె ర లెవరును బాయలేదు. గూడ. ఆయన కతలు జూచిన పిదప నెన్ని యో కతలు పుట్టినవి. ఆయన యొన్ని కతలో వాసి యొందఱకో నేర్పెను. వారు పెరిమ మమర సెస్ట్రు సలుపు సిసువులకు వలసిన యాట పాటల నేర్పుట యింట నే కాదు. సం దెలయందు వయాళి కరుగుచు నొక్కొక్కప్పు డాయావానింగూర్చి మాటా డు చు చప్పన నడిఖాటలో నిలిచి తకిట తకిట యని దరువు వై చుచునట్టువ ద్రొక్కుచు నేర్పుదుర్గట్. ఆయనకు బిడియములేదు. ఎవరిని లెక్క బెట్ట్ డు. ఎంత వాండు నాయన యొదుటనోరు విప్పలేఁడు. తెలుఁగుగడ్డ నిండ నాయన చట్టులు ముసురుకొనిరి. వింత యే మన, నెఱకు దొర దొన్నె యొజ్జపజ్ఞంబోలె నాయన కడఁ జదువనివారు సైత మాయన చట్టులమనిచెప్పు కోసాగిరి. అటులైన దమచే గతలు సెప్పించు కొని విందురని వారియాన. ఎటులైననేమి వీరిం జూచి యాప్రాద్ధులలో వెన్ను కతలు సెప్పుదామారులు తెనుఁగుగడ్డమై కొల్లలుగా వెలసిరి. నాడుకాలాజీ దాసునకును జెద్దకతగాఁడన్న పేరున్నది.

వెమ్పవికత వృట్టుక

ఈ వెన్ను నికతలు మరాటానుండి మనకు దిగు మతియైనవని కొందఱీతలంపు. ఎట్లన, మహారాష్ట్ర మున 16 శాత్స్ట్రిలో " పక్రనాథపంత్ " అను గొప్ప 3×10^{10} 1×10^{10} డుచుఁ జాల పాటలు | వానేను. వానిసి " కీ రైన లందురు. ఆకీ ర్తనలు పాడుచు వినుచున్న వారికీబ త్రిని గఱపుచు నడుమ నడుమ ఫిట్ట కతలు, నవ్వుల కతలు చెప్పుచు వినువారి నాపంతు సంతసౌకిట్టుచుం డును. ఒక్కొక్కప్పడు తానేగాక విను వారిచేం గూడ "పుండరీక వరదేవారి విథల్" అని బిగ్గఱగా ననిపించుచుండును. ఇతని తరువాత వచ్చిన "తుకా రామ్" కూడ నీ యేకనాధుని వలెనే చేయుచుం డెను. ఆది యొక "క్రీన సంప్రదాయము" ఐనది. పిమ్మట జౌంథ్ సంస్థానాధిసతి"ఖాళీసాహేబు పంతు' గూడ నీక్ రైన స్క్రామదాయ మవలంబించి తానేగాక తనతోందన బిడ్డలను గూడం గలుపుకొని కీర్తనలు పాడెడివాఁడట. ఇదే మన తెలుఁ**గు**నాఁట **హరి** కథయైనదని కొందఱందురు. కాని యదినాకు సరిగా నుండలేదు. మనకు బ**త్తిలేక పోలేదు**. కీర్తనలు **లేక** పోలేదు. పాల్కురికి సోమన (12 శ తా బ్లి) ఖనవపురాణము 4వ. ఆ \overline{r} ్పనమున "మేటియై చను భ క్షకూటువులందు - పాటలుగాఁగ టైపాడెడువారు. ప్రస్తుత్త్వల గద్యపద్య కావ్యముల-విస్తారముగు జేసి విన్సించువారు. అటుగాక సాంగఖాపాంగ్రకియాంగ పటునాటకంబుల నటియించువారు. అని కలదు. కాన మన కాటలు పాటలు నానాటికే కలవు. 16వ ళ తాబ్దిలో రామదాసు క్రీ ర్హన లున్న విగదా. వాని శే 1880 లో నాగండ్లవరదరామదాను హారికథగా గూర్చెను. ఆవల మనలెంకగారందుకొని యీకతల చెప్పుదారిం జెద్దది చేసిరి. ఆణెమున బత్తిరాణించి

నది. వెన్నుని కతలు మిన్నుమన్ను నలముకొన్నవి. నారనగారు వచ్చిన వనియోగది. నాపనియు నైనది. ఇప్పటికే దోసిలినిండినది. ఇంక నొండు రెండుమా తము విరులు గిల్లెదను.

కబ్బములు

వారనగారికి వేలుపు కానయన్న నీనుగాని రోన ముగాని లేదు, గాని తేట తెనుంగన్న మాట వినం గనే యేటికో పొంగిపోవును. తెలుగు వారికిఁ దల్లి కాస్తెప్ మురిపె ముండదా? వింటిరా? వేల్పు కాస యొగ్లిళ్ల చేనానాటికిఁ దెలుగున రింగి వెలుంగుమాని కలంగిపోయెను. మాటాడు దానికింగూడు గొఱ గాని దయ్యెను. కాననే "అచ్చ తెనుంగు పద్దెమొక డైనను గబ్బములోన నుండినన్ - హెచ్చనియాడు చుందురు."

అని తెలఁగనార్యుడన్నంత మేరకు దిగెను, అంతేగాదు శెలుఁగు సొతంతరమైన ఖాసగాదన్న వారును బములుదేజీరి. ఇది చూచికాఁబోలు మన నారన లెంకగాగు శెన్నునాదుకొని యొన్ని యో కబ్బములు బ్రాసిరి. ప్రామిమకులకొనలు గొన్ని ంటి నందుకొని దెనిఁగించిఠి. వెన్ను ని పాటం గూ డ (ళగవద్దీత) వేల్పు ఖాస పలుకులేకుండ బ్రాసిరుట. తనుగు తేనెసోనలనానిన యామానిసి మానికము పూనిక నేమన, నొకసారి ఆ సినిదవోలు వేంకట రావుగారు చెప్పుగా వింటిని. వీరు తద్భవపదములం గూడ నంటక నేమముతోడి బతముగాన దెనుుగున బలుకులతోడనే కబ్బములల్లిరుట, ఇందుల కొంత చదువు, ఎంత చేరురు, ఎంతన్మం, ఎంతల్లే. ఎంత నేమము, ఎంతనేరుపు. ఎంత తెలివి, కావలమునో చూడుండు. ఇంక నొక్కమాట చెప్పి ముగించెద.

నేను ఖాగవతము 11-12 స్కంధములు దెలిం గించితి. జానికి "తీ సం. హత్కు మా ర" గారు "జయంతి" గా సమీత మాయుచు "పబువ" వంటి క్లిప్ల తద్భవ రూపాలూ "అశసీసుమాతను" వంటి లతణ విరుద్ధప్రయోగాలూ అక్టడక్షడా కనుప్ నైవి" అని నెలకచ్చిం. "అతసీపుమ్మసంకాళకి"అను దానికి "అతసీసుమా తనుద్యుతి తతుక్ దశదిశా శాగంబులందును బ్రబ్బికొనఁగ" అని దెనిఁగించితి. అతసీసుమ — అతనుద్యుతి అని పదచ్చేదము. అతను ద్యుతి యనఁగా నధిక కాంతియని యర్ధము. దానిని వారేఱుంగక సుమశబ్దమును ట్ర్మీలింగము చేసితి ననుకొన్నారు. ఇఁక రెండవది. నా రెండుస్కంధ ములలోఁగల 8 పేల పద్దెములలో బద్దెముల నచ్చ తెలుగు పద్దెము లుండునో యుండవో అందొకటి యిది.

చు "ఒఱుగితిం గాంపురంపునుయి నుక్కిరి విక్కిశియేతి, నైతిగా దొఱకటముం దొఱంగం బెర యొక్కండు నేడడలేండ; నిన్నె నే నొరిమిక వేజెదం జజువ! యొత్తిలి పట్టితి నంజిదోయి నా యొత్తిలి పట్టితి నంజిదోయి నా యొరిగల చాలునందుకొని యొరుగుని నోమంగదయ్య వేలుపా!"

ఈ యచ్చతెనుఁగు వద్దెమందలి "పబువు"వలుకు వారికిఁ క్లిష్మమైనది. ఖాగవతము మంచిచెడ్డలు జెప్ప బూనుకొన్న వారే యిట్లన్న నేమనుగలము."అచ్చ తెనుఁగున బ్రాయుగల్లుటయు నరిది. వానింజదివి తెలిసికొనగల్లుటయు నంతకం మె నరిది. అయిన నేమి? తెనుగుగడ్డ గొడ్డువోలేదు. వారన లెంక గారియుదు బ్రత్తిగల సిసువులు వారి కబ్బముల నెల్ల నచ్చువేయించి వానిం దెలుఁగు మాగాణమున వలుముకొను జేసిన లెస్సగానుండునని మనవి.

FOR ALL YOUR REQUIREMENTS OF SOFTWOOD PLANKS, PACKING CASES, BATTENS, CRATES, BALEBOARDS ETC.,

(序、关系、关系、关系、关系、关系、关系、决定、决定、决定、决定、

Please eontact:

MOHAN TIMBERS AND SAW MILLS,

PERAMBAVOOR.

(KERALA)

Approved suppliers to:

M/S. I. L. T. D. C. Ltd., Chirala,

M/S. Tata Oil Mills Co. Ltd.,

机作机作机作机作机作机作机作机作机作机作机作机

Leading Textile Mills,

Engineering Industries etc.

医外外外外外外

"హరికథకపితావుహ" శ్రీమదజ్ఞాడాదిభట్ట నారాయణుదాస వైశిష్ట్యము — శ్రీ దీక్షితదాను

్రియుతుం డాదిళట్టకుల సింధు మధాకరమూ ర్రియైన నా రాయణదానవర్యు ధిపణాధికతన్ నరితూంగకాలు, వా జీయులు పుట్టియుండ రవనిన్ గతమందున, వ్వమానమం చేయెడ లేరు, జనియింపరు, మచ్చున కొక్క-రేనియున్.

సీజ ఇరుప్పానములలోడ చెరియొక తాళంబు - చరణద్వయాన నేమరక రెండుం బచరించి పల్లవింబాడుచుం గోరిన - జాగాకు ముక్తాయి నిరిగ నిడుట; నయముప్ప వ్యస్తాడరియను, న్యస్తాడరి - ఆంగ్లంబులో నుపన్యాస; మవల నల్వురకున్ దెన్లునన్, నల్వురకు సంస్కృ - తంబున వలయు వృత్తాలంగైత; గీజ సంశయాంశమ్ము శేముపీళ క్రితోం బ - రిమ్కరించుట, గంటల లెక్కంగొంట మరియు ఛందస్సులోడ సంఖాషణన్ను - దార బొనరించె నష్టావధాన మతండు.

సీ॥ "అపాపా! యీతండు జాణ్యపరావతారమే - పేయేటి?" కని నుతిసేయువారు; పలుబాసలందు నేర్పరి, వీరికిన్ సాటి - పుట్టుబో రొరు"లని పొగడువారు; "కంఠరావము ఘనాఘన గర్జనంబుల - కెదురొడ్డు" నని యుగ్గడించువారు; "గానసాహితు లసమానముల్, సౌందర్య - మంతకొచ్చని కొనియాడువారు; గీ॥ తెనుగు గడ్డకు వన్నియు దెచ్చినట్టి - యీ మహామహాలుగని తరియించినాము, తాపురో" యంచు సంతృ ప్రియా జూపువారు - పైరి సథలందు, ఖావుకు లాతనింగని.

సీ။ అష్టావధానంబు లవలీల స్ట్రామ్ - వైడిక విద్యఁ గేవలతఁగనుచు, హరిక థాగాననిఖ్యాతిఁ "బితామహా" - బిరుదాన గండ పెండరముఁగొనుచు, పల్లవి ద్రుతవిలంబమ్ములు తాడుచు, - నధ్యాత్మచింత నిత్యంబు మనుచు, భరత - న్రుము నృత్యపటిమ వెలార్చుచు, - బు క్రతి సుస్వరయు - ననుచు,

గీజ అబ్దుతిమమైన నర్వకళ్ళావవూర్ణ - మూర్తియై, దేశదేశాల బ్రామాగిన యక మాళలన్ వెల్లబూయ, నారాయణబధు - డాంద్రులకు గర్వకారణుడై లసించే, స్ట్ సీగ్ జ్లో కదలింపు నేర్పున భరతళా 🗕 📉 ్రంబు విమాత్న లేజమున మించి; నీదివ్యసాహితీనిపుణతకున్ బృహ - స్పతియైన మెచ్చి అంజలి ఘటించి; నీ మేఘగంభీరనిస్వనంబన దిళా - వలయంబు మార్కు మోతల ధ్వనించె నీయేక వాగ్గర్బిణీకాంత పేయి ఖా - వాల బిడ్డల నవలీలు గాంచే;

గీ॥ నాంధారతి వీవయి యవతరించి - నావు, (శ్రీ యాదిళట్ట మాన్యకులకాత; వాసికెక్కిన (శ్రీహరిదాసవర్య! - నన్ను దీవింపరమ్ము, వందనముఁగొమ్ము.

TELEGRAM: "Manju" OLLUR. 60, OLLUR.

Messrs. FAKHRUDDIN & Co.,

General Hardware Machinery & Metal Merchants,

38, Neteji Subhas Road, P. B. No. 2384,

C A L C U T T A - 1.

With Best Compliments from

Messrs. Sudershan Timber Trading Co.,

25-A, SWALLOW LANE,

CALCUTTA-1

፟ኯፙ፟ፙኯ፟ፙፙፙፙፙፙፙፙፙፙፙፙፙፙፙፙፙፙፙፙፙፙ

\$\$\$\$\$\$\$\$

— శ్రీ గాంభట్ల లక్ష్మి నారాయుణ

స్మరించు నవకాళము గొందఱికి లభించును. నాకట్టి యదృష్ట వ న్ఫ్టిందూరు హాజన్మము ధన్యము.

ঠিক্ত ক্রেড ভ্রম্প ক্রম্প হার্ম ক্রিড ক্রান্ত ক্রম మున నుండరని నాయూహి. వాగి చగ్గితము రామైరై వారి నెల్లరకు స్మగింపంలేయును వారు హారికథాం పితామమాలు గు. గండు (అన్నా గగుగిత సరస్వతులుగ, యా వదా ్ (ఈ ా గం చేగాక డ్రిమాపథమందలతటను $(\mathbf{a} \mathbf{x} - \mathbf{b} \mathbf{x})$ గందిన వారు. హైగ్రేయకారికు లైగమను తయకము నా**్టించిన** వారు. తార్కతోద్యా...న సిస్టిప్రామ్మణ. ఆయా శక్తుల నుల్లేఖంచాట యా ఇ్యాస్టానాని ఓ వివయాను గాదు. ఆమహారాహాటడు హాయాధ్ సింగామహాలు డేగాక కవితా పిజ్జాన చెంది. స్ప్రామ్ స్ట్ భౌవుగడనియు నిరూపించట ఉందికి విదర్గు.

(ಕ್ರಿಹಾಸ್ಯಗಾರಿ ೧೯೯೮ ಇಕ್ಕು ಕ್ರಾಂಡ್ ನ್ಯ కొన్ని మాత్రము మండ్రిగాయు. కార్మాల ముద్దితములయి. యున్న కా కాట్టికికార్యాంటిం గాన్ని యనువాదార్జకనులు ఓటికొన్ని యుక్ గాన సరణికింజెందినవి. ఇంకొకకొన్న శత్వంలు. మటికాన్ని విమర్శన్మహధానములు ఈ గేల్లమ్ బ్వతం త్రావ్యములు. ఇంద (గొన్ని సరస్కృత భాషతోం గలవు. కొన్ని యాంద్రమంగ మున్నిం.

ఈ సుఏశాల విశ్వమాగాల గొండి కెట్టి కొండా. కర్ణభలము ననుభవించి సీటాతితాల మెడ్మిస్టర్లుందు. **ಮಟಿ೯** ರದಲು ಕಾರಣಜನ್ನಲ್ಲ. ಒರ ಜನ್ಡಿಯ ನಿರ್ಮ

[బెల్యేకమగు కారణముండాగు. తన్నూలమున నా విర్మవించి తఱ్బాధనానంత్రమున్య దిర**ేహితులగు** దురు. అట్టి మహాను π ్ ప్రాహ్ మొచ్చటనో యవతరింతురు. సర్వతో మండిత్య ప్రతిశా సంపన్ను డగు నీనారాయందానుడా కోవకు **జె**ందినవాఁడు.

ార్వత్స్ కాక్క్ కాపరిపూర్ణ. తదంశమున జనిం చినవారే ప్రాంచాలును, కవి పుంగవులును గాయనగాయనీమణులును. ఇందు మొదటివారిలో వేదళాస్త్రాన్తిది విద్యావిశేషములకున్నట్లు కళలకుస్థాన ముండరు. రెండవవారు కవితల్లజులు. వారిలోం. గొందటికి శాన్ప్రజ్ఞాన ముండును. కాని సంగీతాది కళాసంపద మృగ్యము. గాంథర్వమున గణుతికెక్కిన గాయన గాయనీమణులలో దనితా శ క్రియు. <u>శామ్ర్థ్ వెదుప్యమును మచ్చునైకెనం గానరావు.</u> ముచ్చటగా నీమూఁడుశక్తుల మూ $_{0}$ భవించిన వ్యక్తులు కనుచూపు పేరంగానరారు, పాడశాలము నాటివాడుగరా కాళిదాను. ఆదానునకుఁగూడ సాహిత్యకవిత్వ శక్తులు గలవు. గాని గాంధర్వాంళ లలో పలువురు శాగ్రమ్మవైదుష్యమంటని వారిలే. ్రాత్యాగరాజస్వామిమాత్ర మా రామ చంద్ర ಕರುಣಾಕಟಾಹಮುನ ನಾರದಮವಾಗ್ವಿ ಯುಪದೆಕಮರ್ಶಿ သည္သည္က န ္ကိုန္ကလာလည္သား ဦးမ်ားၾက ေနာ္မိုန္ကလလည္သား న్నాడని తోచును. అట్టివాడే కళ్ళావవూర్హుడు. ಆರ್ಕ್ಯಾ η ಬ್ಬು ಸುವರ θ ರಾಸುಗಾರು ಸಕಲಕಳಾವರಿ పూర్ణమగు సరస్వతి యపరావతారము.

కవిక్వము పురాకృతకర్మహనము. అదిక్ష్ములకు నముకలక్షముకాకు. అక్షుక్షమ్ కాష్ల నా కవిత యుకముంచుకు మఱీ ము కనుము. అట్టికవి కా కాకము నందినకనిత బహుకుక్కళము. అట్టికవి కా క్షినముపేశులే మహికని వవవామ్యలగుమకు. " వాల్మీకి కాళిదాక ప్రభృత యోం దైవ్వరాం. వంచ మావాకవయు?" అనునానందవ్దనాచాన్నోక్షి వరి ణత కవి కా పరిణీకులకే చెక్కుకు. ఆ స్థానమునలం కుంపుడగిన మహికని త్రికానాయందాకుగాకు.

ఆదిచుండియు నీగవులు కొన్ని కొన్ని బిరుద ముంతో నొప్పచున్నట్లు గ్రంథ రాజములను బట్టి యవగతమగుచున్నది. ఆనాటి ఖావుకులు వారి చ్రవేళా విశేషములకు ముగ్దులయి యాయా బినుద ముల వారి నాదరించుట యలంకరించుట చర్మిత ప్రసిద్ధము. కవి జీఎంచి మున్న ప్పటికంటే యాతని యనంతరమున నట్టివి యెక్కువగ లఖంచుటయు నందటికిని విదితమే. నుస్కృతమున మొదటి కవి వాల్మీకి. ఆతని కెవ్వరిడిహో తెలియమగాని "కవి కోకిల-క పిసింహా `` బిరుదములు రెండుగలవు. కాళి దాసునకు " మహి5వి " యపు బికుదమున్నది, ఇట్లు మహాకవి బినుదముపు ధరించినవాను కాళిదా సుని తరు వాతి కవులలోఁ గలరు. వారాతని యను యాయులోగాని య్రగ్రయాయులు మాత్రముగారు ಇಕ್ಷ ಯಾಂಧಘಾಷಯಂದು ಗವಿಕ ನುಗ್ಗರಿಂದಿನ ತಾದ್ದ లకును బీరుదము లున్నవి నన్న**య భట్టారకుని** మువలు నాధునిక కవి వఱకు నందఱునేదో యొక ఖికుదమును ధరించిన వారలే. కొందఱు కవి బ్రహ్మలు మఱికొందఱు కవిసార్వభాములు ఇం కొక కొందఱు కవితాపితావుహులు. కొందఱు కవిస్పమాట్టులు. ఇట్లు వారు బిరుదములను ధరించు టకుఁ గలకారణములను గమనింతము.

పాచీనాలం కారికులు కవుల కవితా విశేషముల నాధారముగు గౌకొని పలువిధముల పేళ్ళనిడినారు.

అర్థన్నుగ్రహావతున్నుడ్డా స్టైకక్షన్. గుణదో మనిఖా గ జ్ఞుడు విఖాి. చ్రకన్న శుధు నాయత్త వచనుడు రాచికుడు. అన్నుపార్వమాబద్ధ వదబంధుడు వాచికుండు. యమకాన్విక కనిశా కల్పనుండు శాల్పికుడు. అలుకాగయుకరచనా పరిణతుడు భూషనా $\frac{1}{3}$. ర $\frac{1}{2}$ కతారదృష్టి మార్జ్లవి. వీనిన్సి బరిశీలింద నియ్యాని బిగుదములు గ గోచరిందవు. \mathbf{a} ನ \mathbf{a} \mathbf{b} ನ \mathbf{a} \mathbf{b} ನ \mathbf{b} \mathbf{b} ఈ మన్ యొగ్కొట్కొక్కటిగ నాయాకవులయందు గోచించుచున్నని. కాననిని కనిత్వైక దేశ జ్ఞాన మాత్రల్లు సంజ్ఞాని 🕶 ములు 💍 రాజ 🔻 ఖ రుఁడు మాత్రము తనకాన్యమీమాంసయుందుఁ బదికవికా గుణములను బేర్కొ నెను. అందుఁగల గుణాధిక్య ముగు బట్టి వాంకిఁ బిగుదముల నిర్ణయించెను. కవిత్వ కాముఁడై కావ్యవిద్యలను నుపవిద్యలను స్పాగహించుటకు గునుకులవాసము గావించువాడు విద్యాస్నాతకుండు. తన మనస్సునందే ఖావముల నల్లుకొనుచు, వాని నీతరుల కెఱుక పడనీయక కప్పిపుచ్చు కొనుచునున్నవాడు హృదయ కవి. తానుకావ్యమును రచించి మఱియొకరి పేరున నభలో చదివి వినిపించువాఁడు అన్యాపదేశ్యుఁడు. ಈತ್ರಡು ದಿಷಮುಲ ಸ್ಪಷ್ಟಾಟಿಂತ್ ಕೆಮ್ ಯನುಹ್ಯಯ ముననన్యాసదేశమునుగావించును. తనకుఁ బూర్వ మునఁ బళ స్త్రి గాంచిన కవులలో దనకు నచ్చిన కవిచ్ఛాయల ననునరించి కవిత్వమును జెప్పువాడు ేనివిత యనఁబడును. ని త్య ము పద్యములల్లుచుం డును. ఆపద్యములు మనోహారముగనే యుండును. ತಾನಿ ಹುನ್ನಾಟಿಕಾನ್ನಾಡೆ ಯರಿ ಯಂಕರಿಂ <u>ಮ</u>ಮಂ డును. గంథరూపమును ధరింపవు. అట్టి వాఁడు " ఘటమానుఁడు, $\dot{}$ పదేని యొక $\dot{}$ పబంధమును రచించినవాడు మహాకవి. పెక్కు ఖాషా విశే షములతో రసవత్తరములగు _|బబంధములను ర**చిం** చుచు స్వత్యత్ముడై మెలంగునతుడు కవిరాజు.

ఇట్టివారు లోకమునఁగొలఁదిగ నుందురు. ఇంక మండ్రిశ_క్తిమహిమమున సిద్ధుడై అవేళమునం గవి త్వమును కెప్పుకాం డావేళికలి. ఎ ప్పుడు లోరిననప్పడే కవిత్వము చెప్పుకాం డవిచ్ఛేది కవి. సిద్ధమంతుండై కవనము నల్లుకాండు సంక్రికా మయిత యనంబడు. ఈమువ్వురును మండ్రత్ క్తిచే మహిమల గొన్న వారు. వారి నటుండనిండు. నానా ఖాషా త్రపేటుండు, నానావిధ మందలు మెచ్చం రసఖావ నీరంతరముగం గవిత్వ మందలు మెచ్చం కెప్పంగలవాండు కవిరాజు. ఆతని దృష్టిలోమహి కవికంటే కవిరాజేయధికుండు. అట్టి కవిరాజులకు రాజుకవిసార్మ భౌముడు. ఇది పాచీనులనిగ్ల యము.

 $\overline{\mathbf{Z}}$ ద్వము - $\overline{\mathbf{Z}}$ దాంశము - క \mathbf{Z} త్వము - సంగీతము ೯೯ ಲೀದಿಗನ್ ಗೌಪ್ಪಗನ್ ಯಂದಟಿಕಿನೀ ವಶಿಸಿಯುಂ డును. అంతమాత్రమున నాతని నావిద్యలో సిద్ధ హాస్తుడని యనఁగలమా ? అల్లేకవిత్వమ ను జెప్పు ్రవతివానిని కవిరాజని పిలువఁగలమా? పిలిచినసాహా సమగును, పరిశీలింపఁగా బరిపాకమునందిన కవిత యున్న వారినట్లు పిలుచుట సముచితము. కవిత యందలి పాకము గాంభీర్యము, "అర్థగంభీనిమా సౌకঃ " అని లక్షణము. అది యే కవిత్వమునకుం ్రాణము. పాకము దప్పినకవిత యంతగారుచిం వదు. ఇంతకుఁ గవిత్వమునకు బంచావస్థలు గలవు. అయిదంతరువులనినఁ శాగుండును. రచన -వస్తువు -ఖావము-రసము-ధ్వని ఆన నియ్యవి యు_త్తరో త్రర ్రాగములు. ఉత్రోత్రక్షములును. ఒక్కా ξ_{μ} ಕನಿ $\overline{\text{odv}}_{\mu}$ ξ_{μ} $\underline{\text{odv}}_{\mu}$ $\underline{\text{odv}}_{\mu}$ $\underline{\text{odv}}_{\mu}$ $\underline{\text{odv}}_{\mu}$ $\underline{\text{odv}}_{\mu}$ దానినిఁ బట్టి వాని కవితాశ క్రియుసుండును. ఇందు రస్మవధానమ లు ధ్వన్మిపధానములునగు రచనలు త్ర హెత్తమములని యభియుక్తుల యాళయము. రసజుప్ట్రములు ధ్వన్నిపధానములునగు కావ్యములను రచించినవారలే మహాకవులు-లేక-కవిరాజులు లేక

కవిసార్వభాములు. ఆ భేదమును బరిశీలింపనినాడు పర్వణే పరమాణా చ పదాగ్ధత్వం ప్రతిష్ఠితం " అను నూక్తి సార్థకమగును. కాళిదాసుమహికవి. ఆతని రచనగంభీరము. ఆతని పలుకు ధ్వని ప్రధానము. గసగు 🕫 లాతనిమాటలు. ఆంద్రమున వెన్నే 🕏 ్కిన వారు నన్నయాదులు, వారి**య**ం దుత్తమ కవి లడుణములు గోచరించును. సంఘటనాత్మక ములు పా్రికిములునగు కావ్యములు ముందడు గిడ్డాలవు, ఖావ ప్రధానకావ్యములకు గొంత స్థాన మున్నది. గసాత్మకముల్చగస్థానమలంకరిం చును. ధ్వని బ్రహనములు డ్రమస్థాయిని జేరును. సంఘటనా సమాదౖరెకలుద్ది జాలకవి, వ_స్పేకతాన మతికవి. భావావిష్కరణ్మవణుడు కవీందుడు. రసోల్ల సదనన్య వాక్చమత్కృతి మత్కృతి కల్పనా నల్పమతి మహోకవి. ధ్వనిబంధుక నిబంధనాను సం ధాన విధాయి కవిరాజు, లేక కవిసార్వభౌముఁడు. ్రీ నారాయణ దాసుగారీ తుది రెండు లక్షణ ముల నార్జించిన బ్రపతిఖాశాలులు. ఆతని కవితయం దాస్త్రాల్లో మున్ముందు మార్కులు మార్కు ఖావుకులు బర్మిగహింవగలరు.

అనుజాదము ద్వివిధము. యథామూలము. స్వేచ్ఛానువాదము. ఈ రెండింటికిని మూలాధార మెద్దియో యొకింత యుండును. కాన ననువాద రచనలందు కవి ప్రతిఖ యొక్కువగ గోచరింపడు. ప్రతిఖావంతుడగుకవి యా యనువాదమునను దన ప్రతిఖను జూప యత్నించినను దా నినిమా ల కర్తకే యంటఁగట్టుదురుగాని యనువాదయితకన్న యింపదు. కావున కవి స్వతంత్ర రచనలయందే ప్రత్యక్షమగును. కవియొక్క ఖావనాపటిమయుంగల్లో నాచాతుర్యమును స్వతంత్ర్య కావ్యములందే చూడనగును. "బాటసారి"కావ్యము తీ దాసు గాగి ప్రతిఖకుండార్కాణము.

|పాచీన మ**హోకవులు చక్తు**క్విధ కవితా చిశార దులని డ్రాక్ట్రాలరు. ఖారిదృష్టిలో కవిత్వము చూడి-ಖಂಧ- π ರ್ಯ-ವಿ[ರ-ಭೆದಮುನ ಜಕುರ್ಡಿಧಮು- ξ ದಾಸು గారియంది నాలుగుళక్తులుగాక మఱినాలుగుళక్తులు గూడు గలవు. అందు మొదటి దనువాద కవిత. పారశీక ఖాషలోనున్న రుజాయత్తుల ననువదించి యాకుడు దానిని సాధించెను. అనువదించుటలో సీతనికొక ప్రత్యేకతగలదు. పారశీక ఖాషను గూలంకనముగ నాకళించి దాని యంపల నార మును $[X^{2}]^{\circ}$ ంచి \mathbf{om} ''యుమరుఖయాం'' అను కావ్యమును నాలుగు ఖాపలలోనికి మార్చి రచిం చుట యనన్యసాధ్యము. ఇయ్యది మానవ శ_క్తి కతీతము. ఇది యొక్కటియ యాతని పాండిన్యము నకుఁ గల్పనాచాతుర్యమునకు నీదర్శనము. ఆతఁ డనువదించి మార్చన నవరసతరంగిణియు నట్టిదియ. ಆಂದ್ರಮುನ ನನ್ನು ಯರಿಕ್ಕನ ಹುಣ್ಣನನಿ † ಶಾ † ಿ ಪ್ರಾಥಾ దు లనువాద కవితావిశారదులు. కాన్ వార్యను **పాదములు స్వేచ్ఛాను పాదములనియు** నయ్యవి **స్వతం** తమి లనియు, వారు మహాకవు సర్వులు నంగీకరించిన విపయామే. అన్నారనున సీతండా మహాకవుల కేమాత్రము తీసిపోడని నా ఖావన. ఇక రెండవది గేయకవిశాశక్తి. ఇయ్య **దీతనిలో యతగాన ప్రబంధ రూపము**న పెల్ల పెరస నది. ఈమహా కవి పెక్కుయకగానములను రచిం చెను. ఋ గ్వేదమందలి కొన్ని ఋ క్కు లను [ಗರ್ನಿಂವಿ ವಿಣ್ವಾದನಾನುಕ್ಲುಲಮುಗ "[ಮುಕ್ಯುಬಡಿ యను పేర నొక్కగంథమును రచించెను. గేయాత్మ နေသာက ျေစစီရှိတဝင်က တာ တာနားက ျပ်ပင်မသာ దోచును. కానీ వానీలోని వస్తువు మ్మాతము పురాణకావ్య పురాణేతిహానములనుండి గృహీతమే. కాని వానిని వివేచించి యందించిన పద్ధత్యునండలి రచ్చయు ననుపమానములు. మూఁడవది శతక

రచన. శతకము మమారు మారుపడ్యముల సంపుటి.. అందు ప్రతిపద్యము న్యకంత్రమై యొక్సాను. సంస్కృ తమునను నాంద్రమునను నొండు రక్క మిగిలిన శతకములన్నియు సంతోధనాడ్డుక పడ్న సమన్వితములు. పద్యాంతమున వేదో యొక్తపదము గాని పదజాతముగాని మృక్తుటాయమానమై యుం డును. సంస్కృతమున నమతుక సూర్య శతకము లును నాంద్రమున కాళహాస్త్రి క్రైవార కాస్కర ళతకములును గల్పనాత్మకములయి ఖావ బంధురము లయి స్వతంత కావ్యములను దగియున్నవి. ఆ 🌢 రున శతకములను రచించినవారు 🕞 దానుగారు. వీరు సంస్కృతఖాషలో గల్పనాళ్మకములుగ శత కములసురచించిరి. అందు 🐧 ామచ్చద శతక మాఛ్యాత్మిక హేశముల నలరారుచున్నది. |శీకా🖣 ళతకము కల్పనమునందు విమర్శనము నందును నుత్క్ట్రామునది **మచ్చునకొక్కొక్కముక్క**.

్రంగ్ స్త్రీవార్గాన వార్డి స్తరంగే అఖ్మమ్స్త్రీ ప్రయత్వం న ఓశ్వే, అన్నమ్మిస్త్రీ ప్రయత్వం న ఓశ్వే, అన్నమ్మిస్తున్న ముమ్మియు న్వరూపు కథం పిద్మమాత్వం ప్రభోరామచ్చి."

్రామాల మాడ్ సెక్ జగద స్త్రిత్వమును జక్క్ ని దృష్టాల మాడ్ జూప్ యాట్రజ్ఞాశాలి బ్రవతిళయు యాత్రాజ్ఞానికుంటే నువమానములుగడా !

"యారాంధా గణం జజ్జీ నే శాట్ర్మిణస్వాం తెలె బా విగర్ పౌరుమేయ ప్రమాణెం. అవాజ్యా గత్య మాత్రెక్టేద్యం ఈ ద్విగ్యం త్రాం ప్రత్యాం రామచంది."

ాంగ్ "గార్మన్ త్వ్ర మాజై a = 3ద్య మను మాట్లెస్ గ్రామ్ లో కానుభవమునకు ముడి a = 3క్టి చూడెన్ గరునించుగది.

"శ్యామలశ్వం శీతలత్వం పాధుత్వం నామ విందతి, కృష్ణాచ్చంద్ర ధరాజ్జహోషి: కృమధంగా భగీరథాత్."

ఈ క్లోకము కాళీళతకము లోనిది. ఇందెంతఖావ మున్న దో పరికింపుడు. "కాళీయందరి గంగ, క్యామల వర్డ కృష్ణపాదోద్భవ గావున క్యామలాంగి యయి నది, చంద్రేశ్ర శిరో (భష్టయగుట శీతలజల యయి నది, జప్పామని పీతపరిత్య క్ల యగుటంజేసి సాధ్యి యయినది భగీరథ రథానుయాయినిగాన ఖాగీంథి యను నామము ధరించినది."

"టైగు బై రేవ సంసాగ చక్రం భ్రమతి తత్వతు, బువన్ని తీవాన డుద్భి శృకటో గచ్చతి టెఖు."

"సంసారచక్రము స్త్రై రజ _ స్త్రమస్సులను గుణ్రాయమున్న బరివ _ ర్తిత మగుచున్న ది. ఇందణు మాత్రము సందియము లేదు, అని లోకమునకుం జెస్పుచున్న జా యనునట్లు ఈ శకటము మూండెద్దు లతో నడచుచున్న ది." కాశ్మీపాంతమున ఎద్దుబండ్లకు ముందొక యెద్దుకూడ నుండును. కాన నచ్చటి బండికి మూండెద్దులను గట్టువురు. బాని నెట్లూ హించి చమత్కరించెనో గ్రహింపుండు. శతక కవిత ంటా తీరున ఖావబంధురమై యొప్పుచున్న ది.

నాల్గవది స్వతంత్ర కవిత. ఇందులకు నిదర్శనము "కాటసారి" యను చిన్ని కావ్యము. ఇందితిన్న త్రై మతిస్వల్పము, "కార్యాపుత్రులతో సమ్మదమునం బయనించు నొక కాటసారి, పడవ పగుల సమ్ముద మున మునింగి, యెట్ట్ కేలకు గట్టుచేరి, కార్యాదు లకై పలవించి, విలపించి వారి నెన్వేషించుచుం బయనించి, తుట్టతుదకు వారినిం గలిసి యానందించుట

యిందలి కస్తువు." దీనినిఁ గడు మ ధు ర ము గఁ జిల్లించి కావ్యదృష్టిని గంభీరముగఁ నొనర్పి, వగ్ల నాత్మకము గావించి, యాధ్యాత్మికముగ జీవున కుపాధి సంబంధమునఁ గల్లు వింతలను ధ్యనింపఁ జేసిన యా మేధావి భావనాశ్రి నిరువమానము. ఈ కావ్య మొక్కటియ యాతని కవిసార్వ భామత కుదాహకణము గాంజాలును. భాషలో భావములో సన్ని వేశములలో సాదృశ్యములలో నాతని బ్రహ్యేక్య కత యడుగడుగునకు గోచరించుచునే యుండును.

సీ॥ ఒడిపాటునఁ బొక్కి యురువయి కింెషెక్కి విన్ను తూర్పునఁ దూ జె వేఁగుఁజుక్కి జెక్కలు జాడించి ముక్కును గోడించి కొక్కొరొకోయని కూ సెంగోడి నీటితావులు దాటి తోఁటల గడితేటి యొడలు చెల్లనసేయుచుండె గాలి

యెదుజాముల పద్దుగాం దోచునింకం **ట్రొద్దు** పొడపొడునని చాటందొడ**ె గంట** పట్టువెడంఖాసి పిట్టలు బయటంఖాతుం

దలలు టికి,ంచి మొక్కలు చెలవుమీ జె బలిమితోడుత నిద్దుర బరువుజా జె దెబ్బున న్యేసవిడ్డాను తెల్లవా జె.

ఈ పద్యము వేసవి కాలమందలి వేకువను వర్ణించు చున్న ది. ఇందాతని భావన యొట్లున్న దో వేఱుగ వచింపనక్కఱ యుండదు. ఆ పదములకూర్పు, ఆ యంత్యాన్నపాసము. ఆ సహజస్థిశికి మటికొంత మెఱుగు చెచ్చచున్న వి.

"మొదట పావు లెటింగిన ముద్దుచూపుం బిదపం గురులుంచు దాపున బెదరుచూపు దగిళి యొడంఖాయంజాలని దిగులుచూపుం గనుల దూజూచి చూపు నా కన్నెచూపు."

నాయికా నాయకుల ప్రభమసమావేశమునం నాయిక చూపెట్లున్నదో యిందభివర్ణి తము. లజ్ఞాది ఖావములను చేష్టలద్వారా తెలియఁ జేయు నాతని ర్వని దృష్టి యనిర్వాచ్యము.

సీ "నిను అప్పపాటైన గనుకున్న నోర్వని కన్నులు కాయలు కాయవలసె నీమాటల నసింతే గ్విననేరని ములుచ చెవులు చెట్లుముంబవ వలసె నీడు పేర్చవింగొంట నిమున సేనియు మాన నట్టినాలుక గడ్డి కట్టవల సె గడియనేపయిన నిన్నెడసి నీరగుచుండు గుండె బల్బండయై యుండవలసె"

ఈ పద్యము జాతీయములకుప్ప. తెలుగునుడి కార మెంతరమ్యముగు జిబ్రించెనో తిలకింపుండు.

ఇట్లడుగడుగునకు నచ్చ తెలుంగు పదములతో నతి మధురములయిన ఖావములను గ్రుమ్మరించిన యీ మనీషి మనీష యతిమనోహరము. సాదృశ్యముల నిడుటలో. గాళిదానునలె ననుభూతములయిన వాని వెన్ను కొనుట యతని ఖావుకతకు నిదర్శనము.

"ఆ။ పాలుపొంగుచూపి పైమూడల వికించి పడెడుపోల్కి" ఆ కాటసారి కనులనీరుబ్బ పైకిం బడుచున్న దట!

"గీ॥ జడిసి పిల్లకు అక్కలు చాటుచేసి పట్టునకుం బర్విడెడు కోడి పెట్టవలెను" ఎవ్వతో వొక్క-తె యొక్క చిఱుత నక్కువ గదించి వంగి చూచు చున్నదట!

"గీ॥ కింగెలబిగించి యాఱవ వడి వీణెవాయించు సౌజకాణ గాణమాడ్కి." మింటికి న్యంటికి న్లఱచు మీఱ. వానచారలను నందములగుప్పి గాలిపాడం దొడంగెనట! ఇట్లు బహుముఖ ప్రక్షిత్తో నూహించి రచించుకు యేక్యద్భుతముగ గ్లోచరించును. ఇంత మంచి అచ్చ తెనుగున నా పద్దెములను పోనిచ్చిన యాతని మతి యతి సునిశితము. ఎన్నియయిన యుదాహరణ ముల నొనంగవచ్చును. మచ్చున కీ పద్యముల నిచ్చి యుంటిని. ఇక నాతని సంస్కృతరచవాపాటవ మున కొక్క-యుదాహరణమునుంజూపి యా విష యమును ముగింతును.

"అనుచతఁ డంతఁగాంచెఁ జటులానిల చంచల దూర్మమాలికా ఘని వికటర్వని ప్రబలకన్ది నముత్ల్పవమాన రమ్య నూ తన రవిచ్చల మొక్కచెనం దక్కిన చక్కులు విక్కటిల్లి యు క్కున నడుమిన్ను దన్ను నొక కొండను దండనుగాంచి వెండియున్."

ఇందు సంస్కృతమేగాదు. అచ్చతెలుఁగుకూడు గానవచ్చును. రెండు ఖాపలను మేళగించి తన యాళయఖాపా పాండిత్యము నిందు చూపించేనా యనవచ్చను. అనుబ్రాస బర్ధమగు నారచన శ్రుతీ రమణియముగ నున్నది. దీగ్ఘ సమాసముతోంగూడిన పద్యపూర్వార్ధమున నర్థాలం కారమును తదు త్రార్థ మున శజ్ధాలం కార ఓ ను నువయోగించి యీ పద్యమును దనపాండిత్యమును కవితాసామర్థ్యమను పెల్లడించెను.

ఇంత యేల. ఈ మహాళయుడు అయ్యబ్రహ్మయును కాడు. నన్నయభట్టారకునివలెఁ గవిబ్రహ్మయును సంస్కృతాంధ్రముల రచనలును గావించి తిక్క యఖ్వవలె నుళయకవి మిత్రుడే కాడు అచ్చ తెలుగునను వాటు తెలుంగునను మాటిగ మాటల పాటల నల్లువాడికవివతంనుడు. నవీనగుణనవాథుడి మాచన సోమవాధునివలె నతికనున మమీవి

రచనా విలాన పరిళోఖితుఁడీ ర్యులకే మాత్రము తీసిపోడు-ఈకవిసార్వభాముడు.

సోమవాథునివలె ననితరసాధ్య ఈవారికథా పితామహుఁ డాండ్లు కవితాషితా నారాయణదాను మహునివలె నాంద్రకవితా పితామహుండు. వేయి | పౌఢ కవితానిర్మితిని, నచ్చుతెలుఁగున నందముగఁ పడగలతో విజృంభించిన విశ్వనాథులవలె నీక**బసా**ర్వ బద్దెనుులను గూగ్పుట యందును 🜓 నాథతిమ్మనా 🛱 ముడు జగ్జ్ ్ట్రీతిని వెలిగించి బ్రహాశించిన కవి స్మమాట్లు.

\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$ **\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$**

EXTEND FELICITATIONS ON THE EVE OF CENTENARY CELEBRATIONS,

K. RAMAIAH K. RAMAKRISHNAMURTY

LEAF TOBACCO MERCHANTS, IMPORTERS & EXPORTERS

P. B. 72 GUNTUR (S. INDIA)

UP-TOMOST AVAILABLE COTTON&SILK

SFLECT FROM

SPINIVASA STORES

AUTHORISED DEALERS IN BINNY & METTUR

Nadimpally's Building

MAIN ROAD, ARUNDELPET—GUNTUR-2

Aik - Onkar

 $\mathcal{D} - \mathcal{D}$ lurality

S — S uperority

G — G emmiparity

'PSG'

An eggmark in Fir Tobacco Cases

M/s. PARSHOTAM SINGH GAMBHIR

YAMUNANAGAR (Dist. AMBALA)

(B. O 25, Bonomali Sircar Street, CALCUTTA-5)

Suppliers of:

Packing Cases, Shooks, Tea Chest

Battens, Planks, All kinds of

Wooden Materials.

Kiln Seasoned & Pressure Treated

Gram: 'CAMBHIR'

Phones: 128 & 168 D

రైంధా జూ తకభాగంలో ఉంఉంఉంఉంఉంఉం

"వైద్యానికి, జాతకఖాగానికి రగ్గరచట్టికికం. ఇది ఆయు ర్వేదంలో ప్రాపీణ్యం వాన్న వారికి తెలు మను. జాతక ఖాగంలో బాగా _{[క}్రేశంవున్న వారికి తాం న∵నని పోరేచెప్పనక్కరలేదు. కనక ఒక మనిషి కాగోగులు వైద్యంవల్ల, క్యోతీళ్ళాన్నంకల్లా నీర్మ యించవచ్చు. కాని యీ ఆయు ర్వేదాన్ని ఎందుకు ళాడ్డ్రమట్టంలో మన పూర్వులు చేగ్ర రేడో -' అని ಅನೆಶಾರು ಬ್ರಶ್ಟ್ರಾ ನಿನ್ಮಾಡಾಧಿಕಟ್ಟ ಶಾರಾಯಣ రాసుగారు. నాకి మాట లానాడు వింతగాతోచేని. ఈయన డ్రాప్త్రాన్ని తగస్వాంతముగా మాటాడు తాడేమిటా? అని ఆశ్చర్యపడేవాణ్ణి కూడా.

ఒక నాడు మావూరికి పడమటగా రెండున్నరవైళ్ళ లోవున్న సాలూరు వెళ్ళాను. మా నాయనగారికి ಆಶ್ರ ಶನ ಬಸ್ಟಾ ಕಾಂಥಟ್ಲಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣ ಕ್ಷಾತ್ರಿ గారు సాలూరు వాస్తవ్యులు. ఆయు ర్వేదానికి **మారు అవరధన్వ**ంశరి. ఆకారం. స్వరం-రోగికివున్న రోగాన్ని యిల్టేచెప్పేశక్తి కాస్తు)లు గారికి పుట్టుకతో వచ్చిందనే చెప్పారి. రోగినిచూడ డానికి ఆవకాశాలు తక్కువయిన పడంలో ఏవో కొన్నిలకడాలు చెప్పే రోగాన్ని పోల్పుకుని ఆయన ఔషధం యివ్వడం నేను ఖాగా యెరుగుదును. ఆంతతో రోగవిముక్తి అయిందనడం స్వభావోక్తి. ఇక చేయిపట్టుకుని నాడిపరీడచేసి రోగం పోట్ప సాటి "సాగరస్సాగరోసమం అన్నట్టు మేము శివ రామపురంనుంచి (మావూరు పేరది)పాలూరువెళ్ళా మంటే కాస్త్రలుగారిని దర్శించి ఒక అరగంటైనా

వారి గన్ని ధాగంలో _జనంగించి కాకుండా వుండే రోజులు లేవంటే నమ్మ్యాడి. ఆ వాడు శాస్త్ర్మాలు గారి దర్శనా నీకి వెళ్ళాను మామూలుగా. అప్పటికి ఆయన బాలావిసువుగా కనిపించారు. ఎందుకా అని అనక న్నాను. బ్రాద్ధపోతూంది. యాజాతకం కా<u>గ</u> దరిశీలించవంసివుంది. **ఆని ఒక కాగితం నా** చేతికిచ్చురు వార. ఫలానావారిది అని దాని మీద పౌరులేదు. నేనుచూసి పెంటనే అడిగాను. ఇది స్ప్రీజాతకమా? ఫురుపడాతకమా? అని. ఆయన మెదవిచిరుగవ్వుతో మెరిసింది. **మం**ద్రస్వరముతో అన్నాడు. పరిళోధన చేస్తే తెలుస్తుందని అనుకుం టాను.'-అని " చి క్రం! తెలున్తుందిళాన్తు 9లుగారూ కాని కొంత సమయం ఖర్చు పెట్టాలి. పెంటనేమీకు పమి కావాలో చెప్పాలం టే దీని పరిళోధనకి సేను తంటాలు పడనక్కరలేదు-"అని మెల్లగా జంకుతూ అన్నాను. ఔను, మిమ్మర్ని దానికోసం ఖాధ పెట్టడం ప్రస్తుతం అనావళ్ళకం కూడాను. దానిని తీసుకుని యింటికి వెళ్ళండి. వీలైకే రేపుచూచి రెండు మూడు రోజుల్లో ఫరిశంచెప్పండి. ఆ జాతక చ్చకం నాఖార్యది. ఆమె ఆరోగ్యం సరిగారేదు సరేక దా! మన వైద్యానికి ఆ రోగం లొంగకుండా వుంది. అని గద్దదో క్రిగా అన్నారు ఆమాటలు వినగానే నాకు విచారమూ. అశ్చర్యమూ ఒక్క డములో నాకు తెలిసినంతవరకూ వారికి బారే మారుగా కలిగాయి. శాస్త్రులుగారు తన పైద్యా నికి రోగం లొంగకుండా వుంది-అని అంటే వైద్య శాన్రం అంతదిగజారిపోయిందా? అమె జాతకం చూడవలని వచ్చిందా? నా ఖావాలు ఆయనముఖం

చూసి గ్రహించివుంటారు. వెంట వే అన్నారు. "ఉంటారా? మన యుంట ఉండండి యీ రాజ్రి. లేదంటారా మరిలెండి ఎర్రలు కుంకుకున్నాయి. చీకటి వాటుదారి పురుగూ పుటావుంటుంది. అని- "సరే నేనీ జాతకంచూని రేవుసాయంకాలం వచ్చి ఫళితం చెప్పాను సెలవు తీసుకొని వస్తాను — అని లేవాను, 'మంచిద' - అని వీధిగుమ్మందాకా అంప కంపెట్టి శాస్త్రులుగారు లోపలికి వెళ్ళిపోయారు. నేను బజారు లోనికి వచ్చి మావూస్తా తు లెవరో కనుపించగా వాళ్ళతో కలిసి మావూస్తారు చేరు కున్నాను.

జాతకం అర్మాతే చూచాను. అమె అరోగ్యం ఓషమ స్థితిలో పుందని గట్టిగా నిర్ణ యించుకోవలసి వచ్చింది. ఆ సాయం కాలం సాలూరు వెళ్ళాను. " చూచారా కాలూ! ఎలావుంది? సందేహించ కుండా చెప్పండి-' అని గంభీరంగా అన్నా రు శాస్త్రులిలుగారు. నేను ఏమీ చెప్పలేక పోయాను. ఆరోగ్యం విషమస్థితిలో వుందని మాత్రం నీళ్ళు నములుతూ చెప్పాను. ఔను! మీరామాట అంటా రని నాకు తెలుసును. అయినా "కాలజ్యోతిషం! వృద్ధ వైద్యం అంటాను పెద్దలు. అందుకూ జాతకం మీరు చూడాలన్నారు. నేను నిళ్ళయించుకున్నాను. ఆమె నన్ను విడిచిపోతుందని-శాస్త్రులు గంభీరం గానే అన్నారు, అయినా

" తబ్బాంతి రౌషధ్ర్మానే!-జనవాయార్థనాదిఖి:-

అనిక దా కాట్ర్యం అన్నీ చేయ్యడమయింది ముందు చెప్పినది ఔషధం వా ఔషధం పనిచెయ్య లేదు - నరే- మరేమిటి విశేషాలు-అని విషయాంత గంలోకి దింపారు, మరికొద్దిలోజులలో (నాలుగైదు రోజులని జ్ఞాహ్యం) ఆమె దివంగతఅయింది.

ఇది నా అమళవములో చెప్పాను. అప్పుడు తెలిసింది దాసుగారి మాటలకి అగ్గం.

గ్రహకారక క్యాలనుబట్టి రోగాలు చెప్పవచ్చు. ఆ రోగాన్నిబట్టి వైద్యం చేయించవచ్చు. ఇది యొవ్వరూకాద లేరు. పమంటావు అనేవారు బాసు గారు. తరువాత జాతక ఖాగానికి సంబంధించిన పుస్తకాలు చదివాక ఖాగా తెలుసుకున్నాను.

నా కెప్పడూ ఒక సందేహం-ఆది యిప్పడూ పుంది. దాసుగారు ఆయా కాస్త్ర్మాలు ఎప్పడు ఎవరి దగ్గర చదివారు ? అని అడిగితే అమ్మ తెప్పిందిలా వేను చదవడమేమిటి! అని తేలికగా చిన్న నవ్వుతో అవేవారు. ఇటీవల ఆయనజాతకం పరిశ్రీంచి తయన తిపురనుందర దేవతోపానకుడు- అని నిర్ణ యించు కున్నాను

"సావ్మతిలో ఆయన సూచించినది నా నిర్ణయా నికి ప్రాద్యలకం అయింది.

"ఇంత భక్త వాత్సల్యము నీ కే

ఎంతయు తగునమ్మా! త్రిపురసుందరి-అని చెప్పి పున్నారు దాసుగారు.

" సర్వవిత్—ఆన్నీ తెలుసుకునేవాడు-

గాంధికళ్ళ- గంథక ర్హముమ్మా అవుతాడు. ఇంకేమీ! స్ప్రవతిఖాఖలంవల్ల ఆయనకి అన్నీ కరతలా మలకవతుగా అవుతాయి. అమ్మచెప్పడం కూతా పుండవచ్చు. దానికి తోడు..... తానేదాలా చోట్ల చెప్పుకున్నాడు. "స్వఖావ పాండిత్యఖల ముతో యీ రచన చేస్తున్నాను." అని. ఆలాగే ఆజన్మసిద్ధమైన ప్రతిఖా వ్యత్సన్న క్షానఖలముతో నర్వవిషయాలూ స్వయంగా నంగ్రహించుకొని శాన్న్రబద్ధముగా రచించేవాడు, వచ్చిచేవాడున్నూ అయ్యాడు.

ఆయన క్యోత్ళాన్న్రంలో ఒక ఖాగమయిన జాతక ఖాగాన్ని సోపప్రత్తికంగా సమన్యయించి చెప్పడం ఇటీవల నా అనుభవములో సహాజంగా ఖాసిస్తూంది ఆ నాడు అంటే నేను ఆయన దగ్గర క్యోత్ళ్ళాన్న్ విషయాలు జాతక ఖాగానికి సంఖం ధించినంతవరకూ తెలుసుకుంటూన్నపుడు జ్ఞాపకం పున్న ఉదాహారణ జాతకాలుగా రెండు చెప్ప నాన్నమ.

ఒక గృహస్థు తన జాతకంతీసుకొనివచ్చి దాసు గారి చేతికిచ్చి తనకుప్ముతసంతతివుందా అన్నిపాధేయ పడుతూ అడిగాడు. ఆయన చిరునవ్వునప్పి చేను పోదె చెప్పాననుకున్నా వటరా! అని అడిగారు కాకి తం తీసుకుంటూ.

"చిత్రం! ఎంతమాట! అలా అంటానా! బాబయ్యా! పెద్దలు ఒకరిద్దరుచూచి నీకు కొడు కులు ఓరసులు ఉండరు. ద్రాహ్మతం యోగం వుంది. అని చెప్పారు. అందుకు తమ దగ్గరకు తీసుకు వచ్చాను జాతక చ్మకం—అన్నా డావ్య క్తి. అప్పటి కాయన వయస్సు నలభె అయిదు. దాసుగారు కాతక చ్మకం అయిదు నిమిషాలు చూచి నాచేతి కిస్తూ పమిరా! కాతా! మవ్యేమంటావ్ -'అనిఅంటూ చుట్ట వెలిగించారు. వేను చూశాను. వా కున్మ పాండిత్యముతో ఆయనని కదపాలి. హనుమంతుడి దగ్గర కుప్పిగంతులు. అయినా నాకు ఆ య న ఎస్కువ చనువిచ్చేవాడు. కనక అన్ని రకాల ఆటలూ ఆడేవాణ్లి

" కొడుకులు పుట్టే ఆ స్కారం కవిపించలేదు తాతా! అహ్మాను. తరువాత సంఖాషణ యిలా జరిగిందిమాకు. " సరిగా చూడరా !

"ఇంకెలా చూడడం-స్పష్టంగా తెలుస్తూంటే.

"పమిటితెలుస్తూందిరా! కోప్పడకురా -

"కోపంకాదు. మామూలుగానే చెప్తున్నాను.

ఔశాను. నువ్వు సింహాలగ్న జాతకుడవు. అంచేత సిమాట అంత బింకంగా రాజనంగా వుంటుంది. వరే-నీకు తోచిందేమిటో చెప్పరా.

" కారణ ఖావనాళాయ-"అని శాడ్ర్రం పుత్ర కారకుడైన గురుడు పుత్రస్థానములో వున్నాడు. అంటే పంచమఖావములో అన్నమాట. ఇంక కొడు కులు పుట్టడానికి ఆస్కారమేదీ-అన్నాను నేను. నా వాదం శాడ్ర్రు బద్ధం కనక-గట్టిగానే అన్నాను.

దాసుగారు పెద్ద నవ్వునవ్వారు. " ఖావనా ళాయ-ఖా వనాళాయ-ఆని రెండుమార్లు గట్టిగా ఆశాస్త్రారు స్వరం మార్చి.

" ఒరే నేనూ కాట్రు ప్రకారమే చెప్పన్నా నురా! లేదా! వరమిస్తున్నా ననుకో. పనసనకృల్లాంటి కొడుకులు ఇద్దరు పుడకారు. అంటే పడాది లోపల ఒకడు. మరి రెండేళ్ళకి యింకొకడున్ను. మెళ్ళు వంశాళివృద్ధిరన్ను........ అని ఆ కాకీకానికి నా చేత "కాపీ"రాయించి అతని కాగీతం అతనికి ఇచ్చే కారు. అగృహాస్టు అప్పడే కొడుకును కన్న తండ్రి లాగా ఆనందించి దానుగారి దగ్గర సొలవు తీసు కొని మెళ్ళిపోయాడు. తరువాత మాకు చర్చు యిలా ఆరిగింది.

పంచమ స్థానంలో గురుడుంటే పంచమఖానం చెడిపోతుందని అర్థం చెప్పకూడదురా! ఈ కాత కంలో పంచమమందు గురుడున్నందు వల్ల ఖానం ఉ శ్రర జీవితంలో ఫలిస్తుందని చెప్పాలి. కారణం ఇదీ – వినరా తాతా! మేషాది పంచకంలో ఒక

ైటన వి.ధునం పంచమమయింది. అది ఊర్ద్వరాశి. అక్కడ గురుడున్నాడు. ఆ స్థానాధిపతి బుధుడు రవి కుజలతో కలిసి మేపంలో వున్నాడు. లగ్నాధిపతి ళని శుక్రుడితో వృషభరాశిలో వున్నాడు. నిజంగా యితగాడి జాతకం ఖాగా యోగిస్తున్న దే. ఉచ్చ రవితోకలిసి కుఱడికిన్వ ఉేత్తం. ఆ రవికుజులలో పంచ మాధిపతి కలిసిఉన్నాడు. ఇద్దరు కొడుకులు కలగడా నికి యింకో ఈమా. మిథునం ద్విస్వథావరాశి. ఇలా కాయ" అన్నంతమ్మాతాన కొడుకులు పుట్టరం మే మమిటనాల్లా ఆ చెప్పినవాణ్ణి. ధనకారకుడైన గురడు ధనస్థానములో వుస్పడనుకో - ఆ కాత కడు దర్శిడ్డు దామోదర్ వెద్దప్పు అడుపో తాడని చెప్పాలా? ఆలాఎప్పడూ చెప్పకూడదు. ధనస్థానములోగురుడుండి ఆ జాతకులు లజాధికా రులుగా వుంటూన్న వాళ్లని వందలకొద్ది చూశాను. పముంటాపు — ఇంకో రహ్యాం చెప్తున్నాను విను.

జన్మలగ్నం చాలా జాతకాలలో నందిగ్గంగా పుంటుంది. శీర్ణో దయమా? ఖూ పతనమా? శీళురో దనమా? నాభిచ్చేదమా? మంత్రసానివచ్చి చెప్పిన పమయమా? పదినిర్ణయించుకో వాలి లగ్నానికి ? యిన్ని వికల్పాలున్నాయి. పైగా పిడప్రేవారు ఇచ్చే లగ్న్ ప్రమాణాలు పేరు. యింకొక పంచాంగ కర్త యిచ్చేవి పేరు. యిందులో సాయన నిస్టయ కాలని రెండున్నాయి. స్ట్రారం. పై ప్లవము అన్నట్టు. యింత తంతగం వుంది అన్మలగ్నాన్ని కట్టడానికి. ఆలాటి లగ్నాన్ని పట్టి జాతకఫలాలు చెప్పడానికి ఆరంభిస్తే తీర్మానికి తీర్థం — పసాడానికి ప్రసాదం అన్నట్టు చెప్పేదొకటి-జరిగేదొకటి అయి చెప్పించు కొన్న వాడు చెప్పినవాణ్ణి తిట్టడం, తమ్మడందాకా వస్తుంది. జోక్టత్నాస్తాన్నినికి అబ్రమాణకతదోషాన్ని అంటకట్టడమూ అవుతుంది. దీనికి విరుగుడుగా

ఒక ఉపాయం చెప్తాను విను. చంద్రుడున్న రాశిని పట్టి ఫరితాలు చెప్పడానికి కృషిచెయ్యి. ఎంత న్నిద మొగం మంత్రసాని అయినా రెండున్న రరోజు లయాక వచ్చి విడ్డ పుట్టినట్టు చెప్పదుగాడా. ఎందు చేతనంటావా? చంద్రుడు వాడి ధర్మమా అని ఒకొక్క రాశిలో సామాన్యంగా రెండున్నరరోజులు తిష్ణ వేసుకుని **కూర్పుంటాడు. అందువల్ల చం**ద్ర లగ్నం మారడానికి ఆస్కారం లేదు.. ఇంకో విశేషం:- సూర్యుడు పిత, చ్చాదుడు మాత ఖగోళకుటుంబానికి. తండ్రి కెంతబాధ్యతవుందో యిల్లు దిద్దుకోడములో తబ్లోకి అంత ఖాధ్యత వుంది. అంతేకాక జాతకంలో మనఃకారక్డుడెన చంబడుడికి బలు బాగా పట్టిందం టే ఆ జాతకంలో చంద్రుణ్ణి పట్టి చెప్పే ఫలాలు తారా పోకుండా జరుగు తాయి. మరో విశేషం:- చందుడు బలంగా వుండడమే వధానం అని ఖావించుకో. మనస్సు బ్రసన్నంగా వుంటే కదరా ఆవయవాలు సరిగా పని చేస్తాయి. ఆలాగే మను కారకుడైన చ్యాదుడికి బలం పట్టితే ఆ జాతకుడు బలే మగాడవు తాడనుకో.

చూడు: — నీ జాతకం వుంది. లగ్నం సింహాలగ్నం అది సందేహంలేదు. నేమా స్ఫుటంచేసి చూళాను. నీ జాతకంలో జవ్మలగ్నాన్ని బట్టి నీళు విద్య పది రావాలీ అని తేల్పుకోవాలి అనుకో. చతుర్థం బిద్యాస్థానం సామాన్యంగా చెప్పారు! విద్యాస్థానాధిపతి కుజుడయాడు. స్వికేష్తములో మేషరాశిలో వున్నాడు. వర్తమానం రాహుమహిదళ. శనికేష్తంలో ఆరింట వున్నాడు రాహువు. నీకు విదేశీ విద్య రావాలి. అతి రాలేదే—సంస్కృతమూ, తెలుగూ వచ్చాయి.

"రాకేమీ నాకు ఇంగ్లీషు—హిందీ వచ్చునే."

"సుతరామూ నీకవి రావని చెప్పానా? సంస్కృ తాంద్రాలలో వున్న జ్ఞానం నీకు ఇంగ్లీషులోనూ, హిందీలోనూ వుందా?

"లేదు ఒప్పకున్నాను. అయితే సంస్కృ తాందాలు ఎలా వచ్చాయంటారు?

అది చందు క్లిపట్టి చెప్తున్నాను. నీ జన్మనడ్మతం రోపాణి. చందుడు ఉచ్చరాళిలోవున్నాడు. అక్కడే వున్నాడు. ఆ స్థానాధిపతి శుకు 9డు. లగ్నాధిపతి రవి. గ్రామారాజైనా కుక్రమేతంలో కుక్రునితో కలిసి వుండడంవల్ల విద్యాస్థానాన్ని చూస్తున్నా ವಿ ಕೆಪಿಂವಿ ರಾಜಕಿಯ ಕಾಸ್ ಶ್ರೀ ಪ್ರವೇಕ್ ಯ ಸ್ಪು ಶೆಕ పోయాడు. శుక్రచంద్రులు బలిమ్లలే విద్యాస్థా నాన్ని చూస్తున్నారు. చంద్రలగ్నంలో విద్యా స్థానాధిపతి అయిన రవి కుక్ర ఉత్తములోవున్నాడు. వాడింటవున్న నాడు వాడిమాట ఆడాలికదరా -పమం**టావు** ?

"నిజమే"

"నిజమే - అని నీళ్లునములుతూ అనకు. నిస్సంక యుగా అను. అలాగే చ్చటణ్ణి ప్రేట్ చెప్పారి. నీకు కవిత్వంరావడం అంతో యింతో కూనిరాగం ಶಿಯ್ಯಾಡಂ - ಯಾ ರಾಡು - ಎಂದುಣ್ಣಿಬಟ್ಟಿ ದ್ವಿಶಿಯ ములో వున్న శని బుధులసమ్మేళనం వల్ల వచ్చాయి. ళని వున్నందువల్ల ఆరంభములో ఆలశ్యం బుధుని వల్ల క్రమాభివృద్ధిన్నీ ముందు ముందు చూడరా నువున్న బళ్లతో రాస్తావులా, ఇంకోవిశేషం చంద్రి లగాఎతూ కని నీజాతకానికి ఖాగ్యరాజ్యాధిపతి. ఆ మహాశమభావుడు కుథుడయి మిత్రమడితో అంటే హెక్ బుద్దిస్థానాలకు అధిపతి ఆయిన బుధుడితో వాక్ స్థానంలో కలిసివుండడం. _[పారంభంలో రెండుమూడు పేకీలు నట్టుతూ నిదానంగా నడు ప్రాయి. ఆ తరువాత నీ రచన పురివిప్పిననెమలిలాగ ఆడుతుందిరా....

ఇంకొకటి చెప్పాను విన్ను,

కవి. రవి రాచ్చనాం ఆయనగారు రాజ్యస్థాన ఆ శని మహారాజు బ్లుధున్నిత్తోకల్లిస్ట్ బృధువియింట

ములో వున్నారు. రాజ్యాధిపతితోకల్సి ఇేం కావాలి. ఎవడుచూసినా చివరకు నిన్ను ఒక ఎమ్. పల్. వ అయినా అయివుండారి అని చెప్పాడు లేదా ప్రభుత్వ సంబంధమైన ఉద్యోగం గొప్పది వస్తుంది, అనేనా చెప్పాడు.

"ఆవును అలాగే చెప్పారు చాలామంది.

"అవును నేనూ ఆ దారినే నడుస్తున్న వాడనై తే అలాగే చెప్పాను. నాది కొత్తదార కనక మార్చి చెప్పన్నాను. నీకు ఉపాధ్యాయన్న త్రి ట్రీ ఆధి పత్యంవున్న సంస్థలో వస్తుంది. చూడు చేస్పాను လာဗ်ဥန လာာလေညျှ**ခ ောငါရီဗီ**ဗ လာဝည်္ကိုသု కాలేజీ తెలుగు మేష్టరీకి ఎదురుచూస్తూ చుక్కలు లెక్కెపెట్టుతూ కూర్పోకు. నీకు రాదు. రాదంటే రాదు, పదో గరల్పుహైస్కూలులో ఉపాధ్యా యుడవవుతావు. అక్కడ నీమాట ఖాగా చెలా మణి అవుతుంది నీఖామరాణిస్తుంది. పేరు ప్రఖ్యా తులు తెచ్చుకుంటావు. ఆ వృత్తి ఇర వై సంవత్సరాలు థో కాలేకుండా దినదినాభివృద్ధిగ నడుస్తుంది.

''దీనిని ఎలా నిర్ణయించడము.?

"వెట్టివాడ! యింకా అడగడ మెండుకురా? లగ్నాన్ని పట్టి లగ్నా ధిపతి రాజ్యస్థానములో వున్నా అది శుక్రుడియిల్లు. రాజ్యాధిపతి అయిన శుక్రుమ అక్కడే వున్నాడు, శుక్రుడు ట్ర్మీగహం. వాడికి క్కడే చాలక చంద్రుడూ అక్కడే వున్నాడు. యిద్దరు ఆడవాళ్ల మధ్యపడిన ఆ ఒక్క రవి పమి చెయ్యగలకురా!

"క్షక్త మీచంద్రలగ్నా తూ ఎలా చెప్పారు? "ఆడిగా తా! అదేచెప్పున్నామ విశ్వరా! చంద్రక నీ జాతకములో జన్మలగ్నం సింహం. తదధిపత్తి అగ్నాన్లక్టు రాజ్యుస్థానం కుంకం. డానికి ప్రభువు శని. వున్నాడు. ఇటు అంటే వెనక కుక్రచందులు అటు అంటే ముందు వ్యయంతో కేతువు అంటే ఎటుచూచినా ఆడమళయాళమే. ఇక వారిచ్చేది అక్కడే అన్నమాట వృత్తి. ఇటు గురు మహిదళలో క్షార్స్ ఆరంభించి, అటు కని మహిదళలో అడ్డ, గవి, చంద్ర భుక్తాలు అయేవరకూ స్ప్రీ ద్యాపంస్థలో ఉపాధ్యాయు వృత్తి వస్తుంది. ఖాగా రాణిస్తుంది. మళ్లీ చెప్పన్నాను.

ఇది మీ వరం - ఆన్నాడు చేతులు కోడించి

"వెట్టి వాడా! నావర మేమి్ట్రటా! అమ్మ అను గ్రామం,

"కాదు అమ్మమాట" - అన్నాను.

"పోనీ అలాగే అనుకో....ఇంతకీ నేను చెప్పే దేమం లే చందుడున్న రాశిని తీసుకుని ఫరిళాలు చెప్పే ఉన్నలగ్నాన్ని లెక్కకట్టి చెప్పేదానికంటే ఎక్కువ ఆనందిగ్దంగ జరుగు తాయని. ఇది నేను పనిగా పెట్టుకుని చాలా జాత కాలు చూసి చెప్పు న్నాను. అవి రైటవుతున్నాయి, నువ్వూ అలాగే చేస్తూవుండు. అయి తే ప్రతిజాతక చక్రంలోనూ లగ్నం తప్పగా వుంటుందని అనుకోను, అనను. అదీ చూడాలి చందలగ్నం అనుమానానికి తావివ్వ దని నా ఉదేశం.

తరువాత నేను చాలాకాశకాలు చూడనయింది. చూమ్త్రవ్నాను. దాసుగారు చెప్పినది నూటికి కొంటై అయిదు పాట్ల సమర్ధనీయంగావుంది. మాటికినూరుపాట్లా యొందుకు కాదంటారా? ఆది శాపదగ్గమని జ్యోతిళ్ళాస్త్రానికొక దెబ్బవుంది. అంతే కాదు. జ్యోతిష్కుడికి వాక్ శుద్దికూడ అవసరం. దాసుగారు అన్ని విధాలా ఉత్తమాననంపై వున్న మహిపురుషుడు. కనక ఆయన ఏమి చెప్పినా ఆయ నకు చెల్లింది.

దాసుగారు పనిర్భయాన్ని తీనుకుని చెప్పా రన్నాపరే పుత్రపంతతి వుంటుండా? అని ఆత్రంగా అడిగిన ఆ గృహాస్టుకి వనసపళ్లలాంటి కొడుకులు ఒకడితరువాత ఒకడు కలిగారు, హాయిగావున్నా రని వినికిడి.

యా విద్య ఆ విద్య అనికాదు. ఆ బొజ్జ చదు ఫాలబొజ్జ. పుట్టినేర్చుకొనెనొ పుట్టక నేర్చుకొనెనో ఆసి పోతనామాత్యులవారు సెలసిచ్చినట్టు దాసు గారు ఆలాగ రాణించిన పుగుపోత్తముడు.

నా వుద్యోగంకూడా ఆ మహానుఖావుడు చెప్పి నట్టు అడరాలా ఆలాటిచోటనే వచ్చింది. ఆలాగే జరుగుతూంది.

Telephone: 499

LAKSHMI MOTOR STORES

PERKINS, FORD, DODGE, CHEVROLET, JEEP.
LEYLAND, BENZ, DODGE KEW, SPARE PARTS

ACCESSORIES Etc.,

Stockists: ALL KINDS OF BATTARIES & SUPPLIERS OF TYRES & TUBES. LALAPET, (Near Old Bus Stand) GUNTUR-1. (A. P.)

హ రీ క థా పీ తా మ హు డు

శ్రీదివాకర్ల పోంకటావధానా

ದಷ್ಟಿಡಾಂಕ್ಷರಯುಗಮುನ ನಾಂಕ್ಷರ್ ವಾಜ್ಯಯಮಂದು యడగానములు తండోపతండములుగా రచింపబడి నవి. అవి సంగీతాఖినయు ప్రధానమైన దేశిరూపక ములు. అప్పటి రచయితలు కొందరు తమ యశ గానములను నాటకములని కూడు బేర్కౌ ని యున్నారు. కాని సంస్కృత నాటకములకును వానికిని సామ్యముకంటె వైషమ్యమే యొక్కు వగా గోచరించును. ఇప్పడాంద్రమున మనము చూచునాటకములకు యజగానములుకాక సంస్థృత నాటకములో ఆంగ్లనాటకములో ఆదర్శములని చెప్పవలయును. **యడగానము లా**్కరమున నాటక రచనముసకుం గొంత ప్రోత్సాహమిచ్చినను వాని విజమైన పరిణామము హరికథలలోం గనవచ్చునని విమర్శకులు చెప్పుదురు. ఆంద్రమున హారికథల్కు ్రీ။ ४။ 19 వ శాతాబ్ది ఉత్తరార్ధమునందే. ఆరంభ మైనవి. యజగానము లంతకు పూర్యమునుండియు కనిపించును. అవి ప్రధానముగా దృశ్యకాన్యములు, ಅಂದುನೆ ಪದ್ಯಧಾರಣಮುನ್ పాటు ప್ರಾತ್ಮಪತೆಕಸುತ್ತು నలు, ఎడ నెడ సంవాదములు, స్మూతధారో క్ర సంధి వచనము**ుకూడ గోచ**ించును. **హరిశథలందు** సై తము సంగీతాభినయాదులున్నను ఆవి హారి / కలిగించిన ఆపూర్య ప్రతిఖాపాండిత్య కధకుఁ డొక్కడే గానోపన్యాస్త్రాన్హాన్ పూర్వ ధులు కి. శే. అజ్ఞాడాదేథట్ల నారాయణదాను కముగా చెప్పదగినట్టివి. వాని నభినయ పూర్వక గారు. వారికి తల్లిదండులు పెట్టినపేరు సూర్య క కలవలె గానాభినయ పూర్వకముగా ను ప న్య సించుటకుంకూడ నవకాళమున్నది. యడగానము త్పితృకతాఖాగ్యమును గోల్పోయిరి. శల్లీ లమ్మీనర లందును పారికథలందును నచనములుండును గాని

హారికథాందలి నచనములు వర్ణనాత్మకములై సుదీ ర్హములుగా నుండును. ఈ విధముగా హారిక థా యతగానములకుఁ గొంత శారరమ్యమున్నను ఆ రెండింటను దేశిమార్గమునకుఁ జెందిన **గేయములు,** పదములు హెచ్చుగా నుండుటచేతను, ఆ రెండింటను గానాభినయములకు పాధాన్యముండుటచేతను పండి తులు కొందఱు హారికథలను య**డ**గానములని యే పేర్కొనియుండిరి. 19 వ శ తాబ్ది ఉత్తరాగ్ధమున అనంతపుర మండలమంద**లి హిందూపురమునకుఁ** జెందిన 🜓 కా గేపల్లి అనంతరామాచార్యులవారు హరికథోవన్యాసకులుగా ప్రసిద్ధి కెక్కుట యోగాక పది పండు హారికథణమగూడ రచించియుండిరి. వానిలోఁ గొన్నిటిని వారు **యక్షగానములసి** ేంద్కొనియుండిరి. యమగానములందు నాటక **హరి** కథారీతులు రెండును కనిపించును. బ్రపదర్శన యోగ్యతమబట్టి అని నాటకములుగాను, తాళ లయాన్వితములైన దేశికవి కారీతుల ప్రాచుర్యమును బట్టి హారిక థలుగాను పరిణమించినవని చెప్పవచ్చును.

ఆంద్రమున హారిక థాబ్ర్మక్రియక పార్మపాచుర్యము ముగా నుపన్మసింపవచ్చు నేకాని ప్రదర్భించుటకు వీలు నారాయణ. కానీ వారు హందాసులుగాం బ్రఖ్యాతు లేవు. యక్షానముల నించుక మార్పు**లో** హరి లైన పిమ్మట నారాయణదానను నామమే అధిక ్రపాచుర్యను పొందినది. వారు ఖాల్యముననే జీవ సమాంబగారు కనిష్ఠ పుత్రులైన వారిని బుజ్జగించి

ఖాగవతమందరి కొన్ని ఘట్టములతోపాటు ఖాగ వత త్ర్యమున్గూడ వారిక్ట్ జక్కగా బోధించిరి. **షడ్వర్హ దేశీయమై**న పాయముననే వారు పోతన ఖాగవతమందలి వామనచరిత్రము నంతను శావృ ముగా పాడి పార్వతీపురమునందలి పెద్దలను ము గ్లులనొనరించి యుండిరఁట! ఒకప్పుడు వారు తల్లిగారితో శివరాత్రిసందర్భమున గుంప గ్రామ మున జరుగు తీర్ణమునకు బండిలో నరుగుచు నొక ప్రైస్ట్రేకముల అంగఢిలో నాంద్రభాగవతమునుగాంచి యానంద**తుందిల హృదయులై** బండిమండిదిని, ರ್ಯಾಗಂಥಮು ಕಮ\$ಮ್ಡನಿ ಯ ವುಟ ಸ್ಪರ್ತನಿ ವೇಡಿರೀಟ. ರಂಗಯ್ಯ ಯನು ತೆರುಗe ಯಾ ತ್ರಕ್ಷುಡು ತಯಸ್ಸುನುಬಟ್ಟಿ ತಾರು ಘಗನಕ ಮೆಮಿ ವದುವೇಗಲ రని ఖావించి "నీవెక్కడ-ఖాగవతమొక్కడ" అని **వేళాకోళము** చేసెవఁట. నారాయణదాసుగారు ఖన్నులగుటచూచి బండిలోనాన్న తల్లిగారు వారు విజముగాఁ జదువుకొందమను నాస్క్రితోనే యా గ్రాంథము నర్దించిరని చెప్ప రంగయ్య యాళ్ళర్యపడి వారిని ఖాగవశమునందలి కొన్ని ఖాగములను ఇదువుమ నెఁనట. అంత దాసుగా రాఖాగములన్ని టిని స్పష్టముగను ౖళావ్యముగను జదువ నతఁడు నంతోపించి ఖాగవత గ్రంధముతోపాైటదు రూప్య ములనుగూడ వారికిచ్చి సంతోషపఱచెనఁట. దీనిని ఖట్టి దాసుగారికి కాల్యమునందే భ_క్తియు నాంధ ఖాపాన క్రియు నలపడెనని తెలియుచున్నది. తరు వాత నారు పాఠశాలలో జేరి యుత్సానామున విద్యాఖ్యాసముకావించుచు పదునాఱవయేట మెబ్రటి క్యులేషను పరీతలో ను తీర్హులై రి. పిమ్మట ఎఫ్. ప. కూడా చదివి కళాశాలా విద్యాఖ్యాసముముగించి సంస్కృతము, ఉర్దూ, పాఠీకము, అరబ్బీమున్నగు ఖాషలెన్నో నేర్పుకొని వానియం దుత్రమమైన పాండిత్యము గడించుటయే కాక కవిత్వముకూడ చెప్పనేర్ని విద్వాంసుల మన్న నలందిరి. ఈ విథముగా వారు గురుముఖమున నళ్యసించిన వి ద్య క ం ెట స్వయంకృపిచే నలవఱుచుకొన్న విద్యయే యొక్తువ.

అంద్రగీర్వాణములందు మహాకవి యగుటకుండిగిన బ్రత్తికా పాండిత్యములు కలవారయ్యును, కాల్యమునందే అయుభయ ఖామలందును కవితారచన కావించుట కారంభించిన వారయ్యును దాసు గారు హరికధకాగగణ్యులు కావలెనని భగవంతుండు నిర్దేశించి యుండుటే వారు సంగీతమును, వీణా వాదనమును, అభినయమును జాగుగా నేర్పుకొని భ్రక్తిరసభరితముగా హరికథలు చెప్పుట కారంభించిగి. మొట్టముదట దాసుగారిచే హరికధాకాలడే. పము చేయించి యుదారముగా నత్కరించిన గౌరవము బరంపుర నివాసులైన జయంతికామేళము గారికీ దక్కినది. ఆప్పటినుండి దాసుగారాంధదేళ మునందేకాక మదరాసు, మైసూరు ము న్న గు పర్మపాంతములందుంగూడ హరికథలుచెప్పి ఆచ్పటి పెద్దలచే అఖండనత్కారము లందంజాలిరి.

సాహిత్యము, సంగీతము, నాట్యము, కవిత్వము మున్నగు కళలయందారి తేరి యుండుటి యే కాక ఉత్తముడైన శీ్) హ రి క థ కుండు బహుపురాణ విజ్ఞాన నిధియు, వాగ్మియు, హిస్ట చమత్కార నిపుడుకును ధారణాశ్రక్తి సంపన్ను డునుగూడైనే యుండవలయును. అప్పడుకాని యతండు పండిత పామరజనరంజకుండు కాజాలండు. ఆ దృష్ట వళ మున దాసుగారి యందు హరికథకుని కుండవలసిన పైలకుణములన్ని యు పుంజీకృతములై యున్నవి, వంగీతమున జంత్రిగాత్రములందు వారికున్న పజ్ఞ అబ్రతిమానమైనది. ఒకప్పడు వారన్న గారితోగూడ బెంగుళూరు మైసూరు నగరములకరిగి యచ్చటి మహివిద్యాంసులను తమ సంగీతకళాకొళలముచే నాశ్చర్యచకీతులను గావించి, మైసూరు

మహిలాజుగారినికూడ నాకర్షించి వారిచే నప్పార్య సత్కారములంది వచ్చిరి. వారికి గల లయజ్ఞాన మనన్య దుర్లళమని పెద్దలు చెప్పుదురు. ఒక సంద రృమున వారు పణ్ముఖిలాగ ప్రదర్శనమున నప్పటి చల్లపల్లి జమీంతారుగారిని మెప్పించి వారిచే గతా రోహణోత్సవమును గండ పెండేరమును బొంది యపార్మక్షూత్రి నార్జించిరి. ఆనంద గఙపతి మహి రాజులుంగారు వారి లహుముఖ వైద్ర ప్యము నాక ర్ణించి వారిని తమ యాస్థానమున నిద్వాంసులుగా నియమించి గౌరవించిరి. విజయనగరమందలి సంగీత కళాళాలలో సుమారు వదునేడు వత్సరములు వార ధ్యతులుగా నుండి తమ సంగీతపాండితీ విధానమను వలువురు శిష్యులకు పంచిపెట్టిరి.

దాసుగారు సంస్కృతాంద్రములందేకాక పెక్కి తిరఖామలయందును కవిత్వనుు చెప్పఁజాలియుండింి. తెలుగున జానకీళపథముు రుక్మిణీక ల్యాణము, గ జెంద్ర మోతము, ప్రహ్లాదచరిత ద్రుపోపాఖ్యా సము, మార్చండే యోసాఖ్యానము, భీష్మచర్మతము, సావిత్రిచర్మితము, భగవద్దీత (వేల్పుమాట) య థా ర్థరామాయణము, మున్నగునవి వారు రచించిన హారికథలు, సాధారణముగా హరిణాసులు పలువురు దాసుగారి కథలనే వర్లించి హారికథాకాల ఉపము చెయుచుందురు. అవి యొక వంక గంఖీర భావనంప దకును, ఇంకొకవంక మృధుమథుర పద ప్రామాగ ము≅కును, పేఱొకవంక రసభరితమైన కవితా సంప దకును, పేఱొకవంక నవగసభరితములైన కవితా సంపదకును ఆలవాలములై యలరారుట్ యే యం దుకుఁ గారణము. దానుగారి వలె సంగీత సాహి త్యములందును కవీతా కౌళలమునందును సమాన ప్రజ్ఞ గల హారిక థా రచయిత కౌందతో యుండరు. పారి వర్ణనలు సహజములును ఖావ గంభీరముల్నె దృశ్యమును పఠితలకు సాజాత్కరింప జేయం కాలి

యుండును. హారిళథంలో వారెడవెడ రచించు చుండు దీర్ఘవచనము లర్థాలంకార ఖంధురములై అను |పాసాది శబ్దాలంకారముల కాలవాలములై విమ వారికి వీమలవిందుచేకూర్పుచుండును. ఇన్ని గుణవిశేషము అండుటయే హరిదాసులు పలువురు వారి రచనలను వల్లించుటకుఁ గారణష్ట. హరిదాసులకు జీవనోపాధిని, యళస్సంవదను జేకూ ರ್ಬುಟಕು ಹು ಕಾಕ ನಾರ್ವಿಕ್ಯ ವ್ರತ್ತಕ್ಕೆ ಮುನು ಗುಡ కల్లింపు జాలీన కావ్య ఖండములు. ఈ హారికథలను రచించుపట్ల దాసుగారాయాసందర్భములం దౌచిత్యా పరిశీలన దృష్టితో కొన్ని మార్పులను గూడఁ గావించి యు.ండిం, వాలివధ, అవాల్యా సంక్రం దన వృత్తాంతము మున్నగు వానిని తమ యథా ర్థామాయుత్తు నుండి వారుతొలగించుట యిం దుకు నీదర్శనము. పారికథలుకాక దాసుగారు ేక్కు శతక ములను, కావ్యములను, విమర్శనలను గూడ వెలయించి యుండిరి. రామశతకము, శివళ తsము, ముకుందsతsము, మృత్యుంజsయ sతsము సూర్యనారాయణళతకము. సత్య్మవతళతకము, పేల్పు వంద, మారుగంటి అనునవి వారు గచించిన శతక ములు. బాటసారి యను పేర వారు రచించిన కా వ్యము తాత్ర్వికార్థ సంభరితము, రసవత్కవితాకమ నీయములై పెక్కుసార్లు కళార్థులకు పాఠ్యముగా నియమింపఁబడి ్రవసిద్ధి నందినది. దాసు గారు కాళిదాసు, షేక్స్పియరు కవుల కవిత్యములందలిసాగ సులు ప్రదర్భించుచు నవరసతరంగిణియను ఏమర్నక గ్రాంథమును వెలయించిరి. ఇది వారికిసంస్థృతాంత్ర ములం దేశాక ఆంగ్లమునందుఁ గూడఁగల యవూర్వ పాండిత్యమునకుం దార్కాణము. ఋకృంగా మను ేంద వారు ఋ గ్వేదమునందరి కొన్ని ఋ క్కులను గేయములుగా ననువదించిరి. విష్ణుసహా నామములను వెన్ను నివేయి పేరుల వెనుకరియను

ేపిర నచ్చ తెలుగున కనువటించికి. దానుగాకి బహుఖాషాపాండిత్యమునకును కవితా కౌళల మున కుమ నిదర్శనమని చెప్పుడగిన మరొక గొప్పుగం థము "ఉమర్ ఖయామ్" రుజాయతుల అను వాద్దాము. వారు పాఠశీక మునందరి యా మథులేవృత్త ముల తెనుగు సంస్థృతములలోనికి రసవంతముగాం జరివ రైనము చేసియుండిరి. ఇనిగాక వారు పురు పార్థ బోధిని మున్నగు నితర గ్రంథములను గూడం దెనుగున వెలయించి యుండిరి.

దాసుగారికి తెనుఁగు ఖాషయందరి తియ్యుఁదన ముపై మక్కువ యొక్కువ. "మొలకలేఁతఁదనము తవిరుల నవకంలు, మొగ్గసోగుడనము, పూవుతావి, తేనెతీయుడనము తెన్లున కేశాక పరుష సంస్కృ తాఖ్యఖాష కేది "యను తాకు బ్రాసిన పద్యమిం దుకుం దార్కాణము. అందుచేతనే వారు తమరచ నలు పెక్కచ్చ తెనుఁగుననే రచించియుండిరి. అచ్చ తెనుఁగునంత అళ్ళమముగా నతి ధారాళముగా రచించు నేర్పు దానుగారి కలవడినట్లు మిటి యొం దటికో యలవడి యుండలేదని చెప్పటలో నతిళ యూక్తి యుండదు. ఎంతక్లిప్పగంఖీర ఖావములైనను వారు క్రొత్తపదములు, పథబంధములు సృజించి యలవోకగాం జెప్పి వైతురు. వారి రుజాయుగులు, మారుగంటి, పేల్పువందమున్న గునవి పరిశీరించిన నీవిషయము తేట తెల్లము శాంశాలును.

దానుగారు సంస్కృతమున కాశీశతకనుు, రామ చెందళతకము అనుళతకములను, హారి కథామృ తమను హెరిగాథను, తారకమను కావ్యమును రచించిరి. ఆంధ్రమందువలెనే సంస్కృత మందుం గూడ వారి రచన ఖావగంభీరమును ధారాశుద్ధి శోభితమున్ను యాలరారుచుండును. వారి తారక కావ్యముమ బఠించి మార్భగ్గనందలి శిల్దన్ను అను ఆచార్యవర్యుడు పంపిన యా కింది శ్లోకము వారి

శంస్త్రృత కవితా కొళలమునకుం గర్పూర నీరాజ నము కెత్తుచున్నది.

> "జానా తేయన్న చంద్రాలో, జానా తేయన్న యోగనం జానీ తేయన్న భర్గి ఒపి తజ్ఞానాతి కవిస్వయమ్. వచస్సు ధామయం కావ్యం పీత్వాహం తృ ప్రమానసం కృతజ్ఞో ఒఖ్మ పంసామి, భవంతంక విశేఖరమ్"

దానుగారిట్లాయాళాషలలోనే కాక చాలు గైదు ళాషలలో నొక్కొక్క ఖాషయం దొక్కొక్క పాదముచొప్పన చెప్పినపద్యములుకూడం గొనిన్న గలవు.

్రాణాసుగారు బహుముఖ స్థికి ఖావంతులై నను హారిక థా ప్రవచనమున వారికిగల యనన్యసాధారణ మైన కౌళల మితగ ట్రజ్ఞుల నన్నిటి నతిక్రమించి వారి కఖండమైన యళస్సు నార్జించినది. వారుహరి కథచెప్పాచుండుగా విను ఖాగ్యమునకు నేను నోచు కొని యుండలేదు. కాని వారు మధుక గంఖీర మూ ర్డితో నిలఁబడి పాటలు పద్యములు పాడుచు విశేషాగ్లములను వెల్లడించుచు, నెడనెడనాట్యము హారికథోపన్యాసము కావించుచుండ సాహితీ సంగీత నృత్య సరస్వతు లేకమూ ర్హిధరించి సాజాత్కరించి నట్లుండెడిదని చూచినవారు చెప్పుదురు. హారికథా కథనమున వారి (పజ్ఞక్లాఘాలంఘనజాంఘికమైన ట్టిది వారిశిష్యులనిపించు కొనుట ఆంద్రపదేశ మున హరిదాసులకొక యఫూర్వౌగౌరవము. ఈ విషయమున దాసుగారిని సుగృహీత నావుధేయు లైన తిరుబతి వేంకట కవులతో బోల్చవచ్చును, ఆధునిక యుగమునందల్లి కవులకు తిరుపతి చేంకట కవులు కవితాగురువులని చెప్పకొన్నట రోమింతపరి పాటియో అంత సత్యము, దాసుగారి హరికథా

ప్రవచనమునందతి మరొకచిళేషము శాడు హార్కథల వాళువుగాం జెప్పటాలుట. ఇతరులమైన వారు హార్ కథలన్లు కృనుషడి వల్లింప్లవలసిన అక్క అ లేకుండె డిది. ఒప్పడువారు హార్కథ చెప్పుట కారంఖిం చుచు "హరికథకావలెనా గిరికథకావలెనా, అని సామాజికుల నడిగిరనియు నప్పుడు సామాజికులు వారిని పరీడించుటకై గిరికథయే కావలెనని పలుక వారాళువుగా గిరిజా కళ్యాణమును జెప్పివారి నల రించిరనియుం జెప్పుదురు. వారి పాండితీ కవిళా పార్తిగల్శక్ష మట్టిది!

దానుగారు నుందర గంఖీర విగ్రహులు. ఐహిక భోగములందువలెనే ఆముష్మిక సౌఖ్యము అందును ఆస్త్రి గలవారు, వారుజీవించినంత కాలము పలోపమును లేక సర్వభోగముల ననుభవించిరి. వారెంత భోగానురక్తులో అంత భక్తాగేసరులు. వాత్ యందరి అపారమైన,భ్తిసంపదయే వారిదే నన్ని

భ 🐧 పూరిశములైన వారికథలు కా వ్య ము లు ఖ్యాంచినది. వారు శ్రీచ్రకము శారాధించెడి వాఠనియుఁ పరామేశ్వరీ కృపాప్పాతునై యుండి రనియుఁ జెప్పుదురు. ఒక పృడు వారి మనుమఁడు మ \mathbf{w} ್ನಿವ್ಯಾಧಿ ಕ \mathbf{x} ್ನಿಯ ಯ \mathbf{x} ಯಂಯಕ \mathbf{x} వారు పరమేళ్వరుని ప్రాద్ధించి తత్కృపచే మనుమని ్రపాణములు దక్కించుకొనిరని చెప్పుడురు. క్రోనారా యణదాసుగా రాధునికాం ధదేశమును బలుకావు లందుఁ ఖలువురిచే పలువిధ**ము**లైన స**త్కా**ర**ము** లంది ఆచం¦దతారార్కమైన యుఖండ య√స్సు నార్జించిన అబ్దుతిమాన బ్రాపతిఖాశాలులు. ఆయన ్రసతిళవలైనే వ్యక్తిశ్వమును అఫూర్వమైనది. ఆం ద్రుల పతిఖా పాండితీ శౌండిర్యముల కాదర్మ ముగాం జెప్పకొనందగిన అపూర్వమేధానిధి 🜓 ದಾಸುಗಾರು. ಆಂಭ್ರದೆಕಮು $$ _{0}$ ಸಭಿಲಾಕಲ ನಲಮು ತೆಸಿನ ಯಾನುವ $^{\circ}$ ನಿಯಮು $^{\circ}$ ರ್ಲಿ ಯಾಂಬರ ಕಲ್ಲರಿ $^{\circ}$ ననవరత స్మరణీయుఁడు.

Telegram: PAGKING

Telephone: 264

With Compliments from:

Northern Saw Millers,

Office:

Post Box No. 63

FACTORY & DEPOT

GURDASPUR ROAD,

MISSION ROAD,

PATHANKOT,

PATHANKOT.

PATHANKOT. (PUNJAB)

ದಾಸುಗ್ರಿ ಭಕ್ರಿ

— శ్రీసరగీతరావు

ತ್ಯಾಗರಾಜ ವಾರಾಯಣದಾಸ ఉತ್ತುವಾಲು **ಜ**ರುಗು తున్నాయి. కర్ణాటక సంగీత యుగకర్గా వం[పదాయ నిర్మాతగా 🔥 నారాయణదాసు గారికి కలిగి ఉండడంచేత ఈ త్యాగరాజ నారా యణదాన ఉత్సవాలు సార్థకమైనవనేది నిక్పయం.

🕒 క్యాగరాజస్వామి, అనంతరం వలువురు ಮರ್1ಮನ್ನು 1 ಸ್ಥಾನ್ ಸ್ಟ್ರಾನ್ ಸ್ಟ್ಟ್ಟ್ ಸ್ಟ್ಟ್ಟ್ಟ್ ಸ್ಟ್ಟ್ರಾನ್ ಸ್ಟ್ರಾನ್ ಸ್ಟ್ಟ್ಟ್ ಸ್ಟ್ಟ್ಟ್ ಸ್ಟ್ಟ್ಟ್ಟ గారు కలిగించినంత ప్రభావం యితరులు కలిగించ లేదనేది నిర్వివాదమైన విషయం.

శాట్ర్రియ సంగీతం **యాడల** ఆంధ్రదేశంలో గణించ దగిన పూజ్యఖావం ఉన్నా హరిక ధాగానం ఆఖాలవృద్ధలకూ, సండిత పామరులకూ అనుభవ యోగ్యమైన కళగా రూపొంది అత్యధిక జనాదరణ పొందుతూ ఉంది. 🕑 నారాయణదాన త్యాగరాజ ఉత్పవములు కలిపి చేయడంలో మరో ఉద్దేశం కూడా ఉన్నదని విన్నాను. ఈ మహాపురుషులు యిద్దరూ దివంగతులైన తిధి పుష్య బహుళ కంచమి కావడం నిజంగా దైవికమైన విశేషంగా కని పిస్తుంది.

ఈ సందర్భంలో హరిదాన మిత్రులోకరు ఆన్నమాట జ్ఞ్ఞ ప్రికి వస్తూఉంది. హారిక ధా సంస్థ ప

కొంతకాలంగా ఆంద్రదేశంలో పలుతావుల్లో ఉన్నంతస్థానం ల్గ్ ఖాలాజీదాసుగారికీ, ల్గ్ చేవూరు ఎరకయ్యదాసుగాగికి కూడా ఉన్న దనీ. ఆ పరిస్థితు లలో 🔥 నాగాయణదాసు గారికి మాత్రం ఉద్దే ్రీ క్యాగా జస్వామికిగల ప్రాముఖ్యత పారికథా శించి జరపబడుతున్న ఈ ఉత్సవాల్లో మహామహు లైన యితగ **హ**రికాధా సంబ్రహదాయ నిర్మాతల హరిదాస సంఘంలో ఉన్నదనీ చెప్పేరు.

> నిజానికి యిలాంటి అ**సోహ** అర్థంలేని దన వచ్చును. కర్ణాటక పంగీత మూర్రితయంలో ్రీ క్యాగరాజస్వామితో తుల్యమైన స్థానమే క్రైముద్దుస్వామి దీడితులు కామశాట్ర్మిగారలకు కూడ ఉంది. 🐧 త్యాగరాజస్వామి పేరుగా జరప బడుతున్న ఉత్సవాలలో ఆ మహానీయుల ఆరాధన కూడా జరుగుతున్న దనే ఇంవమే సంగీత ఉపాగ కుల హృదయాలలోఉంది.

> అదేవిధంగా నారాయణదాసుగారి పేరున జరపుడుతున్న ఈ ఉత్సవంలో ఇతర హారిక ధా సంబ్రామాయ నిర్మాతల పూజకూడా జరపబడుతున్న లైల్లీ ఖావించవలసిఉంది. ఇం తే కాకుండా ఈ ఉత్సహాలు త్యాగరాజ నారాయణదాసుల ేపేరున జరపబడడం ఆ మహాపురుషుల వ్య<u>క్తి</u>త్వ్ల విశేషంగాని అన్యం కాదు.

> ఇది ప పేరున జరిగినా ఈ ఉత్సవం క ర్ణాటక సంగీత ఉత్సవంగానే ఖావించడం ఉచితం.

ఈనాడు కర్ణాటక సంగీతం బహురూపాలుగా బాయ నిర్మాతగా 🔥 నారాయణదాసు గారికి గానం చేయబడుతూఉంది. శాట్ర్మీయ సంగీత

సభలలోనే కాకుండా దడిణదేశమందరి భరత నాట్యము, కథాకళి, ఆంధ్రదేశంలోని కూచిపూడి మొదలైన నాట్యసంప్రచాయకార్యక్రమాలలోనూ, హరికధలలోనూ, వీధిఖాగవతములలోనూ, పౌరా ణిక నాటకాలలో పద్యపథన రూపంగాను కర్ణాటక సంగ్రహదాయ సంగీతమే గానం చేయబడుతూఉంది. ಆಯಿತೆ ಆಯ್ ಕಳಾರುವಾಲ ಮರ್ಹಾನಾನ್ನಿ అనునరించి మాత్రమే సంగీతకళలను సంధింపచేయ బడుతూఉంది.

ನಂಗ್ ರ್ κ ರಸಭೆ ಸಣ್ಣಿ ಮು κ ತೆ ಮೆ κ ದೆ ೪೦ ಪಬಡಿಂದನ వచ్చను. సాహిత్యం ఉన్నా సంగీత విద్యాంసుల మమకారం క్రీన యందర్ రాగతాళములమైనే ⇔oඨ.

నాట్య సంక్షిపదాయంలో నాట్యకళను పోషించేటంత వరకే నంగీత సాహిత్యములు ప్రయా గింపబడుతున్నాయి. ప్రధానంగా నాట్యకళలో సంగీతంలోని గమనసౌందర్యాన్ని మాత్రమే స్రము ఖంగా స్వీకరింప బడుతూఉంది.

వీధిఖాగవతములు, తోలుబొమ్మలాటలలోని సంగీతం విశేషంగాఉన్నా రాగతాళ్ళపయోగంతో తగినంత ప్రామాణికత ఉన్నట్టు కనపడడు. పోతే నాటక సంగీతంలో పద్యపఠనానికి బ్రత్యేక్ శద్ధ ఉంటూ సంప్రహాయ రాగాలను గానంచేస్తున్నా పాటకులుగా గు్రింవబడుతున్న ఆ నటుల సంగీ తంలో నిగ్రహింగాని హరిరాగ పరిజ్ఞానంలో స్వచ్ఛతగాని ఉన్నట్టు కనపడదు.

🖢 త్యాగరాజస్వామి అవతరణతో కర్ణా టక సంగీతసం పదాయంలో విశేషమైన అఖిన్నద్ది వచ్చింది. 👣 త్యాగరాజస్వామికి పూర్వమే శృతి లయ మర్మములను తెలియబర్పే సంగీతశాడ్ర్యం అనే నిర్వచనాన్ని బట్టి 'హరికథ' అనే కళారూపం

ఆపారంగా ఉన్నా రాగతాళ స్థామయాగంలో లడ్యరూపమైన స్వరరచన క్రీన విధానంగా సౌడ 🔻 లితో 🐧 త్యాగరాజస్వామినుండే బ్రారంభం అయినదని చెప్పవచ్చును. అంతేకాకుండా జీముద్దు స్వామి దీడితులు, (శ్రీశ్యామశాష్ట్ర మొదలగు పలువురు వాగ్గేయ కారుల [పతి ఖావంత[]మ్ $^{\times}$ రచన ಲತ್ ೩ಕನು ತನ್ನಮನ ಸಂಗಿತ ಸಂಭವದಾಯಂ ಹೆುರ್ನಡಿ ಈ ನಾಟಿ ಸಂಗಿತಕ ವೆರಿವಿಧಾನಂಗಾ ಪರಿಣಮಿಂದಿ.

నిర్ద్యమై వివిధరాగతాళములతో గమక ಸ್ಸ್ಪು ಕ್ರಿಕರಿಗೆ ಫ್ರಕ್ತಿರನ್ ದ್ದಿವನಮುತ್ತ ನ ತ್ಯಾಗರಾಜಾಡಿ వా గేయపరుల క<u>్రీ</u>నలు పండితపామరులలో ఆఖాల వృద్ధ పర్యంతము ్రహారం పొంది మిక్కిలి ఆదరణ పొందడం జరిగింది. అంతేకాకుండా శాట్ర్మియ సంగీతం అం లే త్యాగరాజక్రీనలే అనే అభ్నిపాయం పర్పడింది. ఈ క్రీనలకి ఖిన్నమైన యిత్ర సింగ్ క రచనల యడల చిన్న చూపు బారంఖం అయింది.

ఈ పరి స్థితులలో 💮 నారాయణదాసుగారి అవతరణ జరిగింది, 🐧 దాసుగారిది అపూర్వమైన వ్యక్తిత్వం. సంగీత సాహిత్యములలో నేళాక, బహు ఖాషాపాండిత్యం మధురచచోనై పుణ్యమూ, విశిష్ట మైన కవితాశ క్త్రి విశేషమైన లోకజ్ఞత నిరంతర ఖావస్వాంత్ర్మముగల దాసుగారి [పతిభ సంగీత నంబ్రాయ ₹ బీ పరిధిలో యిమడలేక పోయింది.

మైన కళాస్వరూపం అవసరం అయింది.

సంగీత సాహిత్య నృత్యకళలను సమన్వయ పరుస్తూ భగవద్దుణగానానికి అనుకూలమైన కళా రూపంగా "హగికథ" గా అవతరించింది.

"గీత వాదిత్ర నృత్య నాంత్రి భిస్సం గీతముచ్య తే'"

పకముఖమైన కళాస్వరూపాలస్నింటిలోకి సంపూర్ణ మైనదని గ్రహించ వచ్చును.

్రీ నారాయణదాసుగారినుండి నర్వాంగసుంద రంగా అఖివృక్తమైన "హరికథ" కి పూర్వరూప మేదైనా ఉందాలేదా అనే జిజ్ఞాస కలుగుతుంది.

ఈ హెరిక ధా విధానం దడిణదేశంలోనూ మహి రాష్ట్రదేశంలోనూ కూడా ఉంది. దేశంలో ఇతర రాష్ట్రాలో కూడా ఉండవచ్చును.

దమిందేశంలో పారికథాకాలతే పాలలో వివిధ పాగ్గేయకారుల, వివిధఖామలలో భక్తుల భక్తిక్కిర్త నలు గానం చేయబడుతూ, రామాయణాది పద్యాల లోని క్లోకములు కథా సందర్భాన్ని బట్టి ఉటంకించ బడుతూ ఉంటాయి. అంతేకాని ప్రత్యేకించి పారి కథా విధానాన్ని అనుసరించి రచింపబడిన కావ్యము లేపీ ఉన్నట్టు కనపడడు. ప్రమైనా దమిందేశంలోని ఈ పారికథా కాల తేపాలు డాసుగారికి పూర్వం నుంచి ఉన్నదీ లేసదీ. ఒకవేళ ప్రాచీనంగాఉన్న పతంలో తీ దాసుగారి యడల వాటి ప్రభావం ఎంతవరకు ఉన్నదీ విజ్ఞులు తెలియతేయు వలసిఉంది.

ఒరస్సాలో ప్రచారమైన ఒకవిధమైన యడగాన ప్రభావంతో క్రి దాసుగారి "హరికథ" వ్యక్త మయిందని పెద్దలు చెప్పగా విన్నాను.

అంతే కాకుండా మనకు అన్ను తంగా పురాణ ప్రవచనంచేసే సంబ్రామాయం ఉంది, నాట్యసంబ్రా దాయం ఉంది. అనేక మంది భ క్షుల భజన కీ ర్తనలు ప్రవారంలో ఉండనే ఉన్నాయి. విఖిన్న రూపములుగా ఉన్న ఈ కళాస్వరూపాలన్నీ టీ దాసుగారి హరిక థా గానం యొక్క బ్రాపిపదిక లుగా కూడా ఊహించవచ్చును. ఈ విధమైన జిజ్ఞాస్, టీ నారా యణదాసుగారు హరిక థా పి తామహులుగా గ్రామించడంలో బాధకంగా ఉంటుందని అనుకోను.

ఆసాధారణ ప్రతిఖావ్యుత్పత్తులుగల దాసుగారు నృత్య గీత వాద్యములు వారికళకు సమన్వయ పరచడంతో "హరికథ" సర్వాంగసుందరమైన కళారూపంగా పరిణమించి ప్రామాణికత సంత రించుకొంది.

కేవల సంగీతాన్ని ఆనందించడానికి కొంత పారిళాపిక జ్ఞానం, రసజ్ఞత, అళ్యాసం అవసరం. అదేవిధంగా నాట్యకళ విషయంలో కూడా. అయితే కథా సంవిధానాన్ని అనుసరించి సంగీత సాహిత్యములు నృత్యము సమన్వయ వరచడంతో హరికథ పండితులలోనే కాకుండా, పామరుల్లో కూడా సుబోధకమై రాగతాళములు, నృత్యము సార్ధకంగా ఆనందించడానికి అవకాళం కలిగింది.

దడిణదేశంలో కేవల సంగీతకచేరీలు, నాట్య పదర్శనలు బహుకాలంగా ప్రచారం అవడంతో అక్కడ జనసామాన్యంలోకూడా ఆ యా కళలను ఆనందించే రసజ్ఞత పెంపొందింది. కాని తెలుగు చేశంలో జనసామాన్యంలో హరికధ ఆకర్షించినంత విరివిగా సంగీత సభలు గాని నాట్యప్రదర్శనలుగాని ఆకర్షించ తేదని చెప్పవచ్చును.

బ్రహిహిహుళ్యంలో యింతటి బ్రహిహిస్స్ట్ వారాయన. అవికోస్య కాజనులుగాచేసి రెచ్చగొట్టే వారాయన.

ఇది ఎంతవరకు వెక్టిందం టే సమకాలిక సంగీతజ్ఞు లేనేకాకుండా సంగీతకళలో యుగక ర్తగా ఖావింప బడుతున్న క్యాగలాజస్వామి విషయంలో కూడా త్రిదాసుగారు వేళాకోళపు ధోరణినే అవలంబించే వారని ఈ కింది ముచ్చటవలన తెలుస్తుంది. ఈ విషయం ఒక జనకృతిగా మాత్రం ఉంది. ఎంత వరకు యధాగ్థమో తెలియదు.

కాసుగారి యడల ఎంతో మెప్పుదల కలిగిన పండితకవులు ఒకరు క్రిదాసుగారిని ప్రశంశిస్తూ కొన్ని పద్యాలురాసి వినిపించారట. అందులో ఒక సీసపద్యంలో దాసుగారిని ఖాషాపాండిత్యంలో అనంతుడనీ, నాట్యళా స్రైంలో భరతుడనీ. సంగీ తంలో త్యాగరాజంతవాడనీ శ్లాఘించేరట. ఆ పద్య పాదం వినగానే దాసుగారు ఆగమని నవ్వుతు అన్నారట.

"అవురా అరుమాసాలు సాముచేసి ఆడదాని మీదికి యుద్ధానికి పోయేడట. అలా ఉంది. యింత వాణ్ణి నన్ను పట్టుకొని రానురాను త్యాగరాజుతో పోల్చేవేమిరా శాఖర్మం" అన్నారట.

పై మాటల్ని బట్టి ట్రీదాసుగారి ఆత్మవిశ్వాసం ఎంతటిది? అన్న విషయం మాత్రమే మనం గ్రహించ వలసి ఉంటుంది.

సంప్రాయ సంగీతంలో కీర్తనరచనా విధా నాన్నిబట్టి పరిశీలి స్తే తీ దాసుగారు 'హారికథలో ప్రవేశ పెట్టిన 'మట్టు' ఒక విశిష్టమైన సంగీతరచనగా అద్దం అవుతుంది.

సంప్రాయ సంగీత కీర్తనలో రాగపోషణ ప్రధానంగా ఉంటుంది. వివిధ సంచారములతో, గమన స్ఫూర్తితో కీర్తన రచన చేయబడి, లయ అంతర్వాహినిగా ఉంటుంది. సాహిత్యం రాగ ఖావాన్ని అనుసరించి ఒదిగి ఒదిగి ఉంటుంది.

కీర్రనలో మాటమాటగా తెలియకుండా గాగంతో సాగిపోతు ఉంటుంది. ఆ కారణంచేత కీర్రనలో రసనిప్పత్తి రాగాన్ని ఆశ్రయం-ని ఉంటుంది.

హరికధమట్టులో సంగీత సాహిత్యములు సమాన స్థాయిలో నడుస్తాయి. అంతేకాదు పరస్పర పోష కంగాఉంటాయి. గమనసౌందర్యంతో సంగీత సాహిత్యములు తూగుతూ నడుస్తాయి.

రసనిప్ప త్రికి రాగతాళములు, సాహిత్యమే కాకుండా నృత్యంయొక్క ప్రాముఖ్యతని జీ దాసు గారు గుర్తించడం వలన ప్రతి 'మట్టు' కూడా నృత్యానుగుణ్యంగా రూపొందించ బడింది.

్రీ జాసుగారి 'మట్టు' గానం చేసేవారు ఈ విషయాలన్నీ గ్రహించడం అవసరం, కాని పడంలో వారి సంగీతానికి న్యాయం చేయడం జరగదు.

ముఖ్యంగా మట్టులో వారు ఉద్దేశించిన విరుపులు అద్ధంచేసుకొని మృదంగము మొదలగు తాళ వాద్యములు అనుసరణ క్రమాన్నిముందుగానే నిర్ణయించుకోవడంఅవసరం. 'మట్టు' లో ముఖ్యంగా నృత్యాన్ని మనస్సులో పెట్టుకొని అనేక నడకలు సమకూర్చబడి ఉన్నాయి. ఆయా కారణాలచేత గాయకులు దానుగారి మట్టుని గానం చేయడంలో ఎంకో రసదృష్టిని పెంపొందించు కొనవలసి ఉంది.

నవరసములను పోషించడంలో రాగముల పామ.ఖ్యత శా.స్త్ర్మజ్ఞులచేత గు ర్హింపబడినదే. అయి తే త్యాగ రాయుడి వా.గ్గేయకారుల కీ ర్తనలు కేవల భ క్రిరసోద్దీపితములు మాత్రమే. తీ దాసుగారు కథా సంవిధానా న్నమసరించి వివిధరాగములను సమర్ధంగా వివిధరసములను పోషిస్తూ కీ ర్వనలను రచించేరు. దగ్గరగా ఒక శాతాద్దికాలంనుండి రసజ్ఞుల హృదయాలలో 🔥 దాసుగారు గానంచేసిన "మట్లు" చెరగని ముద్రవేశాయి.

పోతనగారి ఖాగవత పద్యములు ట్రీ జయదేన కవి ఆష్టపదులు టీ నారాయణతీర్గుల తరంగాలు రామదాసు కీ ర్వనలు ప్రజలలో ఎంత్రప్రారాన్ని పొందాయో ట్రీ దాసుగార్ మట్లుకూ శా అంతటి ప్రచారాన్ని పొందేయి.

రుక్మిణీక ల్యాంణంలోని "లేజవ్వనంపువసందు" " సామిళావదేమిరా యోసర్వాంశర్యామిరా " సీతాకల్యాణంలో ''తపసిమిన్న నీరాకచే ధన్యుడ నైతి" "నాకులనతి జెరుప నేగినాడవా థడవా" " వెదకి రావె వేవేగపోవె " "సీతారాముల కున్న పరస్పర ్రపీతిదెల్పతరమా'' "ఫెండ్లికొడుకు లును పెండ్లికూతులును వెలుయుసభ భళిరా'' "కన్నవార లెంతధన్యులో" సుందర కాండలో "అమ్మనీ పే సీతవా" మార్కండేయలో ఖాలచంద్ర యేల పాదంబులిడవా" హారిళ్ళం దలో "జాతి చెరచె**గా**ని నానీతిచెరుపగల**దా**విధి" సావి_|తిలో అవును "నీవే నానాధుడవు" జానకీ శపథంలోని **''పయూరు ఎవ్వా**రు తనయులు'' వినుమందు "మాయూట" మొదలైన మట్టు ఏనాటికీ రసిక లో కానికి తన్మయ క్వాన్ని కలిగించే సంగీతరచనలు. ఆ యా మట్లు గానంచేసే కథకులు 📢 దాసుగారి కళాహృదయాన్ని అర్దంచేసుకొని గానం చేయడం అవసరం.

అయితే ట్రీ దాసుగారి శివ్యపరంపరలో వారి. వ్యక్తిత్వాన్ని అనుకరించినంతగా వారి కళానంబ్రు దాయాన్ని సాధన చేస్తున్న వారలు అరుదు అయి పోయే రనిపిస్తుంది. నేడు పలువురు వాగికధకులు తమ వారికధాకాల ఉపాలలో రక్తి కలిగించక పోలేదు. అయితే ట్రీ దాసుగారు సృష్టించిన నృత్యగీత వాద్య సమ్మేళనతో కూడిన ఉత్తమ సంబ్రవాయాన్ని నిలజెట్టే అర్హత చాలావనకూ లోపించిందని చెప్పవచ్చును.

కొందరు కేవలం పాటమీదే అధారపడు తున్నారు. మరికొందరు కేవలం కాలకే పం కబ్లుగ్ల తోనే కథ కంచికి పట్టిస్తున్నారు. నేడు హరి కాధా కాలకే పాలు శుష్కరాజకీయ ఉపన్యాసాల లాగ బోలో స్వతంత్ర ఖారత్ కీజె, గాంధీమహా అనందించడానికి పమి మిగలకుండా ఉంది. కొన్ని కాలకే పాలు చవకరకం సాహిత్య ప్రసంగాలలా పరిణమించేయి.

్రజలను పదోవిధంగా ఆకర్షించడేనుకాదు ఆ ఆకర్షణ ఉత్తమ కళాసం పదాయాన్ని అనుస రించినప్పుడే ఉత్తమకళారూపంగా "హరికధ" శాశ్వితంగా నిలుస్తుంది.

With Best Compliments FROM

SRI LEELA MAHAL

VIJAYAWADA * GUNTUR * VISAKHAPATNAM.

K. P. V. Shaik Mohamed Rowther & Company, Shipping, Glearing & forwarding Agents, and Stovedores.

41, LINGHI CHETTY STREET,

MADRAS-1

Post Box No. 1264.

PHONE 22761 (5 Lines.)

Branches at:

Nagapattinam. Kakinada. Masulipatam, Guntur and Karaikal.

Agents For:

The Scindia Steam Navigation Co, Ltd., Bombay.

The Shipping Corporation of India Ltd. Bombay-

The Jayanti Shipping Company Limited, Bombay.

The United States Navigation Co., Ltd., New Yark.

The United Arab Maritime Co., Alexandria.

Esso Standard Eastern Inc.

Coastal and Overseas Service.

Regulr cargo service to Coastal Ports of India/Burama.

India - U. K/Continent

India - Black Sea

India — U.S.A

India — Far East

India - Australia

Passenger and Cargo Service.

Madras/Singapore

Madras/Andamons.

జీవిత సంగ్రహము

— 🌡 వాజపేయాజుల వేంకటరవుఱయ్య

కంగ తీ నారాయణ దాసుని గానవిళారదుని యుడగానాఖ్య కళా జ్ఞాననిధి విమల చరితము తీ నారాయణు డొగండె చెప్పఁగ నేర్చున్.

ఆ॥వె॥ ఆతఁడెన్ని విద్య లక్యాస మొనరించె నన్ని విద్యలందు నారితేరి నట్టివారె కానీ యమ్మహామహుగాధం జెప్పంజాల రొరులం జెప్పనేల?

చంపక మాలిక.

అతని శతండె సాటియగు ဘာ၀ုလုံး နာက္မွန္သား ၿ၀မည္တြာ **မ**ွန္မာ న్ని కి నమబుద్ది ₹ాలియయి వాగ్జిత పర్ప కులాధి నాధుఁడై చతురత యడగానకృతి సంతయమున్ రచియించి 👫 కృసం తతికవి నేర్పి సర్వజన**ా** ఘనతోషణరీతిఁ దక్కృతి ಶಕತಿನಿ ಹಾಡಿ ಯಾಡಂದಗು పద్ధతిం తా నొవరించి చూపి గ క్ষ్రితమతులైన పండిత కవీశ్వర గాయకరక్న గర్వవ ජ**ූ**ජනවලිහා වස්ජ ජව නංකීර సమ్మ 🕯 Krac mod సం ಕತ ಕಗತಕ್ಷು ಕ್ಲಾ ಯುಗದ್ಪತ್ತ ಮನಹುಸ್ತಿ ಹುಗ್ ಹಿಂಗಿ ಸಂ

న్కృత ముఖనైకళావల విశేవముగాం గృషిండేసి యన్ని టన్ గృతమతియే కృతార్ధుడయి కీ_ర్తి లతాంగి మనోహరుండునై యశుల విరాగియే యశుల కందని బ్రహ్మపడార్ధమందు శా శ్వతముగనుండు నా ఘనుని చారు చరిత్రముం జెప్పళక్యమే?

అయినను నారాయణదాసు వంటి పుణ్యక్లోకుల చరితంబు రచించుట పాపడయ కారణం బగును. కాన నందులకు గడంగితిని.

్రాలయణదాసుగారు ఖారద్యాజన గొత్తులు. అన్యగొత్తులందుంగూడ శాదిభట్లగృహ వామము గలవారు దివిల దావిడులందు గలరు. అందుచేతనే త్రిదాసుగారు "త్రిమదజ్ఞడాదిభట్ల" యని దానికొను నావళ్యకత యేర్పడియె. త్రేవేంకట చయనిగారు దానుగారి జనక పాదులు. వీరు వండితులు, పౌరాణికులు, ఖాస్కరారాధ కులువై విరాణిల్లుట్ యేకాక దేవళాషయందు "ధనంజయే విజయ" మను మహాకావ్య కర్ణేయె రాణించివారు. కాని యాకృతి ఖలమగుటం బ్రాబా కమునలేదు. వేంకట్ చయనిగారు "బొడ్డముడి" యను తమ పొలమున నౌకమాయి త్రవ్వించుపైడ నెప్పటికిని అలదర్భనము గాకపోవుడుచే నువర్ణ ముఖ తాళవుతముపై గంగనుగూర్చి నుతించుచు నొళ యష్ట్రకలబ్రవాసి యామాతి వద్దకువచ్చి యొనిమిదవ శ్లోకంబు వఠించునప్పటికి జలావిర్భావ మయ్యోనట. కీనింబట్టి యాఘనుండమోఘ వచస్కుండని తెల్ల మయ్యాడిని.

వేంకట చయనిగారి కొకప్పడు ఉయవ్యాధి పట్టుకొనఁగా ఖాస్ట్ర రారాధనమున దానింటో గొట్టు కొనిరి. ఆ సమయమున వీరి ధర్మపత్ని నరసమాంబ గర్శవతియేయుండి త్రిచాసుగారిని ప్రస్తవించెనట, అది కారణముగా వేంకట చయనిగారు కుమారునకు మార్యనారాయణయని పేరు జెట్టిరట. ఇంటనంద అును త్రిచాపుగారిని సూరన్న యనియు, సూరి యనియు విల్పుచుండెడి వారంట. కాల్మకమంబున జెరిగి పెద్దయై యాసూరియే సర్వ జగన్మనో పారులై తీ నారాయణడాసుగారై విరాజిల్లి రి.

ఒకప్పు డజ్జాడకొక యతీళ్యరుడు రాగా నాస్వామిని దర్శించుట కనేకులు పోవుచుండుట చూచి తీరాసుగారుకూడ రెండు పువ్వులుగై కొని స్వామి యొద్దు కేగి వానిని సమర్పించి నమస్కరించి రంట. ఆస్వామి తీరాసుగారిని చూచినలోడనే, యూతంతు మహావిధ్యాంసుండును, మహాళగవ దృక్తుండును కాగలడని పలికి రెండనంటి పండ్లను కోర్కె ఓక కాటిని ప్రసాదించిరట. తరువాతం గొంత కాలమునకు ఆ సన్యాసి యూహించినట్లు తానుగారు మహావిధ్యాంసులుగను మహాళ క్తులు గను విరాతల్లి యానేక యతగాన ప్రబంధములను రచించి, తానిని మహానథతలో కాడి యాడి యునేక లతల అనులకు తోతాడిపర్వం తొనర్ని వారలు బన్మికుండునే కగనదృక్తు లనిపించు కొనిరి.

ఒక నాడ్లు వేంకట చయనిగారు పువర్ణ ముఖ నదీతీరంబన తమకుగల యొక భూఖండమును దున్నించి వంగనారు కాతించు చుండగా జీడాసు గారు కాలుండయ్యు "నాయనగారూ! మీరు కడు జ్రమపడి వంగనారు నాటించుచున్నారు. కానీ వరదలు వచ్చినచో నీ నారంతయుఁ గొట్టుకొని పోవునేమో" యన నాయశుభ వాక్యంబులకుఁ దండిగారు కుపితుతై తీడాసుగారిందిట్టి ఆట్టు పట్టుకొని వంచి పీపుపై నాలుగడచి యేటిలోబడ ద్రోసిరట. తీడాసుగారంతట నేడ్పుచు నొడలు గడిగికొని తల్లి యొద్దకు బోగా నామెయోదార్పె నట. అమ్మరునాడేటికి వరదలువచ్చి యానా రంతయు గొట్టుకొని పోయెనట. వేంకట చయని గారావార్త నానించి కుమారుని వాక్సుద్ధి కాళ్ళర్య పడి "నాయనా నీవెప్పుడిట్టి యపళకునపు" మాట అడ వద్దని బోధించి యాతని మిగుల లాలించిరట.

్రాణానుగారు నుందర దృఢగాత్రులు. కిత వాతాతప వర్ష్ణబులకు అంకని వారు దబ్బపండు పంటి మైచాయ గలవారు. నమవిళ్ళాంగులు. మందహిన ఖానుర్ణపన్న వదనులు. మహిష్ఠతం బుల నవల్ల నెక్కుటకుగాని వాపీకూప తటాకాదుల వెరపింతయులేక యాదుటకుగాని వెను దీయని థైర్యము గలవారు. గొప్పబుద్ధిబలంబును, నసాధారణశ క్రియు. నమిత పరిశోధనా స్ట్రిప్తియు గలవారు. భూతదయు కలిగిన కాంత న్యఖావము గలవారు. భూతదయు కలిగిన సాహిత్య పారంగతులు. ఉళయఖాపలలో నసమా వాశుకవిత్య రచనా ధురంధరులు. పేయేల, వీరాదర్శ పురుషులనందగును.

అప్పటి విజయనగరము కేవం విత్యానగరముగా నుండెననుట యతిళ యోక్తి కారు. పురంబన నెచ్చటు జూచినను సండితనళలే. ఎందుజూచినను వీనుల విందగు పాటకచ్చేరిలే. మహోరంజకములగు కాన్ను వాదముల తోడను. నేత్త్సవంబులగు నాటకముల తోడను భజనల తోడను వివిధడేపోత్స ములతోడను నగరము మార్క్స్తోను చుండెను. ట్రీ దాసుగారు బడిలో నేర్పుకొను విద్యకంటే నగ రంబును జూచియు వినియు నధిక విద్యను నేర్పు కొనిరి. బడి పరీతలలో ఫస్టుమార్కులకై ప్రాయం త్మింపక దాసుగారు పండిత నదస్సులకు గానసభ లకును హోజరై పండిత గాయకులను అనుకరించుచుం బాడి బారకంటే నెక్కుడు చాకచక్యమును కావ్య తను బకటింపు కొచ్చిరి. కాలేజీలో నెపుడైన నుపాధ్యాయులు రాకుండిన విద్యార్ధులెల్ల రు ట్రీ దాసుగారి చుట్టునుమూగి వారి పద్యములను పాటలనువిని మిక్కిలి యానందించు చుండుట పరిపాటి యాయ్యెను.

మొత్తమునకు శ్రీదాసుగారెంత నిర్ల ఉ్యముగా జదివినను 1883 లో మెటిక్యులేషన్ పరీతలో నుత్తీర్లులై రి. ఈ విద్యార్ధిదళయందే శ్రీదాసుగారికి శ్రీగురశాడ అప్పారావుగారును, శ్రీగిడుగు రామమూ ర్తి పంతులుగారును మిత్రులై రి. ఆ కాల ముననే కాలేజీ ప్రిన్సిపాలు శ్రీచంద్రేఖరళాడ్ను గారు స్వర్గస్టులుకాగా శ్రీదాసుగారు ఆశువుగా చక్కని పదబంధమును, భావమును గల పద్యములను జెప్పి తను గురుళ క్రిని పెల్లడించుకొనిరట.

అంగ్ల విద్యకు స్వ్రై చెప్పిన తరువాత ్రీదాను గారు పవలే కాక రాత్రులందుగూడ తమ స్మ్మగామమగు నజ్జాడలో స్మ్మగృహంబున నాముదపు దీపము నొద్దఁ గూర్చుండి నిడాదూరులై యొన్ని గ్రంధముల బఠించిరో చెప్పజాలనుు. వారి విద్యా స్త్రి యట్టిది. తగిన మేధాశ్ర్తి సంపదయు వారి కబ్బియుండుటచే సంస్కృతాంద్రములందే కాక ఉద్దా, ఫారసీ, అరబ్బీ మున్మగు నీతర ఖాషల యుందుగూడ వారు తగినంత పాండిత్యమును సంపా దించి యా యా ఖాషలయందరి సారస్వతంబునం గల రసంబును గూడ వాకంకంబుగు బ్రోతి ఎమా విజ్ఞానంబునకొళ నూత్నమగు వెన్నె పమకూర్చు కొనంజాలిగి.

కథ జెప్పనారంభించిరి. ఛ్రత్యురమున దాసుగారు పండిత పామర రంజకముగా కథాగానము చేసిన యనంతరము బరంపుర నివాసియు, పేరెన్సికగన్న న్యామవాదియునగు అజయంతి కామేళం పంతులుగారు త్రీదాసుగారిచే దువచరితమును కాడించుకొని విని యైదు రూప్యములనిచ్చిరట. దానికే దాసుగారు పరమానంద భరితులుకాగా పిమ్మట దాసుగారు అంబరీష చరితమును బాసి కోతృజన రంజకముగా కాడిరి. అంతట పంతులు గారు దాసుగారికి సింహంతలాటములను వేయించి శాలువుల నొనగి ఆరువందల రూప్యముల నిచ్చిరట. నాటినుండియు పంతులుగారును, దాసుగారును సోదర పేమతో నుండిరట

జూటికా ప్రశంస

విజయనగరమహారాజుగారి దీవానగు జీప్పైనత్స జగన్మాధ రాజుగారు పీఠకా పురాధీళ్యరులగు గంగాధర రామారావుగారికి మిక్కిలి ప్రియ మిత్రులు, జగన్మాధరాజుగా రొకనాడు తమపీధి యరుగుపై గూర్పుండి దారినేగు త్రీ దానుగారి నీడించి పిలచి "జుట్టుకాగుగ దువ్వినాడవు. పిఠా పురరాజుగారి కొక పరిచయలేఖ నిచ్చెదను. అచ్చటి కేగి నీ కథ రాజుగారికి విన్పించెదవా" యన "చిడ్డమల్లో" యని త్రీ దానుగారు విలాసముగా ను త్రగమునంగిరి. అంకట దీవానుగారు శిఫారసు త్ర రము భాయించి దానిపై దమ ముద్రవేయించి దానుగారి చేతనిడుచు "వెడలెదవుగాని యచ్చట నీ జుట్టు జాగ్గత్తగ జూచుకొన వలయుండువూ" For

᠔᠕ᢩᠿᡇᡥᡛ᠋ᡎᡮᡎᡮᡎᡮᡎᡮᡎᡮᡎᡮᡎᡮᡎᡎᡮᡎᡎᡮᡎᡮᡎᡮᡎᢤᡎᢤᡎᢤᢤᢤᢤ

STEEL STRUCTURES. FERROUS AND NON-FERROUS CASTINGS AND MACHINING WORKS

Manufacturers of:

BARBED WIRE

CONTACT:

KOWTHA BUSINESS SYNDICATE (K. B. S.) PRIVATE LIMITED.

95, BROADWAY, MADRAS-1.

PHONE: 21817

FACTORY:

INDUSTRIAL ESTATE, A-1 UNIT, PADAMATTA (KRISHNA DT.)

PHONE: 6327

Registered Office:

KOWTHA BUILDINGS, GOVERNORPET, VIJAYAWADA

PHONE: 6315

^^

యని మందస్మితముతో హెచ్చరించిరి. జాహ్మణు అపై కోపము వచ్చినప్పుడు వారి అట్లు కోయించి పంపుట గంగాధరరావుగారి కలవాటు. "మాజుట్టున కొంత మాత్రము థయములేదని ఉందాసుగారు పాలగా నుడిపి యుత్రము గైకొని పీఠకాపుగ మునకేగి యచ్చటి కుక్కు- లేక్వరాలయమున నొక హారికథను చెప్పి యచటి దివానును మెప్పించి కోటలోని కాహ్మానింపఁబడి రెండు హారికథల గానముం జేనెను.

అంతట రాజుగారు 🐧 దాసుగారి [వతిఖా విశేషములను గొనియాడి పేరన్న గారి ప్రక్రపాట లడ్డ్డు పెస్నీరు చెల్లి నట్లున్న దని బ్రహాంసించిం. తరువాత నొకనాడు రాజుగారు పేరన్నగారిని 👣 దాసుగారిని ఆస్థానమునకు బిలిపించి సగౌర వంబు గూర్చుండ నానతి **నొసంగి** సేవకునిం**బి**లిచి కై జానుం దెమ్మవిర్గ. అదివిని 🐧 దాసుగారు జగ న్నాధరాజుగార్ "జూటీకా ప్రశంసి' నొకమారు స్మరించి మందస్మిత్తవదనార విందులై కూర్చుండిరి. అంతట 👣 రాజుగారు ప్రకంటుగ నై కారు మీదుగా మూడువందల రూపాయలు ్రి దాసుగారి దోగటబోసి "మీకు సంతుష్ట్రియా ? అసంతుష్ట్రో ద్విజో గప్ట్లు అనిరి. అందుకు త్రీ దాసు ాగారు "సంతుష్ట్ణ ఇవపార్ధివః" అనిరి. అందులకు రాజుగారు హెచ్చుగవచ్చు నవ్వుఁ బట్టణాల రైరి. మటియు నౌక యమూల్యమగు శాలువను (శీ దాసు గారిపై గప్పుచు ''దీని శేను కలకత్తా నగరమున కేగి నప్పుడు కొంటిని. నేఁడు ప్రాతులగు మిమ్ము కల కరించితిని. సంతుష్టియా?'' యనిగి. అంమలకు దాసుగారు మందస్మితముతో " మహ్మాపథూ ! నా కెప్పుడును సంతుష్ట్రియే. ఒక రన్న మాట్ పె నౌకమాట యనుఓ నా స్వఖావము. అది నేను - తప్పించు కొనఁజాల నై తిని. చమింపవలయు ననిరి.

తానికి రాజుగారు మిక్కిలి సంతోషించి "ఇట్టిఖహు మానమును మీకు తార్షికముగా నిచ్చెద" మనిరి.

ఒక నాటి కాకినాడ గానసభలో దాడిణాత్య గాయకుఁ డొకడు పల్లవి కాడుచు దారుణంబగు నసహ్యాంబగు రణగుణధ్వనిఁ జేయుచుండ క్రి దాసు గారచ్చటికి వచ్చి కొంతతడ వాగానమును విని తమ బ్రియాకిష్యుడైన క్రీవాజ పేయయాజుల సుబ్బయ్యన్ "ఓరీ! సుఖ్బా! ఆ మువ్వురచ్చట నేమి చేయుచున్నారురా" యని పల్లవిఁ కాడు గాయకుని జూపుచు నడిగిరి. అందుకు 🕻 సుబ్బయ్య గారు "స్వామీ వారు సంగీతముఁ ఖాడుచున్నా" రని సవినయంబుగ విన్నవించెను. అదివిని 📢 దాసు గారు "ఆ! పమంటివి! వారు సంగీతము ఖాడు చున్నారా? తిన్నగా బరికించితివా? అది సంగీతమా? గ్రామ్లలాటయా?" యనిరి. అది యాలకించి సమీప వస్టు లెల్లరును కడుపుబ్బ నవ్వ నారంభించిరి. గాయకునకు సఖారంజనమే కర్తవ్యముగాని పెద్ద గడబిడ యొనర్పుచు వాతరోగమున నేలబడి తన్ను కొను గొడ్డువలె గింజుకొని సకలాంగ వైకల్యముఁ బకటించుట పాడిగాదని క్రీదాసుగారి యఖి ప్రాయము.

ఒకప్పుడు రాజమహేంద్ర నివాసియగు నొక సంపన్న గృహస్టుడు కుళకార్య సందర్భమున ఓ దాసుగారిని, బెంగుళూరు నాగరత్నము నాహ్వా నించిరి. నాగరత్నము కూడ తన పాటకు రమ్మని సగౌరవముగ వర్తమానము చేసియుంటచే టీదాను గారేగి నాగరత్నముపాట కొంతసేపువిని "కాలా మణి! తరించితి" వని యఖనందించి తిరిగి వచ్చుచు తమ బ్రియశిష్యుడగు టీ వాజ పేయ యాజల సుబ్బయ్యతో" చూచితవా ఆడుది కావళీ కాని కృతిగాని పాడునప్పుడెంత సాగసుగా నున్నదోం వల్లని పాడునప్పుడట్లున్న దా" యనిరిం.

క్రిడానుగారు బందరులోని పంతులుగారి మేడ మీద నికయప్టావధాన మొనర్ఫిరి. టిక్కెట్లు పెట్టగా నానాడు ఖర్చులుపోగా దాసుగారికి మాట యెనుబది రూప్యములు మిగిలినవట. ఆ నాఁడు క్రిడాసుగారు రెండు చేతులతో రెండు తాళము లను వైచుచు బల్ల విఁఖాడి సఖాస్తారుల నెక్కుడుగ రంజించిరట

ఒకమారు \bullet రాసుగారును బేరన్న గారును, బక్కావాద్యముల వారిని వెంట బెట్టుకొని మహా రాజుగారి భవనమునోకిగిరి. దాసుగారు చందన్నదవ മന്നാസ് \mathbf{g} \mathbf{s} \mathbf{x} \mathbf{x} \mathbf{s} \mathbf{s} తిలకంబుదిద్ది జుట్టుముడికి బూలదండఁజుట్టి మెడ నౌక పుష్పమాల ్రవేలుచుండ బట్టుపంచే ధరించి నడుమున \mathfrak{A}^{n} క బనారసు కండువా జుట్టి కాళ్ళ గజ్జెలతో తేతనొక శ్రీరామపట్టాభి మేక చిత్ర పటంబు దాల్చి సఖారంగమున కేగిరి. అంత దాను గారు చేతనున్న చిత్రపటంబు నౌక కుర్చీపై నుంచి దాని నౌక ఫుష్ప్రమాలచే నలంకరించిరి. వెంటనే మహారాజు గారొక పుష్పమాఠికను గైకొని స్వయముగ 🜓 దాసుగారి మెడలో వైచిరి. వెంటనే దాసుగారు ప్రార్ధన క్లోకమును కమాచి రాగమున ఖాడగా రాజుగారలరి "యువర్ మ్యూజిక్ ఈజ్ వెరీ స్వీట్ '' అని పొగడిరి.

ఒకప్పడు దానుగారానందగజపతి యొద్దనుల్లా సంబున పల్లవి ఖాడుచు నొక సంగతి వేయుగా రాజుగారు మితిమీరిన సంతసంబున పదీ యింకొక సారి యా సంగతిరానిండనిరి. త్రీదాసుగారు కొంచె మాగి మంద మలయానిలుం డొకసారి హాయిగ పీచుట గమనించి మలయా నిలు నుద్దేళించి పదీ మరొక్కసారి " యనిరి. బ్రాభువు తారు సంగీత సారస్యము నెఱింగినవారును, విశేషించి త్రీదాసు గారి పాట వర్గించి నేర్చిన సాధారణ గానముకాక్ సహజగానమగుటచే వేసిన సంగతి మరల వేయుటకు శక్యము గాదన్న సంగతి నే నేతింగిన వారగు టచే సంతసించి యూరకుండిరి.

1904 లో జెంగుళూరు సందౌక గొప్ప గాయక నభ యయ్యాను. దానికి భరతఖండము నలుమూ లలనుండి గాయకవతంసు లాహ్వానింపబడిం. దాసుగారును ఆహ్వానితులై పేరన్న గారితో నచట ేకిగిగి. అందు దినమున కొక గా**య**కుని పాట కచ్చేరి జరుగుచుండెను. ఒక నాడు 🕙 దాసుగా యడగాన కథాకాల ఉపము నిర్మయింపబడెను• దాసుగారి లయజ్ఞాన పాటవము బెంగుళూరి వారికి పరిచితమగుటచే దడిణ ជីళమునఁ బసిద్ది కెక్కిన ద&ణామూ ర్థి పిళ్ళేగారిని మృదంగ వాద్యమున కేర్పాటుగావించిరి. 🐧 దాసుగారానాడు రుక్మిణి కల్యాణము జేస్పు చుండిరి. కథా మారంభమైన ొలడి సేపటికే మార్గంగికుడు తన్నపాగల్ఖ్యమును జూపుచు లయలో దాసుగారిని మీం చు నట్టు వాయింప దొడం**గెను. వాని యౌద్ధత్యము**ను గు రైంచి 🖢 దాసుగారు 🐷 పెతాళమున నొక క్రైన నె 💆 కొని యొక గతిలో ఖాడుచు మరి యొక గతిలో దాళము వైచుచుండిరి. అపుడు పిళ్ళాగారికి మృదంగముపై జేయి. పడకుండెను. (శ్రీ దాసుగారు నాలుగైదు నిముసము లట్లుపాడి సఖాధిపతుల**వైపు చూచి తి**రిగి మాగ్దంగికునితో "పమి ద**డిచామూ** ్త్తి' అనిరి. "సామీ! జాగాదొర కుట లేదని యాత డుత్రరమొసంగెను. అంత దాసుగారు ' నరే. నాసంగతి నీకును, నీసంగతి నా కును ఆవగతములయ్యే ఇక నైన ఔద్ధత్యము దక్కి సరిగా వాయింపు "మని జాగా వెల్లడిగావించికి. అంత నుండి యా తఁడు వినయంబున ఖాగరూకుడె వాయించెను. 🜓 దాసుగారామీదనొక గతిలో

జాడుచు మరియొక గతిలో దాళము చేయుచు మూడవగతిలో నృత్యము చేయసాగిరి. సఖవారు మిక్కిలి యాశ్చర్యపడి చాసుగారిని వేనోళ్ళ నుత్తిం చిరి. (శ్రీదాసుగారికి నాటి నుండి 'లయ బ్రహ్మం' బిరుదము నలు**మూల**ల **వ్యాపించె**ను

1922 లో జీదాసుగారి కేకలవ్య శిష్యుండును బరంపురము కళ్ళికోట కాలేజీలలో తెలుఁగు పండి తుఁడునునగు [శ్వసుమ_ర్తి కృష్ణమూ_ర్తి యను సం గీత సాహిత్య విశారదుడు పాగ్వతీ పరిణయమును ಯಹಗಾನ | పబంధముగా రచించి % ದಾಸುಗಾರಿ ಕಂ కిత మొన క్నెమ. ఆ సందర్భమున శ్రీదాసుగారు సభ ತೆಯಿಂದಿ ಕೃತಿ ಸ್ಪಿಕೃತಿಗಾವಿಂದಿ ಯಾ ಕವಿಕಿ ಬಹು మతు లాసంగి యాగ్రంథము నచ్చొత్తించిరి. కృతి సమర్పణ సమయమున కవి చెప్పిన పద్యము.

> " এল্ডাঙ্কের ম মম্রানেম আঁ నఖినందన మాచరింప గృ **ప్లాయని** పల్కరించి **హృదయం** బలరించెడు నట్టి యాగురు ్రపాయున కాత్మశుద్దిగ దీరం బగు గౌరవ మాచరించు ఓ ట్లాయని చింత సేతు ననయం బనుర క్రిని ϕ క్రియు క్రులన్. అను<mark>ఫమము</mark>న్ స్థిరం<mark>బును</mark> దిగంతపరీతము నిర్మలంబునై తనరు భవద్యశంబునకు దద్దయు గౌరవబుద్దితోడజం ్రదువకటు **మాలుపో**గటు ఖిదోయని తెచ్చితి గావ్యకన్యగన్ వినుతిగ నాడు భ క్త్రి మెయి వి[పకుల్ద్హ భ ్స్వీకరింపుమా!

మును, శిష్యునకు గల గురుభక్తిని దెల్పుచున్నవి. ్రిక్కిరిస్త్రీ కూర్పుండి యాలకించు చుండ నొక జమీం

పూర్వ మొకప్పుడు "ముబ్రహ్హణ్యఆయ్యర్" అను దాడిణాత్య విద్వాంసుడు రెండు చేశులతో దాళము. ವೆಯುಕು ಪಲ್ಲವೀ ಕಾಡಿ ಯಾಸ್ಟ್ರಪ್ಟ್ ಕುನ್ ವೆರಿಕ್ಸ್ ಕ సువగ్ల ఘంటా కంకణము బహుమతిగా నంది యది. చేసికొని విద్వదవలేపంటున ఆంధ్రదేళ సంచార మొనర్చుచు విజయనగరమునకు వచ్చెను**, అపుడు**్ ్రిదాసుగారొక సభజేయించి త్రత్య విద్వత్సన్ని ధానమున వాతని ప్రజ్ఞావి శేషంబు బ్రస్తుతించి "మీరు మూడు నాలుగైదు తాళములతో బల్లవిఁ ఖాడఁ గలరా? యని యా నిద్వాంసు నడుగ నా పండి తుఁడు నావలె రెండు తాళములతో బల్లవి బాడిన **వా**రిని నేనెందును జూ**చియుం**డలేదు. నైన నున్న యొడల నా ఘంటా కంకణంబు దీసి<mark>పె</mark> చెదనని " పల్కెను. అంతట 🔥 దాసుగా రచంచల φ ರ್ ಖಲಂಬುನ $\overline{\mathfrak{Z}}$ ದು φ ಳ ಮುಲ φ ನಲ್ಲ ನಬಲ್ಲ \mathfrak{D} జాడి వినిపింప నాళ్ళర్యచకితుఁడై తన వీర ఘంటా కంకణంబును విసర్జించి 🔥 దాసుగారికి నమస్క రించెను. అప్పటినుండియు దాసుగారికి "పంచ ముఖిళ్వర" అను బిరుదము సార్థక మయ్యాను.

ವಿಜಯನಗರಮುನ ನೆಕೆಪಿಟ ಜರುಗು ರಥಯ್ಬಾಕ್ శ్వనంబుల కేగునప్పుడు 🜓 దాసుగారు పదిరూపా యలు కానులుగ మార్చి మార్గమున కిరువంకల సక రుణంబుగ యాచించు చుండు బిచ్చగాండ్రకు దాన మొనర్చి మిగిలిన కొలఁది కానుల**ో నొక** ెలంకాయ గొని **య**ది దేవుని కర్పించివచ్చుచుండె డి వారు. అంతుహింసను ప్రోత్సహించుట యగునని తోలుజోళ్ళ వాడ నొల్లకుండెడివారు. అట్టి యఖి । పాయముతోడనే కొమ్ముదు ప్వెనల నెన్నడు వాడె డువారు గారు:

ఈపద్య ములు దాసుగారికి గల శివ్యవాత్సల్య కాకినాడ గానసథలో నొకప్పుడు జనులు మిక్కిల్

దారుడు కూర్పున్న పెద్దలనందఱను బ్రోసికొనుచు వచ్చి మున్మందు కూర్చండి కొలదిసేవటికే లేచిపో యెన్ను. త్రీదాసుగారదిచూచి యా జమీందారు గారీ యౌద్ధత్యమును సహింపజాలక యాతుడు సభ వీడి యానరికి వెళ్ళిన పెంటసే "పుట్టగసే చచ్చుఓడ్డ యాలోకమన కేలగళ్ళెనో యే మనుభ వించెనో యా యాశ్వరునికే యెరుక" యని వితర్కింప సభ వారందరు త్రీ దాసుగారి ఖావమెఱింగి కడుపుబ్బ నన్ని యానందించిరి.

ఒకప్పడు రాజమహేంద్రవరమన ఉందాసు గారి హరికథ విని డాక్టరు పాలకోడేటిగురుమూర్తి గారు బ్రహ్మిండమైన ఉందాసుగారూ! తమరీ మను మృన నింతటి యుడ్పై స్వరంబన ఖాడుట్ ప్రమాద కరము. చెప్పన గుండెయాగిన నాగిపోవచ్చు "నన తీ దాసుగారు "నాకంతటి యుడ్పమ్టమా? హాకధా కథన నందర్భమున నాబ్రహిణంబులా హరిలో తీన మగట్ కంటె గావాసిన దేమున్న" దనిరి. మరి యొక సమయమన మరియొకరు "మీరు పెద్దలై నారు. ఈపాటికి హరికథ జెప్ప మానుకొనటమంచి దన" నాది యైసాకమైన లౌక్యవృత్తిగాదు పరమే క్వర గుణగానము. దీనికి విరమణమన నెట్టిది: యాంవట్టివ మిట్లజరుగవలసినదే. మరణముననే దీనికి విరమణ" మని ఈ దాసుగారనిరి,

లోకమున నందర కుండు నల్లే క్రిదాసుగారి కిని గొన్ని యలవాట్లుగలవు ఎచ్చటికైన నేగు నప్పడు సుళకునమున కెదురు చూడ కున్నను దుళ్ళకున మౌనెడల లోనికేగి తులసీ ప్రదత్తిణముల నొనర్చి వచ్చెడి వారు. పేరన్న గారు స్వయముగా గూర్చిన పుష్పమాలను త్రీ దాసుగారు హరికథా రంభమున జామే స్వయముగు దమ మెడలో వైచు కొను చుండె హిరు హరికథకు చెప్పటకు బట్టు వ్రస్త్రము వెనుక దమ్మైవ్వరు దాకరాదు. కథా కాలజేపముఁ జేయునపుడు నడుమ నడుమ దాసు గారు గోత్రీరముల దాగు చుండెడివారు,

"మహిష హో బధ్యాయ" బ్రొంద మెట్టి వారికిదగు నని తీ అనంత పంతుల రామలింగస్వామి వార డుగ "నీళ్యరునకు దక్క నన్యుల కాబిరుదము చెల్ల దనిరి. ఉదే క పూరిత చిత్తమున మత్సాహవళమున దోచు రమ్య ఖావములకు చిత శబ్దముల గూర్పుట రచనయను దగును. కాని తక్కిన దంతయు దుక్కును దూగరము ననదగునని తీ దాసుగారి ఖావము. అట్టి రచనకు నెవ్వడు సమర్థుడో యట్టి దాని కెట్టి బిరుదముల నెందడగరని తీ దాసుగారి నిర్మి కాఖ్యపాయము. కాదేని కమ్మని ముక్కుపొడి కేయుగల వాని కై నను "మహిమహో పాధ్యాయ" బిరుద మొసంగ వచ్చునని తీ దాసుగా రెక్క సక్కెముగు బల్కింరి.

విశాఖ పట్టణము జిల్లాలో లక్క వరపు కోట గామస్తులోక నాడు క్రీ దాసుగారి నాహ్వానించిరి దాసుగారి నారికథ యనువా ర్తవిని యా చుట్టువట్టు వార నేకులు వేలకొలుదిగ వచ్చిరి. జనకోలా హాల మెక్కుడగుటచే క్రీ దాసుగారు హారికథు జెప్పు టకు వీలులేక పోయెను. అంతట వచ్చియుండిన జనులందరు నొక్కసారి క్రీ దాసుగారి దర్శనమైన జేసికొని పోయెదమనీరట. అంత నాసభ నేర్పాటు గావించినవారు దాసుగారి దర్శనమున కర్మణా టిక్కట్టు నీర్నయించిరట. అట్టు లైన ఆనాడు క్రీ దాసుగారి దర్శన మహోత్సవమునకు మారురూపా యలు వసూలయ్యెనట.

1943 ప్రాంతమున జయపురము నుండియాహ్యా నము రాగా శరీర దౌగ్బల్యమునం జేసి త్రిదాను గారు రాజాలనని నిరాకరించిరి పేగన్నగారు పేయి రూపాయలు నిప్కారణముగ నదలుకొను చున్నామని విచారింపగా (క్రీ) దాసుగారు " మన మిదివరకు గడించిన పేలుండిపోయినవా? ఈ పేయి మనల రడించునా?" అని పేరన్నగారి నూరడించిరి.

్ర దాసుగారు తమ యాంద్ర లల్లా సహ్మాస్ట్ర గంథమును స్వీయధనంబుతో నచ్చి త్రింపు దలం చిన సమయమున విజయనగర వా్రవృ్లు,నుద్యో గులును కలసి శ్రీ దాసుగారికి ఎనుబదియన జన్మ దినోత్సవము జరిపి సన్మానింపు దలంచి వారికి దెల్పిరి. అంతట దాసుగారు " నాక నేక సన్మాన ములు జరిగినవి. కావున నాకు సన్మానముఁ బొంద పలెనను అపేశ లేదు. నేను నాయిరువదవయేట హరికథా కథన మారంభించితిని. కావున నా హరి కథకు మష్టిపూర్తి మహోత్సవము గావింపుడు నేను కూడ మీతో పాల్గానియెద" ననిరి. కాని సన్మాన సంఘమువారు ద్రవ్య సేకరణకు బర్యటించు చుండ గనే బ్రహ్మీభూతులై రని విని హాతాశులై రి.

తానుగారిని సేనించి పారికథలను నేట్ఫకొనిన బారనేకులు గలరు. బారిలో నలుగురు మాత్రము కొంచెము హెచ్పు తగ్గుగా గురువు నవకరంపం జాలిరి. శ్రీ వాజ పేయయాజుల న బృయ్య గారును, శ్రీ నేమాని వరహాలుగారును, శ్రీచిట్టిమళ్ళరంగయ్య గారును, శ్రీనేతి లత్మ్మీనాళాయణగారును, శ్రీదాను గారి శిష్యులలో బ్రముఖులు అందును శ్రీదాను గారి నంటి పెట్టుకొని యుండి యెన్ని యో మారులు బారి కథలకు వంతంబాడి హంగొనర్పుచు బారి న్రైన విలాసమును లెస్సగా గనిపెట్టి చూచి యళ్యసించిరి. వీరు దాసుగారి పెక్కువిధముల నమ కరింవం జాలిరి. కాని శ్రీదాసుగారి కంఠమాధుర్య మును మాత్రము సంగ్రహింపలేక పోయిరి, సంగీత సాహిత్యముల కవినాఖావ సంఖంధము గలదని జ్రీ దానుగారి ఖావము. కేవల సంగీతమునకే పాధాన్యత నొనంగి సాడుగాయకులున్న నం. హారీ కధకు లన్నమ త్రీ దానుగారి కేవగింపు. అట్టి వారిని త్రీ దానుగారు మిక్కిలి గర్హించుచుండెడి వారు. గాన విద్వాంసులమ్యు సభలలో ననేకులు "మఘాధేవ సంబో, ఓరాగవా పంతమ్యాలరా, బృంహెకైన కెలుసునో, మొదలగు అవళబ్దములను బల్కుచు త్రోతలకు క్రీనను రవంతయేని కెలియం జేయక పిళాచ్చన్నులవలె ఖాడుచున్నారని త్రిదాసుగారెంతయో ఖాధపడెడివారు."

తమ గ్రంథముల నీతరులకుఁ జూపి వానిమై వారివారి తొలిపల్కులను ప్రశ్వలను బ్రాయించు కొను నఖ్పిపాయము ఈ దాసుగారికి లేనేలేదు. "నీరంకుళ్యా కవయ్యం" అను ఖావముగల తీ దాసు గారి కట్టిపనులు వెంగళిపనులని తలంపు. కాని ఈ దాసుగారి "ఉమరు ఖయ్యాము" విజయనగర మహారాజ్ఞి ప్రోత్సాహామున బ్రాయబడుటచే రాణి గారా గ్రంథము నచ్చొత్తించి డాక్టరు యస్. రాధాకృష్ణగారికి బంపి వారిచే తొలిపల్కు బాయించిరి. ఆ పలుకుళివి.

"I was greatly struck by his varied talents, remarkable linguistic equipment and technical Power of versification..... I am tempted to congratulate him on Performance which taking all things in to account is certainly astounding."

అంత్యసమయమున (శ్రీ దాసుగారు జ్వర్మగస్తు లయ్యు పారిస్మరణ మొనర్ఫి రే కాని తన వ్యాధిని గూర్పి యేరికిం జెప్పరైరి. ఒకసారి తమ కుమారై వచ్చి తమ మంచముకడ నిలచి కంటందడి పెట్టుటుం జూచి "అమ్మా! ఏళారింపకుము. నేను కోరుకొన్న గాని నాకు చావుందు. నీకేల ఏచారము" అని

నెట్టి యాయాసము నెఱుంగక నానందమున బహ్మాభూశులై రి.

" కుతినతి నసపునరావ

్రతే" యనుచుఁ బలుకు వలుకు తధ్యమయేనిన్ హితుఁడల నారాయణ దా

సు తరించెను మరల నతనిఁ జూచుట యెట్టుల్.

అను కీజాకే. చెళ్ళపిళ్ళ వేంకట శాస్త్రాగారి పద్యమిట స్మరణియము. మహార్షి చంటి క్రి దాసు గీయం కామ్ వాగ్లోపీ కృపయా నికాంతమ్ గ గారి బోలు సంగీత సాహిత్యరస స్వరూపులు "నళూతో నళవిప్యతి" యనుట సాహసో క్త్రికాదు.

ದೆ ಗ್ಯಮು ಕ್ರಾನಿಗಿ. ಆ ಸಾಟಿ ಗ್ರಾತಿಯ (ಕ್ರಿ ದಾಸು (ಕ್ರಿ ದಾಸುಗಾರು ಕಥಾಕಾಲಹೆ) ನಂತರಮು గారు భగవంతుని జంతించుచు **కాంత** చిత్రముతో పఠించు మంగళ మిచట వాయుట యొంతేని నముచితము.

> సర్వభారతీయా అపి మైత్యా మోదంతామ్ ఉర్విమండల మనవరతం కృతయుగ ఫర్తావ_ర్తం ಶಾಮ್ ವಾಗ್ಗೆಬಿ s_j ಪಯಾ ನಿಶಾಂತ δs_i ಶಾಗ್ಗೆಬಿ కృపయా నితాంశమ్.

చ్చినత్సర మీదృగ్గానసథా వ<u>చ్</u>చేషు తాయం లామ్ పతత మాసేతు శీతనగం సక్సంగ గుణా వాగ్గేవీ కృపయా నితాంతమ్.

ឌ្8 ₹ మ్

With Best Compliments

FROM

SREE KALANIKETHAN

1586 TOBACCO BAZAR SECUNDERABD (A.P.)

<u> F</u>aaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaa**a**

WITH BEST COMPLIMENTS FROM

EastIndiaIndustries (Madras) Private Ltd., 30 498, MINT STREET, MADRAS-3. AII AII

MANUFACTURERS OF:

POLYTHENE & PAPER LINED HESSIAN BAGS OCEAN KRAFT WATERPROOF PAPER THREADLINED WATERPROOF PAPER POLYTHENE SHEETS & BAGS ALLUMINIUM FOILED PAPER WATERPROOF FLAT FILES BITUMINIZED MESSIAN HESSIANLINED PAPER WAXED PAPER **AGASTHOID** ETC.

Telegrams: TIYENKEY

Phones: 20091

51268

000

* శ్రీ ఆదిభట్ల నారాయణదాస హృదయము *

— శ్రీ ఓరుగంటి నీలకంఠ**ళ**స్తే

పందొమ్మిదవ శాతాబ్ది తుదిపాదము మొదలు యిరు వదవళ తాబ్ది మొదటి పాదము ముగియువఱకు మన ఖారతదేశమునందు త్రాపి ఆంద్రదేశమున వేద విద్యకుగాని జ్యాకరణ తర్క మీమాంసాది శాగ్రమ్మ ములకుగాని సంగీతాది లలితకళలకుగాని శిల్పాదు అకుగాని యెట్టిలో పమును గానరాదు. కాని ఆ నాడు విదేశీయ పాలన మహిమచే అనసామాన్యము నకు తాతీయవిజ్ఞానమున కొంత యనాదరము పొడ చూపనారభించి విజాతీయాచార_్ ఖాషావ్య**హి**రాను కథణము ఆరంభము కాజొచ్చేను. బ్రహ్మనమాజాది మతములు చెలరోగు చుండెను. ఈ స్టితికితోడు అగ్గ <u>జర్ల ములలో సత్ పరిపాలకులు లే క పోవుటచే</u> దార్శిద్యము పొడచూప నారంఖించేను. కొలది కొలదిగా విద్యశ్రీణించి ఆలసత బలిసెను.

ఇట్టి సంకీర్ణ నమయమునందే 🕑 నాళాయణ దాసావతరణము. కుటుంబము వేదవిద్వత్కుటుం బము, తండి పేరొందిన సరససాహిత్య పారంగ తుడు. తల్లి వివేక సంపన్న యగు విదుపిమణి, నహ[ూ] దరులు వైదికలోకిక విద్యాపరులు, తల్లిదండుల ఇత్ప్రవృత్తి మహాళాగ్య విశేషముచేతనే ఈ మహా ఖాగుడు నిజముగా కారణజన్ను డెనాడు. జనకుని కడనే తన విద్యాపదేశము. అదియైనను కావ్యపతన [४వణమాత్రమే. విద్యలయవ్వయగు తన ఎల్లికడ ಶಾರಾಣಿಕಾ ದಿಶರ ಗಾಥ್ಬಾಕುತಿ.

ఆనెడి న్యాయముచే నామమాత్రమగు జనకుని సహజముగదా! ఇందువిశేషమేమనగా తానుగనిన

యుపదేశమే ఈతని సకలవిద్యలకు నిదానమైనది. " [వేపేదీరే[పా క్రనజన్మవిద్యాం" 🐧 దాసుగారి స్వరూప స్వఖావములు నెటింగినవారెవ్వరును ఈ మహానుళావుడు గురువులకడనెట్లు శుబ్రూప చేయ గడగునను నెచ్చేరువునందక పోరు.

ఖాణ్యమును గడపి కొమారమున బ్రావేశించు నరికి విజయనగర వానము వీరికి లభించెను. అది 🎏 విజయరామగజపతి - అనందగజపతుల సమయము. పాక శా న్రైము మొదలు పగ్రబహ్మ శా న్రైము వఱ కునుగల సకల $\mathbf{v}(\underline{\chi})$ ములయం దేగాక, గాంధర్వ కళలయందును కొమ్ములుదిరిగిన దిగ్దంతులు ఆ ఆస్టా నమునగలరు. ఆసమాన్య విదుపీమణుంగు గణికలు. నాటక సమాజములుగూడ అందు వెలయుచుండెన్ను ్రవభువులు గూడ సర్వవిద్యలయందు నారితే**రి**న నరససాహిత్యచ్రకవర్తులు. అట్టిచోట త్రీదాన ప్రతిఖా వల్లరికి సునీ రూ ఢ విశాలావలంబనముగ బహు ▼ాథోపళాభావిభాజమానమగు మహి పాదపము దౌరకీనది ఇక అది స్వేచ్ఛగా బ్రాకుట కెమ్మి కొదువ? నరసులగు విద్వత్ప్రత్స్ముల సత్కారముల నానా దేశములనుండి వివిధ విద్యత్త యంధు పారంగతులగు మహావిధ్యన్మణులు వచ్చు. చుండిరి. సుమేధనులగు 🐧 రాసుగారు ప 🕶 🐠 ములో ఏ పండితుని బ్రహంగము అయినను దానికి హాజారే స్వచ్ఛమగు పదార్థమే వర్ణములో సంబం ్లి "ఉపదేశను పేడ స్థే విద్యా సత్పాత్రనంగతాం" ధించిన ఆ వర్ణమునంది ఆ వస్తురూపము నందుట

విద్యను దనలో తీర్హింప జేసికొని స్థిరముగా **నొన** రించు కొనుటయే.

ఈ కారణముచే 🔥 దాసుగారు తార్కికులలో కార్కికుడ్డు, వైయా కరణులలో వైయాకర ణుడు, మీమాంసకులలో మీమాంసకుడు, కవు వైదికుడు. నటకులలో నటకుడు, హారిళ్రులలో హరిభ క్షుడుగానయి తన విశ్వరూపత్వమును బ్రక టించు కొనుచుండెను. కావుననే 🚺 దాసుగారు దన గురువుగాం బర మేళ్వరునే స్తుతించెను.

"ఎవఁడు బ్రక్తువనదగిన వాఁడెవని యిచ్చ కడ్డులేకుండు నెవఁడు సత్యస్వరూపు డాదికారణ మెవ్వఁడీ యఖలమునకు నట్టి సర్వేళు మద్దురు న్యాళయింతు"

(మార్హం డేయ)

ఇట్లు సకల కాన్న్రపాండిత్యము సకలకళాకేళ ల్యము బహుఖాషావేత్తృత్వమును స్వృపతిఖాతి ళయముచే సంపాదించుకొనినను 🜓 దానుగారు తనను ఒక మహాళ క్రునిగానే ఒక భ క్రి ప్రబోధకుని గానే ప్రకటించు కొనెను. తనమేధాక క్రికి ధారణా ళ్ళి సహకరింపగా గురుముఖమున కొన్నివత్స

రములు మిగుల్మక్షమచేసి ప్రాన: పున్వముగ చింత నము చేసినగాని యవ్ర్హోధముగాని పైయాకరణ సిద్ధాంత కొమువీ గ్రంథమువంటి శాస్త్ర్మగ్రంథము లను దాను స్వయముగ స్వళేముపీ విశేషము చేతనే యవగతము చేసికొని జీర్ణింప జేసికొనిన లలో కవి, గాయకులలో గాయకుడు, వైణికులలో వారని మా గురుపాదులు మహామహోపాధ్యాయ ్రీతాతా సుఖ్బారాయ శాస్త్రులవారు చెప్పు చుండగా మాకు అత్యంతాళ్ళర్యము గల్గుచుండెను. "ఇది యెట్లు సాధ్యమా!" అని ఇట్టి మహామేధావి దన్ను నర్వతంత స్వతంతుడగు ఒకమహి పండి తునిగా బకటించుకొనక ఒకథక్తి పబోధకునిగా మాత్రమే ప్రకటించుకొనుటకు కారణమేమని పలువురకు సంశయము గల్గును. కాని 🔥 దాస హృదయమును వార్మిగంథములమబట్టి గమనించి నచో దానాక మహాళ క్ష రూపమున నుండుటయే తనకు సర్వవిధముల అభిష్టమను విషయము గొచ్చ రింపక మానదు.

> "అరయంగా నకల క్రుతిస్తృతి పురాణాద్యర్థ సారంబుగా ప ల్మరు నా శ_క్తికొలంది చూచి తతుదకిమై దూఢి గైగొంటి సం

HARDADADADADADADADADABETADADADADADADADA

With Best Compliments:

M/s. MEHABOOB KHAN AND SULEMAN KHAN

TOBACCO EXPORTERS,

GUNTUR.

వరణాంభోధిఁ దరింవఁ జేయుటకు యుప్పడ్ఫ్తి దక్కన్య మీ నరల్లోకంబన తేదుపాయము **ത്**തു ഈഗൃതായരാ

(సూర్యళతకము)

అనివారే కంఠరవేణ జెల్పుకొనింి. తన విజయ నగరాాస పమయమున | పపంచముతో దనకు సన్ని హైత్త సంబంధమును గలుగాజేసికొని జమల యాళ్యంతర ఖాహ్యాచి త్రముల నన్ని ంటను గ్రహింప గల్లెను. దానినిబట్టి అత్యంత పవ్చితమగు ఖారత ದೇಮು ಎಂಕ್ಕ್ರಪ್ಪ್ರಮಾಯನ್ ವರಿಸಿಕ್ ನಿ ಮಿಕ್ಕ್ಲಿಶಿ ఖేదపడెను. చూడుడు...

> "వర్లా: సంకల్లా: టీయోవిచల్లా: వేదా: వరీ ఖానితా: గావః క్రూరవిభ&తా: ఋషిమతం ళూమ్యాం విని ఉపితమ్ కన్యాళుల్క మ పేడితం ద్విజగణైక, నీతాళ్వ వృత్తిం నదాం, ధిక్ధిక్ ఖారత వర్ష యోగ మధునా కిం వర్ణ నీయం మయా"

(క్రీ హారిక థా మృతము)

తనకు భగవాను డన్ముగహించిన ఈ విద్యా తైళవమును దాను జీర్ణింప జేపికొని లోకమున కాటున్నారు. మార్జులు జీర్ణింప జేపికొని లోకమున భ క్రి పబోధమును గావించియే తాను కరమేశ్వ థారాధనమును ధర్మ్మవబోధమును తద్ద్వారా ఖార తోద్దరణమును చేసి కృతకృశ్యుడను కాగలనని డాము సంపూర్ణముగ విశ్వసించిరి. కావుననే...

"ఆపహోమ ప్రత్రానే: తపసానహిళక్య తే । కాకుం త్వదీయ మాహిత్మ్యం భక్తైన పరమేశ్వర" (ప్రాంకథా మృత) చున్నది.

చేయుట క్రీనములను ఖాడుట తదవుకూలమగు నేదో వాట్యముచేయుట దక్క ▼ట్ర్తియమగు పద్ధతితో జరుగుటలేదు. విద్వాంసులగు వారట్టిసమా చేశములలో కాల్గొనుట ఆరుదు. కావున ఆద్ధానివి సంస్కరించి చతుర్విధాభినయములతో సంగీత సాహిత్యాది శాన్న్రసమ్మేళనమున పండిత పామర జనరంజకముగ ఉత్తమపారమేశ్వర లీలలను కథా రూపమున గానము చేయుట యుత్తమ పద్ధతితో గూడిన భ క్త్రి ప్రబోధమని జీచాసుగారు నిర్ణయిం చుకొనిరి. కావున నూతన ఫక్కితో సోపజ్ఞముగ నౌక హారికథను సంతరింపవలసిన యువసరము చారికి కలిగెను. అందుంకు దన లో కానుభవము శాన్ను పాండిత్యము కవితాశ క్రి మున్నగు వలయుసామ్మగి నంతను ఘటింప జేస్తి "హర్షికథిను నిర్మించిరి. ఖారి సందర్భ**ము** ననుసరించి ఆన్య శాడ్ర్మ విషయములు గూడ చెక్పింపబడును. కాని యా కాన్ప్రగంథ మునకు ప్రధానవ్యవదేళముగా ఖ్యాకరణమనియో తగ్కమని యో యలంకారమని యో నామము పర గుచుండును. ఉజాహకణముగా వ్యాక్త్ క ర ఈ గ్రాంథమునందు కాణా**డ్యా**దితరళా<u>న్</u>తు చర్చయు. ధర్మ \mathbf{r} ్రమ్మగంథముల \mathbf{q} ుందు ఆర్థ \mathbf{r} మే \mathbf{r} విష**య** చగ్చయు పరగుచున్నను బ్రధానముగ్ల నా గ్రంథ మెద్దానిని చర్చించుచుండునో ఆ కాష్ట్ర నామమే ఆ గంథమునకు గల్గుచుండును. ఇత్త ళాన్న్రములా శాన్న్రమునకు అంగములగును. అ क कार्याति (గంథములలో జహుశాన్ప్రచర్చు మగుట్టి హరిక థానామముతోనే వ్యవహరింప బత్తు

అని నిర్ణయించుకొనిరి. కానీ ఆ వాడు క_కి సకలశా(న్న ఏజ్ఞాకలు లోకవృత్తాన్నాను సంతా బ్రహ్హాధమనఁగా మేళ తాళాలతో పదో భజనము తలు, ఇవరంజైకముత్తిగు మధుధో క్రుల్లతో గ్రాంథర్లత్

నమును గావించి లోకమునకు మహానందము సమ కూర్పు మహాశవులుండ వచ్చును. కానీ 🔥 దాను గారి యందరి విశిష్టక యేమనగా పైలకణాసు లన్నింటితోపాటు సర్వలడణ సంవన్నమగు తమ గంథమును దామే రంగముపై తమదివ్య శారీర ముతో థక్తితాండవింప నవరసములొలుక ఎట్టి విషయము నై నను ్రోతలకు సాజాత్కరింప జేసి తన్మయులనుగావించుట. ఇయ్యది భ_క్షిబబోధకు వకు అత్యంతావశ్యకమగు లడుణము. కావుననే

"హరిర్యడైకు పురుషోత్రము స్మృతః మహేళ్యర న్ర్యైంఖక ఏవనాపరం, ద్వితీయగామీ నహిళబ్ద పవం" (కాళికాను) అనునట్లు "రాసుగారు" అనుశబ్దము నాఠా ಯಣದಾಸುಗಾಠಿಯಂದೆ ಯಾಗರು ϕ ಮುನದಿ. ϕ ξ అడణము నిట్లు నిర్వచించిరి.

" కేవల సాత్ర్మికాహారనిరతుడు. సూ నృత హాక్కు, అహింస్మావతుడు, సకలభూతదయాపరుడు

చ్రక్స్ పజ్ఞాఒలంకృతుడు, ప్రతిఖాశాలి, నృత్యగీత్ విద్యానిపుణుడు, సుందర మధురఘనస్ని గ్లో గంఖర కంఠుడు, త్రిస్థాయి గమకాలావ చతురకర్ణ పేయ విలంబిత మధ్యద్రుత అయ విశేషాపూర్వాత్యద్భుత్ స్వరకల్పనాల నుప్పు కోవిదుడు, సర్వతం త్ర స్వతం తుడు, సార్వలౌకీకుడు, సహజ పాండిత్యము గలవాడు, సకలజగన్మోహానా కారుడు, దినదిన ည်ဆင္ကသား လေဆာင္က တာနန္းပြဲေတာ့ ထုံအစုဆာစုစင္ကန దిళావకాళుడు, శ తాయువు. స్వచ్ఛంద జీవనుడు, నద్యశ్శత గ్రంథక గ్రం సంస్కృత్పాకృతానేక దేళ ఖాపావిచిడడుడు, సకలవిద్యారహస్య కోవిదుడు, చతుర్విధాభినయ పరవశీశృత నానామహేరాజ సఖా స్తారుడు, ప్రతిధ్వానవిరాజితదివ్యశారీరుడు, సజ్జన విధేయుడు, సర్వపృధ్వీపతి బహూకృతానే కాపూ ప్రబోథకుడెట్టివాడు కావలయునని వి చా రించి ర్వానుపమి కాథరణాలంకృతుడు, పతతసంతుమ్మడు సహ్మాసాధిక్మియశిష్య సంసేవ్యమాన పదకములుడు, మహేకవి-గాయక వైణిక నటసార్వ భాముడు, పంగీత సాహిత్యోళయ ప్రతిభావిశేషములచే జగ

TEL: GOLDLEAF

PHONE: 117

Quality Jobacco Suppliers

Cupalli Seetha Rama Rao & Co.,

TOBACCONISTS

POWERPET - ELURU.

దేక పండితుడు, అగు శివఖాగవతు డొకడే ఆగము నందు దేదీప్యమానముగ వెలుంగువాడు" 🔥 హరి కథామృతోపోద్ఘాతము-తెలుఁగు సేంత)

ఇందరి లకుణములలో పెక్కులకుణములు ఖాగ వతుని కళ్యావక్యకములైనను సహజపాండిత్యుడు శళాయువు వశీకృత నానామహీరాజ సఖాస్తారుడు మున్నగు కొన్ని మాగ్రము స్వాతికయ సంపాదనము వకు మాగ్రమే పేర్కొనబడినట్లు చెప్పవలయును. పది ఎట్లయినను జైని పేర్కొనబడిన లకుణము లన్నియు అన్యూనముగ శ్రీ దాసుగారి యందొప్ప చున్న వనుటకు ఎట్టి సంచేహము గూడలేదు.

వీరు తమ బ్రాపింగ్రామునందును ఎచ్చటనో యొకచోట తమ్ముగూర్చి—

"— అథరద్వాజగోల, భవులమాదిభట్టస్మార్త మైదికులము

ధరణి నమ్మ నారాయణదాసుడ**్రడు.''** (రుక్మిణికల్యాణము)

ఖారద్వాజనగోతుడు, పేరూరి దావిడ స్మార్డ్ పై దిక బ్రాహ్మణుడు" (పేల్పవంద) అని సగర్య మ గ దెల్పుకొందురు. తప్పు పై దికధర్మాఖి మానియగు పై దిక్ బాహ్మణునిగా బ్రత్ గ్రంథము నందును దెల్పుకొను వీరు శిష్టాచార వీరుద్ధము లుగా జేర్కొనబడు కుళలవ (నృత్య) గాయనాదులు బ్రానముగాగల యీ హరిదాసత్యము నెట్లు చేలమైననెడి సంజేహమ కలుగక మానదు, కానీ వారి విశాల దర్శనమున గాయనత్యము వేదవిహిత ధర్మమే, కావున వారు హరికథామృత గ్రంథాది యుందు "బాహ్మణో వీణా గాథినౌ గాయకో బ్రాహ్మణో ఒన్యో గాయేత్ ! తస్మా ద్విద్యాన్ పేవవదేశ్, వీవనృత్యేత్ చానకామాఅసై ప్రహాణ త్రక్షుక్తి, య ద్వీ డా శ్రియావా వత్రదూపమ్ వీడాఒ పై వాంతో" అను కుతివాక్యమును "వీడావాదన త_శ్వ: టుతిజాతి విశారద: తాలజ్ఞ శాృ ప్రయాసేన మోజమాగ్గం నిగచ్ఛతి"

అను స్మృతి వాక్యమును జేర్కొని యెట్టి ట్రాతి స్మృతి ప్రామాణ్యమునుబట్టి గాన నృత్యములు రెండును బ్రాహ్మణ ధగ్మమునకు విరుద్ధములుగావని నిరూపించిరి, ధర్మము నష్టపాయమగుచు ఖారతీయు అందఱు కేవల భౌతిక వాదులే యగుదు రేమో యను సందేహమును గల్గించు నిట్టి కరాళ మగుకాలమున సకలజనములను వశుల గావించు కొని భక్తిపరులనుగాను ధర్మపరులనుగాను గావించుటుకు ఈ హరిక థా బ్రహ్ ధమే తన యవశ్య క్రామ్య ధర్మాచరణమని తీరాహుగారు ఖావించిరి.

"శుర్వే త్తి పశుర్వే త్తి పే తెగానరసం ఫణిం। కోపే ్తి కవితాతత్త్వం శివోజానాతి బానవాం."

"పొందుగ నిశ్ను కాడట, కుందప్ప ముక్కెట్టి పృత్తిం గొల్పింపకు న న్నుం దయతో నారాయణ, కందళితానంద మూలకంద ముకుండా."

"ంేలి లౌకిక దంథము, లందన నామనసునిల్పక ననవరతము నిన్ జెందింపుము నారాయణ, కందళి తానంద మూలకంద ముకుండా."

"మచ్చికన్నను నీముచ్చటల్ పాడసీ, లేనిచో మనికి చాలింపనిమ్ము."

అని తన యిష్ట్ర వమును వేడుకొనిరి. "సతాం కేవాపి కార్యేణ లోకస్యాధానం మత"మ్మను తలంపుగల పీరు తమవలన లోకమున కుపకృతి

కావలయుననియు పరమేశ్వర కీర్హనమే సదా చేయ వలయుననియు తమ జీవిత కాండగా దలచెడి వారు: దానికై హారెల్లక్పుడు—

"కన్నత్స్లో ఆదిశ్రీ ఖాలాత్రిపురసుందర్జీ........ ౌంల్సీ తెలియని నరపళువన నేను సర్వజగదుపకా ರಮುಗ್ ಶ್ ω ಯಗ್ ನು ಹೆಂಡ್ಲು ನನ್ನು \overline{z} ುರುಮು, ధగ్మమార్గమునుండి నన్ను జారిపోనీకు మో జగ న్నాతా'' (జగజ్జ్యోక్తి) అని పరదేవత ననవరతము చేడుకొను చుండెడివారు. తమ జీవితము సర్వజగ దుస కారsము sావలsయునను sిరిక sయంsయుదాత్రమయినది! ౖబాహ్మణాభిమానముగల తాను నారాయణరూపమగు జగమునకు ఎల్లప్పుకు ఉపకృతి నొనర్పుచు సేవించుచుండుట చేత జగద్దా సుడన \mathbf{x} నా \mathbf{f} \mathbf{w} \mathbf అయ్యేను. వారాకాండించు విశ్వస్వరూప మెట్టిదో గమనించినచో వారి నిష్కలంక హృదయము తేట పడగలదు.

"మహీం గడ్డునే కమశ్యమున మానవులందఱు నౌక్కరీతిగా సహనము నర్వభూతదయ సత్యము జ్ఞానము గల్లి యొండొరున్ రహి ననుకూలదృష్టుల ననారతమున్ గమఁగొంచు సౌఖ్య మీ యిహమునఁ బొందుచుంట ని క నే బరికించెడి ఖాగ్య మె న్లుడ్ " (అంబరీమ)

''జంగమజీవులెల్ల మఱి స్థావర భడణచేసి చేడ్క లు ప్పాంగు బరస్పరంబు హితముం ఖచ్ంపుచుఁ జావులేక ని వ్డంగాని దైవళక్తులయి జ్ఞానవిభోగములన్ సమాన్మత్రె **కంగున మన్నయ**ప్ప **థళిరా** సుఖయించెద నెమ్మనంబునన్."

దాసుగారి స్టాకృతి చాల చిత్రమైనది. వారు చిన్న తనమునుండి తమ తం|డిగారికడ నుపదేశము

With Best Compliments from: UNITED ENTERPRISES 5, MISSION ROW CALCUTT-1. Gram: "GROWELL" Phones: Off. 23-7800 GALGUTTA Resi. 66-2689

ゆゆゆゆゆゆゆゆ

నందినది సంస్కృశఖాష. ఆ కాలమున నందఱచే ఖారతీయఖాషలలో నత్యం కాదరమును గాంచినది గూడ నదియే. తమ సహాధ్యాయులు న్యాయ తీర్థులు తర్కవేదాం కాచార్య సార్వభాములు, కాముగూడ సర్వవిధముల గీర్వాణఖాషా మహోది దధిని తఱచి లోతు గనుగొన్న మందరము. అయి నను తమకేలకో తెలుగునందిం కాన కి! అందునను ఆచ్చతేంబగునందు హెచ్చిన మెచ్చుదల!

"తెలుగు వారలకున్ దేటతెల్లముగను దెల గులోనెల్ల విద్దెలు దెలుపనెంతు అన్నివిధముల ననుగాంచు నాంద్రదేశ మునకు నాయచ్చియున్న యప్పనముదీర్తు" (జగజ్జ్యోతి)

అని వీరి ప్రతిజ్ఞ.

"మొలక లేతుదనము తలిరుల నవకంబు మొగ్గసోగుదనము పూవుందావి తేనె తీయుదనము తనువకేగాక పరమ సంస్కృతాఖ్య ఖామకేది "

ఆని బ్రహ్మించినారు. ఈ ముఖమానమింతటితో ఆగినదా? తమ సంస్కృత కావ్యములయండు ఆంద్రజాతి పద్యములగు సీసము, ఆట వెలంది, తేంట గీతలనుగూడ సంస్కృతమూ పానిష్క్రముల నాన ర్చిరి. మచ్చునకు.....

సీస-"కర్తా2 స్త్రీ కింపాజ గత ఇతి కృత్రమ, శాస్త్రాన్లో చింత నై శృంక్యమాన, పండితమ్మ స్టేషు వంచి తేషు చతుర, సంసృతిగణికయా సత్స్వ పీహా ఖాగవతాస్సువిళ్ళానహాతాఖల, సంశయాస్త్రావక చరణ కమల భజనామృతాస్వాచ పరవశా నిశ్వ ర, మార్లోషణేన సుఖ్య న్రి హంత।

తేజిగిజ తవదయాం న వినా త్ర్వధాతి కోఒపి భవతి న్రక్షయా వినా భ్రేమాంస్తు భక్తిమ్మతాంత రోణ నమ్ముక్తిర స్త్రి హేజగన్నాథ సంశ్రీత హృద్విబోధ."

ఇట్టి యాదరముతోడేనే బహుకావృములను ఆచ్చ తెలుఁగులోనే సంతరించి ఆఁధ్రవకానీకమున కందించిరి. తుదకు దన గ్రంథక రృత్యమునుగూడ

"విజయనగర మేలు తేని పాటల బడిపెద్ద చదు వరి మాటకారి పేరూరి యఱవఖాపని లయకాండ్ మిన్న-అజ్జాడాదిబట్ల నారాయణదాసుడుపెన్నెమ" (వేల్పువంద)

అని దెలుపజొచ్చెను. అచ్చ తెలుగు కావ్యములు సర్వజనావబోధను లు కాకపోయినను వారిదృష్టిలో తమ యాదరమున కే పాధాన్యము. నడిమి వైష్ణ వముగకు నామాలు మెండు గాబోలు!

ఈ మహామహాల దృష్టిలో స్వేపర భేదములేను. దోసిలియందలి కుసుమములు వామ దడిడా పడ పాఠము లేక యే ఉళయానా స్థిశలను లను వాసింప జేయునట్లు తమ్మాత్రార్థులను శిష్యుల నందఱకును పర్విడ్యాసుముగంధమును వాసింపు జేయవలసిన దే! దోప ములున్న ప్రడు వారలు ధన, అధి కార, విద్యా ధికులై నను లెక్క్ స్ట్ మారలు ధన, అధి కార, విద్యా ధికులై నను లెక్క్ స్ట్ మాకు దేప జాళనము చేయవల సినెదే! తీ దాసుగారు సహాజముగనే సునిళితలోక పరిశీలన శ క్రిగల వృత్తి. దానికితోడు పరిశీలించిన దానిని ప్రకటింపగల వాజ్పై పుణ్యము, ప్రకటించు వాక్కులను చందోబద్ద మొనరించు కవితాచతురత, చందోబద్దములను సుమనోహర గాత్రముతో తత్త దనుకూల రాగాలాపముల మేళవించి రసాను

బంధముగ్మహకటించు మోహననటనా సామర్థ్యము, అన్ని టిని మించిన నీర్కొగమాటము నీర్భయక లస్ రంగముపై ప్రకటించుట అను సుగుణములు గలవారట. వేనియంమను వీరికి స్వహరభేదములేవే లేదు. దేశమును శుద్ధిచేయుటకు ఇంతకం ఔ కావల సిన ది కేమున్నది ? కా స్థవమును చెప్పవలసి వచ్చి నచో పైగుణముల సమష్టిరూపమే 🔥 నారాయణ దాసు.

చిత్రకారుడు చిత్రఫలకమ్ము లేఖన ప్రతిబంధ కములుగానున్న అస్పిగ్గతాది దోషముల నపన యింపక చిత్రణమునకు బూనుకొననియట్లు వీరు తాము _[వబోధించు పారమేళ్వరభ**్తిని జ**నుల హృదయ ఫలకములైపై స్టిరముగా చిత్రించుటకు అందరి తు్దములగు హృదయ చౌర్మ్యములను తొలుత జాళనము గావింతురు. కావున 📢 దాసు గారి హరికథలన్నియు పెక్కుకకు దుఃఖాది సుఖాంతములుగ నుండును. తమ జీవితమును లోక మున భ_క్షిపబోధము కొఱకే యంకితము గాబింప ౌనంచిన యీ మహానుభావుడు తమ గ్రంథముల ఉ. "ఎన్నఁగఁ గోరనప్దలభియించును యందంశటను కాన్హా సమ్మితములుగ నీ బ్రహ్మే దము లను వెళ్లి ఓటియబో సెను. స్టార్ట్ పులా క న్యా చుమన దెలు**పబడిన దిగున విషయములను గమనించి**నచో

పాఠకులకు 🜓 దానుగారి. సునిశిత నరిశీల నాళ 🚉. దేశమును గూర్చిన హృద**యపేదనము, హారి** యాళయములను లోక మునకు బోధించిన తెఱగు సుస్పష్టమ కును. అందు తొలుత లోకపరిశీలనమును గాంచుడు ___

సీ။ "నిరుపేదలకుఁ గుక్కమురికి సం కానంబు, కోటీశునాలికి గొడ్డు టికము చేడనైన కురూపిఁ జేరనీయదు చెల్వ, అందగానికి లోనియంగు సున్న, మృష్టాన్న మారోగ్య హీనులకుండును,

దినఁ గలవారికిఁ దిండి లేదు, దాతను ముంగాళ్లు దన్ని యేంగును గల్మి కడులోఖి వానినిఁ గౌఁగిలించు

ఉన్న వారున్న దని యేడ్స్ నుర్విలోన లేదనుచుఁ గు దెదరు సిరిలేని వారు చూ డ నీలోకమంతయు కోకపాతము సత్యముం దయయుఁ గల్లిన జనముదక్కా (సావ్మితీ చర్మితము)

సంపద అాతిబొమ్మకున్ సమ్మ తపు ఆమాడ్కి, పెలుచన్ దనుగోరిన రాదు లచ్చి బల్

GAS&GENERAL TRADERS

SAVE TIME! AND LABOUR SAVE YOURSELF FROM SOOT AND SMOKE USE CALGAS.

Ideal for

Dealers: PRESTIZE ANE HOWKINS PRESSURE COOKERS ETC. 4th LINE BRODEPET, GUNTUR.

చేస్నులు మాచకమ్మకటు, చావక తీరని గూనివంపు లా 🤼 గున్నది స్వేచ్ఛలేని బ్రతుకో జనులార యిలోకేటి సౌఖ్యముల్ ." (సావిత్రీ చర్మిత)

"లోకం కోకవాతం చ సమ_స్తం" 🜓 కంకర్ భగవత్స్ద్ సూ క్రికిది వివరణము. ಅಕ್ಟು ವರ್ಮಾಜನಮುಶನಿ ವಾರಲಕು ವರ್ಮಾಜನಮು లేని సమయమున ఆ యా సాధనములు నమకూగుట గూడ కోకపాతువే! ఈ విషయము అందట మనసునకును పాత్తునట్లు హాస్ట్ర్మ్మ్ కాగా చెప్పబడినది.

(ా కారతదేశాతిశయము ౖ బాహ్మణాది చాతు ర్వర్థ్యములవారి స్వన్య ధర్మములైపే నాధారపడి ్రయున్న దనియు అట్టి, స్వధర్మముల ను పేఉంచి ాక్ట్రాహ్యాన్నేషములనుమ్మాత మవలంబించి నిర్వీర్యు అగుట చేత్తే ఖారతదేశము వినాళోన్నఖమైనదని ၂၂) ဆုံညှာရာစီ ထားမှုလာသာ—

్ భైగ్రవి మిక్ట్రాగతో పరమార్థ్ మెటు చిక్కు దంగము సేయో రంగుపాగాజుట్టి, దొంగలంచముపట్టి,

ాంగుచు మీసలు పెనవెటి

ఎంగిలైన కాకి కిడుబ్లోక తిన్నికావ్యి, **పెంగల్ సంపదలం గొను వా**రికి

సీక "నర్వుళుతి స్క్రృతి శాడ్ర్యంబులకు ಮುಶ್ಚಾತ್ರಿಕ್ ಎಕ್ಸ್ ತಿಂದೆ ನಿದ್ದಿ, సంతత జపతప సాృ్హధ్యాయ సత్య్మవతావనీ సురులచే'నల'రే నెద్ది స్వచ్ఛంద రాజ్యసంపదగల్లి పావన, చరితులాన్నవతుల వరలే **సెద్ది**

గణియించుటకు నళక్యం జైవం

కాలంబునుండి నాగరకత నిండె నెద్ది

మొదట దేవునియున్కి నీ భూజనముల ನಂದಅಕು ಸದ್ದಿ ದಕ್ಸ್ಪಾನ್ ಯಟ್ಟಿಕರತ ఖండమునఁ చెట్ట్లు చచ్చెడి కాలమునకు ముఱుగు పిందెలవలె నిస్టుపు ట్రై జనము'' (2004) (20)

"జవము భితయు" తపస్స్యాధ్యాయములమా ని ఖానినగాఁగోరు (ఖా**హ్మణుండు** ವರು ಶ_ ಕ್ರಿಯ ವ್ರಿನ್ಸ್ಗಳ ಕರಣ ಮುಲ್ [ಮಿಂಗು ಮ ౌర్యముల్ దొరఁగిన ఉాధిపుండు

"బాందికిందోడుగా భడించు బాహ్హణం ్ (పా పెనర్లి చే బీపుముక్క్యాచి

మునలిముద్దకుఁగడు ససిపాప \mathbf{f} ద్దపు \mathbf{o} బేరాసతోఁ జేయు పెండ్లినూచి

ൽ പ്ലൂ പ്രാഷ്ട്രായ വാട്ട് വാര് പ്രാഷ്ട്രായി വാര് പ്രാജ്യ വാര് പ്രാഷ്ട്രായി വാര് പ്രാഷ്ട്രായി വാര് പ്രാഷ്ട്രായി വാര് പ്രവേദ്രായി വാര് പ്രാഷ്ട്രായി വാര് പ്രാഷ്ട്രായി വാര് പ്രാഷ്ട്രായി വാര് പ്രാഷ്ട്രായി വാര് പ്രാഷ്ട്രായി വാര് പ്രാഷ്ട്രായി വാര്യവായി വാര്യ మాలి పాపాట వీదవకీలి యోగి ఖావిత గుణావిత్రాన్నిలోక్యదేవవ్రో? 🔭 🕬 యా శ్రీ కావన కేళి యయ్య్! వనమాలి" 🐬

ఆని సృష్టిక ర్ణాయగు పర మేశ్వరు నే యుట్టి దుస్టితి నెట్లు సైచుచున్నావని యడిగెను, ఔసు: ఆతఁడు భర్మసంస్థాపనమునకు జన్మించువాడు గోదా!

జగత్ప్రవృత్తి యంతయు సూనృత వాత్యము ్ (హరిశ్చ్రందో పాఖ్యానం) పై నే యున్న దనియు, అట్టి "సత్య మేవ జయశే" **య**ను జయశీలమగు సత్యముగూడ మ్లూన**మగుచున్న** ದೆಯನಿ ವಿರಿವಾರ್ಕ.

> ధనముల నాశించి తగని బేరము చెప్పు వ ర్మకునోటికి వడఁకి వడఁకి దీనుల కొంపలు దీసెడు ప్లీడరు ·· **కూ**టసా**డ్యంబులఁ గుందికుంది** మిగులలంచముమేసి నెగడెడు నుద్యాగి కలమునఁ గన్నీరు కార్చి కార్చి

సోమరి పోతులై సోదెలు వర్కౌడు మతగురువుల చెంత మాడినూడి

ఎట్టులుంటివి చెప్పమా యొల్లవేద సరసులం బొల్బు రాయంచ సాధుమైతి

స్మువతమ్ములముఖ్యంబ సూనృతంబ '' (హరిశ్చంద్రోపాఖ్యాన.)

మటియు సేవాన్పత్తి శ్వవృత్తిగావున పొట్ట కక్కు ర్తితో నెట్లో అద్దాని నవలంవించిన వాడును, న్యాయముతో ప్రవ్రంచుచు దనాపేరు సార్థకపఱచు కొనదగు న్యాయవాదియు ఇతరులకు చేత్తనై నంత యువకృతిచేసి నత్యప్రవృత్తి గల్లి ఉన్నంత వఱకు మంచిమార్గంబున చరింపవలయును గాని యది యేదో గొప్ప యుద్యోగమని దురఖ్యాసములకు లోనయి పేదకునోరు గొట్టి ధనమార్థించుట క్రి దాస దృష్టిలో మహాపరాధము. వారు అన్ని చోటులందు అట్టి పనులను త్రీవముగ విమర్శించెకి వారు.

> " పాలకులు దమ పెట్టు జీవనముకన్న రెండు రెట్టులు గుఱ్టంపుబండికొఱకు

సాని పాపకు వాఱియు సీసాల కొలుకు నిచ్చునుద్యోగికి కొప్పెచ్చు వచ్చు చెట్టు" (మార్కం డేయ చెర్చిక)

శా॥ " మర్మం బెద్దియు లేని మానవులకున్ బల్వాదు పుట్టించుచాన్ ధర్మస్థానములోన వారి దర్శనమున్ వ్యర్థంబు గావించుచుకా దుర్మాగ్గంబున న్యాయవాది మీష వెంతో కూట సాత్యంబులన్ నిర్మాణించెడి వారినాలుకల ఖండింపింతు ఖాపోజులన్ ' (సావి|తీ చరితము-యమవచనము)

ఇట్లుబహుళంగుల జమలలోని మాలిన్యమును గడిగి కడిగి ఇక భక్తిచ్చితమును వారల హృదయ కుడ్యములయందు మనోహరముగు జిత్రింప గడం గెడివారు. ఆ నాటి స్థితిని గాంచినచో అనుల హృదయములయందు భక్తిదక్క వేతొండుమార్గము చ్రసరించు నట్లుగానళాడు, అందువలన త్రీ తాను గారు "నహినించా" న్యాయముచే భక్తినే నర్వ విధములు బ్రబోధింపనెంచిరి అందుల్కై కాడ్రు

Tol: CHATBAPATI.

PHONE: 230 & 230-A

SHIVAJI POWER PRINTERS, (Regd.)

Central & Provincial Government Contractors and High Class Colour Printers.

SHIVAJI BINDING WORKS, (Regd.)

Account Books & Central Excise Books Manufacturers.

SHIVAJI & Co., (Regd.)

Wedding Cards, Files and Covers Manufacturers.

PROPRIETOR:

P. Ch. SUBBAIAH,

Paper & Stationery Merchant shivaji buildings, main BOAD, GUNTUR-1. (Andhra Pradesh) విరోధమెందైన నగపడినచో అద్దానినితాముళ్ళామ్మ జ్ఞూలుగావున శాష్ట్రీయముగ పరిహరించుచు నొక శాష్ట్రీయ బ్రహిళికను నిరూపించిరి,

క_క్తి పరామేశ్వరాను గ్రామా సంపాదనమునకు ప్రావసాధనమనియు అద్దాని వనుసరించిన కారలు తన్మపియతము అనియు ్రిఖగావానుడు తన గీత మున నిట్ల బ్రహ్హాధించెను.....

"మయ్యర్పిన మనోబుద్ధిం యోమదృక్తంన మేబ్రియం" (& , h, 12-14)

"మన్మనాళన మదృక్తోమద్యాజీమాం నమస్కురు । మామేవై వ్యసి సత్యం శేష్ట్రితిజానేబ్రియోఒసిమే (ళ. గీ, 18-65)

సకల సంసారోత్తారకమగు మహి మంత్రముగా పేర్కొనబడు చరమమంత్రము గూడ బ్రహనముగ సి ఖక్తినేగా బోధించుచున్నది.

"సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్యమామేకం శరణంబ్రాము ఆహంత్వాసర్వపాపేభ్యోమోకుయిప్యామిమాళుచం $(\cancel{\xi}.^{1},18.66)$

ఇట్టి భ కృణి శయమును గ్రహించి యేట్రి దాసు గారు కరమపురుపార్థ సాధనములలో ను త్రమసాధ నము భ క్తి యే యని తన్మగంథముల యందన్నింటి యందును నిరూపించిరి.—

" జపహోమ్మవతై ర్ధానెంతపసా నహిళకృతేం జ్ఞాతుంత్వదీయమాహిత్మ్యంభక్తై్యవపరమేశ్వర" (హరిక థామృత)

"పావ్యం కష్యం గవ్యం సవ్యం పాపయసి భక్త సంఘేఖ్యం దేవాం పితర సృష్య న్తి అహాగ్నిళ మమగ్రాహీణ తవ కృష్ణ" (హారికథామృతము)

సరించిన కారలు శ్రీ కృష్ణాన్కు గహము చేతనే భక్త సంఘములకు పడు తన గీత హావ్యక వ్యాదులు సిద్ధించుచుండు దదధీనులగు దేవ పితృతృ ప్రిగూడ సిద్ధిపాయమే. కావుననే దేవ కా ్తినమేటియం:" పితృ తృ ప్రికొఱకుు బృథకయత్మ మనవసరమని (భ,గి,12-14) ఖావము. ఇట్టి యాళయముతోడనే లీలాకుకులు సమస్సు దు తమ కృష్ణ క ద్దామృతమున—

> "సంధ్యావందన భ్రమన్ను భవతే భోస్నాన శుభ్యం నమః, భోదేవాః పితరళ్ళ తర్పణవిధౌ నాహం తమః తమ్యకాం, య్రత్యాపి నిమద్య యాదవ కులో త్తంసస్య కంసద్విషః, స్మారం స్మారమఘం హారామి తదలంమన్యే కిమన్యేన మే" (కృష్ణక ర్ణామృత) అని పాక్రుచ్చిరి. మఱియు జీవన్ము క్షుడనగా హారిభ క్షుడే యనియు నట్టి వానికిం గర్మాచరణ ముతో సంబంధము లేదనియు ఈ దాసుగారి సిద్ధానము.

"హరిరాజై డ్రాబ్జానం భ_కి రిత్యఫీ ధీయతో జీవన్ముక్తో హారేర్చక్తం కర్మణాన విలిప్యతో" (హరికథామృతం)

"హరి రేవ జగజ్జగ దేవ హరిర్హ్హరితో జగతోనహి ఖిన్నతనుః ఇతియస్యమతిః పరమార్థగతిః న నరో భవసాగర ము_త్తరతి"(హరిక థామృతం) కావున {హరిని జగదాత్మ స్వరూపునిగా ఖావించిన భక్తునికి సర్వము హరిరూపమే గావున ద్వితీయవ స్తువు లేక పోవుట దేం గర్మా చరణ మే "అవిద్యా నిగ్రదయా అంతు సంఖవింపదని ఖావము. దీనినే (శ్రీ దాసుగారు తమ _|గంథమునందు **థంగ్యంతరమున**

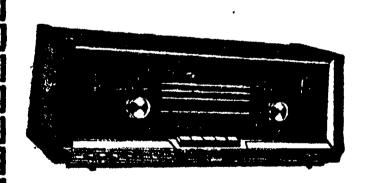
"జలేవిష్ణు. స్థలేవిష్ణు. విష్ణు: స్థావరజంగమా: అ నర్విష్ణు బహిర్విష్ణు: నర్వం (హారిక థామృతం) ్.. విష్ణుమయం జగత్"

్ అని సార్వాక్క్య ఖావమును నిరూపించిరి. ఇట్టి యభ్నిపాయమును వారు బహువిధములు గండములలో పేక్కుచోటల నిరూపించిరి. ఒకచో జీవుఁడవిద్యయను నిదాపరవశుడై నంసారమనే? స్వప్న మునుగాంచి యందు సుఖదుఃఖములతో దాను నానాయాతనల ననుళవించి తుదకు నవవిధ భ క్రులలో నొక్కటియాగు హారినాము (శవణము చేతనే మేల్కాంచి వా_స్త్రవికస్థితి నందోగలడని మనోహరమగు రూపకాలం కారముతో సుగమముగ చిన్న క్లోకముతోనే అధ్యాత్మ తెత్త్వమును దెల్పిరి.

စုန≼္သနာ္သွ္ ္ ဥသ**န**္သမွဳ

[కవణేన వసంళయం" (హరిక థామృతం) ఇందు విశేష మేమనంగా న్నిద స్వస్వరూపమును మఱుగు వఱచి అశా స్థవమగు నొక స్వఫ్మర్యాన మిథ్యాలోకమును గర్పించి అనునిం ఠాధించు చుండుట అందు ఆ జనుడు అనేకవిధముఖ భయ కాన్పడ్డె కలవరించుట సగ్వ్రపాణ్యనుళవ సిద్ధము. అట్టి స్టితిలో హితుడు నామధేయాదులలో బిల్లిచ్చి వానిని మేల్కొల్పి స్వస్థపఱచుట గూడ మనమ్హు గాంచుచునే యున్నారము. ఇట్టి సర్వానుభవ ముతో సంసామమను బోల్పి సంసారమిథ్యాత్వ మును 🐧 హరినామ ్రవబోధకత్వమును చాల సులభముగా సామాన్య జనులకుఁగూడ బేదా నై త త్వ మవగత మొదర్పుట. ఇట్టి సంసారస్థితిని దెల్పి ్రీ దాసుగారు సంసాగ తరణోపాయము , పైని ನಿರುಾಪಿಂವಿನ ಶಾಠಿಕ್ಷತ್ತೆ ಮುಕಟಿ ಮೆಗ್ಗಾನಿ ಯತ್ತರನು

Terrescribererescriber

PHILIPS MAESTOR

LOOKING

FOR

QUALITY ?

DEALERS

MIAN ROAD,

లగు కర్మాదు లెంశమ్మాతము గావని మనోహర ముగ నిట్లుచెప్పిరి ----

"హరిళ 💃 నౌక యైవ ్రపక టీతసంసార జారిధింతర 🛭 । ఇತ ರೇಣಕ ರೃತ್ತಿತ್ತ ಕೈ ನೆವನರ: ಮತ್ತುಲಯ ಶಿತ್ರವನಿಸ್ಟ್ನಾಂ" (హరిక థా)

కావున హరిళ_క్లియనెడి నావయే సంసారసము ్రదమును దరింప జేయును. కర్మయనునది ఆజ్యము **జంటిది, అట్టియాజ్యము సంసా**రమను నగ్నిని పెం హిందింప జేయునుగాని చెళ్లార్పదు. అనగా కర్మచేసి తత్పలానుభవముకొఱకు మఱల జన్మించుట. జన్మిం చిన పెనుక మఱల కర్మచేయుటయను నీ విధమున సంసారమును గర్మమఖివృద్ధి పఱచునేగాని యెంత మాత్రమును జల్లార్పదనిళావము, ఇట్టిళ_క్తిళా వము సేవ్య సేవక సేవారూపమగు భేదముతో నొప్పుచుం డుటచేతను భేదభావము సంసారహేతువని ស្រతులు దెల్పుచుండటచేతను **ఈ్డ్ క**్తి మోత రూపవుగు పరమార్థము నెట్లు పొందించును? అంతి సర్వత్ర "జ్ఞానాదేవతుకై వల్యం" "జ్ఞా త్యా దేవంముచ్య తే సర్వపాై పా తర 8 కోక మాత్మవిత్ " మున్న గు వాక్యళతసహ్మాసములచే ఆత్మజ్ఞానముచేతనే ఈ నంసార తరణ రూపమగు **మోక**్రపా ప్రి**య**గునని తెలుపుచున్న దే యను ప్రధానమగు సందేహము గలుగును. దీనికి 🕑 దాసుగారు 🔻 స్ర్మీయమగు సమాధానము నిట్లు తెల్పిరి.

"జ్ఞానేనమోడమాప్పేతి, భ క్రిణ్హానాయ కల్పత్ కృష్ణబేసారాతోళ క్రింస్యాత్,

తస్మాత్ సేవ్యో పారిస్సదా ' (త్రిహారిక థామృత) **కుక**బోధించినట్లు జ్ఞానమే మోత సాధనము. జేయునది భ క్రియే. కావున భ ్త్రిగలవాడు జ్ఞాని

యయి మోతము నందును, కావున భ ్రీ జ్ఞాన--సంపాదనముద్వారా మోతమును పోరదించును. မာဂက သောမာလည်း နေ့ ဆိုင်ဆိုတော်ကောင်နှ మగును, ఆట్టిమోడమును తప్పక సమకూర్చు భ 🐧 🐧 కృష్ణాన్కుగవాము వలన గలుగును గావున ్రేహారిపాదకమలసేవయే జనునికవళ్ళక ౖ వ్యము. ఇట్టి సేవచే సర్వదా భక్తుడు జగత్త్రమును విచా రించి విచారించి తుదకిట్లు తెలిసికొనెను.....

"మృదుకుంభోయథాఒభిన్నుత్తేవ హారితో జగ**ర్**! ఇతిను **త్వాపీ**తరాగ స్వేషోళవతిళ క్రిమాన్ (హారికథామృతం)

మట్టికంటే కుండవేఱుకానట్లు ఈ ప్రపంచము హారికంటే వేఱుకాదు. అనగా కుండ మట్టిరూపమే యయినట్లు జగత్తు హరిరూపమే యని ఖావము. దీనినే శాట్ర్రీయముగా జెప్పినచో ఘటమునకు మృత్తు ఉపాదాన కారణమైనట్లు జగమునకు ్రీ హారి యుపాదాన కారణమగుచున్నాడు. అంతియోగాదు మట్టికంటే వేఱగు కుమ్మగి ఘట మును చేయుగట్లు హారికం కెు పేఱొకడు స్టాపంచ మును సృష్టింపక హళియే సృష్టించుటచే హరియే |పపంచమునకు నీమి త్రకారణముగూడ అగు చున్నాడు. కావున ఈ విళ్యకుటనకు 🔥 హరి నిమిత్త ఉపాచాన కారణమగుటటే ఈ ఆగక్ స్టితి యంతయు తీవారిపై నాధారపడి యున్నదని పై క్లోకములోని నిగూభార్ధము.

ఇట్లు జగత్తునకును పర మేళ్వరునకునుగల సంబంధమును డెల్పి సుదృధ విచారణవలనను క్రస్తి విచారణము వలనను హారిభక్తుడు చెతిసికొనివ అందు సందేహములేదు. ఆట్టిజ్ఞానమును గలుగ పరమార్థతత్వము నిట్లు 🐧 తానుగారు పేర్కొని నారు.

"హరిరాత్మైన, తద్ద్యానం ళ_క్తి రిత్యఫి ధీయతే జీవన్ముక్తో హారేర్చక్షం, కర్మణా నవిలిస్యతే" (హరికథామృతం)

్రైవారి రూపమే జగమని తెలిసిన భ<u>్ర</u>త్తుడు విచారించి జగదంతఃపాతియగు (జగత్తులో ఒకటి ಯಗು) ಆಕ್ಟಸ್ವರ್ಯಸಮರ್ಗ (ಕ್ರಿಕ್ δ) ಹಾರಿ ರ್ಯಪಮೆ యగును గావున తనకును 🔥 హరికినిగూడ అభేద మును దెలిసికొన గల్లైను. ఇట్లు ్వ్యూరూపము ಯುಕ್ಕ ತ್ರಾಸ್ತವಸ್ಥಿತಿನಿ ಏ ಧ್ಯಾನಮುವೇ ಗನುಗೌನಂ గ్లైనో యట్టి ధ్యానమే వాస్త్రమగు థక్తి యనియు అట్టి భ్రక్తిగలవాడు(భక్తుడు) [పాణ ధారణరూపమగు క్యాపారమును జేయుచున్నను (జీవించియున్న ను) స్వస్వరూపమును దెలిసికొన గల్లుటచే ముక్తుడయ్యేననియు, అట్టి వానిని పుణ్య పాపరూపమగు కర్మమెంతమాత్రము స్పృశింప నేరదనియు ఉపనిష్టదహాస్యమును సుబోధముగ **రా**సుగారు నిర్వచించి8. ధ్యానవిశేషముచే ಸ್ವಸ್ವರ್ಯಾಪ್ರಮನ್ನು ಕ್ರಿಶ್ ಕಿರ್ಯಾಪ್ರಮರ್ಗ್ ಡೆಶಿಸಿ ಕ್ಷೌನ್ನು భక్తుడు క్రిహరియే యగునా యను సందేహ మును జిజ్ఞాసువులగు భక్తులు పొందనక్కుట లేద ನಿಯು ನದ್ದಾನಿನಿ ನಾಹುತ್ತುಗಾ ಕ್ರುತಿಮಾತ ಮೆ లోధించు చున్న దనియు నిట్లు పాట్రుచ్చిరి.

"బ్రహ్మైవళవతి బ్రహ్మావిదితి క్రుతి రబ్రసిత్ నారాయణం విజానీహి సపవత్వమసి ద్రువమ్" (హరికథామృతం)

ఓ భ క్రుడా! చి తైళుద్దిగల్లి విచారణారూపమగు భ క్రిని గని వారాయణ స్వరూపమును దెలిసి కొనుము. అట్లు దెలిసి కొనినచో ఆ నారాయణు డవు నీవే యగుదువు. నిశ్చయము. పలయన ట్రుతి బ్రహ్మవిదుడు బ్రహ్మా యే యగుచున్నాడని కంఠ రవేణ లోధించుచున్నది నుమా!"

ఇట్లు తీరాసుగారు "కర్మణానవిలివ్యతే" అను వచనముచే " అనన్యా గతంపుణ్యేన, గతం పాపేన తీర్లోహితదానర్యాన్ కో కాన్ వృదయస్య భవతి (బృవాదారణ్యక 4-3-22) " తరతికోకమాత్మవిత్ (ఫాండో గ్య(7-1-8)) అనుతుత్యర్థములను, "స పవ త్వమసి ద్రువమ్" అనువచనముచే "స్థాయానా వై తత్పరమం బ్రహ్మా పేద బ్రహ్మై పభవతి" (ముండక 3-2-9) "ఐతదాత్మమిదంసర్యం తత్సత్యం ఆత్త్వవి మసి శ్వేత కేళో" (ఛాందోగ్య 6-13-8) " నతస్య పాణాఉత్కా ఏమ న్లి బ్రహ్మై పసన్ బ్రహ్మా ప్యేతి" (బృవాదార్యణక 4-4-6) "అను భుత్యుపదేశముమ "తదాత్మానమే వాపేత్—అహంబవ్యాస్మీస్లతి" (బృవా దారణ్య 1-4-10) అనువిద్యదనుభవనును గూడ కో నీకరించి లో ధించిగి.

ఇంత విపులముగ ట్రతి ప్రామాణ్యముతో వా స్త వళ క్తి స్వరూప ఫలములను బోధించినను జీవుడు. అద్వితీయుడు సర్వస్యరూపుడుఅగు క్రీహరి రూపుడే యొనచో తనకం కు ద్వితీయవస్తువే యుండదుగావున జీవునకీ రాగద్వేషాదులుండుట కవకాళమే లేదే! అట్టిచో లోకమున జీవునకగపడు రాగద్వేషాదులెట్లు కల్లుచున్నవి. అను సందేవాము సామాన్య బుద్ధు లకు గల్లునని యొంచి అట్టి సందేవామును దొలగిం చుటకై సర్వజన్మవత్యతమగు దృష్టాన్తముతోసమా ధానమును బోధించుచున్నారు.

(హరికథామృతం) "స్వచ్ఛాయాం దర్పణి పక్యయుధ్యతేచటకోయధా చారణారూపమగు మాయాయాంస్వంపీడమాణ: సాపమును దెలిసి తథామూఢోవిముహ్యతి" (హరికథామృతం)

పిచ్చుక వేఱొకపిచ్చుక లేకపోయినను ఆశాత రూపోత్పాదన సమర్థమగు అద్దమునందగపడు స్ప్రపతిబింబమునే వేఱొకపిచ్చుకయని తలచి ఎంతో తారించినను మానక ద్వేషముతో ఎల్లవుడును అఖ్హను చూచుచున్న విషయము. దాని భాంతినిజూచి మనము వినోదింతుము. అడ్డే ఆఖాసరూపోత్పా దనసమర్ధమైతికోణదర్పణతుత్యంబగు తిగుణాత్మక మాయుయందు ప్రతిబించించి అనేక చిదాఖాసరూప ములతో నొప్పస్వస్వరూపము నే గాంచి ఇతరులను ఖాంతితో మూఢజీవుడు ాగద్వేషాదుల నందు చున్నాడు. ఇయ్యది ఆవివేకిపొందునట్టి సంసారస్థితి, ఇక వివేకియన్న నో—

ానాత్మనో ఒన్యత్ కించిదపి వ్రాస్త్ర స్త్రిపరమార్ధతః బుద్ధ్యాబుద్ద్వేతి సతతం పండితో నానుకోచతి " (హరిక థామృతం)

ద్వితీయవస్తువును గనుట్టళాంతికల్పితముగావున వా_స్తవముగా ఆత్మకం జెళిన్న మగు వస్తుపే లేదని ఎల్లప్పడు తలచి తలచి విద్వాంసుడు ఎన్నడును కోక మోహముల నందడు,

ఇట్లు "యస్మీన్ సర్వాణి భూతానిఆతై వాభూ ద్విజానతు. త్రకోమోహు కుళోకు పకత్వమను పక్యతు" (ఈశావాస్య-7)

అను మండ్రార్థమును (\rat{b}) దానుగారు అతిమంఖా లముగ లోధించినారు.

కాంగా, ప్రకృతము తేలిన సారాంశమేమన -" అవిద్వాంసుడు స్వస్వరూపమునందే అజ్ఞానముచే న్వప్పతుల్యమగు నీ విశ్వమును గాంచుచు, అందలి ఇత్యత్వ దృష్టిచే కోకమోహముల నందుచుండగా విద్వాంసుడు తన జ్ఞానముచే అంతటనుదనయాత్మనే గాంచుచు స్వస్వరూపానంద అలధి నిమగ్నుడగు చున్నాడు" అని. దీనిపే

్లో ఆత్మన్యే వావిద్యయాస్వప్ప వస్తు ్హా (పాయం విశ్వంవిత్యముహ్య త్యవిద్వాన్ మేవానందత్యన్యత్ జ్ఞాపనీయంకి మ స్త్రి " (హరిక థామృతం)

មក្ស ភាថយាន៍សាកា កិសាសិ០-ឯ, ជនភាក់ស្ពឺ
ថ្មីបាស់សេស ឆាស្លីឯ៩ ជ ្ញី ឈើសេស្ស ដើយប្រជាជា ស្លាប់ ជា សេស្ស ដើម្បី ស្លាប់ ស្លាប

" అత్మైవేదం సర్వమితి శాంతచిత్తో భవానిశమ్ । ఉక్పాకి అల శుష్ట్ర వేదా నం, పిబకృష్ణ కథాలమృతం, త్రద్దయా లభసే భక్తిం, భక్తాన్న మోడంచ విందసి ! శ్రీతి స్మృతి పురాణేషు శ్రద్ధిథాం తతోలనిశమ్ " (హరికళామృతం)

వీరి యుపదేశము నొక్కమాటలో చెప్పవలయు నన్నచో "జ్ఞానహీసులౌ వారికి భవసంకటంబులు మదినిండున్, మ్రీ నారాయణదాసులకే సుస్థిరానండ ముండున్" (అంబరీష) అని.

ద్రహింద్రమునకును దొలుత ఆ కా్ర్మమును గ్రహింప నర్హ్లు లెవరో గ్రంథకక్రేర్త నిరూపించును, దీనినే "అధి కారినిరూపణమ" ని యందురు. అయ్యడి కా్ర్ముసంబ్రహించుము. త్రీజాసుగారు కూడి స్వోపజ్ఞమగు నీ హరిళ్ళక్రినిగ్రహింప నర్హ్లు డగ్గు వాని నిట్లు నిరూపించిరి.

"సాత్ర్వికాహార నిరతః సర్వభూత దయాపరః సంసార విముఖా యోగి హరిదాస ఇతిస్మృతః్శ (హరిక ఖామృతం ★ ကဲ ပီ ည ဖြံ ပြီဘဲ ★
သ တ ပုံ ပြီ တ စ (ဗးဝ(န)]

లెఫ్సైజు ఎన్లార్జిమెంట్సు గ్రూప్ ఫొటోస్ ప్లాష్ ఫొటోస్ స్టెల్ ఫొటోస్ ట్రిక్ ఫొటోస్ న్యూస్ సర్వీస్ హెఫ్ఫైటర్ : శంఖం లో కేశ్వర్

Contact

* STAR STUDIO * PERALA-[CHIRALA.(A. P.)]

Prop: SANKHAM LOKESWAR

FOR

፞ቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝ

CROUP SITTINGS
FLASH WORK
DOCUMENTARIES
STILL PHOTO GRAPHY
TRICK PHOTO GRAPHY
NEWS SERVICE

\$

ఇందు "సాత్యికాహార నియతం" అను పద మును తొలుతనే పేర్కొచ్టటే హరిదానత్వసిద్ధికి ఆహేరశుద్ధి యత్యావళ్ళక సాధనమని గ్రాహింప వలయును. అయ్యది యొంకయో యుక్తము. ప్రయనగా ప్రాణ్యగహించు నన్నపానీ మముల నమసరించి యే యాతని బ్రామ్సత్తులుండునని "అన్న మయంహి సోమ్య మను. ఆపోమయు ప్రాణ్య తేజోమయీ వాక్" (భాం. 6-6-5) "ఆహార శుద్దా కత్వ శుద్ది. కత్వశుద్దే దువాస్మృతి:, స్కృతిలం భే సర్వగ్రంధీ నాం వి పమోడు "(ఛాందోగ్య 7-26-2) అనునుపనిషద్వా ϵ_0 ములు ϵ_0 చున్నవి. కావున హారిదాసన్వ సిద్దికి చెప్పబడిన తక్కిన రెండు e **డ**ణములును తొలిల**డణముై నే యా**ధారపడి యున్నవని చెప్పవలయును.

ఇట్లు 👣 దాసుగారు తమమిగిలిన గ్రాంథము అందు లోధింప బడిన హారిభ క్రికి ఫలితముగా గల్లు జ్ఞానము వలననే యీ యమృత త్వ్వసిద్ధి (మౌడ సిద్ద్రి గల్గునని యీ హారికథామృత గ్రంథమునం జె:్పటచే వారి గ్రాంథములలోకెల్ల ఈ పారికథా మృతము బ్రాన గ్రాథముగా నగపడుచున్నది.

ఇంతవఱకుఁ దెల్పిన ౖశీదాసుగారి భ క్రిపబోధ క తారీతినిబట్టి గాంచినచో ధర్మబోధ సేయు వానికి వలసినపుడు ఆరోపిక హృదయ కాఠిన్ననుు, సర్వ వీనానుతాపము <u>వాజ్నెళిశ్వము నిర్మోగమోటమి</u> అనునవి యుండవలసిన ధర్మములని తెలియును. యధార్ధముగా అది యే సజ్జనలడణము, సజ్జనులు భారి కేళములనియు నితరులు బదరీఫలములనియు ొపెద్దల నిర్వచనము. "నిండుమనంలు నవ్వనవనీత**ె** సమానము, పల్లు తారుణాఖండల శ్వ్రతుల్యమ''ని

ఖున్లులకు అందరు. బాహిరముగా నగపడునఓ మాటయేగాని మదికాదుగదా! దీనికితోడు నిర్మాగ మోటమి, నిగ్భయత, దోపాసహనము **గూ**డ నున్నచో ఆకారణ వైరములకు కొఱత గలుగడు. ్మ్ రాసుగారు ఈకోవకు జెందినవారు. వీరిహారి కథలలో ఒక స్పడు యజమాని యే వీరుచేయు దోష జాళనమునకు గుటియ య్యౌడు వాడు. అందుచే దాసుగారిచే హరికథను జెప్పించుటకు సామాన్య జనులు అంకుచుండెడి హాను. శాని మధుకరములు ఖాధించునని మధుపటలమును దూరీకరించు వెంగళు లెవ్వరుందురుకి

"ఖీమకానెర్గుణె రధృష్యశ్చాఫి గమ్యక్స్ యాదోర క్రైరీ వార్డ్లవు" (రఘువంక)

అను మహాకవి సూక్తికి ప్రభమోదాహారణ ముగా నుండెడితారు 🔥 దాసుగారు. అమూల్య ర క్నాకరమున భయంకర జలజంతువులు గలవని యెక్టుడార్గానిని సేవింపకుండును? ఆదిత్ర కృద యుల కొంతటి చెల్లదనము నిచ్చును?

్రీ దాసుగారిని దలచినపుడు నాకు ఛాందో గ్యమున కీ్రింపబడిన మహాజ్ఞాని రైక్యుడు స్ఫురించును. రైక్యుడు సంవర్గోపాసకుడు. ఎవ్వ రను గూడ లెక్క్ పెట్టువాడు కాడు. ఒక నాడు ্ধ దా దేయుడు బహుదాయి బహుపాక్యుడునగు జాన్మకుతియను భూపాలుడు తనయొద్దకు వచ్చి దడిణను సవినయముగ సమర్పించి సంవర్గ విద్య నుపదేశింప గోరగా శిథిలళకటము|కింద గూర్పుండి దురదలను గోకికొనుచు రైక్వుడు "హారేత్వా ళూడ తవైవ సహగోఖరస్తు" (ఛాం. 4-2-8) గదా వారలు పేర్కొందురు! ఇట్టి సజ్జనతా విజ్ఞా (ఈనుణిపోరము రథము గోవులు నీపేతీసికొని నము విశేషదృష్టి గలాకారలకోగాని సామాన్య పొమ్ము) అని రాజును లెక్క్ సేయక కథినముగ

మహారాజున గూడ విరాకరించెను. సిద్ధపూరుషులకు సామాన్యులకువలె మొగమోటములతో పనిలేదు,"

ఇత్యాకు వంశమునకు వస్తిష్టమహార్షి పౌరోహిత్య మువలెనే తీ దాసుగారి విజయనగర సంస్థానరాజా త్రాయ మొప్పినది గాని దైన్యజీవనము సేవకత్వ మును ఈ మహాఖాగుడెఱుగడు. సంస్థాన మహా రాణి తన రుక్మిణీ కల్యాణ కథను విని ఆమితానం దము నంది గొప్పగా సత్కరింపవలయునని తలంచి యేమిళావలయునని యడుగ ఈశ్వర కటాతము దక్క కోరదగినదేమి యున్నదని తెల్పిన నిత్య శృప్పడు మామషనహజములగు కొన్ని లోప ములు తన యందున్నపుడు అవ్వానిని మఱుగు పఱుపక తాహ్యముగా అయ్యవి తన దోష ము లని చెప్పనట్టి దంభవిహినుడగు ధీరుడు స్వాత్మపరీత కుడును. "యాన్యనవద్యాని కర్మాణి తానిత్వయా

ಕಾನಿ ಕಾನಿಕ್ಸು ಹುಸಾಸ್ಥಾನಿ,(\overline{B} ಕ್ರಿಕಿಯ ಕಿಷ್) ಅನು ಮಸದೆಪ್ಪ,

"శిష్టాచానము సల్పలేను మటి దుశ్చేష్టన్ విడన్జూల బల్ నష్టంబందియు నీపదాబ్జముల డెందంబున్ గడున్ నిల్పతే నిష్టంబుండి ముందెన్నె టింగియును దుర్వృత్తిన్ వడిమానలేం గష్టాత్ముండను గాచెదెట్లొనను నింకన్ సూర్యనారాయణా"

ఆని పరమేశ్వరుని ప్రార్థించినారు.

ములు తన యుందున్న పుడు అవ్యాసిన మఱుగు తన వంళమునండరి పూగ్వప్రా షాలు తన బంధు పఱుపక కాహ్యముగా అయ్యని తన దోష ము పులందఱును ట్రుతినిహితములగు సోమాది యాగ లని చెప్పనట్టి దంళవిహినుడగు ధీరుడు స్వాత్మపరీడ ముల గొనరించిన వారలే యైనను దాము ట్రుత్మిపా కుడును. "యాన్యనవద్యాని కర్మాణి కానిత్వయా మాణ్యవిదులైనను త్రిదాసుగారికి శార్తితభర్మము సేవితవ్యాని, నో ఇతరాణి; యాన్యప్మాకం సుచరి లలో ఆయాయజూకత్వము ఎంతమాత్రము రుచింప

WITH BEST COMPLIMENTS OF

HIND TIMBER INDUSTRIES,

(ON APPROVED OF GOVT. CONTRACTORS WITH D. G. S. & NEW DELHI)

Manufacturers of

PLANKS, 8HOOKS, BOXES, CRATES, CABLE DRUMS, DRAWING BOARDS & TEA CHEST BATTENS KILN SEASONING OUR SPECIALITY.

H. O. & FACTORY: YAMUNANAGAR,

(Rly. Stn Jagadhri. N Rly.)

Telegrams: HINDBATENS

Telephones: FACTORY 30

Godown-13/6, Harachandra

Mullick St., Calcutta-5

Telegrams: Hindbatens Calcutta,

Telephones: Office 23-3765

Godown 55-2848 RESI: 25-5132

P-39, Mission Row Extension,

CALCUTTA-13.

తేదు అందరి పకుహించన బాకు సహింప తేకపో యిరి. తుదకు వారి యహించ తోలుచెప్పలనుగూడ ధింపనోర్వ లేనంతటి పరమావధి నందినది. అహింస సత్యము, పఠణారానభిగమనము.. భ_క్తిలనునవి యే సంసారో త్రారకములనియు ఈ యాగములు నంసా రాంలుధిం దరింప తేయుటకు అనమర్ధములనియు వారి ఖావము. ఇట్టి ఖావమును తమ నిశితములగు వాక్కులతో — "మా కార్షీ స్వైం క్రతుముఖ దారణ క ర్వాణి దనుజకృత్యాని క తయశో క వర్ధనానిస్మర కై వ ల్యాయ హిరిమహో రాత్రం" (జ్రీహిరిక థామృతము)

గయికోక వర్దకములు దారుణములు నగు నీ క్రాంక్టిందిన జకృగ్యముల వొనరింపక ై వల్యము నకు హరినహోర్మాతములు సేవింపుమని. యుప దేశించిరి. ఉత్తమ చిత్త సంస్కారులను గూర్చి టెల్ఫ్ న—"ప్లవాప్యాతే అదృధా మజ్ఞరూపా అష్టా దకో క్రమవరం యేషుకర్మ పత్రచ్చే యోయే ఒళి నందంతమూడా జరామృశ్యుం తేపున రేవాపియ న్లి" (ముండకోపనిషన్ 1-2-7) అనుత్రుతి వచనమునను సరించి తాము పెయిళ్ళిపాయమును దెల్పినను అపం స్కృత చిత్తులగు పైదిక ధగ్యవరులు ఈ క్రతువుల నాచరింప వలసియేయున్నట్లు శాగ్ర్తుములు చెప్పు చునేయున్నవి, శాని ఈ దాసుగారికి మాత్రము క్రాంచరణము బొత్తుగా రుచింపలేదు.

వారు ము<u>క్తి</u> మార్గముగా

 యుష్క్రద్భ_క్షి దక్క న్య మీనగలో కంటన బేదుపాయ ముర యవ్నా సూర్యనారాయణా '' అని దెల్పిరి.

్రీ దాసుగారు తమ యమూల్యాళయ రత్న ములను మనో హార్మగంథమంజూ మలయుందు త్వద పఱచి తమ జనుల కొప్పగించిరి: వారు ఆరవము కన్నడము హిందీ బెంగారీ ఫార్ఫీ మున్నగు పలు ఖాషలయందు పాండిత్యము గలవారలే యైనను తమ్మగంథములను సంస్కృతాంద్రాంగ్లముల యందే తమ వారల కొఱకు సంతరించిరి. మన దేశమున ఆంద్రమున రచించిన వారి హాక్ కథలు మాత్రమే జగద్వితమగు బ్రహదారమునుగన్నను మిగిలినవాని కంతటి బారము గలుగలేదు, అందు సంస్కృత ఖావయందు "తారక ము, 🜓 హారి కథామృతము" అనునవి స్వతంత్ర గంథములు. "ఉమరుఖయ్యాము (రుఖాయతు) అనునది పరివ_ర్తన రూపము. కాశీశత ళము (*)రామచం|ద* తకము అనునవి *త***గంథ ములు, ఇంక సు వానా ప్రవస్థానములకు చెందిన కొన్ని సంస్కృత్మగంథములను రచించికి గానీ యయ్యని ఖారతీయదుర్భాగ ఛేయ వళమున రశ్మి సోకునంతటి స్ట్రిశి గనలేదు. వీరి గ్రాంథములలో ఆంగ్ర ్రగంథములలోని విషయమును గొంతవఱ**కు మన** మర్థము చేసికొనవచ్చును, కానీ సంస్కృత గ్రంథ ముల లోని విషయమును అందఱు నర్లము చేసికొ నఁదగునంతటి యదృష్టమింకను మనచేళమునకుగలు గక పోవుటకు మనము సిగ్గుపడవలసిన చే! ఈ గ్రంథ ములయందు వారు తమ పవ్చితాళయములను తమ సిద్ధాంత్రపబోధములను తమపాండిత్య ప్రకర్స్ ముమ ని జేపించి భారతమున కంటెచ్చిరి. ఇందు " 👣 హారి క థామృత" విషయమునాధారముగా కొంతముందు చర్చించి యే యుంటిమి. _[గంథనుల స్వరూ సముమ్మాతం తెలిసికొన లేదుగావున నిక^{్ట}నది

దెలియవాసియున్నది. అద్దాని నీట నంగ్రామ గ ప్రవర్భంప యత్నించెదను,

ုိ**င္းသက္က ဗမိုယ္ေ**မီလ လူလုပ္မွာ ျပစ္မွန္သား లలో తారకము తొల్సిగంథముగా నగపడుచున్నది. ెండవది 🜓 హారిక ఖామృతము. తారకము ఒక కావ్యము. హారికథామృతము హారికథయను వామాంతగముగల యడగానము. 🔥 రాసుగారు వ్యక్తపఱచుటకును, తాము స్వయముగా నన్న యించుకొని చదివిన హ్యాకరణ విజ్ఞానమునగపఱచు టకును ఈ తారకనుును వారు | వాసినట్లు ఊహింప రూపమున భ క్రిపబోధకు లై లోక విమర్శనపూర్వ |పసాధయామ్యద్య తయావదూహిం" అని |పతిజ్ఞ కముగ దవళ్తి సిద్ధాన్రము చిత్రమునకు పాత్రు నటుల రచించిరి. అందు తారకము.

ౌండువందల తొంబది యొనిమిది శ్లోకములతో గూడి ఐదు నర్గములతో నొప్పు చిన్న కావ్యము.

దీనిరచన 1909-1910. వర్స్ట్రమ్మ్లో జగ్గిగ్స్. జెశ భ క్తులగు జాతీయనాయకులు దేశదాన్య విమోచ నమున కై "వందేమాతరం" ప్రచారమునకు గడగిన రోజులవి. ఆంగ్ల్లప్రభుశ్వమును త్మీవను గా ప్రశ ఘటించి దేశ స్వాతం త్ర్మమ్మను సంపాదింపవలయు నని కొందఱు దేశనాయకులు కోరుచుండగా, చేటొక **కొ**ందఱు _[్థుత్వమును సామముచే వళమ గావించుకొని స్వాతంత్ర్యము సంపాదింప వ్యాయునని ఆ**కాండించు** చుడిం 🜓 దాసుగార్ రెండవకోవకు **కెం**దినవారు, ఇట్టి తమ యాళ యమునే దీనియందు వారు ప్రధానముగ నిరూపింప వచ్చను. $\lfloor \delta$ హారిక థామ్మత మన్న నో తామాచార్య $\lfloor K \rangle$ గంథాదియంకు ''సాదేవళాషాఒఖలలోకమాన్యా चೆಸಿಗಿ, រដឋರಣ ಪಳಮುನ ಆ ನಾಡು ಕಾರಕಡೆಳಮು నందల్ అధర్మ పాలల్యము, స్వాఫీస్ట్ల భారతస్వరూ పము ధూమ నౌ కాయానము, యుద్దము, అధ్యాశ్మ త త్ర్వము మొదలగునవి వర్ణింపబడినవి కథాసంగ్ర

With the Best Compliments of:

USE ALWAYS

TAJMAHAL BEEDIES

Mfrs. M/s. SYED N. RAMULU

... ለ ሀ K A S - 21.

•••••••••••••••••••••••••••••••••

నారిరువురు చెందర్యీపిముచిల చెందమతియను చక్రవ్రి పురమును ప్రవేశించి దేశాఖాపతో మనో హారముగ గానముచేయుచు జనుల మనములను కమముగా చక్రవ్రి హృదయమును ఆకర్షించిరి. చక్రవ్రి వారల బిలిపించి వారి వృత్తాన్న మడుగాా.

"మీచేపాలింపబడు కర్మమామ్యుగు భారతము మా జన్మభూమి. మేమిరువురముబ్రాహ్మణ ఉత్త్రి యులము. మీ యుత్తమ పాలనముచే చేస్తము సుఖ వంతులమని సనినయముగ దెల్పిరి. వారల సౌజన్య సామర్ధ్యంబులను జక్షక్ష క్రై దెలిసికొని వారిరువురను శే నాధిపతులను తేసెను. అంత నొక్కుడు శ్రమవు లచే బద్ధుడైన చక్షక్ష ర్థి యనుజుని వారిరువురు శ్రమవుల నోడించి విడిపించిరి. చక్షక్ష క్రీ సంతోపించి తనపుత్రికగా భావింపబడుచు దనచే పెంపబడుచున్న భారతఉత్తియకన్యను రాజపుతునికిచ్చి వివాహము గావించి తారకుని మిగుల గౌరవించెను. వివాహి నంతరము తన యనుజుని సాహియ్యపంన వారలను మువ్వురను భారతదేశమునకుంబంపి భారతదేశము

నకు రాజప్పతుని సర్వస్వతం తునిగాం బట్టాళి ప్రి క్షామ్ స్వాముల నాతని వళము గావించెను. తారకుడును తన ఇల్లు చేరి యోగ్య మగు కన్యను వివాహమాడి సంతానమునుగనెను. కర్మభూమి స్వతం తమాయెను. ఇది కథ.

ఇతివృత్తములోని సౌందర్యము అంతగా కాన రాకపోయినను గంథక ర్థ్యాక్క్ ఆశయము సృష్టముగా దెలియుచున్నది. మఱియు గ్రంథమును వాశేషించి పరశీలించినచో తారకుని తెట్టిద్యడులను పారాణిక ధర్మ్మప్తోధకులుగాను తారకుని వారల కనిష్టుతునిగాను, వర్ణించుట. తారకుడు తనగాన మాధుగిచే జనులను రాజులను వళముగావించు కొనియొనని చెప్పుట ఇత్యాదికమును ాంచినచో ఈ తారిపడు గంథక ర్థాపుడే యనియు తార కుని యాళయములు గ్రంథక రైవే యనియు సున్నష్టము ిదేశ యానమునకేగాక అంకముగ్నగు సమీపదేశములకు గూడ పొగయోడ నెక్కిస్పోవుట మహాధర్మఖంగముగా దలంచు నక్కాలన్లు న్నిప్ర డగుతాంకుని రాజప్పుతునితోపాటు పొగయోడపై దేళాంతంను న గంపుట, ఆతనిచే యుద్ధమ చేయిం చుట, మున్నగునపి గ్రంథక్త్త సాంఘక ధర్మ సంస్కార్ బ్రియత్వమును దెలుపును. "శిశు**ర్వ**్త పశుర్యేత్తి వేత్తి గానరసం ఫణిం కోవేత్తి కవితా త త్వం శివోజానాతి వా నవా" అని శ్లుపబడిన సంగీత సాహిత్యముల యతిళయుము చుక్రవర్తులకు గూడ వళవంగావించుకొని స్మామాజ్యమును సంపా దింప ప్రథమసోవానమ్మ లైనవని గ్రంథక 💆 వర్ణించు టచే వీనియండు గంథక ర్హకుగల యఖమానమ ద్యోతితమగుచున్న ది. స్వాతంత్ర్య సంపాదకులనుగా [బాహ్మణ **డ**్రైయులను మాత్రము వర్ణించుఓ ನಾಖ್ಯವಾಯಮಾ ಯನಿಪಿಂచುನು. ತಮ ಯಾಕಯ

బ్రకటనమతోపాటు వ్యాకరణ విజ్ఞానమున:గూడ పకటించుట (క్రిదాసుగారి య**థిమతము. అందు**చే వీరు ధాతుసమాన-కారక — తద్దిత — సంధ్యాదుల విశిష్ట్రములగు అు $\mathbb{E}_{\underline{N}}$ ధా $\mathbb{E}_{\underline{N}}$ పయోగములను, ုနှေစီတာ ကိုလ္ကသား စီဖ $_{\infty}$ ငှာမားပြာထားကညာမည బౌఢముగా గనపటచిరి. వ్యాకరణ పరిజ్ఞానము చెప్పనగును.

వృతత్, ఆన్వసార్టీత్, అజీజనః అప్పత్, న్యభా ్స్పీ త్ ఆపీపతత్, ఆశిశత్, అన్వబోభూయి, అపో ముపిష్ట, అమ్మమద $oldsymbol{\delta}$, అను మున్నగున $oldsymbol{\delta}$ గణప $oldsymbol{\delta}$

వులు; "పరిష్కరోతి జ**నో** ఒను త్రమ భూషయైవ" " నదిమ మప్పున్నపేతే కవిత్వం," వదావదా;" " ఆజయ్యం", మన్నగునవి విశేష్ట్రయాగములు; యందరి వ్యాకరణ విశేషములు గోచరించునట్లు "కిమ్ము క్రం" "గవ్యూతి"ద్వయ పరిమితం. మున్నగు ఇద్దానిని రచించిరి. అందు మొదటి సర్గమున అపూర్వసంధి ప్రయోగమలు "గురోరధ్యయనేన" "అధ్యా స్థే ధర్మపీఠం, " " తెస్టైన్పృహయతి కుమారీ" "మత్పిత్ అరుచత్" "నరుదతి | పా | వా జీత్ " మున్నగునవి విశిష్ట్ర కారకప్పుయోగములు.

" దేవసళం, ప్రత్యర్థి సేనం, గేహేళూరు, చందా నకు భట్టికావ్యాదులెట్టివో ఇదియు ఆట్టిదేయని నైరీపం, అశ్నీ తపిబతాయాం సముత్స్ముక్తా, ముష్ట్ ముష్ట్రీ, పశ్యతో హారణ, తిప్పదు, స్ముపజనణ, దివస్పృ ఉదాహరణమునకు - అవాత్సీత్, అశిషత్,న్యప్తి థివ్యో, సమయాకృత్య, పాణాకృత్య అన్వాజే కృత్య, మున్నగు విశేష సమాస బ్రవయోగములు,

"కంకదమ్మం, హా స్త్రిపకః, కావచికాః, శా క్ష్మీ కాః, దవిష్ఠం, అహాంయుః, మున్నగు నపూర్వతద్దిత భాతు రూపములు, అపూర్ణ చంద్రత్, ఉదమ ప్రయోగములు అగపఱచి వైయాకరణులకు మహా π ాయ న్త, \mathbf{z} త్యమాస, మున్నగునవి నామధాతు నందము కల్గనట్లు తమ \mathbf{z} దుష్యము, \mathbf{z} యోగకుళల

Homage to

PANDIT SRI NARAYANADAS

THE VERSATILE GENIUS OF ANDHRA

M. S. PRAKASAM, B. A. MATURI CHINA SANYASI LINGAM SURYA PRAKASAM VIZIANAGARAM

తను బ్రోటించిం. ఈ కావ్యమున నీట్రి బ్రోమాగ ములు మిక్కుటముగ నున్నను సంగ్రహముగ మాత్రమే యుడాహరణమున్నై చూపి యవ్వాని వివరణమునుండి గ్రంథన్స్తిర ఫీతిచే విరమించు చున్నాను.

ఇట్లే దీనియందు తారకావతరణమున దై వాంశ సంభూతుడగు నాతని దేవతలు స్తుతించుచున్నా నని తమ యాధ్యాత్మికత త్ర్వ జ్ఞాన బ్రాదర్శనమునకు గూడ అవకాళమును గల్పించుకొనిరి. గంభీరమగు ఔవనిషద విజ్ఞానమునెట్లు సుగమముగ బోధించిరో గనుడు —

"భేదోయథాకాండతరంగయోర్ను, స్యాతే బ్రాప్టులోక స్యతథై వదేవ సర్వబ్రహించంత్వయికల్పి శోవా, స్థాణాభవేద్దస్యురిమ్మభమేణ" (తారక 1–18)

"జాతరంగములకు వలెనే దేవా! నీకును జగత్తు నకును భేదములేదు. స్థాణువునందు దొంగ యను ఖావము ఖాంతిచే కనుచీకటియందు కలుగునట్లు సీయందీ జగద్భానింతి గల్గచున్నది."

చీకటి స్దాణువునందు చోర హాంతిని కల్గింప వచ్చును, కాని అద్వితీయుడ వగు నీయుందు నానా కృతులతోగూడిన జగద్భానింతి దేనివలన కలుగు చున్నదను సందేహము నిట్లు దీర్చుచున్నారు —

" దృశ్యాప్యదృశ్యా సదసత్స్వరూపా, త్వదీయమాయాట్రమకారణం సా దిగంత రేఖావదతింద్రియంతే, తత్త్వం జగన్నాటక సూత్రధార "

(B-08-1-15)

"దిగ్రైలేఖవలె (భూమ్యాకాళనంధిలేఖ) దృశ్య మగుచున్నను వాస్త్రవమును విచారించినచో అదృశ్యమగుచు నదసత్స్వ రూపమగు నీమాయయే ఇట్ట్ కాంతిని జగత్తునకు గల్లించుచున్న ది. కావున నీ తత్వమింద్రియ పేద్య మెంతమాత్రముగాదు.

ធម្លឺ ជាឋងការវាស់ ស មន្ទ្ធ និងម្ភា ជីខិល់ សក់ស មល់ព្រង់ មិនសំខ្លាំ សម្រា ជីខិល់ សក់ស មិនសំខ្លាំ មិនសំខ្លាំ សម្រា ជីជាការ សំខាំ សម្រា សម្រា ជាមេ សំខាំ សម្រា ជាមេ សំខាំ សម្រា ជាមេ សំខាំ ស

" భక్తైనజేందిళ్ళరదేవతాడిసి, ళక్షి తివేత్తుంపరమార్థ తత్త్వం గ దృష్టి, స్వరూపం ముకుర్మలైయేవ, విలోకితుం శక్యత ఆదిదేవ (తారక. 1–17)

చూచునది చూడబడునదియు నఖిన్నమైనపుడు తద్భిన్నసాధన మొకటి ఆవర్యకమగును గదా

తాకముతో రూపముగల వస్తువు కార్యసాతనమై యొక్పుట యన భవ సిద్ధము. ఈశ్వరమాయ నద నత్స్వరూపమం, అనిర్వచనీయమై యొక్పుచున్నది. ఆట్టి మాయ ఆద్వితీయుడగు పరమేశ్వరుని అనంత రూపప్రకాశితమగు జగత్తుగా నెట్లు ప్రకాశింప జేయునను సందేహమును దీర్పుటకై త్రీ దాను గారు—ప్రత్యేకస్థితిగాని విలువగాని లేనట్టి విందువు ఏకాంతముతో గూడి పెరుగుచు నా యోకాంతము నకు గూడ ఎం తొంత పరిమితిని సమకూర్చునోయక్లే అనిర్వచనీయమగు మాయ ప్రవేశ్వరునిగూడి అనంత సృష్టిని గలుగజేయుచున్నదని మనోహాం మంగా నిట్లుబోధించిరి —

పకత్వనంఖ్యాపతిపాదకో ఒంక ః, నిరంతరంబోధయ తేబహలత్వం బింద్యన్వితః సుష్టుయథాస్వళావ, యుతఃత్వ మేకోపితథాఒసిదేవా''

(**•** 85. 1-20)

ఇట్లు శాట్ర్రీయవిషయములనేగాని ధూమనౌళా యానము మున్న గువాని యనుభవములను గూడ ట్రీడాసుగారు చాల యింపుగా అలంకారములతో వర్ణించిరి. గురుకుల్లేకళము నందకపోయిననుతాము ఎంతకష్టపడి యెట్టి పాండిత్యమును సంపాదించిరో యా విషయమును మనోవారవుగు నుపమాన ముతో నిట్లు వాత్రుచ్చిని,

" స్వఖావపాండిత్య బలేన కుర్వేకావ్యం పత్రతీ సహాసేవ నీడమ్ " తారక 1-2) ఔను! గిజిగాడు మహితపవాతవృష్టులకుగూడ చెలింపని తన్ నీడమును నిగ్మం-మట ఎందుండి సేర్చను?

ఖారతదేశము పూర్వభౌన్న త్యముమండి నేడు ఎట్లు దిగజారిపోయినదో ఆ విషయమున దనమనో వేదనమును ద్వితీయసర్గమున కన్ను అకు కట్లినట్లు వర్ణించిఖారతీయుల నందఱను వీరుమహిఖాధ పెట్టిరి

శ్రీ హరిశథా ఒప్పు త వుు

త్రి దా సు గా రికి తీ హారిక థాఒమృతము అత్యంతాభిమాన గ్రంథమనీ నా తలంపు. తారు అందు తమ యఖీష్ట సిద్ధా న్రములను ట్రాతపాండిత్య బలమును, తమతో కానుభవమును లోకమునకు పెల్లడించిరని పూర్వమే సోడాహరణముగ పేర్కొంటిని. ఇద్దానిని గీర్వాణళా షల్ బాయుటకుగూడ వారి యాళయము. ఇయ్యది విశ్వవ్యా ప్రము కావలయునని యే.

ఈ గ్రాంథము ్ర్మిక్స్ట్లు చరితమును వర్ణించు బిందుత్రితురూపము. ఆందు ప్రభమిటిందువు శ్రీకృష్ణ జననము ద్వితీయ బిందువు పిశ్భకుంధ విమాచ నము శృతీయ బిందువు ధర్మసంస్థాపనము.

గంథక ర్త గ్రారంభముననే "మందు కవి యాశ్రాంధ్రీగమిష్యామ్యమ్యాహాస్యతాం" అను కాళి దాసుని పలెనే తన విధేయత నిట్లు కనబఱచెను —

"యథాకురూ పేతి విదన్నపి స్వయం వినోదయత్యల్పమతి: సదర్పణే శథాఒమామజ్ఞోఒపి ఖనక్సమడ మాత్మాను మోదార్థ మీదం బ్రబీమి"

(తానుకురూపినని తెలిసినవాడు గూడ అద్ద మును జూచుకొని వినోదించునట్లు అజ్ఞడనని తెలిసి కొన్నను నేను అత్మానందము కొఱశే దీనిని మీ ముందు పలుకుచున్నాను.)

With The Best Compliments of

K. C. CHANDY,

NAGAMPADAM, KOTTAYAM, S. India.

Saw Miller, Timber Merchant, Comission Agent, Exporter & Importer.

Manufacturer of Packing cases, Furniture, Electrical Accessaries.

సంస_ా తీన మి 1

చేహాతిరి క్రమగుశాత్మ చైతన్యము గలదనియు డేహాములు మార్పుచెందుచున్నను అది మాత్రము మార్పుచెందక స్టీరముగానుండుననీయు అధ్యాత్మ జ్ఞానమునం దధికాగి తొలుత విశ్వసింప వలయునని గీళాచార్యుడిట్లు తెలిపెను-

"దేహినోఒస్ట్రిన్యథాదేహే इ మారంయావనంజరా। తాందేహింద్రా ప్రి - " (భ. గి. 2-18) "ఆ న్రవంతణమేదేహానిత్యస్వాత్తాం శరీరిణం అనాశినోఒబ్రమేయస్య-" (భగి.2_18) "బహూనిమేవ్యతీ తాని జన్మానితవచార్జున। తాన్యవాం వేద సర్వాణి నత్వం పేత్దపరంతప" (**\$. A.** 4-5)

ఇట్టి విళ్ళానమునే హరిశ క్రియం దధికారి తొలుత కల్లి యుండవలయునని 🔥 దాసుగారు ಪ್ಪುರಿ_

"దేహ్మాపకృతిమ్మాళిత్యవ్యక్తావ్య క్రవిభేదతం 1 చేతనాఒ్డితి యోవే త్రితస్వమృత్యుత్ర మోనహి "

ရုပ္ပီ ကျွန္နီးစို႔ మాడకామికి ក្រុង្ស మునిట్లప దేశించెను —

> " దీనాయవి త్రంసందేహి గానలోలభ క్రమ వేహి! ధ్యాన-ఆకర్ణన-కథనోల్లాసు త్వరయాభవనారాయణదాసు "

(ధనాళాలతను దెగగోని పరమేళ్వరగానలోలు త్తుని దెలిసికొని నీవుగూడ నాతనివలె తద్ద్యాన భాకర్ణన కథనములందుల్లానివియై యున్నచో ్డ్ మముగా నారాయణదానుడ వగుదువు) ఇట్టి

"యక్ష్మ కత్వం సుధియోలప్మ వేద్యం, ి య క్రంతు ఖావు జగతువటన్న

యదృంగవర్ కారయకే న్వమాయాం. తత్ను బ్రషన్నం భవతీళరూపం"

(జగత్పటమునకు తంతుఖావమునంది విధ్వాంసు లకుగూడ అందరాని తత్వ్రము భగవదృక్షులకు చ్రసన్న మగును) చెప్పెను. ఇట్లీశ్రవన్న తోపాయ మును జగమునకు 🜓 దానుగారువడేశించిరి. ఇందు ్రీదాసుగారి వేదాంత విజ్ఞాన చతురత నిరూపిత పూర్వమేయగుటచే ఇటమఱల చర్విత చర్వణ ముగా దెలుపుట యనవశరము.

శావృళరీరికి ధ్వని యాత్మయనితమి శాబాద్ధ ములు స్వరూపమనియు (శరీరము) ఉపమాద్యలం రములు కాహిరాదులనియు ఆలంకారిక సిద్ధాన్లము. అలంకారము రసభంజకముకాక రసపోషకముగా నుండవలయునని వారల యనుశాసనము. దాసుని యుపమాత్ప్రాడలు 🐧 కంకర భగవత్సా దుల రూపకము మున్నగునవి యిట్టివే. 🔥 చాసు గారుగూడ తమ కావ్యములయందు అలంకారము లను రసబ్బాపకములుగానే మన్నోహరముగా ఉపని ఖంధింతురు. వీరలకు ఉపమా రూపకములనిన అత్యం కాదరము. జాంబవంతుని మహోబలముగూడ ్ర్మాప్డ్లుని విషయమున వ్యర్థమా యొనట ఎట్లు?

"లీలామానుషరూ పే పరమాత్మని కే ళవే వృ<u>థ్</u> వాళూత్_గ - జాంబవతః సామర్థ్యం, జీవన్ము కే యథా భవౌద్ధత్యమ్"

ಶీలామానుప రూపుడగు **్ర**కృష్ణుని**యంద**ు కారాయణదాన స్థితిఫలము పారమేళ్వరరూత కాంబవంతుని మహాళ్క్రి జీవన్ముక్తుని సంసారాజ్ఞ కృము పమియు చేయలేనట్లు వృర్థమాయెనట్ ఇందు "భవాద్దత్తు" శబ్దము సంసారమునకు గా తాధక తామ**హాళ** క్రిన్ సూచించుచు తీవన్నకుత్తి

విషయమున కుంఠీళావుడు నందుటకు యు క్రముగా ప్రాంగంపబడినది. అట్లే పై ప్రకరణముననే "ఆ కాళళరీరంబ్రహ్మ" అను ౖశుతిని స్పురింప జేసి ఉదాత్రార్థమును దెల్పు నీ పద్యమును చూడుడు...

> " దరి**తుంపా**తయితుంగంచల యితుమయతిష్టబహువిధోపాయు। కృష్ణం భల్లూకపతిః,కింత్వాకాశ ఇవహారిరభూదచం:"

్ర్మిక్స్మైనోడించుటకు భల్లూకవతి చేసిన ప్రయ త్నముఆకాళమున జేసిన్మపయత్నమువలె వ్యగ్ధమైన దట! ఇందు 🕩 కృష్ణునికి ఆ కాళోపమానము ఎంక యో యుక్రము. మఱియు ▼్ర్ప్రీయోవ మానముల నెట్లు చూపునో గమనింపుడు- సీతతో అడవి కేగుచున్న రాముడిట్లనుకొనెను. " తన ళార్యన్ వెంటనిడుకొనివిదేశంబన కరుగు వాడు... ద్రవశాలంఖన నుఱుకుజాఱులచూపు నంగీతజ్ఞుని బాలపున, కారకార్థవాదమునరించు కాబ్లకునిచంద మున, అధ్యార్థ్ హేవవాదంబల నిరూపించు నై 38 చేలువున, అనుమానంబు సాధించు నెయా ర్హికులవడువున, అంచగొండిన్ గొలుడు నత్వళ్లుని గమనికన్, మ్లేచ్చాధినుండగు నార్యుని వీధముని. లుబ్దరాలిలో గాపురము సేయు దాతలాగున, సం సారమునఁజిక్కు ముముతువు తెఱఁగున- ఇయ్యప్ అనుఖమైక వేద్యములు. సంసారగతుడగు జీవుని నిట్లు రూపకాలంకారముతో వర్డించినారు.

స్ట్ " సంవర్ధ్యమానతృష్ణారుజ్మాకాంత, ನಯಸಿಗಳಿ ಕೆಮಿ ಹ್ಯಾವಿ ಕೆತ

తన్న రేణావహ్మత నిజవిళ్ళానవి,

గవ ఇవా తావక్ళ క్రి**పాతి** —

మహాహానముద్దర్తుమవ్యశక్తోళవన్,

దుఖ్యన్ పర్మితమన్ దు నైరతవ-

విపిశేఒరిస్త్వవిఖీమడు ఈమణ

కంటేకి విద్ధాంతి కష్టమార్గ

చే.గి. పవతాప్మతయా ఖీలదావపావ, ಕಾವೃ ಕಮ ಗ್ರೃತ್ಯ ಕಿಗ್ಗಮೃತ್ಯ ಆಗ ರಾ

కబలితో నక్యతితరార్మపక్రపమాష్య హేజగోన్నా తేసం(కెతహ్మిద్విట్ ధి

(గొ వృగొన్న తృష్ణారుజాది సాధనముల యికుని కివిన్, విధిలిఖతంబను బఠయించుమౌహా మిథ్యావికేక తస్కరుడు తన ఆశ్మవిళ్యాన ధనమును

The Universal Engineering Co., VIJAYWADA.

MANUFACTURERS OF OIL ENGINES APPROVED BY THE ANDHRA, MYSCRE & MADRAS COVERNMENTS Ask For UNIVERSAL OIL ENGINES FOR GROW MORE FOOD

ኇ፟ኇቑቑኇኇኇኇኇኇኇኇኇኇኇኇኇኇኇኇኇኇኇኇኇኇኇኇኇኇኇኇኇኇኇ

Tel: Address: UNIVERSAL

Telephone: 6074

មាន ស្រុក នាង ស្រុក មាន ស្ថិត្ត បាន ស្រុក សស្រុក ស្រុក ស្រាក ស្រុក ស្រុ

ఇట్లే ఉత్పేష విరోధాళానము మున్నగు, నలంకృతులను గూడ మనో హరముగ జూపును —— "దయా సముద్రం సార్వేళం ఆ ర్థజన్ను హృతీస్థితం ఆక్రందన-చృలేనై జే సమాహ్వయతి ధార్తి శాన్" ఇందు ఆ ర్థ జంతువుల యాక్రండన ధ్వనిని వారల హృదయగతుడగు పరమేశ్వరుడు ధాశ్మీకు లను తీలుడు పీలుపుగా నూహించెను. అట్లే విరోధాళానము.

"సగుణో ఒపి నిర్గణ స్త్రం సుళ్యామల విగ్రహో ఒళిందిపి కార్యమపి కారణమభూ: కృష్ణ త్యాం వేత్తిక: శివేనవినా"

ఇట్లే కృంగాలాది రసవర్ణనములందు గూడ ప్రధానుగారు అతులిత విహార మొనర్తురు. పాత కుల గసానుభవము కొఱకు వారి యాంధ్ర గ్రాంథ ముల నుండియే మచ్చున కుదాహరింతును-శివుడు మోహినిగో నెంతముద్దగా పలికెనో!

ోనీజడ్ జూ చీస్టర్ జిలువతో డుస్పురించి రంగద త్ర్మింగసారంగగమన్, నీ నె ఎమడం గన్న నెలవంకతలువయ్యాం రాజిశ్వీత సారం ాయాన్. నీవళులరయగంగా వీచికలు డోంచె, రమ్యవిలోలసారంగచికుర. సీకెనుఁగాంచినన్ విన్ను జ్ఞ ప్రేకివచ్చె రమణియతాలసారంగపాణి

చెలువమునఁ గొంతపోలిక గఅదుమనకు గానియిసుమంత యైన నామానసంబు మాడ్కినీమనసున్న మన్మథునిఫీడం నమ్మ సోంకుట యొట్టులో సమ్మ తాంగి '' రూపసామ్యమున్న మ ఖావసాళ్యుము లేదే యని స్థాణునికి గూడ ఆవేదనము! దీనితోనరికా లేదు! శివుడిటులు వల్కుచుండ—

" క్రొవ్వాడి వాల్పూపు గాలంబునం దగులు కొన్న నామనోమీనంబున్ జప్పునం బైకిలాగి తన మిటాఠంపు గబ్బిగుబ్బ జక్కవలకుం విండానర్సి కారిపోనీయనట్లు ఒయారంబుగు బయ్యాదన్నద్ది" (అంబరీష చరిత)

అందు "మనోమీన గుబ్బజక్కవల" నెడి రూప కము "జారిపోసీయనట్లు" అను ఉ్రక్నిత్వగూడి ప్రశానో క్రికంగములై శృంగారమునకెంత పోష కము లయ్యైనో ఊహింపుడు.

పిరి స్వళాహ్ క్రిచతురత, వకృతిపరిశీలనము రస మున కొంతో నహాళారములు- ఒక సరసిని వర్డించుతుం-"వినిర్మలజలాళ యోత్స్పత ళఫరీక అలనోత్సు శాళాళ పిలోలక్కవి ప్రతిబించాం- అని చేపలకై నీటిపై కెగకు లకుముకి పిట్టలను మనోహరముగా వర్డించిను. ఆక కురంగము నిర్భయదేశమును వడిగాచేరి యట నుండి తన కుటుంబమును విల్పుచున్న దట-

"చండప్పుతె బీతివళాత్ చలంతం. పళ్ళాత్ మృగీళాఖకుటుంబమేమ బ ధిం: వైనేనాళయమాలువన్ నం పళ్ళత్వహోవల్లిత కృష్ణసారం" ఎంతసుఖకరమగు సాయంతనమో గన్ముడు.—

" జపావుప్పు ర్ఫాయాం అయమఖలవస్తును కిరన్ బతిచిదిగ్భా గే విగ్రలతి రవిర్మం దకిరణం । ఆహో సంధ్యా వాతం ప్రవమధుగంధ బ్రసవి తా తమాతాపం హాన్తి బ్రకటిత భుజంగోత్సవకరం"

ద్వితీయ తిందువునందు అక్కూ రుని భూష బ్రవేశ నమంచుమున భూపవర్ణన మెంత మనోహ రమా అంత సహజము.

్రీ దాసుగారి ఆదర్శమ్పూర్తి ఆశ్రీకృష్ణభగావా నుడు. ఆ మహానుఖావుడు దుష్టుల సంహారించి శిష్టులఁగాపాడి ధర్మసంస్థాపనము గావించినాడు. ఆట్టి భగావానునికిఁ గూడ జార చోర ప్రవృత్తులు చెలియబడుచుండ నీతడు భగావాను డెట్లగునని తాము ("విష్ణుం కథం బూహిమునే పరనారీరతో ఒ భవత్") శంకించుకొని ఇట్లు సమాధానమిచ్చిరి

"నిఖల పదార్థములను భడించు నర్వభతకుడగు వెగ్ని వెమ్మడో మమాచే బాను దోషమునందనట్లు తేజోమూర్తులు వెమ్మగతదోషముచే బి ప్రైలెంతమాత్రముగారు, పరనారీ నంగమాఖలాపి విజయముం గాంచునా? కావున విజయశీలుడగు శ్రీహారీ అట్టి వాడు కాజాలుడు. ఎవ్యాని పాదపంక జవరాగధ్యాన సంపా ప్రయోగులై సకలక ర్మలంధములనుండి ముక్తు అగుచున్నారో ఆట్టి నిత్యకోళనుండగు విభువునకు ఎటున్న సేమి? గోపగోపాంగనా సకల జగన్మయుండు నా మహాత్కుండు తీలామానుష విగ్రహుండు గావున ఆతనికింద బరాంగన లెవ్వరు? అందలు స్వస్వ తూపులేగదా!"

(కారిక థామృతమునకు తెలుగు)

నమాధానము తృష్టికరమేగతా? కానిచో ఆలోచింపుడు. తులు. పండితరాయలవలే అన్యక ర్ప్రకములగు-బానిని దాము స్వీకరింపమనియు స్వక ర్ప్రకముల నే పదర్శింతుమనియు వీరి ప్రత్యా. స్వపాండిత్య ప్రదర్శ నమునకు అన్యక ర్ప్రకములందు అవకాళము చాలక పోవుటయే యండులకు హేతువు, ఖానములందు గూడ అపూర్వకల్పనములందే జారిదృష్టి. అట్లయ్యు ఇతర్మగంథములందు హృదయంగమములను ఖానము లున్న చో అజ్వానికి తాము వశులై బానిని మక్కికి మక్కి "గానే గ్రహింతురు. బానిని స్వకపోల కల్పి, తము లనునట్లు మాత్ప ఖావ ఖాషాచౌర్యములు పీరికడ లేవు.

"నీపాద కమలసేవయు, నీ పాదార్చకులతోడి నెయ్యమును నితాం తాపాఠ భూతదయయును, దాపసమంతార నాకుం దయసేయగచే" (పోతన ఖాగవతము).

అనుపద్యమును —

"త్వత్పాదకమలేసేఖాం తవఖ కైస్సాడాఒపీ దృధసఖ్యమ్ । భూతదయా.మత్యంతం, తాపసమందార దేహిమే సతతమ్" అనిచెప్పిరి. (హరిక థామృతము)

జాతీయపదములను, ఖావములను, పొదుగుటలో ప్రిందెవేసిన చేయి. వీరి గ్రంథములలో అయ్యది తఱచుగ నగపడును.

తన గుహాను బ్రవేశించిన ్రికృష్ణుని జూచి-ఆతనితో తాంబవంతుడు —— "రేరే గర్జసి తాలక కిమరే సాహానంతేఒధునా ! ైపేరితం శశ అన మహానసం అచిరోణ మత్సకాశం విధినా" అనును. (మారిక్రాణము)

(హరిక థామృతము)

' వంటింటి **కుం**దేలు ' అనునది తెలుగుసామెత. గణవాథుని ఇట్లు ప్రాంథించును —

"సహజపాండిత్యమును గావ్య సరణింజేసి ఎల్లరి హితంబు గోరెద నేకదంత ! నేమ నిన్నే దియడుగను గావి నీదు నంబికొండయ్య సాయమె నాకుంజాలు"

(ఆంబరీమ)

గణనాథుని సాయము మనము చేయుదానికి ఆడ్డుతగులక పోవుటయోగదా! జాతీయ పద్మపయోగా గమునం గూడ —

మోహినీగూపమును జూచి మోహపడిన శివుడు 🗕

ితొయ్యలినెమ్మైము పున్నమచందురు తోసిరాజనిపించురా ! వయ్యారికొప్పుచన తీమృగవాలము-మైకోఁతకోయించురా "

(అంబరీమ)

ఇందరి త్రోసీరాజు-ైకోత కోయించు అను నవి చతురంగబలమునను చీట్ల పేకయందును సుబ్ర సిద్ధములగు సాంకేతికములు. దానిపైది వేతొకటి లేదనునర్థమున నీ పదము లుపయోగింపబడినవి. పీనిఖావసౌంద్యము తద్విదులకు నువిదితముగా వివరింపబనిలేదు,

పామాన్యముగ వీరికవిత మృదుమధుర జాతీయ వద భూయిప్పముగ నొప్పచున్నను వలసిన యొడల మహిట్రాథముగు గూడ జాలువాఱును. కృత్య క క్రి వర్ణనా ప్రసంగమున-

అని ళయానకరసాను గుణముగ వర్ణించిరి.

రసానుగుణ ైల్, ఉత్తమఖావస్ఫోరక జాతీయ పద సంఘటనము, వర్ణ్యస్వరూప సాజాల్కారిత మున్నగు మహాకవికివలయు సాధనసంపద ్రీడాసు గారి కవిత యందుకొల్ల లుకొల్ల లుగా అగపడుమం ఇక వారి గానమాధురి కథననై పుణ్యముత్రోతృజనై కవేద్యము.

ಹಾಧಾಕರಮಗು ವಿಷಯಮು. សាತಥವಿಷ್ಯತ್ತುಲನು ಗುಡ ವರ್ಷನ ಸ್ಥಿತಿಕಿ ಗೌನಿವರಿ ಸಕಲಜನ ಪತ್ರು ಹಮು चೆಯಗಲ ತ್ನಾಸ್ತ್ರ ಸಂಪದ ಅನಾಡೆ ಮನಕುನ್ನು ಸು "ಈ ರೆಡಿ ಹಾಲು" — ' ក្រាಮ ಭೆಗುಲು' "ಭೆಟ್ ಗ್ರಿಫಿ'ಲು ಅನ್ನಿ ಮಶ್ ಟ್ರುಲ ಗಾನಾಮೃತಮುನು ನೃತ್ಯ ದೃತ್ಯ ಮುಲನು ತಾಕ್ಪತಿಕ ರಿಂಪರ್ಲಿ ಭಿರುಪಿ ಫಾರತಡೆಕ ಮುನ ತಿಂಕ ಹಾಕಲವಂಪು ಅನುಟ ತಟ್ಟಿ ಸಂಡೆತಾಮು ಲೆದು. ಆ ನಾಟಿಯಧಿಕಾರಿಬ್ಬಂದ ಮಟ್ಟಿದಿ. ಪಾರಲು ವಿಕ್ಯ ಮುನಕು ತೃತ್ತಾಪಿ ಫಾರತಿಯುಲಕು ಮಶ್ ದ್ರಿಪ್ ಮುನಕು ತೃತ್ತಾಪಿ ಫಾರತಿಯುಲಕು ಮಶ್ ದ್ರಿಪ್ ಮುನಕು ತೃತ್ತಾಪಿ ಫಾರತಿಯುಲಕು ಮಶ್ ದ್ರಿಪ್ ಮುನಕು ಕ್ರಾಪ್ ಪ್ರತ್ಯವಿ. ಪ್ರಶ್ನಿಕ್ಕ ಮುನಕು ಕ್ರಾಪ್ ಪ್ರತ್ಯವಿ. ಪ್ರಶ್ನಿಕ್ಕ ಮುನಕು ಕ್ರಾಪ್ ಪ್ರತ್ಯವಿ. ಪ್ರಶ್ನಿಕ್ಕ ಮುನಕು ಕ್ರಾಪ್ ಪ್ರಶ್ನಿಕ್ಕ ಪ್ರಕ್ಷಕ್ಕ ಪ್ರಶ್ನಿಕ್ಕ ಪ್ರಾಸ್ಟ್ ಪ್ರಶ್ನಿಕ್ಕ ಪ್ರಶ್ನಿಕ್ಕ ಪ್ರಶ್ನಿಕ್ಕ ಪ್ರಶ್ನಿಕ್ಕ ಪ್ರಶ್ನಿಕ್ಕ ಪ್ರಾಸ್ಟ್ ಪ್ರಶ್ನಿಕ್ಕ ಪ್ರಶ್ನಿಕ್ಕ ಪ್ರಶ್ನಿಕ್ಕ ಪ್ರಶ್ನಿಕ್ಕ ಪ್ರಸ್ತಿಕ್ಕ ಪ್ರಿಕ್ಕ ಪ್ರಸ್ತಿಕ್ಕ ಪ್ರಶ್ನಿಕ್ಕ ಪ್ರಶ್ನಿಕ್ಕ ಪ್ರಶ್ನಿಕ್ಕ ಪ್ರಶ್ನಿಕ್ಕ ಪ್ರಸ್ತಿಕ್ಕ ಪ್ರಶ್ನಿಕ್ಕ ಪ್ರಸ್ತಿಕ್ಕ ಪ್ರಸ್ತಿಕ್ಕ ಪ್ರಶ್ನಿಕ್ಕ ಪ್ರಸ್ತಿಕ್ಕ ಪ್ರಸ್ತಿಕ್ಕ ಪ್ರಶ್ನಿಕ್ಕ ಪ್ರಸ್ತಿಕ್ಕ ಪ್ರಸ್ತ್ರಿಕ್ಕ ಪ್ರಸ್ತಿಕ್ಕ ಪ್ರಸ್ತಿಕ್ಕ ಪ್ರಸ್ತಿಕ್ಕ ಪ್ರಸ್ತಿಕ್ಕ ಪ್ರಸ್ತಿಕ್ಕ ಪ್ರಿಕ್ಕ ಪ್ರಸ್ತಿಕ್ಕ ಪ್ರಸ್ತಿಕ್ಕ ಪ್ರಸ್ತಿಕ್ಕ ಪ್ರಸ್ತಿಕ್ಕ ಪ್ರಸ್ತಿಕ್ಕ ಪ್ರಸ

" ಮುಕು ಕುರ್ಿಪಿಕುತ್ ವು ವರಣ್ ಕರಣೆಮಡೇ | ನರ್ಜಿಕ್ ಮೆ ಪೆರ್ಸ್ಪಿಕಿಂಕು ನಾಧ್ ರವಿಜ್ಞಾತ್"

కిరీటమున గాఱముక్క, అందెకు మణిఖండము పొదిగినచో అదివాని యజ్ఞ తయోగానిమణిదోషము గాదు.

" శాస్త్రేవస్తృతశబ్దమందరగిరి **ខិ**ង្ស្បូនដី**ឈាកសា**៖ ನಿಖ್ಯಾ ಶಾಚಿನ ಮಾನಸ್ಪ ಸ್ತಿವಿಷ ಹು యస్య్మభోకినిర్గాకా | తజ్ఞాడ్యం వనుధాధిపస్యసుధియ _స్వర్ణంవి వాసీశ్వ ా ః క త్స్యాణసుకుపరీశకై : నమణయో ಹುರಗ್ಪ ತಃ ಶಾಶಿ ಶಾಃ"

(శాడ్రుసంస్కృత వాక్కులు, ఉపదేశ యోగ్య మగు శాడ్ర్రములు గన్గిన మహాకవులు పఠాజు రాజ్యమున నిర్ధమలుగా నుందు5 ఆ చార్చిద్యము పార్థివునిదే గాని ఆ మహాకవి దెంతమ్మాతము గాదు. మహాకవులు ధనములేకపోయినను ఐశ్వర్య వంతులే. కుహరీతకులు విలువకట్టలేనంతమాత్రముచే రత్నములు విలువలేనివగునా?) ఆను భర్భహరి వచన మెంతయో నశ్యము. విశ్వవిద్యాలయములు గూడ వీరివైదగ్గ్రము నెటింగి యటండియు ఒక బిరుదమును సమర్పించుకొని తమ్ముతాము సార్థక డలు కొనలేకపోయినవి!!

ాసుగారు తమహరికథోపదేశ మూలమున సకల హృదయ ఉత్తములందును భ్రేష్ట్రములను నాటికి. ఆయ్యవి క్రమముగా లత్మాసతానములయి పుష్పించి ఫలించి తమ సువాసనలను నలుగడల ్ రాళముల బ్రావేశించి సన్మార్గవర్తుల గావించిరి. పేర్చి కృతకృత్పుడ్డై ఆదర్శపురుషుఁడగును.

ఇట్లువారు తమ శిష్యసందోవామునకు ఋఓ పిత్మ దేవతా మూగ్తలుగా నొప్పికి. కావున ఛాత్రగణ మంతయు వారలకు తమబుణ్మతయమును దీగ్చి ొని బుణ్మతయ విముక్తులు గావలసి యున్నది. వేదమాత పుట్టినవెంటనే పురుషుడు మూడుఋణ ములతో పుట్టునని (జాయమానోహైమై పురుషం [తిఖిః ఋణవాన్ కాయతే) చెన్పచుండ ౖశుతి చ్చాలేక గోచరుడగు మనువు ఋణ్మతయమును జనుఁడు అవళ్యముగా దీర్పవలసినదే యని

"ఋణాని త్రిణ్య పాకృత్య ಮನ್ ಮಾಡ್ನ ನಿಪೆಕ ಹೆಕ್ అనపాకృత్య మోడంతు ాసేవ**మా**నః పతత్యధః"

(మనుస్మృతి) అని శాసించినాడు. కావున 🔥 దానుగారి ಯ ಸ್ಥೆ ವಾಸಿ ಸಂಕರಿ ಯಂಕಯು ವಾರಿ ಯುವದೆಕ ములనంది తాము ఎట్టిమహాథ క్తులు హారికథకులు వారివలన<u>ై</u> రో యక్లేు తమ శిష్యులనుగూడ **కాము** అట్టివారలనుగా శి**డించి శిష్య్మప**కాతంతు విచ్చేదమును గావింపక పిత్సాణమును దీర్చుకొన వలయును. అల్లే తమ గురుపాదులు రచించిన యపూర్వములగు గ్రంథములను దాము తొలుక సంపూర్ణ ముగ్ర బఠించి అత్యానిని సర్యత్ర ప్రచా రము గావించి శద్ద్వారా వారి యాళయ వై దుష్య-కలా-విజ్ఞానములను జనతా ప్రభుతా సాహాయ్య హ్యాపింప జేసినవి. గురుమూ ర్హులై కాము తరించి మున హ్యాపింప జేసి తమ ఋషి ఋణమును దీర్చికో పరులను తరింప జేసిరి. పితృమూ ర్హులై సహజ వలయును. అ్లోస్ట్ యజ్ఞ ములవంటి గురుమూ ర్హుల కరుణాతరంగి కాంత రంగమనో తమ యన్లే జయ్ని వర్ధింతులను ఎల్ల కడల జరుపుచు దేవఋణ వాసి గణముల కష్టసుఖముల గనిపెట్టి వారల మును గూడ దీర్చికోవలయును, ఇట్టి ఋణ్మతయా నుద్దరించింది. దేవతామూర్పలై వారల హృద్వ పాకరణమువలన శిష్యుడు తనక ర్థవ్యమును నెర

"ಅಕ್ಷರ್೦ಜಲೆ"

— శ్రీ బృందావనం రంగాచార్యులు

కుంభన్నోహన యుడగాన విభవాస్తోక బ్రహనమ్ము సం రంభమ్మాచు రసజ్ఞలోకమల కాహ్లోదమ్ము సంధింపగా "శంభో" యన్న భవన్నుత్మిపతతి విశ్వమ్మందు మార్త్స్తోగుతే అంతోధి[పతిమాన గర్జనలతో - ఆ నాటి కీనాటికిన్.

చిటికెల్ కేల మనోజ్ల నాద సుమవృష్టిన్ నృష్టి నల్పంగ ది క్రటులన్ దిగ్భ్స్తిమలోన ముంచినది నీ గాంధర్వమే; భవ్య సం ఘటనమ్మాంధ్ర చగ్రితలో భవదమోఘ్మవజ్ఞ - యుష్మత్కళా చటుల ప్రోజ్జ్వలరీతి ఖారతికి శశ్వద్భూష విద్వవృణి!

తెలుగుంబోకడ లొక్క పజ్జ మమతన్ వీండింప గీర్వాణ నూ క్తుల లీలా మహిమమ్ము లింగొక నెమిడన్ గూర్మిన్ రగుల్కొల్ప మం అల ళయ్యాసుకుమార నంపదలతో గోళ్లిల్లు కావ్యాంబుజ మ్ముల వాణిచరణమ్ములన్గొలుచు నీ పుణ్యమ్ము నగ్గించెదన్.

సిరియును జ్ఞానబలమ్మును తగుణకళా సంపదయును ధార్మికగుణ త తృరతయు గవితాచణతయు పారికథకుల నీకెయజ్బె నధికాధికమై.

యడగానమునకే దశుశం గూర్చె నీ

మోహన సవచనామూల్య శక్త్రి;

సంగీతవిధులకే సఫలతన్ దచ్చె సి

మధురగళ్ళనవన్నహితరీతి:

భరతభంగిమలకే పరువును నిల్పై నీ

నవనవోజ్జ్వల నటనాబ్రక స్త్రి;

కావ్యవాహినులకే ఘనతను జెంచె

సత్యసంబద్ధ పాహిత్యసృష్టి.

888

THE HEREDOCKENDED BEFREING DE LE THE CONDECENDE DE LE

తెలుగు జగమునోక్ట్ తై వెలుగు నిచ్చె తావకమనోజ్ఞరూప **త**్త్వ్రపద్ది ప్రి ఖారతీయతే నవ్రవతిళ జెంచె యువ్మ దద్భుత మేధా మహోన్నతదళ.

మాయని 🗓 గాంచికిని మానవ మానసపీఠిమీద సం స్టూయముగా రహించు ఆలధుల్ రవిచ్చుదులు వెల్లుడాక నీ తియని గానగాథ - ఘనదేశిక గౌరవ ఖావఖాన! శా రాయణదాన! పూర్ణ దరహానవిశేషవిలాన! తే నమా!

నటనము గానమున్ కవన నైపుణి ౖ పే ఈకలోక ఖావనా పటిమపయిన్ ఘటించెనట బంధురళ క్రిమయ బ్రాప్ప త్రి - ము చ్చటపడి నీ కథాకథన చాతురిగాంచిన ధన్యజీపు లి ప్పటికిని పాఠవళ్ళమున కాకొనుచుండెద రీయధార్జమున్.

వలపుంజూపె మహింద్ర మవ్యయముగా శాత్సల్యతన్ జీరి భూ తల మెల్లన్ ఘనసత్కృతుల్ సలిపై నౌదార్యమ్ము నిండార సీ మలు కొండాడిన శేముప్పివిళవ సంవస్సుండవె నీ కళా ఖలమున్ సంస్మరియించి ముక్కులిడు యావద్దేశ మీపేశలన్.

కళలు సౌర్వేళ్వరుని పాదకమలసేవ కర్పితముంగు టే లత్యమని వచించి వలచి వచ్చిన విద్యల బలపం తోడ హారికథల జాడి యాడినా వవఘము .నీవు

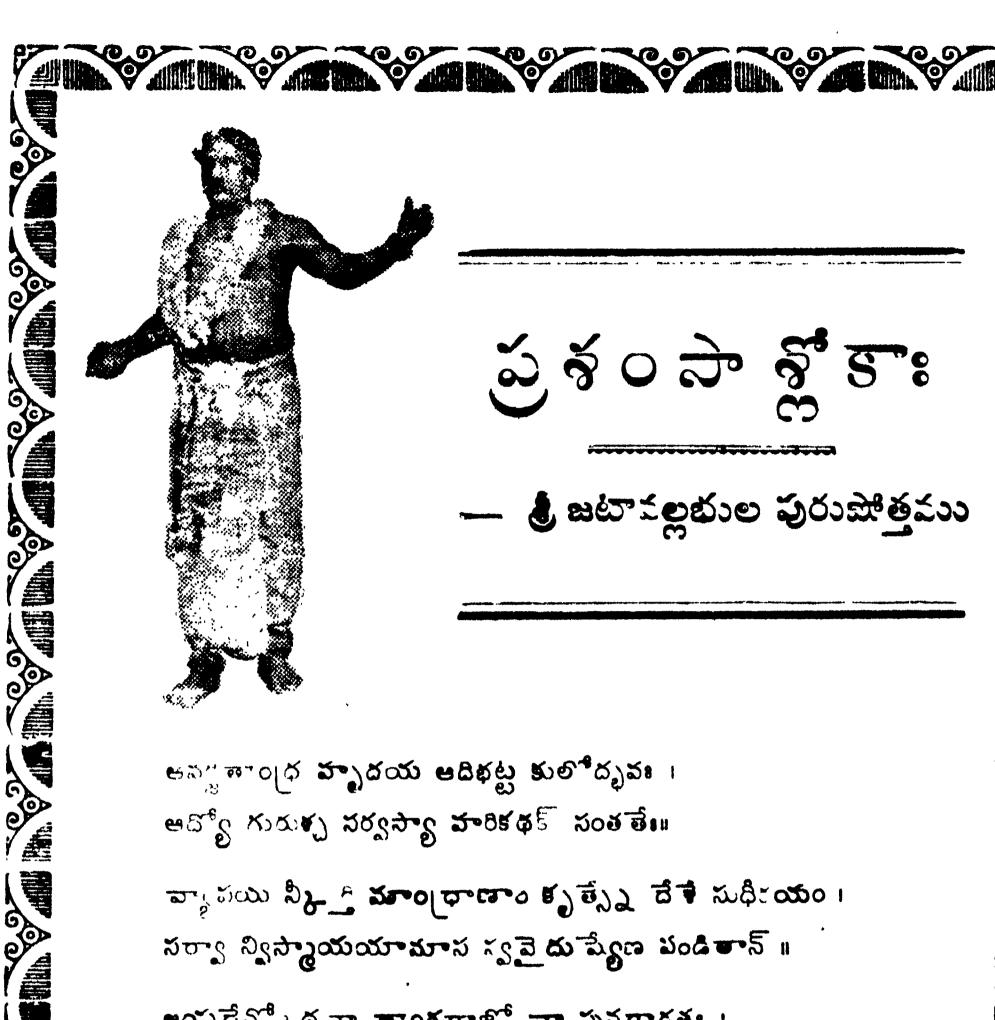
ని వంకల్పమె నిల్పె నుద్యమముగా చేడి మహింద్రమ్ము నం దో నంగీతకళానిధి! హారికథాయోగ బ్రవీణా! మహో ల్లాన బ్రోజ్జ్వల సాహితీవిళవ లీలాలోల! వేదాంత వి ద్యా సంవన్న ! దయామయా ! భరతనాట్యాచార్య ! విద్వత్పర్గూ !

మదికింపున్ ఘటియించు గాగకళతో మాన్యుండవై జ్ఞానసం పదలన్ బంచి హారిన్ స్తుతించి కవితా పాండిత్యనంఫుల్లమౌ హృదయమ్మున్ వివరించి మించితివహో! హేలాగతిన్ త్వాదృకుం తురయమ్మందిన కాలు వొక్కరుడు కాత్యుద్ధారకుం డుక్విపై.

ఎనలేవి గౌరవమ్మును ధనకనకమ్ములన నన్య దర్పముతోడన్ గొనజాలిన ఘనుడా వందన శతమో హారికథా పితామహా! మాన్యా!

CECCECCECCEC

ARCHARACTAR REPA

★ ప్రచయస్పత్ ★

— శ్రీగంటెజోగ్సోపు**రు**ాజి

မြီးတို့ နာမင်္ကေလာလ ေနာ္ချက္သာ ဗည္သည္ တည္သည္။ బహిరంతర్మనోహరముగ నుండును. సంగీత మానంద ్రపాహారూపమున వ్యక్తికి క్రావణ మాత్రమున తన్న యత్వమును గగ్గించు చున్నది. నృత్యము ైపేడక లోక మును ఈ జామాత్రమున రసమయ మొనర్చును. ఈ మూఁడిటిని తనయందు పకీకృత మొనర్చుకొని, ముఖ్యముగా ఆంద్రమున ఆఖాలగోపాలమును ఆఖలఖారతమున విద్వల్లోకమును, తివేణీ బస్తుంగ సంగతి వలెనే సుమారొక యర్ధక తాబ్దము ఆనందాబ్ది నోలలాడించిననారు 🔥 మదజ్జాడాదిళట్ల నారా యణ దాసుగారు.

వ్యుత్ప్రత్తే. బ్రవతిఖ, అఖ్యాసము, ఆమనవి మూడును 🐧 దాసుగారి స్థాపసంగములందు నమ ముగా పరాకాష్ట్ర నందినవి. సమ్ముదమధన విష్ణ్వవ తారమైన మోహివీ స్వరూపమెట్లు మన్మధమధనుని గూడ మధించి సాధింపగ్లైనో, ఎట్లు వివిధరూప ముల వివిధన్న కుల కేక కాలమున గోచరించగలి గెనో ఆల్లే రంగస్థలమున కానొక్కడేయయ్య్మ్ వివిధ వృక్తులకు ఖిన్న బ్రాకారమున ఏక కాలమున గోచ రింప జేసికొని, ఆశ్మశ క్రిని సహ్మాసముఖముల |పసారించిన అనంత స్వరూపుడు, కళ్ళాబహ్మ. సాగ్లక నాముడయిన 🐧 నారాయణదాసు గారు.

డ్మేతములఁ జరించి యందరి సారమయమయిన (\clubsuit) నారాయణ దాసు.

మృత్తికను, ఆంద్రమున బ్రవహింప జేసిన నిరుప మానవ్య క్రి ఉందాసుగారు. వీరు తుదివరకు ఆంగ్ల పాఠశాలలలోనే పకదీతగా క్రమించి న్యాయ ▼ స్ట్రాదిక మున బ్రావేశించినచో త్రీ ముత్తుస్వామి అయ్యరు మొదలయిన వ్యాయాధిపతులవలే విరాజమానులయి యుండెడి వారని పల్కుచుందురు. ఆది-నత్యమే-కావచ్చును-కాని, ఆంధ్రమున సకల కళా స్వరూపమయిన వాఙ్మయమను సృజించి అనేక శిష్యపరంపరను శిడితులం జేసి, ఆజాలగోపాల మును, ఆంద్రదేశమున ముదావిష్టులం జేసిన మహా ವೃತ್ತಿ ಏಟಿಯುಕಡ್ ಕಾಲನುಸ ನುಂಡಿಯುಂಹ డనుట సత్యము. ఈయన మహానటరాజువలె దాండ వము సల్ప నీతని యనుచరులును, లాస్యకాండ వములనాడి యాటపాటల మేటులనిపించు కొనిరి. "శివుడుం దాండవమాడ నాడపె పిశాచీ భూత బేతాళముల్" అని కవి వాక్కు.

ేకేవల మానంద జనకమయిన కళాస్వరూప**ము** మాత్ర మేగారు వారి మేధానిధానము. తర్మ కర్కళమై, శాన్న్రనిశిత ధారారూపమై ప్రతివాది ಮ ಕ್ಷೇರ್ಶಗಂಡ ಖಂಡನ ಪಟಿಸ್ಟನುಯಿನದಿ ಉಡನನುಟ సత్యదూరముకాదు. ఆనాడు చాద జయము నందిన వాడే పండికుడు, అధికుడు అను సిద్ధాంతము ఆర్మధమున నుండినది. ఆ మార్గమునను ఈయన వారి పాండిత్యము, సంస్కృతాంద్రములయందు సిద్ధహాస్తుడై అనేక సభలయం దనేకులను గెలుచు మాత్రమే గాక ఆంగ్లము, ఉద్దా, పరిషయన్ ఖాపా కొని వాదమున విజయమందిన శాన్న్ర విజయుడు బ్రహింకులైన అనులు తమ శ్రీచే రాజులను, విద్యాంసులనుమాత్ర మారాధించుచుండిన కాలమ న, దన యసామాన్య శేముపీ విశేషమున, నిగ్రమ్ లయిన, ట్ర్మీ బాల వయో సృద్ధులను సయి తము ఆనందపరు గరిగిన హాగిక థామార్గమును స్వోపజ్ఞ ముగ సంతరించి తెలుగు దేశమున ఆనంద మను వెబ్లి విరియం జేయుట పండిత బ్రహాండు డమున తీ దాసుగారి వెళ్ళ్యము.

పేరి చర్మతమును మృధుమధురమయిన తేట తెలుగున సుగమ మార్గమున కూలంకషముగా రచియించి ఆంద్రులను సేవించిన త్రీ దాసుగారి మేనల్లుడు త్రీ మరువాడ వేంకట చయనులు వి. యే. వకీలుగారు రాజమండి వా్తవృత్తు ముఖ్యముగా ప్రకంసార్హ్లులు

ఇట్టి పుణ్యమ్తూ ్రీ దాసుగారి స్మృతి చివ్మాముగా ఈ సంచికను ప్రచురించి ఆంధ్రులు తమ ఋణమును దీర్చికొనుట చాల యుక్తము.

' జ్లో క మా లా '

సాహిత్య మార్గ్ రస పూర్ణ రూపం - ఆలోచనా నిశ్య పటిష్ఠదీపం జ్ఞానామృతం పూర్ణబుధైకగమ్యం తృత బ్రసన్న సృకలాఖిరమ్యం గానం క్రవి మాత్ర సుఖాతి చేకం నృత్యం సమాలోక రసావ్యశీకం తీణ్వేకరూ పేణ నమా విశేత్కం యధాత్రివేణికృతిదివ్యగంగాం ॥

కవితావుధురో నటోద్దతో మృదుసంగీతకలాపశోభితో నురవాగ్ జనవాగ్విశిష్టవాక్, ఇతినారాయణదాన ఉచ్చతేః

సఖాముఖే వాదజయ్మక స్త్రిమ్ ఇ మత్రోఒద్య హర్తుం పటుర్మకో ఒ స్త్రికి ఇత్మబవేస్తేన వివాద ధీరం సఖాసు నారాయణదాన ఆసీత్ క

వండిత పామరతోషణ పీరం సత్యవచం పటుఖాషణ ధీరం ఆర్ధతృణికరెబ్బేగణనీయం ఆర్హా, స, కీర్తన విత్ హారిధానం క

WITH THE BEST COMPLIMENTS

FROM

A WELL-WISHER

这样技术法院法院法院法院法院法院法院法院法院

* పారకథా చతుర్మఖుణ *

— శ్రీ పుల్లాది చం**ద్రశేఖరశా**స్త్రీ

కలె కాలే ప్యశ్రీన్ విపుల భవ పాధోధి తరణ కి)యాయాం దుెబ్బాబ్లు స్కృతి శృతి పుఠాశాది పటలాం హృదీ త్గం కారుణ్యా ద్విరచిత మభూ దామచరితం యధార్ధాభిశ్యేన బ్రణుత! భవతా తారకమయం.

మట్రంత బ్రతిఖావి శేష మహిత స్థ్య బ్రహ్మ్ దాదర సృంగీతార్ల వపారగో హారిక థాగానాబ్జ జన్మా సదా ఛాలాణాం వరదు బ్రసన్న హృదయా నానాసఖా పూజీతు సారాయణదాన చేశికవర్ళేయా దదత్వవ్యయం.

శ్రీ నారాయణదాసానామ్ తత్వజ్ఞాన వైభవమ్

— శ్రీ వాజపేయాజి వేంకటేశ్వరశాస్త్రి

్రీమతి ఖారతేవ్దే సముత్పన్న మేవ జ్ఞానజ్యోతి స్పోర్వేషాం లో కానా మువకరోతీతి భగవాన్ ఖాద రాయణ స్పక్షరచితేషు, బ్రహ్మాసూలైకేషు బ్రోహాచ. "తదుపర్యప్రిచ ఖాద రాయణ,"ఇతి. పరంతు నవీనా జనా వేదార్థమనగన్ను మళక్తా స్పంపృత్తాక. తత్ప ర్యాలో చ్య శ్రీకృష్ణన్య జ్ఞానావతారో వేద హ్యాసక వేదాన్విళజ్య అష్టాదశపురాణానిచ రచయామాస. సకలవేదసారం సంగృహ్య మహాఖారత సంహాతాంచి గీతానమలంకృతాం లో శేఖోయదాదె. పతస్యాప్ మూలం లీ ముదామాయణ మేతే త్యవగమ్యతే. లీ ముదామాయణన్య సాజాద్వేదస్వరూపత్వాత్. తదేవో క్రం భగవతా వాల్మీకిమహార్షిణా "పరం కవీనా మాధారమ్" ఇతి.

వర్రమానే కలియుగే జనానాం సంస్కృత భాషాయా మాడరంకృశీభూతం. తథాపి సర్వలోకో పశారాయ మహర్షిఖి నేదార్థోప బృంహణార్థ మిలిహానపుగాణాదికమ్ స్వర్తత మాసీత్. పవమపీ తత్వ బిశ్జాసా సర్వేషాం జనానాం నాఒభూత్. తద్ద మేవమహర్షి ఖిశ్చతుష్టప్రికలాంట్రదిస్తి తాం. తాను కాశ్చన లలితకళా అతివృపదిశ్యంతే. తత్తానిపి గాన కలాయాం. కవితా కలాయాళ్ళ ప్రాశ్మ్యం నిశ్చ ప్రచమ్. ప్రత్యేకమేవ మనోహర యో స్వయా స్వమన్మ యేకీము వక్రవ్యం మాధుర్య మిత్యఖిపాయేణ హరిక ధాత్మక వాజ్మయఖాగం ప్రసిద్ధిం నీతం.

ప్రామీన కాలా దార బ్దాయా స్థాస్యాణ కలాయాణ పరిపూ_ర్తి జ్మ్మీమదజ్జాడాదిళట్ట నారాయణదాప

మహాళయోరేవ సంపాదితే తృస్త్రి న్విషయే నకోఒపి సందేహాঃ.

అత్ైనై రేపో క్రం "అట పాటనాట మీటల వెన్నె గాంచిన చదువరి మీన్న " ఇశ్. త్ఫ్మెన్యరఫీ సంకీ రైన కాలే స్మన్యం లే "వేయి యి కేలమాటలు కవిత్వము గానము నాదిళట్ట నారాయణాడాను సామ్ము." ఇశి.

సాహిత్యరసేన, గానకలావై భవేన, నృత్యవత రృసేన జనానాంమనాంసి రంజయిల్పా కర్తప్ర ముపదేశం హృదయడే తేషు నిడిపతి హరిదాసు. హరిదాన బిరుదాంకి తై రుద్దవ్రప్రస్టాది మహిళ కై రిదమేవ కృతమ్. సర్వకలా మిశ్రణరూ పే హరికథా పవచనే ప్రవీణానామపి శాస్త్రేషు, సంగీత కలాయామ్నృత్యే చాళిన యే పరిపూర్ణ పాండిత్యం నాస్త్రీలోకే కళ్ళ నాపవాదో స్థి తదపవాదాయైన తీమతాం నారాయణదాసానా మావిర్భావ ఇతి కథనే నకిమపిసాహసమ్,

"శ్రీప్ర్ట్రైకియా కస్ట్రచి దాత్మసంస్థా సంకా) న్రి రన్యస్థ విశేషయుక్తా యస్యాభయం సాధుసశిశ్శకాణామ్ ధుర్మిపతిష్టాప యితవ్య పవ!!"

ఇతిన్యాయేన త్రిమన్నా రాయణదాను న్వయం పార్కళా ప్రవచనమకరోత్. అకారయచ్చ — స్వ శిమ్మే: తేపాం కథా ప్రవచనసొందర్యం దృష్టక

తాం సర్వేషాం మనసి గానమాధుగ్య నృత్యకౌళ అంచ ్ధిరీభూతి మేవ.

కి ను తేపామ్ తత్వజ్ఞాన పై భవం కిదృశమితి ి క్లాసూనాం దిజ్మాత్స్తి మత్ర పదర్శ్యతే. 🕒 మద్భి ర్ధారవైర్యాల్యప్రవ "కాటసారి" నామ్నా ప్రసి డ్డం కళ్ళనగ్రోస్ట్లో నిరమాయి. అస్మింక్స్ట్ గ్రాస్ట్లో అన్యా పదేళేన పరమాశ్మనో విభ్క్రహ్మ జీవస్యపునః పర బ్రహ్మే ప్రస్తున్న జ్నీరూపికా తైర్విరచితో "ఉగజ్జ్యోగి" ఇత్రిగ్గు త తత్వజ్ఞాన పై భవస్య నీద ర్శాన్మ్. జైర్విరచితాన్ హారికథాగ్రంథాన్ సర్వే పఠ న్రి. శచ్ఛిమ్యె: [శీవాజ పేయయాజుల సుబ్బయ్య ఖాగవత, 🐧 నేతి ఆ మీర్జనారాయణ ఖాగవత ప్రభ్న తిఖి: ప్రదర్శకం హారికథా ప్రవచన కౌశల మన్వ భవన్ ఆనుభవ నైచ. తథాపి త త్రత్వజ్ఞాన వైభవం కదృళమితి పరీణాం నకుర్వ స్తి

, సకలవేదసారం ద్విధావిభజ్య జానంతి పండితా: ధగ్మిః బ్రహ్మచేతి. ఉభయవిధస్యాపి వేదాంస్థాన్యా వగము: హారికథయా భవతీతి జైర్నిగ్మితాను హారి కథాను నిరూపితమ్ జీమధ్భాగవతకథాం ఖారత కథాం అంబరీమ, ప్రవ్లోద, గతేంద్రమోడణం, సావిత్రి చరితాదిన్యా చౌవారికథాత్వేన రచితాని. అన్నకం జానకీళపథనామ్నా ప్రసిద్ధేనో త్రర కాండేన సహ మదా)మాయణమపి హరికథా రూపేణ జైరా భవతి. యఖారజ్జ్వవారోపితే సర్పే నివృత్తేపి విష్కృతిమ్.

తత్తి "రామో విగ్రహవాన్ ధర్మం" ఇత్యేతా వానర్థు. అహాల్యా శాపమోడణ్మస్తానే వివృత్తు. ్రామః విళ్యామిత్రం పృచ్చతి. "అహమ్ మావ అయమేవ సిద్ధాన ఉపనిషత్సమ్మతః. ఇమ మే వ్యాలు పతా మహార్షిదంపతి మాం భగవానితిన్ను తార్థం 🕑 నారాయణదాన స్స్వీయరామాయణే వతః. కథమిదం సంగచృత" ఇతి. తత్తి విళ్యా నిరూపయామాస్త. స్వప్న దృష్టాంతేన విచ్చిత మిత్రన్య సమాధానం, "యస్తువేదవిహిత మర్యా కార్యోత్ప త్రిర్మవతి. అతు వృద్ధయోరపి సంకాష్ట్

దాం నాత్మకామతి సపవ మూ<u>్తిమాన్</u> ధర్మం. తాదృశలకుణం త్రతభవతి భవతి దృశ్యతే. తస్మా ్రైమేవ ధర్మ స్వరూప." ఇతి చేదార్థళ్ళ సంగృ హీత: "నిగమ మహిరు షేయ మితి పద్యే దానవ B S:.

అపిచ కా స్టేషు ప్రసిబ్జూక్పత్వారో వాదాస్సంతి. సంఘాత వాదు ఆరంఖ వాదు పరిణామవాదువివ ర్త వాద ఇతి. త్మత సంఘాత వాదినో బౌద్దాం. అవ ಯ ಪೆಥ್ಬ್ ಒತಿರಿ ಕ್ರ ಅವಯ ನಿನ್ ಸ್ಥಿತಿಕೆ ಮಾಂಸಿದ್ದಾನ್ ಕಿ. నైయాయికాస్తు అవయవినం | పసాధయ న్లి అంగీ కుర్వ $\frac{n}{2}$ చారంభ వాదమ్, అవయవా వయినో రత్యంతం భేదఇతితేషా మాళయః. సాంఖ్యాద యస్తు వరిణామ తాద మథ్యుపగచ్చన్ని. జగతస్పత్య త్వవాదినాం సర్వేషామపీదమేవ సమ్మతమ్. ఏతా న్వాదాన్ నిరస్య శ్రీమచ్ఛంకర భగవత్పూజ్యపాదె! ವಿವ್ರಕ್ಷ ನಿರ್ಮಾಪಕಃ ಆರ್ಟ್ ಫಿ ವಿಕ್ರಕ್ತ ಕಾದೆ ಕಾದ రాయణోక్ష దీశా వాశిష్ట మహారామాయణేనిరూ పితా: దృష్ట్యానృష్టికితి, దృష్టి రేపి నృష్టికితి, నృష్టి రేవ నా స్త్రీతి వాదాం సుగమాంభవ $\frac{1}{2}$. పరిణామ వాదే ఉపాదాన సమసత్తాకమ్ కార్యమ్, దథిరూ ేపిణ పరిణతస్వ ఓరస్వ, దధ్నశ్చ సత్తానమానా. వివర్తవాదేచ కార్యం ఉపాదాన విషమ సత్తాకం రజ్జురనువర్హత ఏవ. అత ఏవ జగతుమి థ్యాత్బమ్ సిద్ధ్యతి. మిధ్యాత్వే నిశ్చితే చ జీవస్య జీవత్వే అవ గతే బ్రహ్మభావ స్పధ్యతీతి.

త్పత్రేవాన్నుగ్రహాద్యపతీత్యుపదిశ్య దశరతోనవసిస్ప పుతామేష్ట్యా యాజయామాన. తత్పలత్వేన [శీ రోహిణీమివ' ఇతిస**్షగహేణ రావణ**న్యసీతాయామ్ రామోజనిక్లు.

పవమ్ (క్రీరామా బ్రాప్మాతి నిరూపయామాన. ▼ాప[గస్తా మహాల్యా ముద్దర్హుమ్ భగవత పవాధి కారున దాళరథి మాత్రస్య. అతు 🜖 రాము నారాయణ త్వే నాహాల్యా ముద్దృత్య తస్వామ్ మునిపత్ని రూపతాం గతాయాం దాశరథిర్భూత్వా వ్రణామ. పవమ్ జటాయు మోడడాదోస్వయాం భగవబ్రాహతాం ప్రవర్భయామాన.

మాన. అవస్థ్యాతయా నుగతమ్ జీవస్వరూప విళ్వ స్వయంచతీర్పావైధన్య స్పంపృత్తు. అగ్రాస్తేషాం తత్వ ন্তি జన ప్రాజ్ఞరూ పేణ నిరుచ్య అవస్థ్రాతయాతీతన్య జ్ఞాన হী భవ మనితరసాధారణమితి తై ్ట్రామ్మాప్పరూపం సిద్ద్యతీతి.

సీతావవారణ మక్టేట్ 👣 వాల్మకి: "బుధ్రఫే ప్రదర్భితా మాతృబుద్ధికి నారాయణదానేన నీరూ పిత్రైవ.

నిబ్రాయా: కుంభకర్ణం ప్రబోధ్యరావణ పవం వదతి "తమ్మా! మనము తరింపగ తరుణ మిదిగౌమ సుమ్మా' లెమ్మా పరమాత్మలోన లీనమింకగమ్మా సమాధి యుత్తమము, రణముసల్పుట మధ్యమము [కమముగ భ క్తి యె యధమము" ఇ8.

అతః (శ్రీమన్నా రాయణదాసః హాక ధానక్తాన్ ရသ သော်ဆည္တက္ဆာ္ ေဆာ္မေဆာင္ သာင္ဆုိင္ရတာ ဆင့္သားေတြမွာမီတာ္ခ်ဳိးလဲကေတာ့ တစ္ခုတေလာ္သြ **వయ**మ్.

TEL. 254.

With The Best Compliments of:

SRI VENKATESWARA AGENCIES.

DISTRIBUTORS: THE VAZIR SULTAN TOBACCO Co. Ltd.,

O RAVI ANJAIAH STREET, Door No. 19,

TENALI

O TENALI

మాడు)
— శ్రీ సామజేదం జానకిరామశర్మ

సిగలో భావులుపెట్టి, ఆ త్రకున్న వాసింపూసి మైపూతగా

నాగి గంధమ్ము నలంది, మీనముల నొహో ప్రట్టిగ్రార్రిప్పి, శ్రీ

విగు బాళమ్ములు చేతుబామచుము బూవిల్కాని సోయగం
అగుసించన్, కశెస్ప్లోనీ హోయలు మేమానింతు మీశాటికిన్.

ఆడుగుల్ మువ్వలమోత నటువలగొ చా గుబ్బుగా నాడులో
ఓడిక మ్మొవ్పగ వింతవింతలగు సీ వయ్యారపుం లోడుముల్
కడలేకుండగు జాచు మానిమల కేలా వెన్నలండోందు వా
బుడుతం డాడిన ఆటపాట గొనబుల్ పున్నెంపుల్ గై చారముల్.

తెలుగు పడంతి కాన్పు, గడిదేంకిన ఎక్కటిపాటగాడు, మేల్
తలపు హొరంగుతాండు, మలుచారుల విద్దెలవాడు కై తకున్
సెలవగుతాడు, మా చెలుగు సేలకు సాన్యాగుతాడు, ఎస్పడీ
యులు దీరమైనవాడని ఓ వెంచిన నాయెద పొంగి పాటెడున్.
పాయని బ త్రితో తెలుగుతారలు నీరగు వంద యేంద్రక్షున్
తీయని కోర్కుపాతులను దీయుచు వేడుకపుట్టు పండు గి
స్టోయెడం కేయినెంత్రు; వెనరించుకు జాపుచు వాదిళట్ల నా
రాయుణలాన; మేటిక తల్లిన బ్రోడ; జోహారులందుమీ.

••న్మృతిపథంలో•••••• మా తా మ హు డు కీ••••• చ్యాయు అ•••\$

్రీ నారాయణ దాసుగారిది ఒక అపూర్వ, .గుకు ఆశ్వత్థవృడం, లయ్బహ్మా, మహానటుడు, దేశి పదాలను స్ప్రమాణంగా చర్చించి ఒక గంధర్వగాయకుడు, సకలశా(న్హ్ల పారంగతుడు ్రాంత దర్శకుడైన మహ° తాత్వికుడు, వీణా వాదన **విళా**ఠదు**డు,** బహుభాషావే త్ర.

మన స్థత్వ పరిఖాడలో చెప్పాలం టే 👣 నారా యణ దానుగారిది "తిరుగు జాటు తత్వం " ఒక విధంగా ఆయన మహా విప్లవవాది. సామాజిక పరంగా గాని, సాహిత్యపరంగా గాని, సంగీత పరంగా గాని ఈ నాడు సాధారణంగా మనమంతా "సాంప్రాయం," "శాస్త్ర్మీయం" అన కొనేవన్నీ ఆయన దృష్టిలో అతిచులకనగా హాస్యాస్పదంగా పరమ ఛాందసంగా ఒ్జ్ల "రియాఉన్" లాగా కన్పించేవి.

దేశి సంగీతం అంేట జానపద సంగీతం అనీ-వర్త మానంలో సంగీత త్రిమూ ర్హులుగా పరిగణింపబడు తూన్న క్యాగరాజప్వామి, ముత్తుస్వామి దీడితులు, ళ్యామళాట్ర్రై చేసిన సంగీతం శాట్ర్రైయ సంగీతం అతిసమ్మగంగా స్ట్రపమాణంగా పౌడంగా ప్రదర్శించి ఆనీ సాధారణంగా యీ నాటి సంగీతజ్ఞుల ఆభి చూపాడు. మైసూరు సంగీత దుగ్గంమీద దాడిచేసి పాయం అనే సంగతి మనందరికీ తెలు**పు. దాసు** చిన్నాళిన్నంగా దాన్ని బగులగొట్టి ఆ మైసూరుతో గారి దృష్టిలో ఈ సిద్ధాంతానికి స్థానం లేదు, మైగా ఈ ఆఖ్యపాయం కలవారికి అసలు 'మార్గి, దేశి.' 🗟 ట్రీ నారాయణదాసు."

అనే మాటలకు అర్థం కూడా తెలియదని ఆయన విమాత్న మహాద్భుత న్య క్రిత్వం! - సంస్కృతాందా డంకా బజాయించి మరీ చెప్పేవారు. తమ 'జగ లలో మహేకవి, హారికథకు సృష్టికర్త, అచ్చతెలు జ్జ్యోతి అనే గ్రాంథంలో దాసుగారు ఆ మార్లి, అపూర్వ సిద్ధాంతం ప్రతిపాదించారు.

> [శ్ దాసుగార దృష్టిలో వాగ్లేయకారుడు గాని వానికి సంగీత జ్ఞునిగా స్థానం లేదు.—"ఎందుకురా! ఆ త్యాగయ్య మూట విప్పు తావు? నీ స్వంతం ఏమేనా వుంజేచెప్పు" అని నిలతీసేవారు కొమ్మలు తింగిన సంగీతజ్ఞుల్ని కూడా. కాగా దాసుగారికి సంగీతంలో స్థానం గరించి మహాపండితుఁడూ, సు[ప 1 ద్ద విమ 4 స్టుడూ అయిన () స్రైని వాస 85° మణి 1944 నవంబరు "ఆంగ్రహ్మతిక" లో రాసిన ఒక్క వాక్యం ఉటంకి స్తే చాలు.

"(శ్రీ) దాసుగారు హరికథలు ఎందుకు మొద మార్గి సంగీతం అంటే శాట్ర్రీయ సంగీతం ఆనీ, లెట్టానో తెలియదు. తెలియజెప్పే వారూలేరు. కాని దడినాపథంలో సంగీతంలో అంశవాడు ఇంత వరకూ పుట్టలేదు. త్యాగయ్య సంగీతంలో ప్రాథమి ชอกา ซึ่อิชกา นี้ผิส อัสเยม ใช้ สาขา**วันเลอาม** ఖాటు ద**ి**.ణాపధం అంతటా విన్నవీథి**లో తన** ఆయన దీన్ని బాహాటంగా హేళన చేసేవారు. జయపతాకం ఎదురులేని రీశితో ఎగురువేసిన జెగ

ఒళప్పుడు స్ముపసిద్ధ సాహిత్య విమర్శకులు కాశీఖట్ట సుబ్బయ్యకాట్ర్మాగారు మా తాతగాగ్ని దగ్భించటానికి మాయింటికి వచ్చారు. ఆయన్ని మాడగానే 🜓 దాసుగారు ఆ ప్యాయం గా " ఎంరోయ్ ! రా! రా !" అని వలుకరిస్తూ కూర్పో మ న్నారు. 🐧 శాస్త్రిగారు "చిత్రం చిత్రం" అంటూ కూర్చుని చేతి సంచీతోంచి "సాహిత్య్"ల" అనే అచ్చు పుస్తకాన్ని తీసి క్రీదాసుగారి కందించి " దీనిపై తమఅఖ్బపాయం కావాలీ" అన్నారు. సుమారు పాతిక సంవత్సరాల క్రితం జరిగిన సంఘ టన యిది - అప్పటిదాకా వచ్చిన ఆధునిక కవి ಕ್ಸಾನ್ನಿ, ಆಟು ತ್ರಿದೆವುಲಪಪ್ಪಿ ಕೃಷ್ಣ \mathbf{v} ತ್ತು, ಇಟು 🔥 🔥 🗗 కో సహా ఆధునిక కవు లందర్నీ అతి కఱకుగా దుయ్యబడుతూ సోదావారణంగా ్రపచు **ිරීට අර්ග** මේක්ක

🕑 దాసుగారు ఆ పు స్థకాన్ని అఠిశ్వరగా పుటలు తిరగవేస్తూ "సాహిత్యకల!?" ఆని వ్యంగ్యాంగా పలికి "కళపదో నిద్యపదో భేవం తెలి యని విమర్శకులున్న దేశంలో పాాసం వీళ్ళ విత్యం చాలింది కారేం?" అని ఒక సార్వా హాలంక రించారు.

అప్పటికే 🐧 శాస్త్రీగాగు చాలవరకు నీరుగారి పోయి దానిపై తమ అభ్యపాయం " అంటూ జంకుగానే ఆడిగారు. "ఓ! దానికేం? అందరికీ తెలిసేలాగే చెప్పానులే'' అనేసి ఆరోజుపోస్టులోనే 🌓 అప్పలనరసయ్యగారు చూస్తుంటే " పమ్మిటా ొపిచ్చికల సాహిత్యకల" అనే శీర్షికతో ఈ క్రింది రెండు వద్యాలూ కృష్ణావ్మతికకు పంపారు.

" ప్లాటూరి మాట అల్లువాడొక్కుడు వాని నటై దిట్టవాడొకండు సిద్దె కొఱుక నొకఁడు చెప్పుఁగొఱుకునొండు ్రవాత కూడ లిట్లు పచ్చిబూతు.

" తత్పమమా? తద్భవమా? మగ్సర్భకు లికెవ్వరనుచు మత్సరమతులై యుత్సాహంబుకౌఱిచి విచి కిత్సన్గుత్సితము ౖవాయఁ గేలెటు వచ్చెన్ "

క్రిదానుగాగ్ని తనలాగే ఒక సవాతన వాదిగా ్రమసిన \bigcirc సుబ్బ \propto ్ట్ర \sim ఆ పద్యాలు చూచాక నిరాశ చెంది వుంటారు.

తెలు గు చేశంలో ఒక వర్గానికి **కొంత కాలం చిన్న** నిపాలా పనిచేసిన ఖావకవిత్వం ముమ్మరంగాల్లపా రంలో వున్న రోజులవి. దానికి మార్గదర్శకులు 🕙 దేవులపల్లి కృష్ణ కాట్ర్మగారు. వీరి "కృష్ణ కడం" అండటికీ తెలిసినదే గదా! ఈ ఖావకవిత్వాన్ని ఆతి నిశితంగా ఆతి సున్ని తంగా వ్యాగ్యధోరణిలో విమ ్ళిస్తూ "శుగ్గ జాజాన్ని" రచించిన వారు 🔥 అనంత పంతుల రామలింగస్వామిగారు. మానవుడిని ఉన్నత పథానికి తీసుకుపోయి అతడిలో నైతిక స్థాయి సచ్చి లం ఉద్దీపనం కావించులే ఉత్తమ కవితకు లడ్యం -ఆదే వినంలో కళిత్వాత్యల**డణాలు నిర్వచిస్తూ** ఆంగ్లంలో ఈ "శుర్లపథా" నికి ఒక సమ్మగమైన ఉపోదాతం కూడా సమహా్చుడింది.

ఒక స్పామ 🐧 దాసుగారు భోంచే స్తున్న సమ యంలో పోష్టుజవాను "శుక్లపడం" అనే గ్రంథాన్ని తెచ్చియిచ్చాడు. దాన్ని మాతండిగారయిన ఆది?" అన్నారు త్రిదాసుగారు భోంచేస్తూ

" శుక్లపడం " అని మానాయనగారు చెప్పారు. " ఎండవేళ వెన్నెలొచ్చిందిరా!; ఊఁకానీ " అని నవ్వుతూ " ఎవ్రడావాడు?" అన్నారు. కృతిక ర్హ పేరు చెలుతూ మానాయనగారు ఆ గ్రంథంలోని " ఖావనాగుఱ్ఱం '' "ఖావకవి '' మొదలైనకొన్ని

శిర్షికల్లోని పద్యాలు చదివారు. వాటిని విని అనే డిజడిడ్డ్ అండ్ జాడిడ్డ్ నోషన్సు వున్న for.

చార్వాకుని పేరు వింటే మయలపడిపోయిన తే సాధారణంగా ననాతన పండితులు ఖాధపడుతూ వుంటారు. కాని అదై వైతసిద్ధి నందిన 🔥 దాసు గారికి చార్వాకుడు ప్రబోధించిన మానవతా వాదం అంటే ఎంతో ఆస్త్రీ, మక్కువా వుండేవి. ఒకసారి 🐧 🐧 రంగం నారాయణ ఖాబు యింకొక రిద్దరు ఆధునిక రచయితల్ని వెంట జెట్టు కొని మాయింటికి వచ్చాడు. వచ్చిన కారంతా నమస్కరించి ఎదురుగా కూర్పున్నాక "పంరా? బిళ్ళెవ్చరా?" అన్నారు 🐧 దానుగారు నారా యణ కాబని ఉద్దేశించి. "వీళ్ళూ రచయితలు కాకా" అన్నాడు నారాయణకాబు చమవుగా. "రచయితలు! అమ్మా! చంపేసేవురా! తొండ ముదిరితే ఊరరివెల్లిలా ఈ రచయిత ముదిరితే కవి అవు తాడేమ్మిటా?" అన్నారు.

అంతా ఓసారి నవ్వుకున్నాక "తాతా! చార్యా కుండం టే మీదగ్గర శెలుసుకోవాలని వచ్చాం." ఆన్నాడు నారాయణకాటు. "ప్ప? ఎందుకు?" అన్నారు 🕑 తానుగారు. "సంస్కృతంరాని మాకెలా చార్వాకశత్వం తెలుస్తుంది?'' అన్నాడు ాలు. "మరెవర్నీ ఆడగలేదూ?" ఆన్నారు దాసు దూరం నడుస్తున్నాడు. వీడికో జోడుయియ్యి." గారు. 'నిజంచెప్పు' అన్నంత ధీమాగా. "మహా అనేవారు. "జీ! సండిత్జీ!" అంటూ ఆ పాపుయజ మహోపాధ్యామ ్రీరాయడి కాట్రిగార్ని మాని కోడు ఇచ్చేశేవాడు. అట్లాగే ఆకాశవు అడిగాం. ఆయన చీదరించుకున్నారు. పరిగా చెప్ప అప్పలస్వామి బట్టలదు కాణానికి వేళ్ళి యుంకో లేదు." అన్నాడుకాలు. "పంతెగులా? మొదట శిష్యుడికి బట్టలు ఇప్పించే వారు. **వాడి దగ్గర కెందుకెళ్ళావ్? అని చివా**ల్లోపి ప**్రిమంతుని యింటికో ఒక శిష్యు**ణ్ణ తీసుకు

్రామాగారు వగలబడినవ్వుతూ "అమ్మా! చంపే ఛాందసులకు చార్వాకుని యధార్థతత్వం అసలు ▼ాడురా!'' అని మెచ్చుకొన్నారు హృదయపూర్వ అర్థమై చస్తుందిరా?'' అంటూ పదినిముపాల్స్' చార్వాక తత్వాన్ని వివరంగా చెప్పారు.

> ఒక సారి 🐧 సెట్ట్ ఈ క్వరరావు మొదలైన ఆఖ్యదయ వాదలు వచ్చి" మీ అభ్నిపాయంతో ఆదర్శసమాజం ఎట్లా వుండాలి?" ఆని ఆడగ్గా ఆశ్మవివేచనా, అంత్దృష్టీ. సహానం సమతాఖావం ఎవరికివాడు సాధించాలి. అప్పుడే ఆదర్శనమాజం నిర్మాణం చేయబడుతుందని నచ్చచెెప్పే ▼ారు.

్రీ దానుగారికి శివ్యవాత్సల్యం ఆపారం. ্রিশ্রন చేరే శిష్యులకు అన్నిరకాల నదు పాయాలూ క్రీదానుగారే సమకూర్చేవారు. సాయంతం సమయాల్లో రోడ్డుమీదే శిష్యులకు పాళంచెబతూ శాళ్ళచేత నాట్యంచేయిస్తూ ్వయంగా ఆడిపాడి చూపుతూ ఆరుగంటలకు ఇంటి దగ్గర బయలుదేరితే అధమం రెండుగంటలు ప్రాపేషి ఆయన సిటీక్లబ్బుకో, క్రికమ్మ వెంక ఓ కం దొర గారి యింటికో చేడకొనేనరికి. దార్లో ఒక చెప్పుల పాపు దగ్గర ఆగి దాని యజమానియైన స్థాయిలు గార్ని పిలిచి ఉన్నాళాషలో ఆయనతో అనర్గళంగా మాట్లామతూ ఓ శిష్యుణ్ణిచూపి—"సీమ హారిక థ చెప్పుకోటానికి మనవూరొచ్చాడు. ఎండలో చాలా

్ చార్వాకుడు పేరు చదివితేనే మయలపడిపోతాం పోయి "పదిరా, నృత్యంచేస్తూ ఒక కీ రైన పాడరా!"

అని ఆడించి పాడించి (క్రిదాసుగారు ఆ ్యామంతుని కేసి తిరిగి "విన్నా వయాం సంగీతవిద్య ఆంకే ఎంత కన్నమా! శండో, తానో గడిస్టే নিধশ తినడం అనుకున్నా నేమిటి! వాడికి ఆ స్మతం మెతుకుల బలం చాలక నీరసిస్తున్నాడు. వాడు నాదగ్గర నేర్చుకున్నంత వరకూ నెలక**ిక ప**ది రూపాయ లియ్యి. నీ పేరుచెప్పి రోజుకో అర్ధ సేరు పాలు (తాగుతాడు'' అని ఒక ఆర్గరు వేశేవారు. దాని కెంతవాడైనా సరేననాల్సిందే.

్రకసారి ఒకశిష్యుడు జపంచేస్తుండటం 🖓 దాసు గారి కంట బడింది. "ఓ రే!" అని అతడ్ని పిలిచారు. నాడు లేవలేక లేవళండా వుండలేక ప్రక్కిరిబిక్కి రవుతూ ఎలాగయితేనేం కొంత సేపటికి "చిత్రం" అన్నాడు. "పంరా! దేవుడు కన్పించాడా?" అన్నారు 🔥 దాసుగారు శ్రీవంగానే. దానికి గాభరాపడ్డ శిష్బుడు దె....దెదె అన్నాడు గాని మాట ఖాగా చెకిలిరాలేదు "పమ్మిటా? దేవుడా? దెయ్యమా? అంటూ ప్రఖాంతంగానే "ఒరేమ్' ఎనభ యేట్ను దాటాయి నాకు. ఆ దేవుడు న్లాగా **వుంటాడో పుల్ల**గావుంటాదో యింకా తెలియక ్రిందామీదా పడుతున్నాను. గుంటగాడిదవు వీ కెందుకురా వాడిగోల, నీవు చదిపే పిర్యలో సంపూగ్డంగా మనస్సును లగ్నంచెయ్యి. అని హితోపదేశం చేశారు.

ట్రామగారి దృష్టిలో బొత్తుగా డబ్బుకి రూపాయలూ. సువ్ల ఘంటాకంకణము, విలువలేదు. భోగం త్యాగం ఆయన నిత్యజీవితంలో దిగ్విజయ చిహ్నాంగా ఎడమశాలికి బంగారు గండ కన్పడేవి, ప్రక్తొత్తవీటి కాడు వచ్చి గుమ్మం ముందు డప్పుకొట్టి "ధర్మ్మపథులు మావిడ్య చూడాగి మాకడుపు నిండాలి అంటే ఆదాసుగా రేపని మును" తీవ్రముగా విమర్శించుచు బందరు నుండి చేస్తున్నా లేచిపోయి వీథి బజారు పిట్టగోడమీద త్రీహారి నాగళూపణముగారు కృష్ణాప్పతికలో ఒక

పవ్రూరా మీది?" అని మెచ్చుకొని లోనికిపోయి ఐదురూపాయల నోటుతెచ్చి పడేశేవారు. ఆ నాటికి బదురూపాయలం టే అధమం అరబస్తా బియ్యం.

ఒకప్పుడు 🐧 పేరి లక్ష్మీనారాయణశా 🚴 గారిని బ్రిటిమ్ ప్రభుత్వము సన్మానించు నళలో నామిత్రులు 🐧 వాసా కృష్ణమూ_ర్తిగారు వీణ వాయించారు. 🐧 దాసుగారు ఆ కచ్చేరి విని మిక్కితి సంతోపించి ఒకగంట కావటం తో టే చేదికమీదికి వెళ్ళి "ఈ గుంటడు చౌక వల్లవిని మాంచి పొంకంగా. బింగంగా, సొగసుగా వాయిం చాడు." అని చెప్పి కృష్ణమూ ర్థిని ఆశ్రీని దించారు. తన శిమ్య డై వీణలో అంతటి పాండిత్యం సంపాదించిన, అశిరయ్యకు 🔥 దాసుగారు "కళ్యాణచాను" అను బిరుదము నిచ్చారు. ఈ ఆశిరయ్య గారిచే షణ్ముఖ కాళసహిత నాట్య ్రవదర్శన చేయించి గౌరవించుట ప్రకంస నీయము.

1938 లో 🐧 దాసుగారు ఆంధ్రదనప్రకలో "సంగీత సాహిత్యాభయ విగ్వదాహ్యానము" అనే శ్వికతో వ్యాసరూపంలో ఒక చకటన చేశారు. "గాయకులు, వైణిఖలు, వ్యక్తులు" అనే త్రివిధ విఖాగాల్లో కొన్ని విద్య బస్సిన్సారింప బడినవి. ఒక సంవత్సరం గడువులో ఏ విగ్యలో ఉత్తీర్హులైనా 118 రూపాయల బహుమానము. ఒకే వృక్తికి మూడు విద్యలయందు చ్రతిభయున్నచో 116 పెండెరం ఇవ్వబడుతుందని ఆ పకటనకు సార్థాంళం.

్రీ దాసుగారు విసిరిన ఈ " విద్వదాహ్యాన ఒక కాలు పెట్టి నిలువబడి వాడివిద్య చూచి "అధ్భా! వ్యాసాస్ని ప్రచురించారు. దాంతో కెలు గు దేశంలోని సంగీతలోకంలో బ్రక్ యు ఫీకరమైన సుడిగాల్ రేగింది. త్రీనాగభూషణంగారు తమ విమ్మాలో దొంకత్రుగుడు సమాధానాలలో వ్యక్తి దూషణకు దిగతారి ఆ విద్యలన్నీ ఆయనొక్కడే బ్రవస్థించగలడనే అహాంకారంతో ఈ ఆహ్వానం ప్రకటించాడు. నిజానికి ఆహ్వానం కాదు-సవాల్. ఆంధనంగీతలోకం అంతా దీనికి తల ఒగ్గాల్సిందేనా? "ఉలిపిక మై" అనే ఫ్ డిలో సాగింది విమర్శ.

దానిమీద బందకునుంచే బ్రముఖన్యాయ వాది (శ్రీదాసు గోవిందరావుగారు 🔥 నాగభూషణం గారి విమర్శనుఖండిస్తూ "ఒఠజినల్ జీనియస్" అనే రాన్ని వెలికితీసి బ్రోగ్సహిద్గామని ఆ ప్రకటనచేశా రనీ, " చేతనై తే పందెం గెలుచుకో వాలి కాని 🜓 దాసుగారిని తూలనాడటం తుంటరి తనం " అని కృష్ణాప్పతికతో ఒక వ్యాసాన్ని ప్రకటించారు. రానిపై "కె. యన్. ఆర్. అడ్వకేట్" అనే పొడి అడురాల సంతకంతో ఒక వ్యాసం వేణ వడి ది. సంగీ తజ్ఞుల నాదా్రో న్యాచువాడులోకమి సంబంధం అని దాని సారాంశం. దానికి ఇంకొక్ న్యాయువాది రాస్తూ (శ్రీదాసుగార్జకకటన పై (శ్రీనాగభూపణం గారు చేసిన విమర్శ నీచమగు వ్యక్తిదూపణతో నిండిన దనియు వాన వె.టనే (శ్రీ దాసుగారిని **తమాభిత వేష** కోటు మంచిదని స్పట్టికరించారు. తరువాత బ్రసిద్ధవాగే ను కారకుడు 🐧 పసుమ ర్హి కృష్ణమూ_ర్తిగారు క్రీనాగభూపణం గారి విమర్శ అసూయా పూరితమనియు 🐧 దాసుగారి 🖫 తిళకు జోహార్లు చేయవలసిన దే కాని ఈ ్ట్య చెందిన ప్రయా జనం లేదని నిరూపిస్తూ "జనచాణి" యను ప్రతి కలో తమవ్యాసాన్ని బ్రచురించారు.

ఈ దుమారంలో 'రాజీ' చేద్దామనియత్నించే కావథాని తీ చెళ్ళపిళ్ళ వేంకటకా స్త్రీగారి అఖిసాయాన్ని సంగీత సాహిత్యవిద్యాన్, శ్రీ నోరి నరసింహా స్ర్మీగారు తీవంగా నిరసిస్తూ " పను గుతో ఎలుకకు రాజీశగద"ని జనవాణిలో సమా ధానం ప్రచురించారు.

ఇంత రభన జరుగుచున్నా ట్రిదానుగారు తనుకు తాముగా కలం పట్టి ఒక్క ముక్కకూడా తాయలేదు సరికదా నోరెత్తి పల్లెత్తుమాటకూడా అనలేదు. "జనవాణి" సుపాదకులు ట్రార్మా రావు నాయుడుగారు ఒక ప్రత్యేక విలేఖరిని టీదాను గారికడకు పంపి పమంటారో తెలిసికొని రమ్మని పంపారు. ట్రిదానుగారు "ఎవడో గుంటడుపడో వాగు తే దానికి నా నగాధాన మేమింటా? బుద్ధిలేని పని - ఈసంగతే మీ ఎడిటర్ కి చెప్పు." అని ఆ విలేఖగ్ని కసరి పంపించారు.

అంతట తెలుగు దేశంలోని సంగీత సాహిత్య విద్వాంసులు గుంటూరునందు 'అఖలాంద్ర గాయక మహిళళకు హిజరై గాయశసార్వభామ శ్రీపారుపల్లి రామకృష్ణయ్యగారి అన్యకుతన త్రీ నాగళూపణం గారి బాతలనుఖండిస్తూ పక్రగీవంగా తీర్తానించారు. మటియు త్రిదాసుగారి ప్రకటనకు జో హిద్దు అర్పించారు.

దీనితో త్రీ నాగభూషణంగారి ఆట కట్టింది. ఇక మాగ్లాంతరంలేక "తాహి తాహి" అంటూ కాళ్ళ బేరానికి దీగి " ఉపసంహారం " అంటూ సంస్కృతంలో ఉమాళితువేడుకొన్నారు. ఉమాపణ తెలుగు లోనే వుండాలని కొందరు నిలవే స్ట్రే త్రీనాగభూణం గారు తనకుమారుణ్ణి తీదాసుగారికడకు " నానమ స్కారాలు తెల్పమంటూ " పంపించారు. ఆ కథ కేంగాని తీరాసుగారు కారణ జన్ములు. వారిని మించిన సంగత సాహిత్యకోవిదులు తెలుగు నేల్మై లేనేలేరని చెప్పటం సాహాస్క్ కాదు.

PACKING CASES, TIMBER SIZES AND WOODEN SCANTLINGS UP TO ANY QUANTITY

FLEASE CONTACT:

P. K. D. NAMBIAR

MANUFACTURER AND SUPPLIER OF PACKING CASES AND TIMBER MATERIALS

ASRAMAM QUILON-2.

Suppliers to:

The Indian Leaf Tobacco Development Co. Ltd.,

The Imperial Tobacco Co. of India Ltd.,

The Vazir Sultan Tobacco Co Ltd.,

& other firms of repute.

a

のの

98888888888

(1)

ఆత్రాంగము

__ & "దిక్రదాను"

తినికింది. అతనిస్థితి జీవన్మరణ సంధ్యగాం బరిణమించినది. ఆతడే యురువంగడములకు వంశాకురము. దేవికిందన్ను బలిదాన మొనర్సు కొని, మనుమని బ్రతికించుకొనుటకు, నీరాహీరముల వర్జించి, టీ దా సుగా రు నిళ్ళల భక్తితో నిరుపమానత్యాగ దీతతో, తీకాత్యాయినీదేవి నిట్లు ప్రాస్థించినారు.

సీజ నిన్ను పాసించి, యోన్నే గృతుల్ రచియించి పేరోలగంబుల నోరుఁగలిగి;

్రవతివతులకును వాగ్బంధన మొనరించి 'అహామేవ' యంచు జయంబుఁ గంటి;

బ**హుఖాషలన్ సార్వ**ఞెమత్వ మందితి,

ಗಂಡ ಕುಂಡರಮು ಡೌ ಕಾಲು ಗೌಂಟೆ;

ఖండాంతరఖ్యాతి గడనఁ జేసితి; శిష్య గణములకున్ జీుగఱ్ల నెతి;

గీజ కడచె నెన్బదిరెండేండ్లకాల, మేను కాటికిం గాలుసాచి, తికేటియాన, ? నాదు దౌహిత్రుమననిమ్ము, నన్ను గొమ్ము కల్పితాటిశళుభవర్గ ! కనకదుగ్గ !

▼" ఊహాగానము సల్పు మూర్థుడనుగానోయమ్మ!ఋగ్వాణియే తాహిటంబుగు జాటు జీవులుదరింపం జేయుగాు జాలుటన్ "దౌహిత్రికుతప్రిలాం" యవెడి స్కూతం; తాత్మధర్మంబు వ్యా మోహంబంచు నిరాకరింప నెటు లొప్పన్? జెప్పవే ళ్యామలా!

2.

1.

ము మును నా జీవిత గాథ నెన్నడును మోమున్ సైతమున్ జావులో ని నిరాకారఫుదైన్య, మెల్లెడడ శాంతిన్ రూపఱన్ జేసి హు మృని నన్నున్ భయదాకృతిన్ బొదవెనమ్మా! మేరువున్గాలడ న్ని నాధైర్యము కాందిశీకదశంబొందన్; బ్రోవవే శ్యామలా!

శా॥ నానాకప్పములన్ సహించుచుఁ, బ్రయాణంబం దస్పార్యముల్ గానీ, భోజన ఖాజనాదివిధులన్ గన్పట్టు లోపంబులున్ గానీ, సైచుచు, దేశముం దిరిగి, రక్షంబోడ్పియాన్హించు పై సా, నాయొక్కనిపొట్టేకని యడియానం గొల్పకే శ్యామలా !

శా॥ ఎన్నాలై సనదొ రాలిపోయినది నెన్నే కాకిగాఁ జేసి నా పుొన్నెంపున్ మగనా; లెవండొ తెలుపన్ మున్ముందె, "దెహ్మితుండా పన్నుం డయ్యు" నటంచు, నామె పరి తాపంబందుం; నేంబోయి, "వాండు డున్నాండాపదం దప్పి, దుఃఖవడ" కం చోదా ర్తునే; శ్యామలా!

శాం సామేనన్ నటియించు రక్షకణముల్, నానాట యుష్మత్నళా పామాదామృత మాధురిగునిమ కావాసంబలై, యాస్త్రిక ప్రామాణ్యంబున, నీకు తృ ప్రిగిడ, సంభావించు, రారమ్మ, త ల్లీ! మారాడక అస్మదీప్పితముం జెగ్లింపన్ దగున్; శ్యామలా!

ము కల దీరీతిం బ్రతీతి; "దాసునకు ఈ కాత్యాయసీడేవి క న్నుల నర్తించుచుం దోడుబల్కు" నగి; యొన్నోమార్లు నేవింటి; నెం దులకై పులైనికొ యంతమాట జగమందున్! నీవు మద్వాంఛితం శెలమిన్ దీర్ప సమర్ధనీయమగుం గాదే యద్ది? కామేశ్వరీ!

ఉ॥ కోరినయట్ల దాసుని చుకుంతిత భ క్రికి మెచ్చి మృత్యువున్ జేరంగనీక మన్మని విచ్చితగతిన్ బ్రదికించెం: దాతకా దారుణజాడ్య నుచ్చువడ, దశుణ మెహికబంధమ ల్ తెగన్ స్పారదుదారమూ ర్థి యయి, స్వర్గసుఖంబు ఘటించె నంబయువ్.

5

What does one associate with a Bank?

- Safety & Security -

Add to this SPEED and SURETY and you now have

Southern Shipping Corporation Private Limited

SHIPPING, CLEARING AND FORWARDING AGENTS
Post Box No. 32, KAKINDA

AGENTS:

relegrams: "southship"

YUGOSLAV LINE

Telephone: 218

We are here to see to your exports to the Far East. Our name Spells Safety, Security, Speed & Surety.

Agents for:

JUGOSLAVENSKA LINIJSKA PLOVIDBA

(YUGOSLAV LINE)

RIJEKA YUGOSLAVIA.

Maintaining regular monthly service to Penang, Singapore, Hongkong and Main Japanese Ports, With modern fast vessels.

Feedessessessessessessessessesses

ఇది చిరకాలంక్రినం ఇర్గిన సంఘటన. అప్పడు నేను " విజయనగర మహిరాజా సంస్కృత కళా శాలలో చదువుకుంటున్నాను.

ఒక వాటి ఉడ్డయం నడికోడ్డుమీద బరిష్ఠవ్యక్తి ఒక రు నడుస్తూ నడుస్తూ తటాలున అగి చేతులతో తాళం వేసి అలాగేనిలు చుండి పోయారు. ఆయన వెనక అయిదారుగురు శిష్యులు ఆ తాళం గమ నించి అనుసరించి చుట్టూరా ఎంతో భయభక్తులతో నిలబడ్డారు. వారాయన నోటినుండి వెలువడుతున్న ప్రత్యక్షులను బహుత్రద్దగా ఆలకిస్తున్నారు.

" ఎవరాయన ? "

నేను కొంచెం దగ్గుకి వెళ్ళి నాపక్కనే నీలు చున్న ఒక పెన్దమనిసిని అడిగాను.

"ఆయనే నారాయణదాసుగారు! మీరాయన నెప్పడు ఇంతకును నుపు చూడలేదా?"

ఆయన ఎంతో ఆశ్చ్యాపడి అడిగారు.

ఇది జరిగి దరిదరిగా నల్లై సంవత్సరాలు కావస్తూంది. అంతకు మునుపు నారాయణదాను గారి ్రి హరికధలత్వారా ఆంధ్రదేశంలోనే కాక యావద్భారత దేశంలోను వ్యాపించింది. ఆనాటికే ఆ మహనీయుని శిష్య ప్రశిష్యు తెందరో నారాయణ దాన శిష్యులమని గ్విస్తూ మన పల్లె పట్టులలో పట్టణాలలో సుబ్రసిద్ధులయినారు.

ఆ రోజులలో విజయనగరంలో ఒక సంపన్ను ల అంటనాకు నారాయణదాసుగారి ''రుక్మిణీకల్యాణం హారికథ'' వినే మహీదృష్టం కలిగింది. నారాయణ దానుగాగి ముఖతః అన్గళంగా బ్రవహించిన హారికథా తరంగిణిలో ఓలలాడిన వారికి దానిని గూర్చి ఎంతగా అభివర్ణించినా అది న్యూనోక్తే మాత్రమే అనిపిస్తుంది.

అజ్జాడాది భట్ట నృత్యస గీతాది కళులోనేకాదు సంస్కృతాంధాంగ్లాలలో, ఇంకా పర్షియన్, ఉర్దూ మొదలయిన ఇతర ఖాషలలో మహావిద్వాంసులు.

తర్క వ్యాకరణాలలో, ధర్మ శాస్త్రంలో, మమాంసాశా(స్త్రంలో, వేదాంతంలో వీను మిగిలన ಮಶ್ \mathbf{a} ಸಿಪಿ. ಆನೆಕ ವಿಷಯಾಲಲ್ ಆಯನ \mathbf{j} ಶಾಸಿನ అనంఖ్యాక గ్రంథాలు పరిశ్రంచిన వారికి ఇన్ని శా స్థాలలో ఈ**యన** ఇంతటి **ఘన**ై మష్యం 🕆 ్గుడు గడించుకున్నా రా? అని ఆశ్చగ్యం కలుగుతుంది. ారాయణవాసుగారు తెలుగునాట **పా**రిక థా పితా మహులుగానే, స్టగీత నిద్వాంసులు గానే గాయకళిఖాణులు గానే స్పుపంద్రులు. కాని తర్క హ్యాకరణాది శాస్త్రాలిలో ఆయన అఖండ విద్వాంసులని గు గ్రించిన వారెంతో మంది లేరు. అసంఖ్యాకంగా ఉన్న ఆయన గ్రాలలో కొన్ని నేటికీ అమ్ముది తాలుగానే ఉండిపోయాయి! నారా యణదాన కృతులన్నీ సంపుటాలుగానంపూర్ణంగా వెలుపడే ఖాగ్యం మన కెన్నటికి కలు**గునుందో** తెలి**యదు** ! .

నా విజయనగర విద్యాఖ్యాస కాలంలో నారా యణ దాసుగారు మహారాజా సంగీత కళాశాలలో

పథానాచార్యులు. ఒక నాటి సాయం ాలం అయన బవల ఖాపానువాద సంపుటి ముశీలించిన వారికి ఆ కళాశాలలో ఒక గొప్పసభ పర్పాటు చేశారు. **ದಾನಿಕಿ ದಿವಾ**ನ್ ಮುದಲಯಿನ ಸಮುಖು ಕೆಂದರ್ **విచ్చేశారు.** ఆ నా డాయన తమ శిష్యులచేత **వీణలమీద సామవేదం వినిపించి** సభ్యుల నందరిని ఆనంద తన్నమంలో ఓలలాడించారు.

"అలనాటి రావణాసురుడు సామవేద గానంతో **ళంకరుణ్ణి మెప్పించాడు. నే**నీనాడు సామవేదం న్వరపరిచి మీకందరికి వినిపిస్తున్నాను." అన్నారు తమగంభీరమైన గొంశెన్ని.

నారాయణ దాసుగారు వారికథకులే కాక కండగలిగిన కైతలు, కావ్యాలు విశోషంగా విర చించిన కవీశ్వరులు. వారి "ఒమరు ఖయ్యాం" అజరామరంగా నిలిచిన అపరసరస్వతీమూ ర్తి.

వారిబహుభాషావైదుష్యం మహాళ్చర్యంకలిగిస్తుంది.

హరిక భా పి తామహునీది ఎరుపువన్నై మీరిన ాచామనచాయ. కండలు తేరిన బలిష్టమయిన గంఖీ రాకృతి. ఆయనవారికథలలో "శంభి" అని గొంతే త్రి నపుడు సభలో స్టంఖాలు ఓమ్మని మారు పలిశేవి!

ത്താന് താരു പ്രത്യാപ്പു പ്രത്യാഗ്യ പ്രത്യ പ്രത്യാഗ്യ പ്രത്യ പ്രത്യാഗ്യ പ്രത്യാഗ്യ പ്രത്യാഗ്യ പ്രത്യാഗ്യ പ്രത്യാഗ്യ പ്രത്യാഗ്യ പ്രത്യാഗ്യ പ്രത്യാഗ്യ പ്രത്യ പ്രത്യാഗ്യ പ്രത്യാഗ്യ പ്രത്യ പ് ైమెసూ**రు మొ**దలయిన సంస్థానాలలో **మహారాజుల** మన్న నలందుకున్నారు. కొమ్ములు తిరిగిన మదపు ేలునుగులవంటి సంగీతాది విద్వాంసుల చేత ఔనా ననిపించుకున్నారు. ఆయన మహాత్యాగి, దేవేంద భోగి. నేటికీ వింత వింత కథలలో వెలుగొందు తున్న విఖ్యాత విశదక్తి. ఆంద్రజాతి నిండుగుండెలో

సదా హస్తం బీడీలనే వాడండి!

మా తాతయ్య మధురస్తృతులు

శ్రీమతి కె. యస్. దేవి

మాతాతయ్యకి నామీద అమితమైన పేమ. అసలాయన రోజూలేస్తూనే కిందకి చూస్తూ మేడ మెట్లుదిగి చివరి మెట్ట్మై పెనుండి నన్ను "శ్యామల దేవీ" అంటూ సిలిచేవారు. నేవెళ్ళి చూడగానే "నాయమ్మ, నాయమ్మ" అంటూ నాతోదిగివచ్చే వారు. నెలపొడుపునాటి సాయంతం మైనువెళ్ళ బోయేముందు నన్నుపిల్చుకుని డాజాపైకి తీసి కెళ్ళి యింక చంద్ర రేఖకోనం నిరీడిస్తూ "అల్లటు చూడు నాయనా. యిటుచూడమ్మా అంటూనే చూపించగానే" ఆ, అంటూ చంద్ర రేఖను చూసిన వెంటనే నాముఖం చూసి పద, నాయన్నాయన, అంటూదిగి పైరువెళ్ళి పోయేవారు. ఇంకతను ಹು ತುರು ಖಯಲುದೆರುತುನ್ನಾ ಬಯಲುದೆ ಕೆ ముందుగా నన్ను చేరబిలిచి నా కేసిచూసి "ఓసి, నాతల్లీ" అని బయలుదేరటం ఆయన ముఖ్యమైన అలాకాటు. యెక్పడు తలంటుకున్నా స్నానంముగి నిన వెంట నే ముందు సూర్యుణ్ణిచూసి నన్ను చూడారి.

అన్నారు. వెంటనే నేను మెల్లగా పాడాను. విని కీర్తించ మనమెంతవారం? ఆయన యెల్లప్పడు మారేమీ నాతో అనకుండా వెగ్బిపోయేరు. వెంటనే మన హృదయాల్లో మెరిస్పే దువతార.

అమ్మా! అంటూ కూతుర్ని పెద్దకేకతో పిలిచి ఆమెతో "శ్యామలమ్మ దేవతా అంశ నాయనా, కాకపోతే ఆ రాగంలో ఆగాతం అంతస్వరస్థానంలో పడదు అన్నారట. నా పాటవిన్న పెంటనేవెళ్ళి అమ్మని పెద్దకేకేసి పిర్చిన కారణం యేమై వుంటుందా అని ఆమెని నేను తరువాత పళ్నించగా యిల్లాలన్నా రంటూ చెప్పింది. చివరిదళలో ఆయన తెనిగించిన "లలితా సహ్మాసం" నాకు నేర్పాలని సంకర్పించి ఆక్లో కాలన్నీ నాచేత్రవాయించి వర్ణించ మని రోజూ మధ్యాహ్నం తాను నిద్రబోయే ముందు అప్పచెప్పించుకుంటూ అర్థం చెప్పేవారు. " నున్ను యీ "లలితాసహ్మసం" చదువునాయనా సీకు సమ్మ సాభాగ్యాలు కలుగు తాయు,'' అంటూ యెప్పడూ ఆశీర్వదిస్తూ వుండేవారు. నే చదువుతూ వుండగా చూసినప్పడు "నాయనా! స్ర్రీకి గృహ నిర్వహణ బిడ్డలపోషణ ముఖ్యం" అనేవారు. వారి ఆళయసిద్ది వల్లనే అన్నట్లు నేను ముఖ్యంగా అదే తీసికోటంవల్ల నాకు కళల యందు యెంత ఆసక్తి నాఖాల్యంలో నేను ఒకసారి డాఖాపైన మీ పున్నా తగినకృషిలేక రాణింపలేదు. ఆయనకి మీద ఆభోగివర్హం సాథకం చేస్తూవుండగా ఆయన నాయందుండే ఆపార్మాపీమని తల్పుకున్నప్పుడు షి కారు బయలు దేరటానికి మేడదిగుతూ నాదగ్గర కట్ట్ చెమర్చకుండా వుండవు. ఆయన దివినుండి కొచ్చి "యేది సీణతో కలిపిపాడు నాయనా" భువికేతెంచిన వాణి అపరావతారం. ఆయన్ని

శ్రీ నారాయణదాసుగారు, శ్రీవారి హరికథా యక్షగాన ప్రబంధములు

— శ్రీపంతుల లక్ష్మీనారాడుణశాస్త్రి

"హారికథ" ఆనే పేరువింటే, 🐧 నారాయణ ದಾಸುಗ್ ರ್,'' ု శీ "నారాయణ దాసుగారు" అనే పేరువింటే, "హరిక థా" ఆంగ్ర్మదేశంలో వెంటనే ಶ್ರವ ಹಾಗುಗಾರಿ ವರ ಅಖ್ಯ ಡ **్షఖ్యాత్రిని** పొందినవారు-వేరొకరు కనిపించరు.

కనుకనే "దాసుగారు" అనేసరికి, ఆంధలో ತುದಣ್ಣ ಡ ಆರಿಭಟ್ಟ ನಾರ್ ∞ ದಾಸುಗ್ π ಕನಿ పిస్తారు. (శ్రీవారిదాన, ఖాగవతారులలో. (శ్రీ దాను గారి కంటే ముందున్న వారు గాని, నెన్.కవచ్చిన వారుగాని ఆ మహి_|పతిఖాశాలిని అందుకోలేదనడ**ం** అతిళ యోక్తి కాదు.

"హరికథ" అనే కావ్య బ్రాఫేదము-దేనిపరిణామం? ఇది యెప్పుడు వ్యాపిపొందినది? అనే ఓ షయాన్ని చెప్పుటకు - దానిమూల పరిణామమును సంగ్రామాంగా చెప్పి, తరువాత 🕑 దాసు బ్రహిళను గుటించి, 🜓 వారి 🜓 కృతులను గుటి చీ యా వ్యాసంలో ముచ్చటిస్తాను.

పలైసీమలలో యీనా నాటికీ "జక్కులోళ్ల పదాలు" "జక్కులోళ్లపాట," అనే వ్యవహారమూ, వాటిని పాడేవారూ, నిలిచి ఉన్నారు. అయితే యిప్పుడు యా జక్కులపాటలు పాడేవారు-జక్కుల జాతికి నంబంధించిన వాళ్లుగా తోచరు. ఈనాటికీ మిగిలి ఉన్న యాజక్కులపాటలు-పనాటివో సరిగాచెప్పడం సాధ్యపడే విషయం కాదు.

చాలా | పాచీనకాలంలో దేవయోని విశేషు లయిన యడుల వేషములు ధరించి, "ఆ యతులే

వీరు'' అని తోచేలాగున, తారస్టాయిలో మనో జ్ఞంగా, ఆడుతూ, పాడుతూ, స్థామాన్యమను రంజింపచేసే "జాతి" యేదో ఉండేది. యుతుల స్పురిస్తాయి. హారిక థా రచనవల్లనూ, హారిక థా $^{\sqrt{2}}$ పేషాలను ధరించే యీ జాతి వారిని బ్రజలు $_{-}$ యడ ళబ్ద భవమైన జక్కుల పదంతో "జక్కులపాళు" అని పేర్కొనడం పరిపాటి అయింది. "జక్కుల" ಅನೆ ಕಬ್ಬಂ-ಯಹಿಕಬ್ಬರವ ಮನಡಂ \mathfrak{G}^{\bullet} ಸಂದೆಶಾಮು లేదు. శివుఁడు "జక్కులజేని చెలికాడు" అని ేవర్కొన బడ్డాడు గదా! ఈ జక్కులపాటకు సంస్కృతీ కరణమే యతగానము.

> ఆ | పాచీన కాలంలో, ఈ యశగా నాలు. | పక్క వాద్యాల సహాయంతో ఒకే వృక్తి దేత పాడబడేవని విమర్శకు లూహిస్తున్నారు. ఇవి కథా విధానంతో కూడిన సంగీత నృత్య నాట్యాఖినయ రూపకృతులు. ಇರಿ ಹೆ.ವಿ-ಯಸ್ಪುತು **ಮ**ನಕು լಗಂಥರು**ಾವಂಲ್** లభించడంలేదు. వీటిని, ఒకేవ్య 💃 వంతపాటకుల సహాయంతో కూడాపాడి ఉండవచ్చును. జంగాలు అనే జాతివారు చెప్పే జంగం కథలుకూడా యిటు వంటినే, ఆకాలంలో ఉన్నట్లు తెలుస్తూన్నది. "ఈనాడుబాగా బ్రాహాంలోఉన్న బుఱ్లకథలు... ఆ జంగంకథల పరిణామాలే అయికుడు" నని విమర్శకు లూహిస్తున్నారు. జంగంకథలు, జక్కుల పాటలు, అనేశాటిలో ; పవిమొడటిన్ నిర్ణ యించడం కష్టం. 🖢 నాథమహాకవి ర్వచనలవల్ల నూ. ్రిపాల్కురికి సోమనాథాదుల రచనలవల్లనూ. 18 వ శ తాబ్దమున కే ఈజక్కుల పాటలనే యడ గానాలు-నాగరక బ్రహమాదాన్ని పొందినట్లు స్పష్టపడుతున్నది.

్రీ శ 14వ శాబ్దంలోనూ, 15వ శాబ్దం లోనూ, ఉన్న ఆంగ్రమహాకవులుగాని, తరువాత 16 17,18 శళాబ్దాలలో ఉన్నమహాకవులుగాని భర తముని (పథ్మతులచేత చెప్పఁబడినవీ, 👣 ఖానకాళి తాసాదులచేత రచింపబడినవీ. అయిన సంస్కృత రూపకములలో, మాగ్గ రూపకములను గాని, చేశ రూపకములనుగాని, తెనిగించక పోవశానికి-ఈజక్స్లు ಕಥಲ ಯುಕ್ಕ್ರಯಾ ಕಾಟಿ ಪರಿಣಾಮ ರ್ಯಾ ಪಾಲಯಿನ ന്നൂട് ക്ക്യാര്യാള് വാരു പ്രാവരു പ്രാവരു പ്ര కారణమని లోస్తూంది.

18. V. 15 వ V ప్రాబ్ధము ముగి సేసరికి, పక వ్య క్రి | పదర్శితమైన యడగానం-బహువ్య క్త్రీ ప్రదర్శిం మైన యడగానముగామారి, రాజాదరణాన్ని కూడా పొంది, ఉత్తమనాట్యస్థాయినీ, సాహిత్య న్నారు. ఈ కాలంలోనే "స్ట్రాలుగంటి చెన్న శౌరి" అనే మహాకవి "జక్కులకథ" (యడగానము) చెప్పి, సాళ్వ నరసింగళాయలచేత, ఆగ్రహారములు బహూకృతిగా పొందినట్లు తెలుస్తూన్నది. క్రీ. క. 16 వ శాబ్దంలోనే రూపకలకడాలను సంతరంచు కొంగా ఈ మెఱుగులను దిద్దుకొని, క్రవ్య, దృశ్య కావ్య లడణాలను .సంఘటించుకొని, దేశినాటక రూపైకు యకగానమైనట్లు స్పష్టపడుతూన్నది తంజాపూరు రాజ్యమును క్రి. ఈ 1814 నుంచి పరిపాలించిన రఘునాధ నాయకుని కాలంలోను 1688 నుంచి 1678 వఱకు దానినే పరిపాలించిన రాఘవనాయకుని కాలంలోను. ఉదా త్ర సంగీత నాట్య నృత్య ప్రదర్శనముకు వీరిచ్చేవీ, నాగరక జనరంజకములైనవీ అయిన నాటకరూప యడ గానములు రచించబడి ప్రదర్భించబడినవి.

ఆనాడు తంజావూరు కొలువుకూటము శారదా నాట్య మందిరమైనది. వాగ్లేయకారులయిన యెం కవయ్మితులూ, గాయకీ గాయకులూ, నర్జీ నగ్ కులూ, నటీనటులూ, తంజావూరుసంస్థానంలోనూ, మధుర సంస్థానంలోనూ, మైసూరు విజయనగర సంస్థానాలలోనూ, సంగీత, నృత్య నాట్యభారతిని, ఆరాధించేరు.

నాటకరూపమైన ఈయక గానమునకు మృత్యుం జయవిలాసక $\underline{\sigma}$ అయిన గోగులపాటి కూ η నాధ మహాకవీ, పంతుల బ్రహ్మదేవకవీ, మొదలయిన **వారు, కొంతవ**ఱకు **క్రవ్య కావ్య లకుణాలను** చేర్చి, దీనిని, ఆధునిక మైన హారికథ వంటి దానినిగా చేసిరి. "స్వాతితిరునాళ్" అనే తిరువాన్కూరు మహారాజు నుహారాష్ట్ర సంప్రదాయములో ఉన్న హారికథను, సంస్కృతములో- మొట్ట మొదట రచించెను.

ఆంగ్రదేశములో పుట్టిన హరికథలు-మహార్మాష్ట హారికథలను అనుసరించినవి కావు. "ఆల్చన దేశ ములో పుట్టిన యక్షగానముల రూపాంతరములే కొన్న లూ యకగానము 17 వ శ తాబ్దములో / యీ హిరికథలు'' అనేది నిర్వి వాదమైన విషయం. మునిపల్లి సుబ్రహ్మణ్యకవి రచించిన అధ్యా త్మరామాయణము ఒక విధంగా హారికథ అని చెప్ప వచ్చును. 👣 నారాయణదాసుగారుకూడా అంగీ ిరించి ఉన్నారు. కాని హరిక థారూప యుడగాన ్మవబంధలశుణములు 🗕 దానిలో సమ్మగముగా 🔞 కని పించవు. తరువాత వచ్చిన హారికథలలో తాళూరి నారాయణకవి రచించిన మోక్షుగుండ రామా యణము హారికథగా పేర్కొన బడ్డది. కాని ఆది-నర్వాంగలడణ లడితమైన హరికథా యడగాన

సర్వాంగ లక్షణ లక్షిత్ పారికథారూప యక్ష గాన్రపుంధము- క్రిదానుగారిచేతనే రూపొందించ బడి ప్రద్యంచబడింది, వ్యాప్తిలోనికి వచ్చింది. క్రివారాయణడాన నిగ్వచనాన్నబట్టి, పారికథా. యక్షానమూ అనేవి పేరుకావు. తాను రచించి, ప్రదర్శిస్తూ పున్న పారికథలస్వీ—"యక్షాన ప్రబంధ ములే" అని క్రిడానుగారు—అబరీమ యక్షాన ప్రబంధరూపపారికథా పీఠికలోనూ, ప్రహ్లాదచరిత్ర పారికథాపీఠికలోనూ, మటికొన్నిటిలోనూ, స్పష్ట ముగా చెప్పిఉన్నారు. అంతేగాదు యక్షాన ప్రబంధ లక్షడాన్నికూడ వివరించి చెప్పినారు. పారికథలనేవి—"పక్ష్యక్తి ప్రదర్శతములయిన సంగీత నృత్య నాట్యాఖనయ రూప ప్రబంధాలు '' అని పేర్కొన్న వారు— క్రివారాయణడానుగా రే కాని పేర్కొన్న వారు— క్రివారాయణడానుగా రే కాని

" హారికథ " అనేకృతి - కేవల పథ్యకావ్యము కాదు. కేవలగద్య కావ్యమూ కాదు. **ఉ**్రయ్య పదాల వంటి కేవలకృంగారపద యుక్తకావ్యమూ కాదు. క్యాగరాజు, ముత్తుస్వామి దీడిత, క్యామశాస్త్రుల క్రీ రైనలవంటి కేవల భ క్రీ గేయములు గల కృతి కూడాకాదు. అధ్యా్మరామాయణం వంటి పక క ఖాస్కూత నిబద్ధక్తిగ్రనలుగల గేయకావ్యమూకాదు. కేవలమనుచర్చి తాదులవంటి క్రవ్య కావ్యమూ కాదు. కేవల దృశ్యకావ్యమైన నాటకమూకాదు. జయదే వుని గీత గోవిందమువంటి, సంగీతనృత్య్మపబంధము కూడాకాదు. తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యుల అయితే "హారికథ" అనేది యోది? వీటి అన్నిటి ಹುಕ್ಕ ಸಮ್ಮೆಳನಮಾ. ಕ್ಷಿ ಶಾರಾಯಣ ಹಾಸುಗಾರೆ ಗ ತೆಂದ್ರ ಮಾಹಣ ಶಾರಿಕಥ್ ಬ್ಲಾತಂಶ್ గున చెప్పి ఉన్నారు.

సర్వాంగ లడణ లడితమైన హారికథారూప యడ "(క్రవ్స్) కావ్స్ (దృశ్య్) రూరక సాగాన్య గాన్నపలంధము-్రి దానుగారిచేతనే రూపొందించ్ లడణయు క్రమ్, పద, పద్య. గద్యా స్థికమ యడ్ స్ట్రబించబడింది, వ్యాప్తిలోనికి వచ్చింది. గాన ప్రబంధము-ఉత్తమకవితావధి" య పేరే (1) నారాయణదాన నిగ్యచనాన్ని బట్టి, హారికథా. సౌక్కివక్కా డిఎపనేల ?"

" యడగాన్న పబంధములు " అనబడే హారికథలు ్రాన్య కావ్య లతుణములైన పద్యములు, గద్య ్లులు, గలిగి ముండవలెను. తాటిలో ఉండే, నగ రార్ల వై లాది వ్ల నలపంటి వర్ణ నములుకూడ కలిగి ఉండవలెను అఖిజ్ఞానళాకుంతలము మొదలైనమార్గ, రూపకాలలో ఉండే, చశుర్విధాభినయరూప నా ట్యమూ, దేశి సంగీత రూపకాలలో ఉండే, పదార్థా ఖినయ రూప నృత్యమూ, ప్రధానమైన ఒక కథా, ఉండవలెను. - గీత్రపబంధములలో ఉండే క్రీనల వంటి కీర్తనలు ఉండవలెను. బ్రాధానక థాపోషకము లయినవీ, నీతి ధర్మ్మ పబోధకములయినవీ: మనోరంజ నము కలిగించేపీ, అయిన చిన్నకథలుకూడా ఉండ వెలెను. వీటి ఆర్థములు చెపుతూ, వీటియందు హారి భక్తిని ఉపన్యసించవలెను. భగవత్ కథలే వీటియందు బ్రానముగా ఉండవలెను. లేదా, భగవదృక్తులైన ధర్మాత్ముల చర్చితము లుండవలెను. ఇవి - డృశ్య కావ్యశ్రవ్యకావ్యలడణములు రెండింటిని కలిగి ఉన్న యక్షగాన ప్రబంధములే, అయినప్పటికీ. ఏటి యందు హారిభ క్త్రి ఉపన్యసింపబడడం వల్ల, ఏటికి "హరికథలు" అనే పేరు వాడుకలో వచ్చినది.

రూపకలడణమూ, ఆంధ్రపబంధ లడణమూ, కలిగి ఉండడంవల వీటికి "యడగాన ప్రబంధములు" అనేపేరు వచ్చింది. "యడగాన ప్రబంధము" అనే ఈ పేరు - ్రిదాసుగారికి ముందున్న వాగ్గేయ కారులు-ఎవరూ వాడినట్లు కనిపించడు.

"యఈగాన ప్రబంధాన్ని ప్రదర్భించే వృక్త శంఖారావమువంటి కంఠధ్వనిని కలిగి ఉండవలెను.

నుంచికూడా రావలెను) గళధ్వని \sim కు 8 లో రామాయణము (12) గౌరమ్మ పె $_{c}$ డ్డి. లీనం కావలెను. ప్రదర్శించేవాడు-లయనీ తాళాన్ని కూడా తెలిసి, తాళం తప్పకుండా పాడవలెను. మేళ కర్తలయిన రాగాలను, జన్య రాగాలనూ, శాస్త్రీయం గానూ, ప్రమోగ యోగ్యంగానూ, పాడాలి. కాలము తెలిసి, జాతిమూర్సనలతో బంతులను ఎగరవేసినట్లు స్వరాలనుపాడాలి. అనేక దేశాలలో హారికథలు బ్రవర్శించవలెనంటే - అయా ఖాషలుకూడా వచ్చిఉండాలి. అర్దం చెప్పాలి. వీటిలో, హారిభ క్త్రిని ఉపన్యసిస్తూ ఉండాలి. పండితు లనూ, పామరులనూకూడా రంజింప జేయాలి." ఇది— তৈত্ৰ ক্ৰমণ বিশ্বী ব তেওঁৰ দেশ ব ত্ৰ্যাহ্নত ব హారిక థా బ్రాపదర్శనవిధానము.

నాకు తెలిసినమట్టుకు దీనితో (ఆంబరీషచరి_[త మతో) యతగానముల కుదాహరణములుగా పది విరచించి నాఁడను! ఆని, అంబరీష చర్మితములోని ఉపోద్ధాతములో 🔥 దాసుగారు చెప్పడంవల్ల. (కి) వారు రచించిన **హరి**కథలన్నీ - "యశ్రగాన ్ర్మబంధములే'' అని తెలుసుకోవలసి ఉంటుంది. ఇందులో సంశయములేదు. 🕑 నారాయణదాన విరచితములయిన **య**డగాన హార్కిథలు అచ్చు పడినవి పెన్నెండు. అందులో ఒకటి సంస్కృత యడగాన బ్రాబంధము.

ఇవి - వాటి పేర్లు,

1) హరిక థామృతము. (సంస్కృతము) (2)జానకీశపథము, (8) రుక్మిణీకల్యాణము, (4) గీ \mathfrak{h} తొల్లి గజపతి \mathfrak{g} దజపతి \mathfrak{g} చుట తెల్లమనుచు మార్కండేయ చర్మితము (5) హరిశ్చంద్రోపాఖ్యా నము (6) సావిత్రీ చర్మితము (7) అంఖరీపోపా కరుణతోడుత నానంద గజపతీం(4)ఖ్యానము (8) ఫిష్మచర్మితము (9) గౌకేంద్రమో

దానిని బాగా పూరించనలేను. (ధ్వని-నాఖిస్థానము శుణము (10) ప్రహ్లాద చరిత్రము 11 య థా ర్థ (ನಟು ಕೆಲುಗು)

> ్మ్మ్ విజయనగర సంస్థానాధిక్వరులూ, కవి పండిత పోషకులూ, మహావిద్వాంసులూ, ఆంధ్రభోజులూ, అయిన 🜓 మదానంద గజపతి మహీరాజావారు... జీవించి ఉన్న స్పటికే, 🔥 కృష్ణ జననము అనే సంస్కృత యమగాన బ్రాబంధ హారికథనూ, హారి ళ్ళంద్రో పాఖ్యానమునూ, ప్రహ్లాదచరిత్రమునూ, ರುಕ್ಟಿಣಿಕಲ್ಯಾಣಮುನ್ ಗ ಹೆಂದ ಮಾಹಣಮುನಾ కూడా రచించినట్లు, గౌజేండ్రమౌకుణము యొక్క తొలిము దణ పతివల్ల తెలుస్తూఉన్న ది దీనియం చే (క్) మదానంద గజపతీం దుల ప్రశంసతోకూడిన విజయనగర వర్ణన యీలాగున్నది.

స్ట్రీ తరచుగనల్లి తామరతంపరగు జీవురించెడు విద్దెల మించునెద్ది ? ಸಮದಗ ಹೆಂಬರ್ಗಳ್ಳ ಸಂಪದನಲರಾರಿ, విజయరామ విభూతి పెంచునెద్ది ? సంతత రత్న కాంచనముల వింసిల్లి నెరినలకారేఖ నించునెద్ది? "ఆనంద" పరవశం ఔజగ్న్నా భ వీడణమున నభివృద్ధిం **గాంచునెద్ది?** గ్లి కోట పేటలకును, బూవుఁ దోటలకును నీటుబోటుల కతిచ్చిత నాటకముల, కాటపాటల కుద్యోగి కూటములకు నాటపటైద్ది? అవ్విజ యనగరమీది ಶಿಲ್ಲ ಜನಮುಲು ಸಾಹು ೧೧೧ ನಿವಟ ಫಲಸಿ।

బాలనము నేయు వేణుగోపాలమూ ర్హి.

Trichur 936. Phone:

When you are again in the market of Wooden packing cases PLEASE CONTACT

M. T. RAPPAI,

TIMBER MERCHANT,

Packing cases manufacture-A Speciality,

OLLUR
(Kerala State.) Post Box No. 19,

దాసుగారు మైసూరలో సంగీత బ్రవర్శనమూ, హరికథాబ్రదర్శనమూ, అసమానంగాజరిపి అఖండ సమ్మానము పొంది. విజయనగరము వచ్చిన పిమ్మట లీమాదానందగజపతిమహారాజు సమ్మానమును పొంది ఆస్థానపండితులై నట్లుతెలుస్తూన్న ది. లీమానుగారు రచించిన, హరికథారూప యడగాన బ్రబంధములు లీఖాలాజీదాన, పరిమిసుబ్బ హ్మాణ్య దాస్ట్ర ప్రశ్నమ అయినవి. ఆంద్రదేశమ లో బ్రహ్యాశ్ పొందిన హరిదాసులు (ఖాగవతారులు) లీఖాసుగారికి శిష్యులో, బ్రశిష్యులో ఆయి ఉన్నారు. హరికథా వాజ్మయ సాచుర్యానికి, హరికథాబ్రదర్శన నెప్పడ్యానికి, మూలపురుషులు లీఖారాయణ దాసుగారే అయి ఉన్నారు.

కనుక నే-పీరు

" హరికథా పితామహా " విరుదానికి సర్వవిథ ములచేతా పాట్రలయేరు. వీరి శిష్యులు — ఆంద్ర ప్రదేశమంతటా వ్యాపించి యున్నారు, కి. శే. వాయ పేయాజుల—సుబ్బయ్యదాసాదులు కొండఱు కీర్తి శేషులయేరు. ట్రీనారాయణతాన ప్రతిభ — అనన్యసాధారణమూ, అబ్దరి హంశమూ అ పూ ర్వమూ, అశ్యద్భతమూ. అనడంలో ఆతిశ యో క్తి లేదు.

"వీరు మహికవి గాయక నటనర్లక శిరోమణులు" అనే విషయం - సామాన్య అనానికి నరిగా తెలీదు. ఇన్ని ప్రజ్ఞలుగలవారు - ఆంద్రదేశంలో చేరొకరు లేరనడం సాహసంకాదు.

పద్యారాళినయరూపమైన నృత్యములో మా, తాక్యార్థాళినయరూపమైన వాట్యన్లులోనూ, సాటి లేని మేటి నేర్పుగల యీ మహివాగ్గేయకారుడు.

తిస్థాయి గమకములతో, రాగాలాపన నై పుణితో, కొండలను మాఱుబ్రాగించే, సుస్పిగ్గదేవద త్ర శంఖారావ రమ్యకఁ కన్వరముతో, నవనవరసమ్మూ ర్థి అయి, సమవీళ క్రమూ, సుదృధమూ, అరుణమూ, సుందరమూ అయిన సమున్న కాకారముతో, దీన దీన ప్రవర్థమాన యశన్సంపూర్ణ దళదీగంతరుడూఁ, తృణికృతపురందరుడూ, దీర్ఘాయురారోగ్యళోగ కాగ్యపాథవయు క్రుడూ అయి, యమగాన ప్రబంధ హరికథా ప్రవేయాగము చేస్తూ ఉన్న స్పడు చూచిన వారు-థ న్యాత్ములనడంలో సందేహంలేదు.

ఈ మహిళ్ళుడు, త్రిపితన్నగారి వెలె తన హారికథా యశగాన బ్రబంధరూపములూ సంస్కృ తాంద్రకావ్యళతకరూపములూ అయిన కృతులలో దేనినీకూడ నూంకితము. చేయని మహిధీరుడు దేశ్యకాపయందు (నాటుతెలుఁగునందు) గాఢాళి మా నము గల యీ మహిళయుడు - ఉమిగ ఖయ్యామును, సంస్కృతఖాషలోనేకాక నాటు తెలుఁగున అనువదించి, బ్రఖ్యాతి పొందెను. సీమ పల్కువహి, అనే నాటుతెలుఁగు నిఘంటువు కూడా రచించి, తన నాటు తెలుఁగుపాండిత్యమును వెల్లడి చేసెను. జీనాతాయణదాసుగారు నాటకీ ను యశ గానములను, మార్పు చేర్పు కూర్పులలో నూతన రూపముల గాచేని. జాటికి యశగాన బ్రబంధము లను చేరుకొట్టి, హాగిళ క్రిని ఉపన్యసించుతూ ఉండ డం వల్ల - పీటికి హారికథలను చేరు సాగ్ధకముటుంది.

్రీ దాసుగారు - గేయ్రపబ్రధమ్లలోని, క్రీన పద్దనినీ, రూపకములలోని నాట్యముమా, దేశి రూపకములలోని, నృత్యవిన్యానముమా, ప్రబంధము లలోని, వర్ణ నాలశములను, వృత్తములను, కాతీయ మ.లూ, ఉపకాతీయములూ, అయిన తెలఁగు పద్య ములమా, స్వకల్పితములయిన కొన్ని పద్య మంసూ, మాతాచందములోని గౌయముబమాచేర్చి, యాడ గాన్మవబంధములకు నూతనరూపము కూర్చిఉన్నా దు.

అం|ధ్మకుంధములలో ఉన్న, ఉ త్ప అ మా ల చంపకమాల, కార్దూలము, మ తేళము, అనే వృత్తా లను తఱచుగా వాడి ఉన్నారు. మ త్రకోకిం, తరళ, లయ[గాహి, బ్రాగ్విణి, తోటకము, మంగళమహా(శ్రీ), మాలిని, పంచాచామరము, మున్నగు వృత్తాలను అరుదుగా ప్రబంధాలలో వలెనే వాడి ఉన్నారు.

కందము, సీసము. కేటగీత, ఆట వెలది, ద్వినడ, మంజరి, తరువోజ, ఠగడ, మొదలయిన జాతీ యోస కాతీయ పద్యములను వాడి ఉన్నారు, "లొహ రాలు" మహారావ్ష⁹ హారికథలనుంచి తీసికొనబడి ఉంటాయని కొందలు విమగృకులు ఊహిస్తున్నారు. ్రావానుగారు - ఈతొహరాలనే - మంజరులనే పేరుతో వాడియున్నా కు

వాటకీయ యడగానములలో లేని విశేషము లలో ఈమంజరులు - ముఖ్యమైనవి, ఇవి - హరి కథలలో విశేషించి, సంఖాషణలకు నడుమనున్న కథాంళములను చెప్పే సందర్భాలలోనూ కథను తొందఱగా నడిపించ వలసిన సందర్భాలలోనూ Actron,

తొవారాలను. మంజరులనే పేరుతో 🜓 దాసు గారే పాగంఖించి ఉంటారని తోస్తూన్న ది. "న ర్థకి" అనే మాతాచ్చందజన్యమైన గేయాన్ని (శ్రీదాను मार्चे కల్పించినట్లు 2 व वि । है जारे आग्तु विका చర్మితములోనూ, సాన్మితీ చర్మితములోనూ ఉన్నది. సావి తీచరి తములో ఉన్న "న రకికి" ఒక ఖాగములో 29 మాత్రలున్నవి. కనుక దీనిని పాడేటప్పడు చివ రను మూడుమ్మాతల కాలము అకారములోపాడికే, ... నాలుగవ కాలాడరములు నాలుగు ఆకీతముగా ఆదితాళమునకు సరిపోవును. మార్కండేయ ఎత్తుండి.

చరిత 0 ముల్ 0 ని "నర్డీ" ఒక \mathbf{v} ్గమునకు 16మాత్రిలు కలిగి ఉన్నది కనుక్తుంది చతుర్మనగతికి సరిపోవును. రగజలకే యీ నామములు-ఉంచబడిన వని ఊహించవచ్చును.

మంజరులలోనూ, ఈ నర్జకులలోనూ, పల్లప్తి, అనువల్లవీ ఉండవు. అన్నీ చరణాలే ఉంటాయి. రెండేని ఖాగాలుగల చరణాలు-రెండుగాని, మూడు గాని, నాలుగుగాని, వీటిలో ఉంటాయి. రెండేసి ఖాగాలకు- పాన ఒక జే ఉంటుంది. చ్రతిభాగము నకు పేర్వేరుగా యక్తి ఉంటుంది.

ఇవిగాక, కందార్జమూ, సీసార్జమూ, గీతా ర్జమూ, యకగానాలలో వలె హరికథలలోనూ ఉంటాయి. చివరను మంగళారతి ఉంటుంది.

ఇవి-() ರಾಸುಗಾರು ವಿಪ್ಪಿನಟ್ಲು ಗಾನ್ಮವಖಂಧ ములు కనుక, ఇందులో ఉన్న గద్యములూ, పద్య ములూ, చూర్డికలూ, వచనములూ, మొదలయి నవి అన్నీకూడా గానముచేయవలసినవేగాని, కేవల పాఠ్యములు కావు.

ఔచిత్యాన్ని అనుసరించి, రసఖావములకు తగిన రీతిలో, శబ్దములు, చిట్టప్వరములూ, ముక్తా యాలూ, కూర్చే విధానంలో 🔥 నారాయం ాసుగారిది అందెవేసినచేయి. ఆయనను "ల**య** బ్రహ్మా'' అని అంటారు. దీనికి ఉతావారణంగా చెప్పడానికి అసంఖ్యాక గేయాలున్నాయి. మచ్చకు (క్రికామ సుగ్గివ మైత్రిలోని కింద కీ రైన సమీఉంచ వలసి ఉంటుంది.

రాగము-వనంత. తాళము---చతుర్మశజాతి ఆట తాళము.

కల్లవి : (రెండవ కాలంలో) రామా ! నవనవమేఘక్యామా ! రఘుకులాబ్ది సోమా !

ఆనుపల్లవి :- భూమిజా మానసాభిరామ సం పూర్ణ సర్వశామ జరాజ

చరణము :- సత్యక్షానానంత స్వరూప-సజ్జన హృద్ద్విప

మృత్యగుణ కలాప, ధృతహారచాప! సురవినుత బ్రహాప!

- (৪) నినగరి-సనిదని-సరిగమ-దమనిద-మదమగ-నిదనిన-రినిదగ రినిదమ-ధారిత-హజ్డ్ష్మణు
- (4) రిహా-త్ర్లుణు (4) కాకిట తక ధరి-కిటతక తోం-కిటతక తరి-కిటతక తోం-సమగరిగ-దమగ-మనిదమదననిద-రినిదమతద్దితోం-దరికిటతక ఝణు తధిహతకిణతకు-దరితకిటదధిగి-ణతదధిగిణత-దధిగిణత గారాగ

(రెండావృత్తములు)

్రీ దాసుగారి స్టేయరచన విశ్వింగా ఉంటుంది సావిత్రీ చర్మితంలో ఉన్న బ్రవి గేయం చివరను, కథార్థములకు భంగము తేకుండా రాగము యొక్క పేరు చెప్పబడి ఉన్నది.

కుంతలవరాళి. చతుగ్రసగతి.

మంచిన పలుకవదే మలుకా.

చ్బ భక్తాళి మానస మరాళి! కుంతలవరాళి! (క్రీరాగము-చతుర్మజాతి. ము కాంతా కనుంగొనవేయి కాంతారముసొగసూ ಕು ನಿರತನ್ನಿ ತಯನ ಕ್ರಿರ್ಗಮು

ఈ సావ్మితీ చర్చికాన్ని తనకు కలలో కనిపిం చిన సావ్మితీ దేవత అయిన దుర్గకు అంకితం చేస్తూ, సావ్మితీ కటాడంపల్ల పుట్టిన " కధానాయికనూ," దీనిని రచిస్తూ ఉన్న పృడు తనకు జనించిన తన పైకెక పుత్తి కారత్మ మైన "సావ్మితినీ" సూచించి ఉన్నారు.

్రి జానుగారు - హారిశ్చంద్రో పాఖ్యానమును తబ్లి దండ్రులకూ, యథార్థరామాయణమును తన ఖార్యకూ, అంకితముచేసి, తదితర కృతులన్ని టినీ భగవదర్పితములుచేసినారు. క్రీ. శ. 1408 నుంచి 1507 వఱకు జీవించిన క్రీ తాళ్ళపాక అన్నమా రాక్యుల వారికంటే ముందున్న తెలుగు గేయ ములు మనకు దొరక లేదు.

ఆన్నమాచార్యులవారు తాను రచించిన సంకీ రవలలో, తెలుగుకావ్యాలలో ఉన్న యతి పాన నియమాలను పాటించేరు.

ಕಂಕರ್ ಥರಣಮು — ಆಡಿಕ್ ಕಮು ಮೂ " ಅಲರುಲು ಕುರಿಯಗ ಆಡನದೆ "

ఈ కీర్తనలలో పల్లపి అనుపల్లపి, చరణమూ ఆనే విళాగము సామార్యముగా కని పించదు. ఈ శివనారాయణ తీర్ఘలవారి కృష్ణలీలా తరంగిణి లోనూ, సిడ్డేంద్రయోగి రచించిన ళామాకలాప యశగానములోనూ, పల్లపి, అనుపల్లపి, చర తాలూ ఉంటాయి. ళామాకలాపంలోని ఉదా హరణ చూడండి.

য়া **ক্যুক্য** নিধ্যুক্যকারী

ఆము: ఖామరో! శృంగార జగదభిరామనే ముఖ విజితహేమ ధామనే ద్వారకాపురాడ్యు - రామనే వయ్యారి సత్య కళా!! చ. మదన జనకుని వద్దలకను నా యొదను అదుముకు సుదతినో మరు క్రదన మర్గుదుగ సలిపి నెమ్మది

ముదము గదియగనున్న సత్య॥ ఖా॥

డే. త్రయ్య పదాలలో రాగసంచారం సంపూర్ణంగా ఉంటుంది. పల్లవీ, అనుపల్లవీ, చరణాలూ ఉంటాయి. స్వరసంచారము - ఖావానికీ, రాగానికీ, జీవం యిస్తూవుంటాయి. 🜓 క్యాగరాజ కృశులలో -ంగితసాహిశ్యములు (ధాతుమాతువుఌ) సమ్మపా ధాన్యంలో ఉండి, సంగతులకు ఆనుకూల్యము కలి గిస్తు పుంటాయి.

మాతాకాలము- చాలాచోట్ల - తాళానికిసరిగా ఉండక, అకారాదులతో సరిపెట్టవలసి ఉంటుంది.

బాగా సమీఉంచి, మ్మాతాకాలము తాళకాలానికి సరిపోయేటట్లూ, సాహిత్యానికి ప్రాధాన్యం కలిగే టట్లూ, కీర్తనలు రచించి ఉన్నారు. యత్మిపాసా దిఛందో నిబంధనలన్నీ పాటించడమేకాక, ఔచి త్యాన్ని బట్టి అన్నుపాసములూ, అంత్య్మపాసములూ, స్వేచ్ఛగా |పయోగించి, పండితపామరజనరంజక ములయిన కీ ర్జవలు రచించి ఉన్నారు.

అంత్య్మసాసమునకు ఉదావారణం చూడండి.

ప. విడువిడు ననుముట్టకు నీ- స్టాపేమ తెలిసెచాలు అ. కడకు నవ్వుల పాలయ్యోగా-

చ. కౌనల్యకు వలె నాకున్ - గట్టపె పుస్తె నాసవతి కేలుబడి యైన - నాపని ప్రై

న్యమిచ్చే కి గ్రనలు కూడా లేకపోలేదు.

පණි ී - පරිම අනා

ప. ఎందుగలైనే - జన్మను లిట్టివి

ాపుగారు జానికీశవథములో ఉన్న ానేయ ములలో, పెక్కింటిని స్వరపతు చి ప్రకటించి ఉన్నారు. ఈ గేయములకు ఏర్పరచబడ్డ రాగా లలో, నాలుగో, అయిదో తప్ప, తక్కిన రాగము లన్నీ వాడుకలో లేనివీ, 🕶 న్ర్మముచేతనే సిద్ధించేపీ, ఆయి ఉండడం వల్ల, సంప్రచాయసిద్ధంగా నేక్కు ొన్స శిష్యులకే గాని, వీటిని పాడుటకు వేరొకరికి సాధ్యపడదని తోస్తుంది. కలగడ, మంఱల, నాధనాళి, కనకాంగి, ఘంటారవము, సామవరాళి, వనస్పతి మొదలైన రాగాలలో రచించబడి ఉన్న యీక్ ర నలను, సంగీత విద్వాంసులూ, సాహిత్యవే త్రలూ, అయినవారు మాత్రిమే- స్వయంకృషిచేసి సాధించ వలసి ఉంటుంది. కలగడ - గాయక్షపీయజన్యం. మంజుల - చలనాటజన్యం, నాధనాళి, హానుమత్తోడి జన్యం, అని, యీ జన్యరాగాల మేళక ర్హలనూ, వీటి మూగ్చనలనూ, గుర్తించడమే - మొదట కష్టము. తరువాత ధాతుమాతు సమ్మేళనం చేయ డం మరీ కష్టము. 👣 డాసుగారికి - సంగీతళా న్ర్మం లోను, ప్రయోగంలోను, ఉండే అఖండపాండి అ్యా నికి చిహ్నాలుగా యివి నిలిచి ఉంటాయి, ఇందులో ్రపసిద్ధరాగాలలో ఉండే క్ర్మీనలను మాత్రమే ్రా చాసుగారు స్వరపరచి ఉండలేదు. వాటిని సుల నాబ్రకుకిటుల మేలు భంగా పాడుకోవచ్చును.

'గేయమునకు పర్పరచబడ్డ రాగంలోనే, దాని ్రింద ఉండే పద్యం కూడా పఠించాలనే నియమం (పాదుకాపట్టాఖి మేకము) శ్రీదాసుగారు పర్పరచి ఉన్నారు. దీని వల్ల రాగం త్రిదానుగారి క్రీనలలో స్వరమునకు ప్రాధా మార్చడం వల్ల కలిగే రసభంగం ఉండదు. కానకీ ళపథంతో ఉన్న కీర్తనల కి⁹ందఉన్న ప**డ్యా**లు పఠంచేటప్పడు మాత్రం ఈ నియమాన్ని త్రిదాసు గారే సడలించి, వీలయిన రాగాలలో వాటిని పాడు కోవచ్చునని శిష్యులకు ఆదేశించేరు.

్రమదానంద గజపతి మహిరాతావారి ఆస్థాన పండితులందఱూ దిగ్దంతులవంటివారు. యువకులై న ్రీనారాయణదాసుగారికి సంస్కృతభాషాజ్ఞానం లేదనీ, పళ్ళ్ళంలోనూ పాండిత్యంలేదనీ, ఆ పండి తులలో ఎవరి! అన్నారట.

సూర్య లేజస్సులోను యావనో త్సాహంతోనూ, విద్యావిళేనంలోనూ, ఖాసిస్తూ ఉన్న శ్రీ దాసు గారికి ఒక మహావేళం కలిగింది. ఆ మహావేళంలోనే "త్రికృష్ణజననం" అనే సంస్కృత యతగాన ప్రబా దాన్ని రచించి, ప్రదర్శించి, "వీఁడు సంస్కృతం లోకూడా నిరాఘాటమైన పాండిత్యం గలవాడే" అని ఆ పండితులచేతనే ప్రశంసించ బడ్డారట. త్రీ దాసుగారు ఆ తరువాత, ఖాగవత కథను సమ గ్రంగానూ, "త్రికృష్ణజననమ్" అనే పేర్లతో మూడు విందువులుగానూ. సంస్కృత్యజననమ్" అనే పేర్లతో మూడు విందువులుగానూ. సంస్కృతంలోనే రచించి ఉన్నారు. సంస్కృత గేయములలోని స్టా దోలడుం వికాసము.

్రీకివనారాయణతీర్హులవారి యండు- క్రీదాసు గారికి మిక్కిలి భ_క్తి ప్రవత్తులు ఉన్నవి, కనుకనే కృష్ణతీలా తరంగిణిని అనుసరించి, కృష్ణతీలా తరంగిణిని అనుసరించి, కృషణతీలా తరంగిణిని అనుసరించి, మారు. ఆంద్రపథ్య, గేయములలో పాంటించవలసిన యతిపాసములను సంస్కృత (పద్య) గేయములలో పాటించవలసిన యతి - విశాంతి, రూపమేకాని

వగ్గసాజాగ్యము గలది కాదు. అయినప్పటికీ, త్రివినారాయణ తీర్హులవారు - ఆంగ్రాలవడంచేత ఆంధ్రాయ నియతములైన యత్రిపాసములను భాగవకక థారూపములయిన తన తరంగక్త్వీనలలో పాటించి ఉన్నారు. అంతోగాక, సంస్కృత గేయ నియతములైన అంత్యపాసములను కూడా పాటించి ఉన్నారు.

్రీ నారాయణతీర్ధానుసారులైన ్రీ నారాయణదాసుగారు కూడా తన బిందుకీ ర్వనలలో ఈ నియమాలను అన్నింటినీ సంపూర్ణంగా పాటించి ఉన్నారు. ్రీ నారాయణతీర్ధులవారు —

ఖగయాన సంచార! - ఖండి తాసురనికర! సకలగుణ సంపన్న! - సత్యపరిపూర్ణ!

అనే క్రీనలోనూ, మటికొన్ని క్రీనలలోనూ, ఆంధ్రములోని స్థాననీయమాన్నీ, సంస్కృతము లోని అంత్యసాన నియమాన్నీ విడిచి ఉన్నారు.

్ క్రీ నా యణదాసుగార - ఈ నియమాలను వేటినీకూడా ఈ సంస్కృత గేయాలలో విడిచి ఉండలేదు. చూడండి —

కళ్యాణి – రూపకమ్

డ్లు పాహిమాం గోపాల! - ఖాగవతజనానుకూల! డ్లు దేవాకాంతి విజింసీల - దివ్యానందాలవాల!

త్స్ట్రీల్ పార్ తరంగాలలోనూ, దాసుగార్ బిందు పులలోనూ అంగవతక థో వర్ణించబడి ఉంది.

్ళ్యాత్రంగిణిలో కథాకథనం స్వల్పంగా ఉంటుంది. అందులో —

"ఆయాతి దేవకీ దివ్యసున్దరి" (దివ్యసుందరి. దేవకి వస్తూంది) అని, నాటకీయ యతగాన పద్ధతిలో పాత్రక పేశ స్వరూప వర్ణనము సంగ్రహింగా ఉంటుంది.

పద్ధతి ననుసరించి కథాకథనం విస్తరించి ఉంటుంది. . హారిక థామృతంలో ____

ఉ॥ **సా** ជីជន សំក្រាកា । హరిజనన పూరణా | భు॥ భూ దేవతా, స**హ**ానయుతా, - పూతచరితా.

ఇత్యాదిగా దేవకీ స్వరూప స్వభావ వర్ణనము విపులీకరించ బడింది.

కొన్ని ఘట్టాలలో కృష్ణతీలాతరంగిణిలోని రస ఖావాలనూ, హిక్కథామృతములోని రసఖావా లనూ సమీడించితే, హరికథామృతములోని రస ఖావాలే అతిళయించినట్లు స్పష్టపడుతుంది.

కంసుండు దేవకిని చంపబోయే ఘట్టంలో, తరం గాలలోని వసుదేవుడు - కంసునితో యీ లాగున ఉ: మా జహిస్వసారమ్ - మజ్జీవాధారమ్ అంటాడు.

ాట్ దానుగారి వారికథామృతంలో స్థబంధ మంజరీ: హే కంస, రాజసుత-(హే) భో నర్స్ ష్ట్నే! హా సత్యసంధకుల - జలధిఖవరత్న ! ముఱ్చళగినీమద్య ముహ్మరధికహ్బాడ్యాం! నత్యం వదామి తవ - సత్యసంధో ఒస్మి. దాస్యామి తజ్జాన్య పత్యాని.

> "ఓనర్తముడ్ వైన కంసా! గాజసు తా! సత్కుల చ్రమాత రత్నమా! మిక్కిలి అందక తై అమున నీ చెల్లెలిని విడువు. ఈ మెకు పుట్టిన సంతతిని నేను నీ కిస్తాను. సత్యం చెప్పుతున్నాను." అని సామా న్యంగానే వేడుకోవడం యిందులో కనిపిస్తుంది.

ఇ దే ఘట్టంలోని హారిక థామృతవిందువులో వసుదేవుడు - కంసునితో అనేది చూండండి:

యదుకులాంభోజి - రూపకాశాళం దు: భోజకులావతంన! - భూతదయో తంస!

Best Compliments of:-

Telegrams: "CIGARETTES"

Post Box No. 96

Telephone No. 103.

Messrs. TADIKONDA RAMU

Sole Proprietor: T. S. S. PRAKASA RAO

Head Office: GUNTUR

Branches:

Distributors & Stockists for:

VIJAYAWADA

THE IMPERIAL TOBACCO Co OF INDIA Ltd. THE WESTERN INDIA MATCH Co. Ltd..

TENALI

THE TAJMAHAL BEEDI Co.

CHIRALA ONGOLE

PARRY & Co. Ltd.,

NELLORE

THE BRITANNIA BISCUIT Co. Ltd,

988888888888888**88888888**

ののの

THE STATE OF THE S

ののの

n పా: కిం ఓళ్వనీయం ళూన్యమ్ - కింతవ భమజన్యమ్ త్వం వృథానఖిఫీపా! మే-దారాన్విజహీహి!

<u>ా పా: త్రిజగదీళ్వర స్వమసి- స్ర్త్రీ హాన్మం నార్హ్హసి.</u> త్యజ దయాలో! కోవ - మఖలబన్న తాపమ్။

్లో ఆ తవా ప్యేకానుజాం ఖాలాం త్వయ్యపి । పేమవిహ్వాలామ్ । త్వదధీనాం కరిష్యామి, విముజ్బ తవ సోదరీమ్.

.....**ళయవిలో**ల శాతోదరీమ్ #

ఈ నీ చెలియగిని చంపకు. ఈ మె నా జీవనా ధారము. నీవు భోజకుగావతంసుఁడవు. భూతదయ కలవారిలో శిరోరత్నం వంటివాడవు.

మాయా భాంతివల్ల పుట్టిన యీ ప్రవంచము-ళూన్యం. ఇది విశ్వసించ దగినదా? నీవు వ్యగ్ధంగా భయపడకు. నా భార్యను విడిచి పెట్టు.

తిలోకాధిశ్వగుడమైన నీవు-ఒక ట్రైసీ చంకడం ಕಗನಿ ಪನಿ.

ఓ దయాళూ! సమ్మబంధువులకూ తాపం కలిగించే యీ కోపాన్ని విడువు.

నీకు ఒక్కాగా ఒకే చెల్లె లీదేవకి. నీయందు ఎంతో ్రేమగలది.

ఈ మెను నీ కే అప్పగిస్తాను. భయంతో వణకుతూ ఉన్న సన్నని నడుముగల యీ సోదరిని విడు

ఈ వేడికోలు - ఎంత కఠినహృదయులకై నా ಜಾಶಿ ಕಶಿಗಿಂವೆದಿಗ್ ವಿ_|೩೦-ರಬಡಿಂದಿ. ೪ವನಾರಾಯಣ తీర్దులవారు రచించిన మీఁది మంజరీలో - యతి పారములూ, అంత్యాన్మ్ సమూలేవు. 🕑 నారా యణదాన కీర్తనలో, కృంగార కరుణరస స్పోరక మైన రాగంలో, శృంగార కరుణ రసాలు మూ ర్జీళ వించి ఉండడ మే గాక, యత్నిపాసములూ, ఆంత్య ျခားကသား နား ေျပဆာဝဝజနည္သာကာ ဒီမလာဝဆ బడి వున్నవి.

ఈ హారిక థామ్మతంలో తెలుఁగుజాతీయమైన సీసంకూా బ్రామాగించబడి ఉంది. చూడండి ! అంత్యాన్ను పాసలతో కూడిన యీ సీసం—

్రపతినిత్యము ఆహ్లోదకరముగా నుండుటకు :

నాడార్సు బ్రాండ్ కాఫీపాడరునే వాడండి

— మా మ్య ఫ్యా క్స్ ర ర్స్ —

నాడార్సు కాఫీ ఆండ్ జనరల్ స్టార్పు

బెనుటురోడ్, గవర్నరుపేట

విజయవాడ-2 (ఫోమ నెం. \$148)

సీ॥ "పాహ్మాప్రసన్నరుాప! దయాకలాప! స త్యాలాప! సర్వలో కైక దీశు!"

ాసుగారికి నృత్యములోనూ, నాట్యాఖి నయములలోనూ, ఉండే ప్రావీణ్యమును తెలియ జేసే కీ ర్వలూ, పద్యములూ, కొల్లలుగా ఉన్నవి. మచ్చుకు కింది కీ ర్వలోని యీ భాగం చూడండి!

కాఫీ - చతుర్మగతి.

పు పెండ్లికూతులును పెండ్లికొడుకులును వెలయు సాగసు భళిరా!

అ။ పెండ్లివంటి ముచ్చట్ యీ బ్రామకున వెదకిన మరి కలదా!

పా మిసమిసమను నూనూగు వయసుతో మేలమాడువగతో ఒకరికొకరు పూసిన గందముతో, బయ్యారపు నడతో.

"య్యారపునడతో" ఇత్యాది స్థలములను అభినయించే టప్పడు ఆ మహాజ్మ్ క్ష్మీ డద్మించే, "ఆ" కరిమలు-చూచి తీగవలస్వి గాని బాయి డానికి వీలుపడేని కావు.

్రీ దానుగారు నటన్రక్ శికో రత్నము గదా! నృష్టమైన పాఠ్యమూ, నికాభూటమూ, నీతి పబోధకమూ, అయిన, ఉపన్యాగ ప్రవచనమూ. గంభీరమైన మధురగాన ప్రసారమూ, క్రోసు దూరము వినిపించే "శంభో" నాదమూ సమున్నత, నుండరాకారమూ, తీ నాళాయణదాను గారికి పహజసీద్దములైన అలంకారములు.

ప్ హారిదాసుల (ఖాగవతారుల) ప్రదర్భనల "పరమార్థ మెటుచిక్కు ను దంథముశే లోనూ, ఈ నిశేషములు మనకు నేడు కనిపించవు. " అనే హారిశృందచరిత్రలోని క్రీనలో

విఖావమూ, అనుఖానమూ, అనేబాటిని చక్కగా ప్రదర్శించి, వాటిచేత, సంచారిఖా వములమా, స్థాయి ఖావమునూ, స్ఫురింపు జేసి, వాటి చేంక కల్ల, శృంగార వాస్యాది రసములను సభ్యులకు కలిగించే కల్పి చాతుర్యమునకు హేతువులయన ప్రతిఖావ్యుత్పత్తులు- శ్రీ నారాయణదాసుకు పెట్టిని సొమ్ములై ఉన్నవి.

అచ్చుతెనుఁగు పదములూ, నాటుతెనుఁగు పదాలూ ఎక్కువగా ఉండి, సంస్కృతపదాలు చాలా తక్కువగా ఉంటాయి. ఉదాహరణం చూడండి,

న ర్థకి :- " చెలఁగి సెలయేటి యిసుక తిస్మై పై చెరలాడు ళార్దూలముల"

ఆయనప్పటికీ ౌదళయానకాది రసములను స్పుగింపడే సేటప్పడు కఠిన సంస్కృత పద్రపయోగం ఉండి తీరుతుంది,

"్య్యారపునడతో" ఇత్యాది స్థలములను స్టార్ల :- "కథినజ్యాభు"పే,మాళా ఘనకరటి ఘటా నయించే టఫ్టుడు ఆ మహావ్యక్తి స్థార్మించే, కర్ణముల్ మక్కలింపన్."

> అవిసీతినీ, అధర్మాస్నీ సూటిగా ని.సి.చడంలో దాసుగాగిశాక్కు—వ్రకాయుధం.

్రీదానుగారు నటన్రక శిరో రత్నము గదా! సీ ఒక చోట గాజలయొద్ద నిచ్చకముల పల్కుచు క్షమైన పాఠ్యమూ, నిరాఘాటమూ, నీతి నెగడు విద్వత్కులంబు.

> ఒక చోట లంచంబులొడిస్మిమింగు చు దంభ మొయ్యన చూపునుద్యోగిగణము (మార్కం డేయ)

మంచిజీతములనుభవించియు లంచములఁదిననేటికో. (హరిశ్చంద్ర చర్మిత) "పరమార్థ మెటుచిక్కు ను దంభముచేయ." అనే హరిశ్చందచర్మితలోని కీర్తనలో..... రంగుపాగాఱట్ట్-దొంగలంచము ఖట్ట్, పొంగుచు మీసలు పెన జెట్ట్ యొంగలై నళాకికిడబోక తిని క్రొప్పి మొంగలి సంపద అంగనువారికి ఇపరఖఆంటారు.

్రీతానుగారి లోకానుభవము కూడా సమ్మగమై ఉన్నది.

సావిత్రీ చరిత్రమునకు ముందుంచిన, ఉపన్యా పంలో దేశ్వసిద్ధమైన యీ పద్యరత్నాన్ని వినండి! సీజ్ నిరుపేదలకు కుక్కమురిక్ సంతానమ్ము కోటికునాలికి గొడ్డుటికము చేతమైన కురూపిం జేరనీయదు చెల్పం

అందగానికి లోని అంగుసున్న మృష్టాన్న మారోగ్య హీనులకుండును, తినగలవారికి తిండిలేదు.

ారాలా పిన్నవయస్సులోనే ట్రీ వారికి ఉండే స్వాతం[క్యాభిలాష చూడండి!

ఎన్నగఁ గోరనప్ప లఖి యించును సంపథ రాతిబొమ్మకున్........

చానకతీరని గూనివంపులా గున్నది స్వేచ్ఛలేని బ్రతుకో జనులార! యి. కేటి సౌఖ్యముల్!" (సావిత్రీచరిత్రంలో) తీ చానుగారి పాత్రోచిత ఖాషాబ్రాయోగం కూడా సమీజార్హమై ఉంటుంది. శంతనునితో

మోహన - చతుర్మనగతి ప: పబ్లికన్నియమ సామీ! నా-ైపె నీకి మనసేమీ !

ఆ: తల్లిద**్రడుల చాటుదాన-**త_త్తఅపడనేలా యిది వీలా ?

చ: విమచుంటిని నీగొప్ప నిన్గనుక వలెస్ గంగప్ప

పాదుకాపట్టాఖిషేకంలో మంధర కైకతో అంటూంది

సీరాముడా జేడు - సీత పట్టపురాణి.

ఇందులోనే, కౌసెల్ల, కవుసెల్ల, దనరదుడు, జాగెము, తబిసి, రాగవుడు, అనే పాల్లోచితము లైన తదృవాలు వాడబడినవి. వచనముకంటె పేరుగా, గద్యబిరుదాది వగ్గన బ్రధానమైఉంటుంది.

గద్య: "అఖలభువన నిర్మాణంఠతణ నిబ్హ్హణ, ధురీణ, తీమన్నా రాయణ దివ్యచరణారవింద మరంద తుంది లేందింది రాయమాణ మానసయు క్రులై, సర్వభూ కామర క్రులై జీవ నృక్తులైన భేత్తులు '......

వచనరచనలో ్రీ దాసుగారి బ్రతిభ కల్పన లతో కూడి అపూగ్వమై ఉంటుంది. ్రీ జానకీళప థములోని కుళలవుల ్రీ రామచరిత్ర గానవర్ణన మును వినండి!

నత్యవతి అంటూంది.

పాలపున, గవ్వలు గిలకరించురీతి, తేనియలూరు తెన్నున, చిత్రజల్లులాగున, పన్నీ రొలుకుపోల్కి, పండు వెన్నెల గాయుపోడిమి, నవ్భ తసారంబుగరిమ నిరుపమానంబుగుబల్కు రాగాభేదంబులన్ ఓ స్థాయి గాలిమమూర్చనలొప్ప పెక్కు తాళంబుల. దళ పాణంబు లేర్పడన్ బ్రస్పుట చుందో వ్యాకరణా ర్థంబుల, నవరసంబు లుట్టిపడ, వాడ వాడల శ్రీ రామ చరితంబుల కాడుచుండు. గొంతవడి నిశ్చేష్టులగు తారును, తత్ర్మాళానుసారంబుగా నానందపరవ కులై గంతులిడు వారును.....అని బ్రాపించి.

"ఆంద్రదేశంతో, ఎక్కువగా ప్రదర్శించబడేవీ, పండిత పామర ప్రజాసామాన్యంచేత బాగుగా ఆదరించబడేవీ, సొంపునింపు పెంపులుకలపీ, అయిన, యతగాన ప్రబంధరూప హరికథలు-ట్రీ నారాయణ దాస విఠచితము లే'' అనడం-నిర్వివాదాంశం.

త్రీదాసుగారి కీ రైనలకు ప్రజాసామాన్యములో ఉన్న ంత ప్రచారము - ఇతర హారిక థా కీ రైనలకు లేదు.

మాసామాన్య ప్రచారంలో ఉన్న యీ ప్రసిద్ధ క్రీనలు ఆంధ్రదేశమలో అంతటా వినిపించేవే.

"రామచ్చడ, సీతామనోహరా!" "ఓరోరీ లను సర్వాంగ సుందరముగా టై గణపతిరా" "రణధీరాకపిపీరా!" "లేజవ్వనంపు విద్యాగ్హతలను విద్యాగ్థులకు కలిగి పసందు" "పెప్పిసేయుడు తవసిరాయా" "చాటు బ్రజాక ్త్రవ్యములని మనవి చేస్తున్నాను.

చున్న దద్దో భేరి," "షరీమహ్యారీ" " ననుగన్ను కల్లి, యా నల్వరాణి" "కాంతా కనుంగొనపే" బ్రతి హరికథలోను ముందు, ధర్మమును థ్రక్తిని, నీతిని, జ్ఞానమును గట్టిగా బ్రబోధించి, బ్రమ్మత కథా నాయకులకు ఆ ధర్మాదులను అన్వయించి, తరు వాత పే కథావిమయమును ప్రారంభించడము... తీ నారాయణదాన యతగాన బ్రబంధములోని ముఖ్యవిళేషము. వీరి తరువాత పే రచయితలందరూ, ఈ మార్గాన్ని అనుసరించేరు.

్రి దాసుగారు 82 సంవత్సరములు ప్రహారాధ నమూ, భగవదారాధనమూ చేసి 1945 లో జగన్మాతలో ఐక్యముపొందిన ధన్యాత్ములు

గీత, వాద్య, నృత్య (నాట్య) త్రయ నమ్మేళ నమే-నంగీత ప్రదర్శనము అనే సంగీత లడడామును ప్రమాణికరించి, త్రీ శివనారాయణతీర్ధాడుల వరే, సత్యమైన సంగీతము నారాధించిన వారు త్రీ తాను గారు. త్రీ నారాయణదాన శతవార్షిక అయంతీ మహోత్సవ సందర్శమున త్రీ వారి యడగాన ప్రబంధ హరికథలను, ప్రదర్శింప జేయడంతో పాటు. వారు ప్రవోధించిన, ధర్మమునూ. భ్రేసి. సీతిసీ, జ్ఞానమునూ, అనుసరించడమూ, త్రీ వారి హరికథ లను సర్వాంగ సుందరముగా ప్రదర్శించగల విద్యాగ్హతలను విద్యాగ్హులకు కలిగించడమూ, ప్రజాక ్రవ్యములని మనవి చేస్తున్నాను.

పెనుకొండం దల్టకిందు బెట్టుకొని యుర్విస్ జూలకై దేవులా డు నటుల్ మామక చిత్తపద్మమున నెప్పస్ బాదుకొన్నట్టి ని మ్మ నజసా) శ్రీత వత్సలున్ భువనబంధున్ మానీ యారోగ్య మి మ్మనీ నే మర్వుళిషక్కులన్ దలపనేలా? సూర్యనారాయణా!

🖢 దాసుగారి "మార్యవారాయణ ళతకము" నుండి.

INDERJIT SINGH RAVINDER SING & Co.,

MANUFACTURERS OF PLANKS & CASES

We manufacture special P. F. cases for Export of Tobacco

Head Office:

8 & 9, Bentinck Street,

CALCUTTA-1

Phone - 23-8081/82

Telegram: "PINEPACKER"

Branch Office:

P. O YAMUNA NAGAR

Dist. Ambala.

Phone - 43

Telegram: "PINEP: CKER"

శ్రీ నారాయణదాసు: స్వరూప రేఖ

— శ్రీదుప్పూరి పెంకటరముణశాస్త్రి

မ၀ုနင်္ဂိနည်း ဆုံးစိန် ထားနေနဲ႔ ညြန်တာ မ၀၀ ఖించిన దాదిగా నేంటిదాంక 🔥 మదజ్జాడాదిళట్ట నారాయణదాసువంటి కథకుఁడు వేఱొక డవత రించి నెట్లెఱుంగము.

నారాయణదాను బహుఖాషాభిజ్ఞుడు. సంస్కృ తము, ఆంగ్లము, ఆంగ్లము, ఉరుదూ ఖాషలలో సాధారణ ప్రవేశమాత్రమగాక, ఆ ఖాషలలో కూలంకషముగ వైదుష్యము సంపాదించి, అందు స్వతం తముగా హేలగా కవితానిర్మాణ మొనరించి, కమనీయములగు కావ్యముల నేకములు సంతరించిన |పతిఖావంతుఁడు. ఈయన రచించిన స్వతం**|తము** లగు "తారకము" మున్నగు సంస్కృత గ్రంథము లును, "కాటసారి" మున్నగు నాండ్ర్మగంథము లును, "ఉమర్ఖయ్యాం" మున్నగు ననువాద గ్రాంథములును చదువరుల**కు సుపరిచితము**లు. **వీ**రి $oldsymbol{arphi}_{ij}$ ತನ್ನು ಸಂಭವನಿ ಕೃತಕತ್ವು ಮುನು గోచరింపక ఆకూర్పు మిక్కిలి సుబోధకమయి, రమ్యమయి చదువరుల నాకర్వించును.

బహుఖాషలయందును, అనేక శాన్న్రసంప్ర దాయము లందును, లలిశకళా రహ్యాము లందును ఈయనకుఁ గలిగిన విజ్ఞానము ముక్కాలు మ్ముప్పి నము స్వయంకృషిచే సమార్జింపఁబడుటయే త్మ్మ తిళా సంపత్రికి ద్యోతకము.

ಈಯನ ನ್ಯಾಯ, ಪೆದಾಂಕ, ವ್ಯಾಕರಣ $\mathbf{v}_{(\underline{X}_{\underline{\beta}})}$

కొన్న అనుళవశాలి. గానశాన్న్ర మర్మములను సాకల్పమతో నెటింగిన ప్రవీణుడు. శాస్త్రవిజ్ఞాన మాత్రమగాక కుతిపేయముగా, నకల జనరంజ కముగా, మహాసభలలో గానవిద్యను వెలయించిన ఉత్తమగాయకుడు. అఖలానంద దాయకములగు హారిక థా సంక్రీనములను ఎన్ని టినో పండిత తోకమునకును, పామరజనానీకమునకును ఆకర్షక మగు లలిత మార్గమున వ్వయముగా సంతరించి, ఆ మార్గమున ఎంద జెందఱో శిష్యులను తీర్చిదిద్ది దేళమున కొసంగిన ధన్యజీవి హారిక థాళథన ప్రక్రి యను ఒక కళగా తీగ్చి లలితకళా విఖాగములలో దానికొక సుస్టిరమగు మన్నతస్థానము కల్పించిన సుథీశిరోమణి. ఋ గ్వేదమును శాష్ట్రీయ సంప్ర **జాయాను రూపముగ, తాళలయాను బద్ధముగ** గాన మొనరించుటకు అనువుపటుప సంకల్పించి. అట్టి సరణి నేర్పఱుప చిరకాలము తన కల్పనా నై పుణిని వినియోగించి, దీకులో కృషి యొనరించి, ఋ గ్వేద సూ క్రములను (శుతి రమణియమ**గు** సంగీత సరణిలో తాను పాడుచు, ఇతరులచే పాడించుచు, ఇట్టి యెన్నో విద్యావినోదములతో కాలము గడపిన ఖాగ్యశాలి.

ఖాపాపాండిత్యము, రచనా వైదుష్యము, గాన పావీణ్యము, కథననైపుణ్యము మున్నగు నిన్ని ళ క్తులు తనకుఁ గలవను గర్వమాతనిలో ఆవంతయుఁ గానవచ్చెడిదికాదు. పెద్దలతో పిన్నలతో అతిగార ముల సంబ్రాయములను సమ్మనముగా నాకళించు మునో ఆమితవాత్సల్యముతో నిరంతరము మెలంగు టకు ముచ్చటపడు విళాల హృదయుఁడు. ఎల్ల వారిని తానును, ఎల్లవారు తన్నును ఓరీ, ఓ రే యని చనవుతో ఆప్యాయముతో సంబోధించు టకును, సంబోధింపు జేసికొనుటకును ఎక్కువ మక్కువ పడుచుండు సుహృద్భావ సంపన్నుఁడు. రండీ, కూర్పోండీ, పాడండీ, వినండీ అని యూ అండీలు మనకొందుకురా యని ఆయన తఱుచు అనుచుండుమాట. ఆ సువిళాల కోమల హృదయ పరిమళమునకు ఎంద ఉ దట్ పిన్నలు, పెద్దలు, పౌరులు నిత్యము కోరి చేరుచుండు వారు.

ಆಯನ ದಿನವರೃ ನಿಯಮಬದ್ಧಮುಗ್ ನುಂಡಡಿದಿ. **్రవతిదినము ఉదయము స్నానాదికము ము**గించు కొని, ఒక కౌపీనము (కాసెకోక) ధరించి. మేడ ముిది తనగదిలో ఇర్ము కక్కల గ్రంథము లమర్పం బడియున్న ఒక మెక్తని పాగ్పుపయిని గూరు చుండి చదువుచునో, వాయుచునో, పాడుచునో **పరమోల్లాసముతో కాలము** గడపుచుండెడివారు. ఆయన వసించు వీధికి కానుక్కుర్తైవారి వీధియని వ్యవహారము. ఆ కానుక్పు హైదు సంపన్నులు, పహ్బాదయులు, ఈయనకు మ్మితులు. తన గ్రాంథావ లోకనములో, పర్మిళమలో, పరిశోధనములో ప సమయమున ఎట్టి నూతన విశేషము స్పురించి నను పెంటనే దిగ్గునలేచి ఆకౌపీనముతోనే వారి మెడకొంగి ఆ విశోషము తెలిపి ఆనందించుచుండు వారు. వారందఱును అది యొక మహిళా κ_{g} ముగ **భావించుకొనుచు** ఈయనను **ति** ४ ३० ४ ४० ८० వారు.

10 గంటల ప్రాంతమున మహారాజా సంస్కృత కుండెడిపే కళాశాలా పండితులు పెక్కుమంది ఆ వీధినే కళా లోనో మహాల కేగుచుండెడివాడు. వారలో పెద్దలు, యములును, వైయాకరణ సార్వభాములునగు మహామహోపా గొలుసును,

గాని, న్యాయశా న్ర్రపారీణులు 🐧 పేగి లక్ష్మీ గమనించి, మేడదిగి, వారినాపి "ఏమా.ు., కెముదిలో ఈపంక్తిని ఇట్లు అన్వయించినాను. ముక్తావళిలో ఈ పంక్రికి ఇట్లు అద్దముచేసి కొన్నాను, ధ్వన్యాలోకమున ఈ పం క్రికి ఇది అంత రార్థమని ఊహించినాను, తేడాలేదుగడా" అని పవేవో తఱుచు అడుగుచు సంప్రపతించుచుండెడి ವಾರು. ಆಯನ ಅನು೯೪ನ್ನ ಔಲ್ಲ, ಸಾಂಬ್ರಾಮಾಯು ξ మయిన చక్కని సమన్వయముతో నిరాజేప మయిన సాధుమాగ్గము కావలసినదేగాని తెబ్బి బ్బుగా నుండదనియు, ఆ ప్రతిభ అసామాన్య మనియు ఆ పండిత చ్రకవర్తులు అచ్చెరు పాటుతో మెచ్చుకొనుచుండువారు. అట్టిపండిత సార్వభాము లతో ప్రపంగించునపుడు గూడ వారి పరస్పర సంఖాషణమున పకవచన ్రవయోగములెగాని "అండి, కొండి" అను మన్న నలు వినవచ్చెడివి కావు.

మధ్యాహ్నము 8 గంటలదా క అబ్ల కదలు నఖ్యానముగాని అవనరముగాని ఎప్పుడును ఉండెడిది కాదు. 8 గ టలకు బజారువీధికి షీ కారుగా తఱుచు బయలుదేఱు చుండెడి వారు. ఆ బయలు దేఱునపుడు ఆ కౌపీనము విడిచి ధరించువేషము మహిరాజవేషమును మించి యుండెడిది. ఆ దుస్తుల కుట్రక బాటివిలువ ఆశ్చర్యకరముగా నుండెడిది. ఆ కొండజాతి కౌపీనమో ఈ నాగరీక రాజవేష మో తప్ప, మధ్యరీతి వేషమునకు తగిన దుస్తులు ఆయన కుండెడివే కావు. చేతికిని కాలికిని ప సంస్థానముల లోనో మహారాజులు బహారాకరించిన బంగరు కడి యములును, మెడలో నౌక సున్ని తమయిన బంగరు గొలుసును, [వేళ్లకు రాజ్మాంగుళీయకములును,

ఇుచు మించు ఎల్ల వేళలను నుండెడిని. ఆ విలాస ವೆಪಮುತ್, ಏ ಹವಯಿನ ಬಂಗರುಕಟ್ಟು ವೆರಿಕ್ಷ್ಣುತ್ ఒయ్యారపు తలపాగతో ఒంటరిగా ఇల్లువెడరి వీధి లోనికి వచ్చినది మొదలు త్రోవలో ఒకరొళ్ళకుగా వెంబడించుచు బఱాకునడుమ గంట <u>స</u>ంథము చేరు నప్పటికి ముప్పది నలువది మంది అనుచరులయ్యేడి వారు ఆయన వేషమునకు అబ్బురవడుచు ొందఱు. మాటలకు ముఱియుచు కొందఱు, 🕾 చేతికఱ్లాకే ొత్స్ పోవుచు కొందఱు. ఆాలపాగనే తింకించుచు కొందటు ఇటులనేకరీతుల ఆయనను షికారులో కలిసినవారు తిరిగి ఆఱుగంటల కిలుసేరువఱకు విడిచెడివారు కారు ఆ ఆకగ్గకత ఆట్టిది. దాసు గారి సానుచర సంచారమును రాజకీధిలో ్రపత్యడ ముగ పలుమాఱు గుఱుతులోనున్న కొన్ని వివరములు ౖవాయఁ గలుగు చున్నాను.

ఆ బ**జారు గంట** స్త**ంభమువ**ద్ద <mark>నిత్యము ఎవరెవరో</mark> ఖితుకులు కూర్చుండి పాటలు పాడుచుండువారు.

ఒక్కొక్కరోజున ఒక కంఠస్వరము వినఁబడి న్ఫిడు మనదాసుగారు అ్లై ఆడి చేత్విన్న గడ్డ మున కానించి, ఇంచుక వ్రి నిలిచి ఆపాట విను చుండువారు. దాసుగారు ఆడి వినుచున్నా రనంగనే ఆదారిని రాకపోకలు గావించు వారెల్లరును అదొక వింతగా అచ్చటనే ఆగెడివారు. క్రమ ముగా కొలడిస్టేపటికి ఆకోతల సంఖ్య రెండు మూడు వందలకు పైడుడి బజారుదారి కట్టువడెడిది. ఆ సెంటరులో పోలీసువారున్నను వారుగూడ దాసుగారి బ్రక్క కేచేరి కోతలలోనే కలియుటచే మఱి ఆదారి తెఱపి అయ్యెడిదేకాడు. వచ్చిన బండ్లు ఆకొనను ఈకొనను నిలిచి పోవలసినదే

బండ్లుతోలు వారు, బండ్లలోని నారు గూడ దిగి అనమ్మర్గములో జనమును తప్పించుకొని దాసుగారి దగ్గఱ కే పోవుచుండెడి వారు. ఈ జనమంతయు పాటగానిని ఈ చటకుంగాదు. పాటవినుటకును గాదు. పాటవినుచున్న దాసుగారిని చూచుటకు. కొంత నేపుపిని దాసుగారు "అచ్చా" యని ఆగౌళకంఠముతో గట్టిగా పలికి తలయూపుచు కేబులో చేయిపెట్టి తోంచినదితీసి ఆ ఖితుకుని ఒడిలో పడపేనెడి వారు. అయ్యా ఇంక చూచు కొండి. ఆ బిచ్చగానికి [పతివ్యక్తియు పకొంతో నేను నేనని ఉళ్ళాహముతో ఇచ్చెడి వారు. ఒక్క ఈ జయులో ఆ ఖితుకుని ఒడినిండిపోయెడిది. ఎప్పు డైనను బజారులో ఎచటనమున ఒక గుంపు కాన వచ్చినచో అచట దాసుగారున్నారు కాంతోలు ననియే జనులు ఖావించెడి వారు.

రాత్రివేళలందు తఱుచు దాసుగారి యింటు గానసథలు జరుగుచుండెడివి. అటు ఉత్తరదేళము నుండి హిందుస్థానీగాయకులో విజయనగరము వచ్చి నచో దాసుగారి యొద్దకే వచ్చెడి వారు. ఓజయ నగరమున నుండెడి సంస్థానోద్యోగులు, ప్రభుత్వి ద్యోగులు, తక్కిన పౌరముఖ్యలు అందఱును దాసుగారికి ఆప్రమిత్స్మలే. గానసభ చేయింపు దలంచి దాసుగారు కబురంపుగనే వారెల్లరును దాసుగారి యింటిలోనే జరుగు ఆ గానసథలకు తప్పక పతించు చుండెడి వారు. అయాచితముగా ఆ క్రోతలవల్ల ఆ గాయకులకు తృ ప్రేకరమగు సన్మా నములు జరుగుచుండెడివి.

దాసుగారు జీవితమున ప యంశములందును ఎట్టి లోటును లేకుండ, తృ ప్రితో, ఉత్సాహముతో, ఉల్లాసముతో, విలాసములతో, భోగములతో, గౌరవముతో హాయిగా కాలనుు గడపిన ధన్య జీవి. భ ్పాగవశ్యమ తోడి హారికథా సంక్ర్మ నములచే పవిత్రహ్మదయుడయిన పుణ్యమూ_ర్తి.

ఆయన హారికథా కాల కే.పము సేయుచుండ; అది ఖ క్తిరస్ప పూరితమగు హారికథా కథనమా ? మైమఱపు గావించు గాన్భయా ? కమనీయమగు కవీతాగోష్ఠియా ? నరసమగు శాస్త్రావిచారమా ? లలితమగు నువన్యాసమా? అనిపించెడిది. ఇన్నింటి రుచులును అందు మిళితములయి యుండెడివి. కథా మధ్యమున తన్నయుఁడయి నృత్యము సేయుచు పద్యములో పాటలో అప్పటి కపుడు ఆశువుగా కర్పించుజాడ గూడ గానవచ్చెడిది.

సంతపట్టులలో సందుగొందులలో సంచారము గావించిన హరికథా ప్రక్రియకు, చ్రక్షన్లుల

దర్బారు లందును, ప్రఖ్యాత నగరములలో ెపెక్కింట పురమందిర మహాసభలయందును విశిష్ట స్థానమును గర్పించిన దాసుగారి వైదుష్య ప్రాపే ణ్యములను ఎవ్వరెంత వర్ణించినను అయ్యవి సేశేష మ్ లైయుండును.

అసామాన్య ప్రతిఖ, అనేక ఖాషల పాండిత్యము, అనేకళా(న్ను పరిచయము, కవితారచనా చాకు ర్యము, లలితగాన స్పాపిణ్యము, సముచిత వక్ష్మత్వ కౌళలము, అసాధారణ కల్పనా నైపుణ్యము. అఖల జనాకర్ణణ సామగ్థ్యము మున్నగు ఆనేక విశిష్ట్ల శక్తుల సంమేళన సామరస్యముగల యిట్టి ಶಾರಿದಾಸು ಮನದೆಕಮುನನೆ ಕಾರು - ಏ ದೆಕಮುನನು నభూతో నభవిష్యతి.

Codes used:

Bentley's A. B. C. 6th Edn,

Tel: "NICOTINE"

: 1558 Factory 824

196

Gogineni & Mittapalli

(Lesses of Guntur Tobaccos Ltd., Tobacco Redrying Factory)

TOBACCO MERCHANTS & EXPORTERS

POST BOX No. 77,

GUNTUR-1.

ఆ మూల్ప త త్నాము 4 గాణానీ రువమూ ర్తి

్యశ్రీ, వడ్లుమాన్ని నరస్తింహదాస్కు

్ మద్దురువర్యులు 🕑 మదల్హాడాదిళట్ట నారాయణ దాన వర్యులను గూర్చి నాకోలది చిన్ని మాటలక్ష్మా మడువుచున్నాడను,

పార్వతీపురమునకు ఆ గ్నేయదిక్కు గానున్న సువర్ణముత్వదీతీరమున్ సున్న అజ్జాడ య ను గ్రామమందున ఆదిభట్టకులమందు ఖారద్వాజన గొగ్గతమున పేంకటచయన లత్మీనరసమాంఖల గగ్భ మ్మన నావిర్భవించిన పుణ్యమూ ర్తి. రక్షాడి నామ స్వత్సర కావణ బహుళ చతుర్గశి దివసమున జనన మందిరి. వీరి ఖద్ధర వళ్ళుర్మమన తల్లికి కల్పిన గుంపడును బలరావు కేట్రములో లాంగుల్యజంఝా వర్త్ నరులసాగరనంగమమువగల సోమేళ్వరాయము నట్ట్ పెక్కిరి. ఆ చ్ప ఓ కివర్మాతి దివసమున కేశిప్రేస్తో దర్భంచి తల్లిగారితోకలసి తిరిగి ఇంటికివచ్చుచూ మాగ్గమ్లలో పార్పతీపురపట్టణమున రంగయ్యగారి పు్ర్టోకములకొట్టువద్దకువచ్చి ఖాగవతమున్న దా అని యీ ఐడుపండ్ల కాలుడు ఆడుగగా యజమాని వికట ముగా నీకు ఖాగవత మేల ఎల్లుఎల్లు మన తల్లిగారు నాయనా యీ అక్కాయి పుర్మాణకు చకువగలడన కిచ్చి చదువమన అందు స్త్రమస్కంధమున బ్రహ్హార

ముగా చదివి అగ్జముచెప్పగ్గల్లో సమర్ధత్స్ కలవారు స్వార్థాయ్లోని అరుణ్లము నిత్యమూ వరించే వారట తెండ్రిగారు. అట్టితప్పాలు కగు ్రోతి యులకు యెట్టి పవిత్రసంతానము కల్పట్ట వింత కాడు. అట్టి కాలుని సూర్యనారాయణ్ అను పేరుతో పిలచుచుండెడి వారు. మాగురుదేవులు దినదిన స్వవ్య ర్జమానులై కావ్యములు పఠించి తరువాత బాబ్బిలి వాసావారివద్ద సంగీతము న భ్య సి ం చి కొలద్ది మాసము లచ్చటనుండి విజయనగరము చేరికట్స్ ్ ఆచ్చట్ట స్మాహారాక్ట్రావార్కి ఇంగ్లీషు. కాలేజిలో ఎఫ్. వ్. చ దు పు కూ పరీశలయందు మైనూడు మంచి అనంతరామ ఖాగవతర్ గారు కథాగానమ్మ ్రైవేణుగోపాలస్వామి వారి ఆలయములో గ కేండ్ర మోడము కథాగానముచేసిరట. త్ర్మకృతి హర్షి కథలలో ప్రాపిణ్యముకలిగి ప్రభ్యాతి గణించిరిక మహిడ్పానకు లై కారకథలను "రచించి సంపూర్ణ ామాయణమును యడగానముగా రచించిరి, వీర్తి, မဘဲရည်မှူး စဘာလည်းနည်းမသာတက မ နေစာဂ်ဝည္သမီး ఆక్ట్రిర్యమ్గూ 'యేదీ చదువువ ని' ఖాగవతము చేతి ్రవిజృంభించినది. వీరు శకపురుషులుగా గణించబడిరి, యుమన, వీరు పోతన, త్యాగరాజు, జయదేవులను చర్మిత 4 వద్దెములు చదివి అర్జము చెప్పగానే సరిపోల్పదగుతారే. త్యాగరాజు ఒక్క కీ ర్గములు மலித்தில் இது இது வடிக்கிற் வடிக்கிற் வடிக்கிற் வடிக்கிற்கு குறியில் வடிக்கிற்கு குறியில் வடிக்கிற்கு குறியில் வடிக்கிற்கு குறியில் குறியில் வடிக்கிற்கு குறியில் கு স্প্রাপ্ত ముననుంచి యా తనిక్కిచ్చెళ్ళి; విజటిషి, ు పడ్యరూ తములతు কালা প্রভাৱ করে এ (১) కృష్ణుడు) త్యుడిగారు పోతాధ్యయన పంపమ్నలు. తల్లిగారు వాదోపాసనచే మురశివాయించి లోకములను పశుశ

రచించిన తాగ్లేయకారులు. నవరసతరంగిణి అను కొనుట శప్ప వచ్చింపనలవికానిది. గంథము ననరసములు పుట్టిపడిన జ్లే యున్న ది. సాహిత్యమున మహికవి కాళిదాసు, భవభూతుల పారసీ, అచ్చుతెనుగు, ఆంగ్రము వీరి రచనలకు ాశ్వము. యిన్నిటిని మించినది అ మూ ల్య

వర్యులు | కాహ్మ డౌపీణా గాధి నౌగాయతః అన్నట్లు | గంధము జగజ్జ్యోతి. అది యుప్పటి పండితులకు స్వయముగా వీణావాన్యముచేసి పాడి క్రీర్తనలు దురవగాహము. అది చదివి స్వయంగా ఊహించు

ఇట్టి స్థవనీయమూ ర్థినీ యావద్భారత వర్ష్ణ మున గల క్రజలు నిత్యము స్తుతిస్తూ పూజిస్తూ వారి కవితతో నరిగా తూగుతున్నారు. హిందీ, ఆంగ్లము, రచనలు పఠిస్తూ ఉన్న సకలసన్మంగళములు చేకూగును.

LO TOBTOS:

With the Best Compliments of:

M/s. K. S. SUBBAIAH PILLAI,

TOBACCO EXPORTERS.

GUNTUR.

WITH THE BEST COMPLIMENTS

FROM

BROOKE BOND INDIA DRIVATE LIMITED

Blenders of Fine Teas & Coffees.

3466666666666666666666666666

68888888888

FOR QUICK AND SAFE TRANSPORT OF YOUR GOODS ALWAYS REMEMBER

TRANSPORT CORPORATION OF INDIA (P) Ltd.,

Regd. Office: Unsohsum Road, SHILLONG.

Head Office: 25/27 Kalikrishna Tagore Street. CALCUTTA - 7

Hyderabad Office: IV-C-6-788 "Rath Khana" Near Mehboob Ki-Mehendi HYDERABAD - 2

PHONES: $\begin{cases} 47231 & (P. M. B. X) \\ 46355 & ... \end{cases}$

Secunderabad Office: No. 92 Pan Bazar, SECUNDERABAD

(PHONE: 72468)

Sanatnagar Office: Plot Lo. 2 Jawahar Colony, Opp HYLAM

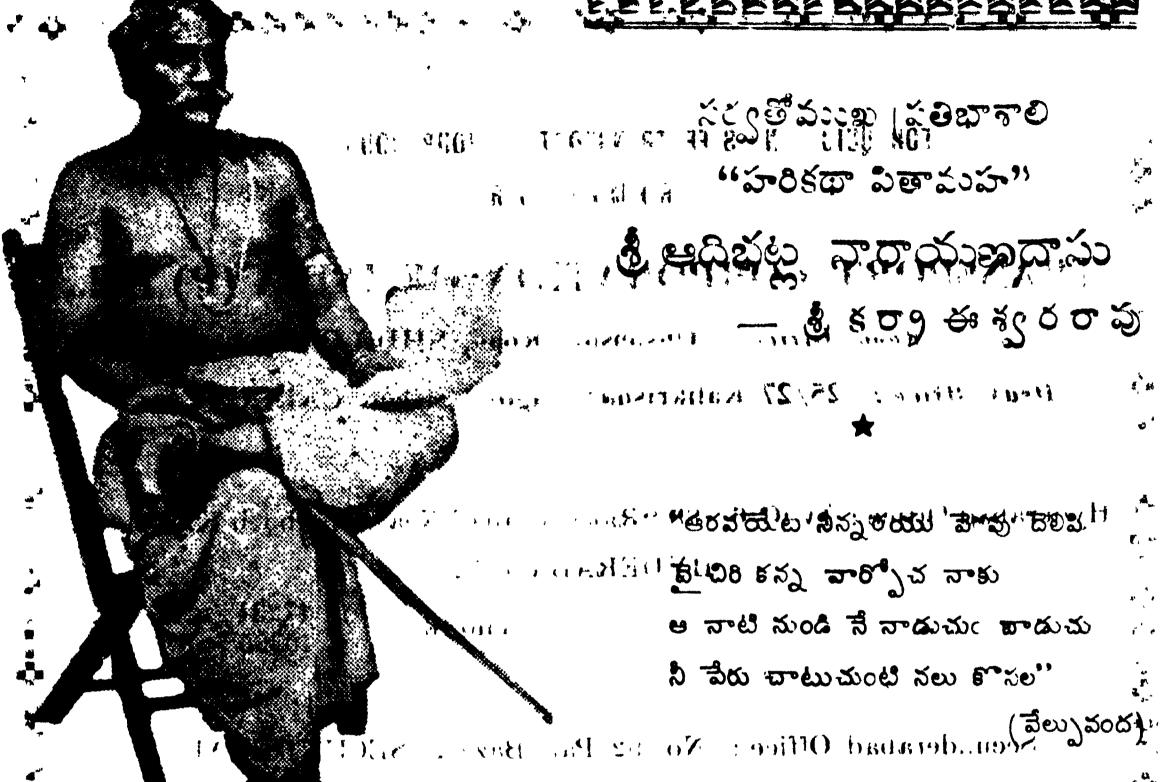
Sanatnagar HYDERABAD - 18 PHONE: 39240

Chirala Branch: High School Road, CHIRALA

RELIABLE AND REGULAR TRANSPORT IN INDIA WITH LARGE NET WORK OF 181 BRANGHES.

\$

6666666666666666

్ ఆరవ**ెయట ఉననయనం ఁ జరిగింకట**ు స్పావారా నుంచి పర్మబహ్మ తత్వజిజ్ఞాన ధ్యేయంగా, జీనిత పరమావధిగా, అన్మాంతర సుకృతముతో లక్కమైన

పడేండ్లు నిండకుండా కోమ్మాలు తిరిగిన సంగీతజ్ఞ యణిబాసుగారికి. ముక్కువచ్చల్లారని ఆ పసిశనం అకు వెఱపు క్రల్గ్ విధంగా రాగం, తానం పల్లవ్హి పాడగలిగారు. మామాగు మీసాల మాత్న యవ్వ నంలో గీర్వాణాం ధాలలో మహాకావ్యాలు. యడ్డ్ సహాజ నంగిత పాహిత్య జైవతిక వెలబోపి నిండు గాన బ్రామం భాలు గ్రామండు గరిగారు. స్వయర్ తగ్గేవితో ఆజబ్బాంతం తెలుగు కాతికి ϕ ్తే, జ్ఞాన కృషితో అరబ్బీ, పారశీకము. ఉర్దూ, ఆంగ్లమ్ము ప్రకాశములను ప్రసాదించిన ధృవతార 🌓 నారా మున్నగు భాషలలో కూలంకష పాండిత్యానిన్న: ထားကောက်ကရာ ၂၅။ ဦဂရာ ခြေနည်းများတဲ့ ျမခန့်မှုများတဲ့ ျမခန့်များမှု နာစရုံများများမှုများ နာကတာမှု పూడ్చింది. ప్రామం, నరసమాంబ్ దాసు ఇవస్స్ట్రి ఒక యెలైల్ నారాయణదాసుగారి. గార్థి జనసీ జనకులు. ్త్రవాలుగవ యొటనే ఆంగ్రధ మహాళాగవతం గానం, అభినయం, స్రభాధం, విమగ్న. వినోద్య ဗာဂိုဗ္ဂိုဂ်က္ **చదువ నెల్పారు (၂) မာဘာ**က္သည္ ျသဴးဝဂ္ဂ်ဝ္ သြားထစ္ကုပ္ စည္သားမွည္သည္ ျပန္လွန္က မွန္သည္ မွန္သည့

కాలంలో సమ్మేళనం గావించే ఒక వినూత్ని ఓశిష్ట కళారూపాన్ని సృష్టించి వేలాది వేదికలమీద కోట ಸರಿఖ్యలో ఆంధ్ర, ఆంధ్రేతర ప్రజానీ కాన్ని రంజింప జేసిన కళాతపస్వి 🕭 దానుగారు. అంటే చానువా కుని దగ్గర్నుంచి కారల్ మార్క్స్ దాకా ప్రపంచ చర్మతలో మనం విన్న నా స్త్రీక వాదుల సిద్ధాంతా ల్నీ యేకమొత్తంగా దొంతి పెట్టినా, 🔥 దాసు గారికి ఒకేఒక్క జన్మలో లఖించిన ఈ అపూర్వ, అని తరసాథ్య దివ్య ౖౖౖౖౖఃతిభకి భౌతిక పరంగా నిర్వచనం దొరకటం అపంభవం, అసాధ్యం, అనూహ్యాం అనే సంగతి నిగ్వివాదం.

(క్రిదాసుగారు రచించిన స్వతంత్ర సంస్కృత ూన్యం "తారకమ్" అనే గ్రంథానికి అంతర్జాతీయ గ్రామ్మ్మ్మ్ జిల్లించింది. మాగృన్డ్ విశ్వవిద్యాలయంలో ్రపాచ్య ఖాషల గురించి పరిళోధన చేసిన మేధావి ಕವಿ, ಅಯಿನ ಮೌ ಘಸರ್ $\overline{\mathbf{s}}$. ಗಿಲ್ಲನ $\overline{\mathbf{b}}$ $\overline{\mathbf{b}}$ ಹಾಸುಗಾರಿ "తారకమ్" చదిని ఆనందపారవళ్ళతతో—

జానాతేయన్న చందార్హా జానతేయన్న యోగిన జానీతేయ్న థర్స్ తజ్జానతి కవి స్వయం။ నచ్చుధానుంచం కావ్యంపీత్వాహం తృష్ణమానసి కృ^ন ႏြံ့္ခြဲဥာ ျပဴခဝဘဲ သီး စုံဆဝၜဝ ဧသီ ခြံရာဝဝ။

అని జోహార చేస్తూ రెండు ళ్లో కాలను రచించి (శ్రీదాసుగారికి పంపాడు.

1910 లో కలకత్తాలో 🔥 దా సుగారు ಸ್ಪಯಂಗ್ ಕರಿಂವಿನ ಸಂಸ್ಕೃತ ಯಹಗ್ ನಂ "ಶಾರಿ క థామృతమ్" నుంచి సంస్కృత గేయాలు మేఘ గంభిరస్వరంతో గానంచేస్తూ, హిందీలో ధారాపా తంగా కథా నిర్వచనం వినిపిస్తూ నృశ్యం, అఖ హాన్ని తిలకించి, ఆయన అపూర్య, విమాత్నకళా పించె కథా కాలజే పం (హారికథ) ఒకటి వుండేది.

స్మమ్మీని పరికించి, నిక్వైగపాటుతో మూడున్న రగంట లక మైగా తన వుమరచి పారజక్యం చెందిన విశ్వకప రహిందులు 🜓 దాసుగారిని ఆర్గనం చేసుకొని, "మీరు యింతటి గొప్ప సంగీతం ఎకరివద్ద అశ్యసిం చారు?" అని పశ్శిస్త్రే 🐧 దాసుగారు కొంటెగా నవ్వుతూ చూపుడు వేలుతో ఆకాశం కేసి అభినయిస్తూ "దేవుడిదగ్గర" ఆని అన్నారట.

తెలుగుదేశంలో యిటు బొబ్బెలి ఖాగవతం, అటు కూచిపూడి ఖాగవతం ఈ రెండింటిక న్నా ముందునుంచీ "గొల్ల సుద్దులు", చెక్కళజనలు, పురాణపఠనం, తోలుబొమ్మలాట, అనాదిగా వస్తూన్న వినోద కాల ఉపాలు. అయితే వీటిలో యే ఒక్కడానికి, సామాన్య స్థాజలకి పకాలంలో వినోదం, విజ్ఞానం, భ క్త్రి, ప్రపంచజ్ఞానం అందిస్తూ ఋజువ్రాన, సత్నీలం ఉద్దీపింపజేసే శక్తి లేదనే చెప్పాల్సివుంటుంది. అయితే 🕑 నారాయణదాను గారు సృష్టించిన హరికథా కళారూపానికి మాత్రం ఈ అన్ని ప్రయోజనాలు పక కాలంలో సాధించే $\mathbf{f} \leq \mathbf{f}_{\mathbf{s}}$, సాధన సంప $\mathbf{g}_{\mathbf{s}} = \mathbf{g}_{\mathbf{s}} = \mathbf{g}_{\mathbf{s}} = \mathbf{g}_{\mathbf{s}}$ అంటే - అది ఆ మహాపురుషుని తపఃఫలం. పోతే, ్రామగారికి ముందు ఈ **హరిక**థ ఉందా ? లేదా? అనే బ్రక్నకి తావేలేదు. ఎందు**చేతంటే** తెలుగు దేశంలో లేదు-మహారాష్ట్ర దేశంలో ఒక 🐧 అడుతూ పాడుతూ పుంటే అమె కిర్ముపక్కలా యిద్దరు పురుషులు నిలుచుని వంతులువారిగా చెప్పే కథ ఒకటి వుండేది. అట్లాగే దఊణ దే**ళంలో** ముఖ్యంగా తమిళ్ళపాతంలో ఒక పురుషుడు నిలు చుని కథ మాటలలో చెపుతూ వుండగా వంతగా నయం ప్రద్యాస్తూవుంటే వారి దివ్యాసుందర విగ్గ చేరొక పురుమడు మధ్య మధ్య భ క్త్తి కీ ర్హనలు ఆల

తమిళ సాంబ్రాయంలోవున్న ఈ కథాకాల చేవం యిప్పటికి సుమారు 85 సంచత్సరాల (కిశం విజయనగరంలో " కానుకు ్రైవారు" అనే ఒక సంఖన్న గృహస్థుల యింట, "మార్యనారాయణ" ఆనే వదహి రేండ్ల విద్యాంగ్లి వినటం తటస్టించింది. ఆ డ్రాంలోనే యీ నాడు తెలుగు దేశంలో వేలసం ఖ్యలో కళారాథకులకు జీవనాధారంగా పరిణామం చెందిన "హారికథ" కు అంకురార్పణ జరిగింది. అప్పటికే సంగీతంలోనూ, సాహిత్యంలోనూ మంచి అఖిరుచీ, బ్రాపేశమూ అలవడిన చిరంజీవి సూర్య వారాయణకి ఆరువదులు సమీపానగల ఆ తమిళ హారికథకుని "కథాకా ఉపుం" వినిన డుణంలో -"నేనూ, పాడగలను. స్వంతంగా పద్యాలతో, పాటలతో, కథలు రచించగలను. పొంకంగా, చమత్కారంగా మాటలు చెప్పగలను. అందంగా ఆఖినులుంచగలను. ఈ కుప్పస్వామి "కథాకాల డేపం'' వాముందు దిగతుడుపు^{క్త} కూడ పనికిరా కుండా పోతుందేమో?" అని యేవేవో ఖావాలు, ఆళలూ, ఆళయాలూ తలలో విద్యుల్లతలా తళుక్కు మన్నాయ్! ఆమరుశుణంలో ఆసూగ్యనాగాయణ "నారాయణదాసు" గా మారటం, భగీరథుకు ಗಂಗನಿ ತಪ್ಪಿನಟ್ಲ ಕ್ರಿಕಾಸುಗಾರು ಅಂತ್ರಕರೆಕಾನಿತಿ హారికథా స్థానంతిని ప్రవహింప జేయటం ఒక్క సారిగా జరిగిపోయాయ్!!

జాణిలో మొట్టమొదటి హరికథ విజయనగరంలో స్థానంతేదు, పైరాష్ట్రాలనుంచి వచ్చిన సంగీతజ్ఞులకు అయ్యకోనేటి. పడమటి గట్టునవున్న $ar{ar{b}}$ ్నేయి. కూడా1-2తరగతులలోనే వారివారి అగ్హతలను గోపాలన్వామి మకంలో చెప్పబడింది. ఆ దివృస్థల బట్టి పారితోషి కాలు అభిస్తూవుండేవి. మూడవ తర మలో త్రీనారాయణదాసుగారికి వారి ఆగ్రక్షాలు. గడ్డి గాయకులకు ప్రభువువారి దర్శనం కూడాలవిం. త్రిసీతారామయ్యగారు కాళ్ళకు గజ్జెలుకట్టి నిండు.. చేదికాడు. శ్రమపడి వచ్చినందున రైలు ఖర్చులు హృథయంతో ఆశీర్వదించి - "పదిరా సూరన్నా.! మాత్రం ముట్టచెప్పి పంపించేతారు,

నువ్వు ౖవాసిన హారిక్థని యిక వినిపించ 🕶 ! ''. అన్నారు. ఆ శుభనమయాన ఆ ర ం భ మై న ్రామగారి గజ్జెల రవళి ఆనున్నర సుధీర్ప దళా బ్లాలు దడిడావథం అంతా జయభేశ్మమోగించింది!! ్రీ దాసుగారి యొదుటపడి తల బిరుసుగా తప్పిం చుకుపోయిన నంగీతజ్ఞుడు గాని సాహిత్య పేత్తగాని మచ్చుకు కూడా కన్పించలేదు అప్పటినుంచి!!

రాజమహేంద్రవఠంలో కొమ్ములు తిరిగిన సాహిత్య పేత్రలతో బాహి బాహీ పోరాడి, బంద రులో కాకలు తీరిన నంగీతజ్ఞులతో కాటా కు స్త్రీలు పట్టి అటు వారిచేత యిటు వీరిచేత బేషరతుగా జోపోరు చేయించుకున్న 🜓 దాసుగారు కన్ను మైసూరు దర్భారుమీద వడింది. అన్నగారు పేరన్న గార్ని వెంట తీసుకునిపోయి వీణ తంబురా సహి తంగా క్రీకాసుగారు ఉన్న పాటుగా మైసూరు సంగీతన ర్గం మీద దాడి చేశారు. మహారాజాబారు వచ్చిన బ్రవతి గాయకునికి బ్రవత్యడంగా దగ్శనం యియ్యాటం సాంక్షామం కాదు. కూర్చుని వారి ఆస్ట్రానవిద్వాంనులసమడంలో మాందు తన విద్యుపదర్శించా లి ఆకమయంలో ప్రభువు నారు అంతుపురంలో జనానా స్ర్మీల సహితంగా ఆసీమలై ఆ సంగీతజ్ఞుని ప్రతిళ చిత్రగించాలి. రెండుమూడు ె తెలుగు చేళంలో యీనానాడు మనం వింటున్న తరగతులకు చెందిన విద్వాంసులకు ఆ దర్భారులో

అలవాటు ప్రకారం క్రాణానుగారిని పాడమ నాలి. కాని, ఆయన చేతిలో వీణ వుంది, వారి అన్నగారి చేతిలో తంబురావుంది. మైసూరుఆస్థాన ವಿಶ್ವಾಂಸುಲನು ಯಿದಿ೯೦ಕ ರಿಕಮಕಲ್ಪು ವೆಸ್ಟಿಕ್ರಿ ಪೆರ న్నగారే బ్రాన గాయకడని పారబడి. " ఫదీ మీరు కొంచెం పాడండి" అన్నారు. 🕒 పేరన్న గారిది సన్న కాయి ట్ర్మీ కంఠం. ఆయన పాడారు, తేలికగా పౌదవులు విరిచి **"ఆది నౌరే మీతు వీ**ణ వాయించండి" అన్నారు 🐧 దానుగారికొనితిరిగి. విషయం గ్రామంచిన క్రోడానుగారు అతి నిర్లత్యంగా మణకాలం వీణ మీటి "ఇదికాదు **నే పాడ**కా వినండి" అని కొంటా అంటూ త్రికృష్ణునిపాంచ జన్యంపంటి కం కాన్ని పూరించి దళబిళలూ మారు మాగేలా హిందూస్టానీ జైరవి ఆలాపించనారం ఖించారు. ఆ రాజుపసాదం సర్వం ప్రవతిధ్యనితోనిండి పోయింది. అజ్ఞాతంగా వున్న మహాళాళాళాగా, ్రపత్యడంగావున్న దర్భారులో విద్యాంసులూ ఆనంద పారవళ్యంలో చైతన్యం కోల్పోయి ఒక గంట కాలం విన్నారు. పెంకితనంతో ఉదాను. ಗ್ರಾರ್ ಎಂಕ ಆಕಸ್ಟ್ರಿಕಂಗ್ పాట (పారంఖించారో అంత ఆకస్మికంగానూ తన గానం ఆపి పరీజాధికా రల హోదాలో కూర్చన్న సంగీతఱ్హలోకేసి " వం పాఠం అర్థమెందా ? " అన్నంత తేలిక ఖావంతో చూస్తూ "విన్నాగయ్యా?" అని అడిగారు! పాపం పం చెప్పాలో, అనుడిగుండంనుంచి ఎట్లా బయట పడాన్ కెలియక బిన్రరపోయిన ఆ విత్వానులు దక్కు పరికిస్తూన్న సమయంలో 🕒 బడ్డీ (ఆంతరం గిక కార్యద్ని) బయటకొచ్చి క్రీ దాసుగాంకి నమ న్కరించి " మహారాజుగారికి మీ పాట కా గా నచ్చింది. గౌస్ట్ హెక్లో మీకు జన వర్పాటు రేసి మీకు నర్వ సదుపాయాలూ ఆరిపించ మన్నారు.

స్ట్రీకరించి మధొక సద్యాయం మీపాటను వినిపించ వర్సిందిగా మహారాజా వారు కెలియ కేయమ న్నారు" అన్నారు.

సారే, తరువాత మహిరాజావారికి ట్రీదాసు గారికి అత్యంత సాన్నిహిత్యం పర్పడటం, టీదాను గారి గానం మహిరాజావారు ఎన్నిసార్లు వినివాత్తు వినివాత్తు వినివాత్తు చేసుకోవ తనివి తీరక "ఫోనోగ్రాఫ్"లో రికార్డు చేసుకోవ టం కూడా ఆరిగాయి.

తమ ఆస్థానంలో కొమ్ములు తిరిగిన సంగీత విద్వాంసున్ని మైసూరు మహారాతారు, జీశారా యణ దాసుగారి వద్దకు పోయి "హిందుస్థానీ లై రవి అక్యసించి రండి" అని ఆడేశించిన ఘట్టం జీడాసు గారి జీవితచరితలో చదువులే సగర్యంతో మేమ పులకరించని తెలుగు వాడు ఉంటారా అనిపిస్తుంది.

ఆనంద పారవశ్యంలో వైతన్యం కోల్బాయి ఒక గుట కాలం విన్నారు. పెంకితనంతో లైదాను గుట కాలం విన్నారు. పాట పాట పాట పారంఖంచారో లైదానుగారిక న్నా పయనులో కాగా పెద్ద పాఠం అర్థమైందా? " అన్నంత తేలిక కావంతో లైదానుగారివి కూర్పున్న సంగీతజ్ఞులకేసి " పం పైగా అప్పటికి మాంచి కోడెవయస్సులోను న్నారు. పాఠం అర్థమైందా? " అన్నంత తేలిక కావంతో లైదానుగారిమాట లో "వృద్ధ జంబుకాల్లా కాచుకు కూర్పుని కొత్త పం చెన్నాలో, అనుడిగుండంచుంచి ఎట్లా బయట బారు ఎంకటి ప్రతిభావంతులైనా ప్రభుదర్శనం కానీ పడానా తెలియక బ్యేకరియన ఆ విత్యాననులు దీక్కు పరికిస్తూన్న సమయంలో లైబడ్డి (ఆంతరం మీద, సంగీతజ్ఞులమీద నిర్భయంగా చాడిచేసి చిట్ట నివరికి ఆచార్య ప్రామితోకూడా లైదానుగారు స్వరించి " మహారాజుగారికి మీ పాట కా గా చేవికి ఆచార్య ప్రామితోకూడా లైదానుగారు వలవడ్డారు. ఆయితే ఆ చా ర్య స్వామి మ ం చీ నచ్చింది. గెన్స్ట్ వాస్ట్ లో మీకు బన వీర్బాటు చేసి "స్పోర్టిక్" గా తీమకుని "విజయవిలాన కారునిమక్కు నర్య సదుపాయాలూ ఆరిపించ మన్నాడు. కవిత్వంతా పుందయ్యూ నీ కవిళాధార"ఆని మొచ్చు కొన్నాత్నపాటు మీరు. యక్కడ మా ఆతిథ్యం కున్నారు. " అయితే యావంగితి ప్రభాధాలాలో అని మెచ్చు కొన్నాత్ను పాట మా సాద్య ప్రామిత్సు కారుని కవిత్సంకాని అయితే అ చా ర్య స్వామిత్సు కారుని కవిత్సంకాని కారుని ప్రభాధాలో అని మెచ్చు కారుని కవిత్సంకా పుందయ్యా నీ కవిత్సావాని కారుని కొన్నాతున్న కారుని కున్నాతున్నారు. " అయితే యావంగితి ప్రభాధాలాలో అని మెచ్చు కారుని కొన్నాతున్న కున్నాతున్న కవిత్సావాని కారుని కూడాని కారుని కున్నాతున్న కూడాని కారుని కూడానికి కవితున్నవాని కారుని కూడానికి సహస్తున్నారు. అనికు కూడానికి ప్రభాధాలాలో అని మెచ్చుకానికి కారుని కూడానికి కున్నాతున్న కూడానికి కున్నాతున్న కూడానికి కవితున్నవానికి కున్నాతున్న కూడానికి కూడానికి కున్నారు. కూడానికి ప్రభాధాలాలో అనికున్నానికి కూడానానికి ప్రభాధాలు కూడానికి మహస్తున్నారికి కూడానికి కూడానికి కూడానికి కున్నారు. కూడానికి కూడానికినికి కూడానికి కూడాన

దగ్గర ఎందుకు మనవి చెయ్యారు స్వామి" అని ్రీదానుగారు.నిందిన్నే - "పం చెయ్యవసాయనా! మా "కుడ్డ్" దార్లని మెప్పించటానికి నీజం చెప్ప లేకుండా వున్నా ను సుమా?"అన్నా రు, ఈ ఉదంతం ట్రాబాగారు తమ స్ట్రీయచరిమ్రితలో శేర్కానీ"కల్ మహిమ గాబోలు! ఇంత వయోవృద్ధు, పండితుడు, యథార్థం పలుకక పోవటానికి యింకే కారణం చెప్పగలనఖ్బా!" అని నొచ్చుకున్నారు. ఆచార్య స్వామితో కలిసి ఒకసారి 🐧 దాసుగారు అష్టావ ధానం చేసారు. ఆచార్యులవారు అత్మిశమతో అవ ధానం ముగించి "కోడెవయస్సులో వున్న ఆంటో తుతో మునలిబక్కనుపూన్చినట్లుంది. దాసుగారూ!" ఆన్నారుటపాపం. అయినా అంతటితోటి 🕑 దాసు గారు విడిస్తేనా? " ఇంకా అవధానం పూర్తికా లేదు. స్వామీ! యిద్దరం ఎవరు చెప్పిన శ్లోకాలూ, పద్యాలూ పారు వరుసగా ఒక సారి చదివేయాలి" అన్నారు "కొంప తీసేశావయ్యా!" అంటూ పాపం వృద్ధాప్యంలో వున్న ఆచార్యలవారు అతికష్టంగా నెమరు వేసుకొని చదివేసాంనుకోండి" కాగా, **్రిదా**నుగారు నజాల్ మన శ్రాణనికి ఎ.దొక చిన్న ఉదాహరణగా మాత్రం ఉపకరస్తుంది.

* *

డ్రిక్ న్న మహామహుల్లో శ్రీకందుకూరి వీరేశలింగం గారు ఒకరు. త్రీదాసుగారికన్నా వయస్సులో త్రోపీరేశలింగంగారు ఖాగా పెద్ద. పీరేశలింగంగారు అభిమానించిన బ్రహ్హసమాజ మతాన్ని నారాయణ దాసుగారు దుయ్యపట్టుకునే వారు. త్రోపీరేశలింగం గారికి అవినన్ని హిత్స్నే హితులైన త్రీన్యాపతి సుఖ్బా రావుగారు ఆ నాడు చాలా ప్రముఖన్యాయవాది.

"ఆంధ్ర ఖీష్మ" బిరుదాంకితులు. ఆనాటి జాతీయ కాంగ్రామ బ్రామాఖులు. శ్రీనీ రేశలింగంగారి దృష్టిలో దానుగారు "పోకిరి" గా నిలిచితే న్యా పతి నుఖ్బారావు వంతులుగారికి "వరమ ఖాగవతో డ్డ ముడుగా" కనుపించారు. శ్రీ దా ను గా రి ని నుఖ్బారావు పంతులుగారు ఎంతో గౌరహంతో అభిమానంతో ఆదరించేవారు. అదిచూచి పీరేశ లింగంగారు "పమయ్యా! ఆ పోకిరి గాణ్ణి అంతగా అభిమానిస్తావ్?" అనిబ్రశ్నిస్తే "కాదయ్యా ఆయన కారణ జన్ముడు. మహి తపళ్ళాలి" అని చీరు నవ్వుతో నమాధానం చెప్పేవారు ఆంధ్రిస్తున్నలు.

ఒకానొక సందర్భములో వీరేళ **లింగంగారు** కాళిదాను రచించిన ఒక క్లో కాన్ని రెండు పద్యాల్లో అనువదించారు, "హిందూసమాజం" లో ఆయన ఆ పద్యాలను చదివిన సమయంలో శ్రీదాసు గారు 🐧 సుఖ్బారావుగారితో కూడా అక్కడ వుండడం తటస్టించింది. అనదలుచుకున్న మాట దాచుకోవడం దాసుగారికి పుట్టినస్పట్నుంచి ఆల బాటు కానిసని. అందుచేశ విదేశలింగంగారి**హో** ఒక్క్ట్రోకంలోని ఖావం అనువదించడానికి రెండు వద్యాలెందకు స్వామ్!" అని కొంటా అడి గారు. ఆ వాటకు పంతులుగారి ఒక్టు మండి "పది చేశనై తే ఆక్లో కాన్ని ఒక్క పద్యంలో చెన్పుచూడాం ఆని సవాలు చేశారు. దాసుగారు సవాలును అంగికరిస్తూ, అతిసునాయాసంగా ఆక్లో కాన్న ఒకే ఒక పదంలో ఆశువుగా అనువదించారు. దాసుగారి ప్రతిఖ ప్రేక్ట్ బింగంగారితో పాటు అక్కడ చేరిన ్రోత లందరినీ విష్ణయంలో ముంచెత్తింది..

కాలం గడిచింది. దానుగారు పెద్ద వార య్యాగు. వయన్సుతోపాటు కీర్తి బ్రహ్మమలూ, శిష్యకోటి పెరిగాయి. వీరేశ్రీంగంగారు కూడా పెద్ద వారయ్యారు.

ఒకరోజు రాజమహేంద్రవరంనుంచి దాసుగారికి ఒక కవరు వచ్చింది. సుఖ్బారావు పంతులు గారితో సహా, పలువురు మ్మితులు శిష్యులు ఆఫ్రారినుంచి తరచు తానుగారికి ఉత్తరాలురాన్నూ ఉండేవారు. ఆ అలవాటు స్థారం, దాసుగారు ఆకవరునుచించి చూశారు కాని, ఆడి త్తరం దాసుగారు వూహించ నది. శ్రీపీరేశలింగం పంతులుగారు ఎంతో ఆదరాఖ మానాలతో దాసుగారిపేర ఆంగ్లంలో బ్రాసిన ఉత్తరం అది. ఆ రోజుల్లో ఆయన పాఠ్య పుస్తక నిర్ణాయక సంఘానికి అధ్యమలు. 🐧 దాసుగారు రచించిన స్వతంత్రత్తలుగు కావ్యం "బాటసారి" తన కెంతో నచ్చిందనీ ఆ కావ్యాన్ని ఇంటర్ మీడి యెట్ విద్యార్థులకు పాఠ్యప్ప స్టకంగా పెట్టడానికి ఆనుమతించ వర్సిందనీ ఆ ఉత్తరం సారాంశం. ఆధునిక తెలుగు సాహిశ్యంలో దాసుగారి "బాట సారి" మైలురాయి వంటిదని శ్రీపీరేళలింగం గారు ಗ್ರು ಕ್ಷಿಂಪ್ ರು.

ఆ ఉత్తరాన్ని చదువుకున్న దాసుగారు పంతు లుగారి "స్పోర్ట్ ప్రేస్ట్ కిట్"కు ఎంతో ఆనందిస్తూ "మీదయగలజాబు అందింది. సాధారణంగా డబ్బు వస్తుందనో, లేక పేరువస్తుందనో ఎందరెందరోవారి పు స్థ కాలను పాఠ్య్మగంథాలుగా పెట్టించ మని మిమ్మల్ని ఆక్రయించే వుంటారు. అమినా, మీ అంతట మీ రే వెతుకుకుని నాగ్రంథం ఎన్ని కచేశారు. సంతోషం,"అని జాబ్బు వాశారు. అందు కే ఆ యురు వురూ మహాపురుషు లయ్యారు.

బహుముఖ బ్రజ్ఞూ శాలినీ మహాకవినీ, గంధర్వగాయ అని ఆప్యాయంగా ఆహ్వానించారు. అంతే కాడు

కునీ, లయ్మహ్మనీ $- \epsilon^{*}$ ్రమాటలో చెప్పాలం $\overline{\epsilon}$ దాసుగారేనే ఒక మహాసుస్థని ఎకుక పరచిన **ఘన** కీ రైని, బరంపురం వా స్తవ్యులు 🐧 జయంతి కామే ళంగారిది! శ్రీకామేళంగారు మహా పండితుడు; గీర్వాణాంద్రాల్లో గొక్పకవి సంగీత్రవియుడు. ఆ రోజుల్లో న్యాయవాదిగా లకులారించిన మహా మేధావి.

ಇರುವದೆಂಡ್ಲಯನ್ ನಿಂಡಕಮುಂದೆ, ಒಕ ಸಾರಿ దానుగారు బరంపురం వెళ్ళారు జయంతి కామేళం π ರನೆ ಒ ξ [ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯುತ್ತಿನಿ ಕಲ್ಸು ξ ವಾಲನ್ನು ఉದ್ದ ళంతో. కవిత్వం సంగీతం వలెనే అతిచారవకూడా దాసుగారికి సహజంగా అమరిన గుణం, సావిట్లో కోర్టుకాయితాలు చూస్తున్న గుమస్తా దాసుగా రిని చూస్తూనే "మ్టీడరుగారు మేడమీద పున్నారు. ఎవరొచ్చారని చెప్పాలి?" అని మామూలు పద్ధతి వకారం అడిగారు, "సరే! తమరేమీ చెప్పనక్క ్లోదు. దయచేసి యిక్కడే కూర్చొండి" అంటూ దూకుడుగా మేడ మీదకు వెళ్ళారు దాసుగారు. అక్కడ ఒక ఖారీ మంచంమీద కూర్చుని "స్కాంద పురాణం" పారాయాం చేస్తున్న కామేశంగారు మనిషి వచ్చిన సన్వడి వినిపించి తలెత్తి చూశారు. ద్వారం ముందర ఒక దివ్యసుందరమూ_ర్తి నిల్పుండ డంచూసి ఈణ కాలం ని వ్వౌరపడి ''ఎవరయ్యానువ్వు'! అని సౌమ్యంగానే అడిగారు. అందుకు సమాధా నంగా "మానవాకృతిలో వచ్చిన గంధర్వుడను " అంటూ దాసుగారు అకి ధిమాగాలన్నారు, దాన గారి ప్రత్యుత్తరానికి తృశ్భిపడ్డ కామేశంగార ఒక్కసారి మంచందిగి "ఔను! ఆది య థార్డ్ల మే నువ్వు కంటపడగానే ఈ గదిలో పదో దివ్య కాంశ్ తెలుగు దేశానికి "నారాయణదాసు" అనే స్థాపనరించి నట్లనిపించింది. రా ఇలా వచ్చి కూర్చో

ఆ వచ్చిన వ్యక్తిఎకరో, ఎటువంటివాడో, ఎందుకు అంద్ర్మజగు ర్విచింది. గీర్వాణాండ్లాండ్లాని ఖాషా వచ్చాడో తెల సుకోకుండా " ఈ రోజు నుంచి మన్దరం సోదరంలో - బడుత్యాన్ని కెలిపి **వేశాస్. ఆతరుత కామేశంగారి అండదండలతో** దాసుగారు గంజాం జిల్లా అంశటా కొన్ని వండల ಶಾರಿಕರ್ ಬ್ರಜ್ಜ್ ನಲು ಯಾವ್ಪಾರು. ಜಕನಾರಿ ಕಾಮ ళంగారు దాసుగారికి వీడ్కోలు చెబుతూ **కొ**ంత దూరం దాసుగారి బఁడి వెంట నడిచి వెళుతూ కంట తడి పెట్టుకున్నారు. ప్రియమ్మితుని వియోగ ఖారంతో పరధ్యానంలో ఉన్న దాసుగారు అక స్మాత్తుగా కామేళంగారు కంటనీరు కెట్ట్ల కోవడం చూచి ''అదేమిటన్నా ?!''అన్నారు కలవరపడుతూ. "సూరన్నా! నిన్ను ఈలోకం సరిగా తెలుసుకో లేదేమోనని విచారంగావుంది సుమా!" అన్నారు ఎంతో దిగులుగా కామేశంగారు.

*

మఖ బ్రజ్జను అగ్గచేసుకోవడం, ఆనందించడం అంత తేలికైన పని మాత్రంకాదు. నారాయణ దాసుగారిని కేవలc "హరిదాసుగా" మా[a]మే

సాహిత్యాలలో, సంగీతనాట్య జ్యోతిషాది శాస్త్రా ల్లో దాసుగారికిగల ప్రజ్ఞపాటవాలను అవగాహన చేసుకో గల్గో ్డ్రితినీ ఆంద్ర్మాపజలు అందుకో ేదేమో! కాక పోతే ఆ మ**హానీయుని నినంత**ర ్రకమ ఫలితంగా అవతరించిన అమూల్య సా**హిత్య** సంపద అంతా ఏనాడో పెలుగుచూసి, ఆయన విష్ణ వాత్మక దృక్పథం ప్రచారంలోనికి వచ్చి తెలుగు సంగీత సాహిత్య, సాంఘక రంగాలలో ఝుంఝా మారుతం వీచి వుండేది! శతకోటి తరంగాల ్రామోతవంటి ఆ మహాసీయుని అపూర్వ సంగీత సాంప్రచాయం ఆంద్రాననీలో వాడ వాడలా ్రపతిధ్వని చేది! ఆలస్యమైతే నేం? ఇప్పుడై నా సమ ಯಂ ಮಿಂವಿ \mathfrak{d} ಶೆರು. \mathfrak{h} ನಾರಾಯಣ ರಾಸುಗಾರಿ అపూర్య వ్యక్తిత్వం, సర్వళ్ళు ఖ స్థలిఖ, విస్లవా త్మక **తా**_త్వికదృక్పథం అ్థంచేసుకోవడానికి తెలుగు ఔమ – ్ర్మీదాసుగారి అనితరసాధ్య బవాల జాతి ప్రయత్ని స్తుందని, ఆమహానీయుని అమూల్య సాహిత్య సంవచ్చు ఆంగ్రక్షణ అనుభించడానికి పూనుకొంటారని. అందుకు స్థి అంగ్రు**డూ** దీ**జా** కంకణుడె క్షి నాట్ఫాతాడన్ ఆశించుదాం.

RFAD "MATRUSRI"

(TELUGU & ENGLISH)

MONTHLY JOURNAL

Subscription - Annual Rs. 10/-

ఆధ్యాత్మిక మాసస్పతిక చదవండి జి ల్లే ళ్ల మూ డి ఆ మ్ము గా రు

సంవత్సర చందా రూ 10/-

వలయువారు :- మేనేజరు 'మాతృశ్రీ' కార్యాలయం స్టేషను \mathcal{C}^{ϵ} డ్, బాషట్ల — గుంటూ రుజిల్లా (ఆంగ్రఫదేశ్)

పు౦భావవాణి

— శ్రీప్రతాప వేంకట సుబ్రహ్మత్యాశాస్త్రి

సాక్షాని సాహిత్యసృష్ట్ యా జగమున
స్థిరతరమై వాసిఁ జెందె నేఁడు
ఎవ్వాని కాట్ర్రీయనృత్యమ్ము లోకాన
సురుచిరమై జనస్తుతుల నందె
ఎవ్వాని మధురవాగ్యృస్ట్లి యా భవియందు
స్వచ్ఛమె భ_క్తినస్యమును జెంచె
ఎవ్వాని తా_త్ర్వికదృష్ట్లి వసుమతిలో
చేదాంతభావమ్ము ఖాదుకొలిపె
భరణి మహసీయ గానగంధర్వుఁ డెవఁడు
కోర్కె మీరఁగు జెవింగోసి కొందు రెవని
హరికథల్ విన నతుడె నారాయణాఖ్య
దాసు లచితకళావే త్ర ధన్యతముండు.

చక్కంగా దువ్విన నొక్కుల క్రాఫింగు పాసిం దెల్పెడు మంచి మీసకట్టు చేతుల రెంటికి సింహాతలాటముల్ డంబమై మెఱయు దండకడియాలు మెడలోన బంగారు మేలిమి పతకమ్ము బంగరుటంచు దువ్వలువ సొబగు కాలికిం దొడిగిన గండ పెండేరమ్ము చేమంతి పూవుల శిఖ దలిర్ప

తనదు శిష్యులు మేనఁ జందన మలంది వంతఁ ఖాడఁగ మేఘ నిస్పనము వంటి గళరవమ్మున ్రీహరికథలఁ ఖాడు భవ్యచరితుఁడు 'దాసు' పుంఖావవాణి. గంభీరమ్మగు గాత్రస్థాప్రము శంఖధ్వానముంలోలు నా "శంభో" రావము విశ్వస్థికుత కళాచాశుర్య మత్యంత సం రంభ మ్ముప్పాడు గానకొళలము గీర్వాణాది వేతృత్వమున్ కుంభ న్నూ ప్రికి నీకె కల్లె హరిదాపూ! భూతలమ్మందునన్.

కమనీయ హరికథా గానమ్ము చేయుచో బహ్మిండముగ నష్టపడులు ఖాడు నిరుపమముగు గథా నృశ్యమ్ము చేయుచో వలపు లూరించు జావళులు ఖాడు శాబ్ర్మీయ విషయ బ్రసంగమ్ము చేయుచో తూకాన నుపనిషత్తులు పఠించు ధర్మోపదేశ సందర్భమ్ము వచ్చుచో -మను పరాశరుల సమ్మతిని జదువు

పేదపకనముఁ జేయు "షేక్స్పియరు" కవిత జదివి తెలిఁగించి వినిపించు సరసముగను నవ్వుచు విరోధి ముఖపిధానమ్ముఁ జేయు ఘనుని "దాసు" ను గొనియాడఁగాం దరం బె?

భవదీయ వారిక ధా వాహిని నోలాడి

సురపతి మనమునఁ జోద్యమంద

కావక పాండిత్య త_శ్వమ్మునకు మెచ్చి

సురగురుఁ డాత్మ నబ్బురమునంద

కావకీనాద్భుశ వేవఖావ విలాస

ములకు దివ్యాంగనల్ ముచ్చటపడ

యువ్మదుజ్జ్వల గాన యోషను దిలకించి

నారదాదులు మహినందమంద

సాగితివి పుష్యబహుళ పంచమి దినాన స్వర్గలోకమ్మునకు సుపర్వాణు లెల్ల స్వాగతమ్మనిపల్క నీ వసుధ విడచి ఆదిళట్లాన్వయాబ్ధి చందా! నమ స్టే. Packing For Packing Sake?

But External Covering Counts a Lot For

The Quality Materials Packed Inside!

For Protection, Perfection, Fine Finishing, Workmanship And Above All Reliability

Contact:

SREE VENKATESH & Go.,

KADAPPAKADA; QUILON-8

KERALA.

SUPPLIERS OF PACKING CASES TO FIVE BIGGEST COMPANIES
AND MANY REPUTED FIRMS IN INDIA:

తా రకప్రబంధము

__ శ్రీ కొల్లనారు లక్ష్మణమునార్తిశర్మ

పదేశ మేనా సర్వాంగసుందరంగా వెలుగొందా లంటే ఎన్నెన్నో అంగులుండారి. శ్రమదుర్మాకమ ణలూ క్వింపుచర్యలూ లేకుండా చూసుగునేందుకు కొందరు తమ జీవితాలను ధారపోస్తూ ఉంేటే, మరికొందరు యుద్దపరిక రాలలో పాటు ని త్యావసర వస్తువులతో సహా కూడు-గుడ్డలను వారికీ, వారి కుటుంఖాలకూ అందించేటందుకు సర్వదా అ్మప మత్తులై మెలగుతూ ఉండారి. అంత్రికలహాలూ దొంగతనాలూ దోపిడీలూ హింసాకాండలూ మున్నగు స్వచ్చకథయాలనుండి పౌరులకు రశుణ కల్పించేందుకు మరికొండరు దీజూకంకణాన్ని ధరిస్తూ ఉంటే. వస్తువుల సరఫరాలతోపాటు ఆధి వ్యాధులు దెబ్బతీయకుండా ఉండేటట్లు చూచుకో డానికి మరికొందరు నడుంకడుతూ ఉండాలి. వాళ్లందరికీ సర్వశాన్ను కళారంగాల్లో బత్యేక గ**ిపి ఉత్తమపౌరులుగా శయారుచే**సే శ్రిశ్వాణ టందుకు వౖజనంకల్పంతో మరికొందరు ముందంజ పేస్తూ ఉండాలి. నర్వలకూ సర్వదా మహి నందాన్ని ప్రసాదించేటందుకు మర్గొందరు సంసిద్ధు లవాలి. ఇట్లాంటి వింతవిశేషాల నన్నింటినీ ప్రాచీ నానుభవంతోపాటు వర్రమానసిద్దాంతాలను జత పరుస్తూ ఖావిఖాగ్య విధాతలుగా ప్రసిద్ధి కెక్కే టందుకు అధితి బోధాచరణ బ్రాచారమార్గాల్లో సిద్ధవాస్తు లయిన కవిపండిత గాయకాడులు ఎంతేనా ఆవసరం. కళలు ఆరమై నాలుగయినా అనంతా లయినా అందులో సంగీత-సాహిత్యాలే ప్రముఖ "దాసుగారు" అంటారు.

స్థానాన్ని అధిస్త్రిస్తాయి. వాల్మీకి మొదలు నేటి నర**కూ ఎ**ందరెంద**రో మహి**కవులు అవతరించి సంగీత సాహిత్యాలను మేళవించి **మహీకావ్య** ్రపబంధాదులను రచించిన సంగతి జగద్విగితమే. దేశఖాషలుకూడా దేవఖాపాస్థానాన్ని అందుకొనే టందుకు గట్ట్రిపయాల్నాలను ప్రార్థంచి నప్పటి నుండి సంస్కృత ఖాషతోపాటు బ్రాకృతము -శా సేని - మాగధి - పైశాచి-చాళికాపై శాచి-అవ! భం*ాది భామలతోపాటు స్వచేశభాష \mathfrak{A} ్లోనూ ్రపత్యేక నై పుణ్యంగల, మేధావుల అవసరం పెరి గింది. మన తెలుగుఖాషలో నన్నయాదులం తా ఆ ట్లాంటివారే. కాని కొన్నుకవులంగా సంగీత సాహిత్య . సమ్మేళనంలో అత్వద్ద వహించాగనే చెప్పారి. త్యాగయ్యాది గేయకవులు ఆ విషయంలో ఆగ్ర తాయాలాన్ని అందుకున్నారు. భట్టు మూర్త్యా దులు మచ్చు తునకలగా అచ్చటచ్చటా స్వీయాచ నల్లో సంగీత స్థాన్ మాత్రంచేతనే తృప్తి చెందారు. పద్యాగికీ పాటకీ తేదా లేన్లేట్లు వాల్మి క్యాకులంతా సృష్టంగా చెప్పినా ఆ పాడే పద్ధతి మాతం మనకాలంలో లోపించినట్లు కనబడ్డానికి కారణాలు పనేవో ఉంటాయి. ఆట్ట్రి లోపాల నన్నింటినీ ఫూ ర్థిచేసి సంగీత సాహిత్యాల విశిష్టస్థా వాన్ని పునరుద్దరించేటందుకు అవతరించిన అవతార పురుషులు 🜓 మదజ్జాడాదిళట్ట నారాయణదాన మహనీయులు. వీరిని య్మిపాంతం వారంతా

లోని "అజ్జాడ" ఆనే అగ్రహీం క్రీ నారామణ సావిత్రీ వర్మనాదంనల్ల సంప్రామైమైన పక్రెక దానుగారి స్వస్థలం. తల్లిగారే దానుగారికి బ్రహమ కుమార్తె వివాహిదులూ, దౌహ్మితీ దౌహ్మితుల గుకు వగుట విశేషం సోదర సోదరీమణుంలో ఆటపాటలూ ఖాం్యవియోగాన్ని మండిస్తూ సర్వులూ వారినే ఆప్యాయశతో చూస్తూ ఉండే గ్రాథనచనా విద్యాప్రదానాలతో కాలం వెళ్లిస్తూ ವಾರು. ವಿಜಯನಗರಂ ರಾಕ, ಆಂಗ್ಲವಿದ್ಯಾ \mathfrak{p} ್ಯಾಸಮು నంగీత స్వయంకృష్, కవిత్వాదులన్నీ మెరుపు మెరసినట్లు తలిదండ్రులయిన లక్ష్మీనరసాంభా వేంకటచయనుల ఆశీర్వాద బ్రహావంవల్ల ఒక్క పారిగా తారస్టాయీ అందుకొన్నాయి. క్రమంగా తులు. గజ్బేదమోతుణో పాఖ్యానమూ అంబరీపో దేశాటనం రాజాస్థాన సమ్మానాలు ప్రారంభమయి పాఖ్యానము, మార్కండేయోపాఖ్యానము, హరి సంగీత కాలేజీ బ్రిస్పిపాల్ గా నియమించాయి. వేల శృద్ధిపాఖ్యానము రుక్మిణీక ల్యాణము బ్రహ్లాద్ కొలదీ శిష్యులు విద్యాభ్యానం ముగించుకొని పాఖ్యానము జానకీ శవథము సావ్మిత్యుపాఖ్యా ್ರಾಂಗ್ ಸುಖಜಿವನಾಲು ವೆಯಡಂ ಕ್ರಾಂಧಿಂದಾರು. ನಮು ಭಿವೃದರಿತಮು ಯಥಾರ್ಥ ರಾಮಾಯಣಮು ఒక్కక్క గంథరచన సావతూఉండగా "హరి వగైరా హంకథాగేయ కావ్యాలను మిక్రాండ్ర కథ" అనే యశూనాన్ని ఆంధ్ర సరస్వతికి ఖాషలో రచించారు. ఉమర్ఖయాం

చ్చుత కాకుళం జిల్లా బొబ్బిస్తాబాకా సమర్పించుకొని హారికథా పితామవా లయ్యారు. దాసుగారే చురుకుగా ఉంటూ ఉండడంవల్ల ఉండగా 🕑 దాసుగారు హరికథా కాలజేవ ఉండే వారు.

> ్రి దాసుగారు అచ్చతెనుగులోనూ సంస్కృ తాం| ధాలలోన న్నూ అనేక గ్రంథరాజులను వెల యించారు. పారశీక-ఆంగ్లాఖామలలో గొప్పపండి

THE IMPERIAL TOBACCO COMPANY OF INDIA LIMITED

Registered Office Virginia House 37 Chowringhee Calcutta 16 VISAKHAPATNAM BRANCH

Thompson Road Visakhapatnam 1 Andhra Pradesh

Phost Box 12 Visakhapatnam 1 Telephone 3638 Telegraphic Address Powhattam

అనువదించారు. 🜓 హరిక థామృతము, తారక ·వబంధము అమవానిని సంస్కృతఖాషలో రచిం చారు. మారుగంటి, గౌరవ్మ పెండ్లి, ముక్కుబడి, వెన్నుని వేయి పేర్ల వినకరి, వేల్పుమాట, వే<mark>ల్పు</mark> వంద మున్నగు కావ్యాలను అచ్చ**ెనుగులో** ్రాసేరు. సారంగధర నాటకము, నవగసతరంగిణి. సూర్యనారాయణ శతకము, ఖాటసారి, శివ -ముకుంద-సత్య్మవత శతకములు మి్శాంద్రాపలో రచించారు. 🐧 దాసుగారు సంస్కృతఖామలో రచించిన "కారక్ష్ముంధము" ను కొద్దిగా సమీత చేస్తాను.

అయిదు సగ్గలు గల సంస్కృత బ్రవబంధము "తారక బ్రజంధము". బ్రభమ, ద్వితీయ, పంచమ నగ్గలలో పబైతొమ్మిదేసి క్లోకాలూ, తృతీయ నర్గలో ప్రజై యొనిమిది శ్లోకాలూ చతుర్థ సర్గలో అర్జెమూడు క్లో కాలున్నూ వెరసి రెండువందల తొంభై యొనిమిది క్లో కాలతో న్నీపబుధం రచించ బడింది. 1 ఉపకాతి 2 మాలినీ 3 అనుష్టుప్ 4 స్ట్రార్డ్ ర్మాటం కల్లక్ ర్మాప్పిత్స్తాన్ 7 డ్రుత్ పిలంబిత 8 భుఇంగ్రపయాత 9 స్వాగత 10 శార్ద్గుల విక్రిడిత 11 వృధ్యి 12 శిఖరిణి 18 హరిణి 14 మందాకాంత 15 ఉపస్థిత 16 గీతి 17 మత్ర 18 పంచచామర 19 చంద్రలేఖ 20 హారిణప్లుత 21 క్యేనిక 22 సుభ్దక 23 ఆర్యాగితి 24 ళంభు నటన 25 కొంచపద 26 తన్వి 27 మత్రాక్రిడ 28 వు 📑 🗸 29 సుముఖ 80 మ శ్రమయూర 31 మెక్తికమాల 82 లఉౖ 33 చంచరీకావ₹ 84 తోటక 85 అలోల 86 భుజంగవిజృంఖిత మేఘసందేశమంత చిన్నదీకాదు. మహాకావ్యాలంత 37 వాతోర్మి 38 వైశ్వదేవి 39 శుద్ధవిరాట్ పెద్దదీకాదు తారక బ్రజుంధం. చినచిన్న వ్యవలు

జడినవి. చ్యకబంధాదికము**లు గూడ న**న్నవి. ఉపమ, స్వఖావో క్రి, ఉత్ప్రామ, అర్ధాంతరన్యాసాద్య లంకారాలు వాడబడినవి. క్వాచిత్కంగా శబ్దా లం కారాలనూ చూపేరు. ఇక కథా సంవిధానాన్ని పరికిదాం.

వింధ్య్రపడేశంబున చంచన్న దీతటంబున సంక్షిత కల్ప్మగామంబున సుదతీ మహేశ్వర జూహ్మాణ పుణ్యదంపతుల ముద్దులబిడ్డడు తారకుడు పెద్దల తపః బ్రామంవల్ల ఉదయించే సరికి దేవతలం కా స్త్రితం చేయగా లోక సంకడణాగ్లం ఆవతరించిన సంగతి వారికి చెప్పిన తర్వాత జాతకర్మాది సంస్కా రాలతో పాటు చదువు సంధ్యలు సాగించాడు. వాగ్వివాదాలలో శా స్త్రచర్చలలో గొప్పవాడని పించుకున్నాడు. విద్యారంగంలో దిగ్విజయయాత్ర సాగిద్దామనే తలంపు కలిగింది. విబుధ నగరం వెళ్లేడు రాజసన్మానం పొందాక రాజప్పుకునికో మైత్రిని నెరపి ఉళయులూ నావమీద చంద్రద్విప ಮಂದರಿ ವ್ಯಾದಮತಿಪುರಿಕಿ ಪ್ರಾಗ್ತ್ರೀ ಆ ಜಿ ಗ್ರ್ వించి స్నేహితు డయాడు. ఇంతలో రాజాను జుని దుష్టులు నిగ్బంధింప వారిళో పోరాడి ఉళ య లూ విజయంసాధించారు. రాజు సంతోషంతో తారకుని స్నేహితుడైన రాకుమారునికి తనకూతు నిచ్చి వివాహం చేశాడు. తారకుడూ గృహస్థా త్రమం స్వీకరించి సుఖజీవనం చేస్తూ పుత్రపాత్రా దులతో కాలం వెబ్బించాడు.

ఇంత చిన్నకథను చక్కని ప్రబంధంగారచించిన దాసుగారి ప్రతిఖావిశేషాలు అనన్య సామాన్యాలు. 40 వితాన 41 చ్రహార్షిణి అనే వృత్తాలు వాడ స్వాఖావికమైన అందాన్ని బ్రాపాటుంతానికి చేకూర్పాటుం పౌరు లంనరికీ బ్రాహ్మణరాజకుమారులు ఆదర పాత్రు లయ్యారన్న విషయాన్ని దానుగారు ఎట్లాచిత్రించారో చూడండి.

"కుమారికాణ్టియా కులాంగనా స్సహోదరా సుహ్మ ద్వరా యువాన ఇశ్యతీవ పుత్రకా జరజ్జనాణ తదాహ్యాయుత తా వుఖా వాశేష లోక సమ్మతా ద్విషంతి కే మహీతలే నితాంత సద్దుణాన్వితాన్,"4—19.

కుమారికలు ప్రియుళ్ళను, కులాంగనలుసహోద రులను, యువకులు స్నేహితులను, జరజ్జనులు పుత్రులనుఆహ్వానించునట్లు వీరిని ఆహ్వానించేవారట. వారిని ద్వేషించేవారే లేరట.

హాజ్యాలను దూషిస్తూ, మద్యమృష్టాన్న రతులై గొలై పందేలతోనూ, కోడి పందేలతోనూ జీవి తాన్ని గడిపే దుష్టుల్ని దాసుగారు ఎట్లావర్ణిం చారో చూడండి.

> " ఆహారహా రిహా మేషాన్ కుక్కుటాన్ యోధయిత్వా సతత మధిక పూత్యాన్ దూపయిత్వా మదేన బ్రాబిదిన ముపదంతో రేష మద్యం నిపియా గమయ దవధి మాత్యాయు రృథాజాత ఇశ్రమ్ । 2-18.

ఆట్లానే ధూగ్రాపీతాథిపతులను దాసుగారు వర్ణించిన విధమును తిలకింపుడు. "ఉమతర మిమాద తైంపాదపూ జాద్యంచేత్త్ అయ మకురుత దాసీపుత్ర గే పే ఒపి భితాం అనయమఖల బంధూన్ స్వాస్పర్మా డపుప్యత్ సకలమశనియం ఈ కాంతపీ ఠాధిగంతా 2–27.

అత్యధికమైన ధనం పాదపూజా సమయంలో నమర్పిస్తే దాసీపుత్రుని యింటిలో నై నాస రే ఖిడ్రను స్వీకరించే టందుకు సిద్ధమేనట ఆసన్యాసి. బంధు పోషణ కోసం ఎత్తులట. చిత్రాతి చిత్ర ములయిన ఇట్లాంటి వర్ణనా విశేషాలింకా ఎన్నో ఉన్నాయి.

"పబంధిక కల్పనాకథా" అన్నారు పెద్దలు. ఒక్క కథేగాక వర్ణనలుకూడా కల్పితమనోహరాలే ఈ పబంధంలో. పేదవిహితమైన సంస్కారాలకు ప్రాబ్యేకమైన గౌరవస్థానాన్ని ప్రథమసర్గలో చూపిం చిన దానుగారి కవిత సర్వతో ముఖంగా ప్రవహిం చినదనడంలో సందేహం లేదు. ఇంచు మించు పతిక్లోకమూ ఒక పైళి ప్రాస్టాన్ని ప్రదర్శిస్తూనే ఉండడం పీరికవితలోని ప్రాస్ట్యేకత, ఇళవీరి కావ్యాది పతిజ్ఞచూబాం.

"పే ద పూరణమాత్ర ఫలకపదముగాని, ఉపనగ్గ గాని, ఉపనగ్గ సమానాకారముగాని, పునరు క్రిగాని, అబ్రసిద్ధోపనగ్గనమానాకారము గాని, ఖన్న బింగవచన సాదృశ్యముగాని, లోకాతీత పదార్థవాచక శబ్దము లేకుండా దివ్ ధాతు ఘటిత ముగానిలేవు. భూతకాల క్రియా వాచకములగు లుజ్ లజ్ లిట్టులు, కమముగా బ్రథమ, ద్వితీయ, తృతీయ సగ్గలలో చూపబడినవి. భూతేతర క్రియా వాచక తిజంతరూపములేదు. అవైదికము లైన పాణినీయ స్వూతములకు ఈ కావ్యము ఉదావార ణము."అని ఆ కాముగారు కావ్యాదిని ప్రతిజ్ఞ చేసియున్నారు. దీనిని బట్టి దాసుగారి ప్రతిత్థ

ప్రాంతూలవారుకూడా పాఠ్యభాగంగా బ్రకటిస్తే స్రాంధ్న్హూ సెలవు తీసుకొంటు రాష్ట్రమ. ఓద్యార్థులకు నవీన కావ్య నిర్మాణ పటుత్వాన్ని

్రస్కృశఖాపలో ఎట్లాఉన్నదో అరా ఊహించ ప్రసాదించిన వారవుతారు. ఇట్టి సరవకాశాన్ని ాచ్చు అండికో బ్యాంయంకారు పాఠ్కుగం కల్పించిన పెద్దలను అభినందిస్తూ సర్వులూ తార థంగాయెంచిన దీనిఘనతను గు రైంచి మిగిలిన విళ్ళ కాన్ని పఠించి ప్రముదితు లగుదురు గాక! యని

శివాయగురవేనమః

EVEREST PLASTIC & CHEMICALS

YAMUNANAGAR [Haryana]

Manufacturers of:-

Quality plastic Cane Polythene Lay - flat Sheets, Tubes, Bags and Liners. Kartex Car Seat Covers. Moulding articles e. g. Chair Shoes, Umbrella Handles etc.

Prop :- -

\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$

MESSRS. JAGDISH PARSHAD VIDYA SIGAR Timber Merchants, Government Contractors & Order suppliers YAMUNANAGAR-2 (Haryana)

With the Best Compliments of:

<u>୰୰୰୰୰୰୰୰୰୰୰୰୰୰୰୰୰୰୰୰୰୰୰</u>

B. P. RANGARAO

BEEDIES, CIGARETTES; MATCHES WHOLESALE MERCHANTS.

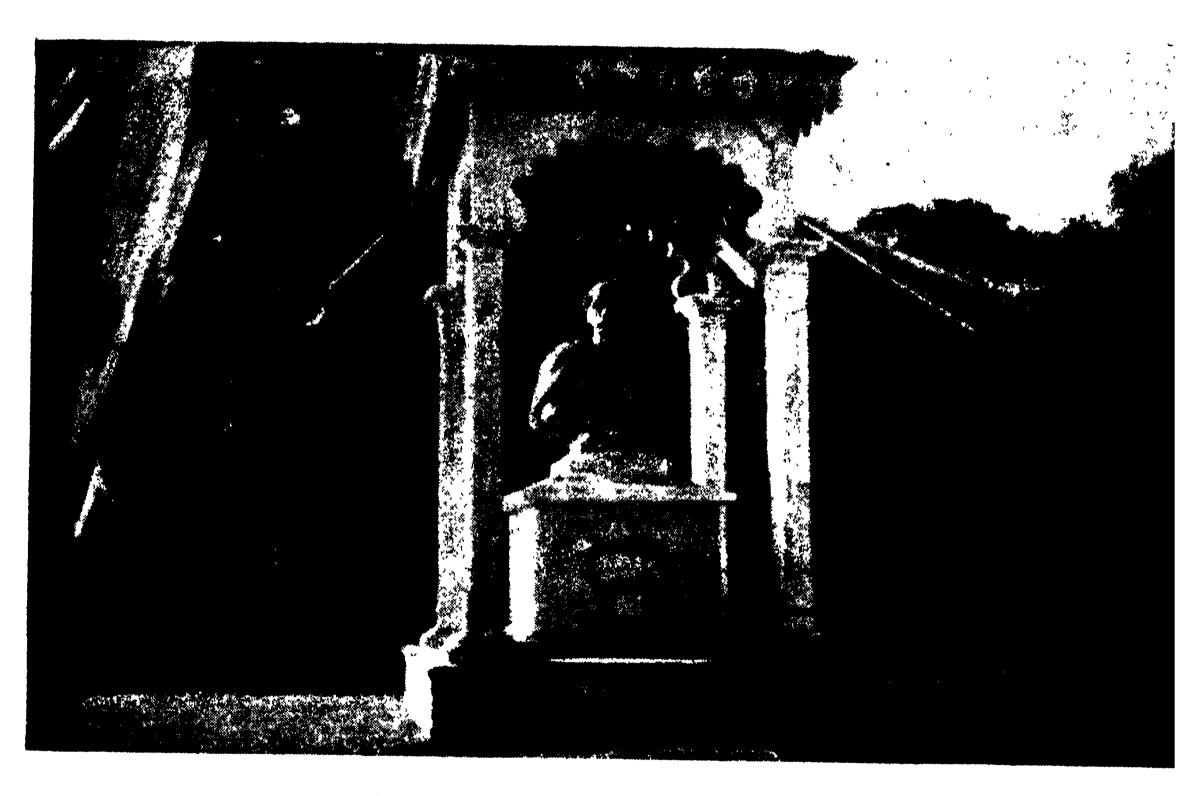
MAIN BAZAR

GUNTUR-1.

THE MUSIC COLLEGE AT VIZIANAGARAM.

This was the First of its Kind in the whole of South India. Inaugurated in the Year 1919 under the Principalship of Harikathapitamaha Pandit SRI ADIBHATLA NARAYANDAS. This Unique Classical Institution later on had the proud previlege of allowing its Curriculam to be adopted by the "VISWA BHARATI" of Gurudev Tagore at Santi Niketan.

The Statue of Harikatha Pithamaha
SRIMADAJJADADIBHATLA NARAYANADAS
in the premises of the Maharajah's Music College. Vijayanagaram.

ನಾರ್ಯಣದಾನ ನವರತ್ನು ಮಾತಿಕ

__ క్రుణ 🕹

ఎవరీ ముగ్గమనోజ్ఞ దర్శనుం! జెవండీ కారణామూ రై! యీ నవ కృంగార రసావతారుం జెవరన్నా! లీమదజ్ఞుడయే యవునా! ఆ దరహాస! మానడకతీ! రాఠివి! యాదర్ప! మా కవితాదీ పై! యనన్య సాధ్యములు రా! కై మాడ్పు లందింపేరా!

C

పండించె నీకాలి గఁడపొండెరము రం గారు ముంగారు బంగారు పఁట

న**్ర**ంచె నీ క్ర్తి నవనవ స్ఫూర్తి యా సేతు శీతాచల**జ్మాత**లాన

జోహారు అందె నీ సాహిత్యనందస

కదరించి స**హృదయ హృదయములను**

గంభిరమయ్యె నీ "ళంభో" నినాదంలు దస్టగంతాలు బతిధ్వనించి

కాంతులీనెను రాజనాభాంతరాల నీ జయాత్రీ దృగ్యత నీరాజనాలు; యశగాన కళా మహోధ్యశ్ర పదవీ ఆశరంబయ్యె నీ పట్ల "నాదిళట్ల!"

9

చిలు తాళముల జత చేధరించినఁజాలు లయతాళములు శుఖోదయము పలుకు

కాలిగజ్జె లొకింత ఘబ్లుమన్నంజాలు భరతమ్మ సీ ముందు శిరసు వంచు పిణ తంత్రుల మున్మిషేట్లు సోకినం కాలు సంగీత వాహిని పొంగి పొఠలు

గంటంబు బూని క్రీగంట గాంచినుజాలు కవిత నీ యొదుట సాజాత్కరించు మోటి కథకులందు నీపేడు చెప్పక గజ్జె గట్టువాఁడు కానరాఁడు; తెలుఁగు వెలుఁగు దేశదేశాల నింపిన హరికథాపితామహా! నమోస్ట!!

"కల్యాణి రుక్మిణికన్న" మెల్లుగ నల్ల నయ్య బుజమ్ము పై చెయ్యు పై చె "జనని కానకి" మహాళపథమ్ముతో సుప థమ్ము చూ పెను సతీధర్మమునకు "వరగాత్రి సావిత్ర" వైవస్పకుని నిల్పి మగని పాణాలకై తగవులాడె "చిన్ని మార్కం జేయు" శివళ క్రి పదమెత్తి మృత్యు చేవత గుండె మీదుదన్నె

"[మొక్కుబడి!" తిక్కువడి వేదలుక్కు తెల్ల నచ్చపుం దెల్లు కలకండ లచ్చువోనే: నీదు ప్రతిభకు లోనుకానిది ముతోది? న్వరసుర్మతాణ! అప్పళాషాప్రవీణ!

చల్లపల్లి నృపాలు నంతోప మెంతయో గండెపెండెర మిచ్చి గౌరవించే అనందగజపతి మేనెంత పొంగెనో రమణీయ రత్నహారము లొసంగె మైమార్ మహారాజు మదిముదమ్మదియొంతొ కనకాంబరమ్ములు కట్టు బెట్టె నరస విద్వన్నహా సమితి మేతెట్టిదో ఘంటాసువర్ణ కంకణము లిచ్చె

లలిత సంగీత సాహిత్య కలిత యాగుచు భరత ఖారతి పోరతి ప్రజె నీకు పారికథావ్యాసునకును - స్నే పోర్ద) మధుర పోసునకును - నారాయణదాసునకును -

X

ម

" నేతి " సౌకర్ణ మాంణిక్య సీథము కెట్ట్
"కుప్పా" జైగా కెల్ల గొడుగుఁ బట్ట
"నెడూరి" శిల్పనుండర ినీటముఁ గూర్ప
"అమ్ముల" త్రీతింకమ్ము తీర్ప
"చీరాల" నవరశ్మ హారాలు కైనేయ "చిట్యాల" మంజు మంజీరములిడ "కూచిళట్ల" మనోజ్ఞకుండలా లర్పింప "ములుకుట్ల" పస్నీరు చిలుకరింప " వాణి " యును " వేణి " " రాణి " పారాణి దిద్ద కొలువుదీరెను హారికథా కువలయాడి: మొక్కె నీకు సుగ్మాతి నీ ముద్ద పుత్తి) నెట్లు దీవింతువో ఆదిళట్లు బాబు!

"బాలాజి" సర్క్ క్త్ పారిజాతము నివ్వి
"భోగతింగము" జాజిపూవు లవ్వి
"పరిమి సుబ్రహ్మణ్యు" సరసీరుహము తివ్వి
"పాతూరి" వకుళ పుష్పమ్ములవ్వి
"పెద్దింటి" మేల్ గులాబ్ బ్రహునము తివ్వి
"ములుకుట్ల" సం పెంగ మొగ్గలవ్వి
"బాల బ్రహ్మానండు" నీలొత్పలా తివ్వి
"త్యాక్షుల"వి మంచి మల్లెలవ్వి

కమ్మని సుగంధములు పిరతమ్మ నేండు పారికథో ద్యాన వనమందు; నందుకొనుము నీవు నాటిన తోటలో పూవులొనుగు ీనపర్య, నారాయణదానవర్య!!

"ఎవఁడురా! యచట తెండింకొక్క గ్లా" సంచు అమృత రశుకులకు నాజ్ఞ్ యొుసుగి "నుధకంటే మా హారికథలెన్స" యని బృహా సృతితోడ నర్మఖాపణము నెఱపి 8

느

"పనువ్ము వాణి! యోదీ ప్రీణ! నర్మిక్ త్ర తీవలా" యని "గిరాందేవి" నడి ి

"ఆగవే రంభ! ఆ హ్రాస్త్ర మట్టులు గాదు తిప్పిపట్టు" మటంచు తప్పుదిద్ది

"పమయా! క్రొ చ్రసంగతు లే మటంచు బ్రహ్మమానస్థ పుత్తుంది పలుకరించి; ఆదిళట్ల నారాయణాఖ్యము మహస్సు తిరుగు నిందందు స్వర్గమందిరములందు.

 σ

సంగీత సాహిత్య ఆగదంగణము ధగ
ద్దగిత మొమ్మనర్పు గంధర్వతార
హాసిఁ గాంచిన మహో వాగ్గేయ కారుండై
భారతి నర్పించు భ్రమౌళి
అమరుండా "ఉమరుఖయ్యాం" రుశాయతు లాంధ్ర సంస్కృతమ్ముల కెత్తు నవ్యసాచి హారిక థారాజ్య మూర్ధాళిషి క్రుండయ్యు

స్వార్తం జెఱుంగని పార్టివుండు

వాలు మెలి మీసకట్టు, జుల్పాలు ట్టు, నొనట కుంకువ బొట్టు, మేల్ పసిడి గట్టు, ఓద్రెలకు పట్టు! నడయాడు వేల్పు చెట్టు! వారిక థా శిల్ప సమాట్టు! "ఆదిఖట్టు"

కరుణాలోకన జాల రాత్రిచర మేఘస్తేమవాతూల సిం ధుర చర్మాంచిత చేల మూర్ధవిలసద్ద్యోవాహిసీకూల వ ద్రాహిచి తై విలోల భ క్షజన హృద్వీధీనటచ్ఛీల ఖా న్వర దమీణ యళోవిశాల శశీరాజత్పాల మృత్యుంజయా!

🕑 కాసుగారి "మార్కండేయ చర్మిత" నుండి.

FOR ANYTHING AND EVERYTHING IN TIMBER (Logs, Sizes, Planks, Packing Materials & Furniture)

MANGO PLANKS A SPECIALITY.

Please Contact to :-

St. Stephen's Timber Depot

Telegram
"SANTHOMS"

Telephone 2147.

KOTTAYAM - 8

KERALA STATE.

reseseseseseseseseseseseseseses

(()

హరీకథా పతావుహుడు

— శ్రీ ధర్మవరపు సీతారామాంజనేయులు

పూర్యము ఉత్తరహిందూస్థానమున, మైచ్ఛుల బాధలకు రోసి, సౌరాష్ట్రమునుండి కొన్ని బాహ్మ ణకుటుంబములు ద్రవిడదేశమునకు తరలి వచ్చినవి. అందు పదమూడు R^{\dagger} δ ములవారు, R^{\dagger} దావరీ తిరము సస్యళ్ళాములమని విని అచటికి తరలి వచ్చిరి. వారు నకలళా స్త్రములయందు అపారమగు పాండి ్యమును సంపాదించిన ఘవులు. యజ్ఞయాగాది క్రతువులొనర్చిన పుణ్యపురుషులు. భూరి దానముల నాసగిన భూసురో త్రములు.

సుమారు 250 సంవత్సరముల క్రితము జయపుర సంస్థానమును కృష్ణ్మపథువను మహారాజు పాణించు చుండెను. ఆయన జాహ్మణభక్తుడు. వేదళాన్ను పురాణాదులయందు అఖిరుచి గలవాడు. వానికి సంతానములేదు. ఆశడు గోదావరీ తీరమందు విశిసి యుండిన భూసునో త్రములలో కోస్టువ, စားတက္ခုಜನಗ್ ြಹಿತುಡಗು ಪದಿಶಟ್ಟುನು ಜಯಪುರಮು నకు పిటిపించెను,

ఆదిళట్టు మహోరాజునకు సంతాన్మపా ప్రికె నిక యజ్ఞమును గావించెను. పిదప కొన్ని నాళు లకు మహేరాజునకు పృశసంతానము గలైను. వానికి రామచ్చడడని పేరిడిరి. మహిరాజు ఆనందమునకు మేరలేదు. అర్దరాజ్యమును 📆 🌮 మ్మని ఆదిళట్టును వేడుకొనెను. అందులకు ఆది భట్టు సమ్మరింపలేదు. వాసి కర్దరాజ్య మెందులకు? ఆయన తపస్సంపన్నుడు. అగ్గ కామమల కాత డిచ్చు విలువ తృణ్ణపాయము. అప్పడు ఆదిళట్టు, పండితుడు జన్మించెను, వాని కుమారుడు వెంకట

ఆప్టవగ్ష ప్రాయ్యజై హయ్మగీవుడను నామము గల్గిన తన కుమారుని కృష్ణ్రపథువున కప్పగించి తాను ఖార్యాసమేతుడై తపమాచించుటకువొడలి ಶಿ ಹುಸು.

ఆ హాయ్నినుడు పెరిగి పెద్దవాడై సకల **కా**(స్త్రములయందు నిష్ణాతుడయ్యేను. కృష్ణ్మహథువు వాని కర్గరాజ్య మొసం గౌను. అంతట హాయ్మగీవుడు నందాపురిని రాజధానిగా చేసికొని బహుకాలము పాలించెను. అనేక యజ్ఞయాగాది క్రతువులొనర్పి భూసురులకు అనేక అగ్రహారములను కాన్కగా నొనగెను. ఆ మహానీయుని క్రీ దళదిశల వ్యాపిం చెను.

అట్టి హాయ్స్ సీవ్రనకు పిత్బబుణము తీర్చు కొన వలెనను సంకల్పము గలిగెను. అందులకు తాను గృహాస్ట్రహనలో. రాజ్య పాలనమై శిస్త్రమ్మ గల్గు టచే తన స్మాగా మహుగు పేరూరునకు బోవుటకు నిశ్చయించుకొన్ రావంచా క్రమభువునకు తన ఆర్థ రాజ్యము నొనగాడు. రామచం[డ[కథు వెంతవేడు కొనినను ఫలితము ళూన్యమయ్యాను. హాయ్మగీ వుడు నందాపురమందు కొన్ని నాళులు గడపి పుట్టంగి, సీతానగరములలో కొన్ని దినములుండి కడకు అప్టాదళ అగ్రహారములకు ప్రభువై 🕏 కాకు ళము జిల్లాలోని స్వర్ణ ముఖ నదీతీరమందలి అజ్ఞాడ యను గ్రామమున స్థిరనివాస మేర్పరచు కొనెను. అట్టి సద్వంశమందు సోమభో క్ల యను మహా

ైనలు. సంగీత సాహికృములందు నిధి ప్రసిద్ధి చెందిన పౌరాణికుడు. ఆయన ధర్మపత్ని రామాయణ, ఖారత, ఖాగవతాది పురాణములను పుణికి పుచ్చుకొనిన విదుపి మణి. ఆమె పేరే నరసమాంల. చదవు లక్క అని ప్రసిద్ధనామము. ఈ పుణ్యదంపతులకు ఐదుగురు కొమాళ్ళు నట్వరు కుమార్తెలు గలరు. హరికథా పితామహుడు తినారాయణదాసుగారు అందు ఐదవారు.

దాసుగారి తండి వెంకటచైనులుగారి వద్ద తీగంటి సీలకంఠావధానులు, తీ అదిళట్ల త్రింగంటి సీలకంఠావధానులు, తీ అదిళట్ల త్రింగుమూ ర్రిగార్లు కుళూష చేసి సంగీత సాహి త్యములను నేర్చుకొనుచుండిరి. తీ దాసుగారికి పసితనమునుండియు సంగీతమన్నను, పురాణము అన్నను మక్కువమెండు. అయన ఏక సంథాగాహి. పురాణము చెప్పుచుండు తండిగారికి అడ్డమువచ్చి గంథమునంక తదేకదృష్టితో చూచుచుండెడివాడు. ఎంత వారిం చినను వినెడువాడుకాడు. అవన్నియు కంఠోపాళముగా వల్లైవేయువాడు. తన్ని రామాయణ, ఖాగత, ఖాగవతా పురాణసారమునందిం చేను. అవన్నియు కరతలామలక మయ్యాను. "ప్రవేది రేస్తూకైన జన్మవిద్యాక్కి" అను మహాకవికాళి దాసు సూక్తి వీనిలో చక్కగా మూ ర్రీథవించెను.

్రీ దాసుగారి కటుంబము సిరిసంపదలతో తుల తూగుచుండెను. పెద్దన్న గారగు జగ్గావధాని అమేయ బలసంపన్నడు. మహాపండితుడు. ఆయన బహుఖాపాకోవిదుడు, చతురుడు. రసజ్ఞుడునగు విజయనగర సంస్థా ధీశుడై: ఆంక్రాజ్తి మహిలాజుకొల్పునందుండెడివాడు.

ఆనాటి విజయనగరము సిర్వంపదలకు, సంగీత సాహిత్య వేదళా స్రహండితులకు ఆలవాయు. ఎల్ల

చేళల పండితగోపులు, కార్పుడగ్పలు సంగీత నాటక సభలు, స్వామికీ వుత్సవములు జరుగుచుండెడివి.

్రీ దాసుగారు స్పుర్వదాపి. వారిహ్బదయము నిగ్మలము, నవనీతము, దయాపూలతము. బీవసాద లన్న కడు మేమ. ్రీ మంతులన్న నిర్లడ్యము. ఆర్థనృష్టి స్వల్పము. సత్యము అహింసలు బహిం పాణములు. అనృతము, జీవహింసలు మహింపేపే ములని వాని తలంపు.

్రీదాసుగారు సాహిశ్యములో అద్భుతనుగు కృషి సల్పిరి. తెనుగు ఖాస్పై వారికిగం మక్కువ మెండు. ఉదా:—

ឃាខ៩ ខឹ៩ ៤ ក ស ខេត្ត ខេត្ត

అని నుడివెను. అంతమాత్రమున వారికి ఇతర ఖాషలైపే ఆసక్తి లేకపోలేదు. సంస్కృత, కన్నడ, ఆంగ్ల గ్రీకు, లాటిస్ పారశీక ఖాషలలో ఆన్లళ ముగా నుపన్యసించుటయోగాక అనేక ఉద్ద్రంథముల రచించెను.

க்டி விருவில் விருவ

can criticise a poet's imagination, as it is absurd, if anyone attempts to know the knower అని (ఉమరఖయాం ప్రస్తా వనలో) చెప్పిరి. అదియును గాక గ్రంథరచన ధన సంపాదన కొరకు గాదని. మనస్సు తృప్తికి, కీర్డి కొరకు మాత్రమే అని పదే పదే చెప్పుచుండెడి వారు. దేహసాఫ్యవము వలననే బుద్ధిఓకసించునని, వృద్ధాప్యములో బుద్ధిమందగించునని, అందుచే, శరీరము నమ్యక్ స్థితియందుండు నపుడు గ్రంథ రచన సేయుట సర్యో తమమని నుడివెడివారు.

్రిదాసుగారు రుక్మిణీ కల్యాణము, సావిణీ చరిత్రము, అంబరీష చరిత్రము, జానకీ శపథము, మున్న గుఅనేక హరికథలను జీరామ చ్యాదళతకము, కాళీళతక ము,సూర్య నారాయణళతక ము. మున్న గు ళతకములను ఉమర్ ఖయాం, బాటసారి మున్న గు కావ్యములను, జగజ్జ్యోతియను వేదాంత గ్రంథ మును, కారక మను శృంగార ప్రబంధమును సారంగ ధర మున్న గు యతగానములను, "నవరసతరం గిణి" అను సంగీ తళా న్ర్రు గంథమును రచించెను. భగవస్థీ తాను వాదమును, ముక్కుబడియను మంతా ను వాదమును, రచించిళంకరభగవ త్వాదు లకు అంకిత ముసం నాను.

్రీదానుగారి కవిత్వసంవదకు ఉదా:-ఖాటసారియను గ్రంథములో ప్రేమికుడు ప్రియురాలిని తలచుకొని-

"మొదటవావులేరింగిన మద్దుచూపు బిదపగురులుంచు దాపునబెదరుచూపు దగిలియొడకాయజాలని దిగులుచూపు గనులదూబూచిచూపు నాకన్నెచూపు" మరియు "నిడువాలుకనులు, తీయని

నుడువులు, ముంగురులు చేదఱు వుదురు

్రైడ్ మే న , నన్న నడుము, పొన్నేల్పు గడదగు నీ నడక, కనులగట్టున్జమీ!'' ఇక పసిప్టిలపై వానికుండు ప్రేమను— "వెక్కి వెక్కి యేడ్పు, వెంటనేచిరునవ్వు నడుమ నడుమ, బుస్సలిడుట. [గుక్కట్మంగినంత గున గునలాడెడు వేడ్క తెలసి అనుళవించనై తి" వెల్లడించెను. ఇక కాశీశతకములో 🐧 కాశీ

వెల్లడించెను. ఇక కాశ్శతకములో విశ్వనాథుని జూచి సంస్కృతములో శ్లో విశ్వేశ్వరాభి షే కాయ సరి ఖాగీరథ్ జలే కాళ్యాం కో మాం వాంఛతీతి నారిశేలో న జాయతే.

(విశ్వేళ్వరుని అఖిమేకించుటకు పవ్చితమగు ఖాగీ రథీజలముండగా కాళియందు నెన్నెవ్వడు వాంచిం చును? అని కాళియందు నారికేళము పుట్టుటయే మానివై చెను.)

మరియు 🔥 రామచంద్ర శతకమందు ్రాముని ఈ కింది విధముగా సాగ్ధించెను.

క్లో నభ్నై ల్యవడ్డూ ప్యవచ్ఛు క్రికాయాం త్వయాదం జగత్సగ్వ మధ్య స్థ్రమేవ ఆసంగోభ వాన్సచ్చిదానంద మూ_ర్తి స్ట్రియాపాలనీయావయం రామచన్ని ॥

(ఆకాళమందు, నీలిమయు, ముత్తెపు చిప్ప యందు వెండియువలె, నీయందు అధ్య స్టమైయే యున్నది. నీవు దీనితోడి సంబంధములేని సచ్చిదా నందమూ_ర్తిమై యున్నావు. మేము నీ చేతనే పాలింప దగినవారము.)

ఇక క్రీదాసుగారు మానవ గంధర్వుడమైనగ ర్వముగా చెప్పకొనువారు. సంగీత కళానిధి.

హిందూస్థానీ కర్నాటక ఖాణిలను మే. కవించి, విచ్చితరీతులలో జాడి పండిత పామరులను రంజింప చేయువారు. రాగము ఒక గంట, తానము ిక గంట, వల్లవి ఒక గంట అలాపింపగల ప్రజ్ఞాశాతి. పంచమ ఖేశ్వర తాళమును ప**దారు** స్పరములతో ಕ್ಸ್ ಕ್ಸ್ ಕ್ಸ್ ಮು, ಮುಕ್ತಾಯಿಂಭು ಅದ್ಭುತ ముగా, $[5d^2]$ ంచి, పంచముఖి పరమేశ్వరుడని బిరుదు నందుకొనిన మ**హా**నీయుడు. "ద₹విధరాగ నవతి కుసుమమంజు స్ప్రేతము ను రచించి వీణి యైపై మనోహరముగా పర్కింప గలిగిన ప్రతిఖా శాలి. వేరు వేరుగా రెండు చేతుల**లో** రెండు తాళములు, రెండు పాదముల రెండు తాళములు వేయుచు కోరిన ముక్తాయి. పులతో పల్లవి కాడుట వీని అసాధారణ బ్రతిఖకు నిదర్శనము. ఐదు తాళము లతో పల్లవి బాడి స్ముహ్మణ్యయ్యగు హేమకంక **ామును** విస్ట**్రం చేసిన దిట్ట**.

్రి బాసుగారి శారీరము ఘనగంఖీరము. మృదు మధురము, మనోహరము, అంబర వీధిన మూగు చుండెడిది. ఈశను అయ్యాన్నా, జుెపె శాళపు క్రిన నెర్పుకొని యొక గతిలో బాడుచు. పేరొక గతిలో తారఫు చిన్పల్లో అయ్మే మట వీని ప్రాక్యేకత. చతుగ్విధ వాద్య విద్యా విశారదుల చాతుర్యమును పుణికిపుచ్చుకొనిన సంగీత సార్వ భాముడు. సంగీతసాహిన్యములను మేళచించి అష్టావ ధాన మొనర్చిన మేధాసంపన్నుడు. విలంబశాల ములో పల్లవిఖాడుట వీనిసొత్తు. మైసూరు మహారాజు, నరోజీనీ దేవి, గవీంద్ర నాధ తాగూర్ మున్నగు మహానీయుల ప్రకంనలనందుకొన్న ఖాగ్యశాలి.

ఇక ట్రీ దాసుగారు పారికథా కాలమే. పమునకు వేళ్ళునప్పడు సర్వార్లకార భూషితుడగు చుండును. ఉంగరాలజుట్టునక సంపంగి జైలముబూసి, చక్షగా

దుష్వక్ నీ, సిగమ పూలమూలను డట్టుకొనును. **విశాలమగు నుదుట్లిపై కుంకుమ**నుదిద్ది, కనులకు కాటుకనలముకొనును. చెవులెరెంటికీ కమలముల అంటుజోళ్లు, మెడలో బంగాంపు గొలుసు, ధరిం చును. శరీరమంతయు చందనము బూసికొనును. రెండుముం జేతుల హేమకంకణమ లు, ్షేళ్లనవరత్న ఖచిత బంగరుఉంగరములు, కాలికి గండెపెండేరము దేదిప్పమానముగా ప్రకాళించుచుండును. పట్టు పంచను ధరించి. నడుమునకొక కాశీపట్టు ఉత్తరియ మును బిగించుకొనును. కాళ్లకు చిరుగజైలపటైడలు కట్టుకొనును. ఒక చేతిలో చిరుతలు, రెండవచేతిలో 🚺 రామశట్టాభి మేకపటముండెడిది. కథపూ గ్రి యగువరకు యొవ్వరును వానినిముట్టరాదను నియ మము. పేరన్నగారిచే మనోహరముగా కట్టబడిన రెండుపూలమాలలలో ఒకటి రామపట్టాభిేషక పటమునకు వేసి. రెండవమాలను తాను స్వయముగా మెడలో వైచుకొని కథా కాల ఉపమునకుప్పకమించు వాడు. మధ్యలో అస్పడస్పడు పేరన్నగా రందించు ఆవుపాలను పుచ్చుకొను అలవాటుగలదు. ఆ మహనీయుడు నృత్యముచేయుచుండ దేశేంద్రుని కొలువునందు.డి బిచ్చేసిన రంథయో లేక ఊర్వ **శ్యాం** యని నదన్నులు ∫శమచెంద**వలసి**నదే.

్శీ దాసుగారి కథా కాలాజ్ పము విలతణ మైనది. కథస్పుర చితము, గడ్యపద్యములతో వాచికాంగిక, అభినయములతో గవరసభితమై యొప్పాను చుండును. చక్కని సమయస్ఫూర్తి, కవితారసము వసుభవించువారిని కవిత్వముచేతను, సంగీత్మపియులను పాటలవలనను, లయకాండ్రను క్లిప్టమగు మూక్తాయింపులతోను, పామరులను చమత్కారి మగు మాటలతోను, మెప్పించువాడు. వేదాంతు లకు నిగూడమగు రహస్యములను హృదయంగి

మ**ముగానం** కేంచు వారు. ఉదాహారణకు နေတာ္ခုအေနနာ $oldsymbol{\sigma}$ တန္ဖြဲ့ကိုလာလ ဃဠို $oldsymbol{\gamma}$ ုစာဆံုးက မင်္ဂြံဆာေလ ဿနမာ ုပ်ငန္ကြဲကေလ လည္းသမားလ ဂြီး యందు ఇక్యముంచునట్లు చేయుట అని చమశ్క రించువాడు.

్రామగారికి ఆ ప్రమ్మితుడు, విద్వత్ స్ట్రామ **వగు** ఆనందగజపతి మహేరాజు. వారిని సంతోష పెట్టుటయే శ్రీధాసుగారిధ్యేయము. ఆట్టి సంగీత సార్వ భామునీ తనకొలువునందుంచుకొని పోపి.ంప వలెననియే మహారాజు ఆశయము. రెండును నెర చేరినవి. విజయనగరరాజ వంశీయులతో (శ్రీదాసు గారికి గల అనుబంధము అవిచ్చిన్న మైనది. తీరికసమ యములలో ఆనందగజపతితో చీట్ల పేక నాడు వాడు.

విజయనగర సంగీత కళాశాలకు 🜓 దాసుగారు చాలకాలము Principalగానుండి దానినిచక్కగా నభివృద్ధిచే సెను.

్రివాసుగాగు అద్వెతి. విజయనగరమందరి ఆయ్యకో నేటివర్ల నవ్యగహిశించుమును నిగ్మించి

డక్మిణి అచఓనాక శిశరింగమను మతిమ్మచేసెను. నీ త్య ము డను వేదాంతశా న్రైములచేశ కృష్ణుడన పరమాత్ర రాజ్ పరుండువేళ శంకర భగవత్పాదులు రచించిన షట్పదీ స్కూతమును పఠించువాడు. వృ దా ప్య మందు హారికథలు చెప్పట మానుకొవ్మని యెన్నో విదముల చెప్పినను వినువాసు కాదు. కథాకా^ల సమయమున అశువులకాయుట తనకు 重な ఆనంద దాయకమని తరచు చెప్పచుండువాడు. అట్టి క్రామగారి కెందరో శిష్యులు, ప్రశిష్యులు ఆంగ్రదేశమందు గలరు. ఈనాటి హారికథా కాల కే పమునకు ఖిత్తపెట్టినది ఆమనానీయుడే అందు లకే 🜓 నారాయణ దాసుగారికి హరికథా పితా మహుడని పేరువచ్చెను. ఆయన కారణజన్ముడు. ఆంగ్రధావని గర్వింపతగిన అల్లారుముద్దబడ్డి. తన పాండితీగరిమచే యావద్భారశ దేశమందు తెనుగు వారికి ఎనలేని కి ర్మిపత్రిష్టలను ఆర్జించి పెట్టి న ఘనుడు,

With the Best Comliments from:

TEL: PACKWELL

PHONE: RES, 5130

Paramount Waterproof Products Pyt-Letd.

VIJAYAWADA-7. (A. P.) INDUSTRIAL ESTATE

\$\$ With the Best Compliments of:-M/s. Fatkima Matha Saw Mills (KERALA)

__ ಕ್ರಿ ಕೆಪ್ಲ್ ಸಪ್ಪನಾರಯಾ ರಜಕೊಂ

్రీ హారిక థామృతమును రచించే సంస్కృతమున గద్యపద్యప్రబంధముల గూర్చి హారిక థాపితామహుడని ఖ్యాతిగనిన ఆదిళట్టగురుండు నారాయణుండు.

హారికథయంట యు క్రమగు నక్కథ కయ్యది కృష్ణగాధయై వరలుటజేసి—యీ తెలుగు జాన వినంబడునంశ దాక గా నరవనిబద్ద సత్కథలు నాడు మొదల్ శివకేశ వేతరే తర విషయంబులున్ "హారికథల్" గద! పేరుబుం బదెట్టిదో!

హారిజనులన్న పేగట మహాత్ముడు దీశల బిల్వ, ై వులన్ "హారిజను" లంచు బిల్పవలదా? యను సూచన వచ్చెనంట-యే ఆరమరలేక యే హారిహారాడ్వయ బుద్ధిం దెబుంగు వారిలీ "హారికథ" నియ్యకొంట మహాదాళయక్కి గదా బుాాళికిన్.

និងនិយាល់ កែនិយាស្រ សារ និង្សា ស្រ្គាស នារិកស គឺ និសនបៃ យ ស្រុំ ស្វាស់ ស្រុសស ស្រុសស សិច្ចា ស្វាស់ ស្រុសស ស្រុសស សិច្ចា ស្វាស់ ស្វាស់ ស្រុសស សិច្ចា ស្វាស់ ស្វាស្សាស់ ស្វាស់ ស្វ

నచ్చటచ్చట నవరసాల్ వచ్చికడగ పావనోదంతముల పొందుపఱచి యిచ్చు హారిక థయటన్న మేం పంచామృతమ్ము పాన మొనరించి యిహాపరాల్ వడయ రండు!

"హారికథకు" పేరు పెట్టెను "హరికథ" నిర్మించి లోకమంతట నింపెన్ హారీక థకుల సృజియించెను ''మారికథకపీతామహాఖ్య'' అతనికె చెబ్లన్.

ರ್ಗುರ್ ಟ್ಯುಟ್ರಿಯಲ್ ಕ್ರಿಜಿ, ಪರ್ಲ

స్టాపితము: 1959

LECON DESCRIPTIONS

్లాంచి: బాపట్ల

్రిస్సిపాల్ : శ్రీ ఆర్. వెంకటేశ్వరరావు B. A. (Lit)

ఆంగ్రామెటిక్, S. S. L. C., P. U. C. తరగతులకు ఉత్తమశిశ్శణ (స్ట్రేలకు ప్రహ్యేకళాఖ) ప్యాస్ గ్యారంటీ సర్టిఫికెట్లు ఇవ్వబడును

హాస్ట్రలు, లేబొరేటరీ వసతులు పట్టణ మధ్యమున నిర్మింపబడిన స్వంత భవనము.

ఆర్ప్స్లు, సైన్స్స్లు స్టాక్ట్స్ట్రలో ఉన్న తెళిశుణ, హైస్కూలులో పతరగతియందు అప జయము పొందినను మా కాలేజీలో చేరి కృతాగ్ధలుకండి.

మీ భవిష్యత్తును మహోజ్జ్వలం చేసుకో వాలం జే ఉత్తమ క్రమశిడ్డణగల మాకళా శాలలో చేరి ఉన్నత మార్కులతో ఘనవిజయం సాధించండి.

మాటికి మారుపాళ్ళు మీ విజయానికి మా కాలేజి కృషిచేస్తుందనటానికి మా కాలేజి మాటికి నూరుపార్కు మీ విజయానికి మా కాలేజి కృషిచేస్తుందనటానికి మా కాలేజి కృషి గతచరిత సాడ్యం. పదివేానుమంది అనుభవం గల అధ్యాపకులు వ్యక్తి గతమైన క్రద్ధవహించి ప్ర అనుడణమూ కాలకాలికల విద్యాభివృద్ధికి కృషిచేసే వకైక సంస్థ — మా తాగూర్ ట్వ్యుటోడియంల్ కాలేజి పరీజూఫలికాలు మార్కి, 1966 పరీడకు వెళ్ళినవారు 58 కృకార్థులు - 52, కాసులు - 10 ప్రస్సేపాల్ : R. వెంకటేశ్వవరావు, B. A. (Lit)

နေးသီက ချီ့ ကြောင်္တာ ကျောက်သေး ကျောက်

__ శ్రీ చౌఆకుపల్లి జవుదగ్నిశర్మ

యణదాసుగారు పరచేవతాను గ్రామునకు ప్యాతు అందలి హారికథలేకాక వాటరచించిన ఇతర్వదారము లైన ఒక మహాగ్యక్తి. ఆయనను నిమి శ్రముగా చేసికొని పరదేవత ఈ తెలుగుదేళమునే అన్నుగ**హించి** నది కర్మహావమున నాస్తికత ప్రబల పురాణ నైరము పెంచుకొని కేవల మింద్రియవశు<u>ల</u>ె **పశ్చాయులగుచు**న్న **జనులకు** బహుముఖినమైన తమ ప్రజ్ఞ చే జనులనాకర్పించి హారికథలు వినిపించి ివేకము కలిగించి ఆస్తిక్యము నిలువజెట్టిన దీ సుహామఖావులే గదా! నారాయణరాసులే యవ ಕರಿಂ $\mathbf{0}$ ಯುಂಡಕಬ್ಯಾಸ್ ಈ ಕಾಲುಗುದೆ $\mathbf{4}$ ಮುನ నిప్పడింత మాత్రముగా నున్న ఆ స్త్రిక్స్ మైనను ఉండెడిది కాదని నానమ్మకము. తత్ర్వహోధక గ్రాంథము లరంఖ్యాకముగా నుండవచ్చును. వానిని వివరించి చెప్పెడి పండితులకును కొఱత*ేక* పేి వచ్చాను. కాని నిషయసుఖ పరవశు \sqrt{g} ఈ గలవలె ్ల్ ప్రైమున దూకు జనులకు తత్వ్వమునందాభి ముఖ్యము కలుగుట యెట్లు? ఒక వంక సంగీతములో మటొకవంక నభినయములో, పేట్రొకవంక సాహిత్య ములో నర్వతోముఖ ప్రజ్ఞాశాలియే నారాయణ దాసు లవశరించి కళాచాతుర్యమున జనుల నాక గ్టించి కాంతానమ్మిశముగా ఆ స్త్రీకృమ ను బోధించి తెలు**గుజాతి** నుద్దగించివారు. వారికిని వారి శిష్య వరంపరకును తెలుగుజాతి మనినంత కాలము కృత జ్ఞ మైయుండి తీరవలయును.

ఆట పాటలమేటి క్రిమదజ్జడాదిళట్ల నారా మైనది. జగ్రశ్నసిద్దములైన సంస్కృతాంద్రము లసంఖ్యాకములుగా నున్నవి. వాని యందలి వైవి ధ్యము నింతయు నంతయుకాడు. పరత ్ర్మము మొదలు పాకకళవఱకు వారు స్పృశించని విష యములేదు. దేనినిగూర్చి చెప్పినను స్వామభవ ములో, సంపూర్ణమైన ప్రత్యయముతో, నింతకంటే చెప్పటకు వీలులేదనునట్లు చెప్పటయే గాని పై పె స్పృశించుట కానేకాదు. అయినను దాసుగారికి లోకమునందు పేరు ప్రతిష్టలు కలిగినవి లను పురన్కరించుకొని యే. తక్కిన గ్రంథములను గూర్చి లోకమునకు తెలియనే తెలియదు. లోకము తప్పగాడు. తన దగ్గరకు వచ్చినవాని నది మెచ్చుకొన్నది. రాని వాని దగ్గరకు **పోవు** వివేకము దాని కెన్నడును లేదు.

ఒకవిధముగా చూచినచో నారాయణదాసు గారు హారికథల కొటేకే జ్మించినారు. సా**హిత్య** | పృకీయలలో వారకథ కొక | పతిష్టవచ్చి చెంది వలననే. ఇది యంతకు ముందున్న యతగానముల కం లె విశిష్టమైనది. ఇందు కథకుడొక్కడే వక్త. పాటకు సహియకుడు ప్రక్తాహద్యగాండు నుండిన నుండవచ్చునుగాక! యశుగానములలో వలె నిశరుల తోడి సంఖాషణ ముండదు. కథకుడొక్కడే సర్వ పాత్రల నభినయించును, ఇట్టి వై శివ్ష్యముతోడి చ్చకియను దాసుగారికంటే ముందెవరైన నిర్మించి ్రీనారాయణదాసుగారి సాహిత్యము చాల యున్నను దానికి సంపూర్ణమై సర్వాంగనుందర వి స్ప్రవమైనది. ఎంతవి స్ప్రతమో అంత అగాధ మైన మూర్తి నేర్పరచి జీవముపోసిన చారు

A RIVE

మాత్రము దాసుగారే. కావుననే హరిశథా పితా మహులని లోకము వారి నాదరించినది. అచ్చునున హారికథలు వారు చెప్పిన వానికి సజీవ ప్రతికృతులు కావు. సంగీతాభినయన లు ౖౖషధానములయిన ఆ హాందక భలకు సజీగ్మ ప్రశిశ్భతుల నచ్చొ త్రించుటయు సాధ్యముకాదు. వారో వారి నంటి శిష్యులో వాని నావిష్కరింపవలసినదే. కాగా అచ్చయినవి అసలు వాగ్.కి ఎక్సు రే ఫోటోలవంటివి. వట్టి ఎము కల గూళ్లు. వానిగిబట్టి వ్యక్తల శరీగా సొందర్యముల మాహించట యెంతకప్పమా వీనినిబట్టి హారికథలు విన్నప్పటి పారవళ్యము నందుటయు నంతేకప్టము. వట్టి సంగీతాఖినయముల చేతనేకాక కథకుని లోక జ్ఞత, బహువిషయపరిజ్ఞానము సమయస్ఫూర్తి మున్నగు ననేకాంళములచేత హారికథ ర_క్తికట్టును. దాసుగారి తక్కిన గ్రంథములన్ని యు వారంత గొ ప్పకథకు లెందుక యినారో తెలిసికొనుటకు తోడ్పడు సామ్మగి. వానీలో సర్వజ్ఞత్వమనైకె వారుచేసిన కృషియంతయు నున్నది. హారిక థా కళనములో దాసుగారు ప్రకటించిన స్వజ్ఞక్వ మునకు లో మానందముగ్గమైనది. కాళ్ళ నేనే హాగిక థా ్థనమున వారినిమించిన వారు లేరని అంగీ కరిం-నినది

అమాట్లు రే. హారిక థా చ్యాతలుగా, హారిక థ కులుగా వారిస్థానము సర్వోన్న తమైనదే. కానీ కవిగా వారి స్థానమెట్టిది? హారిక థ సాహిత్యములో నంతర్భాగమే అయినను, దాసుగారెన్నో అత్యు త్రమములైన హారిక థలను రచించియున్నను వారికి మహాక పులుగా లోక ము నీరాజనమేల పట్టడు? వారు రచించిన యితగ కృతులలోని కవిత్వము మాట యేమి? ఈ ప్రశ్నమ లకు సమాధాన మరియుట్ల యే ఈ వ్యాసము ముఖ్యోద్దేళము. ఇచట కొన్ని విషయాములకు విర్పష్ట మొనర్స్ కొనట యవసరము. వాక్కుతో సంబంధమున్న వ్యక్తు అందరును కవులు కావలసిన యవసరములేదు. కవి యనిపించికొననంత మాత్రమున వ్యక్తుల వ్రక్తిక్వమున కెట్టి హానియు లేదు. గ్రంథక రైలై యుండియు కవులు కానీ వారనేకు లున్నారు. త్యాగయ్య పెంటి మహానుఖావులను వాగ్గేయకారు లనుటలో నున్నంత గౌరవము కేవలముకవులనుటలో లేదు. వారి నట్లనుట వారివ్య క్త్రిత్సమును తగ్గించు టయే. ఇల్లేల్లో కళంరభగవత్పాదులవంటి వారి విష యమున గూడ. త్రీ వారిని ప్రస్థాన్మతయ ఖాష్య కారులని, షణ్మణ స్థాపనాచార్యులని, దేశికోత్త ములని, అవక శంకరులని శీరసావహింవ వలసినదే గాని, పరమ సుందరములైన, స్త్రితములను రచిం చిరిగచా యని వట్టి కవులని దిగదీయరాదు.

కవియను పేరు రససిద్ధులై విశిష్టలకుడి యు క్రము లైన కావ్యములు రచించిన వారికే చెల్లను. కాళి దాసాదు లట్టివారు. ్రీ దాసుగారి సమకాలికు లలో తినుపతి వేంకట కవు లట్టివారు. వారి నన్న ట్లుగా దాసుగారిని గూడ కవులనవచ్చునా ?

ఈ దృష్టితో దాసుగారి సాహిత్యమును పరిశీ బించి నక్పుడుగూడ వారిని కవులని యే కాదుఉత్తమ కవులని అంగీకరించి తీరవలసిన రచనలు కొన్ని యున్న వి. వానిలో బాటసారి సర్వో డ్రమము. హరికథలలో కవిత్వ మెంతయున్నను వానిని బట్టి దాసుగారిని కవులగరాడు. డాసుగారు రససిద్ధులే. హరికథలు రసవంతములే. అయినను ఖానిలో కవి తాంశము కంటే సంగీతాభినయములకే ప్రాముఖ్య మెక్కువ. అక్కడి రసనిర్వహణము కావ్యమార్గాను సరణమున మాత్రమే జరుగడు. బాని యండు తప్పనిసరియై వాగ్వా స్థాపారము కావ్యమాగ్గము వానుషంగికము అగుచున్నవి. అంతియే కాని కానికి ప్రాధాన్యము లేదు. అందుచే వారికథలను బట్టి దాసుగారిని కవులనుట వానియందరి తక్కిన కాని ప్రాముఖ్యమును గు్రింపక పోవుట యగును. వారికథలుకాక దాసుగారు రచించిన యితర్మగంథ ములలో ఎక్కువళాగము శాడ్ర్లు విషయికములు. శాడ్ర్లు గ్రంథములు పద్యరూపమున మన్నంత మాడ్రమున కావ్యములు కావు గదా! ఇవిళాక పరిస్కృతమునను కెలుగునను కొన్ని శతకము లున్నవి. ఉమర్ఖయ్యామ్ రుకాయీల కను తాద మున్నది. వాని యన్నింటిలోని కవిళాంళ ముమాట యటుంచి ఈశాటసారి యందరి విశిష్టత యొట్టితో చూతము.

దీనిని రచించు వాటికి దాసుగారివయస్సు ఇరు వది నాలు గేండ్లుట. అయితునే యింత విశిష్ట మైన కావ్యరచన చేయగలిగిన తారు కావ్యమార్గ మునే అంటిపట్టుకొని యుండినచో వారి లేఖనినుండి మహోత్కృష్ట కావ్యములే వెలువడి యుండెడిని. తారవతరించిన కాలమున జాతి కవసరములైనవి పట్టి కావ్యములు కావు. కొంత అవసరమున్న ను తాని కీతరులున్నారు. కావున పరదేవత తారి నా మార్గమున నుంచలేదు. సంగీతాభి నయములలో పావీడ్యమును సంపాదింపజేసి తారిచేత చేయింప దలచిన పని చేయించినది.

కాటపారి రచన వాటికే దానుగా రెంతయో ముదిరిన కాత్రికలు, కథకథగా నిర్వహించుచునే వెనుక వెంతయో కాత్రికార్థము ని కే పించినారు. వౌకాథంగ హేతువున నౌకా నొక గృహస్థుఖార్యా ప్రక్రిత్తముగా కొకాకొక రాజపురుషా క్రియము జడనీ తిరిగి వారిని కలిసి కొనుట కథా వస్తువు.

రసము నెంతైన పండించుట కవకాళమ న్న యితీ నృత్తము. దాసుగారా పనిని అత్యంత సమర్థముగ నిర్వహించిరి. కొన్ని చోట్ల అనితర సాధ్యమైన పనితనమున్నది. సామాన్యుల కందని ఔాచితీ నిర్వహణ మున్నది.

కాటసారి నీటబడి స్కృతి హీనుడై యుండగా వొడ్డునకు నెట్టివేయబడినాడు. స్కృతికలిగిన వెంట నే అవరిచిత వరిపరములందుండుటకు విస్మయము ప్రక టించుచు నతడు స్మరించినది

చిన్ని కొడుకుతోడు జెలియయేమయ్యేనో అని సంసారమునే. అందును ముందు కొడుకు, తరు వాత చెలియ. సంబంధమున చెలియ ముందును తకువాత కొడుకును. అయినను మోహమున నిది తల్మకిందులగునుగా. కాటసారి దైవము చేతకు విస్మయమంది దైర్యము తెచ్చుకొని జనసంచారము లేని యా ప్రదేశమ లలో కొత్తలోకములో తిరుగాడినట్లు తిరుగాడి యొందును ఖార్యాపుత్తు్తిలనుగానక పోయిపోమి యొకానొక దివ్య సౌధమును ప్రవేశించినాడు. అక్కడను మనువ్య సంచారములేదు. ట్ర్మీ పుంరూపయండ్రములు నడయాడు చున్నవి. విస్మయకు.తో వానిని చూచుచుండగా అనుచరు లతో దివ్యపురుషు డవతరించినాడు. కాటసారి మాన్పడి చూచుచున్నాడు.

పలుకు లెవ్వియులేక మూన్పడిన వాని నార్తిమూ_ర్తీళవించిన యట్టుల న్న దిస్పములవాని మిక్కిలి డస్పియున్న కాటసారిని కన్గాని పలికె నిట్లు ఆదివ్య పురుషు డన్నమాట లొకమ తైకోకిం ముతో నున్న వి.

" అని దువృ్హల వ సౌసిగినన్గాని "

ఈ నిర్వహణమునందలి ఔచిత్యమంత లోతై నదో గమనింపుడు. కాటసారి ఒడ్డునబడి మేలుకొను నవ్పటికే దిగంబరుడు. కాని యప్పటినుండి యింత వర్గకు నతనిచే దిగంబరత్వమును స్మరింపనీయలేదు కప్పై అతనిని జూచిన పురుషుడామాట యనువఱకు పాడ్తకులకు గూడ నా విషయము స్పురింపనీయ తోదు. దివ్యపురుషుడామాట యని దువ్వలువ ನಿವುನ್ ಲೆದ್ ಶಾಟನಾರಿ ದಾನಿನಿ ಗೌನಿ ಮುಲ್ತಾ బిగియుజుట్టుకొని లేచినాడుట. ఆ సౌధములో కాటసారి ట్ర్మీ పుంరూప యంత్ర సంచారమును గమనించి నప్పుడే తన దిగంబరత్వమునకు సిగ్గిలి కూర్చుండి నాడన్నమాట. దివ్యపురుష దర్శన ముతో మరింత సిగ్గెలి యున్నాడు. బట్ట కట్టుకొని లేచినాడు. ఈ నిర్వహణ మెంత లోకో త్రరముగా నున్నది? జాటసారి దిగంబరత్వమును మొదటనే ్మరింప జేసినచో త్రత్పత్తికియ వెంట నే జరిగింప వలెను. ఆట్లుచేసినచో ఖార్యా పుత్రులపై కంటె తనయందే మోహ మెక్కువ కలవాడని చెప్పినట్ల గును. అట్లు చేయక ఆతడనేక బ్రవదేశములను ದಿಗಂಬರುಡಯಿಯುಂಡಿ ಹು ಮಾವಿ ನಾಡನ್ನು ವ್ ಏತ ద్పగ్ల నా సందర్భమున పాఠకుల నా స్కృతి వీడక జుగుప్ప కలిగించుచునే యుండును. మొదటకాక యిప్పుడా శివయమున చిన్పటచే ఆ దుష్పలిశము లేదు సరిగదా బాటసారి తన దిగంబరత్వమును గూడ పాటింపక ఖాన్యా పుత్తా) న్వేషణకై నిర్ణ **నా**రణ్య సంచార మొకర్పటతోచి వారికై యాత డందిన తహాతహ యొంతటిదో సువ్యక్షమైనది. ఇంతటి లో తైన ఔచిత్యముతో సన్ని వేళముల నిర్వ హించుట ఉత్తమ కవులయందే యుండును

కాటసారి యడవులలో తిరుగాడు నవుడు ఒకచో సొమ్మసిలి నిద్రించినాడు. లేచుసరికి తెల్ల కారివధి. ఎమట సూర్యుడు తోచినాడు ఔధ గాతడి మాడ్రుండ యబ్బర్యంటు కద బ్రతుకువలె నీకర కౌళలంబు అల్ప భౌమంబు లన్జూపి యధిక దివ్య ములను గన్పట్టనీయక మోసపుచ్చు.

ఆని యిట్లు బ్రతుకుపై రోకపుట్టి నిమ్టురము లాడినాడు లోక కాంధవుని.

తరువాత నచటి స్టాకృతి సొందర్యమునకు చకి కుడై తిలకించినాడు. స్నానమాడి తపనున్గని అర్హ్య ప్రాంత మొనర్పుచు.

అడలు గొలిపెడి చీకటి కడలినుండి కడపి మముగాచు తరణి నీ కిడెద బ్రమొక్కు-అహితముల గొట్టి గొప్ప మేళ్లాచరించి యేలుచుండెడు మిత్ర నీకిడె జొతారు. అని బ్రహంసించినాడు.

ಆರೌಪ್ಪಮ ಈ ಮಾತ್ರುಮ ?

పినిలో నృష్టిక క్రైమంకయు వ్యాఖ్యాకమైనది. సూర్యుని కర కౌళలము బ్రతుకువలె నధిక దివ్యము లను గప్పిపుచ్చి అల్ప బౌమములను జాపి మోస ప్రచ్ఛుచున్న దట. బ్రతుకువలె నన టలో పరమాగ్గ మంతయు నున్న ది. అజ్ఞునకు బ్రతుకు చేయుచున్న దంతియేక దా! కానీ ఆ బ్రతుకే లేక పోయునచో పాజ్ఞుడైనను చేయగలిగినది లేదు. కాటపారీ అజ్ఞత కా కాృంలికము మాత్రమే. జీవితము భోగమునకే కాక ముక్తినని తెలిసించాడు. మార్యుడా వివేక మును కలిగించుచున్నాడు. అజ్ఞానతమ ప్రరణము నకు పాతువగుచుండుటచే తరడి. ఆహిత నీరా సములో హితకరుడగు చుండుటచే మిడ్రుడు. జీవుడు ప్రకృతి నెట్లుపయోగించుకొనవలెనో, దేనికి మోహికుడు కారాడో. వివేకము నెట్లుపొంద పలెనో కవి యా ఘట్టముచే ఉపదేశించి నట్లయినది ఈ కావ్యము కాంత రస్మాహధానమయినది. అంగ భూతములై కరుణ కృంగార వీరాదు లన్ని యు మన్న వి. కాని ప్రధానము కాంతమగుటచే చేనికిని పొంగుండదు. హద్దులోనుండి యెచటి వచటనే పొటమరించి యణగారు చుండును. క్ర్లునిగ్రహ ముతో రసనీర్వహణ మొనరించుట చాల కష్టసాధ్య మైనపని.

పాపసు దైవ మెంత పొర పాటొనరించెను నన్మిగి ల్ఫె న య్యా పిక వాణి! విక సి తోత్పలలోచన! నిన్ను బాసి యె ట్లోపుడు జాము కింద మన ముంటిమి ముచ్చటలాడు కొంచు నా హి! పరిపూడ్డ చెంద్ర వత నా! మన కింక బుణంబు చెల్లెనా!

కట్టుకొన్న చెలిమి కట్టులు దప్పితి నట్టుకొన్న వాడ నెట్టులైతి కట్టరాని మనసు కట్టి బ్రతికితి ని నట్టుకొన్న వాడ గనుకు జెల్లె బోటి బ్రతికిన దని నాకుఁ దేట వడియెం గాని నాయున్కి నెటుఁగ దచ్చాన యక్ చిట్టవలె నాకు ఱెక్కలు వెలయునేనిఁ బడుతిం గన కుందునే ఱెప్పపాటులోన

తరుణి ! కన్నవబోలి తెల్పియెడ ని ద స్ట్రొక్కు నబ్లొంటి పా టరయన్బోనని నిన్ను నెన్నెడ్పె నే యక్కూళ దయ్యంబు కా ని రవంతైను దొలంగకుండును గచా నీ రూపు నాలోన న ద్దీర నాకిద్దియెచాలుు జూచుకొనెడ నైల్లింబుగా నెప్పుడున్.

ఇవి వేఱు వేఱు సంద్భములలో జాటసా ఖార్యను తలపోసిన విధానము తెల.పునవి సామాన్య కవు లిట్టి పట్టులలో ఉద్వేగము న్లో పొంగించి పదు లితువదులుగా పద్యములు బ్రాయ దురు. దాసుగారు ప్రయత్న పూర్వకముగా నొకటి రెండింటితో ముగించి విషయాంతరము నుప్పక మించుట గమనింప దగిన విషయము. ప్రధాన

> ြုံး ရှိ နာ နာ မာ း ရှိ နှဲ့ နာ နာ မာ း ရွိ နှဲ့ နာ နာ မာ း

> > ಕಾಸುಕ್ತು ಕ್ತಿವಾರಿ ಶಿಧಿ ವಿಜಯನಗರ೧ (ಆಂಧ್ರಶದೆ ೯)

N. B. (కి) దాసుగారి రచనలకు 12 వెపేజీ చూడుడు.

18666666666

రసమునకు తక్కిన పొదిగి యుండవలెనను వివేకము కల వారే యెట్టి న్నిగామాము పాటింప గలగు.

కుయం ద్రాత్తు మేను తోఁచెడు ఆగ త్కార్యంబులు న్లి త్ర సం చ**లతన్ వా**స్తవమందు చందమున నీ సర్వ ప్రపంచంబు న జ్ఞులకు న్నిక్కముగాం గనంబడెడుం కా ్ట్ర్ట్లోల్ ఫూర్ల్లో ఖావంబు ని ళ్ళల మౌటన్ దమకన్న పేఱుగన రీ ళత్వంబు పాపించుచున్.

బాటసారి కా¦**శయ మొ**సగిన పాదుసాహి పెద్ద లేర్పాటు చేసిన దిద్దుపాట్లు తెలిపెద**నమచు** అతనితో నాడిన మాటలలో నిదియొకటి. అసలీ కావ్యము, తెలుపదలఁచిన మూ ల భూ **త మై** న సిద్ధాంతో మీయిది. ఉపాధి వళమున జీవులు ఖిన్మత్వ మును ఖావింతురేగాని ఉన్నది పూర్ణమైన పర బ్రహ్మ మొక్కడు మాత్రమే. దాసుగా రన్నట్లు ఈ కాటసారి మాయాగ్భవరక విముత్తు డగుచుం బూర్వజన్మ వాసనచేఁ జింతనందుచున్న యాత్తుఁడు. దారపుతులు విద్యా ని**వేకములు. మహో**దధి సంసాశము. ఓడ పుణ్యము. ఓడను పగిల్చిన కొండ పావము. పావఫలముగ తరణోపాయము విచ్ఛిన్న మయి విద్యావివేకములకు దూరుడయి జీవుడాప న్మగ్ను డై నాడు. కానీ వానీకి పూర్వప్రణ్యము $x_{2} = x_{2} = x_{$ నది. ఆది పరమార్థ సాథనోపాయము. రాజదంప తులు కనవచ్చిరి. వారు జ్ఞానవై రాగ్యములట. కాటసారికి స్వదారసుత పునస్సమావే? మే కై వల్య చున్నది. భేద మంతయు వ్యవహారమున నవస్థా ప్రాప్తియట. పమి యీ యున్ముత కల్పనము! భేదముచే వచ్చినదేగాని పాస్తవము గాదుగరా! అసంసారరూవమగు ముక్తికి మార్గము లోధించు ఆయవస్థానామము లుండనే యున్నవి. మరి వేరు కావ్యమున సాధశాంగముల నన్నింటిని సంసా

రాంగములతో నుపమించు సాహాసమా ? దీనికెంత విజ్ఞత, జాగరూకత, నిగ్రాము కావలయును? ము_క్తిని ఖా్యాఘతు నిలను గోంనినంత గాఢముగా వాంచించి వారకై తహంవాలాడు ట్లు ముక్రకై తవాని కా లాడు వాని కే ముక్తి. కామిగాక మోడ గామిగాడన్న వాక్యమ నకు నిదియే యర్ధము శాబోలు.

ఈ కావ్యములో ఎనిమిది తొమ్మిది ముఖ్య ప్పాతములున్నవి. ఒక్కడానికిని పేరులేదు. ఒక్క మహాను ఖావు డని యాగంళము. ఆతడే బాట సారి. అతని ఖార్యాపుత్రులు, ఆక్రయ మిచ్చిన రాజు, ఆరాజు కన్న కొడుకు, అతనిని వలచిన మేనమామ కూతును, ఇచ్చట కంగీకరింపని మేన మామ. ఇళ్లే యిందలి పాత్రల కన్నింటికి వ్యవ హారము, ఇట్లు పప్పాతకును పేరు లేకుండ కథనడ పుట సాహిత్యములో నితర కావ్యములం దెచ్చ టను నుండరు. కాళిదాసుని మేఘ సందేశములో పేరులేని కళ్చిదృతుడొక డున్నాడు. అక్కడాత ಡ್ ಕ್ಯ ಡೆ ಯಗುಟವೆ ಸರಿಖೆಯನದಿ. ಮರಿ ಗುವುಟ నట్లు కాదే! ఇన్ని ప్రాత లున్నను పేరులేల పెట్ట లేదు? నారాయణ దాసుగారు జీవనానాత్వము నంగీకరింపని పరమాడ్పైతి. కావ్యము తత్త్వ బోదకము.

ఒక సూర్యుండు సమ స్థ జీవులకు తానొక్కొక్రడె తో: చుపోలిక ఒక్కటి యే పర్ముహ్మము ఖన్నో పాధుల యందు ్రపతిఫలించి ఖిన్నజీవులుగా తోచు ేవరు లెందుకు?

మున్నది. అద్వెతామృతము కోకొల్లలుగా 🜓 కంకరు లున్నారు. పై మువ్వురికంటే ఏల నున్నది. అన్నింటి నన్నింటి నండి వెలువరించి తణముగా దాసుగారికే చెందిన ప్రత్యేక వ్యక్తిత్వ చూపుట కింతకు మరింతసావకాళ ముండవలయును. మున్నది. ఇప్పటికే వ్యాసము చాల సుదీర్పమైనది.

్రీదాసుగారి రచనలలో భక్తి పారవర్య జేక్షమ్య్యయున్నాడు, అద్వైత దేశికోత్తములు

పుంఖావ సరస్వతులగు **్రిదాసు** గారికి నా ্ৰাম্যান্টে పరమోత్తమవాగ్లేయకారుడు হু మొడ్పులు. నారాయణ సాహిత్య సేవర సౌభా క్యాగయ్యయున్నాడు, అభినయ పరమార్ల పేత్త గ్యము సర్వాం ధులకు కలుగు గాక !

L. 5 No. *5/64. L. 2 No. 1022/64. QUALITY Phone No. : Office Mail PON With Best Wishes QUALITY TOBACCO FOR SNUFF & CIGARETTES CONTACT:

Phone No.: Office: 277. Res.: 448

Cupalli Ramachandra Rao & Co.,

TOBACCONISTS

Managing Partner: J. Satyanarayana Rao

POWERPET :: ELURU — [A. P.]

With the Best Compliments of:-

POTTI SUBRAHMANYAM,

Wholesale & Retail Beedi, Cigaratte & Shoda Gass Merchant,

MAIN ROAD, GUNTUR (A.P.)

-**ტიტტტტტტტტტტტტტტტტტ**

<u>688888888886666</u>

సు మా 0 జ లో

__ శ్రీ పోకల ధనుంజయరావు

হা భము నీరు కైల పరి-పక్వము తావక శా న్ర్ము విజ్ఞతల్ పాడము గాత్రపాటవము-బ్రాథము తత్కథనా విధానముల్ పాడము నీరు కల్పనలు-బ్రాథము నీ లయ తాళ రాగముల్ పాడము గాని వేవి తెలుపందరమా ద్రుహిణి స్థనంథయా॥

作机作业作业作业作业作业作业作业作业

పంచమ ఖ తాళగతినొక సంచార్యకమము దెలియ-సాధించిన నీ వంచిత ప్రాక్షన జన్ముడ మెంచెద తావకమనీష-నేపగు భ_క్తిన్॥ 原治院院院院院院院院院院院院

Grams: CIGARETTES

Phone: 103

P. B. No. 96

PRAKASH TRANSPORT CORPORATION

Sole Proprietor: T. S. S. PRAKASA RAO

TRANSPORT OPERATORS
GUNTUR-1.

Branch:

No. 3, DA' COSTA LAY OUT

COOKE TOWN

BANGALORE-5

H.O.: GUNTUR

23-1-122 Main Bazsar

है॥ नै॥ မင်္ဂြနာမ္က ကတတာစာထားသကတ

(13___1___1985 సంజర అంద్రవాణి నుండి)

ఈ పరమ భక్తా గేసరుఁడు హారికథ అంేటే యేమిటో తెలియని కాలంలో మన ఆంద్ర దేశా నికి దాన్ని రుచి చూపడమేకాక పలువురికి వుపదే 🗣ంచిన మహో పాధ్యాయుడు. హారిక థలకు సంస్కృ **తాంధ్రి** సాహిత్యముండారి. మంచి **కుతి** లయ జ్ఞానంతో మిళితమైన గాన స్థాపేశముండాలి. ఈ యనకు పూర్వ్ క్రమైన శక్తులేకాక ఉభయభావల యందు, మంచిగా కవిత్వం చెప్పే నైపుణ్య కూడా **వుంది.** ఈయన యొన్నో హారికథలు రచించారు. ఇంగ్లీషు, ఫారసీలోనైన దేశాంతర ఖామలలో కూడా ప్రవేశం వుంది. ఇన్ని శక్తులు యేక్మత వుండటం చాలా అరుదు.

లే.గీ. ఆది భట్టీతఁడయ్యైను హారికథలకు မင်္ဂ နಟ್ಟಿಕ (क्लाइ) निయపు ఫణితికి ಆದಿ ಫಟ್ಟಿತಂಡ ಮೈ ನಾಟ್ಯ ಪುಂಗಳಕು ಆದಿ ಭಟ್ಟಿತಂಡ ಮ್ಯಾ ಲ್ ಕ್ ದೃತುಲಕು.

్ఈ యనతో నాకు _| శథమప^{్ర}చయం నేటికి 50 సంఖ నాడు 👣 విజయనగర మహిరాజారి ధర్మ నార్థం వెళ్ళిన్పుడు కలిగింది. ఆ వూళ్ళోనే యీ యన పారికథ విన్నాను. అంతవరకు నేను సీస పద్యం లేగు ప్రాగం మీగా ఆనంద భైరవి రాగం మీందా చదవటను విన్నాను గాని ఇతర రాగాల మీద చదివిన వారిని యెఱుగను. ఈయన ఆ

చదవడం విన్నాను. ఈయన మనదేశఫు గానానికే ొన్ని మార్పులు కలిగించి శెన్నె పెట్టిన స్వతం ్రతుండు. ఈయన గాత్రం చాలా గంభీరమైనది. చాలానుంది గ్రాతాలు విన్న నాకు యొక్కడా ఈ యన గాత్రం మాదిరి గాత్రం కలేదు. ఈయన దినచగ్య ధీరోదా తలఉడాని కదాహరణంగా వుండదుగాని ధీరోద్దత లకుణాసికి ఉదాపారణంగా వుండును. తృణికృత బ్రహ్మపురందరుండు. గానమే కాదు, సంస్కృతాంధ సాహిత్యమేకాదు, నాట్య మేకాదు, అదీ యిదీ అనడ మెందుకు? ఈ యనకు వళమైన సర్వవిద్యలున్నూ గురూపదేళం వినాగా లభ్యమైనవే. విజయనగరంలో అప్పడు సర్వవిద్యలూ తాండవిస్తూ వుండేవి. ఈ వర్మపసాదునకు ట్రకుతి మాత్రంచేత అవస్నీ స్పాధీనపడ్డాయి. వీణ గురు క్కుకూపవినాగా లభించదని నాకు తోస్తుంది. ఈ యనకు ఆ విద్యకూడా అలాగ స్వాధీన పడ్డది. ఆ సంస్థాన బ్రాపులు యీ యాన్ని యేలా గౌరవించ వలెనో ఆ ఓధంగా గౌరవించి చరితార్హులైనారు. సంగీత పాఠశాలా ప్రధానాధికారిగా నేర్పరచి పూజించినారు. ఈ యనవంటి సరస్వత్యావ తారులు **ప కాలంలోనో గాని అవతరిం**పరు. వాగ్దక్యంలో కూడా యీ పుంశావ సరస్వతి హారికథ అంేటే వేలకొలదిగా జనం వచ్చేవారు. ఆ వ**య**స్సులో ్ (70 యొండ్ల దాదాపులో అన్నమాట) గాత్రం వేళ కేదార బిలవారి జ:యూటి-ఈరాగాల మీడ పలకమం టే పలుకుతుందా? దగ్గిఱ వాళ్ళకే విన త్పప్తి పడేవారు.

పదేళ్లేనా పెద్దలు. ఆయన ్శ లివేఱుగాని అద్స్ని జనరంజు మైగదే. ఇంత సామృగిగల హార్డి కథకులు

ాడని స్టితితో దూరస్థులకు చెప్పేదేవిటి? కాని యింతకు ఫాగ్యం లేరు. తనిప్పత్తులోనేనా యెప్పడో శంఖో అని తన సహజ సేఘ గుభీర బయలు దేరతారనడం పుస్తకాపేడే. ఈ య న ర్వసితో పొక గర్జింపు గర్జి స్టే దానికే, సంతోషించి కంగ స్పిప్పడు 84 వశ్సరాల కించుమించు, యింతటి ధ్యమూ గ్రాంతటి ఆర్బహ్హాల్ మటిఫ్రడుడు. బాలాజీ దాసుగారు ఈయనకన్న సుమారు ϕ^{*} ్స్టరన్మ ధ χ_{p} నారాయణుని నారాయణుడు ಗ್ರಾಂಬಗ್ !

With the Best Compliments of :-

J. M. INDUSTRIS (Pvt) Ltd.,

SAHARANPUR

BEER BERRENE BERRENE BERRENE BERRENE BERRE NAVA BHARAT ENTERPRISES

ቅያ ያቀቀቀቀቀቀቀቀቀቀቀቀቀቀቀቀቀቀቀቀቀቀቀቀቀቀቀቀቀቀቀቀቀ

PRIVATE LIMITED.

(AN EXPORT HOUSE RECOGNISED BY THE GOVT. OF INDIA)

(Registered Office: HYDERABAD)

TOBACCO PACKERS & EXPORTERS

MANGALAGIRI ROAD P. B. No. 132,

GUNTUR-1

Gable: 'NAVENTER'

Phones: 935 & 936

BRANCHES: NEW DELHI — CALCUTTA — COCHIN & MADRAS

PRIVATE LIMITED.

(Registered Office: HYDERABAD)

FOR ARROWS BY THE GOVT. OF INDIA)

(Registered Office: HYDERABAD)

FOR ARROWS BY THE GOVT. OF INDIA)

(Registered Office: HYDERABAD)

FOR ARROWS BY THE GOVT. OF INDIA)

\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$

చిరస్కరణియుడు :

__ శ్రీ పిల్లలవుఱ్ణి రామదాసుభాగవతార్

సీబ ఆటపాటల వీణపీ:టుమాటల నీటు గోటుజూ పెడు నలవాటు వాండు కోరమీనముదున్ని కోర్కెలూరగ నవ్వి మెస్పగా హరికథల్ జెప్పువాండు యొడ్డుపొడవులగస్త్రి యొయ్యారు నడకల శృంగార్ మొలికించి చెలగువాండు భాత్రిన్ హరికథా పితామహుండను ఖ్యాతి నాస్టించి విద్వాంసుండై నవాండు

గీ స్పతాళంబులన్ బ్రజ్ఞ చాటువాడు నృత్యనాట్యాఖినయముల నెఱపుతాండు ఆదిఖట్రాన్లి చెందుడ్డు యలరువాడు అట్టివారదాన నద్దురు నభినుతింతు.

స్ట్ ధన్యశ్వ మొంద యధార్ధ రామాయణం బును యశ్వగానంబుగను రచించి జానకీ శవథంబు సావిత్రి చరితంబు సత్యహరిశ్చందు సచ్చరిత్ర భక్తమార్కం డేయ భక్తాంబరీమ బ్ర హ్లోద గజేంద్ర భీష్మాదులకథ కమనీయ రుక్మిణీ కళ్యాణ హరికథ రచియించి స్వరశబ్ద రాగతాళ

గిం గతుల గ్రంథములం దెల్పి ఖ్యాతిమీర ఆడుచుంబాడ అన్న పేరన్న వీణ హాయిగొలుపగ శిష్యులున్ స్థాయిగలుప హారికథాగాన మొనరించు ననఘు గొలుతు. మీఖ కాజ్యేయాజి సంభవుడైన సుబ్బయ్య నేతి లడ్మీశుండు నిన్ను గొరిచి బ్రియాశిష్యులై పెద్ద ేద్రొంద గల్గిరి వరహాలుదాను నీ వారసుండయెం

వ్లోమాని నృసింహ భాగవతాఖ్యులు క్రీగాంచు కరూరు కృష్ణాహస వేదనభాట్ల క్రీ వేంకటరమణయ్య రహిని పిల్లలమృత్ట్గి రామదాసు

గ్గి మొదలుగాగల నీ శిష్యముఖ్యులు మరి పరిమి, జెద్దింటి. పాతూరి హారికథకులు నిన్ను గురువుగ ఖావించి నెగడినారు "హారికథా పితామహా" గురువర నమోస్తు.

సీజ శంభోయ నెడు మేటి శబ్దహుంకారంబు యుఱుముచున్నట్లుండు మఱపురాదు త్రీ రుక్మిణీ కాల్య శృంగార ఖావంబు మాకండ్ల ఫలమద్ది మఱపురాదు సంగీత సాహితీ స్వరరాగలయనృత్య మహినీయ గానంబు మఱపురాదు [పక్క-వాత్యంబుల లెక్క-సేయక [పజ్ఞ గఱాపెడు పాండితి మఱపురాదు

గీ॥ అష్టళాషలలో శ_క్తి స్పష్టపరచి యాంధమాతను సేవించి యలరినట్టి తాసునారాయణార్యు నుద్దాము కథలు మఱపురా వెన్నటికి మాకు మఱపురావు

> తరంగో స్త్రీ వార్ధౌన వార్ధి స్తరంగే తథా విశ్వ మ స్త్రిత్వయి త్వం న విశ్వే త్వ మేవ బ్రమాణ బ్రమ్య స్వరూపం కథం విద్మహే త్వాం బ్రహో రామచంది.

> > 🕑 దానుగారి "🐧 రామచంద్రద శతకము" మండ

<u>မေ င်္က భ မ်ာ</u> —— လ

(29_1_1945 సంజర ఆంధ్ర దినప్రతిక నుండి)

ఈ పేరు నిన్న మొన్న కి రైళేషులైన జగద్వి కాంతికి గ్రిమూర్తులైన పారికళ్ళాపథమావతారు ఖాగవతాన్ స్మరామి. ఆన్నక్లోకమునందరి పరమ లైన నారాయణ దానుగారి గృహానామం. కట్ట కట్రలలోనొక్కడుగా పరిగణింపదగ్గ వాండు కాంగ ళబ్దం పండితవాచకం. ఆదిళట్ట వారిలో ఆజ్ఞాడ ఆదిళట్టవారు విశిష్టులని తెలియనగుడు. (ఈమాట దాసుగారివల్ల నేను విన్నాను,) ఆది క్స్మా సౌక్ట్ర్స్ట్ မြေစမ္မုံး. သာမ္လုံ သာငေမ တာ ကို စီနာစနာ တာ పేరు వచ్చుటకు కారకు డేమహావురుషుండో దాసు గారి బంధువులకు తెలిసియుండు నేమో కాని మనకు మాంగం తెలియను. యీ పేరు సంపాదించిన పురు పో క్రములు మహా విద్వాంసులై యుండుట నిర్వి వాఠాంశము.

" భరతుని బట్టి యిందుజులు ఖారశులై 8 రఘుండు హేతు <u>వె</u> పరగిరి రాఘవాఖ్యనల ఖానుకుల ప్రభువుల్ • ''

అన్న రీతిగా ఒక్కొక్క మహిప్పా మున్ పేర తో కొంతకాలమునకు ప్రసిద్ధి జెంది మరల కొంతకాలము నకు ఎవర్ మహాపురుషులు బయలు దేరినచో ఆయన పేర ఆ వంశం ్రపసిద్ధి కెక్కెతూ ఉంటుంది.

సూర్యవంశము, మనువంశము, ఇజ్వూకువంశము రఘునంశము ఇ క్యాందులు **కాకు**త్సవంళము, చూడుడు. అల్లే ఆదిళట్ట వంశం నారాయణ వంశ ముగా լವಸಿದ್ದಿ ಕಟ್ಟು ಟಕು ಯಾ ನಾರಾಯಾಣ ದಾಮ గారు కారకులగుచున్నారు. ఈయన భవిష్ట్రత్కా లమునందు హారాయణునకు దాసుడు.

్లో. ప్రవ్లోద నారద పరాళర పుండరీక పరమ ಉಡನಿ ತರಿಸಿಯೆ ನಾರಾಯಣ ನಾಮಧೆಯ ಮಿತನಿಕಿ తరిద్దాడులు పెట్టి యుందురు. ఈయన ఖాన్యా క కైనిముందే దేస్తో విరా**ద్**రంగా కారుగ్రి నగు ఆంత రంగము బహునిర్మలమైనది. భక్తుడనగా, నారా యణదానుగారు అని నేను ఖాహువు ఇత్తి చెప్ప గలను.

ఈయన చదవకుండగానే సమ స్థ విద్యలను (సంస్థృతాంద్రములు లో నైన వి) పాధించెను. **೬**န္ ၂ ဗဂ္ဂ္ကိုသညာျဖဴသာ ခဲာေနာစာ ျခံခ်ိန္သည္သေစခ సంపాదించెను గాని ఆ విద్య యితనికి స్థానము కాదు. గానము, కవిత్వము యితఁడు మాతృగర్భ మునందే సంపాదించుకొనెను.

ప్రాక్షేష్ట్రాల్లో జన్మవిద్యాం దాస్కై యీతనియందు సమన్వయించినట్లు మరి సమన్వయించదు. యొక రియందు జన్మ వంళమునకు సంబంధించిన జ్ఞాతుల కస్నా విద్యావంశమునకు సంబంధించిన జ్ఞాకులే వి స్త్ర రించి యుందురని చెప్పటలో అశిశ యో క్త్రి లేదు. ఈ ఉడి హారిక థా్మాపణాళిక ను యొవరిని గురువుగా పెట్టు కొని (పకలవృద్ధని వలె) అభ్యసించెనోకాని [ప్రస్తుత మాంద్రలోకమున హారికథచెప్పు ప్రతి వ్యక్తియు చ్రకృతముగానో, పరంపరగానో యీయనిష్యులు కాక తీరదు.

ఈగాగునకు విజనిన గాయకు డుండవచ్చును. గాని యీయన గ్రాతము. వంటి గ్రాతము (మేఘ గంభీర నిస్వనః) ఆ గాయకులలో ఒక్కరికిని భగవం తుడు యిన్వలేదనియే నానిశ్చితాభి(పాయము. త్యాగరాయల తరువాత యీ మహాపురుషుడు సంగీత సాహిత్యములకు వన్నె కల్పించినాడని నేను చెప్పగలను. ఇతని గానము దాడిణాత్య గానము ననుసరించునదిన్ని కాదు. ఉ త్రైగ్ దేళ గానముననుసరిం చునదిన్నీ గాదు. ఈగానములన్ని ంటినీ కలియ్మదొక్కి ెపెట్టిన కపాయవింది శిష్యులలో చాలానుంది **ొం**త వఱ కనుకరించినను, కొన్ని పోలికలు దాసుగారతో అంతరించఁడగినపే గాని శాశ్వతముగా నిబ్బిపోందగి సెవీకాపు. ఈ దోషము | పతిగాయగల గానమున**కూ** తగిలేదే. ఒక్కొక్కా గ్రాతమందు ఒక్కొక్క వైలడ్య్యా ముండును. ఆది ఆ గాతమునుండి వినవలసినదేగాని అనుక రైల గ్రాతముల నుండి వినదగినది కాదు. **పదో** మేనమామపోలికగా అన.కరించువారు మాత్ర ముందురు. ఈయనకు గానమందువ \overline{e} నే క \mathfrak{D} శ్వమందు గూడ విశిష్టస్థానము ంనాయక తప్పదు.

కి రైన (పున్నా గతోడి– త్రిపుట)

- ప. జాలాచ్యడుబౌళి, పాదాముల్ విడకా కాలు నోర్చి వేగమె రమ్ము కొడుకా.
- చ. అంగముైత్య పైత్యములంటా నీయకా 'గంగాభవానీ నిన్కాపాడు గాక.
- చ. పవలు రేయి తాపము చెందనీయకా రవిచంద్రద ములు నిన్ను రడింత్రుగాక.

ఆ యా కీర్తన మాక్కండేయోపాఖ్యానము లోనిది. ఇది ఆయన గానముచేయుచున్నప్పడు విన్ననాకు, (సంగీతజ్ఞానము లేకపోయినప్పటికీ) ఆ కవిత్వము నందును ఆ గానమునందును గల మాధు రృముచే కంఠోపాఠము చేయాలని బుద్ధిపుట్టింది,

ఎవ్వగా లేనప్పడు నాలోనేనుపాడ.కొని ఆనం దించుచుందను. అది నేడు జ్ఞాపకము వచ్చి యట్టి క్రీగ్రాన చెప్పిన దాసుగారికి పరెమేశ్వరుడుమార్కం డేయుని వలె స్టిరాయుప్యము నియ్యక పండెం డేళ్ళుమాత్రకే (పండ్రాడుయేళ్లు యెనుబది నాల్లు) యిచ్చి బాలాకిష్ట జాతకులలో జేగ్ఫినాడు కదా యని చింతింపవలసిన వాఁడ నై తిని. హారికథకులలో యిట్టి సన్మానము పొందినవారు గాని యింత నీరా ఘాట ప్రవర్తులు గాని యిట్టి శిష్యులనుతయారు చేసినవారు గాని మన ఆంధ్రదేశమంచే కాదు. ಯಿಕರ ದೆಳಮುಲಂದು ಗುಂಡಾ ಶೆರನಿಯೆ ಕಾತ್ಸುತ చ్చును. ఈ య న సంస్కృతంలో రచించిన గ్రామ పండితులెల్లరు శిరసావహించినదిగా నుండు టచే అందలి పాండిక్యమును గూర్పె వేరే వాయ నక్కరిలేదు. తెనుం**గు మాతృ ఖాష** యో **గదా.** గురు \mathbf{v}_{\parallel} తూ పాలభ్యవాగు సంస్కృతము నందే యీయన నీరాఘాట డజ్ఞకలవాండై నస్పవు ಮಾತೃಶಾಷ್ಟ್ರಮನ ಕಾಲುಗುಲ್ ಯಾಯನಕು ಗುರು వుండవలు యుండునా? ఆ యీ ఏ ష యా లు గురించి కృష్ణా స్థకలో నేను ౖవాసిన అననయం అనే వ్యాస్తులో చర్చి పబడినవే. కనుక యిందు మరల పునగు్ర్యం చే ంద్రేమ. ఈయనతో పోల్పు టకు నాకు తెలిసినడతతో ఒక్కరును గోచరించుట లేదు. అధీత మధ్యాపిత మార్జితం యశక.

తే. గీ. బ్రతుకఁ దగినంత కాలమ్ము బ్రతికి కులము వెన్నె కెక్కించి జగతికిఁదన్నుఁ దెలిపి ఆరిగె మత్సోదరుండు నారాయణుండు తనదు పేరి దేవునిఁచూచుతలుపువొతమి.

ఈయన ్రజ్ఞు ఆనన్వయాలం కారానికి ప్రతమ లత్యం. సరః పతిత కాయోపి యశ్యకాయేని జీవతి.

శ్రీ నారాయణదానప్రశంసలు

నంగీత సాహిత్యాల మాథుర్యాన్ని చవిచూపిన మహనీయ మూర్తులలో "ఆదిళట్టాది ళాటి" అన్న 🔥 చెళ్లపిళ్ల వేంకటశాస్త్రుగార్మికింది పద్యములు ఆయన ప్రవ్యేకతను స్పష్టపరున్నుంది.

> ఆదిళట్టితడయ్యే హారికథలకు ఆదిళట్టితడయ్యే గేయపు ఫణితికి ఆదిళట్టితడయ్యే నాట్యంపు గళకు ఆదిళట్టితడయ్యే లోకాదృతులకు.

ఆలనారాయణు డబ్ద్వ్రష్టుడయి గేయమ్మందు సంతోషముం గొలిపెంగాని కవిత్వమందు గొలుపన్ గొంతేనియున్ నోచు కో డల కోపమ్మును దీర్చుకోదలచి కాదా యిట్టి రూపమ్ముతో నిల నారాయణదాస నామమున నిజ్లేపారే నా శెల్లదే.

గాయకమ్మాతుడన్న నటుగా డిఠడందములర్ప సత్కృతుల్ సేయగలాడు వాక్పటిమచే నురికెక్కినవాడు ఖాష లేవో అయిదారు నేర్చిన మహోదయు డక్కట పోయెనేమి నా రాయణదాను ముక్తుడతడిట్టిడు భూస్థలిస్పట్టపోడికను.

— ವೆಕ್ಲಪಿಕ್ಲ ವೆಂಕಟಳ್ಟ್ಪ್ರ

హాయనిపించునాట, యహహాయనిపించును బాట తేనెనో నా యనిపించుమాట, వహావాయనిపించును దేటకై త నోహరికథామృతసాగర, యాదిఖట్ట నారాయణదాన నీకడ సమ్మము నన్వయమయ్యె నద్దిలా!

— 🕑 ಕಾಕಿ ಕೃಷ್ಣಾದ್ಯಾಲುಗಾರು

విజయనగర సంస్థాన కనీశ్వరులు, భోగరాజు నారాయుణుమూర్తిగ్నారు దాసుగారి నీ విధముగ స్తుతించిరి.

నీవు సూతమహాగ్షివై నిఖల హారిక ఖా విశేషంబులు జెప్పి తనరు కతన మెమిళారణ్యమయ్యే నంద్రదేశ మాంధ్రదేశీయులును శానశాదులై రి దాసకవిచంద్ర కడు ధన్యతముడ వీవు.

్గీ నా రా యు ణ దా స స్మృతి — శ్రీ యామిజాల పద్మనాభస్వామి

గానమ్మునకును సత్కావ్యనిర్మితికి ఛా లెంజిగా మీసముల్పెంచినాడు, పేదపేదాంత సద్విద్య చ్ఛిఖామణి స్థాయి గుర్తుగ శిఖన్ దార్చినాడు,

బహుళాన్లు ఖాషా ప్రపంచజేతగ హేమ విజయకఁకణు డౌచు వెలసినాడు,

మారికథా దివ్య దివ్యత్ సృష్టిక గ్రాగా మించి పెండెరమున్ ధరించినాడు

పలుకుతలుకున కచ్ఛపీలలిత మంద్ర మధుర గంభీర నాదమ్ము మహితరీతి ప్రస్పుటముగాగ పుంఖావ వాణియాచు వాసికొక్కె నారాయణదాసాకండె.

మేలుకొలుపు పాగచిక

క్రి విడదవోలు వెంకటరావు

(సుడిరతనపుడ్డాడవు)

- గా డెబ్బదవయేట ప్రాంతం మబ్బింపంగందలంపు తీపులూ రెడు నెలమె నెబ్బురపుం దెలుంగుం గబ్బము నిబ్బరముగం గూర్చి తెంత నెఱక యివరిహో
- ్లు మడుల బెడంగును, నడకల రెయిడికము, వడివడి తనంబునుడి పోవని కూ రృడరించు నడుగు సొగనును గడిపోవని తంబు నీదు కబ్బపుఁ దొడపుల్
- కొలుఁగునను పేల్పుమాటల నలకారసి రాచశానయను నాలుగు మా ములకై తల నలరించుచు నలుగడ మెప్పొందు నీవు నలునవు కాపే
- ఆటల పాటల మాటల మేఁటివి నాపేరు నీకు మేకొనె, కన నీ బోఁటి వలఁతి చదువరులే నాటను నేనాటగలరు నాడెపుగడిమిన్
- మీ యచ్చ లెలుగు పలుకుల పోయగముంజూచి, తలపు చూడ్కులగని యా మీ యొఱుకను మది మెచ్చుచు పీయొత మీ కొనుగినాడ నిది యుడుగరగన్

ఆవురజీవి - నారాయణదాసు

— శ్రీ కార్యంపూడి కృష్ణముార్తి

సి గాన మాధుగ్య నియణిలో నాద స ్రహ్మానుభూతినిఁ బంచిపెట్టి, సి కారిగజైల నిస్తుల రవళిలో నాట్యవిన్యాసంపు నయముఁజూపి,

నీ మహాకవనంపు నిగ్గాతో నమర సా

హిత్య రహస్యముల్ పాలు దెలిపి.

నీ మహాహారిక థా నిపుణత్వరీతిలో

భ ్త్రీఖావంబునుఁ ఖాదుఁగొన్ని

యన్నిటను సాటినీకు నీ వనెడు క్రీ బడసి హితులను, బంధులఁఖాసి యేల యరిగినాడవొ చాసుజీ! యమరపురికి రమ్యగుణగణ ముఖ్య! నారాయణాఖ్య!

เราะหู อีหาญ่ อื่ มีสาย วิการาช

ಮಾರ್ವನ ಗಾನಮು ಶೆಮೀ ಹೆಸಿ ೯

న్నాళ్లుగ నాంద్ర భూతలము

నన్ ఆగియించెను నీరసం ఓకె

న్నా బ్లీటు చూచుచుండెదవు

నాకపురంభుల కేళికేమిలే

ళళ్ళునఁ സ്രച്ചുరియు భ

వన్మధంగాన విశేష వర్షమత్.

ధనమా రాదు దురాళ పోదు పరత త్ర్వజ్ఞానమా లేదు యా వనమా నిత్యముకాదు వాస్థకమునన్ వామాడియాం జేదు జీ వనమా యెన్నగ కాదు దుంఖములకున్ బల్మాఱటుల్ గావునన్ నిను నే గొల్తు నిశేల వాదు? దయగన్నీ సూర్యనారాయణా!

తీ దానుగారి "మార్యహీలాయణ శతకము" నుండి

With the Best Compliments of:-

QUILON WOOD INDUSTRIES Co-OPERATIVE SOCIETY

QUILON
(KERALA)

ఈమాట లోకమునకు "(క్రీఆదిళట్ల నారాయణ దాసుగారు అను అర్థమును స్పురింప జేయును. కాని " ఆ = స్పసిద్ధమయిన, నా = నాకు R^{-1} చంమ మయిన, దాసుగారు జ్ఞానులు, అని నా యర్మిసా ఇట్టి భేదమున**కు అవకాళ ము**న్న**రా** ? యంేట ఉన్నది. ఉండడం సహజం. ప్రవస్తు వైనా అందటికీ ఒకే రీతిగా గోచరింపదు. ఒకే మనిషికి కూడా అన్ని పేళలందూ ఒకే రీతిగా మం డదు. వస్తు గోచరత వ్యక్తి యొక్క మనోవృత్తి ములుగా నుండును.

🔥 ఆదిభట్ల ನರಯಣದ ಸುಗರು

— శ్రీకరాం వెంకటాంప

్రామాగారు పక్వకళలయొక్క సంపుటి. వారు కథకులు. ఒక్కవ్య క్రియే అన్ని ప్రాతలను ఆఖినయించి అన్ని హోవభావములను _!పకటన చేయుట కథకుల థగ్మము. యథోచితముగా రస పుష్టితో బ్రహీర్గజ్యుగా అనేక ప్యాతల మన్స్త _త్వములను ఒక్కడభిన బుంచు**ళ_క్తి సామాన్య** మయినది కాదు. క్రిదానుగారు అన్నిటిలో ఆరి శేరి ఆటను పాటను మాటను సమ్మేళనము చేసి ၀န္ကိ**ေန** နွဲ့ ဇာ္လတ္ ဿန္ကီဒီ ထာဝီ **ယားပီးဝါ** သ లో కై కనటుడు. అందంకీ అన్నీ అయి ఆనందమును గలుగజేసిన ప్రతిఖాశాలి. ఆటకాండ్ కాటగాడు. ననునరించి యుండును. మనోహరమైన గులాబీ పాటకాండ్రకు పాటగాడు. మాట కాండకుమాట పువ్వు యొక్క ఉప యోగము అనేకుల కనేక విధ కాడు. వేషధారులకు వేషధారి. అందమును గోరు వారి కందగాడు. పోకిరీలకు పోకిరి.

ఇది మహాపురుషునకు సామాన్య లడణము. గూర్చి వర్ణించెను.

> " మల్లై శైలేందకల్ప్లు శిశు -ខេម្មក្រ : పుమ్పచాపోంగనాభి៖ ಗ್ ವಸ್ತು ಪ್ರಾಕೃತಾ ಕ್ಯಾಡಿವಿ ಕುರಿಕಕ್ಕು ಕಾವಿಕ್ಟ್ ಕಾ ಹ್ಯಾಪಪ್ ಮು కృద్ధఃకం సేన కాలోభయ చకిత ದೃ ಕ್ ಮಾಗಿ ಭರ್ಧೆ ಕ್ರಿಯಮ್ ಶ್ರೀ"

(၂) နှည်း (နှား) နှည်း (နှား) နှည်း (နှား) နှည်း (နှား) နည်း (နည်း) న్యులకు పిల్ల వానిగా, స్ప్రీలకు వున్మథునివలె, గోపా ಲಕುಲಕು K^{\bullet} పాಲಕಾಲುನಿವ \overline{e} . ದೆ ವೆಂದುನಕು ಕಗವಂ తునివలె. కంసునకు మృత్యు దేవతవలె, యోగు లకు ధ్యేయమూ_ర్తివలె గోచరించెను."

దీనికి కారణము భగవంతుని యోగ సిద్ది కావ చ్చును. లేదా అంతకన్న ముఖ్యముగా వ్యక్త్ముల చిత్రవృత్తి కావచ్చును. 🔥 దాసుగారి విషయ మునగూడ ఇది వ_ర్హించును. ఇద్ లోకము జీదాసు గారిని గ్రహించిన బయటి చూపు. జాహ్యాలోక మీవిధముగ ఆదాసుగారి జాహ్యాలీలలనే గ్రహిం చినది.

కాని నాకు వారి యీచాతుర్యములలో బ్రహ్హే లేదు, అనుభవమున**కు త**గినంత అవకా ¥మూ లేక పోయెను. కాని వారి ఆంతరంగిక వ్యక్తిత్వమును గ్రామిటకు నాకు ొంత అవకా ళము లభించెను. వారు మొట్ట మొదట శాఖాను సారముగా నాకు దూరపుబంధువులు. తరువాత వారితో సన్నిహిత జాంధవ్య మేర్పడినది. వారి ప్రైక పుత్తి⁹కను నా శాంలకునకిచ్చి వివాహము

ను త్రిర్ణడ్డ్ నెతిని. నన్ను చూచి తారు ముచ్చటపడి వాత్సల్యముతో అనన్య సాధారణముగ నన్నా ద రించిరి. ఇట్లు గావించుట వారిలో కొంచెం అరుడే. ఆవివాహా సందర్భమున పనాళ్ళకు వారింటికి పోవ నన్ను నియోగించిరి. అది మామూలుగా మూడు నాళ్ళముచ్చటయే. కాని 🔥 దానుగారు మా దంపతులను చూచి పార్వతీపర సేుళ్ళరుల లాగున నున్నారని ముచ్చట పడి పది హేనుదినములు వా రింట నుంచివేసిరి. బంధువుల నీతీనుగా ఆదరించుట కూడ వారికి అరుదే. వారు తఱచుగా పై రా గ్యబుద్ధితో అంతరినీ చాలవరకు ఉపేజూభావముతో చూతురు. వారి సమత్తమునందు వారు నన్నింత కాలము ఆదరించుటలో వారికి ఫలాపేడయూ లేక పోలేదు.

వారు "నవరస తరంగిణి" అను దానిని రచించి ్రాత్మపతిలో వుంచిరి. నాకు అవతల మేక్స్నియ రుతోను. ఇవతల కాళిదాసుతోను కొంత పరిచయు మున్నదని వారు $[K^3]$ ంది యా ఉద్ద్రంథమును నాకు వినిపించ్ నారంభించిరి. అటులనే "ఉమర్ ఖయ్యాము'ను కూడ వినిపించిరి, మా కిరువురకు నవకాళము కలిగినపుడెల్ల నన్ను ఁ**కూర్పుండ** బెట్ట దీశుతో ఈ గంథములను ఆమూలాగ్రాముగ ఆవి విపులముగా హ్యాఖ్యానించుచు, అందరి రసమ్మక నాయాఘట్టముల నిరూపించుచు, తానెక్కడ శ ననుసరించగలి గెనో విధముగ కవి భావము యొక్కడ దానిని పుష్టిచేయగల్ నెనో వివరించుచు నాకు కలిగిన (శవణాస<u>్తి</u>ని ఇనుమడింపచేయు మ ఈ ఉళయ తారకమైన కాగ్యమును కొనసాగి చిరి. తాను బ్రాసినదానిని ఎవరు చెప్పినా మార నను దీడు వారికి కలదు. అది స్వత్స్తులకు కవుల! గావించిరి, అప్పటికి నేను ఎమ్ ఎ. పరీడలో సహజమా. కాని ఒకచోట రెండడగముల మాట!

బదులుగా ''పస' అనుమాట వీర్యవ త్రమని నేను సూచింప**గా** అతికష్టముపై ఆ మార్పును మాత్ర మంగీకరుచికి. అటులనే కొన్ని చేస్స్పియులలోని ాక్యములను కూడ నేనుదాహరించగా అంగిక రించి తన | పతమ్మను కొంచెం సడలించి గుణ గహణ ಹಾಗ್ಯತನು ಕಾಶಿಯ ಹೆಸಿನ್ ಮುತ್ತಮು ಮಿದ స్పుటమైన స్వాతండ్ర్యమునే సాధించుచూ దాని పాళ స్వమునే పొగడుచుండిరి. ఇటులనే 'ఉమర్ ఖయాం'ను కూడ వినిపించి, ఫిడ్లరాల్లు కన్న ్రపతి అంళములోను తన ఆధిక్యమును చూపుచూ, ఆంగ్రాములను తాను సరిగ్గా పొందుపర చిన వివరములను సృష్టపరుస్తూ, ఆ గ్రాథ తత్వ మును **నాకు బోధపరుస్తూ,** తనకుగల అనేక భాషా ్రపానీణ్యమును, [గహాణశ_క్తిని, [పకటన పటుశ్వ మును, సమ**యా**ను కూలముగ వివరించి నన్ను పరవలని గాచించిరి.

ఇప్పటికిని యింతే. ఇంతకం లే మటి యొకవి శేష బలపడినది. వార దౌహ్మిత్తని నా జ్యేష్ల పుత్తునిన కిచ్చి వివాహాము గావించిరి. నేను ఖీమునిపట్నము నుండి పదే పదే వారి సన్ని ధికి వచ్చికాలముగడుపు చుంటిని. ఉభయులకు అనందముగా కాలము గడుచుచుండెను. ఆయాతరుణములలో నా ఆనుభ వము విశిష్టమైనది. దానిని కొంచెం వెనుక పెట్టి ముందుగా ఈ వివాహా సందర్భమున జరిగిన కొన్ని బోశపములను చెప్పొదను. మేము నంకర్పించినది మేనరికము. ఇది యీ దేశపు దాబడులకు నిప్పిద్దము. ్ సనాతన సంగ్రవాయాచార సంపన్ను లై మాఅన్న గారు దీని కంగీకటుచుటలేకు. నేనుకూడా అను కూలుడను కాలేదు. ఈవిషయము ధర్మశాన్న్ర మీమాంసకాన్నదమయి పోయునద. విజ**మ**నగరం లోని ధర్మశాడ్ప్రజ్ఞులుకూడా ఈవిషయమును విమ

With the Best Compliments from:— Poly-Ene General Industries INDUSTRIAL ESTATE GUINDY MADRAS-32

ర్శింప మొదలు పెట్టిరి. ఆతని కుమార్తెకు నా ళార్యకు వీరిరువురకును ఎట్లయినా సంబంధము చేసి కొనవలెనను ఆస్త్రక్తి దృధముగా కలదు. అప్పుడు **వారు దానికి సంబంధించిన కా స్ట్ర్మ**ిగ్రంథములను ్ర**ోడికరించి, అందటిని సమాధాన** పరచి కార్య మును సాధించిరి, దీనివలన వారికిగల ధర్మశా న్ర్మ పరిచ**యము** సర్వజనవిదితమ య్యాను. ఈ శా<u>్</u>ర్త్ర నిర్ణ**యమును లోకమామో**దించినది. నాటినుండి ಯಾ**ಮಾತುಲಕ ಸ್ಟ್ರಾ ಪರಿಣಯಮು**ನು ಈ ನಾಟಿ | ದಾವಿ డులు **కూడ చేయ నారంభించిరి. పి**ల్లల**జా**శకము లను గూడ వారే పరీడించి వారిళ్యేతిశ్భాష్త్ర పరి చయమును రూఢిపరచుకొనిరి. నా అనువహనం **మ జెవ్వరిచేత నై నా** సరిచూ బించుదు నా యం**ేట** వలద**ని వారించి** నన్ను నమ్మించిరి.

అన్నిటికన్న విశేషమేమనగా వారు ఉపనిష ద్విజ్ఞాన సంపన్నులు. పరత_త్త్వవేత్తలు. దీ ని ని వారి కథలలో సందర్భానుసారముగ ఉప**ెయా** గించిరి, కాని అది లీలా మాత్రమే. ఉపనిషత్తు అందు వారికి గాధాస్త్రి కలదు. ఖాష్యసాహా య్యను వారి కక్కరలేదు. కేవల మూలమునే యాధారముగ చేసికొని స్వతంత్రబుద్దిచేతనే వారు త త్ర్వమును $[\Lambda పాంచిరి. అరువది ద్రామమనని పత్తు<math>\infty$ గల సంపుటమును చేత**బూని** కాలుమీగ రాజువేసు కొని ఆ**డిస్తూ పరుండి ఉపనిషత్తు**లను కథలను కథా నికిలను జదువునట్లుగ విలాసముగ చదువుట వార ాయలవాటు. నేన $\mathfrak A$ చూచి ఆశ్చర్యపడుచుంటిని. అనుశ్లోకముల నెత్తు $\mathfrak A$ — కానివారకది క్రీడా మాత్రమే. ఇట్టి యాధ్యా త్మిక గ్రంథను లందు వారికున్న యామితానక్షికి అన్ను చెడునట్లు గావించుకొనరాదు. తనకు బంధు

నాకు వారియనంతరమున సంక్రమించినవి అద్ద్వైత తనకు బంధువ**గును. అట్లుగానినాడు తానే తనకు**

సుధ - అనుభూత్మపకాశము-అవధూతగీత-స్మృతి $\mathbf{F}^{\mathbf{n}}$ ಸ್ತು \mathbf{p} ಸ್ತು కిందికి వచ్చినవి. ఇంకా ఎన్నెన్నో ఉద్ద్రంథములు ఉపయోగించువారు లేక పడియున్నవి. వాటినన్ని టిని వాను విమర్శదృష్టితో చదివిరి. స్వతంత్ర బుద్దితో గ్రామాంచిరి. ఈ పర్మిశమ సారాంశమే వారి యుద్ద్రంథమగు జగజ్జ్యోతి. వారి గ్రహణస్వాతం త్ర్యామే యా గ్రంథమునకు భూపణము. సాంప్రా దాయ చ్ఛాందసులకు దూషణము.

వారి జీవితను.లో ఈ స్వతం తబుద్ది బలిస్తము. ఒక సారి వారు కాఫ్మీతాగుచుండగా ఎదుటనున్న దౌహ్మాతుల నుద్దేశించి "మీకు చాలా తీరుబడిగదా! ఈ పిల్లలకు చడువు చెప్పరాదా!" అని నేనంటిని. దానికి వారు మామూలు ధోరణిలో నావైపు తీడ్లంగా కట్టపిప్పి చూస్తూ "హించదువుచెప్ప డమా! ఒక రకొకరు చెప్పడమా! నా కెవడు చెప్పే డురా? నీ కెవడు చెప్పేడురా? నిద్భ చెలమ ఊరి నట్టు ఊరాలిరా!'' అని గర్జించి తాను విద్యల నాగ్జించిన విధమును విపులంగా వివరి**ం-ి భగవద్దీత**

"ക്റ്റ് ന് ക്യൂതമ്പു പ്രത്യാക് പ്രത്യാക് വേരു പ്രത്യാക്ക് പ്രത്യാക്കുന്നു. പ്രത്യാക്കുന്നു പ്രത്യാക്കുന്നു പ്രത്യാക്കുന്നു പ്രത്യാക്കുന്നു പ്രത്യാക്കുന്നു. പ്രത്യാക്കുന്നു പ്രത്യാക്കുന്നു പ്രത്യാക്കുന്നു പ്രത്യാക്കുന്നു പ്രത്യാക്കുന്നു. പ്രത്യാക്കുന്നു പ്രത്യാക്കുന് പ്രത്യാക്കുന്നു പ്രത്യാക്കുന്നു പ്രത്യാക്കുന്നു പ്രത്യാക്കുന്നുന്നു പ്രത്യാക്കുന്നു പ്രത്യാക്കുന്നുന്നു പ്രത്യാക്കുന്നുന്നുന്നുന ఆైత్ సైగ్ హ్యాత్మనోబంధు । రాతైస్థిన రిపురాత్మనః బంధు ాత్రాడిత్మన స్థన్యం యేనా తెబ్బాత్మనాజితః అాగ్మనస్తు శ్రమత్వేకువ రే తా త్మైన శ్రమవత్॥''

''తన్న తానే యుగ్గరించుకొనవలెను. తాను <u>వైనా శత్రువైనా తానే.</u> ఇకరు లెవ్వ**రూలేరు**. ారారివి కొన్ని వేదాంత గ్రాంథములు మాత్రము రెస్స్పుతాను స్వాధీనము గావించుకొన్న తానే ▼ త్రువగును'' అనుఖావమును చక్కని యుదాహర ణములతో వివరించి వి_స్టరించి నెన్నెంతయో ఆనందింపజేసినారు. అదియే హారి జీఎత చరిత్రకు మూలసూత్రము.

పకృతము వారి తత్త్వజ్ఞాన సంపత్తి. ఒక నాడు నేను వారిక డనున్న సమయమున వారు తెత్తిరి యోపనిపత్తును జూచుచుండిరి. అందులో ''ఆత్ఞానం న్వయ మకురుత—తస్మాత్ర త్సుకృత ముచ్యతే— యద్వై తత్సుకృతం—రస్ట్ వై సః—రసం ప్యావా యం లబ్ద్వావింది భవతి''.

ఆశ్మ తన్ను తానే అనేకరూపములుగ జేసు కొనెను. అందుచేతనే దానిని సుకృతమందురు. అదియే సమ్మ జగత్సారము. దానినిపొంది ఆనందమును పొందుదురు'' అనిన సంపుటిని విపులీక రించి సృష్టిస్థితిలయ తత్వమును బోధించిరి. సర్వోపనిష దుద్దుష్టమయిన తత్వమును విశదీకరించి నాకు వికాసమును గలిగించిరి. 'నే నక్కడఉన్నంత కాలము వారితోడనే సంఖాషణ మూలమున కాల మును గడుపుచుంటిని. ఒక నాడు బజారులో నడుస్తూ పుండగా పదో సందర్భమున "ఆన్మనస్తు కామాయ సర్వం బ్రవీయం భవతి'' తనకోసమే అన్నింటియందు

బేతి" అని నే నంటిని. ఆ మాటవిని, వారి అల పాటు ప్రకారంగా నిలబడిపోయి తీవంగా నామైపు చూస్తూ చాలావరకు దాపినే అనేక దృష్టాంతము లతో విపులీకరించి జీవనరహాఖ్యమును గ్రహింప జేసిరి. మటీయొకసారి "తరడి కోక మాత్యవిత్— ఆత్మజ్ఞాని సంసారదుుఖమును దాటును". అన్న వాక్యమును బహువిధముల త్యాఖ్యానించి తరణ మార్గమును సృష్టీకరించిరి. "ఆత్మానం చేద్విజానీ యాత్ అహమస్మీత పూరుషక—కిమిచ్ఛన్ర—స్యకా మాయ శరీరమను సంజ్వ రేత్—నేనే యాత్మను అను జ్ఞాని దేనికోసం శరీరముతో బాధపడును". అన్న దానికి వారి విశదీకరణమును వారివల్ల విను కుతూవాలముతో నేను కోరగా ప్రతిపదమును పరీ డించి సమన్వయించి సముదాయ జీవిత రవాస్య మును ఉక్పోధించిరి.

ప్రస్థాన్ తయ్ ములో రెండవదయిన బ్రహ్మాస్కూత్ ములుగూడ వారికి కరతలామలక ములే. దానిలో నాకు గొంత వ్యాసంగమున్న దని తెలిసి నమ్మ పరీ ఉంచుటకు " ఆనందమ యోజ ఖ్యాసాత్" అన్న స్కూతమును గుఱించి ప్రశ్నించిరి. వారివద్ద నా పాండిత్యమును ప్రకటించునంత తెలివితక్కువ పనిచేయక మీరే చెప్పండని యూరుకుంటిని.

The Jamous Name in Radios

TELESONIC

IN MOST ATTRACTIVE MODELS
CAN BE HAD FROM

MAIN ROAD, RAJAHMUNDRY

అప్పుడు వారు "చూచితివా? శంకరుని చాతుర్యము గురువునే విమర్శించుచున్నాడను దోషము తనకు రాకుండ స్మాతమందరి "మయట్" చ్రవ్యయము యొక్క వికార ప్రాచుర్యాగ్గములను వివరించుచు, నమర్జిస్తూ ఉన్న ట్లు ప్రవర్ణు ప్రాగు చేసినారో 🔥 శంకరులు" అని వారినైపుణ్యమును వివరించి పరత త్ర్వమెంత సూత్మమో చూడుమని తమ నైపుణ్యమును నిరూపించినారు. ఆ కూటంలో మూడవఠగు భగాద్గీతకూడ వీరికి కొట్టినపిండి యే దానిలోకూడ అనేకవిషయములను చర్చిస్తూ కొన్ని అఖిమాన విషయములను నొక్కి విపులీకరించి. వాటిలో పైనిచెప్పిన "ఉద్దరేదాత్మనా" అనునది యొకటి. రెండ్రవది యింద్రదీయ స్మీగహమునుగూర్చి నది. దీనిననుసరించి యే సుఖదుశిఖములుకూడ మన యధీనములే యను చూపు వారికి గలదు. ఇది వారి రెండవ యభిమాన ఘట్టము,

"ధ్యాయతో విషయాన్పుంని! సంగ్రేషూనిజాయతే సంగానంజాంసతే కాము! కామాట్స్ సోఒఖిజాయతే. కోధాన్స్ సేష్యాహ్మా సమ్మోహా కృద్ధి స్ట్రామ్మి సమ్మోహా కృద్ధి సాళక బుద్ధినా కా త్ప్రణశ్యతి. రాగద్వేష విముక్తెన్ను విషయా నింద్రియోక్ను పసాద మధిగన్ఫతి. పసాద మధిగన్ఫతి. ర్గనన్న చేకనా హ్యాళు బుద్ధికి పర్యవతిర్య తే నా.స్త్రీ బుద్ధ్ రయు క్రస్య నచాయు క్రహ్య భావనా, నచాభావయత శ్యాంతి రళాంతన్య కుతన్సుఖం." (భగవద్దీత-2 అధ్యాయము-62-65 క్లో॥)

ప్రపదార్థమునైనా చింతించుచుండిన ఆపదార్థ మందు ఆస్త్రి కలుగును. ఆ యాస్త్రివలన అదిలభింప వలెననెడి కామము పుట్టును. ఆ కోరికనెరపేరనిచో ్రాల్ రము కలు**గును. దా**నివలన నేమియుదెళ్**య** నంత యజ్ఞానము జనించును. దానివలన స్మరణళ క్తి నమాన క్రవతి ఫాడును చెడును. ఆ రాగద్వేషను စನು ဗျားစြုလာသာစည်း ဆေပစီးသို့ မေ လာပျင်းတာ ములను తనకు లొంగునట్లు గావించుకొనిన వానికి మానసిక బ్రాపన్న తలభించును. అట్ట్రి పసన్న తలభించిన వారికెట్ట్లి దుణమును నండరు. బ్రవన్నమనస్కు నకు బుద్దియు నిలకడగా నుండును. యోగవిర ్ హిళునకు బున్ల్ల్ య లేను యోగవింహితునకు ఖావ నయులేదు. బుద్నిము ఖాగనము లేనివానికి ▼ంతి యొక్కడిది ? ాంతిలేని వానికి సుఖమెక్కడిది ?" ఈ క్లోకములో దుగ్భావన నాళనముకొటకున్నూ మనః | పసాదమును గలిగించే సుఖావన శాంతి సౌఖ్యములకున్నూ మూలములని యాతని నమ్మిక. వీనిని ఉదాహరణములతో వివరించి నిరూపించిరి. భ_క్తికి నిర్వచనము పెక్కుచోట్ల పెక్కువిధముల నున్నను ϕ గవద్దీతలోని ϕ ్తినిర్వచనము స6్వో త్రృష్టమని, గీతలోనిభ క్తి య్రగస్థాన మలంకరించిన దని వారు ప్రకంసించుచుండికి. 12 వ అధ్యాయము లోను, 18 వ అధ్యాయమున 51-55 లోను ఉన్న

భ ్రేఖకుణములను చ్రకంసిస్తూ భ ్తే జ్ఞానమునకు ఆశ్రీ మెట్ట్లు అని చెస్పుమండిని. వారు అట్టిఖ క్తులు. ఇంకా కొన్న యుదాహరింపవచ్చును. కాని గ్రంథ వి స్థరఖీతి వారించుచున్నది.

ఇట్లు వారు ప్రస్థాన్మతయమును స్వయంకృషి చేశనే సాధించి తనయంతరంగమున నిలిపికొని లోక విడంబనము అవసర ములేని సమయ ములలో స్వ్వరూపానుసంధానము చేసుకొనుచుండి?. వారి హారికథలుకూడా జ్ఞానయజ్ఞమునకు చెందినవే. కథ లలో వారుచేసినది సర్వతారకమైన జ్ఞానమార్గ సాధనమే.

ಈ ವಿಧಮುಗ ತಾರಿಜಿವಿಕಮಂಕಯು ತನ ಮುಕ್ತಯು ఇతరుల యొక్కాయు, తరణము ర $\frac{8}{2}$ ళ క్షులచే సాధింపవచ్చునని రూఢిగా ప్రకటించి సార్థకము గావించుకొనినారు. వారి స్వీయచర్మితయందుగాని, దాని సంగ్రహతూపములయిన యితర చర్శితలలో గాని 🜓 దాసుగారి జ్ఞానసిద్దినిగూర్చి ఎవ్వరును విశేపించి చెప్పలేదు. వారి లో కాతీశళ క్తులను వార్యలవాటులను జాహిరములైనవానినే వివ රිදු එලි.

వారితో నాకున్న యీ యసాధారం సన్ని హిత పరిచయముచే నేను దృఢముగా గ్రాహించిన దేమన "వారు సర్వతోచు.ఖ ప్రజ్ఞామరంధరులు... ేకేవల సరస్వత్యవతారము" అని. ఇది నా దృధ పిశ్వాసము.

లయముల ఆవరణములో 🔥 దాసుగారి చిత్ర పటావిష్కరణమునకుగాను ఒక పెద్దనభను పర్పాటు చేసి దానికి నన్ను అధ్యతునిగా చేసి ఆదరించిరి. ఆ సంద్రామున పింగళి సూరనార్యుని కళాపూర్లో దయములోని "మణి సంగ-సుముఖాళత్తుల" గు వ్ర ్రీడాన్యోన్యానందానుభవము అనుభవైక వేద్య మన్నగాధను ఆధారముగ చేసుకొని నేనొక కల్ప నను జేసితిని. "సరస్వత్మీబహ్మాలు ఆ స్థితిలో ఉన్న ప్పుడు సరస్వతి బ్రహ్మను ఆనంద మేమని యడుగగా బ్రహ్మ అనిర్వచనీయమనియు అనుభ వై క వేద్యమని యును చెప్పెను. సరస్వతి తనకట్టి అవకాళము ఎట్లు ఎప్పామ కలుగునని ప్రశ్నింపగా బ్రహ్మా సంతో **ಒಂವಿ** တာ ಯ**ಥಿಲ್**ಏ **ಕನ**್ನಬಹಾಜನಮನ ಕನು కూలమని తెలిపేగు. ఎటులనగా, భూలోకమునకు ఆమెను వంప నవస γ ము $^{\prime}$ దని చెప్పెను. భూలోక మున కాళిదాసాదులు నాటకాది సాహిత్యరూపము లను సంస్కరించి సరియైన స్టితిలో నుంచిరి. కాని హరిక థారూపమయిన యడగానమునకు మాత్రము కొరత తీర్చువారు లేరైగి. ఆ కాగ్యమును నిర్వ హించుటకు నిన్న స్వయంగా నియోగింప నుద్దే శించితిని. అంవానీ కోంక సఫలమగునట్లు పురుషు నిగా పంపించేనను." అని చెప్పిసంపెను. ఈ సంస్థ రణమునకు నియమింపబడిన సరస్వతి యే 🜓 నారా యణదానుగారు. "[పెపేవీరే పాక్షన జన్మవిద్యాం" అన రీతిని వారికి నకలవిద్యలు లభించినవి. వారు చదువుల నరస్వతి. లేకున్న యీ యశిశిత సర్వతో ముఖాసాధారణ ప్రావీణ్యము సవాజమైన దేవతా ఈ రావమునే నేను సుమారు 20 సంవత్సరము శ్రక్తిగాక మానవమ్మాతునకు సాధ్యముకాదు. లకు పూర్వము నఖాముఖమున ౖ ఒకటించితిని. దీనికి తార్కాణముగ తారియందు ట్రైక్ ఈ అములే విజయనగరం మారుతీ సమాజంవారు (ఆనిజ్ఞాన యొక్కువ. పెద్దతలకొన్ను, దానిపైన పుష్పాలంకా కం) విజయనగరంలో కోటవద్దనున్న మూడుదేవా రము - ఫా మందు పెద్దకుంకుమబొట్టు. కళ్లకు కాటుక-దేహమున చందనాద్యంగరాగము ఆభర డాభిలావ - పురుఘలనుగూడ మోహింపజే ము గంఖీర మనోహారరూపము ఇవివారికి సహజలడణ (శ్రీ దాసుగారు వినిన పరమానుద భరితులము ములు. స్ప్రేఖా వాళినయ నైపుణ్యమున అతని ಕಾಕಡೆಸಾಟಿ. ಈ ಲಹಣಮುಲನ್ನಿಯು ನಾಕನಿ ಗಕ జన్మ స్క్రీత్వమునే దృధపరచును."

ఈ కల్పనమునువిని సఖానదులు వారి యామోద మును కరతాళముఖమున సూచించిరి. అధ్యతులు

కవిత్వభోరణిలో పడిరని కొండను దీనిని కవిసమ యముగ గ్రామాంచిరి. ఈ నాకల్ప గానుసరణమును యంగీక రెంతురని నానప్మక ము. నా అనుభవ పర్యవసాన మేమనగా వారు సంగీత సారస్వతమూ ర్జి యెన సర $_{\mathbf{S}}$ తి యోగాక సర్వోపనిషదుడ్సున్నయగు ముగురమ్మల మూలపుటమ్మ యే. సచ్చిదానంద ಸ್ಪರ್ಯ ಪರ್ ಕೃತ್ ಮೆ (ಕ್ರಿ ಆ-ಸಾ-ದಾಸುಗಾರು.

WITH COMPLIMENTS

FROM

Road Transport Corporation (Pvt) Ltd

MADRAS

323**8**5238383838888888**88888**888

SPACE DONATED BY

Mr. K. DORAI REDDY

UPA SARPANCH
ANAPARTHY ዕ፟*ቀ*ራራ*ት የ*ቀራቀራ የተመሰው የተመሰው

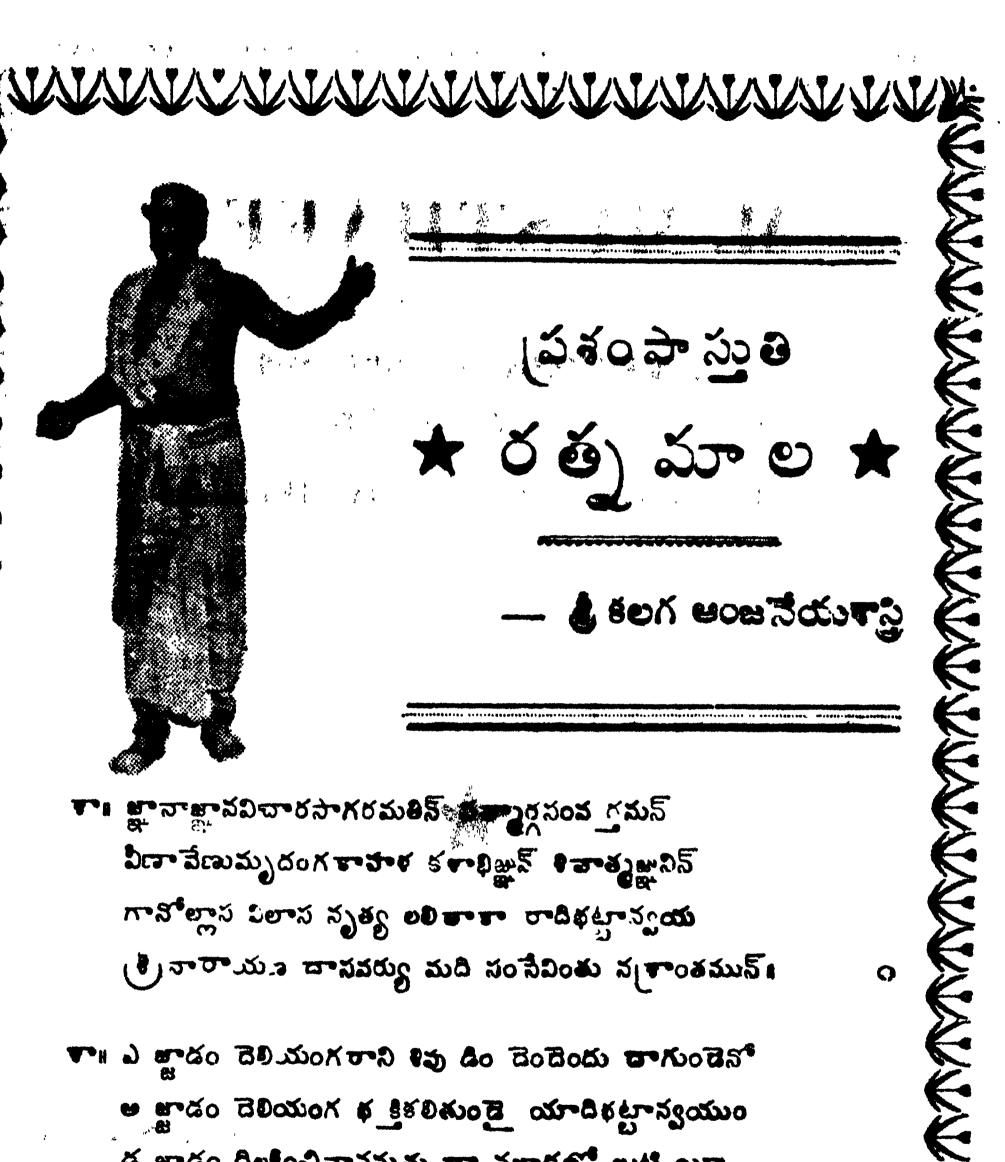
M/s. Chebrolu Hanumaiah

TOBACCO Co., GUNTUR

CHEBROLU BROS, BUILDINGS

RINGROAD

GUNTUR-2

జ్ఞాడం దెలియంగ భ_క్రికలిశుండై యాదిళట్టాన్వయుం డ జ్ఞాడం దిలకించినాననుడు దా నజ్ఞాడలో బుట్టి యీ వజ్జాడన్ సకలైకపాండితిని సంఖావ్యుండు వయ్యేన్ భువిశ్

NATURE WALLE WALLE WAS A STATE OF THE STATE

M. MUSTHAFFA

际法院法院法院法院法院法院法院法院

Prop. KHALEDIA SAW MILL. SULLIA. (S.K.)

TIMBER MERCHANT & PACKING CASES

MANUFACTURER.

R. S. Road CHALAKUDY [Kerala]

Manufacturer of Packing Cases from well Seasoned Soft-wood under expert Supervision and Slate - frames. Available Timber of all Species in Sizes & planks.

నద్దురు సన్ప ధానము

— శ్రీ వేదనభట్ల వెంకటరవుఅయ్యాదాసు

💽 నారాయణదాని సద్దురువులు విజయనగరం లోని విజయామ గానపాశశాలకు బ్రథమ్మవధా నో పాధ్యాయులుగ నున్నప్పడు హరికథాపితా మహులును, సంగీత పాహిత్య విశారదులును అగు తారివద్ద **పారిక** థాగాన మఖ్యసించు నాస**్త్రీతో** 1981 సంఖలో ఒకనాడు నేను పాఠశాలకరిగి కుర్పీలో కూర్పున్న 🕒 దాసుగారిని దర్శించి నమస్కరించగా "ఎవరురానువ్వు" అని వారడుగ, న్నాపవరను మనోభిష్టమును విన్నవించితిని. "పదీ ఒకటిపాడు" అని వారన్న వెంటనే, నేనదివర కాపాఠశాల మృదంగవిద్వాంసులును, (శీవారి శిష్యు లును ఆగు తీసాద సన్యాసిరావుగారివద్ద నేన్ను కోన్న రుక్మిణికళ్యాణంలోని సావేరీరాగక్రనను పాడుచుండ, మధ్యమధ్య నొకటిరెండుసార్లు "వ్యా" ఆని అదేవారు సంతోషించినట్లు "ఒరేము, నాదగ్గర చెప్పుకోరా" అనిన వెంట వే నేరువారి రెండుపాదము లమ పట్టుకున్నాను. వెంటనేవారు హరిశథాక్లాను ఎడ్జెన్ డెన్స్టు రిజిప్టరుమ తెప్పించి వాసేకందులో త్ర్మిత నారంభించి, దానితరువాత పాదుకాపట్టాభి రామాయణమా, ఇతరులవి కావా" అనిఆడుగగా ್ಷಾ 5-80 ಕು పాఠశాల ವಿಡಿವಿ ಪ್ರಪುತ **್ರಿ** ವಾರು

నడచుచు, మధ్యమధ్య నాగుచు, మాకు్ర్ క్ర పాఠములను లోధించుచు, మాకుసిగ్గుపోవునట్లు నడి ఖజారులో గంట్రంథం పాంతంలో మాచేపాడిం చుచు, నృత్యమును చేయించుచుండ, దారినిపోవు జనము గుంపులు గుంపులుగ ఎక్కడి కక్కడే నిర్పి **ರ್**ಯವಾರು. " ಒಕೆಯು ನಾಕಾಯಣದಾಸುಕ್, వాళ్లంతా శిమ్యులురా, విద్యలసరస్వతీరా, పమి నిరాడంబరమురా, ఆహాపమి విగ్రాములా" అని యిట్లనేక విధముల కారను కొనుచుండే వారు. డారిలోక నబడిన యొరిగిన వారితోను, వారిస్నే హి తులకోను ఏవేవోముచ్చట లాడుచు, తెల్లికొ ఉద్దేశముతో ఎక్రెన పైదెన అడిగినవారికి నచ్చ జెప్పచు. **ొ**ం లొతనముగ ఎవైద ప<u>ద</u>ైన బ్రాబ్లి బ్రాబ్లు మాట్లోనే వాగ్మంధమగు నట్లు చెప్పుచుండెడి వారు. తెలియక తెలిసినట్లు నటించువారన్నా, అబద్దములా డేవారన్నా, వారికి చాలాకోపము. రెండుమాటలాడే సరికి, అవతల వా డెట్టి వాడో తారు గ్రహించేసే వారు. ఒక నా వేయుంచి, [వ్రపథమంగా నా కోర్కైపైని భీష్మ డొకాయన "పమిదాసుగారూ! మీదే సుథార్థ 7కమ్మ, అట్టుప్తిమ్మట యథార్థ రామాయణము "ఔమ. యథా=సత్యముగ, అర్థ=ధనమును,యిచ్చే శాఖ్యంటిని అల్లోధించే వాళు. నిత్యము సాయంకాలం రామాయణం యథార్థరామాయణంవాది. "వందలు వేలు హరిదాసులకు బ్రతుకు తెఱవు చూపినది 🌉 కారుగాబయలు దేరి, ి శిష్యులము ే పెంటన దేది నా రామాయణం'' ఆని దాని నిర్వచనంచే సేసరికి ాకుచెప్పలేని గొప్పగ, పనుగువెనుక నడచునట్లా ఆ పెద్దమనిషి "ఔనుమహానుఖావా!" అని నమ్మప్ర ముంటుంగా శానికి మాయలడి, మొలమొల్లగ జారు రించి వెళ్లేరు. ఇంకొళ ప్పుడు ఇంకో ఆయన "పమండి దాసుగారూ! మీయ థార్థ రామాయుంలో, ఆహాల్య తనంశటతానే రాయిగామారిపోయినదని, ఇం దుడి గొడవఓమీలేకుండా వాసేలే, దానికాధారమేమి" టని ప్రశ్నింప "దానికి వేనే ఆధారము. అది దేవ రహాస్యము, చూసిన వారెవస్ ? ఇంతకూ అంతటి మహాపత్మికతకు జారత్య మాపాదించట మనకు పావముకాదా!" ఆని చెప్పేసరికాయన "ఆహా యెంతచక్కగా షమర్లించేరుస్వామీ" అని కెలవు తీసుకున్నారు. ఇట్టి అపూర్వ విషయములను వారి వెంటనుండి మేమువింటూ తెలుసు*క*ెనేవారము. 1986 సంజరం ప్రాంతంలో ప్రభుత్వం వారు జీవారిని ి టైరుచేయించగా వాగు "అయ్యా! నన్నుపదవి నుండి రిమైరుచేయించేరుకాని నా విద్యను రిమైరు చేయించగలరా! ఇప్పడిక మద్దిలపడవేయండి. నా తమాపాచూపిస్తా" నేనేనరికి 🔥 వా రి కి రు. 100-00 లు గౌరవవేతనమును యావజ్జీవము

వారింటి కే చెక్కును బ్రహమువారు సంహేవారు. అవ్పటినుండి 📢 వారు దడిణాదియాత్రలు సలిపి. తిరువాన్కూరు రాజావాం ఆస్థానములోసరస్కృతం ఇంగ్లీషు ఖాషలలో కథాగానమును సలిపి ఘన సన్మానమునుపొందినారు. ఆ తరువాత ఎవౖరైన ఆహ్వానించినప్పుడు హారికథంకు వెట్టుడు ఇకర ప్రమ యములందు స్వగృహంలోనే పదోయెప్పుడూ గణ వతినలే కుర్చీలో కూర్పొని బ్రామకొన్నుచుంతే వారు. ఎప్పడూనన్ని ధిల్లోనున్న నాకు, పేర్తి నర సింహామునకు, ఎంత బ్రాతలో వారు, నిమగ్ను లై యున్నా. పరాగ-కాళ-ఖావములనడిగినా విసుగు లేక చెప్పేవారు. ఆడిగేవారుం టేరాలు సంతోష ముగ చెప్పేవారు. "ఒరే! వేనిం క్రాలతికియున్నాను. నా దగ్గరకొచ్చి తెలుసుకోరేమిరా! వెట్టివాట్ల" ఆని ఆనేవారు. ఒక నాడు చనువుగా నేను "కాబా! హారికథ మీవరె కాగుగాచెప్పే హక్కా

Grams: "FINANCE"

Phone No. 12

With Compliments of

The New India Finance Corporation,

AUTOMOBILE FINANCIERS

Branch: GUNTUR.

H.O.: CHIRALA.

outtur et., (A. P.)

Managing Partner: G. CHINA VEERAIAH

తెల్లవారిందికి వెళ్లి "ఖాబూ మీమైని పద్యంగ్రహాసే ననగా" పదేదీ చడుపూరా" అనిన వెంట**నే**

"ఉందానమే మున్న నక్కనము గానరు కుడిని లోకసాజ మీ దైనరులైన రెంటిగన నేర్పడు కంతము లేకయుందు, రెం తేనియుడాని గల్గినను ఇంపగు దేహపుసొంపుగాన ర దైనని గూడ కల్గిననుడై వస్తు ఉంతనమాని ముందు రే కాని నిజాని కన్ని యును గల్గవెనీకు గురో చైమో త్రమా."

అని చదివే సరికి వారు "ఒరే. నాకున్నవన్నీ ్రవాసేవు ఖాగుంది. ఇలాగే బ్రామ్తాఉండు. ఆదే ఒన్నందని వారన్నదే ఆశీర్వచనమై నాచేకొన్ని హారిక థలను ౖ వాయించింది. 🐧 వా రెప్పుడూ "గోవిందా" ఆని స్మరిస్తూ ఉండేవారు. అందుకే వారింటిలో మైనగోరకూడ "గోవిందా" **ఆనివాకు** చూడేది. ఒక నాడు నన్ను పరీడించుట కేమో "ఒరే నేను ము నల్ వా డి నని అం తా ఒట్తే సినా నువ్వు వదల వేమిరా! ఆని అంళేస్తు నేను "ఖాఖూ, ఇస్పడేమీ విద్యానుభవఫలమునుండిచిందు చున్న మకరందపు బొట్లు నాకు లభించుచున్నవి. ఇవి యొంత అదృష్టమున్న కాని లభించు" నని సేనన గా వారు చిన్ననభ్వనక్వివారు. వారుతమ 80 స**ి** ల వయస్సుతో లబితా సహ్మసానువాదము, అష్టా దళపురాణసార వంగ్రహి, జగజ్జ్యోతిని బ్రాపేరు. ఎప్పుడూ 🔥 వారి సన్ని ధినుండే నేమా, పేరినర సింహం చారికి వ్రత్తోక్సవమును సలువ నుత్పహించి-

లేమైనచెప్పరా" ఆని అడిగితే 'ఒరేయి, నన్న పృడూచూస్తూఉండు. శామాట నాతీస్త్రీ చూస్తూ ఉంటేచాలురా" ఆని వారనగా ఆదే మహోప దేళంగా ఖావించి నిత్యము కొన్ని గంటలైనా వారిని 10 నంజలు పక్షగీవముగచూసేను. బ్రాసు ొనుచు మధ్యమధ్య వారికి స్ఫురణకివచ్చిన అమృత విషయములను చెప్పుచూ పాడుచూ, నవరసము లొలుకునట్లు కుర్పీలోనుండే ఆభినయించుచు హరి కథచెప్పినంతర క్రిగా చెప్పేవారు. "ఎలాగుందిరా! నా మునరిసోకు" అని తమాషాగా ఆడిగే వారు. ఒక్కొక్క స్పుడు వారు గణపతివలె, అంకొకస్పును సగస్వతివలె. మరొకప్పుశు మహావిస్తువువలె కను పించేవారు. అప్పడునాకు వారన్నమాట "నన్ను చూ స్టేచాలురా' అన్న దగ్ధ మైనది. వారి ఖాల్య స్నేహితులు 🔥 కమ్మ అప్పన్నదొరగారివద్ద నౌక మారు. న్యాయవాది, అన్న దాత అయిన 📳 ప్రకల ల ్మ్మీనరసింహాంపంతులు (విళాఖపట్నం) తారివద్ద నొకమారు, నాచే 🕑 వారు రుక్మిణికళ్యాణం పాడించి నావెంటవారును పాడుచు "అయ్యా, ఇవ్పుడు వీడిని తయారుచేస్తున్నా నని అమిత వాశ్వల్య మతో అన్నాగు. ტ వారికి శిష్యులం లే అమిత వాన్సల్యము. ైగామములనుండి వచ్చెడు పేత విద్యార్థులకు తామెరిగిన వారిచే భోజనవారము **లిప్పి**ంచి-ఇంకావారే ధనమునిచ్చు చుండెడి వారు. వారుముఖ్యముగా విద్యాగ్ధులకు కళాకారులకు మాత్రం ధర్మంచేసేవారు. "ఓ రేయి, మనధగ్మము ತಾನಿ $\phi \le 3$ ತಾನಿ ಯಿತರುಲಕು ಕೌರಿಯರಾದು. ಕೌರಿ $\frac{\pi}{2}$ దానిఫలితముండదురా'' అని అనేవారు. 🔥 వారి సన్ని ధానబలముచే నాకుచిన్న కవిత్వముచెప్ప శ 🐧 కలిగి | ప్రపథమంగా వారిపైనే ఒక పద్యం(వాసి

న్యాయవాదులు, ఉత్సాహవంతులును అగు స్థీకాం వారు $\oint_{\mathcal{P}} \infty$ నంతరామన్, (\red{k}) గామక్శిస్ట్రన్ ఐ. సి. మేము చేయవలెను కాని మీరు చేయలేరని దేవశ ఎస్. గార్లను కలుసుకొని వృజోత్సవసునకు అధ్య లాహ్వానించినట్లు తే 2_1_1945దిని 🐌 వారు జగ తులుగా నుండునట్లు అంగీకరింప జేసి, పుర్మపము జ్ఞననిని స్మరించుచూ శ్రీలలి తాపర మేశ్వరిలో ఐక్యమై ఖులతో సంప్రవదించిరి. ఆతరువాత నేను, వారు పోయినారు. ఆంగ్రావని అంతా అవర నరస్వతిని బయలు దేరి రాజమ పాండ్రదవరములో సోమినకామే గోల్పోయినట్లు వలువిధముల సంతాపమును వెలిబు ళ్విగారిని, 🜓 మరువాడ వేంకట చయకులు చ్చినది. 📢 వారి మూ ర్తి లేకపోయినా, వారి గారిని, [శ్ కాండ్రాడ్ జమీందారువారిని కలుసు మధుగమగు రచనలు, హరికథా విధానముమాత్రం కొని అక్కడనుండి బెజవాడలో |శీ చుండూరు నిబ్బిఫోయినవి. ఆచం|దార్కము నిబ్బుట వెంకటరెడ్డిగారిని స్థి ఉయ్యూ రు జమీంచారు దేహము. ఓం శత్స్టర్,

ారాగిని కలుసుకొని 5 దినములు ఉన్నచములునై భవ చే పల సూర్యనారాయణ మూ్డ్రిని సంగ్రపదించగా ముగా జరిపించుట కన్నియు సిద్దముచేసితిమి. వారికి

With the Best Compliments of:-

SRI JAYALAKSHMI TOBACCO COMPANY, GROWERS, REDRYERS & EXPORTERS.

BRANCHES: TADIKONDA, THROVAGUNTA, KROSUR. CHILAKALURIPET. PARCHOOR, KANCHIKACHERLA, & RAJAHMUNDRY.

GRAMS: "GOGINENI" GUNTUR - 824, PHONES: TADIKONDA - 26. RES: 21, 22.

MATHEMATICS BC

(QUESTIONS AND ANSWERS)

B. A., B. Sc., B. E.

Algebra and Trigonometry 5-00, Analytical Conics 4-50, Solid Analytical Geometry 1-25.

CALCULUS:

Differentiation 3.75, Vol II. Integration and Differential Equations 4.25, Dynamics 3.50, Statics 3.00, Statistics 4-00.

SRI VIGNANA MANJUSHA [Pvt] Ltd.,

Brodiepet, GUNTUR-2

Tel: 'SAGAR'

Phone :

Office 51

For Durable and well-finished

S

FURNITURE

PACKING CASES

N

FOUNDRY ARTICLES &

V

ENGINEERING GOODS.

Please contact

S. N. V. INDUSTRIES,

PERUMBAVOOR, Kerala

శ్రీ నారాయణదాసుగారి జీవిత విశేషాలు

_ శ్రీ కర్యా సూర్యనారాయుణ

మహులు. (అనగా మా తల్లిగారికి పినతండి) అది యటుండంగా నేను చిన్న తనము నుండి 19 పండ్ల వయస్సు వచ్చువరకు మామాతా మహుని ఇంటిలోనే ఉంటిని. మా మాశామహుని పొరుగు అగుటచేత తఱచుగా ్రశీ తాసుగారి సన్నిహితత్వము నాకు వుండేది. నాకు 25 పండ్ల వయసు వచ్చినది మొదలు (శీ దాసుగారు చని పోయేవరకు ఆయనతో వాకు సహచర్యము కలదు.

్ రానుగారి జీవితము తెఱచిన పు_స్తకము వంటిది. ఆయన తన బ్రతుకులో ఏ ఖాగమును మథ్యపరచి యోఱుఁగడు. ఆయన స్థిపతిళకు ముగ్గులు కానివారు దేశములో లేను ကေတာ မွှ ఆయనను గుఱించి చెస్పకునే కథలలో కొన్ని సత్యదూరములై యున్నవి. కాగా క్రీ దాసుగారి ఉత్కృష్ణత, విశిష్టత, ప్రవేశ్యేశత ప్రతిఖ. అఖిరుచులు సత్యమైనట్టివియు, నాయెఱిగినట్టివిము సంగతులు ొన్ని మాత్రము పొందుపఱచి లోకమన కందిం చుట యే యీ వ్యాసములోని మఖ్యోద్దేశము.

ದಿನ ವರ್ಯ

စြီ ចាស់ក្រាស់ ដ្រង់ ជិស្តសា ខិខ្លួ ទាស់ស្រាស់វា నాల్గు గంటల నగారాకు లేచి ఆరుగంటల వరకు వీణ వాయించెడివారు. పిదవ తిరిగి పండుకొని 9 గంటల స్థాంతమున లేచెడి వారు. నిరంతరము

్రీ నారాయణదానుగారు నాకు మాతా గోచీ ధరించిడివారు. కాలకృత్యాలు తీగ్చకున్న తరువాత పదో ఒక గ్రంథం పట్టుకొని చదువు కొంటూ పాంకోళ్ళతో కానుకుర్హివారి యింటికి లేక అన్న దమ్ముల యుళ్ళకూ వెళుతూ చమక్కా రంగా మాట్లాడుతూ ఆ కాలంలో ఎవ్రైనా పాటకులు వెస్తే వారితో ముచ్చటిస్తూ మధ్యమధ్యన పాడుతూ పుండేవారు. ఒంటిగంటకు స్నానం చేసి హిందూస్తానీ పాడుతూ ఒక బొబ్బ పెట్టేవారు. అ బొబ్బ తూర్పున ఆంజనేయస్వామి గుడి వరకూ వినబడేది. పిదవ పురిసెడు ఆవునెయ్యి వేసుకొని ప్పు. అన్నము, కూరతో భోజనము చేసెడివారు. ఒశానా ϵ ప్పుడు కలగూ ϵ గంపలాగ పప్పుఅన్నము కొంత తిని అందులో కూరకలిపి కొంత తిని మిగిలిన దానిలో పులుసు ఆవపిండి వైగారాలు కలిపి చౌచౌరుచులు చవిచూచేవారు మొత్తము మీద క్రి దాసుగారు భోజన్మములు.

> భోజనానంతరము |శీ घా సుగా రు పవో సంస్కృతధ్యాన వనములను ఉచ్చరిస్తూ మంచ ముై నాలుగు గంటల వరకు శయనించేవారు న్నిదలేచిన తరువాత కొప్పనకు మస్తుగా నూవె రాచి దువ్వి ముడిపేసి కాళ్లుచేతులు కడిగి తెల్లని కాసికోక బిగించి దానిమై తెల్లని మడతపంచ, చలువచేసిన లాల్ప్ గబ్బరుతోడు, లేదా నారతోడు (తోలు ముట్టరు) పేసికొని చేతిక్కర పట్టుకుని తిన్నగా అంజనేయస్వామి గుడి, గురాచారి వీధిండి లొంకులదిబ్బ మీదుగా కమ్మవారి యింటికి వెళ్ళి కెంక టేళం దొరగారి వద్ద కొంత బ్రాద్ధపుచ్చి

గుడిపీథి నుండి యిల్లు చేరి 9-10 గంటల మధ్య రాత్రి ఖోజనంచేసి ఆమాదక్కదీపం వస్థ మమారు ాంత్రి ఒంటిగంట వరకు Shakespeare చదినే వారు.

హా ను మ ద్దా న ము

్మళ్ దాసుగా**కు** స్వతంత స్వభావులు. ఇక్ వరకు ఒకరు నడచిన అడుగుజాడలలో కాక్షకొ త్రామలు తొక్కి అందులో క్రాగ్తపోకడలు కనబరిచే స్వభావం గలవారు 🏻 🗗 దాసుగారు.

సంగీతమును కన్నులకు గట్ట్ ట్లు వర్ణించట కే కవియును ప ఖాషలోను నే నెటింగినంతవకకు |పయత్నించి యుండలేదు. ఒక్క వాసుగారు **వర్దించినారు. "జా**నకీ ళపథము" లో కుళలవుల గానమును గూగ్చి 🎁 దాపుగారు 🕣 సిన వర్లన నిరుపానము, అభూశము. ఈ "జానకీ శవథము 1907 లో అచ్చా తైంపబడినది. అందులో ఉపయో గింపబడినవన్ని యు నవీళరాగములు. అందులోని సంగీతమును శ్రీ దాసుగారు హనుమద్దానమనీరి. దీనిని విజయనగరమున పెలసిన శ్రీ ఆంజనేయస్వామి కంకితము చేసిరి. ఈ గ్రాంధములోని పాటలను వీణ మీద వాయించుకొని మరీ తయారు చేసినారు. "ఈ యశగానమును | శీ ఆంజనేయస్వామివారికి నివేదింపక ప్రచారము చేయు" నని శ్రీ తాసుగారి ದಿಷಯಗುಟಕೆ ಪದ೯೭ ಡೆಂಡ್ಲು ಈ ಕಥ್ಮ ಸಕ್ಕಾರಮುನ లేదు.

"జానకీ కవథము" ను స్వామి వారికి నివేదింప వానివలె తదేక ధ్యానముతో మననము చేయు కౌగలించుకొనింి.

చుండిరి. ఒక నాడు నేను "తాతా! ఏమిటి? ఈలా గున్నావు. ఒరట్లో బాగాలేదా?'' అని అడిగితిని. అందుకు క్రీ దారుగారు "అదేమీకాడురా. చాలా కాలమైనది చాసి. ఆ వింత మారుమూల రాగాలను ప్వరాలను మననం చేసుకుంటున్నా" అన్నారు.

ရန မဘသ မြီ ထာည်ကလ မြီ မဝ**မ ဒီတာ** స్వామివారి సన్ని ధిని "జానకీ ళపథము" గానము చేసిరి. ఆనాటి చారి ఉత్సాహము ఆఫూర్వము. గానమును గూర్చిన వచనమును చదువుట**ోను,** చక్కని ఉపమానాలను చెప్పుటలోను ఆనాటి కథా గానము చిరస్మరణీ రుము. అవేళ సాజాత్తు దేవతలు తిలకింపదగిన తీరుగా ్రీ దాసుగారు కథ విన్నిం చారు. అవాటి కథ విన్న నేను, 🎙 బులుసు వెంకట రమణయ్య, ్రీ చిట్టి సత్యనా రాయణగారలు నిజంగా గంధర్వలోకంలో విహరించామనే చెప్పాలి.

అంబరీమ చర్మిత - శృంగారము

ర్థ్ చాసుగారు రసజ్జులలో అగ్గగణ్యులు. ప**ిత** రాయలతో సరిపోల్చదగినచారు. ఈ విషయము వారి మాటలోను పాటలోను చేతలోను 🔻 లిలోను ఖావములోను కానసగును. ఒకప్పుడు క్రీదాసుగారు తమ వీధి ఆరుగుమీద కూర్పొనియుండిరి. ఆ సమ యమున వీధిని వెళ్ళే 🖟 పేరి కాళీనాధళా స్ప్రేగారిని ్రశ్ చాసుగారు పిలిచి "అంబరీష చర్మిత" యందు విష్ణువు శివునెట్లు మోసగించెనో తెలుపు శృంగార రసఘట్టమును సాంతముగా చదివి వినిపించికి. 1918 వేసవి కాలంలో త్రి దాసుగారు తమ దానిని విని కవివండితేఖరులగు త్రి కాష్ట్రిగారు "దానూ! నీకు నీపే నమానుడవయ్యా, శృంగార నమకట్టి స్థాప్తులకు తెలియా జేసిరి. అంతకుముందు రసము నిట్లు క్రైత్తోకడల చిత్రించిన కవి సంస్కృ మూడువారాల నుండి | కీ దాసుగారు పిచ్చియెత్తిన తాం|ధముల మరియొకడేడీ? అని మెచ్చికొని ్జ్ కాశ్ నాధశా స్ర్మీగారు తలదన్ని వచ్చిన వారిని గాని అన్యులను సాధారణముగా మెచ్చని వారని తెలియదగును.

నిర్లడ్య స్వళావుడు

్రాసుగారి స్వఖావములో ముఖ్యమైనది నిర్లడ్యము. అనగా మరియొకరిని ఖాతరుచేయక పోవటం.

సుమారు 1918 ప్రాంతమున ఒక నాడు కానుకు ర్రీవారి వీధిలో ఒక లక్ష్మీపు తుడు క్రీ దాసు గారి పేదరిక మునకు ఆయన యొడ నై రాళ్యమును చూపించగా దాసుగారు ఆతనిని చూచి "ఓయా! నేను గోచిపాతరాయడనే కావచ్చును; నీకున్న అస్తి నీవు ఆర్టించినది కాదు. నీపెద్దలేవరో గడించిరి. అది పెట్టుకొని నీవు డాబు చేయుచున్నావు. వ్యక్తి గతముగా నీవు గొప్పవాడవో నేను గొప్పవాడనో నీర్ల యించాలంటే నీకు కూడా నాకువలే ఒక గోచీ పెట్టి యిరువురిని ఒక విదేశమున విడచి పిమ్మట ఒక నియమిత కాలములో ఎవరు ఎక్కువడబ్బు నేక రించుకొని తిరిగి విజయనగరము చేరుకొందురో వారు గొప్పవారు. పమంటావు? ఈపందెమునకు నీల బడెనవా? అని గద్దించిరి. అందులకు ఆ ల క్ష్మీపుత్రుడు మౌనముడ్ వహించి తన ఓటమిని ప్రకటించెను.

ఒకప్పడు జీబానుగారు గజపతిమహోరాజాగారితో ఊటికి వెళ్ళిరి. అచట ఒకవాడు (శ్రీమహోరాజు

లుంగారు మంత్రులను తేనేటి విందుకు విలిచి దాసు గారిని కథ చెప్పుమని కోరిం. దాసుగారికది ఇష్టములేదు. కాని అది పలిక కోరిక కావున మన్నించక తప్పినదికాదు. కథ చెబుతూ పదో సమ యము చూచి త్రిదాసుగారు " Timen of Athens" నుండి

"Lord! What fools these Mortals be!
The world has Come to suelrapam
That a jack has become a gentleman
And a gentleman has become a jack"

చదివి అభినయించుటతో ఆవై పరీత్యమును నిర్భయముగా నిర్దేశించినారు.

అల్ప సంతోషి

1895 ప్రాంతమున ఒక నాడు మైసూను మహి రాజులుంగారు త్రిదాసుగారిని మెచ్చకొనియేమి కావలెనో కోరుకొనమనిరి. అందులకు దాసుగారు "ఎదురుగానున్న కొండను నానెత్తికెత్తించెదరా?" అని అడిగిరి. దానికి మహిరాజుగారు కొంత చిన్న హియినను దాసుగారి మాటయందరి సత్యమునకు కట్టువడి "మేము చేయగలిగినది కోరుకొం"డనెను. అందుపైని దాసుగారు "ఒక బుజైడు బెంగు ళూను వంకాయ రిప్పించ"మని పేడిరి. " వవట్లడిగితి" రని బ్రక్నించగా "ఇది మాసాంబ్రాబాయము. మా

With Compliments from

M/s. KAKKARA DASIAH

TOBACCO EXPORTERS
GUNTUR, CHILAKALURPET
SOUTH INDIA

శల్లి పద్దెనిమికి గుమ్మడి పండ్లను కోరుకొన్నది. నేను భోజన బ్రియుఁడను. కాబట్టి ఆ విధముగా అడిగితిని. మీరు నెలవిచ్చినానుక దా యని తలకు తగని రీతిని యధేచ్ఛగా అడుగరాధనిరి.

అంతట రాజుగారు సంతసించి దుక్కాలువలు, సింహాతలాటపు బంగారు మురుగులు, ఒకవీణ, వెయ్యి మాట పదహార్లు నగదూ పారితోషికంగా దాసుగారి కిచ్చారు.

స్థిత ప్రజ్ఞుడు.

సంగీత సాహిత్యములలో తనకంటె మరియొకరు మీన్నగా పున్నారంటే అీదాసుగారు నృద్ధించే వారు. వారు కాళిదాన కవిత్వంలోనే అనేకము లగు నెరసులు చూపించేవారు. శాక్తున్నలంలోని "అన్నామాతం పుష్పం" అనే శ్లోకంలో "అనావిద్ధం రత్నం" అన్నుపయోగము తీరాసుగారి ఆడేవ ణకు గురియైండి. అన్ని ఉపమానాలను చెట్టునుంచి తీసి యిది ఒక్కటి మాత్రం అన్యత్రగహించటం పానకంలో పుడకవలె మన్నదని అధితేపణ. విమ రృవా సూత్యబుద్ధి కలవారందఱు దీనిని అంగీక రింపక తప్పదు. దాసుగారు తాను బ్రాసిన "తలి రుల నవకంబు" అను పద్యములో అటువంటి ఆడే పణ రాకుండా అధిగమించి Onometa Poetic effectకూడ చూపించారు.

్ ళ ౦ భో నా ద ము.

1920 లో కాకినాడ గానసభకు జీ దాసుగారికి ఆహ్వానము వచ్చినది. వారితో నేనుకూడ వెళ్ళి నాను. ఆనాటికథ "పాదుకా పట్టాఖి మేకం" జీ గోవిందస్వామి పిళ్ళె, తీ రామానుజ అయ్యం గారు మున్నగు విద్వాంసులు ఎందరో వచ్చారు. జీదాసుగారు కథా మధ్యమున పదిపాటకాడుతూ సహజమైన కథాలో నాదంచేశారు. హిలుయావత్సా

నాదంతో నిండిపోయింది. షినటాషికిషచ్చిన మ్రాజంలో శేవెపట్టులాగా వున్నారు. ఆ నాదం అణగ టానికి రెండు మూడు నిమిషాలైనా పట్టింది. ఆంతట దాసుగారు మార్యనారాయణమూర్తి నాయుడుగారి దగ్గరకువచ్చి "ఇంత కేక వేయుటకు ఎంత కాఫీ బాలగాలో తెలియునా?" అన్నారు. దవుడుసంగీతమునకు (దాడిణాత్యులది) మామూలు కాఫీ చాలను. నాఖిలోనుంచి నాదమును లేపి పై కివెదజల్లగల ఇట్టి సంగీతమునకు కాఫీ చాలదని, కాఫీ బాగువారిట్లు పాడకాలరని ఖావం.

మార్థంగికుని కృంగళంగం.

ఆనాడు మరొక ముచ్చట. మామూలుగా (శీదానుగారితో కథలకువచ్చే మద్దెలగాడు (శీజంగం నీలయ్యకు పేరేపనివుండి రాలేదు. దానుగారు తాను అభిమానంకొద్ది **ఉద్యో**గం ఇప్పించిన లింగం అప్పగారిని తనకు మార్దంగికుడులేని పె లై ళ ర్తీ చేయుమని కోరిరి. ఆయినా హరిదాను వెనకాల మద్దెల వాయించుటయా" అనికాబోలు అప్పగారు చవేవో సాకులచౌప్పి కొట్టకొనకు ఒప్పుకొని వచ్చారు. నేను, వసుమ $_{0}$ కృష్ణమూ $_{0}$, దివాన్ బహద్దరు కొమ్మిరెడ్డి సూర్యనారాయణమూ ర్తి నాయుడు, బ్రక్కనే ఉన్నాము. కథా మధ్యంలో ్రీదానుగారు పదోపాటపాడుతూ ఒక గతిలోపాట, మరొక గత్త్ అయపేస్తూ పాడేనరికి లింగం అప్ప గారు ఆాగాకు వచ్చే మార్గం తేలక తాయించటం మానేసి చేతులు కట్టుకొని కూర్చున్నారు. ఇదికని పెట్టిన 🔥 కృష్ణమూ_ర్తిగారు నా కొడచరిచి "చూచారండీ! చాసుగారు అప్పని ఎలాంటిపల్టి కొట్టించారో" అన్నారు.

్రీదాసుగారు కథా మధ్యమున ఏదోపాటలాడుతూ నేను ఆనాటి రాత్రి భోజనం వద్ద "తాతా! సహజమైన కంభో నాదంచేశారు. హాలుయావత్తూ ఏమిటీ అప్ప మధ్యస్థంలో చేతులు కట్టుకు పూఠ కున్నాడు. అని అనుగగా తీ దామగాను తీ దామగాని శద్ధకు వచ్చెను. దానుగారు ఆమె నవ్వమా "వాడికి నావెనకాల వాయిస్టే నామ పాట నిని నత్కనించటేమే కాక ఇంకా ధనవంతుల ర్ధారా. అందుచేత ఫర్వాలేదు అని చూపించా" చేత ఆమెకు పైసా ఇప్పించెను. ఒక నాడు దాను అన్నారు. గాని యింటోకూడ ఆ రూపావతి మధురంగా

స్వరశీల్ప్.

1910 లో వప్పు అయ్యప్ప అనే గొప్ప సంగీత విద్యాంసుడు (అతని కంఠమునకు మేరలేదు) దాసుగారివద్ద ప్రహ్లాదచర్చితను నేర్చుకొనుచుండెను. ఒక నాడు "ననుగన్న తండ్రి పలుక ర తనయా నాతోడ" అన్న పాట దాసుగారు చెప్పగా అయ్యప్ప నేర్చుకొనుచుండెను. "నాతోడ" అన్న మాటను దాసుగారు పర్కిన్స్లు-అనగా బతిమాలి నట్లు అయ్యప్ప అనలేక పోయెను. చిన్న తేడా వచ్చింది. దిద్దుతూ దాసుగారు మూడు నాలుగు సార్లు చెప్పిరి. కానీ అయ్యప్ప విద్వాంసుడుమ్యును సుస్వరయు క్రంగా పలుక లేక పోయెను. దాసుగారికి అంతట పాణము విసిగి "పోరా, అపస్వరం ముండా కొడకా! నీకు హింకిక థేమిట్లా!" అని పోనాడెను.

గా న క ళా ్పి యు డు.

ఒకప్పుడు రూపావతి అనే గాయకురాలు చెన్న పట్న మునుంచి విజయనగరం వచ్చి ప్రతిగాయకుని వద్దకుబోయి పాడి మెప్పించి సబ్హారాలు పొందుతూ ాసుగారి కద్దకు వచ్చేవు. దాసుగారు ఆమె పాట నిని నత్క నించటేమే కాక ఇంకా ధనవంతుల చేత ఆమెకు మేసా ఇప్పించెను. ఒక నాడు దాను గారి యింట్లో కూడ ఆ రూపావతి మధురంగా గానం చేసింది. ఆమెపేరుకకు రూపావతి కాని కాకిపలె బహుకురూపి. కోకల కంఠంతో అమృతోన మానంగా పాడుతుంది. ఆమె తనయింట్లో పాడు మన్నంతసేపు దాసుగారు ఒక్సం కానికి ఆమకొని తన్నయుడైయుండగా పేట అయిపోయింది. నలు గురు కెళ్ళిపోవుచుండగా దాసుగారు "ఈ పాట వింటూ ఇలాగే దీని వెంబడి వెళ్ళిపోవాలని వుంది," అని అన్నారు. ఖా ్య దగ్గావుండి "సుపోయింది, వెలికుదిరిన ట్రేపు పిది" అని నవ్వతూ ఆసెను. అందు పైని దాసుగారు "పోవే యెద్దు కేమి తెలుస్తుంది అటుకులరుచి" అని హాస్యోక్కు లాడిరి.

హారిశ్చం/క కథ

1910 లో కాలేజీలో Copying Halls అని రెండు పెద్దహాలులు కలిసి పుండేని. అందు త్రి దాసుగారు " హరిశృంద్రో పాఖ్యానము " హరికథ చెప్పినట్లు జ్ఞానకం. ఆ కథలో నాకు జ్ఞానక మేమిటుేటే "ఓ రౌరా! కూర రాజాధమా!" అని విళ్ళామిత్తుడు హాళ్ళందుని అధితేపి చు పాట. ఈ పాట ద్యాను రాగమలో శన్నది ఆ రాగం

DUTTO&CO 22-3565

PAPER MERCHANTS

PREMIER STATIONERS & PRINTERS
SURVEY, DRAWING & MATHEMATICAL INSTRUMENTS

7, OLD CHINABAZAR STREET, CALCUTTA-1.

పాడ్డటం నిజంగా దానుగారి సామ్ము. వారి ఆలావ నలో ఒక విశిష్ట్రత వుంది. ఆ Style ఎవరికీ రాధు. ఆ పాట ప్రాడుతూ దాసుగారు అభినయిస్తూ వుం టే బాల్యంలో వున్న నా మనస్సుకు " పమీ ఆరాజ సము? సామాన్య కుటుంబంలో జన్మించిన ఒక సామా ్యామానవునికి ఈరాజ లడుణము లెట్లావచ్చే సాఅని పించెను.

ා ු ු ව හැරී ඩි

్రీ దాసుగారు. కాకికోకమాత్రం కట్టుకొని as Bant wood Chair మీదకూర్పొనియుండగా శిష్య్యు ఢొ కడు కుడిచేతితో వీవనయు ఎడమచేతితో నూనె గిన్నెయు పట్టుకొని నిలుచున్న ఫోట్ ఒకటి నా అఫీస్ గదిలో ఉన్నది. దానిలో ఇతర మహారాజుల భాటోలుకూడ వృన్నవి. దాసుగారి నెరుగని మారెవరైనా ఆ ఫోటో మ చూచి, "ఎవరు బాబూ ఈ మవేంరాజం? · అని నన్ను చాలముంది ఆడిగారు. ఆంకటనేను "వారిలో ఎవరు బారున్నా రయ్యా?" అని అడిగి తే ౖశ్రీదానుగారిని చూపించిన వ్యక్తులు చాలమంది వున్నారు. పిమ్మట నేను వారు మా తాతగారం టే ఆశ్చగ్యపడే వారు.

్రైవాసుగారిని విజయనగరం మెయికురోడు మీధ రోజూ చూచేవారు కూడ ఆయ్ని వెంబ డించి ముఖ్యవైపు చూస్తూ, ఆయన చేష్టలను గమ నిస్తూ కొంతదూరము చనినతర్వాన | పక్క వారితో ఆయ్గన మహినుళావుడంటూ చేతులెత్తి నమస్మ రించి వూసుపెట్టుకొన్నవారు చాలామంది వున్నారు. విజయనగ రేతర పట్టణాల్లో ఆయన సాజాత్తు దేవుడే.

అని 🔥 రాసుగారు అనేక దష్టాలు అంటూ వుండడం నేను విన్నాను.

దానుగారి శారీరము వంటిది "న భూతో న భవిష్యతి " అని చెప్పదగినది. ముఖ్యముగా కర్ణా టక ఫక్కీలోని పాట తీరు అభ్యాగ్వనియమాను సారిణి. సంస్కృతపథభూయిష్ఠముగా కవిత్వముచెప్ప గల శక్తి యున్నను దాసుగారికి అచ్చ తెలుగునందు ఆఖిలాప మెండు. అనేకచోట్ల ఈ రెంటి మేల.కల యిక మనకు గోచరించును. చిక్రతకవిత్వ**ము**-అందు లోను Feats చేయుట కన్నడును. అవియు కారు మాతనముగా పరిళోధించి కమగొన్న పే అనదగును.

ਿ ਡਾ ਨੂੰ ਿ ਲਾ ਰਾਮ ਨੀ

ఖావము, ఖాష, రాగము, తాళము ఆను వాల్గింటికి అన్యోగ్యాంక్రిత్య సంబంధము కలదు. చెప్పదలచుకొన్న విడయము భావము. ప రసమున దీనిని చెప్పవలెనో అబ్దపడుత్నముగ బుద్దికి **గోచ** రింపవలెరు. ఖావానుకూలముగ నున్న ఖాష అనగ్గా మాటల పొందిక. ఖాషా ఖావములు కుడి రివస్సాడు దాని Mond నరిగా బంగార్కు మలో తూచింట్లు సరిపోయే రాగమును ఎంచవలెను. ఇక నడక వంటిది తాళము. మెల్లగాను, వడిగాను సమయానుకూలముగ ఎట్లునడతు మో ఇదియు నల్లే యుండ కలెను.

ఈ నాల్లు శక్తులు లేని వాగ్లే చుకారుని పాటలు రక్షికట్టవు. ఆనుకున్న Effect produce కాదు. Love making సావేరిలోను, పడుపు కన్నడ దర్భారులోను చేస్తే ఎట్లావుంటుంది? అయితే ్ స్టానుగా \mathcal{E} Composition \mathcal{E}^{\bullet} ఈ నాల్గళ క్షుబూ ్రింధ్య్ నేను రాడపుడమరా - నాది రాడన ్రహ్బుట్ మొతుంటాయి. కావుననే వారి పాటలు పాట్ట్ కనిత్వమ్లు నిరువమానము-నాకు నేనే సాటి" ఎక్కువగా రసోద్దీపకములై యుంటని. తాక్సాపి ఆయనే పాడి తే జాటిలోనించి రశం, జీవకళ పెస్ట్లు బకుతాము. కావుననే తక్కిన పాటలవలే కాక దాసుగారి పాటలు వారిదగ్గరే నేర్చుకోవాలి. అవి వేఖ లెవరైనా అపన్వరాలతో మారు రాగాలతో పాడుచేస్తారనే తీ దాసుగారు తమ యతగాన స్థబంధాలతోని పాటలకు రాగం, తాళం, స్వరము Notation బాసి బందుకట్లు కట్టి విడిచి పెట్టినారు.

ఆంద్ర – ద్రక్షణ నంగీతము

పాట రీతిలో దడిడాది సంగీతమునకున్నా, అంద్రదేశపు నంగీతమునకూ ఖాణిలో చాలాభేనం పుంది. దడిడాది సంగీతములో స్వరములు, లయలు సక్త్రిమముగా మండవచ్చను. కానీ రసస్ఫ్పూర్డి మాత్రము వెళితి. ఆంగ్ల సంగీతమున రసముట్టిపడు చుండును, పచ్చి అవకాయకు, ఎండు అవకాయకు భేనం పున్నదిగదా! మచ్చునకు రామదాను కీర్త నలు గ్రహించవచ్చు. ఈ సంగీతమును నాఖిలో నుంచి నాడము తీసి పాడవలెసు. అందుకే శ్రీ డాసు గారు దడిడాదేశపునంగీతమును చచ్చిన పామును యాడ్చినట్లు పోల్చిరి. మన సంగీతము బతికిన పాము అడినలో స్ట్రైని విహిరం చేయుచున్న ట్లుండును.

లయ విన్యాసము

ఒకసారి దడిడాది ఆచారం ప్రకారం ఒకడు పాడుతూ వుంటే ఎమరుగుండా మరియొకడు లయ మొత్తుకుంటూ వుండటం గూగ్చి త్రీ దాసుగారు యిలా అన్నారు. "వాడి కాద్దం. అది కూడదు. ఎవడిలయ వాడిది. నేను పాడుతాను, మరియొక డిని లయ వెయ్యమను? లయ ఎక్కడుందిరా? చేతులకో మొత్తుకొనడంలో లేదు. గొంతుకలో నున్నది." త్రీ దానుగాడు ఎప్పడూకూడ తాళపు చిప్పలను రెంటిని కుడిచేత అట్టుకొని ఎవరికీ కనబడ

కుండా అయే వేసికొనెడివారు. ఆదీయే ఉ డవల సిన తీరు. అంతే కాని పాటకుడు దంచుతూ పుంటే లయకాడు ఎదువుగుండా కూర్చిని మొత్తుకుంటూ మక్క లెగర వేయ కూడదు.

ఆవలయ 🗕 శహారాస్

ఒకమారు త్రీ దాసుగారు నకుటుంబముగా కాళీయాత్రకు బోవుచు ప్రయాగొంగి Allahabad లో తన సహాధ్యాయుడగు చింకామాణిగారి టుంట బస చేసిరి. ఆ పట్టణంతో "తానక్ కాయు" అనే గొప్ప గాయకు రాలు కలదని ము, ఆ మే మంచి ఆఓక కై అనియు తెలిసి దాసుగారు ఆమె ఆటపాటలను వినాలని సంకల్పించు కొన్నారు. కాక కాళీయంగా ఆ వాడే ఆ పట్టణ లోని ఒక ధనికుని యింట్లో వివానా సంద్భంగా "కానకీ కాయు" నృశ్య గాన ప్రదర్శనం జరిగింది. తీ దాసుగారు కూడ ఆ సభకు వెళ్ళి మొదటి రింగులో కూన్ప నాప్పరు.

వేలకొలది రస్యాలున్న ఆ సభలో జానకీ కాయి నృత్య గాన బ్రహ్యనం పారంభమైన పదిపే ను నిమిషాలకు ఆమె పాటలో లయ స్టాలిత్యం దొర్దింది. అది అవకాళను తీసికొని దాసుగారు "ళవా కాన్" అని మెచ్చుకొనిని. లను తప్పాన్సుడు కాని జారీ నస్సుడు కాని ఆ పొ పాటు బ్రతి గాయకునకు అంతరంగికంగా తెలినునే తెలిసి ఫంటుంగి. కాబట్టి "లయ తప్పేను కదా "ళవా కాస్" అన్నా డేమిటి చెప్పా!" అని ఆమెకు సందేవాం కలిగింది, తప్పను దిద్దుకుందామని మళ్ళపాడింది. కానీ రెండవబ్రయ తన్నము కూడ నిభలమైనది. నాగల దాసుగారు "ళవా కాస్" అనికి ము కూడ నిభలమైనది. నాగల దాసుగారు "ళవా కాస్" అనిరి. అంతట జానకీ కాయి దానుగారిపాగడ్డ నిజంగా appreciation కాదని ము కారు గొప్ప

పిద్యాంసులై యుందురనియు తలంచి సళ కాగానే ్రీ దాసుగారిని తన యింటికి ఆహ్వానించి వారి వృత్తాంతమును జెలిసికొని పాటను తనివిదీర విని రెండువందల రూప్యములుగల తాంబాల మిచ్చి సత్కరించి సాగనం పెను.

ည်း 🗸 ၀ ႙ లు

తమిళ దేళ సంగీతవిద్యాంసులైన మహే మైద్య నాధ అయ్యరుగారు. (గ్రాతం) తిరుక్కొన్ని స్ట్రీకృష్ణ అయ్యరుగారు (Violin), మైమారు బిడా రంకృష్ణ వృగారున్నూ తెలుగుదేళంలో పక్కు కెంకన్ను గ్రారం, వక్కు అయ్యప్పగారు, కాలుంటు వెంకట స్వామిగారు, కరిగొట్ల కామ గాఱగారు, చదల వాడ పిచ్చాను. బొబ్బిగి మహాలడ్మిగారలు, పేఠ కాలులయ్యగారు (శ్రీ దాసుగారి ప్రజ్ఞాని సేపాలను కాగా మెచ్చకొన్నారు. పలుమాటలేల యావ ద్భారతంలోను దానుగారి కీర్తి ప్రతిష్ఠలు వెబ్లి విరసిసై.

🕈 ష్యు లు

్ దాసుగారి ముఖ్య శిష్యులతో నేమావి మాహాలు దాసుగారు ఒకడు. గౌడ శరీగం కల వాడు. దాసుగారి రీతిని ఖాగా అలవర్పుకున్నాడు. పక్రావ్యుని వంటి శిష్యుడు బవరదాసు రెండవవాడు. ఇకడు దాసుగారి పోకడలను కొన్నింటిని గ్రహిం చాడు. మూడవవాడు చాలాపేయాలల సుబ్బయ్య ఖాగవతార్. కథానువర్ణనంలో ఔచిత్య మెరిగి దాసుగారివలె దొర్లించుకొనుపోవు ఊహ కలవాడు. దాసుగారి వద్ద ఊపురాపులు వడి కుట్టామచేసి సేర్బుకొన్న వాడు. హరిక ఖావృత్తినే ప్రధానంగా చేసికొని సుఖజీవనం చేసినవాడు.

నమయస్క్రాన్త్రే

ఒకప్పుడు కాకీనాడ గానసథలో టీ బాసుగారు రామాయణం వారికథ చెప్తున్నారు. అందులో ళూన్నణఖ ముక్టుచెప్పలు కోయునపుడు పడ్చిన పాట "ఆహిరీ" రాగంలో వున్నది. ఆది తరచుగా వాడుకలో లేనిరాగం. "ఆహిరీ" రాగం పాడికే ఆ బాడు అన్నం దొరకదని ఒక బ్రాపీతీ. కానీ ఆ బాడు దాసుగారు ఆ పాట పాడి చేనక పాట గాడైన పేరి ఖాబులయ్యగారికి వదిలారు. మహే విద్యాసుసులైనా ఆ ఖాబులయ్యగారికి కొంచెం అప స్వరం వచ్చింది. ఎకురుగా గోవిందస్వామి పిళ్ళె గారివంటి మహానిద్యాంసులున్నందున దాసుగారు సమయమ్నా ర్రితో "చూచారా! పడుపులో అన్నమ్మరాగాలు ప్రాయి. స్వరంకట్టి పడుపూ రండి" అన్నారు.

ాణానుగారి హార్యము

ఒకమాను జ్రీ అలకా నారాయణగజపతి మహి రాజులుంగారు జ్రీ దానుగారిని తమకో వినోదా ర్లము ఊటి తీసికొని వెళ్ళిరి. అచట విశ్వబ్రసిద్ధికల ఒక Italian న ర్లకుడు చేయు నాట్యమునకు జ్రీ మహిరాజులుంగారు వెళుతూ "దానుగారూ! మీరు కూడ వచ్చేవరా?" అని యడిగిరి. "నాకు మోటానుకారం లే భయం మహిబ్బహి" అన్నారు దానుగారు. అందుమీద రాజుగారు "మేము నడుపుతాము" అనిరి. "అందు కే భయం మహి బ్రహి !" అని దానుగారు హిస్యముగా బదులు పర్కింది. రాజుగారును దానుగారి హిస్యధోరణికి నవ్వుకొనిరి.

పద్మ్మ్మ్మీ స్థానం వారి ఖావము ఒకప్పడు విజయనగరంలో "ఖళ్ళారి లాఘవ మెమోరియల్ ఆపోషి యేషన్ వారు జరుపు ఉక్సవ సందర్భంలో వర్మ్మత్ స్థానం చారు త్రీ దాసుగారిని గూర్పి యీ టింది అభిచాయాన్ని వెలిబుచ్చారు.

" సారాయణ దానుగారు నటకావతంసులు. అయనకు ఇతర నటులకు చాల భేదం వుంది. మాట్ల వరసకు నేనే ఉన్నాను అనుకోండి "జహ్యారీ ఖాము" వేషం వేస్తాను. చీరకట్టి రైక తొడిగి కొప్పు ముడిచి కాటుక పెట్టి మొగమునకు (మీసము లేనిదానికి) కోటా పూస్తాను. అడుతొడువులన్నీ ధగిస్తాను. తీరా స్టేజీ మీదకు వచ్చి జహ్యారీపాత నభినముస్తుంటే పైట కారినా సర్దుకోటం అలవాటు లేక మాని పేయగా ఒక [పేడకుడు వెటకారంగా "కిటికీ మూసే అమ్మా" అంటాకు. నాట్రలో అభిన య స్తున్నది "స్థానం" అంటాకు. నాట్రలో అభిన య స్తున్నది "స్థానం" అంటాకు. కాని జహ్మారీ ఖాయి అనే స్థామ వారికి నూటికి మారుపాక్సు కలుగడు. ఇంత చేసినా నేను [పేడకులకు భమ క్రంపను లేకపోయాను.

ఇక టీ నారాయణ దామగారికి మైన కేర్స్ న్న పరికరములేనీ లేవు నరిక జా కాళ్ళకు గొజ్జలు, చేతిలో కాళపు చిచ్చలు, సించాతలాటపు మురుగలు మూతికి అందమైన మీసలు, లొంగని వీరుసు అత్తు క్రొమ్ముడి, దానిపైన పూలదండ, గంధం మీద అత్తిన కుంకుమబోట్మా బ్రహ్ఫుటంగా కనపడుతూ పుటాయి. ఇందులో ఆడుది అని భమింపతేనే పరిక రాలేనికి అయినప్పటికి క థామధ్యలో "రుక్మిడి యిలాగ అన్నది" అని బుగ్గమీద వేబు పెట్టుకొని అయన అభినయిస్తే నిజంగా రుక్మిడియే. ఎదురు గుండా వున్న దా? అనుకుంటాము. మూతి మీద మీసాలు మరచిపోతాము. ఇదీ ఆయన విశిష్టత. మాకూ ఆయనకు ఎంత దూరన న్నదో గమ నార్హము" అనిరి ఇంతకన్న మంచి పొగడ్డ పం కావాలి?

व थे ४ की

వందే సారస సన్ని ఖాడియుగళాం వందారు నుందారికాం చందాస్యాం తనుకాంతి నిర్ణిత ళరజ్యో త్స్పాన్నం విధాశ్మ్మమీయాం ఇందాది ప్రణుతాం యళోవిలసితాం భక్తార్తిసంహా ఉం కుందేస్మీరయుతాం కవీళ్వరమనో వీశ్రీలసత్సుందరీం.

🕩 దాసుగారి " 🎝 హారిక థామృతము " మండి

వాక స్ట్రామ్మ్ క భేవమ: చు జగముల్ గల్లంచుం బ్రాత్మారి పే రాకంట: బడి ఖిక మెత్తుకోను సాహంకారికిస్ మోత మె ట్లో కష్టంబగు వ్యాన స్మూకముల గుంట ల్వెట్టి వర్లి ంచ నీ యూకస్ దంచిన వియ్యమబ్బు టెటు లప్పా! సూర్యనారాయణా!

్డ్ ట్రామగారి " సూర్యవారాయణకతకము "శ్రుండ్రి

Maddi Venkataratnam and Company Private Limited

TOBACCO DEALERS & EXPORTERS

POST BOX No. 2.
CHILAKALURPET

GUNTUR Dt., INDIA

Cables & Grams: "EYERGREEN" CHILAKALURPET. Phone: 68

శ్రీ నా రా యు ణు దా సు

— శ్రీదివాకర్ల రావువు**ూ**త్తి

అంద్రేశ్ మార్ష లౌకిక విద్యానంపత్తులకొంతటి జీవగడ్డాయో కళాధ్యాత్మిక సంపదలకు నట్టిద. చతుస్తప్తి కళలలో సహజముగా, బ్రాపీణ్యము సంపాదించి, తళ్ళాధన మూలను నఁ బర్బహ్మా సాతాత్కారము పొందిన కవితాకళాతపస్యులకిది పుట్టినిల్లు. కళాపారమ్యము బ్రహ్మానందానుభూతి యేయైనను యోగమునను కళోపాననను తదను భూతిని ళాళ్యతముగా ననుభకించినవాసు కొద్ది మంది మాత్రమే. ఆట్టి కళాతపస్వులలో, విద్యా మహిమాధ్యులలో, ఉపాసకులలో, నిత్యనాద బ్రహ్మామనంధానపరులలో, నవనవోస్తేషము నొండు కళాసృష్టికారులలో బ్రహ్మాబ్హాలలోం దొలిపీఠ మొసంగందగిన యభాగ్వవ్యక్తి తీమదజ్జాడ ఆదిళట్ల నారాయణ దాసుగారు.

ఆంధ్రలో కమ్ న స్ట్రాఫ్స్టీ త నాములు కొందరు. శాలావధానులనుగాం దిగుపతి వేంకి ట్ర్వేకులు. వారి తరువాత నెండరో శాలావధానము లొనర్చిన వారు న్నారు. కానీ ఆ శాలావధానవిద్యకు బ్రహ్మాలనం దగిన వారు, అశుకవి చ్యకవర్తులును తిరుపతి వేంకట కవులే. అల్లే రాగసుధారసమున నసమానులెంద తన్నను, త్రి త్యాగయ్యగారి నాద్బవ్మాత్వము అనన్యము. అల్లే యావధ్భారతమున కథా కాల జే పైకజీవులయిన ఖాగవతారు లనుబడువారు దడిణమున నుత్తరమున నెందరున్నను "హరి దాసు" అనుగా లేదా "దాసుగారన" ప్రభమతం

స్ఫూ క్రికి వచ్చునట్టి వారు శ్రీ మదజ్జాడ ఆదిళట్ల నారాయణ దాసుగారు. ఈయన వట్టి హరిదాసు మాత్రమే కాదు. ఆనుగా జీవిక్కై ఈపడ్కాత్రత మయిన నాదోపానన సాహిత్యోపానన తొనర్చి యా విద్య నవలంబించిన వ్యక్తి కాదని నాభావము. ఆయన యొక యనతారమూ ర్థి. ఇది అతిళ యో క్తి కాదు తిరుపతి వేంక టే్వర భాల సమకాతికుండు. విజయనగర సంస్థానమునందలి యుద్దండు ైన ి తాతా సుబ్బారాయుఁడు శాస్త్ర్మి (పక్కనుల సమకాలీనుడు. వీణా సం మేశ్వర శాట్ర్రై స్టర్స్ తులలో మెలంగిన వాఁడు. వీరందల్లో కొ_{ర్ట్}క్క ళాస్త్రమునందో కళయుందో ప్రావీణ్యమును తదను ఖంధి బ్రహ్మ సంపాదించిన వారు. కాని దాన గారు - అండటి ఏ మించిన సావీణ్యము నన్నికళ్ల యంమను విద్యలయందుగు \mathbf{r}^{*} ్రమ్మనులుచించున గలిగి ఆరితేరిన దిట్టలు అంగునే నందలి యభిమాన మును చూఱగొని ుడితులలో బండితుడై ಶ್ರಾಜ್ಞಾನ್ ಶ್ರಜ್ಞೀಡ ವೆದ್ಯಾಕ್ಟುಕ್ ವೆದ್ ಶಿಹು, ಕತುಲಲ್ ಗವಿಹು, ಗಡೆಕಾರುಲಲ್ ಗರ కారయి - సర్వస్వము సమఖాగముల రూపొంది: యొక యపూర్వవ్యక్తిగా నగుటయేకాక ఆంద మన్న నలకుఁ ఖాతుఁడై "ఆయ ఆయ'' లు సంప ದಿಂಬ್ಗರಿಗಿನ್ನಾಡು.

ఆంతరంగికో పాసన లేనివాడు ఎంతటి మేధాం యొనను బ్రజా హృదయముల ఆవర్జించుకొనలేడు

ఉపాసనాబలము లేని దే వాణి వళంవద గాదు; బహు భాషలలవడవు; వస్తువునందలి రామణీయకమును |ಗ**హಿಂವಿ ಕರ್ನೇಕಾರಕರ್ನಿಂದು ಕ್ರತ್ತಿಯ**ಲವಡದು. వస్తువులలోని గుణసంపద గ్రహీంపగలవానికే, కళల లోని సౌందర్యమును బుణికిపుచ్చు కొనంగల శ_క్తి తనంతట తానే యుదయుంచును. ఒక్క మాటలోఁ జెప్పవలయునన్న పర్యుత్సుకత్వము చెందెడి స్టితి రావలయును. వచ్చినదా బహు జన్మవాసనల వలన లభ్యములయిన బహాల స్కృతులు, అనతులు తమంత సాజాగ్క్రాంచును. కళాజీవాతువుల రహస్యమును దెలిసికొన క**ళాపిపాసి. నిరంతరోప**ననాద**తు**ఁడు, కాక ఇతరునకు సాధ్యము కాదు. అట్టి పర్యుత్సు కత్పళోభిత బహు జన్మ క్రాస్ట్రాన్ల కుతి స్మృతి పురాణకళాద్య నేక విషయ పుంజీభూతుఁడు ఆదిళట్ల ಸಾರಾಯಣದಾಸು.

"దానుగారి" ఉపారన యొది యో సన్నిహితులు తదంతరంగికులు నైనవారు మాత్ర మే చెప్పు గలుగునురు. నాకుఁజూడ 🕩 విద్యోపాసకులని తోచెడిని. వారి విద్యా వైదుప్య ము, గాంధర్వళ క్తి, కవితా చమత్కారోక్తి సభారంజకత్వామలు ఆ క్రిమార్బకాదయాభిమంగము లేక లభించునవి కావు. అత్యంత కఠిన ప్రయాస్థ్నున లభించినను ళోభించునవియుఁగావు. 🐧 దాసుగారికి యన్ని యు కెన్న తోడ బెట్టిన విద్యలగుట యోగాక వారిని వెన్నంటి యే "అంబ" యుండి యుండనల యును. అనిచో నంత గండరగండడై కళామూ గ్రి యగుట య సంగవము. వారి మూ గ్రివిశేష మీ ఖావ మును శతధా బలపరచుచున్నది. ఆ మూర్తి సొంద గ్యము వారిదే. అట్లనుటకం ఔ దానిదే యనుట సమంజసమేమా! పలయన-ఆ కారము పుష్టిమంతమై

With Best Compliments from

HINDUSTAN TIMBER SYNDICATE

Leading manufacturers of all Types of Packing Cases, Shooks & Ammunition Boxes

Factories at

Yamunanagar, Pathankot & Srinagar.

H. O. B-27, GREATER KAILASH-I, NEW DELHI - 14.

(1)

FACACACACAC

కదలిన యొక కళాపర్వతము కదలినట్లుండును. ముఖను 1837్గర్స్ ర్ట్ భాసించును. 80%జములు మధ్యపాపిటం ద్విధావిళ్యాములై వంపులు తిరిగిన ఆలకలై విశాల ఫాలఖాగ సౌందర్యమును సమాలోకించు తుమ్మెతల పిండువలె నిర్ముపక్కల <u>తెల నె గనిళ్యమున నలరారును. విళాలస్థేతములు,</u> ళావగంభీరము లగుటయేకాక, ప్రపంచమను తృణ ముగ నెంచఁగల పరఖావనా గభీరములు. కుండ లాలంకృత ్రక్షకులు సుదీర్ప్లమ్మునైన నాసిక నిండుపెంటుకలతోడి కన్బొవులు ఒకదాని కొకటి మించి సొగసును రెట్టించును. రాజశ్వియో, కవి రాఖ తీవియోం, కథకచ్రకవ ర్థివియోం వెడల గ్రామ్మ మీసలు-ముఖమున కుంకుమబొట్టు ముమ్హూ ర్తల ల**లితా తాండాన** మొనర్చును చేతక్ట్రం. సువర్ణ ఘంటాలంకృత సింహతలాటలు, బుజమ్ము సౌంగు రానిచ్చి, రెండవ ప్రక్కనుండి పోనిచ్చి ఎడమచంక నదిమి పట్టిన జల్హారంచు ఉత్తరీయము, సేలం జిల్లారు బెక్రెడు వెడల్పుగల ధోవతి కుచ్చిక్లు చేరాడగట్టి పాంకోళ్లతో ముందునకు వీథితో వెనుక శిష్యతండము వెన్నంటిరాగా, మెడలోని జపమాల, బంగారు పతకములల్లాడ విచ్చలపెడి తినుగు పుంగవమన్నట్లు పోవు "దాసుగారి" మూ<u>ర</u>ి యొంతపౌరుమవంతమయినను, ఆలోచింపగా 'అ<u>మ</u>' రూపముగా గోచరించుట ఆశ్చర్యము. మీస లీఖావ మున కడ్డుతగులవు. అలంకరించుకొని ముస్తాబుగా నగుటలో నెక్కడలేని క్రద్దవహించెడి దాసుగారి వై ఖరింది అకింప నిజముగా నీ య న అపరనర స్వతియో యవిపించెదరు. అనిపించుట యేమి నిజ ముగా నతఁడు పుంభావసరస్వతి. లేనిచో వాఠికా సారస్వతో పానన, గాంధర్య ప్రావీణ్యము లభించెడివి కావు. సంతతము తన్నాతృ సాన్ని ధ్యమున నతఁడు

తదంతేవాసినివలెనే చరించుట, ఆతియ్యని పలుకు లకు మారపిట్లుగూర్పు కంఠ స్వరమాధుర్యము నొలి కించట విన్న వారు కన్న వారు విశ్వసింపక తీరదు. వారి గ్రంథములను జారి ప్రతిభను ఊహించిన కొలదిని వారు సాజాత్తుగా సరస్వతీ స్వరూపులగుట నాకు శంశారహితమయిన అనుభూతి.

నారాయణదానుగారి పాండిత్య చకర్వను గూర్చి | పళంసింప లేదా విమర్శింప సౌక సాహస మయ్యు వారియందరి బ్రీతినన్నాపనికి నాల్వ్ల తాధికారముల గణింపఁ జేయకున్న ది. ఆమె వాణి రూపమంటిని. వారికి వళంవద ైనవి అంగ్లము, సంస్కృతము, అ్చరము, అచ్చతెనుఁగు, పార్శీ, హిందీ – మున్న గు ్వి. ఇది అలగాకారో క్రికాదు. ఆ మహనీయున కందెలు చేతికిం గాళ్లకుఁగూడ ಕೆಯ ಹು. కలవు. అన్నింట నతఁడందెవేసిన వానిల్ చసంగించుటయొగాక, త క్సారస్వనములు గూర్చి పరిళోధనలుసల్పి, వానియందు నిశితమైన ప్రామాగ నైపుణ్యమును బ్రదర్శించి కవిత్వము ్రాయగల్గినమేటి. ఇది యసాధారణమనీష. దాని **ొకనమస్కారము. "ఉమరు ఖయ్యాము"** మంద్ర కావ్యము. పార్శీఖాప దానికిమూలము. ఆంగ్లమున భిడ్జు ాల్డ్డ్ డానీ నమవదించే సు. ఇశరులకు-అనఁగా పెర్షియన్ ఖాషా వాసన లేని వారికి ఆ ఆంగ్లాను వాదమే యుపాదేయము. అనువాదములో, అందు నుసాజత్యము నొందని ఆంగ్లమున $\overline{\mathbf{n}}$ ఆయ్యది యంతటి చక్కని కావ్యమైనచో మూలమున సెంతటి తియ్యం దనమును గలిగినదో! ఆంగ్లాను వాదము ననుపరించి `గేయములుగను, పద్యములుగను, చాల మంది కవులు ఆంద్రమున కనువదించిరి. మూల ముతో సరిపోల్పక ప్రత్యేకముగా బరిశీలింపనఓ రమ్యములుగా నే యుండును. కాని మూలమున

కెం**తవఱకునవి సవిధేయ**ములో యాన్నది గ్రాతను విమర్శించిందగినది కానీ శీ నాగాయందారు గారు మూలము నెటింగిన పండితుఁడు. ఆంగ్రాంగ్లో న్ ణముల యందును మేటి. సరస సంగీత మేళనమున బ్రహ్మ. ఛందస్సు ఖావ త్రీవతకు నిళితత్వమున కెంత యుపకరించునో అంతకట్టు సంగీత సౌలభ్యమునకును సహాకరించును. కవి సుగీతజ్ఞుడయిన చందన్ను సంగీతమునకు ₍ళవణ సుభగత్వమునకు దోహదీక రించక యుండలేదు. అట్టి కళాతపస్విచే నీయవి సంస్కృతములోనికి ఆగ్రములోనికి ననువదింపఁబడి నది. సంస్కృతములోని కన్నదింపు బూన్లట యొవ్వరును నాచరించని సాహాసము. సంస్కృత సాహితీ సౌరభ్యము కలిగిన దిట్టయగుట నది దాసుగారియొడ సాహసముకాదు. తారా గ్రాంథ రచనా విశేషమును గూగ్పి (వసంగించుచు తగ్గ్ల్)ంథ 5855 - I presume an Original writer takes pride in having his works published as they are, so that critics might see him in his true Colours. I depict an author's Charecter by my deep study only of his original works. A poet is a thinker and a musician is a worker. Poetry and music can not be true when expressed by artificial means." అని తమ యఖి పాయమును వ్యక్తవరచిరి. ఈ యఖి ్రపాయములో అనువాదకులకొక యుపదేశ మే కాక **తమరచనా విశిష్ట**తనుగూడ వారుద్దాటించిం. అందు చేతనే సంగీత సాహిళ్యముల రెంటిని సవ్యసాచియై మలచి చిత్రించిన వాండో మహోకళాసింధువు. ఆ పిఠిక లోనే దానుగారు కృతక కవులను, అంధ్రపాయ **విమర్శకులను నిళితముగా విమర్శించుచు నొక**, పౌర్వకాలిక సత్యమును బ్రవతిపాదించిం.

"A born poet or a musician only can criticise his like-but the barrowed fea-

thers-the manufactured scholars-become hopelessly unqualified either to appreciate or criticise a born poet or a musician. Would it not he laughable if those born, blind or deaf were to criticise dramatic performances? Poetry is abstract and music is concrete; poetry is theoritical and spiritual and music is practical and material. Poetry is the sause and music is the effect".

అందు చే మూలము యొక్క స్వారస్యమును గ్రహింపుజాలని వానికి అను వాదమున కర్ణ తలేదు. సంగీత సాహిత్యముల అన్యోన్య సంబంధము బ్రయోజనము నెల్లుంగవి వాగ డు త్ర మ క వి యగుటకును వీలులేను. రెండును దెలిసిన యూ కవి-తమ యభిరు చినిబట్టి సంగీతము నెన్వుడయినము విమ్శింపనగును. కాని కవియొక్క ఖావనను దాని యా చిత్యమును విమ్శింపు గడంగుట అసంబడ్డము. ఒక చేశ విమర్శింపుడారకొనినచో నయ్యాడి జ్ఞేయ మును దెలిసికొన యత్నించుట యే-యని నిరూపించి,

"నేను ఫిడ్జీ రాల్డు అనువాదమును సంస్కృతమున అన్నప్పుప్ ఛందస్సున ననువదించితిని. తెలుగున కందను వాడితిని. మూలమును గీతి "భుజంగీ ఛందస్సులలో బ్రాసితిని." అని స్పష్టీకరించితారు. ఈ పద్ధతి ఛంది రీతుల సంగీత సౌకర్యము నెఱింగిన వాడే చేయనగును. అదియుఁగాక మూలమును, ఫిడ్జీరాల్డు అనువాదము రెండింటి వొకచో ననువ దించి చూపుట మూలము నెఱుంగక పిడ్జీరాల్డు అనువాదము నెఱుంగక పిడ్జీరాల్డు అనువాదము నే యెఱింగి వ్యవహరించువారికి కము విప్ప. ఆంద్రమున అచ్చదెనుఁ గుపయోగింపుబడి నది. అచ్చదెనుఁగు మాధుర్యము దాని నెఱింగిన వారికే గాహ్యము. "దాసు" గారి ఉమర్

ఖయ్యామ్ అనువాద మొక బ్రాక్యేక శిల్పము నము, బ్రహలత్యోద్దిపన బ్రాయత్న ము బ్రతి వాక్కు నోచుకొన్నది. దాని కయ్యదియేసాటి. దీనినిక Classic అనవ కృరు.

🛮 🔊 నారాయణదానుగారి నవరనశరంగ్ణి ేఎక్సిపియరు నుడులలోని మార్గవగాంభిర్యములను జెక్కు చెదర నీయక తియ్యని దెనుంగున ప్రతి బింబింపు జేసినది. వారి యనువాద పద్ధతి బ్రహేక్యళ మయినది. వారు నవరసతరంగిణికి ముందుగా ్రాసిన పీఠిక 48 పుట లున్నది. దాని నవగాహన చేసికొనిన వారికే 🜓 దాసుగారి సాహిత్య స్వరూ పము [పకటితము కాంగలదు. దానిని [పణ్యే క మ. గా వ్యాఖ్యానింప వలెను.

🕑 దాసుగారి పారికథలు ఆంద్రమున కొక యలంకారము. వాని పద్ధతి బ్రహేక్యకమయినది. ఒక్కొక్క కథలో నొక శిల్పమును బొదిశరి. సాహిత్యము, సంగీతము, వేదాంతము, నృత్యము, ్లయ, గీతము, హాస్యము-ఒక తాని నొకటి పంతము కేసికొని యధిగమించి నట్లుండును. వారి హార్రి కథలు పురాణముణకు కొన్నింట మేఱుఁగులు దిద్దినవి. వారి స్వాతంత్ర్యవు, ప్రజాఖ్మిసాయ గణ

నను స్పురించును.

తిరుపతి వేంకటకవులు కవులకు భిడ్డపెట్టిరి. కవితా బీజములు వెదజల్లి రి. కవితోద్యానముల ెబెంచిరి. **పోషించిరి 🔥 దానుగారు సాహితీ**స్థన ద్వయాన్వాదన దీడులగుట హారిక థల్మవాసి, సంగీత మును పోషించి, ఆంద్రలోకమున హరిదాసుల నుత్పాదించిరి పేర్చువఖ్యాతులు దెచ్చిరి, సంఘమున నొక ను ్రైజమును గల్పించిరి. ౖపాచీన పౌరాణిక గాథలకు పునబ్రపాణమిచ్చిరి. రామాయణ ఖారత ములను భాగవతకథలను హారికథలుగా | వాసి మనో హరముగా నృత్యగానలయాన్వితముగ పరమ గాంధగ్వకళోపాననయా అనిపించి ఆంగ్రహ్హహము మట్ట్లూ తలూగిం-ిరి. "దాసు" గారి హరికథయన్న వందలాది మైళ్ల నుండి వనికట్టుకొని వచ్చిన కారు న్నారు. క్రీ దాసుగార్తిని సభ్యులంద రవతార పురుషునిగానే గణించెడివారు. దాసుగారు తమ వై య క్రిక స్వాతం కృమున కిషణా పైతను గూడ లోపము రానీయక యొక స్మాక్టువలె స్వర్తం చెడి నారు. శిష్యుల సేవలంగొని యుత్సానా వేళల స $^{\checkmark}$ యాసమయములను $\ddot{\mathbf{c}}$ శ $^{\checkmark}$ లల ప్రాతములను

With Compliments from

Mulkh Raj Madhusudan Lal & Co.

YAMUNANAGAR, Dist Ambala.

ٷٷٷٷٷٷٷٷٷٷٷٷٷٷٷٷٷٷ

గణింపక యే ఆడుగు వేసి రాగము విసరి అభినయన భంగమలో నిలువంబడి శిష్యుల నాడించెడి వారు. ఇది యొక యపూర్వత్త్వము. నిజమునకు వారి ఆంతరంగిక శిష్యులెవ్వరో తెలియడు, మొత్తము మీద గాలికిం గక్టెలు కట్టి కథలు చెప్పెడి దాసు తెల్లరు శ్రీ దాసుగాకని స్మరింపక యే నిలిచి నోరె త్రైడివారు కారు. శ్రీ దాసుగాకు ఆవకార పురుములు. వారికథల ప్రచార మొనర్భుట వారి ఉన్మపయోజనము. ఆ ప్రయోజనమును నెఱసులు లేకుండ చక్కగా నిర్వహించి లోకమున కొక విశిష్టమైన వెలుగు కాటను వేసి ధన్యులయినవారు దాసుగారు.

మనదేశమున నెంతటి యైశ్వర్యమున్నను, ఆధ్యాత్మిక చింతన కాతన్న కారు కాని లేని వారు కాని మృగ్యులు. ఆ వేదాంత భావములు పారిక థల మూలమున హృదయముల అచ్చుగొన్న వి ్రీ దాసు గారి కథల మూలమున. హరిక థల నెన్నింటినో వాసికి. అన్నింట నన్ని రసముల నొలికించిరి. దాసుగారు లేచి నిలుచుండిన నే చాలు అది యొక భరత శార్మ్మభంగము. వోరెత్తిన ఒక మనోహర గానము. వివరించిన యొక హృదయంగము గాథ-న్వించిన యొక వికాసము. అన్నింట సమర్ధుడైన

దానుగారు. కవులలో గవి, హేస్యక్తులలో హేస్య కర్త, నృత్యమున భరతముని, సంగీతమున నార దుడు భక్తిపేదాంతముల త్రీళుకులు- అన్నింట నెన్నికవడ్డ వారి కథ త్రిలోకకళ్యాణముగా నుండె డిది. పండితుడు మొదలు పామరుని వరకు సంతృప్తి పడి నమస్కరింపక వెడలిపోయిన వాడు లేడు. అన్ని కళలు సమఖాగముల నౌకింట నౌదిగియుండిన యాతని వ్యక్తిత్వ మద్వితీయము.

హరిదాసులలో చాలమంది వాచా వేదాంతులు. అనఁగా చిలుకపలుకల ప్రకటించెడివారే కాని యధార్థల్ క్షము నెఱింగినవారు కారు. కాని శ్రీ దాసుగారు నిజమైన వేదాంతి. వారి దృష్టి వారి యుపాసన విచ్చితమైనవి. బహుమంత్ర విద్యలు నేగ్చి సాధించిన కారు. వారి కాదేవతలు వకంవదలై యుండుట విశేషము. అందుచే దాసుగారు చెప్పెడి వేదాంతము చేసి చూపెడివారు. ఆ హరిక థా సామాట్టునకు సరితూ గెడివారు లేదు.

్రీ దాసుగారి యుపజ్ఞ గొప్పడి. పేదమును సిణియైపై సుస్వరముగా మూగించిరి. పేదము ననువదించిరి. ఎంతటి గ్రంథమునయినను వొళ్ళసారి చదివి పారమై చెడి వారు. జ్ఞాపకళ_క్తి యవగాహన శ్రీయు నొకటానితో నొకటి పంతగించుచుండెడివి.

M/s. K. APPARAO & Co.

BUILDING AND TRANSPORT CONTRACTORS

ANAPARTHY

199999999999999999999999999999

సంగీత కళాళాలాధడులయిరి ఆ జీవితము మహా భోగి, మహాయోగి, మహాపురుషుఁడునైనవాఁడు ఆ దాసుగారు.

దానుగాకి పాండిశ్య పౌడిమలు గూర్చి యెన్ని కథలున్నవి వారి పొంకితనమును గూర్చి యన్ని కథలున్నవి. హరికథయా గిరికథయా అని వెక్కి రింప అప్పటికప్పడు "గిరికథ" గైరమ్మ పొండ్లికథ చెప్పి మెప్పించిన కొంటివాడు. సంస్కృతమున ఆంగ్లమునుగూడ హరికథ చెప్పి మెప్పించినవాడు. ఎంతటి పండితుండైన "దాసోహ" మనవలసినదే. లేనిచో శృంగథంగము తప్పడని వారికెఱుక యే.

రస్కగపాణ పారీణతకు వారొక యవధి. పేల యన రసవత్తర కావ్యము సెట్టిదమున ఆదరించెడి కారు, త్రీ తిరువతి పేంకటకవులలో నొకరయిన తీ పేంకట కాట్ర్మిగారు-

"దాను నారాయణునకు నీతండు, పీని జానులెల్లెడఁగల హరిదానులెల్ల నొక్క హరిదానులేకాదు, నిక్కమితని యొడల నాదృతి లేనివాఁడెవఁడు బుడమి."

అని చెప్పియుండిరి. ఆస్టు వేంక శాట్ర్రైగారి పొగడ్డ్ నొందుట్ యే యొక ఘనము. అందులో నింతటి ఘన ప్రశ్ని నొందుట్ ఘనాతిఘనము. కారణజన్ముడ్ విలుధకాండ శిర్మపశిధాన యోగ్యుడ్ పారములేని కావ్యవిభవంబుల కెల్లను పైడిగదైయే భూరికళానిభూతికిని పుష్కల మైన మనోజ్ఞ పీఠమై పరికి సాటిరాని పరమేశ్వరు డితం డనంత శ క్రిచేస్.

ఆయత పుణ్యకర్మముల నాంధి

యొనగ్చిన దానికిన్ ఫలం
బీ యనఘాత్ము డీళువి జనించుట;
తజ్జనిచేసి సత్కాళా
త్రి యవతార మొందె గుణిసింధువు
పిణదితంబులోచు నా
రాయణదాను నామము నిరంతర
మున్ ఖవి నిర్బిపోవంగాన్.

శా స్రైమనులుండవచ్చు. ్రాశ్ స్త్రిగన్న కవులు గాయకుల్ మటి నటకజనముండ వచ్చు, శాని. సర్వకళల పార మెటింగి జనుల యొద పుచ్చుకొన్న నజ్జనుండితండే!

్రమహావిస్తువునుగూర్చి నిండాగర్భముగ్ర దానుగారు రచించినది.

"ఆరి యొరులకాయె న శ్ర నీ పాలాయె ముడ్డి కుడుపులాయె బథ విధోయు నేరి బీరకాయ రీరి నీ పేరాయె ను శ్రముండ భూరుషో త్రముండ"

际法际法际法院法院法院法院法院法院法院法院

UNIVERSAL TIMBER CORPORATION

YAMUNANAGAR

(PUNJAB)

హరికథా పితామహునకు వినయాంజలి

— శ్రీ మండలపర్తి ఉపేంద్రదశర్మ

క్రీ మదజ్జాడాదిళట్ల నారాయణదాసుగారు పారిక థా రంగమున అర్థళతాబ్దమునకు పైబడి స్పైరవిహిరము చేసి శాశ్వతక్రీ సంపాదించిన విద్యత్య పులు. హారికథ సాహిత్య నృత్య సంగీతముల సమాహిరమగుటను విజ్ఞాన సాధనము వినోద సాధ నము కూడ. భ్రక్రీ ప్రధానముగ తదితర రసము లకు పరిమితముగ నిందు స్థానమున్నది. గేయరచ నముతోనిండి, ఎడనెడ పద్యగద్యములతో సొప్పిన యశుగానములే మన హారికథలన నగును. పూర్వపు యశుగానముల దేశితనము కీర్తనముల స్తుతివిధా నము, ప్రబంధముల వర్ణనా పద్ధతి తరంగముల సంగీతళంగి "హారికథల" నాళ్ళుంచినవి.

హరిక ఖా నంబ్రాయము ఆంగ్రమునకు మహి రాష్ట్రము నుండి సంక్ష్మించిన దనియు, తుకారాం అభంగము లాదర్శముగ అవకరించిన దనియు అనుకొనుటకద్దు. తమిళమున గోపాలకృష్ణ ఖారతి, మలయాళమున కృష్ణతంపి, ఆంద్రమున ఖాలాజీ దాను వంటివారు గొప్పగ నీ రంగమున కృషిసర్పి రనుటయు గలదు. ఐనమ ఆదిభట్ల నారాయణ దానుగా రే హరికథకు బ్రత్మిష్ సాహిత్యసరముగను, సంగీతవరముగను తెచ్చి పెట్టినవారు.

ళగవత్పరములై నంగీత సాహిత్యములకు సంపూర్ణ వికానమునిచ్చి, కాండవమునకు కావి చ్చినవి హారికథలు. భక్తిత్త్వమునకు దోహదమై తరచుగ ఖాగవతోపాఖ్యానము లితివృత్తములుగ నుండుట, వివిధ గేయ గద్య పద్య రీతులతో పరిధ విలుట, సులభ సుబోధ రచవలగుపు పిని విశివృతి. హారికథా రచనముననే గాక అఖ్యానము నందును ఆరితేరిన డిట్ట; ఆంద్రదేశమందలి అఖాల గోపాలమును ఆనందాబ్ధి నోలలాడించిన విద్యాధికు డును నగుటచేత, హారికథ పేరు చెప్పటయే తడ వుగ ఆదిళట్ల నారాయణదానుగారు తలపుకు తగు లుట సనాజము. వీరు "లయ్మబహ్మా, హారికథా పితామహా" అను వీరుపు లందినాగు. వీరి శిష్య ప్రశిష్యులు తెల గుదేశమునం దంతటను అలుము కొనినారు. జనామోదము మాట చెప్పనక్కర లేదు. కథకులలో ఆయనకు ఆయనయే సాటి.

నారాయణదాసుగారు గావించి రచన లనే కము. "హరికథలు" గాక జ్జ్జ్యోతి, ఖాటసారి, అచ్చతెకుగు కృతులు నుదాహరింప నగును, ఇందు ప్రాథమగు రచనమున్నది. హృదయమును కర గించు కక్తిగలదు. విషయము పఠితకు క్రమలేకుండ బోధపడును. సాహితోంద్రేశ్య మిప్పట్టున చెక్కగ నెరవేరినది.

హారిక థా పి తామహాడు దేశప్రస్థితులను గూర్భి గావించిన సమీతలు వారి ఆత్మకథయందున్న ని. నారాయణదాసుగారు నిర్భమముగ తననాటి దేశ స్థితిగతులను గూర్చిన అఖ్మిపాయములను ప్రకటించిన ధీరులు. వారి జీవితమాలో నుత్పన్న మయిన కలహ కారణము లన్ని యు రవవంతములు. కాగా దేశము నకు చక్కనిళవిష్యత్తు నీ ఆశావాది కాండించెను.

పుణ్యక్లోకులను గూర్చి. పత్మివతలనుగూర్చి చెప్ప బడిన కథలవంటి కథలన్నియు హరికథలని తమ

రచనలచే దాసుగారు ఋజవుచేసినారు. ఖారత టకు వచ్చినాను. తప్పక అంగీకరించి మా కోరిక దేశమునం దపూర్వమగు సమ్మానములంది చిరక్రి తీర్ప ప్రార్థించుచున్నాను. అని మనవిచేసినాను. నందినారు.

(၂) ကတ္တက်မောက်ကူ စီဂါ သားမာ ဆိတ္ခုလာ ములు దర్శించుట ఆరిగినది. మొదటి పర్యాయము ಶ್ರಾ ಲೈ ಮಲ್ ಶಾರು Board of Studies Menting కి వచ్చినపుడు. శిల్కులాల్స్, పెద్ద జాణా కర్స్ పుచ్చుకొని వచ్చి మీటింగు జరుగుటకుముందు Arts College పోర్టీకో పిట్టగోడమీద కూర్పొ విరి. ెండవ పర్యాయము 🜓 ప్రక్షల నరసింహాము పంతులుగారింట వివాహ వేదిక పై "రుక్మిణీ కళ్యా ణము" హారికథ విద్ధ్యజ్ఞన సమత్రమున చెప్పాపుడు. ನಿಂಡ್ κ ಆ $\mathfrak{d}\kappa$ ಕ್ರಿ κ ಕ್ષ ಕ್ರಿ κ ಕ್ರಿ κ ಕ್ರಿ κ ಕ್ಟಿ κ ಕ್ಟ ఆ ఆటపాటలమేటి కథాకాల ఉపమును వినీ ఆనం దించి సెలవు పుచ్చుకొని వచ్చి. వా ర్జేరునందుం డుట వలన సందర్భపడిన దివ్యఘట్టములలో నివి ముఖ్యములని ఖావించితిని.

మూడవ పర్యాయము 🔥 దాసుగారి సన్ని ధికి విజయనగరము వెళ్ళి వారిలోగట. కౌపీనధార్తియే కూర్పుండినపుడు కలిసికొనుట తటస్టించినది." దగ్గ రకు రమ్మని వారు సంజ్ఞ చేయగా, సంచేహించుచు చేరితిని. "పమిటి భోగట్లా" అని దాసుగారు హె ్చరించిరి.'' మా కాలేజీ తెలుగు సంఘము పారంభోవన్యాసము నిచ్చుటకు తమ్మ ఆ**హ్వానించు కొని మ**నిసిపోయినాము.

"ఈ రాను పారంఖోవన్యాసములు వంటివా టికి రాడురా, డబ్బులువచ్చే వాటికి వెడలాడు. ఉట్టి ఉట్టి ఉపన్యాసములు చేయడని" సమాధాన మిచ్చి, సరదాగా మాటాడి పంపివేసినారు. నేను వెగ్నిన పని పూర్తి కాక పోయినను జాసుగారిని విజయనగరములో బారి ఇంట చూచి 🌮ంత సేపు ఆక్కడ గడపుటయే ఘనముగ ఖావించినాను.

್ರಿ ಅಯ್ಯಂತಿ ಪೆಂಕಟರಮಣಯ್ಯಾಗಾರಿ ಸಮ್ಮಾನ సంచికకు, కార్యదగ్శిగ, పదేని వ్యాసము బ్రాసి పంప నారాయడదాసుగారిని వేడినాను. పెంటనే "మీ అభిష్టముననుసరించి పంపుచున్నాను. స్ట్రేష్లము గనవలెనని ఈ ప్రశ్న ఆశీర్వాద శ్లోకము నంపి నారు.

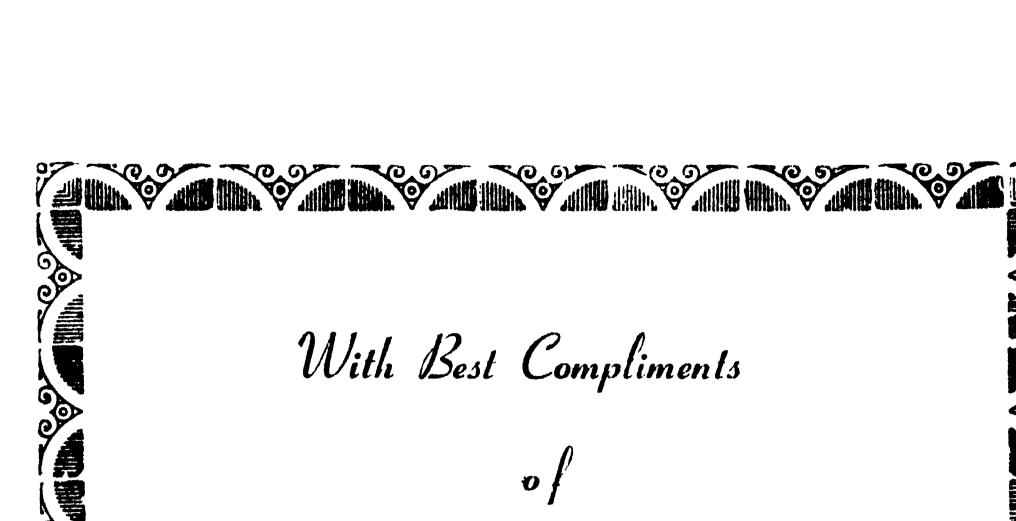
ఆ 🕈 ప మ్

္က်ား။ မလာ္မွာဝနီ ဒီေႏြးမည္သက္ေ సత్యవాక్పండితా గ్రామం వదాన్య: సద్ద్రంథ గోప్తా జీయా దాచంద్రతారకమ్ః

మహాపండితు ైన నారాయణదాసుగారి దీవెన. కృతజ్ఞతతో నందుకొని ముఖప్రతమువ ముద్రించు

బరంపురమునందు దడీణదేళ చారాంగనయగు 'రాజాయి' పాటనుగూర్చి దాసుగారు చెప్పినది.

"జిలుగు రతవాల**ేపిట పూచెండు** లాట కొ్రంజవుల యూట యమృతంపు కొలను మోట వలఫు ముద్దులమూట పువ్విలుతు పేట హాయి నొడ పోయు తేట రాజాయి పాట."

NATIONAL INDUSTRIES & SAW MILLS

QUILON

(KERALA)

ఖారితమాత రత్నగర్భ. (పపంచమున కంతటికి ఆశ్చర్యమును కలిగించిన, శాంతియుతముగ స్వానం ్ర్యము కొర్జె పోరాడిన, ఖాపూజీ వంటి రత్న ముం సెన్ని టినో అక్సించినది. ఇరువదియవ శాతాబ్ద ములో ఈ పుణ్యభూమియందు జన్మించిన కవి గాయక రత్న మే హార్కథా పితామహుడని పేర్గాం చిన ్ మదజ్జాడాదిభట్ల నా నాయణ వాసు.

ఆ నాడు విజయనగరమందు ప్రతి రంగమందును తమకు తామే సాటియనిపించుకొనదగిన సావీణ్య ముగల వ్యక్తులుండిరి వారిలో వారికథకుడుగ దానుగారు విఖ్యాతినొందినను ఆయన కవిత్వ

WWW VWWW VWW

సర్వకళా ప్రపూర్ణ త్రీమదజ్జాడాదిభట్ల

ನರಯಣದ ಸುಗರು

නන් ම ම විස්ථාම් දැට

ములందును గూడ ప్రావీణ్యమును పొందియుండిం. సాధారణముగ ఒక్కొక్క వ్యక్తి ఒక్కొక్క రంగ మందు తమ ్థ్రజీఖను ్ర్ట్రహ్మ వచ్చును. కాని దాసుగారు తమ్మపతిళను అనేక రంగములందు ప్రద ర్శించిరి. ఇట్టి ప్రతిళగల వ్యక్తులు చాల అరుదుగ అవశరించు చుందురు. సంగీత సాహిత్యము లొక వ్యక్తియందు చోటు చేసికొనజాలవు. సంగీతజ్ఞునకు సాహిత్యమందు బ్రజ్జ్ల మృగ్యము. అల్లే సాహిత్య మున ఆరి తేరిన వారికి సంగీతజ్ఞాన ముండదు. ఈ గెం డును ఒకే వ్యక్తియందుండుట బంగారమునకు తావి యబ్బినట్లుండును కదా. హరికథలేకాక ఇతర రచన లును కూడ చేయుటచేతను రచించు లేకాక హారికథ లను గానము చేయుటచేశను నారాయణరాసు మందును సంగీశమందాను వ్యాకరణజ్యోతిళ్ళాడ్తు గారు ఆరుమగా జన్మించిన వ్యక్తులలో ఒకరని

చెప్పవచ్చును. ్రోతలను బట్టి ఆయన తన కథను చెప్పెడివాడట. అనగా ్లోతలలో వ్యాక్గణ పండితులున్న వ్యాకరణాంశములును, సాహితీపరు లున్న వారు మెచ్చు అంళములును, సామాన్యాలున్న వాగానందించు విషయములును తన కథయందు జొప్పించి చెన్నవాడు. ఈ విధముగ చెప్పనలేనన్న అన్ని రంగములందును ప్రాపీణ్య ముండవలెను తన స్వయంకృషితో పారశీక, అరఖ్బ మొడ్డగు భాష లను నేర్చుటయేకాక వానియందు ఆరి లేరిన వాడగు ಟವೆ ಆಯನ ಮಾತಿಕ ಇಟ್ಟಿದನಿ ವಿಶ್ವುಸನಿಕೆದು.

ఆడరను ల నైన నేర్వని పసితనమున నే తన జనని అర్థము చెప్పగా తాను భాగవశమును చదువ గలిగిన పుణ్యాత్ముడతడు. ఉపాధ్యాయుడు చదువ మనిన పాఠమును చరువక యే పాఠశాల కేగి, ఒజ్ఞ ఘనగంభీర, మధుర స్వరముతో కథ చెప్పుచుండగా చెప్పమనగా తన ముందువారి నడుగవునియు **కాను తదుపరి చె**్పుదుననియు పల్కి, ఆ విద్యార్ధులు

చెప్పినది విన్నమాత్రముననే చెప్పగలిగెడి వాడట. ణంకటి ఏక సంథ్యాగాహి కావుననే ఎవరి యొద్దను శిశ్రణ లేక యే అన్ని విద్యలను స్వయంకృషితో నేర్వగలిగిన వాడు. జ్ఞానము గాని పసివయసున నే ఈయన అన్నమాట జరుగుచుండెడిది. ఒకమాను ఈయన తండ్రి కారు వంగపంట వేయగా, నది ఒడ్డున పేయుచుంటివి కాని వరద వలన పుట పాడగునని వర్కినాడట. అశుభము పల్కుడునేమని తండి కోషించినాడట. దాసుగారు నుడివినాట్లే ఆరిగినడట

దాసుగారు పుంఖావసరస్వతి. తన సంగీతము ద్వారా త్యాగరాజు భగవంతుని సేవించి పరమ పదమును పొందియుండగా దానుగారు తన సంగీత సాహిత్యములతో పరమాత్ముని కీ_ర్తించిరి. ఈయన లక్షాది బ్రజలు దూర్శవణయంత్రము యొక్క అవసరములేక యే వినగలైడి వారు. కొన్ని మెళ్ళ

FOR ALL YOUR REQUIREMENTS OF TIMBER PLYWOOD PACKING CASES ETC. PLEASE CONTACT ETC.

Phone: 74137

Depot Phone: 31967

M. S. KALIYAMARDHANAN

TIMBER MERCHANT & CONTRACTOR

14/1, 4th Street, Abhiramapuram, Madras-18.

Depot. 56, Sydenham's Road, Madras-3

888888888888888888888888

తానొక్క చేయొనను జిక్బమ్లడు పలువురు గోపి లకు ఒక్కోక్కడగ కన్నించినాడు కదా! తన్న ేస్తించు వారికొక్క రీతిగను, ద్వేషించువారి కొక కాడా! అల్లే దాసుగారు కానొక్కడైనను తన కథ యందలి మండి ప్యాత రూపును ధరించెడి వాడు. పేషము పేయకపోయినను కనువారికి ఆయా ప్రాత ప్రతిభ మహానటునికి గూడ సాధ్యము కానిది. ఇట్టి ్రవతిళ లేకున్న కేవలము గ్రాతముతో చూచువారి శానందవరచుట కష్టము. ఇన్ని గుణములుండుట చేశనే ఆ నాటి |పజానీకము ఆయన కథలను అత్యుత్సానాముతో తిలకించెడివారు, వినెడివారు.

అచ్చ తెచుగనిన ఆయనకు సీతి మెండు. తెనుగు నకు గల మాధుర్బము పరుష్టుంస్కృతమునకు లేదని, ఆయన భావము. అట్లని సంస్కృతమందు అభిమా నము లేదని కాదు. ఆల్చులు తమలో ఒక గొప్ప వ్యక్తి జన్మించిన వానిని బ్రోత్సాహపరచు స్వభా వముక బారు కారు. వారి అభివృద్ధి కాటంకములు కలుగు పనులను చేయుటయందే ఉత్సాహము చూపుదురు. దాసుగారి వంటి వ్యక్తి నభూతోన భవిష్యతి. ఆయన ఆంగ్రధుడు అయినను ఆంగ్రధ్మకా పూర్వ సాంప్రచాయము చెడకుండ హారిక ధా నీకమునకే ఆయన పరిచితుడు కాడు. వంగదేశ ్రవవీణులను తీర్చిదిద్దునట్లుగా చేయుట యుచితమైన మందలి రవీంద్రకపింద్రుడు అంతర్జాతీయఖ్యాతి పని, విధి కూడ.

వర్గకు ఆయన కార్యము వినిపించెడిది. వ్యానికిష్ స్టోడ్స్ నాడు. ఆయనకు సాహిక్యమందు స్టోజ్ఞ చెన్ననపుడు గ్రామేకాక నటనయం అగసరము. యున్నను దాసు ారికి వలె ఇతర రంగములందు ్రపతిభ లేదు. ఎన్ని రంగములందు ్రజ్ఞ యున్న ేవేమి దాపుగారి బ్రాపతిళ అంద[.]కి తెలి**య**ేవు. పద్మమండలి మకరందమును తుమ్మెదలకువలే ఇతర రీతిగను ఆ భగవానుడు దర్శన మొసగెడివాడు క్రిమికీట్ ములు ఆస్వాదింపగలవా? మహానుళావుని గుణగణములను, కావ్యరచనలను ఆవగతము చేసి కొనవలెనన్న మహిను కావు డే కావలయును. పామాన్యుల కది అలవికాదు. తుమ్మెద లాస్వాదింప తమ ఎదుట నిలిచిన దేమో అన్న స్టుండెడిదట. అట్టి నంతమ్మాతమున పద్మములు తమ వాసనలను నలు వైపుల వెడజల్లకుండునా? తన స్థికిళ నితరులు గు_ర్హింపనంతమాత్రమున విద్యజ్ఞులు తమ విద్యత్ ప్రతిశను వెదజల్లకుందురా? పది ప్రమైనను రాసు గారు తమ హారికథలను ఇతర రచనలను ఆచ్చ తెనుగులో కాక తెనుగున _[వాసియుండిన సర్వ జనులకు అందుబాటులో నుండెడిని.

> ఇట్టి మహా మఖావుని జ్ఞాపకార్డము ఈ నాటికై నను ప్రభుశ్వము వర్థంత్యుత్సవములను జరిపించుట ముదావహాము. మహానులను స్మరించుచు వారి అడుగుజాడలలో నడిచిన జాతి పురోభివృద్ధి చెందుననుట సత్యదూరము కాదుకడా! **హరికథ** లకు స్థాహిము కలిగించుటకు సంగీత పాఠశాల లకువలెనే పాఠశాలలను స్థాపకుత్వము నెలకొల్పి

¹⁹²⁸ లో కాకినాడ కాంగ్స్లోసు సథలందు "రుక్మిణీ కల్యాణము" చెప్పచుఁ బలికిన బంగరు పలుకు. "రుక్మిణి యనెడు బద్ధి బాహ్మణుడను పేద కాన్ను సహాయ్యమున 🔥 కృష్ణుడను పర బ్రహ్మము నెటింగి యందు లీన మగుటయో రుక్మిణికళ్యాణాంతరార్ధము."

The C	o-operative Ce VIZIANAGR	ntral Bank. Ltd., AM-2.
Sr	ri P. L. Narasimha R	aju – President
	BRANCHES:	PHONE
Main Road.	Visakhapatnam - 1	2136
Maharanipeta,	Visakhapatnam - 2	3260
Dwarakanagar,	Visakhapatnam - 4	3885
	Anakapalle	126
	Bobbili	29
	Chodavaram	
GOI	LDEN JUBILEE YE	AR (1916 – 1966)
A Bank with a great tradition		And we stand to
and large clientele is the		your Service
Bank of your choi	.ce :	•
We are pior	eers in Co-operative	Sector of the State gaining an
-		, the peasantry and the public
Deposits exceeding	Rs. 200 lakhs:	Every rupee you
Competitive rates of interest:		invest with us goe
Cheque drawals on Savings Accounts.		to boost up food produc
Personal attention		tion in the Country which
rersonal accention	•	

We advance funds for the benefit of the Agriculturist, the artisan, the labourer and the allied industries for the ultimate prosperity of the Nation: Our lendings exceeded Rs. 4.45 Crores.

S. V. S. N. Raju, M. A., B. Com.,

H. D. C., C. A, I. I. B.,

SECRETARY.

B. D. C., C. A. I. I. B.,

Development Officer.

ತ್ರಿ ನರಯಣದ ಸುಗ್ರ

—శ్రీ గరిమెళ్ళ వీరరా**పువులు**

అవి ఆంద్ర చేశమున సంగీతసభలు, నాట్యసభలు, హాస్యరచన, రంగస్థలముల కంతగా π రవములేని రోజులు. హారియొక్కకథను పైవానికి మేళవించి, **పవి_{[తమైన} పట్టుపుట్టములు మెడలో** పూదండ మేనికి చందనచ్చ చేతికి బెరుదు కంకణము కాలకి గజ్జెలు నడుమున కు శ్రీయపుచుట్ట్ల శిఖముడి ఆధుని క శ్వముమునకు లోటు రాకుండ పాపిడిమీ సములను దాల్పి బంగరుమేనిచాయ బ్రహ్మవగ్స్ స్సూతో రాగ, హారిక థామాపమున నీమహానీ ముడు ఆ నాడు తాండ

తాళ, భావగతులనేక (సోతస్సుగ నడిపించి పరమ భక్త్రాగగణ్యత చూపి సఖానదుల తన్మ యశ నొందించి సంగీ తాదిసభలకు గౌరవము క్గించిన హారిక థా పితామహుడు ఆదిళట్ల నా రాయ ణదా సు

గారు. దాన శబ్దమునకే పూజ్యత గల్లిన దీయన వలన కాకినాడలో గానసభలు, విజయనగరమున సంగీతకళాశాల మొదలగువానికియన జాకుడు అన వచ్చును. కాకీనాడ సరస్వతీ గానసభలలో ఈయన హరికథాకాల ఉపమునకు స్థాపేశము దొరకుట చోటుదొరకుట. దుగ్లభమయ్యెడిది. మాపీఠిళా పురాధిశ కళాశాలాకడ్యము లింకను ఆయ న "శ్రామున ప్రతిధ్వనించుచునేయున్నవి.

ఆయన లలితి నృత్యమింకను మా కండ్లకు కట్టిన ట్లో యుండి శివుని ప్రస్యతము చేయుచున్నది.

దేళమందలి వివిధ సంగీతరీతు లాయన ျ**పదర్పిం** చుట మరపు వన్బటలేదు. అదివర కిట్టి సథల ౌకన్నడును ాగ్పర్మముఖు లన్ని జాతులవారును ကာလသနားလည္သေနာက္ (၅) ေသည္မွ ဇြန္တီ သားတို့ လာ రాయణమూగ్రి నాముడుగా δ నాయకత్వమున

> వింపజేసిన భ ్తే నేడు "సూర్య క 🕶 మందిర" స్వరూపముడాల్స్ కాక్ నాడ పురమున శాళ్వ తముగా నిర్పినది,

> ఇంగ్లీ మం, పార్శీ, సం స్కృతము, తెలుగు ఖాష စစ**ို မన**္ဂန မဘဲ ငွာ စက సంగీత కవిత్వము

యింప జేయుట ఈ మనసామ్ము. ఆన్ని ళాషలను కల్పి హాస్యరసమున కర⁸ంచి స్థాణు**వులను కూడ** చెలింప జేసిన ఈ మనమట్లు అనిన్య సామాన్యము. వానిని మరువ నేరితరము? **ఈయనకు వివిధమత** ళత్వములు, జ్యూతిషము ఆయు ర్వేదము కరతలా మలక ములు. ఈయన పూర్వాచార ప్రియుడు. అందుచే ఆ కాలపు పెద్దల మన్న నలనంది నాడు.

బహుముఖ బ్రజ్జుధురంధరుడు. సంపూ డ్ల స్వేచ్ఛా వాది. ఈయన జాతీయ ఇతి హానములనుండియే త్రామ జననము, పాదు కాపట్టాభిచేస్తాము హాను మత్సందేశము, జానకీపరిణయము, భీష్మ చరిత్ర ఇత్యాది హారికథలకు వస్తుసంగ్రహణముచేసి తన కవితాశ్రే, హావ్యరనము, భ్రే పరిపూస్టత, సంగీత, నాట్య, తాళ, లయగతులను రత్మముల నండు పొదివి మధురరసాలంకరణముతో సరస్వతీ దేవి నలంకరించి బ్రత్యతము తేసిన మహాళిల్పి.

అచ్చతెనుగు జానుతెనుగు కవితలల్లి యువకుల మెప్పించ గల్గిన యోధుడు. కలకత్తా, బెంగుళూరు మబ్రాసు, మొతలగు నగరములందన్యళాపాపండి తులను గూడ మెప్పించగల్గిన ప్రవర్శనముల జేయ గల ధీళాలి. ఉమర్ ఖయ్యాము గ్రంథము ననువ దించుచు ఆస్తికతనందు చూపగల సత్తా అంకెవ్వరి కుండును? షేక్ప్పియరు నాటకముల నుండి కూడ ఈయన వస్తువు గ్రహించిన రచనలు మనకందినవి. ఆట్టి మహనీయుడు 81-8-1864 సంగరమున అంద్రమాత సత్పుతుడుగా జన్మించెను. అనేకమంది శిష్యకోటికి జీవనాధానము కల్పించి ప్రపిణుల జేనెను. ప్రజాసామాన్యమును భ్రక్తి సాగరమున నోలలాడించెను. సంగీతవిద్య కాంద్రజేశమున స్థిర స్థాయి కల్పించిన వాడితడే. ఎన్ని రెమా వాద్య విశేషములు సాధన చేసిన నారదాంశ జాతుడీతడు. నేటికిని ఈతడేర్పగచిన సంగీతవిద్యాసుంస్థలు దివ్య ముగా కొనసాగుచున్నవి, ఈయన రచనలన్ని యు అచ్చువడిప్రజలకందకుండుకుడుగదృష్టమనవలయును. అట్టి మహనీయుడు 1945 జనవరిలో క్రితేషుడే అమరుడయ్యాను. ఆంద్రులందరును ఈతడు మా వాడని చెప్పుకొని గర్వించవలసిన చినస్మా దీయును. అట్టి వారికి జయంత్యాన్యాన్నవులు ఇగు పుట అంద్రుల ఖాగ్యము.

🕑 దాసుగారు విజయనగరమును గూర్చి చెప్పినది.

తఱచుగ నల్లి శామర తంపగగు నిమ రంచేడు విద్దేల మించు నెద్ది ? నమద గజేబ్రదాళ్ళ సంపద నలరారి విజయరామ విభూతి పెంచునెద్ది ? సంతత రత్న కాంచనముల విలసిల్లి నెటి నలకా రేఖ నించునెద్ది ? ఆనంద పరవశందై జగన్నాథ వీ కణమున నళివృద్ధి గాంచునెద్ది ? కోట పేటలకును బూవు తోటలకును నీటు బోటుల కతిచ్చిత నాటకముల కాట పాటల కుడ్యోగి కూటములకు నాటపటైద్ది ? అవ్యిజయనగర మిది.

"శ్రీనారాయణదాసు - తత్త్వపరిశీలనం"

— శ్రీ ఆప్పట్ల సౌమేశ్వరశర్మ

" హారికథాపితానుహా " " గానసుధాకర " "లయ్లవ్నా" "సర్వతోముఖ ప్రతిభా భాసుర" ఇత్యాది వివిధసార్థక బిరుద విరాజమానులైన ್ರಮದಜ್ಞಾಡಾದಿಕಲ್ಲ ನಾರಾಯಣದಾಸುಗಾರಿನಿ "ನೆನು కూడ వృక్తిగతంగా ఎరుగుదును" అని చెప్పకునే ఖాగ్యం పట్టిన కృక్తులలో నేనొకడను. అమిశే 🕑 దాసుగారిని మేము-మాలాంటి వాళ్లం-ఎరిగిన రీతే పేరు. ఆ రోజులు మా "నూనూగు మీసాల వినూత్న యౌతనానివి' ఖాల్యయౌవన సంధ్యతోని మనగచీకట్లో మేము మసలుతూ ఉండేవాళ్లం. టీబాసుగారి కవి "టాడనిర్భయవయం పరిపాకపు" గో అలు. అప్పటికే తనకీ ర్తి చంద్రికలను ఆంధ్రదేశం నలమూలలా వ్యాపింపజేసి పౌర్ణమినాటి రాత్రి నాగ్గవజాము చందునివలె మా కాయన కనిపించే వారు. పాలవంటి శరీరం, మీగడలాంటి దుస్తులు, వె^{న్న} ముద్దవంటి కుచ్చు తలపాగ, అమృతం లాంటి నాదం, కోరచూపులు, కోరమీసాలు, కాళ్లయంను చేతులందున్ను సువర్ణ ఘంటా కంకణాలు, చేతిలో ఒక దుడ్డు. కుడి ఎడమా కూరిమి శిష్యుల ప్రాటే రెండు శ్వేతచ్చుతాలు, ఇటువంటి సరంతామాతో --విజయనగరం రాజ మార్గాల్పై మా కాయన **కరచు కనిపించేవారు. "ఆయనొక ఉత్తుంగ హిమ** 🗫 భారం" ఆని మనసులో జోహారు లర్పిస్తూ బ్రహక్క తప్పుకుపోతూఉండే వాళ్లం. ఆంజనేయ స్వామి కోవెలలో ఎప్పడయినా ఆయన "ళంభో" అని భక్త్రావేళంతో మహాతారస్థాయిలో సంబో

ధిే., జైలానం కదిలి, దానిశోపాటు శంకరుడు. హడల దగ్గరకు వస్తాడనిపించేది ఒకటి రెండుసార్లు <mark>నేను దడు</mark>సుకోవడం **కూడా ఙ**రిగింది. ఆ నాద బ్రహ్మమైథవాన్ని అనుభవించేశక్తి అప్పటికి లేక పోవడం ముఖ్యకారణం. ప్రతిరోజూ బజారులో చతుప్పథాలలో పదినిమిషాలపాటు "టాఫిక్కు" **కూడా ఆ**గిపోయి, జనం గుమి**కూడడ**ంతో "పమిటా!" అని ఆశ్చర్యంతో దగ్గరకు వెళ్లే జాళ్లం. తీరా చూస్తే అది దాసుగారి పాగం అయి ఊరు కొనేది! నమస్కారాలు చేసేవాళ్లూ, తలలూపే వాళ్లూ, "శేష్ భేష్" అనేవాళ్లూ సుమారు పాతిక మంది బ్రక్కల ఉండేవాళ్లు - విద్యార్థులు కాక! మేము సంస్కృత విద్యార్థులం అవడంచేత విషయం మాతం కమీ బోధపడక ఆ ప్రవచనపద్ధతిని మా ఉ మేం[నుడు ప్రకపు ఔచిత్యంలో చేర్చగలడా ఆని తర్కించుకుంటూ త ఎకునేవాళ్లం. 1 డాసుగారు ముసలి తనంలో ''రుక్మిణీ కల్యాణం'' కథాగానం చేయ \mathbf{r} , రెండుసారులు వినే అదృష్టం మాత్రం నాకు కలిగినది. ఓహో! పమిపాట! పమిఆట! నాగ ా్వరం ముందు నాగుల్లాగ సభ్యులంద**రూ ఉండడం** నేను కళ్లారా చూడగలిగి నాను. అట్టి కథాగానాన్ని మరల నేనింత వరకూ అనుభవించ లేదు.

్రీ దాసుగారితో సాజాత్పరిచయం మాత్రం నాకెప్పడూ కలగలేదు. దాని పూర్తి కాధ్యత మాత్రం నాదే అని ఒప్పకోక తప్పదు. నా ఈడు వాళ్ళు కొంతమంది చనువుగా "తాతగారూ!"అని దగ్గరకు వెళ్ళడం, ఆయన ఆప్యాయంగా "సం-మన ఈ క్లోకాని కర్గం చెస్పు" అంటూ ఉండడం అప్పు డప్పుడు తట్ల మన్న తూ ఉండేది. ఇదిగో ఇట్టి సన్ని వేళమే నన్ను ఆయనకు ఎస్పడూ దూరంగా ఉం చెది. చేను సహాజంగా సిరికితనంకలవాడిని. దానితో పాటు అప్పటికే నాఖావనలో రూఢమైన అయన మహా మహిమత్వం స్పురణకు వె్చేది. వెంటనే చెచ్చినంత భయం వేసి. నోటమాటె చెగిలే? కాడు. నాగురువులతో ఆయ నమాటాడుతూ ఉ శ్వేదర్గను మొగంగా చుకొని చిక్కుబిక్కుమని చూస్తూ ఉండే వాడిని. "మహోద హోపాధ్యాయ " (శ్రీ) తాతా సుబ్బరాయశాస్త్రిగారిని, స్నేహా బంధంతో '' పం రాయుడూ! ఈధాతువుకు య్లాగంతరూపం ఎలా ఉంటుంది? ణిచ్చుచేసి సన్నంతంచేస్తే రూపం ఎలా

వుంటుంది?" అని నిలకేసి అడుగుతూ ఉండడము, వడా! ఏం చదువుగున్నావు? కావ్యాలా? అయితే "దాసూ! నీ ప్రతిభ వేరు. మాది పు స్త్రకాలపాండి త్యం. సద్యణస్పూ $\underline{3}$ మాకు ఉండదు. పు స్థకం చూసి చెప్పతాను" అని శాస్త్ర్త్రిలుగారు అంటూ ఉండడమున్నూ నాకు ప్రహ్మామ భవమే. మదా సులో కొమ్ములు తిరిగిన సంగీతవిద్వాంసలకొమ్మ లను కొరిచేసినారనీ, మైసూరులో మహావిద్వాంసుల మన్న నఅనంది నారని, పిల్లబసుందార్హందరకూ పచ్చి బూత లను పద్యాలలోను పాటలలోనూ పంచి సెట్టి ప్రామాన్ల బహుమానంపుచ్చుకున్నా రస్ట్రీకు చెవకట్టునా" అన్న పదాన్ని (ప్రస్తించి పాడి, నాట్యంచేసి. మదించిన ఒక నాట్యకల్తె మైకాన్ని వదలకొట్టాని ... ఈ మొదలయన అవధానాలను ళరపరంపరలుగా దాసుగాకని గురించి పెద్దలు వి పిస్తూం కే నోరు తెరచుకొని కుతూ హలంతో పింటూ

12th Year of Service & Dublication

SAMACHARAM

THE POPULAR REGIONAL TELUGU DAILY Published from RAJAHMUNDRY The cultural capital of Andhra Pradesh

မေ၀ု ϕ ုပ္ခံအၿ မာ δ သောင္ကေတာ့သားကေသားမ δ ေ δ ေ δ လေသာ္သတ္ေတာ့ မကို ထိုလည္းလည္း ပြဲမောင္ပြဲသည္။ యితోధిక అండదండలతో పురోగమిస్తున్న ఇపాంతీయ తెలుగు దినప్పతిక

ప మా చా ర మ్

చదనండి — ప్రకటన లివ్వండి — స్ట్రిక్ కాలం. సెం. మీ 1—25 సంజర చందా 15/.

గామ్స్ SAMACHARAM

PHONE: 891

《》

ರಾಜವುಂಡಿ ಮಗ್ಸು ಗ್ರ್ ದಾವಾ ಜಿಲ್ಲಾ (ಆಂಧ್ರವದೆ೯)

ENCOURAGE SMALL NEWS PAPERS

ఉండడం మాకుపరిపాటి. దీనా, దానా, మొత్తం మీద చాసుగారం టే " ఎదిగిన వింధ్యపర్వతం ' ముద్ర నామనస్సులో పడి నిశ్చేష్టుడుగా నన్ను రూపొందించేది. కాగా ఆయనతో సంభాషణ నాకు పూజ్యమ య్యేది.

్శ్నారాయణదాసుగారిని తలు చుకుం జే ఈ మాత్రం గళన్నృతిచ్చాయలు-బ్రతిఒకరికీ వారి వారి అనుళవానుసారం-రాకమానవు. ఆయన స్థితి భను, పాండిత్యాన్నీ వింగడించాలం లే నా శ 🚉 చాల**దు—ఈ చిన్న వ్యాసమూ** సరిప**డ**దు. పలుశాసందిట్ట్ల ప్రాడక్షిక్స్ నీతనాట్య విశారదుడు, ళారదా కటాశపాత్రుడు, శాడ్డ్రాకోవిదుడు, సంగీత సాగరుడు, సరసస్మామాజ్య చక్రవ రై. సంస్థా నాధీశుని మొదలు చాకలివాని వరకు, దర్భారు మొదలు కచేరీ సావడి వరకున్న ఆయన ప్రతిభా ప్రాక్ష్ములు దూసుకు పోయినవి. ఆయన విజయ నగర సంస్థానాన్ని అలంకరించిన మదపు టేనుగు క్లో ఖరావతం. ఆయన సాజాత్తు నాగాయణాంశసంభూ **తుడు "యద్య**్వభూతిమత్ సత్త్వం (శ్రీమదూర్జిత మేవవా! తర్వేవావ గచ్చత్వం మమ తేజ్ ంశ నంభవమ్" అనిగదా నారాయాణుని సూక్తి. అస్తు అయితే ఒక విషయం ్రీరాసుగారి కళావై ళవాన్ని వేనోళ్ళ చాటగలవారు దేశంలో చాలా మంది ఉన్నారు. వారు చాటుతున్నారు కూడా. ఆయన త్ర్వాస్ట్రిని మాత్రం పదిమందిలో బ్రామా రం చేసే అవకాశం ఇప్పటికింకా కలగలేదు. దానికి కారణం ఆయన జీవితమంతా ధారపోసి రచించిన గ్రామ్మ ఆధారంగా చేసుకొని, 🕑 దాసుగారి **లా త్విక దృష్టిని సారరూపంగా సంగ్రహంగా నిరూ**

పించి నట్లముతే కొంతసేవ చేసినట్లవుత్కుదని నాకు సమాశ్వాసం కలిగింది. ఆ పనికి కొంత ఆగ్రత కూడా ఉందనే నమ్మకమూ కుదిరింది. కాబ్లేట్ ఈ క్రింద శాలుగు మాటలను పొందుపరుస్తున్నాను.

"జగజ్జోతి"ని కూలంకమంగా, సావధానంగా నిష్పథపాతంగా, సమరసభావనతో, సమన్వయ బుద్దితో పరిశీలి స్ట్రే 🔥 నారాయణ దాసుని ఉపని మత్తు పది³, అతని ఆంతర్యం పదో, త_్త్యచింతన **యెట్టికో, హృదయ** వైశాల్య మెం**కో**బోధపడుతుంది. వేదాలు, వేదాంగాలు, ఉపనిషత్తులు, పురాణాలు, ఇతిహాలు, సంబ్రాయ్మగంథాలు, ధగ్మశాస్త్రాలు దర్భనాలు వీటన్నింటి యొక్క పరిశీలన, వ్యాఖ్యా నం, సారనిగ్లయం, నిర్భీకమైన సిద్ధాంతనిరూపణం, తదుపయుక్తాలైన శక్తియుక్తులు-ఇవన్నీ అడుగడు గునా జగజ్జ్యోకిలో బ్రాపక్య కమవుతూ 🕩 దాసు గారి సర్వతంత్రస్వాతంత్ర్మాన్ని, సారసంగ్రహ నైపు డ్యాన్ని, నరసహ్మాదయాన్ని, సమన్వయనృష్టిని, నకలలోక కళ్యాణ పూయణత్వాన్నీ చేనోళ్ళ చాటుతూఉంటాయి. దాను గారి ఆంతరంగికులు కూడ "ఇట్టి మహాత ్ర్ట్ర్మాగం థాన్ని ఆయనఎస్పుడు రచించేరా!" అని ఆశ్చర్యపడుతూ ఉంటారు. ఇన్ని గ్రామ ఎప్పడు పర్శీలించారో, అంతటగంభీర మైన రచనను పయోసమయాలలో సాగించేవారో ಅದಂತ್ ಆಯನಕೆ ತಾರಿಯಾರಿಗಾನಿ ಸಾಮಾನ್ಯುಲ కర్ణం కాదు. అయితే ప్రతిభావంతులకు సాధ్యం కాని దేమున్నది గనుక! ఆయన అఖండ ప్రతిభ యే అన్నింటినీ సమకూర్చి పెట్టింది. మరొకవిషయం. సర్వస్వాయమానమైన " జగజ్జోతి" అను తక్ష్మ ్రీ దాసుగారి ఖాహ్యాలడడాలను, సమయాచారా గ్రాంథము బహుళ ప్రచారమునందక పోవడమే. ఆ లను "ఆపాతతః" అన్వయించేటప్పుడు, తత్త్వాన్ని గురించిన ఇంతటి తపన, మథనమూ ఆయన హృదంతరంలో ఉన్నట్టు ఎవరికీ గోచరించదు. దానుగార్జీవితమంతా సాగిన ఆఅస్వేమం చివరకు "జగజ్జ్యోతి"గా పరిణమించి, లో కానికి శాశ్వశమైన "తత్వజ్ఞ్యోతి" యొ రూపొందినది.

ಅಯಿತೆ 🕑 ದಾಸುಗಾರು ಜಗಪ್ಟ್ ನಿರ್ಠಿ ಬ್ರಸ್ತ రించిన సిద్దాంతాలూ అసలు అంతర్యమున్ను భాగత సంస్కృతికి, సంబ్రహాయ బ్రవాహానికిన్ని సరికొత్త వేమీకాదు పరంపరానుగతంగా వస్తూన్న అర్హత్త్య్హ సారాన్నే ఆయన సరికొత్త మార్గంలో బ్రహి ధించేరు. మాగ్గమే కొత్తది విషయం గనాతన మైనదే. గమ్యమూ సనాతనమే. "పరస్పరం ఖావ **యంతః ౖళ్యః పరమవాప్స్యథ'' ''**నరోప కారాయ నతార నిభూశయం" "త్వాన్స్ కే అమృతత్వ మానశుకి "ణేగ త్యాస్త్రేశ్రం భుంబ్ఞా మా గృధః కన్య స్విస్టినమ్" "నకం నద్విట్రా బహుధా వదాతి" "అంతరృహిశ్చ తత్స్వం వ్యాస్త్య నారాయణః స్టీశs ముదలయిన ఆగ్రమా క్లి రత్నాలే జాగుగా సానపట్టబడి దుర్శి రీడ్యమైన కాంతి పుంజాలతో జగజ్జ్యోతిలో చ్రకాశిస్తున్నవి. ఇంకను ఒకే ఒక మాటలో ఈ గంథం మొక్క సాగాన్ని చెప్పాలంటే, "క్లో కాంద్రేన బ్రహక్యామి యదు కృం గ్రం కోటిఖికు పరోవకారక పుణ్యాయ పాపాయ సరసీడనమ్" అన్న విశ్వతత్త్వ స్మాతము యొక్క మహామహా ఖాష్యమే యిది" అని చెక్ప వచ్చు.

కాని ఒక విచ్మితం— క్రీ దానుగారి పలుకు పలు గులా ఉంటుంది. ప్రతిశతులకు సూదిలా గుచ్చు కుంటుంది. కూళల గుండెల్లో గునప్పలా దిగబా తుంది. అది ఆయన స్వఖావం. ఎవరేమి చేయగలకు? పారికథకు దిగి, గిరికథచెప్పిన వ్యక్తి! భోగలాలను లైన జమీందార్లకు వారి సమతంలోనే బాతుల పంచాంగం చెప్పిన జ్యోతిష్కుడు! నాట్యంచేస్తూ

ఉండగా కాలిగజ్జెలు ఊడిపోతే, మదగజంవంటి మద్దలవాని నెల్తిమీద కాల పెట్టి మరల గజ్జె కట్టించుకున్న మనీషి. ఒక మహామనీషికి తన మంచి గంధపుచెక్క పాష్ట్ తోడ్డను లలాటం తపముగా ఆంటించి, ''ఇది మైసూగు మహారాజు ఇచ్చిన బహుమానంరా" అని నిండు సభ్తి చెప్పిన చెంకి ఘటం! మహామహో పాధ్యాయులను **"మామా**" -అని సంబోధించిన ధీరుడు! అట్టివ్య క్తి చాక్కు నిళిత కురధానగా ఉండకపోతే ఆశ్చగ్యంగాని ఉంటే విశేషమేమిటి? వాక్కుకాదు మనకు కావలసింది. తాత్పగ్యం-కవి**న్ళా**దయమున్ను ఖావుక బ్రహంచా నికి అత్యంగానశ్వక మైనట్టిన్. దానుగారి విష యంలో అవీ ఎ్బుకున్న అమృతసుందరాలే అవ డంవల్ల ఆయనది అదొన ఓశిష్ట్ర వ్యాక్తిశ్వంగా ఘంటా ಶಥಾಂಗ್ ಕೃತ್ತಿಯ ಎಂದು "ಶೃಜಾದಪಿ ಕರ್ಯಾಡಿ న్నామాని కనుమారపి లోరో తైగాణాం చే**తాంసి** కోహి విజ్ఞా తుమర్హతి'' అని థవభూతి మహాకవి ఇటువంటి వ్యక్తులను గురించే ఏనాడో "రిమార్కు" చేసినాడు నిజంగా మహాను భావులను వాఖ్యా సించడం మమాకస్తం!

ఇంతకూ ఈప్రసంగం ఎందుకంటే - జగ్జ్ క్రీ తిలో తీ దానుగారు పూర్వమీ మాంక్షులను, పశు హింనతో కూడిన యహ్మాలను, "కర్మమేబ్రహ్మా " అన్న సిద్ధాంతాన్ని కతనహ్మ విధాల తిట్టినుమైత్తి పోసినారు. దాని తాత్పగ్యం " పష్టిరంగా నై నా పాణిహింస చే మకూడదు" అన్న ఆయన అభిసం ధియే. ఈసంద్యంలో ఆమన కావించిన వైదిక నచన వ్యాఖ్యలు, సమ్యాయాలు, పరిష్కార పద్ధ తులు, విమగ్శనా ధోరణులున్ను శబరస్వామి, పార్థ సా థి మిక్రు ఎ వంటి వారు కూడ సందేవాంలో పడవలసినంత పటిస్టంగా ఉన్న వి.

ప్రామ స్వక్తంగా క్రీదాసుగారు ఇతర దర్శనకారులను $\overline{\mathbf{z}}$ యాక్రణులను గూడ, పడ తిట్టి స్ట్రాక్కలనే కొంత కొంత భూషిస్తూ విమ గృలను సాగించినాగు, ఇవన్నీ బ్రాపాల వంటివి. పజాన్ని, సాధ్యాన్ని, పాతువునూ పట్టు **కుని** నిరంతరం ప్రాకులాడే నైయాయికుల పని "జపం విడిచి తొట్టల్లో పడ్డట్లు" అయిందనీ, ఠక్కు, రజ్, తిప్పు, ళప్పు, అనుకుంటూ బాధపడే శుష్క <u>వెయాకరణులకు నాద్యవ్యా స్వరూప్రమేమి</u> తెలి యుననీ, "యతో వాచో నివర్హంతే " "అబ్బాప్య **మనసాసహా''** అనువచనాలతో సర్మబహ్మాయొక్క న్వరూపాన్ని | శుతిమాతో చెప్పడానికి భయపడుతూ ఉండగా, అల్పజ్ఞాగు అయా చ్రవక్రలు ప్రవ్యేంప **జేసిన పద్ధతులేమి** చెప్పగలవనీ,—ఈ మొదలైన ఖా వా లను బయట పెట్టడానికి దాను గారు కొంచెంఘాట యిన మాటల నువయోగించారు గాని " స్వ్యా **త్మనా'' ఆయా** మతాలనుగాని తత్ప⁹నగ్త కులను గాని ద్వేషించడమే ఉ.మనలభీష్ణమని ఖావించరాడు. ఒక్క విషయమును మాత్రమాయన వాచ్యంగా **చాలాసార్లు నొ**క్కి నొక్కి చెప్పినారు. "రాజ్ఞయా గాడకర్మలు పశుహించతో కూడినవగ టచే సర్వధా వరిత్యా∻్యములు. హకుహాంసను మా తే కొంటు గాని, వ్యాథ్యాన్ ములుగాని, గ్రాములు గాని నాకెంతగాత్రమును కట్టిపు తుతుల కట్టి తాన్పర్యమున్న ఓని వాదంచే వారిని నేను " కీ చు కీచు ''్మనిపించగలను. కలియుగంలో కర్మలు దంఖానికి, హింసకు, వంచనకున్ను ఉపయోగిస్తు న్న నిగాని, పరమార్థమునకు పరోచకారానికిని ఉప యోగించలేదు. కాబట్టి " సరోపకారమే " పర మార్థం. అహింసయే అతరసన్యం. సత్యమే సర్వ తారకం. పరులనుసుఖెన్ట్రితాను సఖ పడుటయే జీవితలడ్యం. అగేపగమోపనిపత్తు. అదే నా ఉపని మత్తు. అదే తత్రిష్టందం." అని.

అయితే ఈ తీరు మాటికి మారుపాట్ల వైదికు లకు.-లేక-వైదిక వ్యాన్యలకు, అర్ధవైదికులకు, పావు వైదీకులకు, కూన్య లోత్రియులకున్ను మిక్కిలి అని హ్యాంగా కనిపించక తప్పదు. ప్రత్యక్షుక్తాయ్లికి కప్ప ప్రయత్నించే అట్టి వారిని ఉడు కెత్తించుట కే తీదానుగారు "జడ్జ్య్యత్యి" ని రాచించినారు. అందు చేతనే ఆయన ఇట్లనుకున్నారు:—"నా స్త్రీకుడు, చార్వాకుడు, జౌద్ధుడు, చండా అడని తిట్టినుదిట్టనీ గాని, అప్రత్యక్షుకుగు న్వగ్గనరక చింతచే వ్యర్థకాల కేషిపము చేయుటకన్న, తనతోడి సాటి వారిని సుఖ పెట్టి, తానుఖవడుట కొరకు శ్రీకొలది ప్రయత్యము చేయుక్షన్స్లు మనుష్యులని సిద్ధాంత పరచక తీరదు." (జగ-పుట 10)

మొత్తుు పై శ్రీ దాసుగారి తత్వచింతన అవైదికను మిపోడు. అవనక్కరలేవుకూడ వందలు, **ోవే**లున్న ైనై డిక మ**తా**ంని చలాను**ణి అవుతున్న** ్స్టుకు 🛃 చాడగారి మనాకూడ అట్టిదే అవడంలో అఖ్యంతర ముండకూడకు. ఉూకే శ్రీదాసుగారికి గాని, ఆయన "జగజ్జ్ ్యతి" కి గాని వచ్చే నష్టమూ లేదు. కానిండు. చివరకు వ్యక్తిగతంగా 🔥 దాను గారిని గురించి నేను అనదలచుకొన్న **మాటరివే:** "జీయుతులు దయానంద సర్వతి. రా**మమోహన** రాయి, కేశనచం[దెసేను, **ఏ రే**శలిం**గము పంతులు,** రమణమహార్షి, ముఎలమునవారి **కోవకు** |శ్రీనారా యణదాసుగారు చెందుతాను. ఆయన తత్ర్వచింత నమూం పై వారి త డ్ర్వచింతనమున్ను ఒకే మూల న్పూతంైన్నే ఆధారశడి సాగినవి. హారికథా పితా ಮಘಾರ್ಮಗ್ ಆಯನ ಎಂತ ಎತ್ತಾನ ವಿಗ್ರಸಕಾಮಾ తా <u>ర్వి</u>కుడుగా కూడ అంత ఎత్తైన విగ్రహమే. ఈ విషయమింకా లో కానికి తెలియవలసి ఉన్నది. ్రీ దాసుగారి "జగ్జ్య్య్ తీ" ఆ పనిని ధారాళంగా చేయగలదని నా సమ్మకం. తప్పకుండా 🔥 దాను గారి పరోపకార త_{్త్వ}ం నలు**మూలలా నేడు** |ಏವಾರಂ ಕಾವಾಲನಿ ನಾ ಆಕಾಂಹ.''

FOR BETTER YIELD

፟፟ቝ፟ቝ፟ቝ፟ቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቜ

USE 'JAYALAKSHMI' BRAND BALANCED FERTILISER MIXTURES SCIENTIFICALLY PREPARED FOR ALL CROPS WELL APPRECIATED BY RYOTS OF ALL OVER ANDHRA

ALSO

FOR OPTIMUM MILK, HIGH EFFICIENCY AND MORE EGGS "POSHANI" CATTIE & POULTRY FEEDS EASY TO FEED AND LESS EXPENSIVE

ALSO

TO PROTECT YOUR CROPS FROM PESTS "JAYALAKSHMI PESTICIDES"

A. C. C. Cement "EVEREST" Asbestos Coment

Sheets & British Paints

JAYALAKSHMI FERTILISERS, Venkatarayapuram, TANUKU, West Godavari District, Andhra Pradesh. Phone: 77 Telegrams 'FERTILISER'

మార్గదర్స్ - మహర్షిణ

— శ్రీ పిలల్లవుట్టి వేంకటహసువుంతరావు

వుంభావ సరస్వతి: దాసుగారు

ఆంధ్రదేశాన తాసుగారం టే 🖢 మదజ్జాడ ఆది ళట్ల నారాయణదానుగా ਹੈ! దానుగారు జగత్ప్త్రి సిద్ధులైన హారికథకపితామహులు, కారణజన్ములు విద్వశ్కవిందులు. భక్త్మాగణ్యులు. తాము జీవి తంలో $0 \leq \lambda$, భు $\leq \lambda$, ము $\leq \lambda$ పుష్కలంగా పొంది, తమను దర్శించినవారికీ, విన్నవారికీ, **శుౖళూష** ఒనర్చినవారికీ అమేయంగా వాటిని కల్లిం చిన మహానుళావులు : మహోదారులు.

దాసుగారిది గంభీరమైన నిండైన విగ్రహం. మధ్యపాపిటతో జులపాలు సంస్కరించుకొని, పూలు ముడుచుకొని, మెలిపెట్టిన పెద్దపెద్ద మీసాలలో, వారి రూపాన్ని చూస్తూంటే పరాజాధిరాజో హుందాగా ఉన్నట్లు కన్పించేవారు. గ్రాతహష్టి గాత సౌష్టవం, గంభీరకంతస్వరం, సమున్నతవడం, విళాలన్నే కాలూ, మహాపురువ లడగాలు కొట్ట వచ్చినట్లగుపించేవి వారిది విశిష్ట్య క్త్రిస్తూ నీరంతర ျာဘာျွန္ကြန္တာ့ႏွစ္ေတာ္ ကာလကလ မကတာနင္က နေ**သာာ**တ္ည లైన పుణ్యాత్ములు. సంగీతసాహిత్యకళాబ్రపూర్ణులై దాసుగారు పుంఖావ సరస్వశులై ఒక నాటికాలాన ఆంగ్ర మహాజనులను ఆనందాబ్దినోలలాడించి నారన యుక్షగాన గౌరవం: డం చార్మితక సశ్యం. వారు చగితార్థ జన్ములై చారి Jతక మహాపురుషులై నా**డు**.

నా అనుభూతి;

ాజ మహోత్స్ తాల సందర్భాన తుల్లాథవసంలో దానుగారిని ప్రభమతం చూచాను. వారుచేసిన "పానుమత్సందేళ" పారికథాగానాన్ని తనివి తీగా వినే అదృష్టం కల్గింది ఆ సన్ని చేశానికి నేను పుల కిత గ్రామణ్లైనాను. ముగ్గుడనై నాను. అప్పటికే వారు వృద్ధులు. వారిని భక్తులూ కార్య క ర్రలూ ఆయిన ఇరువురూ ఇక్కువక్కాలా ఉండి నెమ్మదిగా నడిపించుకొని చేదిక మీదికి తీసికొని వచ్చారు. "వాతాపి గణపతిం భజే' అనే కీర్తనను కంఠమెత్తి వా రాలపించేసరికి సభ మంత్ర ముగ్గమైపోయింది. [కమ్మకమంగా దాసుగారు రపావిష్టులై కథా గానం చేస్తూఉం టే అంతటి వృద్ధమూ గ్రీ భ క్తి పాఠ వళ్యంలో హనుమంతులే అయి నాట్యం చేయడం ఆశ్చర్యకరం. సమ్ముదలంఘన ఘట్టంలో వేదిక మీత దాసుగారు సోత్సాహులై యీ అంచునుంచి ఆ అంచుకి దూకే సరికి సఖాసదులందరూ విస్తుస్తాయి నారు. 🖢 దాసుగారి ఉపాసనాబలం అంతటిది. వారు కథాగానం చేస్తూంేట సంగీత సరస్వతీ. నృత్య సరస్వతీ, సాహిత్యసరస్వతీ ముమ్మూ ర్హులా సా శాత్కరించినట్లుండేది.

ఆంగ్రసాహిత్యంలో యకగావానికి అనేక శా జ్ఞాల కాలం పండి తామోద ప్రశంనలు లభించ లేదనే చెప్పాలి. నిజానికి యడగానం ఒక విశిష్ట ఆంధ్ర నేను చదవుకొనే రోజులలో (1988) హైదరా సాహిత్య [ప్రక్రియ అయినప్పటికీ, ఆది చిరకాలం తాదులో మహావై భవంతో జరుపుతూ ఉ. దే త్యాగ పల్లెవాసమేచేస్తూ మరుగునపడి అజ్ఞాతంగానే ఉండి

పోయింది. నాయకరాజుల కాలంలోనే యక్షానా నికి \mathbf{F} ంత wజపోషణమూ, ఆదరమూలఖించి $\overline{\mathbf{A}}$. బహుళ బ్రజాదరం చూరగ్ న్న యకగానం విజయ రాఘవనాయకుని కాలానికి రాజాస్థాన గౌరవం సంపాదించుకో గల్గింది. అంతే కాదు. విజయరాఘ వుడు స్వయంగా యజగాన నిర్మాతయై క్రామ్ కెక్కిన క్రభువుకావడం ఆంధ్రుల అదృష్టం.

హరికథలు: మార్గదర్శీవుహర్షి:

ఆటా, పాటా, మాటా చక్కని భుతిగొన్న సాహిత్యరూపం యకగానం. 🔥 దాసుగారు హరి కథలను తెలుగునాట బహుళ బ్రహారంగావించిన కులపతులు. తాము రచించిన యడగానాలకు హారి కథలనే నామమిచ్చి నూత్మ లేజాన్నీ, ఉతే కాన్నీ, ఉత్కంఠనూ, ఉన్నతస్థానాన్నీ మానవహృదయా లలో కల్పించి, ఐహిక ఆముప్కి కాలకు ఒక నుందర మైన సేతుబంధనం నెరపిన వారు ధన్య జీవులు.

అంబరీమ చర్మతము జానకీశపథము రుక్మిణీకల్యా ణము, మార్కండేయ చర్మిత హరిశ్చం దోపాఖ్యా నము-భీప్రచర్తము - బ్రహ్లాదచర్శము - గౌజేంద్ర మాడణము - సావిత్రీచరిత్రము-యదాగ్గరామాయ ణము మొదలైన హారికథలను రసవత్కా వ్యాలుగా

వెలయింపజేశిక శ్రీ దానుగారు మాగ్గదర్శికుక్పార్హి. వీణామృదంగ, వాద్యములలో అశేమ విశేమ ్ర్మా | పాశవాలను చాటిన విద్వాంసులు. **కనుక**ేసే విజయనగర సంస్థాన సంగీత కళాశాలాకులపతు ై శిష్య్మ కిష్య సంతానముతో కి ర్హి చంటికల్ని దళ దిళతా చ్రురించజేసిన అపరనట నాజులై నారు.

పాఠ్భ గంథాలు: దాసుగారి ఆకాంక్ష

పద్య కావ్యములకు తెలుగున ఉన్నంత గౌరవము గిత బంథమూకు లేక పోవడం ఈ శాతాబ్దంలో కూడా మొన్న మొన్నటి దాకా మనం చూస్తూ ఉన్నటు వంటిదే. ఈనాటికీ పండితులు గీతాలకూ ాగేయాలకూ రెండవస్థానమే ఇస్తూ ఉండటం పరి పాటిగా వుంది. క్రిదాసుగారు పాఠ్యగంథము లుగా వద్య కావ్యములనే గాక, వాటితో బాటు တာလက္ေတာ့ ေတာ့ ေသာင္မွာ သည္က ေလးေသ ಇಯ್ಯವಶನನಿ ಎಂತಗ್ನಾನ್ ಆಳಿಂದಾರು. ಆಳಿಂ**- ಚಡಿಮೆ** గాదు, పాఠ్య్మబణాళికలలో వాటిని నిబంధించ నందుకు వారు పొందిన ఆవేదన సహేశుక మైనదే. అని ఈ కిందిదాసుగారి వచనములు చూస్తే మనకే అనిపిస్తుంది. ఈనాటికీ యశగానాలు, పాఠ్య్మహా ళికల్లో ప్రవేశించనేలేదు. 👂 దాసుగారి**హృదయా పేదనను చి**్త్రిగ చం**డి**:

Shop Phone 31415

Res Phone 22618

THE HIND HARDWARE COMPANY,

DEALERS IN GENERAL HARDWARE MACHINERY, ENGINEERING, CARPENTER'S TOOLS Etc. & SUPPLIERS

> 20; VENKATACHALA MUDALI STREET. MADRAS-3

00000000000

ఆయిరీమ చర్మితకు ఉప్పోద్వాతం బ్రామ్తూ ఇలా విద్యాధికారులు దాసుగారి ఆశయాని కొకరూపా శమవాదాన్ని నెలవిచ్చారు:

"ఆంత్రామయందుు గేవల గద్య పద్యములే యిదివరకుఁ ၿఠ၀పబడుటకును యడగానము లుల్లం ఘంపు బడుటకు గారణము గీతబంధ శబ్దమ్మాత ద్వేషమా? సంగీతకుదార ప్రాయులకు గాకున్న సహజ నుందర మృదుపద సందర్భముల తేనెలూరు హెంద్ర యడగాన బ్రాబంధము అథ్యాన్మరామా యణ మృత్యుంజయ విలాసములు, సంస్కృశమున గీత గోవింద (క్రికృష్ణలీలా తరంగములును ఖాఠ ళాలలకు వెలి కానేల? తత్పద పదార్థములు విద్యార్థులకు కేదా? గద్యముకన్న పద్య ము. వద్యముకన్న గీతము రచించుటకును, తెలిసికొనుట కును, బఠించుటకు క్రమకరము. వాట్య ధర్మముగ నభినయించుట, గీతము లోక ధర్మముగ నభినయిం చుట సాహిత్యము కాని యారెంటికి బంగరు దాని రంగువలె వ్యత్యాసము కాన్పించుచున్నది, కొంద అడరములలోనే వాని సుస్వరో చ్చారణముతోఁ ఖనీలేదని యనరాదు. మనసులో గొణుగుకొన వచ్చునుగాని పై కి జనువునపుడు నీటు గల దుస్తు စေ၏ စကားဦသင်္ကာ ညာက္ခေင်ငံစာေ ငေသ နင္မေသာစ నలంకరించు గొనుటకు విద్యార్థులు నోచుకోలేదా? కావున యడగానమలు కూడ వాగ్లేయకార ౖౖఽణి తములైనచ్చే బాఠశాలల నంగీకరింప బడవలసినదే.

కారులు. తారు రచించిన హరికథలే తారి బహు ముఖ బ్రజ్జూ పాండిత్యములను వేవోళ్ల చాటు తున్నాయి. దాసుగారి ఆ కాండరు శిరసావహించి " పాఠనియమనాధికారులు " ఐడులలోఁ కళా కాలలో గూడ యక్షగానముల చరివింపింతురుగాక!

న్ని స్తారనీ ఆ విఫంగా వారిని గౌరవిస్తారనీ ఆశిద్దాం.

దాసుగారి ప్రతిభ:

ఖావ, రాగ, తాళ జ్ఞానము పరిపుష్టము కావా లంటే దాసుగారి యకగానాల్ని అవక్యం పఠిం చాలి. అనవరతం గానం చేయాలి. 🕑 వారి రచనా వాటవం సాటిలేనిది. నల్లేరు మీది బండినడకవలె దాసుగారి ప్రతిళ వారి వారికథల్లో వరవట్ల తొక్కి పయనించింది. వాటిల్లో పాటలు, పద్యాలు, చదు వుతూవుంటే పాఠకుల హృదయాలు కూడ ఆ యా రసాల కనుగుణంగా స్పందించి తీరుతాయి. సీసార్థ ములు, కందార్లములు, మంజరులు, లయ్మగాహులు, ఉమ్యాహలు, మధ్యాక్కరలు, తరళములు, వోట కములు, మ శ్రోకిలలు, కవిరాజ విరాజితములు, పంచాామరములు, తరువోజలు, ద్విపదలు, స్టగ్ధ రలు, మంగళమహ్మాళ, ఇత్యాది చంధస్సుల ద్వారా ్రీ వారి హరికథలలో కారదాడేవి మనోజ్ఞంగా, న ర్హము గలిపింది. త్రస్య, చతుర్మన, మంజు, ఖండ, మిక్రలలో పదం పెట్టింది. పద్యాలనూ, గీతాలనూ అలపించింది. భ_క్తితో దండకాన్ని పఠించింది. సంస్కారం నిమిత్తం సార్యకాలిక సత్యాల్న్మిపబో ధించింది. వివిధ ఫణితులలో రాగాలాపం చేసింది. సుమనస్సులరంజీల చేసింది. మనీషుల మనసుల నాకర్షించింది. ఒకటని పమిటీ ? ఎ్లారను ఎల్లవిధ ములా ఉల్ల ములు పల్లవింప చేయజాలిన 🔥 దాసు గారి వాణి జగద్వంద్యము, సంస్తుత్యము.

దాసుగారి హరికథలు: కావ్యగౌరవం

"గేకేంద్ర మోతణము"లో, సరస్పులోవల వెయ్యి సంవత్సరములు కరి, మకరులకు ఘటిల్లిన పోరును వర్ణించిన ఘట్టము చిత్రగింపుడు! కళ్లకు కట్టించు నేర్పుగల కని కేవల పదముల కూర్పుతా ఎట్లా చమశ్క్రాస్తాడో ఈ కింది ఉదాహాగణమువల్ల స్పష్టమవుతున్నది.

"కరియు మకరియును గరకరి జెరయుచుఁ జరిపిరవుడు భూ రాజిన్ పరి బలముల రాతిరిపవలనకను దిరముగ లిరువురు నోజన్. కరిమకరి దిగుచు దరికి మకరియును గరిని దిగుచు లోపరికిన్ ದಿර ದಿර **ದಿరುಗು ಮ** ඞර ඞර నెడయుచు నరివల గలయుచు నలుకన్.

ఈ తరంగిణి 📆 రవి రాగములో పాడినప్పడు దాని సొగను కనబడుతుంది. రేఫ పాంపున్య మ మరింత అంచాన్ని గూర్పుంది.

ఈ కింది పాదాలలో చిత్రణము వల్ల ಆ ದುರ సొంత ఘోరమైనదో కయంకర మైనదో మ య్యో విధం తెలకించండి.

భరాధరమువలె శరీరము మెరయ గరాగరిగ జల చెరేందు తనువును గరంబున జెనచి విరాన విసరగ గ రేణువులయ్య రే భళిళ**ి రే య**నగుదుర మొనరించె॥ పదపడి రాహువు ఖానువుపట్టిన పగిదిని పూగ్వపా "నిండు గర్భిణివి నిన్ను నేను విడువవలెనా" డముల్ ముదయుతమైయా। మకరియు బట్టిన

ಮದಕರಿ తనపాదముల్ **కుచురుగ దీయుచు** । గదసి తెటాలున హృదయము భేదిల రథముల చేయగ I వదలక వాక్చర మదరుచు దొండము గరసి గొరు ჯధిమిజిగ జెదిరి ఘూర్ ແ**దురແ**

కుటిల దంష్ట్ర్లల్ జెను...కుంతములవలెను- గుచ్చిసిట నదుమనుబటు న ϕ ము ϕ ము ϕ ల-బరవగు ∂ న్ను ∂ ϕ ల-వరకు జొన్ను చు జీరుమను నిటునటు దిరుగుచు - జటపట రవముల-బటుతిమి ఝమములు నటుపొడియైచెడ-జటులగిరులవలె స్పుటతర తనువుల జెటలి రుధిం -మటుల ఝుమల-పటలి వెడలి ఇదురు

విద్వశ్కవిం(దులు అయిన 🌓 దాసుగారు మల్ల ಯುದ್ಧ \mathbf{f} \mathbf{v} | ಏಪಿಣು \mathbf{v} | ಒದ್ಬುನಮು కావలో కా? రస్థ్యందీయైన దాస్కు రీ రచనం పాఠ్య క్రమంలో ఉండ దగ్గ గౌరవం కలది.

"జానకీ శపథ" కథాగానములో కరిగిం**చిపోసిన** కారుణ్యానికి రామడి విరహం వినుతింప తగ్గది :--"ಆರ್ಯ್ಯಾ ಜಿವೆಕ್ಯರಿ-ಯುಂತರ್ಯ್ಯಾನ್ ಮನ್ನಬಹುತು." "ఎయ్యడనుంటివో _ పమను**కుంటివ**ే" "అరయగ మనళోకము జన్మావథిగా జేసేనా" "పరమపాననీ మనకీట్బు వాసెనాకొయ్య, మ్య ಮಹುಗಾ"

వెండియు మన యాస లెల్ల వెరిగి పదట గలసేనా

With Best Compliments of

Phone No. 771

Estd 1955

THE CITY PAPER HOUSE

Prop. K. S. NARAYANA Paper, Inks, Stationery & Account Books Manufacturer 52 Main Road, GUNTUR-1.

పాటలోనే గాక పద్యంలోకూడా పడిదేవనము. ఎలా చిత్రించారో చూడండి,

చెలులకు నను జూపి చిరునవ్వునం దలయూచి గర్వించెద వొక్కమారు

నిరువమ సుందర నిఖల అగద్వీర యోనాధయని పిల్తువొక్కమారు

పాణనాయక నిన్ను ఖాసినడణమైనయుగమని చెప్పెద వొక్కమారు

ఎడద లొక్కటిగదాయొడళులవే రేల నోయంచు గా గౌగిరిం తొక్కమారు

సర్వసద్గుణ పుంజమా చక్కదనము టావ నాపూర్వహణ్య స్వరూపమా మ దీయ హృద్ధీసమా యోవిజేహ తనయ నాడు జీనంబ సీత నిన్బాపి నాన.

ఇది నహ్మాదయ హృదయ దావకంగా ఉంది! "అంబకీష చర్మతము"లో దుర్వాన మహార్షి అంబరీషుని పైన కృద్ధుడై జటను నమ్మగంగా తెగ తీసి వేసినప్పుడు వెలువడిన మోర శ్రీ వర్ణించిన దాసుగారి ధిపడాశ్రీ. వ్లోనా పాగల్యుము, పరా కోటికి చెందింది, ఈ కింది పాదాలు పరించండి. ఎంతటి సమాసరచనా బంధురమై ఖీతిని కల్లింపతాలి ఉన్నదో—

មស្រ ៦ ១៩៤ ស្រ ១ ១៩៩៩ ស្រង់ ស

గ్రక్ష కథిన కరాళ ద్వష్ట్రలు వెల్లుగ్ బదయు గోద్దూతపాంసువుల్పదలుగప్ప నేల బదముల నింగిని నిడ్డతల న త్తికొనివచ్చి గృత్తి తామి త్తి పగిది"

మహి కవులయిన ట్రిదాసుగారిది వక్యవాక్కు రసాళ్యుచితమైన పదకాలము దానంతటది వారి దివ్య లేఖనినుంచి కాలువారడం చూసి అబ్బుగం పడని పండితుడుండడు.

పతిత సంఘోద్దారకులు:

కలికాల వళంచేత న్యాయవాదులు, విద్వాం సులు. ఉద్యోగిగణము, పీఠాధికారి జలము, అధి కారబలము "ఇప్పడవనియందు సకలజన స్మూతధా రులై సాగుచుందు మారికిన్వలె పీరికి మనుఖలెల్ల ఒడకు చుందు."

ఈ దురవస్థను ్రీ దాసుగారు తమ కాలమునోకి సంఘములో చూడగల్లినారు. మరణమంటూ లేక పోతే చేసేపాపాలకు అడ్డంటూ వుండదని చెబుకూ వారు పొందిన అనుభూడిని ఎలా వెలిబుచ్చారో ఈ కింది పాట తెలుపుతుంది.

మరణళయమే లేకపోయిన దురితముల కడ్లుండునా॥? ధరణియండన్యాయ వాడుల ధనములకు నొడ్లుండునా? దొరలై దబ్బరలం గత్తుల కొరలై దుంచి బీదల మెడల కురులై పలుకిత సేతల మరలై కుటింభరులే నరులకు ॥మ॥ రోగళయమే లేకపోయిన భోగముల హద్దుండునా? రేగి చెనటులు చేయకాలిన సేగులకు బద్దుండునా?

ఓగులుగా జెడిదపుమాయల - **పోగు**లుగా

గల్లలువా రెడు

వాగులుగానిరతంలవనికి - ప్రేగులుగా జెలగుకు యుద్యాగులకు ఆము

మానవుడు దుష్టుడె సంఘట్రోహియై తోటివాళ్లను చెండుకుతినేకన్న మరణించడమే మేలు. మరణ మంటూ ఒక దాన్ని ఏర్పరచి భగావానుడు శిష్టరడు ణము సల్పుతూ ఉండడం జగ్రచ్ఛేయోదాయ కంగా వుంది గారా! దీస్మే దాసుగారు పలికించారు.

జ్యో తి ర్గ మ యు:

మానవుడు ఆత్మ్మవబోధం లేక అజ్ఞుడై. పరిశుడై పోతున్నాడు. ఆధ్యాత్మకజిజ్ఞాన లౌకికాయ త్రజీవను లైన నేటి ఖారతీయులకు అత్యావక్యకం! ఇది లేక మూర్భుడు, తామనుడు, దురహంకారి, అయి మోహకోకములకో బిట్టల్లాడుతూ ఉన్నాడు. దారంశాన గారిపటంలా కొట్టుమిట్టాడుతున్నాడు.

ఈ యాధార్థ్యాన్ని తిలకించిన భక్తాగ్రగణ్యు లైన శ్రీ దాసుగారు కర్మసాడి గూర్చి ఒక శతకము చెబుతూ పర్కిన పద్యం పరికింపదగ్గది :—

"ఎండను చూడలేని గుడ్లగూలలవలె బ్రతుకుతూ ఉన్న అజ్ఞులు" తమస్సును పోకార్చుకో నిమిత్తం నిత్యమూ ఆదిత్యహృదయము (రామాయణాంతర్గ తము) పఠింతురు గాక!

అజ్ఞాన తిమిగమును అపనయింప**కాలు దాసు** గారి సూర్యనారాయణ శతకము ప్రతి మానవుడు పఠించి తీరవలసిన కావ్యం.

ఈ కింది పద్యంలోని శాళ్వత సత్యాన్ని తిలకించండి "ధనమారాడు, దురాశపోడు, పరత క్రాజ్ఞానమా లేదు యా వనమా నిశ్యము శాడు; వార్థకమున న్యామాడియా చేదు; జీ పనమాయెన్నగ శాడు దుఃఖములకుంబల్మా అటుల్గావున! న్నిమ నే గొల్తుని కేల వాడు; దయగన్ని సూర్యనా రాయణా!"

> "తమోళ్నుయ హిమమ్నాయ శ్రతమ్మ మామ్మి మాయ్ త్యోతిపాం పతయోనమః!

సూర్య తేజోనన్ని ఖాలైన టీ దాసుగాకి కృష్ణలను పఠించి గానం చేసి బోధించి పారాయణం చేసి అడరాన్యులైన ఆంధ్ర మహిజకులు అందరూ తరింతురు గావుతి! అపుడే అడరానందచ్చకంలోని దాసుగారి కేలూతోపయనింపగల్లి సార్థక జన్ములు కాగల్లు కాడు; పుణ్యశీలురూ, ఉత్తమ క్లోకులూ కాగల్లు కారు.

మరపురానమనీషి కే

— శ్రీ ఆమ్ముల విశ్వనాథ భాగవతార్

బ్రహించంలో ప్రసిద్ధులు పలువురు పలువిధములుగ నుందురు గాని పెక్కుపతిళ లొక్కచోగలవారు మిక్కిలియరుడు. అట్టి బహుముఖ ప్రజ్ఞా ధురిణు లలో అవతారమూ ర్తి, ఆంద్రవిద్వజ్జ్యోత్తి "హాంక థా పితామహా" త్రీ మదజ్ఞాడాదిళట్ట కులశేఖరులగు నారాయణదానవర్యులొకరు. ఆ మ హ నీ యు డాంద్రజనుల యదృష్టముగ నివ్పటికి నూరేండ్ల ్రికిం పార్వతీపుర ప్రాగ్ధికంగల సువర్ణముఖ నద్ తీరస్థ జనపదమజ్జాడయను బాహ్మణాగ్రాహిరమున నవతరించెను. అతడొక కారణజన్ముడు. అనన్య ్రపతిఖాశాలి. ఆయన గూర్చి నే బాయబూనటం పాల్ముబాన్ని వాల్కతో చప్పరిస్తూ తాగు **కామని యక్నించు పిల్లిపో**ల్కి యే యగును. యను బధోక్తి నమనరించి వారికట్ల నాకుగల భ క్రి వెల్లడించుకొననెంచి యిటు వాయబూని **8ని.** అదియుగాక, నాదొక భాగ్యమ గూడ గలదు. 1948 లో "భట్లమకుటూరు" గ్రామమున ఎనుబది వక్పరములు సమీపించిన ఆ పుాఠావ సరస్వతిని, ఆ సాహితీచతుర్ముఖుని ఆ నాట్యకళా వరమేశ్వరుని దర్శించి పాదానేవన మొనగ్చి చారివలన ''రుక్మిణీ కల్యాణ'' కథాగానమునువిని వారియొదుట సీతా కల్యాణ కథను గానమొనర్చి వారియాశీస్సు లంద గల్గికిని. అంతకు పూర్వమే కరోధార్యములగు వారి రచనలు (క్రీకొకరు చెంకట సుబ్బయ్యపంతులుగారి

వద్ద వర్లించియున్న సేనా నాటినుండియు ఆ దివ్య మూర్తిని నాహృదయారామమున నిల్పుకొని ధ్యానించుచూ మధుర మంజుల మనో<mark>జ్ఞ సుందరము</mark> లగు వారి యడగానముల మిక్కిలి బ్రహూరము సేయుచు కాలము పుచ్చుచుంటిని. ﴿ विकासामाण ఒకమాట నాలో నివ్వట్క నాతన్న ధ్వనించు చున్నది. "ఒేరే! ఆట పాట మాట మాకంగా వుండాలిరా! మాకం మాకం" అని**న్**క్తి చెప్పారు. ఆ నాడా ఫుణ్యమూ ర్రితో బాకుగలిగిన సన్ని వేశ మే నేనిట్లుజీవించుట కాధారమైనది. మటియు నేగానమొనరించు "యధార్ధరామా యణ్గంధ" మంతకు పూర్వమే (విజయవాడలో) ్రీ రాసుగారి పావన హాస్ట్రముగ్ నాకు "నీటికొలది తామగ" "బుద్దికొలది పగ్మికమ" ప్రాప్తించినదే. వారి దర్శన, నృర్శనము లన్పుత శుల్వములు. వారి తీవిత విశేషములు చరువు చున్న ను వినుచున్న ను యతడొక యపూర్వవ్యక్తేగా చోచు టాశ్చర్యముగాదు. ఆయన నాల్గవయేటనే పోతన ఖాగవత మనర్గళముగా చదివినట్లు గలదు. మటియు వారు రచించిన "వేల్పువంద" లో

> " అయిరేండ్ల బడుతడనై యున్న మొదలు వ న్లోరి చదువులెల్ల దారసిల్లె "

ಆನಿಯು ಆ ಕಿಂದ ಪ್ರವಾನಂದೆ

"ఆరవయేట నిన్నరయు వెరవుడెల్స్ 3 చిరి కన్నవా ర్పోచనాకు

వా నాటినుండి నే వాడుచు కాడుచుం నీ పేరు చాటుచుంటి నలుకొనల"

అని బానుకున్నారు. యిలాగే యతనికి ఈత, కు $\frac{\hbar}{2}$, సాము. గరిడీలు కూడ కా $^{\circ}$ ్యముననే చేకూరినవట. "బ్రాపేదిరే ప్రాక్షన జన్మవిద్యాం" ఆను కాళిదాస్త్రి "యీ దాసునందే సార్ధక మైనటా" యనిపించును. తన యిరువది నాగ్గవ వత్సరమున విళాఖలో F. A. పూర్తిచేయువరకు తప్ప, మిగతా తారికిగల సంగీత సాహిత్య నృత్య వీణావాదనాది బ్రజ్జులన్నియూ స్వయంకృతి జని మాట్లాడుటందు తాగికిలోగడే చతురత గగ్గి కొన్నట్లు మనకు ద్యోతకమగును. యుండియు 1901 లో నొక మౌల్వీ సాయమున ఉర్దు.పార్శి, యరక్కి ఖాషల వ్యాకరణము మాత్రము నేర్చుకొనెనట. "పక సంథ్నాగాహిత్తు" మాతని కాజన్మఫలం. అట్టి బారికి గురువులు నామమ్మాతులే

గణా ? ఆన్నిటికన్న సీమహసీయుని జీవితం "సంగీత సాహిత్య నృత్య త్రివేణిత్విమై కలిమాన వులపాలి కల్పతరు 3 విలసిల్లి నది. అమరముని యొన నారదునాటినుండియూ నావిర్భవమై యిప్పట్కి నానుమ్మాతముగ నిలచియున్న "యాధ్యాత్మిక లలితకళా నందేశ" మనదగు నీ "తౌర్యతిక" విధానమునకు రూపు రేఖలుదిద్ది యుద్దరించిన ఋషి ైశేస్తులు దాసుగారు. అట్టి మహాశ_క్తి ఆయనకు (అనవరత సూర్య దేవతారాధనా పారీణ యైన) మాతృమూర్తి కటాడమున ప్రాపించినదట. ఆత డాంగ్ల విద్యాకోవిదు డుస్సునూ రాజకీయో తములేననియు తెలియుచున్నది. అయితే హిందీ ద్వోగ వాంచితుడుగాక స్వేచ్ఛాజీవితమును గోరు

> పొందుగ విన్ను కాడ ట కుందప్ప మఱెట్టివృత్తి గొల్పింపకు న మృందయతో నారాయణ! కందళి తానంద మూలకంద ముకుండా!

ఖరం పురమునఁ జేరెన్నికఁగన్న న్యాయవాది యగు ్ర్మీ జయంతి కామేశము పంతులు గారిని గూర్చి బాసిన వద్యములు.

> "పొడ వారడుగులు మేల్మి వ సిడి మేను వెదండ టొమ్మ చిక్కని నడుమన్ ఇడు పెఱుఁగనీ వాల్టూపులు కడపుట్టులు మా జయంతి కా మేశునకున్"

తనపెను దోసిలి తోడన్ వెను జూడక పంచిపెట్టై వేసారులు కో రిన వారికెల్ల రూకలు కనలేమెన మా జయంతి కామేళునకున్

అనియొకచో నాతడు బాసుకొనుటయే గాక దేవునిటు లాక్రయించెను.

మ.బ్బిక నన్ను నీ ముచ్చట ల్జాటనీ లేకున్న మనికి జాలింపనిమ్ము.

ఆని భగవంకుని వేడుచూ ఖాగవత్షాశేష్టుడె జన్మసాఫల్య మొనరించు కున్నారు.

కనుక నే " కింక ఏంద్రభుటావం చానను " లన దగిన తిరుపతి వేంక జేక్యర కవితల్ల జులు ప్రస్తాద నారద పరాశర పుండరీశాది ఖాగవతులలో చేర్ప దగిన వ్యక్తి నారాయణ చాసుడని "కళ్ళాపపూర్ణ" బరుదమునకు తగిన యాతడు కూడ యా ధీశాలి యే నని నగ్న సత్యము నుడివిరి.

్రి దానుగారు రాగముతానము పల్లవి పాడుట యే: గాక సంగీత సాహిత్య నృత్యాదులలో నపూర్వ ్రపజ్ఞ వెలయించి అష్టావధాన మొనరించు**ట** (శ్రీ) విజయనగర సంస్థాన గజపతులు గ్రహించి వీరిని తమ సంగీత కళాశాలకు ప్రధానాచాగ్యునిగ కోరు కొనిరి. ఆ పదవిని 🐧 దాసుగారేకదీడగా గౌరవ ్రపదముగ దా**దాపు రెండు** ద**శాబ్దములు నిర్వ** హించిరి. వారఖలాంద్ర గాయక మహిసభాధ్యతు లుగళూడ నుండి నొకపుడు సుప్పు వడసిరి చారొక మారు కటుంబమతో కాళీయాత్రచేసి వస్తూ కల కాల్లో కథాగాన మొనరింప వలసివచ్చుట ఆ నాటి సక్రకు విశ్వకవి రవీండుడు వచ్చుట జరిగినదట. ఇక దేవీకటాతను పొందిన దానుగారు నరస్వతీ లాస్యం వలె తనకుగల బహుఖాసా భాటి పదస్యుల మన్నన లందుట యోగాక రవికవి [పోళంసా | ప్రస్తూనములనుకూడ నందగలి గెనట. ఇది ಯಾಂದು ಕಾಂತ ಅತಿಕಯ ಕಾರಣಂ? ಅಂಎ ತೆ ಮುಕ್ತ మహాక వి విజయనగరమును వర్ణించుచూ

"వేముకిమించుచేయి కను వేదురు రూపు అజాడదాను నా రాయణు పై డిగజ్జియల రవ్వదుమారము రేపెనెద్ది ?"

అనిరి. మఱియొక కవివరుని హృద్యపద్యము కూడ నొకటి నిట స్పురణకు వచ్చుచున్నది.

ఉంగ మృదంగ వాహినీ
మోహిని కుల్కుతో భువన
మోహనమూ ర్తి ఛల్క్లో గాన స
న్నాహముతో ధనంధన
ఘనంఘన నివ్వన కింకిణీ కళా
వ్యూహముతో సఖాజగతి
నూపిన ధట్టుడు ఆదిళట్టురా!

ఇలా ్రీ వారిగూగ్స్ పలుకవుల భావములు చదువుచున్న కొలది వారి రచనలు వల్లించుచున్న కొలది వారి రచనలు వల్లించుచున్న కొలదీ ప్రామాన్ దీడితదాన వర్యులనంటి తారాంయన చర్మితగాన మొనరింప విన్న కొలదీ బాలో దాసుగారిపట్ల భక్తి భావావేశము వెల్లివిరిస్తే సేమనూ అంజరి ఘటించి దయికపుడిటు బాపు కొంటిని.

నీ గంఖీర గళంలు నీ సొగసు వాణిన్ బోలు నీ వాగ్ఫరిస్ నీ గానామృతవృష్టి నీ రచన నీ నృత్యంలు నీ తీవి నీ భోగంలున్ సరిపోల్పువ్యక్తు లెవరీ భూమండలిన్ క్రీ మూ నీ! గైకొమ్మినే మన్నమ కృతములన్ లీ యాదిళట్టాన్వయా!

ాసుగారి రచన లెవరెంత శ_{క్}గల్గి చదివిన ాగికట్టి యానంగవన్ను గూర్చును వండిత పామర రంజ ను 💆 🛮 పారి ౖగంథములు చిరస్థాయిగా నిలువగల ₹ైలియందున్నవి. పూర్వకవు లందరూ పూజనీయులోగాని "గో స్ట్రసీపాకము" గ కృతులల్లిన జయేదేవ పోతనలను ప్రత్యేకముగ నుతింతునని వారొకచో దెల్పిరి. అజ్లు వారి ననునరించిరికూడ. దాసుగారి సామ్ముదిక రూప సౌందర్య విలాసము లనుబట్టిజూడ సీతాస్వయంవర సభలో "కన్నవార **లెంత ధన్యులో'' యని వారు రాముని వ**ర్ణించిన తీరు "బిరుసు నీలంపు టుంగరములవలే ముంగురులు **ావిన్నొ** నటిమై గునిసియాండ" అని సావ్మిత్ చరి తలో సత్యవంతుని నుతించిన విధము, మఱికొన్ని · ఘట్టములలో సౌందర్య వర్ణనలు చేసిన సందర్భము చూడ తనగూర్చి కానేయిటు దాసుగారు బ్రాసు కున్నా రాయనిపింపక తప్పదు. శూగ్పణఖ రాముని "ఆ నౌరు లా వీను లా నుదు రా బొమ లా చూపు లా చెక్కు" లు ఆని వర్ణన సేయునపు డాయంద మనకట బ్రాత్య మంగుదురు. వారి క థా గా న మాలించు నవుడు నాకు గల్గిన యనుభూతి యొక నాడిట్టి గేయరూపము దార్చినది.

హరికథా పిఠామహ ఆదిభట్టాన్వయా సరిగమా నుతులగొను సంగీత రసమయా వరమృదుల బహుఖాష ఖాగవత శుభవేష చిరగ రాద్భుత్తాన 🔥 నారాయణ దాన

గంభీరమైన నీ శంభోరవంబులో అంభోధులరచేరా అందాల నరవరా సంఖాన్యమైన నీ సర్వళ క్రులకు కుంఖినీళులే మెచ్చి కొలిచి సిరులిచ్చేరా నీ గజైకదలింపు నీ బొజ్జ కుదిలింపు నీ గాన మాధురి నీ సుఖాషాయురి నూగించె న జ్ఞూత లుర్వి పై జెక్కురను ಕಾಗೀವ ನದಿರಿ ಪ್ರತ್ಯತ್ತಿತ ಯ್ಯಾತಲನು.

నీవు పెట్టిన భిశు నిజము మాకగు రతు ఖావమున నిను నిల్పి ఖాడు లే మా దీడ దీవించి పోవయ్య దివినుండి దగిశాచ్చి నీ వారమొగదా నిజము మన్మన్ $x \in \mathcal{M}_{p}$.

పురువ మోహనాకారుడగు నాగని నేనే క మంతయూ దానుగారి సొమ్మేయనిపించును. వారే వర్ణించి నేమి నింక నెవియో మం సగుణ 🔻 లాతని కడ మించియే యుండును. కథలలోని ప్రాత లన్నియూ కానై కమనీయ కళాద్యుతు తీన నెక్టా ఆడిపాడిన ఆనందమూ ర్థి యాతడు. పంచన ఖ

With Best Compliments of:

Phone No 1531.

THE CITY FINE BINDING WORKS,

PAPER, STATIONERY, PRINTING INKS, STRAW BOARDS AND ACCOUNT BOOKS MANUFACTURERS

Proprietor:

P. S. NARAYANA

166 Main Road, GUNTUR.

తాళమును బ్రాదర్శించి "పంచముఖేశ్వరు" డని "అయ్మబహ్మ" యని నుతులందెను. కళ్లకు గంతలు గట్టి గాధాంధకారంలో నిలజెడితే పదికై కా తెల్ప గల్ల విద్యను వివరించు "దిక్సూచి" యను గంథాన్ని ్రాశారటాయన. తారకుడనే ౖ ఖాహ్మాణుని గాథ సంస్కృతంలో రచించి జర్మనీ పండితుల ప్రకంస అందిరి. వారికి 🕩 ళంక రాచార్యులయందు మిక్కిలి ళ ్లికావ ముండుటచే "వేల్పుమాట" యను భగవ ద్దీతానువాద గ్రంథమును "మొక్కుబడి" యను ఋ గ్వేద మంత్రానువాదమును కంకరులకే అంకిత మొనరించిరి. హారికథలలో విజృంభించి గానమొన రించుట, నయారముగ నృత్యము సేయుట తేనె చిలుకులవంటి **తేట** తెలుగు పలుకులాడుట ఆయన ెంతో ప్రీతియట అందు కే

గొంతె 👲 యందముల్ గురియింప నేరని మోట యదిమె దవడ పాటకాడు మువ్వడి యుయ్యారముగ గుల్క నేరని దేబ కళ్కు రై తె తెక్కలాడు ಕೆಟ ಕಲುಗುನ ಮಂವಿ ಕಲುಗಲ್ಲ ಹಲ್ಲ ನಿ కట్టడి కలగూరగంప బన్ను.

అని విమ్యాంచారు. "అచ్చు చవక య్యౌ మూఢులు మెచ్చుటయ్యో నహాహా యొందుకు కవు లైరి యాధు కులు అని కూడ కొన్ని గ్రంథ ముల గూర్చి ఖాధపడిరి. "సావిత్రీ చర్మిత" ప్రతి $oldsymbol{\$}$ ర్తన యుందర్దనిద్భాన ∞ ్ చివరకు రాగము అతవాచుట "జానకీళపఫ" మున కీర్రనలకు మేళ క ర్థ రాగములన్ని యు స్వ~ నిద్భనముగ నిమి డించుట, లబితపద ప్రయోగమున గీర్వాణ ఖాషన్ "హరిక థామృతము" ను సృజించుట మొదలగు ఆతింద్రియ ప్రభావ ప్రశన్నులుగల దానుగారికి

చెప్ప దాను నాయన గ ్హించారు. "నృత్యము మా రేళ్లాయుప్పి మనియు "న ్రైనం భవక రైన" మనియూకూడ వారు పలికెడు వారట. వారు రచించిన బ్రాపింగ్ మొక యమృతఖాండమే యను నట్లు బ్రతి పద రసోదయమై యొప్పుచుండును. వే బ్యువతుల చొప్పున మూడుమారు లచ్చువడి విశ్వ విద్యాలయ పాత్య్మగంథముగ గౌరవమందియున్న "కాటసారి" యను శ్లేష గ్రాంథ మొక రత్నతోరణ ముగ రాజలు చున్నది. అందు వర్షాన్ని వర్డిస్తున్న 168 వ పద్యంలో

మింటికి న్మంటికి తరచు మీరవాన దారలను తీగలబిగించి యారవ వడి వీణవాయించు నెరకాణ గాణమాడ్కి నందముల గుప్పిగాలి పాడం దొడంగె.

అని బాస్తారు. ముఖ్యముగ వారి యడగాన రచనలలో నువమానోప మేయములతో లోకోక్తి ఛలో క్తులతో సుదీర్ప్ల వచనము తెన్ని యో పాందు పరచి హరిదాసులకు ప్రపంచత్హానము ప్రపాదించిరి. ్లేవ పద్మపయోగములుకూడ పెక్కుచో**ట్లకోకొల్ల** లుగ వాసిచూపిరి. ఒక మహికవి యొదుట ప్రసంగ వళమున నొకచో-

ఎదిరి పట్టున్ జేరు టెట్టు నా కొడ పదను కొలంది నావాల్టూపువాడి

అని ద్విపదలో ద్వ్యర్ధిగా జాను తెలుగులో అంత్యనియమ్మపాసతో వారు పలికిరట. [పతి రంగములోనూ నిట్టి యద్వితీయ చ్రవతిళ తారికిగలి గెడిదని పెద్దలందురు. తన కళువది యేండ్లు తాటిన పిదప విజయనగర ప్రభువుల కోరిక పై "అమరకవి" యనదగిన "ఉమర్కవి" "రుజాయతుల" కు తానుగారే పాటి. గజైకట్టక కమైవలెనిలచి కథ అనేక కాపానువాద పూర్వక విల**డ**ణ **ౖగంథము**

నిక చానిని గృతించేగు. తాగ్విళవేత్త యయిన 🐧 🍑 ನ್ನ್ ಪ್ರ ಪ ಡಿತುನಿ ಪ್ರಕಂನಾಯುತ ಪರಿಷಯ వాక్య మద్దానికి లభించినది. ఇట్టి గ్రంథ మాంద్ర మున లేదనియో పలువురు పండితులనిరి. సాక్స శ్చిమ ఖండములం దనుపమ కవితాశ_క్తిని ౖపదర్శిం చిన షేక్సుపియర్ కాళిదాసుల చమత్రృతులనేర్చి తెలు**గు సేత నా**నర్సిన 🔥 దాసుగారి "నవరస తతం గిణి" యూ నాంద్రజనుల కమర భూజమువంటిది. మఱియు వారి కూలంకష విజ్ఞానమునకు నిదర్శన మనదగు "జాజ్హ్యోతి" (యిప్పట్కి రెండు ఖాగ సంగ్రామం మొక సుధ్యాసవంతి యానక తన్పడు. ఆంతియోగాక "లబితాసహ్మాసం" సంస్కృతమున " తర్కాసంగ్రామాం" " దళవీధరాగనవతీకుసుమ మంజరి " యను సంగీత గ్రంథమును "పురుషార్ధ ನಾಢಕ್ಷ" ಮನು ಮರ್ಟಿಟಿಯು "ರಾಮವಂದ್ರದ ಕತಕಂ" **కాళీళతకమను** రచనలు యింకను "మన్కిమిన్కి"

యను నాయు క్వేద గ్రాంథము " కు ద్దాం ద్ర నిఘంటువు '' యింకను అమ్ముదితములైన పెక్కు ృగంధములు వారు రచించియుండిరి. ఆ దివ్యపు**రు** మని అడుగుజాడలనుబట్టి మా హరిదాన లోక మేమాత్ర మనుగమించినను ఆదర్శకంతులై వారు తరించి యితరులను తరింప జేయగల్లుదుము. ఖాగ వత శబ్దమును గౌరవించిన వా మగునుము. అణు వులో పరమాణువుగ జీవులలో నుత్క్నప్పజీవియే. సారియై తన జీవితాన్నే గార ఘూర్ణితమగు ములుమాత్ర మచ్చయినవి) ఆ అష్టాదళపురాణసార కోనగా చేసుకొని తనమాట వేల్పుమాటగ తన నడక నవరసతరంగిణిగ తన పాట వేదాలబాటగ తన కవిత యమరకవితగ, జాతిమానవులకు పెల్గు జూపు జగజ్జ్యోతిగ తారకమం(తముగ తపశ్శాలిగ ಶೆದರ್ವಾಯಣುಡ್ತನ ನಾರ್ರಾಯಣುಗ ಕರಿಂವಿನ ఆయన ధన్యజీవి. మరుపుgాని మనీషి. ఆgయg ర మూ ర్తి కిదే నా హృదయ సుమాంజరి.

మైసూరు రాజదంపతులు "పాడు" మన దాసుగా రాశువుగ రచించి పాడిన క్లోక పద్యములు.

"వాణి విలాసాడి చకోర చర్మదం సౌజన్య సంతాన పిభూతి సాందం శ్వచ్ఛంద కార్యేషు సదా వృతం దం పాయా చ్చివే శ్యామధరాధిపెందం!"

సన్నని మఖ్బలో మెలఁగు చందురుపోల్కి మొగంబు, పెన్వలం ఉన్నగ ద్రుళ్ళు జేడినలు జీరు కనుంగన చూపు చాపలో తెన్నలరార గల్మిచెరి చెల్వగు రాణియు, పట్టు గద్దియన్ వెన్ను నిలోలు క్యామదొర నించుత కోరిక తబ్లిదండు) లై.

"ఆధునికయుగంలొ ఆచ్చతెనుగు కవితకు పితామహుడు"

— శ్రీనిడదవోలు వెంకటరాఫ

అజ్ఞాడాదిభట్ల వారిని హరికథాపితామహులుగా ఆట్రలోకంలో ఆజాలగోపాలమూ ఎరుగుదురు. ఖాపా వాజ్మయ చర్మకారులైనా, వాగు అచ్చ తెనుగు కవి**క్వానికి కూడా** అధునాతన **యు**గంలో పితామహులని యొరుగరు. ఈ శతజయంత్యున్నవ సందర్భములో వారి అచ్చ తెనుగు రచనా విశేషా లను వెల్లడించుచున్నాను.

తెలుగు**ళావ** తశ్చమము, తద్భవము, దేశ్యము, గామ్యము అని నాల్లు వర్గాలుగా విఖాగింపబడ్డది. ినిలో తథ్మవదేశ్యాలు అచ్చతెనుగు అని వాడుకం ానిలో గామ్యము గంథములలో బహిష్కృత మైనది. కాబట్టి గక్కిన మూడింటితో గ్రాంథరచన సాగింది ___ కేర్మూ తత్సమములో ౖ బ్రాసీనా, కోవలము తర్భవదేశ్యాలో వాసినా బ్ర**జా సామా** న్యమునకు అవగావానకాదు కాబట్టి పూర్వకవులు ైపై మూడువిఖాగాలను సమ్మేళనముచేసి కావ్యములు రచించేరు. క్రీ. శ. 18 వ శతాబ్దిలో పాన్నికంటి తెలగనార్మడనే కవి యయాతి చ**ి**త అనే అచ్చ తెనుగు కావ్యం క్రాథమంగా తెలుగులో ట్రాసేడు. కూచిమంచి తిమ్మకవి ఆతని ననుసరించి అచ్చ తేనుగు రామాయణమూ, నీలానుందరీ పరిణ నుమూ రచి యించియున్నాడు, 19 వ శ తాబ్ది చివరి డళలో కందుకూరివారు శుద్దాంద్ర నిగోష్య నిర్వచన రచ నలు సాగించేరు. ఈ ఇరవయ్యా శ తాబ్దిలో ఆదిళట్ల **వా**రు అచ్చతెనుగును చేపట్టి తనకు పూర్వులవలె

ಒಕ ಏದ್ಯಳವನ ಮೆಸ್ಕ್ ಗದ್ಯರವನಳು ಡಾ ಪೆಸೆರು. ఇదే వీరిలో విశిష్ట్రక. ఈ శతాబ్దిలోనే పోతా,పగడ కాని చదువుకొన్న వారిలోనైనా ముఖ్యంగా అంద్ర కృష్ణమూర్తిగారు అచ్చతెనుగు రచనలు చేసేరు. కాని వస్తువై విధ్యంలోగాని, వై కాల్యంలోగాని వారు నారాయణదాసుగారితో సాటిరారు,

> ఆదిభట్లవారి అచ్చతెనుగు రచనలలో కొన్ని ముఖ్యలకుణములను మనము గమనింపవచ్చును. పూర్వకవులవలె కేవలము సంస్కృత పదములకు, సమాసములకు తెకుగు పదములు సృష్టించి, వానిని కృతకముగా చేయకుండుట.

> ఉదా: ఫణి జాటుడగు శివునికి "తాగదాగుడు ರ್ಗ್ ಗ್ರಾಪ್ ಗುರಿಡ್ ಡು ವಿಕ್ ಡ."

- 2. తద్భవ పదములను విశేషముగా వాడక దేశ్య పదములనే వాడుట___
- 8. దేశీ**య** ఘులని [పాచీశమైన, **శివకవి** [పయు క్రములైన గ్రవీడ, కన్నడ సమ్ములు వాడకుండట___
- సందర్భామసారముగా కొన్ని సంస్కృతపదము లకు-అచ్చ తెనుగు పదములు గర్పించుట. ఉదా: సంకీ <u>ర</u>్దన-వినుకలి-లయ-మీటు___
- తశ్సమఖాషలోని గంభీరార్డ్రమును-అచ్చ తెనుగు పదములలోనికి సాధ్యమైనంతదనుక తెచ్చుటకు ప్రవయిల్నించుట—

మొట్టమొదట వీరు, జయంతి కామేళం పంశులు గారి నిర్యాణ సమయంలో అచ్చతెనుగు వర్యాలు చెప్పారు—అవి యీవరకు వ్యాప్తిలో లేనందున వాని నన్నింటిని ఉదహరించుచున్నాను.

- క. ఎరుక స్వేల పు కొలుపున బరుపుదులను నీవిపట్ల బంటుతనమునన్ నరి కాదెవ్వం డైనను గురువతనంబున జయంతి కామేళునకున్.
- క. పొడవారడుగులు మేర్మి ప సిడిమేను వెదందరొమ్ము చిక్కని నడుమున్ జడు పెరుగని వాల్పూపులు కడపుట్టులు మా జయంతి కామేశునకున్.
- క. తన పెనుదోనిలి కొలదిని పెనుజూపక పంచిపెటై పేపేలును కో రినవారి కెల్లరూకలు కనలేమెన మా జయంతి కామేశునకున్.
- క. కుడిచి కుడిపించె కోర్కులు గడించె వేవేలు మాటకారి మగండే కడనైన నె తై చూపడు కడగలదే మా జయంతి కామేశునకున్.
- క. పుటై వెలనాటి పారుల గటైను పే రీపపట్ట కడియము కేలన్ గటైక్కె నలువదేటన్ కట్టడ్డా మా జయంతి కామేశునకున్.

ఇని క్రి. శ. 1884 లో రచించేరు. ఆవెనుక అచ్చతొనుగులో గ్రంథ రచనయోగాని ప్రాస్తావిక రచనలు చేయలేవు-ఆ గ్రంథాలు రెండు విధాలు:-

1. అనువాదాలు, 2. స్వతంత్ర రచనలు, అను వాదాలతో లలితా సహ్మాస నామములు—ఒమకు ఖయ్యామునకు తప్ప తక్కిన వాని కన్నింటికి అచ్చ తెలాగు పేరులే వికుంచినారు.

వానీలో మొదటిది: — మొక్కుబడి – ఋక్సం గ్రామం.

ఇందు బుగ్వేదమునుండి వీరు మూడువందల బుక్కుల నేర్చి వానికి తెలుగులో మాల్లాచ్చంద స్సులను గ్రహించి గేయరూపమున గచియించిరి. మచ్చన కొక పద్యము—ఇందునిచే రాశుసుల యొద్దకు పంపబడిన రాయకారి "సరమ" అను కుక్క నుద్దేశించి పలుకుట.

ముద్దుపల్కులగూర్పు మూత్యాల సరమ సిరిగలదాన వచ్చితె మింటనుండి కఱకు కైదువు సొమ్ము గండ్ర లన్నమ్ము గెలువక పామ్ము లంకించి పోదరము.

2. పేల్పుమాట – భగవద్దీత. భగవద్దీత మంజరు లలో బాసి, 🕩 శంకరుల కంకిత మీయబడినది.

Grams: BILDWARE.

Phone: 32718.

HUSSAIN ABBAS & COMPANY

DEALERS IN IRON, HARDWARE, PIPE, PIPE FITTINGS AND METAL ETC.

Branch:

18/42, Rasool BAzar, KURNOOL. (A. P.) 1/43, Venkatachala Mudali Street, MADRAS-3.

866888888

8. వెన్నుని వేయి పేర్ల వినుకలి విష్ణు ఇహ్మన నామ సంక్రీనము, ఇది విస్టు సహ్మాసనామ ఖాష్య మునకు తెలిగింపు. ఇవి ముద్రి తాలు.

4. లీలితా నహ్మాన నామములు____

ై యనువాదాలన్ని సంస్కృతమునుండి చేయబడి నవి. ఇక యింగ్లీ షునుండి చేయబడిన డౌకటిగలదు... అది నూగ్గంటి-ఇది ఆంగ్లేయఖాషలోని (aesop's fables) నుండి మారుకథలను సేకరించి, చిన్న పిల్లలు చద్చుకొనుట కచ్చుతెనుగు గీతపద్దెములలో ్రవాసిరి. రెండుపాదములలో నీతియు, రెండు పాద ములలో దృష్టాంతము గలిగియుండును. ఇది వీరేళ రింగంపంతులుగారి ఖాషాంతరీకరణముకన్న ముందే యొనను, ఆది ముందు మ్ముదితమగుటచే వారి గ్రాంథము వెనుక దీనికి **వ్యాప్తి లేక ప**ియెను.

ఒమరు ఖయ్యాము<u></u>ఆదిళట్ల వారి అచ్చ తెనుగు కృతులలో మకుటాయమానమైనది. ఇది విజయ మహారాణి 🔥 లిత కుమారీదేవిగారి పోత్సాహనున రచీతమైనది. ఇది పార్శీ మూల ముతో, ఇంస్ట్రీషు ఫిడ్జె నాల్లు...అనువాదను లశో ఒక బక్క ముద్రింపబడినది. వేరొక్షక్క వీరి సంస్కృ శాను వాదను ను, అచ్చతెలుగు ప్రదేములును గలవు. ఒక్కొక్కచోట, మూ ములోని యర్ధము విశద ముగా నుండడానికి రెండు మూడు పద్యాలు రచించారు. ఇందు కందములు, ఆట వెలదులు, తేట గీశములు గలవు. దీనికి సంస్కృతమున స్ముపఖాత మని, తెలుగున మేలుకొలుపు అని పేరుంచిరి. మచ్చునకు కొన్ని పద్యముల నుదాహరించు చున్నాను___

క. మెలకువగనుమీ! యదే తూ

చెలగి పగటివేలుపు మే డలయాదల కొండవిడి మొవల తవిలించేన్.

- క. జరిగిన పనికై వగవకు నరుదుగ నీకోరుకొన్న హియి కుడుపు మూ పిరిపులు గౌగిరిన నీ కది దొరకదు మరి మిగుల తనివితోడ న్మనుమా.
- ఆ వె. కోరుకొన్న కెంపుకోపు గంగాళముల్ మాటల్లు వాని కేట్కవాత యీపు నేను వేడ్క నెనయ గల్గిన పాడు తోడనీడుకాదు దొరలమేడ.
- క. మొదలే తుద, తుదయే మొద లిది మొదలిది తుది యని యొవడెరుంగ**దర**ం బౌ పదపడి నిండిన చదలున విద**రి కదరి** పొదలు దినునువేర**గు చెట్టుల్** ?

ఒమరు ఖయ్యాము— భాషాంతరీకక ర్హలలో వీరి విశిష్టత యేమనగా వీరు పారసీఖాష యిరువడేండ్లు పఠించి దీనిని రచించిరి. ఈ ఒమరు ఖయ్యామును గూర్చి ఆంగ్లఖాషా మహోపాధ్యాయులగు కి. 🔻. డాక్టరు బుర్రా శేషగిరిరావుగారు నవ్యసాహిత్య పరిశుత్తు ఆరవ వార్షి కోత్సవనుు అధ్యమోపన్యాస మున నిట్లు ౖవాసిరి—

" తత్సమములు వదలి కేవలం తదృవబేశ్యముల తోడనే శుద్దాంద్ర గ్రంథములు జాసిన పాండికి థనులు కలరు. ఇంతకుమించిన కు స్త్రీ పని తద్భవము లనుకూడ తీసి చేసి కేవలము దేశ్యముతోనే కావ్య కల్పనచేయుట. ఈ అకి మానుషమైన పనిచేసిన జెట్టి **్ర**మదజ్జాడాదిభట్ల నారాయణదాసుగారు. సంగీత సాహిత్యములలో పండిపోయిన ఆట పాట మాటలపేటి. ఆయన ఒమరు ఖయ్యాం **లెలుగు నేత** ర్పలరారె మీనుకుమీనుకు లడుగంట దొడం గౌన్ లోనిది. ప్రఖ్యాతమైన కేవల ' దేశి తెలుగు ' ఖాష ్వే కంత్రముగా కావ్యకిల్పనకు చాలినదని ఋజవు చేసి తెనుగుదనము స్వాతంత్ర్యమును బ్రస్టీమీద సవాలుచేసి నిలిపినది-ఇందుకు మనమంతా ఆ మహా పండితునికి కృతజ్ఞులముగా నుండవ సినచే—

——# Xg త o త్ర్చనలు **#**——

- 1. గౌరమ్మ పెండ్లి : ఇది ఆచ్చత్రెకుగులో రచిత మైన గిరిజా కల్యాణము—హరికథ.
- 2. వేల్పువంద: ఇది సింహాచల నరసింహాస్వామి పై చెప్పిన యాచ్ఛ కెనుగు ళతకము.

" రెంట్ తాగుడు గొంగ గట్టిల్లు వేల్ప " అని మకుటము—

రెంట తాగుడు-అనగా పనుగు. దానికి గొంగ సింహాము—

ఆ గొంగ గట్టిల్లు—సింహాచలము. అందరి వేల్పు నరసింహస్వామి.

అచ్చ తెలుగు పబ్బుబడి—అచ్చ తెలుగు తీయ దనము తోటదనము దెలుపు గీతకృశి—పీరి యచ్చ తెలుగు కృతులలో పద్య ఎలు లెక్కించిన—పీరికి ముందుగాని తరువాతగాని యింత అచ్చ తెకుగు వాజ్మయ మ సృష్టించినవారు లేరు. అచ్చ తెకుగు వచన—రచన అంద్ర వాజ్మయమున తొలుత అచ్చ తెకుగున వ్యాసములను బ్రహసినవారు వీరే.

1. నా యొరుక-_2 మాటకారి లయకాడు_ అనునవి నచ్చతెలుగు వ్యాసములు-వీరు ఒమరు

ఖయ్యామునకు బ్రాసిన పీఠిక, పీరి అచ్చ తెనుగు రచనా వైశద్యానికి మచ్చుతునక—

"అంద రేయేతెగలకు జెందనీ, మరి యేనాటుల నెంకొను వారు కానీ లేనిపోని పాజదువుల చిక్కు కోరి తగుల్పుకొనక, మేరమీరిన సొమ్ము నిండ్లు వాకిళ్లు మిద్దెలు మేడలకున్ గల్ల మెప్పులకై ఊరకే తంటాలుపడక మూన్నాళ్ళ మాచ్చట బ్రదుకును మిన్ను మన్నుల బన్నిన పేల్పెట్లు నడుపునో యోన్మితో సీయకొని నిండు తనిపితో నునుడు నిలిపి కొంచెము నత్తున సీజాలినంత నగం రొట్టియ దించు దనువాచిన మంచి తెలిపి తేటల గల చ్యాకున్ పేల్పు నెల్ల క్సుకు గొల్పుటకు తప్ప నీ బతుకు నంగోర దగిన దెద్దియుం గానరాదు....."

ఇది మొత్తముపై నీయల్లికయందరి దర్వు లన్నియు న్బాగుగ ఖారసి మాట తెలిపి యాట పాట మాట మీటల గడిదేరిన మేటి చడవరి మాట కారి లయకాడు తీసికొనగల్లిన నిగ్గు.

ఆదిళట్ల వారి కచ్చతెనుంగునం దెంత మక్కు వయో యా |కింది వారి పద్యమును తెలిపి, యా వ్యానము ముగించుచున్నాను.

ఆ. వె. మొలక లేతదనము తెలిమల నవకంబు మొగ్గ సోగదనము పూవు తావి తేనె తీయదనము తెగ్గునకే కాక పరుష సంస్కృతాఖ్య నాష కోది ?

హరికథా పితామ్మహ్చాని శతజయంతి

(1964 ఆగమ్లు 80, ఆదివారం ఆంద్ర్మభ నుండి)

ఒకటి రెండు విద్యలలో అసమానులుగా పాటించదగినవా రుండవచ్చు. కాని, పక కాలంలో, అనేక విద్యలతో, అనేక కళలలో ఆరితేరి అన్నిటా సమధిక ప్రజ్ఞావంతుడుగా, సకల కళానిధిగా పరిగ ణించదగినవ్స్లక్తి అరుదుగా మాత్రమే ప్రభవిస్తాడు.

ళతజయంతి మహోత్సవ నంద**ర్భంగా సేడు** మనం సంస్మరిస్తున్న యళళ్ళరీరుడు ఉమ్మదజ్ఞాడ မင်္ဂနာမ္က ဘာတာလက္မွာက မည္သို మహావ్క్తకి అనడానికి సందేహంలేదు.

ఒకప్పు డీ హారికథా పితామహుడు తనమ గురించి తానే నుడిపినట్టు... " ఆడనేర్చినవాడు పాడ నేరడు. పాడనేగ్స్ వాడు ఆడజాలడు. ఆడుచు పాడనేర్చినవాడు అన్ని చదువు సందేఖ నారిచేరి, పెండితులు మెచ్చునట్లుగా కవనమల్ల లేడు. **

సంగీతము, సాహిత్యము, నాట్యము, కవిత్వమ్ము,

ర్వేదము ఇన్నిటిలో అంతలో స్టానికి కేంద్ర కొనడం ఎందరికి సాధ్యం? సంస్కృతమ్ము హింది. ఆంగ్లము, ఆంద్రము (అచ్చ తెనుగు సహా), ఉరుదు, పారసీకము ఇన్ని భాషలలో పండితులుగా వరిగ ಣಿಂచದಗಿನ ಕಾರ್ಪತ್ತಿ ತಂದ ಕುಂಟ್ಯಾಕ್ಟು ? ್ಷ

ఇందులో మరొక్క విశేష్ట్రం, నర్వత్ ముఖమైన ఈ పాండిత్యమంతా క్రామాన్ మాయ్లు స్వయం కృషిచే సాధించిండోను, గురుముఖ్ళా అక్క సించింది కాదు. అన్ని కోళలూ, అన్ని విద్యాణా చాటంతట అవే (క్రైవాసుగారిపి వలచి **చచ్చిన**ని. ఇది అపూర్వ విమయేం....

సంగీత సాహాజ్యాలలో సహోజ పండితుడూ. నిరంకు శుడే గాక్స్ స్పుర్మమాష్ట్రి, స్టామిందరాశారుడు 👣 ారాయణదాను.

్థలాంతరంలో నేడు మా ప్రతికళ్లో ప్రకటించ వేదాంతము, వ్యాకరణము, జ్యోతిషను, ఆయిక మండ్రి దామగాతి విర్టీవ చిత్రాలే ఆయన

With Best Compliments of

"CHATRAPRTI Telegrams:

Telephone Nos. 230. 235

P. Ch. SUBBAIAH

PAPER & STATIONERY MERCHANT, SHIVAJI BUILDING, Well, MAIN ROAD, GUNTUR-1,

Proprietor:

SHIVAJI POWER PRINFERS (Regd) SHIVAJI BINDING WORKS , Road.).

Printing Section, Binethe Section.

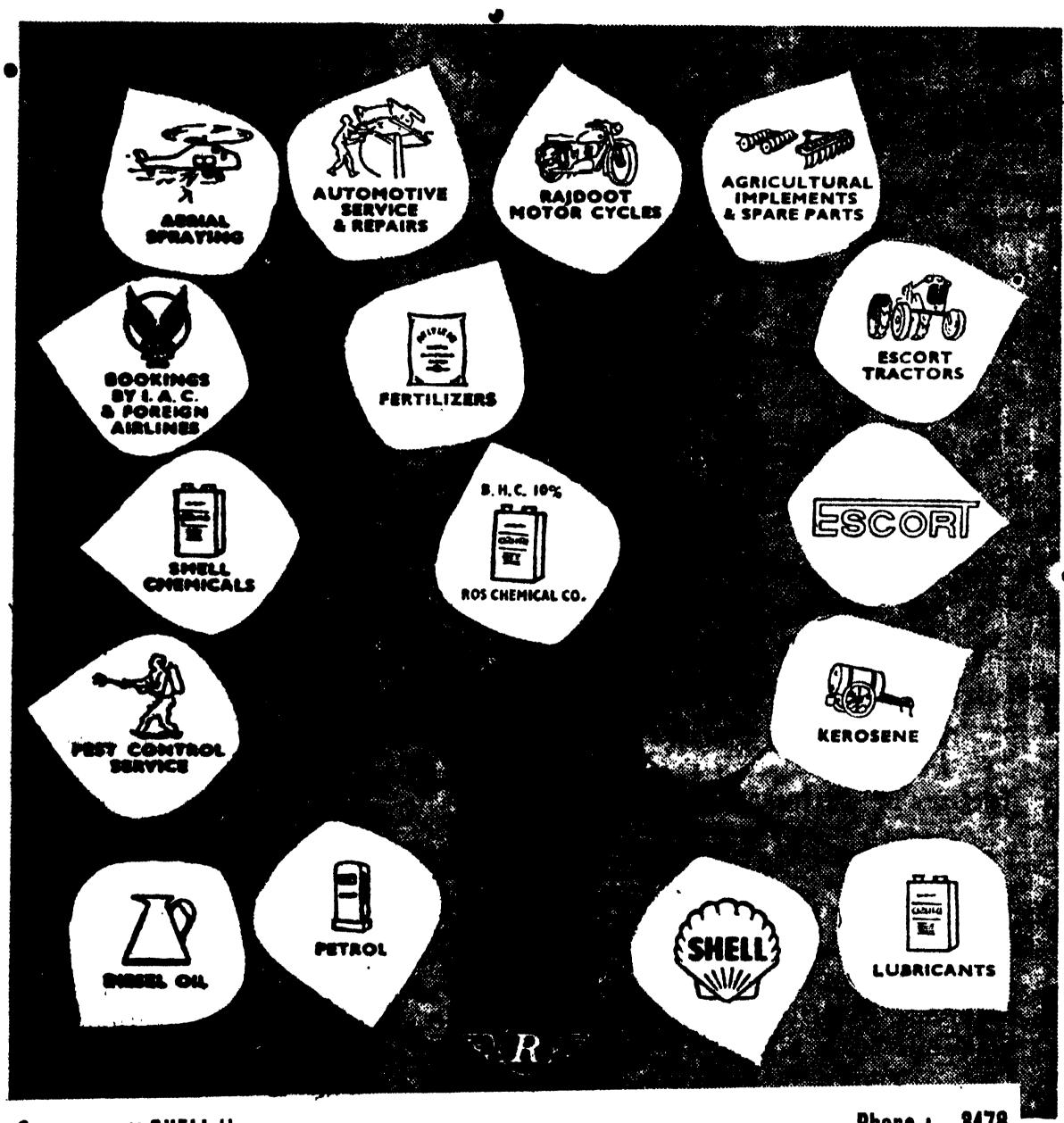
SHIVAJI & Co., (Regd P)

Cards & Files Mfg. Section &

PHONE No. 230 A

SHIVAJI BUILDING No. 2 Clotn Bazaar, GUNTUR.

" SHELL " Grams :

Phone: 8478

RAOSONS AGENTS & DISTRIBUTORS

Offices & Associates at: MADRAS, HYDERABAD.

ONGOLE, CHIRALA, BAPATLA, GUNTUR,

RAJAHMUNDRY, & VISAKHAPATNAM. TITTA TIA TIA TO Andhra Dradach India) హారే రామ హారే రామ హారే కృష్ణ హారే కృష్ణ

రామ రామ హారే హారే కృష్ణ కృష్ణ హారే హారే

క్రి హరేరాము భజన భక్త సమాజము

స్థాపితము : (1962 రిజిప్టర్డ్)

సంస్థావకులు ; అధ్యమాలు : అక్రలంకము పేంకటరమణాచార్యులు

కార్యదర్శి: కపిలవాయి సుబ్బారావు

🖈 😆 శ యు ముు లు 🖈

- (1) భగవన్నా మమసామ, అన్న దాన మహిమలను గురించి విశేషముగా బ్రామారముచేయుట.
- (2) బ్రతి యొకాదశికి పకాహము ద్వాదశివాడు వీదలకు జావ సంతర్పణ ళ క్రుల గోత్ర శామములతో సహస్థనామ పూజలు.
- (8) నిత్యము 7 గంణ మొదలు 10 గంటల వరకు నామ సంక్రీక్తన తెల్ల వారుఝామున 4 గంణ నుండి 5 గంణ వరకు నగర సంక్రీక్తన, మధ్యాన్నాన్లం 8 గంణనుండి 5 గంణ వరకు పురాణ కాలజే.పము.

్రతి సంవత్సరము కార్డికమానవు నెలరోజులు మహిపండితుల నాహ్వోనించి భగవ న్నామ మహిమలను గురించియు, భ్రక్తిని గురించియు ఉపన్యాసము లిప్పించుట, నిత్యము సుమారు 60 మందికి అన్న దానము.

హారేరామనామము సంక్రీనమ్ బుట్లకథ హిజ్మాస్టర్ వాయిస్ వారిచే రికార్డ్ చేయించడమైనది. అన్ని పాపులయందు డ్లేటు దొరకును. పరమపవిత్రమైన యీ హారేరామ మేతమును భక్తులెల్లరూ సందర్శించి నామ సుక్రీనలో పాల్గొన వలసినదిగా కోరుచున్నాము.

రూటు: రాజమండి నుండి (18 మైళ్ళు) కోరుకొండ బస్సులు కలపు.

వివరములకు శ్రీ హరోరావు ఖీజన భక్త సవూజము హేరామనగర్ – కోరుకొండ రాజమండి తాలాకా (తూ గో!! కిల్లా.) మోహానాకారాన్ని మనకు సాయాత్కరింప జేస్తు గలడన్నది అనుమానమే, ఇది సర్వే సర్వృతా న్నప్పుడు, ఇక నిజరూపం చూచి ముగ్గులు కానివా అంగీకరించిన ఔషయం. ರುಂಟಾರಾ ?

చేనద<u>త్</u>మెన గంభీర కంఠారావ మాయన జన్మస్వత్వము. అందుచేతనే, ఆరోజులలో మైసూరు ಮಶ್ರಾಣಂಕಟ್ಟಿತ್ತಾಡು 🜓 ನಾರಾಯಣದಾಸುಗಾರಿ కుని తరుచు వినేవాడట!

కొమ్ములు తిరిగిన విద్వాంసుల కన్నెట్ చేయ జాలిన పాండిత్యం, నటరాజును తలపింప జేయు నాట్యవిన్యాసం, నవరసస్పూర్తిగల కథాకథన నై పుణ్యం, కడుపులు చెక్కలయ్యేటట్టు సఖానదు లను నవ్వించగల వాక్చాతుర్యం, అన్ని టినిమించిన ఆత్మవిళ్యానం ఇట్టి అపూర్వగుణసంప త్రితో సుమారు ಅರ್ಧ್ವಕ ಕ್ರಾನಿತಿ ಪ್ರಾಗ್ ಯಾವದ್ರಾಧ ಹೆಳಂಲ್ ನೆ **ూదు, యా**వద్ద**డి**ణఖారతంలోనే 🜓 నారాయణ దానుగారు " ఆడినది ఆట, పాడినది పాట " గా జీవిళాన్ని గడిపారనడంలో ఆతిళ యో_కిలేదు.

హారికథ చెప్పడంలో 🔥 నారాయణ దాసును మించినవా డిదివరకు పుట్టలేదు. ఇక ముందు పుట్ట

ఇదిగాక, సంగీతంలో స్వరకల్పవలో ఈయన దొక విలడణమైన ఖాణి. ఇతరులను ఈయన అనుకరించేవాడుకాడు. ఇతరులు సుతరాము ఈయనను అనుక్రించడానికి కూడా అలవికాదు. దడిణదేళ మార్గంగికులలో ప్రసిద్ధడైన దడిణా మూ_ర్జిళ్ళె అంతటి వానిచే చేకులె తైనమస్క రింప జేసినది లయలో 🔥 నారాయణదాసుగారికి గల ప్రజ్ఞావి శేషం.

ఇట్టి నకల కళా విశారదునకు, ఇట్టి వర్మపసాదు నకు, ఇట్టి పుంభావ సరస్వతికి శతవార్షిక జయంతి సందర్భంగా యావదాం ఫజాతి జోహారు లర్పిం చడం సర్వసమంజనం.

(ಕ್ರಿ ನ್ರಾಯ್ಡ್ ದಾರ್ಮಗಾರಿ ಅಮ್ಮುದಿಕ ಗಂಘಾ లను సేకరించి వానిని పునర్మ్ముదించడం ఆ కాడమీల పవ్మిత ధర్మం.

A. P. C. S. T. No. 1152 D. 4-9-61.

Phone No. 518.

C. S. T. NO D 8.9.61.

Sree Ramachandra Cycle Stores 3

Proprietor: P. RAMI REDDY

MAIN ROAD, RAJAHMUNDRY-.

Regular Suppliers to T. D. 60 STAFF CO OPERATIVE BANK Ltd CHIRALA

ఆంధ్ర సంగీత, సాహిత్య వియన్హండలాన్ని ధగద్ధగితంచేసిన ధృపతార

— శ్రీ మావిుడిపూడి వెంకటరంగయ్య

నారాయణదాసుగారితో కొంచెముగనో గొప్ప గనో పరిచయశుగల నావంటివారికి, వారిలో కను పించిన ప్రధానలతణము వారి ఆత్మవిళ్ళానము. ప్రపంచములో తాను స్వయంకృషిచే సాధించజాలని విద్య ఎట్టిదీ లేదను ధీమాతో వారు జీవితయాత్రను సాగించినారు. ఇట్టి విళ్ళానము వారికి కుదురుటకు పోతనమహాకవి పాండిత్యమువలె హరిది కూడా సహజపాండిన్య మగుటయే కారణము. జన్మతం శ్ర్మిసామర్థ్యములు కలవారు మాత్రమే ప్రతిఖా వంతులు కాగలరనుట వారినమ్మకము. దీనినిగురించి పదేపదే వారు మిత్రులతో ప్రస్తావించుచుండువారు.

ారు గురుముఖమున ఎవిగ్యమా నేర్చు**ొ**న లేదు. అట్లు నేర్చుకొవ ట స్వీయ ప్రతిభకు ఆటం కము కలిగించుననియు. అట్లు నేర్చుకొన్నవారు "ప్రాచర్యల విక్కెపెట్ట్ గ్రాడ్డెద్దు చేలబడునట్లు" ్రవక్రం చువారనియు వారు ఖానించిరి. వారి గ్రాగంభములన్ని టీలో అత్యంత హృదయ రంజకమగు యథాగ్గరామా**యణములో "సహజ** పాండివ్య విలాన నారాయణదాన" అనియు, అంబరీష చర్మతములో "సహజపాండి ృమున గావ్యసరణి జేసి యెల్లర హితము గోరెద నేకదంత నేను అనియు చెప్పిరి కర్ణాట హిందుస్థానీ ఖాణీల రెండింటినీ నమ్మన్యయించి, సరికొత్త ఫక్కిని అద్భుత్త సంగీత ప్రద్యవ్రము మైసూరు సంస్థానమునందు **వారు** గ్హావ్హించినపుడు మహారాజావారు వారి గానమును అశ్యంత కైద్దనో మహారాణి సహితముగ ఆలకించి,

"మీ రెక్కడ సంగీతము నేర్చకొంటిం? అని ప్రశ్నిం పగా, "నా సంగీత సాహిత్యములు సహజ పాండి త్యమేకాని యొకరివద్ద నేర్చుకొన్నవి కావు" అని జవాబు చెప్పిం.

ారు అన[్]వదించిన ఉమరుకయ్యాము పీఠిక లో "ಕ್ಷನ್ನಿ ತರಗುಲ ಬುಟ್ಟುಕರ್ ನೆ ಯಪ್ಪಿನ ತಪ್ಪಿ ತೆಟ లతో నొరులవద్ద నేర్చుకొనక యే పేల్పునుండి నాటు మాటల జెక్టు కబ్బము లల్లి పిన్న పెద్దల న్మెప్పించ" గలిగినట్లు బాసినారు. ఉమరుకయ్యాము కూడా "తన పుట్టు తెల్వి తేటలనెల్ల బడి చదువుల నారి తేరిన" వాడగుటచేత దాసుగారి బ్రహంసకు ప్రాత్రు డయ్యాను. ఇటువంటి సహజ పాండిత్యసాధనమున వాగు సంగీతము, సాహిత్యము, నాట్యము, ప్మాతాభినయము, కవిత్వస్తు, వేదాంతము, వ్యాకర ణము, జ్యోతిషము. ఆయు ర్వేదము మొదలయిన విద్యలయందును, సంస్కృతము, ఆంగ్రము, హిందీ, ఉగ్గు, పారసీకము, అరబ్బి ఖాషలందును అసమాన మైన పాండి గృమును సంపాదించిరి. బాల్యమందు వారికి కుదిరిన ఆశ్మవిశ్వాసము ఈ **కా**రణమున సార్థకమయ్యేను.

ఈ సార్థకమునే వారు యథాన్థ్ రామాయణ పిఠికయందు సుస్పష్టముగా పేర్కొన్నారు. ఆదర్శ ఖాగవతో తైమని కుండదగ్గ సుగుణము అన్నియు తనకు ఉన్నట్లు స్ఫురింపచేయుచు ఈ వాక్యముల రచించెను. " సహజ సంగీత సాహిత్య ప్రతిఖాలం కృతుడయి, ట్రోత్రియ కుటుంబములో జన్మించి

యైదేండ్ల వయసులోపునుండియు, వాడినదాట పాడినది పాటగా నేకసంతాగాహియే. అగదేక నహ్మ సవిధాల ప్రజ్ఞాధురంధరుడై. యేశేష దేవ దేశ్య ఖాషా విశేష పాండిత్య వై**ళవ[ి]పేత చ**తు တ္ခြင္နာက္ရန္က နည္က ဆိုလ္က ညီစ**ုသိစ္ဝင္ တာမသား** స్వతం $| m{e} = \mathbf{x} \cdot \mathbf{x}$ బన్ని, యపూర్వ చతు్విధాభిన మ చాతుర్వన గంఫీర మధుర త్రిస్థాయి గమక రాగరూపా కలాప র పుణ స్టాండల న్మాను మాగించు సుస్మి గ్ల చేవ ద_త శంఖారావ రమకంఠ్వుర మూ_్రీభూత నవ ನವರಸಸ್ಪು $\underline{\beta}$ $\underline{\underline{\alpha}}$, ಸಮ $\underline{\beta}$ $\underline{\delta}$ $\underline{\delta}$ $\underline{\delta}$ $\underline{\delta}$ $\underline{\delta}$ $\underline{\delta}$ $\underline{\delta}$ $\underline{\delta}$ కారుడై, దినదిన బ్రవ్యమాన యళన్సంపూర్ణ దళ ದಿಗಂತರು \mathbf{a} ಕೆಪಲ \mathbf{a} ದಿಕ ಜಿವನವು \mathbf{e} ನೃರಗು ಮ దాదరించి పరుల దరింప జేయు విష్ణు ఖాగవతో త్ర్మ ముడి జగమున నలరారుట మిక్కిలి యకుడు " అని చెప్పినారు. ఇందులో స్వ \mathbf{f} క్రిచే \mathbf{e} ాము అర్జించిన విద్యలన్ని యు | పళంసింగబడినవి **వారి** అంతయు స**హాజమని** వివరింపబడినవి.

ఇంతటి ఆశ్మనిశ్వాసము వారికి ఉండు బచేతనే వారు వారి రచనలు, హరికథలను ధనార్జనమునకు గాక ఆశ్మనంతృ ప్రికొరకును, యశో ఖివృద్ధికొరకును సాగించెను. జీవితమును సుఖముగ గడుపుటకు రాజాత్రయము అవసరము లేదను ఖావముళోడను అట్టి అత్రయము తన స్వాతంత్ర్యమునకు థంగకర మగునన్న కారణమునను మైసూరు మహో రాజా వారు ఇచ్చెదనన్న ఉద్యోగమును నిరాకరించెను. ఇందులో కూడ వీరికిని "పురంబులు వాహనంబులు సామ్ములు గొన్ని పుచ్చుకొని చాక్కి కరీరమువాసి కాలుచే సమ్మెట వాటు అంబడు " టకు ఇచ్చగించని పోతన మహోకవితో కొంతవరకు పోల్చదగి యున్నారు. ఇద్దరూ వరము ఖాగవళో త్రములు. ళ్ళ కేయే మోజసాధనమని విశ్వసించిన వారు. పోతన ఖాగవత గ్రంధముద్వారా అంద్రజనావళికి ళ్ళి ప్రబోధము గావించిరి. దాసుగారు వారి హరికథల ద్వారా అట్టి పనినే చేసిరి. వీరిద్దరి పరమార్ధము ఒక్కాటే. దాపుగారు మొదట చదివిన గ్రంథము. మొ ట సంపాదించిన గ్రంథం ఖాగవతమే. వాను దానిని ఖాల్యములోనే దుకాణదారునివద్దనుండి సొమ్మిచ్చిగాక, తన మధుర గానమును వినిపించి సంపాదించినారట. తాను గడించిన విద్యలను ధనాగ్జనకై విని యోగించుట పావకారణమగునని ఖావించి అట్లు చేయువారిని గట్టిగా నిరసించిరి. వారి గౌరమ్మ పెళ్ళిలో "దుడ్డుకై పాడిన దేడ్పుకాని పాటయగునా-పొట్టకక్కూ... రి స్టైప్పినచేదో మొద్ద గాని నిక్కపు చదువగునా ?" అని స్టర్మంచినారు.

దాసుగారు తన సహజ పాండిత్యము ప్రశంస సీయమని పలుమారు చెప్పుచుండ, వారిని విమర్శిం చిన పండితు లనేకులు అది అహాంభావ సూచిక మనీ వారిని నిందించుచు వచ్చిరి. దాసుగారు మహా రాజులనుండియు, వారి హరిక థామృతమును పానముచేసిన సామాన్య ప్రజలనుండియు ఎన్ని యో మెప్పులు, ప్రశంసలు. బహుమానములు సంపా దించిరి.

కాని వారి సమకాలికులగు విద్వాంసులు వారి ైమెప్యమును గుర్తించుట కంగీకరించైరై రి. గురు ముఖమున సంపాదించని పాండిత్యము లోతులేక మై మెరుగుపూతలతో కూడుకొన్న ట్రిదగియు,ఎందు లోను దాసుగారికి సంపూర్ణ పరిజ్ఞానము లేదనియు వారిలో కొందరు విమర్శించుచుండువారు. "కొలువుకూటముల న్మది విళవిళ యన ఖాడి యాడుచుండు" తన్ను ఈ విధముగ విమర్శించు

తారి విషయమై ఉమరుక-య్యాము పీఠికలో దాసు గారు బాక్యములు గమనార్థములు. ಹಿಮರುಳಯ್ಯಾಮು ಯುಕ್ಕ ಪತಿಳನು [ಸರ್ಪಿಂಬ ಶೆನಿವಾ Toact అతని కవిత్వముకు ఖండించుచుండిన క్లే ఆం/ధదేళమండలి పండితులు తన రచనలను ఖండించు చుండిరని తాసుగారు ఖావించిరి. విమర్శకుడు కవి యంతటివాడయినప్పుడు విమర్శింప అన్హ్హుడగును. కాని అట్టి విమ్స్తకులు బ్రపంచమందుండుట అరుదు. ఉమరుకయ్యాము చడువరి, మాటకారి. లయకాడు. "ఆట పాట మాట చదువలన్వేన నేల విండుకొల్వుల మరపించు మాటకారి లయకాని మంచి చెడ్డలను హెచ్చు శగ్గుల న్వివరింపగలవా డంతవా డింకొక డున్నప్పడేగదా నిజముగా నాడ నేర్చిన వాడు పాడనేరడు. పాడనేర్చినవా డాడ కాలడు. మరియు నాడుచు న్బాడనేర్చిన వాడెల్ల చదువు సందేల శారితేరి, నాటి మాటల స్వేల్స్తు మడుల నలగల్పులేని కబ్బముల దనంతట స్థానెక్క టిగాబన్ని, తన వన్నికల స్టానే యాడుచెంతో దవ్వుకొండలన్నారు మాగించు తీరునజాడి, చదిన విమపించుచు, నిండురాజుకొల్వుల జూపరకు దీవు లొదివించు <u>వె</u>.సొగసు లావుకల్మలనొక్కపోల్క్ నీడువచ్చిన మొదలు మిగులు ముదుక్కడై యుసు రున్న దనుక దనయూరి కెన్ని యో యామడల చుట్టు కట్లగల వీడుల నెంత యో యొనలేని వన్నె **కాసుల** నాంచుచు మరల దా గాపురమున్న యూరు చేరగలిగిన మంచితల్లవాలున నొప్పారు గొప్పవానిన్గూర్చి గుడివా రేనుగున్ బోల్పునట్లు చదువరులనలే మాటకారుల తీరున నాటపాటల హారితోరిన అయకాండ్ర పాలుపునదుంనిరి పెంకె పతుచుచార్మడు నాలు గొంగిలి ముక్కులు నేర్చుకొని యొవని గొప్ప వానిది.... పసీమవారి వారికాసీమ

ಯ್ ತಿಶ್ ನೆ ತಮ ಯಂಟಿಸ್ತಂದ್ರನೆ ವೈರಿ ಮುಣಿ ెబెంకిపిల్ల కాయల స్వెంట్స్ట్ర్ నుచు దమ వెను కటి చిన్నతనము నగుఖాటు చాటుచేసికొని యప్పుడే యూడిపడ్డ తగువారివలె నొడలు విరుచు కొని విర్మార్గు కొంటెలుపుట్టు చేవగలమాటకారి లయకానినినోచన్గలరా" ఈ ధోరణిలో దాను గారు విమ $^{\kappa}$ ్శకులగురించి అతి దీర్ప్రముగ [వాసిరి, వారి అచ్చతెచుగు రచనలను విమర్శించినవారి గురించి "వేల్పునుడులకు డుముపుల తోకలు తగ ల్చియు, పేల్పునుడువుల తారుమారు గావించియు సమపల్కుల నందంద నతికికలగలవు పాడు తెలు గీనాటి తిప్పకాయ అల్లుచున్నారు. నిక్కముగా దేటనాటుమాట లాడగలవాడు గాని బ్రాయగల నేర్పర్గాని **య**రుడు" అని అన్నారు. ఇంతేకా**డు** వీరు "చచ్చినవారల వెబ్జచ్చుడు [బ**తి**కీయున్న యొట్టి చదువరి జెట్టినైన అంకనచేయుచున్నారు."

అచ్చ తెనుగు కావ్యముల విమర్శంచిన వారి కోప్పు చెందిన మరికొందరు దాసుగారు ఆరివలు వువోహరముగ పాడునట్లు అరవల యేసతో పాడుట లేదని చెప్పచుండిరి. అట్టివారు ఈ కాలములో కూడ అనేకు లున్నారు.

అందుచేతనే ఆంక్షధదేశమందు జరుగు సంగీత సభలలో ఆరవ పాటగాండ్ కున్నంత గౌరవము ఇప్పటికికూడా తెనుగుగాయకులకు లఖించుటలేదు. ఈ సందర్భములో తాసుగారు చెప్పినమాటలు గు రించతగ్గవి. "నిక్కముగ తెలుగువా డరవయే సన్బాడునా ? ఇకులుట్టు లెవ్వడైన తనబిడ్డడు మలక పోలికనుండగోరునా? ఎవ్వనిమట్టునకు చాడేఎక్కువ యాంటించుకొన్న చదువు గంగుగోటున తమ న్దొల్లి టినాటి ండి వాడుకలోనున్న యాట పాట

మాట మీట మెలఫులో జమై వింపు, ఎవరి వంటలు చారి నెవరి నడవడికలు వారి నేసీమ పల్కులా సీమపారల కింపు అద్దిరా యా వ్రాతలీ కూతెలీ మందలింపు లీటళంబంపు లీదొంకు లీయుంకులు...."

ఎవరిే ఒకరు "మీరు త్యాగరాజ కృతులను పాడగలరా ?" అని దాసుగారిని బ్రక్నించగా చెప్పిన జవాలు వారి ఆత్మవిశ్వాసమునకును, సహజ పాండిశ్యమునందు వారికిగల అభిమానమునకును తార్కాణము. "ఎన్ని యో కృతులను సునాయాస ముగ అల్లగల నేను ఇతరుల కృతులను పాడవలసిన అవసర మేమిటి ?'' అని అన్నారు. ఇది నిజమే కదా? వారి హారికథలలోను ఇతర్మతాను సుమారు పండెండు వందల కృతులు వారు చేసియున్నారు. వాటిని పాడియేకదా వీరు గాయక విద్వాంసు లతో నిండిన రాజసభలలో మన్న నలను, సువర్ణ కంకణములను, గండెపెండేరములను పొంతగరిగి నది. పరాజులు కూడా వారిగి త్యాగరాజ కృతు లను పాడవలసినదిగా కోరినవారు కాదు. త్యాగ రాజు, కామళాట్ర్మ్ కృతులను పాడినట్లుగాని, శామాళా(స్త్రీ) : త్యాగయ్య కృతులను పాడిపట్లు గాని మనము వినియున్నామా ?

మన్స్ట్రామ్లో ఉపురుగ్య్యామునకుగు, దాసుగారికిని ఎంతో పోలిక ఉన్నందుననే వాను ఉమరుకయ్యాము రుఖాయీలను సంస్కృతము తెనుగు జేసిన ఉమ ఆలీపా కవి యొక్కయు, దెచ్చుట మన ధగ్మము

ದರ್ಭ್ಯರಿ ರಾಮಿಕ್ವಾಗಾರಿ ಹುತ್ತು ಯು ಅಖ್ಯಕ್ತಾಯ ಮಿಟ್ಟ್ ಕೆ.

తమ భీవ్మచరిత్రతో దాసుగారు చెప్పిన ఈ ్రింది పద్యము ఉమరుకయ్యాము తత్వములోని గూఢార్థమును స్పష్టపరచుచున్నది.

సీ. జ్ఞతికి యున్నంతకు స్వగ్గ నరకముల సంగతి చెలియ నసాధ్యముగద తరలైన వారలు పరలోక వార్తలు జెప్పిరా మన తోడ నెప్పుడైన డు ర్యుల నోళ్ళలో మలయు వేదములకు గనగన 8^{-8} క ముక్కు మొనయుగలదే దీపమారినయట్లు తెల్వి శూన్యంబగు దేహింతములయందు దెల్ల ముగను మనకు గగనాగవింద వర్ణ నములేల ఇహామునందున స్వమతాభివృద్ధి మీర ఇెల్ల రన్యోన్మమైతికి హేతుపైన ధ్యావర్తన మెపుడైన దప్ప జనడు.

ఆంగ్రాజ్మయములో దాసుగారికి ఉన్న శస్థాన మున్న దన్న మాట వాజ్మయ చర్శకకారులు ఇస్ప టికీ గ్రహించి యుండలేను. యుక్షనానములు వాజ్మయములో ఒ్క్ స్థాన శాఖయని గుర్తిం చిన వారు య్యక్ష ాన ములకు పారిక థా రూపనును కల్పించి, దానికి కొత్త సాగఘలను చేకూర్పిన లోనికి, అచ్చ తెనుగులోనికి అనువదించారు. ఉమరు దాసుగారి స్ట్రజ్ఞ అనమానమైనది. గు రించుటు కయ్యాము ఐహికసుఖమే పరమార్గమని తన న్యాయముకదా? చెళ్ళపిళ్ళ పేంకటళా స్ప్రేగారు కవిత్వముడ్పారా ఉపదేశించెనన్న పాశ్చాత్యుల చెప్పినట్లు వారు హాథికథకు పిణామహాలు. హాథి హాదమును ఖండించి, ఆతని తత్వమంతయు కథలనేగాక ఇతర రచనల నెన్నిటినో దాసుగార్తు ఆముప్మిక సౌఖ్యమునకు సంబంధించినదే ఆని గావించియున్నారు. వార్షి కథవార్హిక వర్గంతి బుజవు చేయగలిగిరి. అతని రుఖాయీలను సందర్భమున వాటి న్నిటివి బ్రహ్హాతములోన్హిక్తి (ప్రతమ సంపుటం. గ్రంఫిక్ ర్త: క్రీ మదజ్ఞుడాదిభట్ల నారాయణదాసు. ప్రతులన: క్రిడిపాధ్యా యుల సూర్యనారాయణరావు. పండిత నారాయణదాసుగారి గృహం, విజయనగరం-2, వెల. ఆరు రూపాయిలు)

ဖြီး ကတ္တလာကေတာ့က ဆက္လန္း **ခံစာသည္ကာ** లస్, మహాగంగీత విద్వాంసులస్ ఆంద్రు లేరుగు దురు. కాని ఆయన వ్యాక్ష్ణణని శాస్త్రాలలో, ఆంగ్ల పార్థికాదిభాషల్లోను మహావిద్యాంసులని చాలామందికి తెలియదు. ఈ జగజ్యోత్తి పరిశీ లించినవారికి పారి పాండిస్తే వైళనం విశేషంగా వెల్లడి కాగలదు.

ఇది చ్రాకాలన్న సద్దపిఖాగాల పెద్దగం 🛪 ము. (పకాశకులు ఈప్ప్రక్రలో నాలుగు (పకాశాలు మాత్ర మేచేర్చి మొదటి సంపుటంగా **వెలువరించారు.**

జగజ్హ్యోతి సువిస్తృత్తమేన మన హైందవ సంస్కృతిని గూర్పి రచించిన ఉడ్డగం ధము. ఈ సంఖటిలోగల నాలుగు స్థాశాలలోను 30 శ్రీక్ష్మ కలున్నాయి.

ూరుష దైవవిచారము. జాగ్రాద్యవస్థల సమాపణము, స్ట్రుల్లో ఆర్మి. చార్వాకమతము, వర్గన్యవస్థ, నాద్ $[u imes_{c}]$ ము, ఆశ్రీరమ $imes_{c}$ ము నాక్రమిందుకళ, వాగర్థవెఖ్య, దరణేసేవ, మొద లోగల విషయాలేనో గ్రహంచు కోవచ్చును. ్శశీనారాయణదాసుగారు పే్వేరాచార్యుల దర్శ నాలన్నీ భాష్యాలలో సహా లెస్సగా పరిశీలించారు. వ్యాకరణాది శాస్త్రాలలోను సుస్థిత పాండితి గణిం చుకొన్నారు. ఇం తేకాదు వారు జైన జౌద్ధ నిక్స్యంచ కూడము. త్రీ దాసుగారికి

ಲ್ ತಾಯಠಿಕ ಪಾರ್ರ್ವಾಡಿ ಮಶಾಲ ಸ್ವರ್ಯಾಪ್ లన్ని చక్కగా అవగాహనచేసు కొన్నారు.

ఈ విశేమ విజ్ఞానంలో ఆయ్స్ తమకాలంలో హ్యా ప్రింగ్ ఉన్న అనేక సాంబ్రహనాయిక సాంఘిక దురాచారాలు నిశితంగా ఖండించారు.

వ్యాసాలలో సర్వేసర్వత్ర యజ్ఞ యాగాడ కర్మలకోసం గాని, తదీతర వ్యవహారాల కోసం గాన్, పశుహింగ, జీవహీంగ వనికిరానని గోహీతు కంగా నియాపించారు. ఇలానే నర్హ్మాశమధర్మా లలో ఆయా వర్ణాల వారి హెచ్చు తెగ్గులప్పష్టి బొత్తిగా పనికిరావని తీమంగా హెచ్చరించారు. ఈ ధోరణికి జీదాసుగారు మాటిమాటికి శా<u>స</u>్త్ర ్రమాణా లెన్నెన్నో చేక్కొన్నారు. తగిన యుక్తులలో కొందరు మామాంసకుల వాణాలు ఖండించాడు. పాచీన కాలంలో సముచితము లయినా హోమాది కర్మలీనాడు ఆచరించనక్కర లేదని నొక్కివక్కాణించారు.

ౌకవలం సాంప్రచాయిక మయిన ధర్మశా<u>స</u>్త్ర దృష్టితో పరిశీలిస్తే ఈ వాదం ఎంతవరను నిలబడ గలదో చెప్పడం కష్టము. ఇదేవిధంగా వట్టి పూర్వాచార పరాయణులుకూడా ఏరి బాదంతో ఏక్ళవించక పోవచ్చును. కాని శ్రీ నారాయణ దాసుగారు ఇదే సరిఅయిన సమన్వయమార్గమని నిరూపిస్తున్నారు. దీనినిబట్టి ఆయనకు మనసనాతన ధర్గం మీాద విహరీతమైన మైముఖ్యం కలిగినదని శంకరుల యెడల అడ్వైత వేదాంతం మాద దృఢమైన భ్రక్తి ఉన్నది. అయితే క్రమ్మక్రమంగా మనవర్గాత్రమ ధర్మాలలోను, తదితరకర్మల లోను, సరిఅయిన వైతన్యం సన్నగిల్లి సదసీ, అవి కేవలం నిర్జీవంగా మారిపోయాయసీ వారు భావిస్తున్నారు. సాంబ్రదాయిక పండితులంగీకరిం చినా అంగీకరించక పోయినా వారిదృథ నిశ్చయ మిది.

్శీదాసుగా ్గంథంలో చాలాచోట్ల ఇతరు లను సుఖకెట్ట్ తాను సుఖపడడమే మాచ్చరించారు. ముఖ్యకర్తప్వమని పదేవదే మాచ్చరించారు. నేటి కాలంలో లాకిక బ్రహస్వామ్య దృష్టితో పరిశీరించినా, అడ్వైత వేదాంతపరమార్థదృష్టితో పర్యవేటించినా శ్రీ దాసుగారి వాదం న్యాయమే అని అందరు అంగీకరిస్తారు.

్రీ దాసుగారి వ్యాసాలలో చాలాచోట్ల పున రుక్రై దోమం ఎక్కువగా కనిపిస్తున్నది. మొదటి బ్రాకాశంలో పౌరుష దైన విచారం అన్న శీర్షికఉన్నది. రెండన బ్రాకాశంలోతిరిగి దైనపౌ రుష విచారం, అన్నశీర్షికఉన్నది. రెండవ బ్రాకా శంలో తిరిగి దైనపౌరుష నిర్ణయము' అన్నశీర్షిక కనిపిస్తున్నది. కొద్ది తేడాఉన్నా రెండింటిలక్యుము ఒక్క రే. ఇలాగ విషయాలలోను, శీర్షికలలోను, వాదో పవాద నిర్ణయాలలోను పునరు క్రిదోషాలు చాలాచోట్ల కానవస్తున్నవి. సముచిత వివేచన లో సంపాదకులివి లొలగించి ఉండవలసినది.

నారాయణదాన అముట్రతి గంధ బ్రామరణ నంఘం వారు హరిశ్ధా పితామహుని అముట్రతి గంధాలన్ని బ్రామందించ వలెననిసంకల్పించారు. ఇది నర్వదా అభినందించదగిన నిర్ణయమే.అయి తే బ్రామరణ నమయంలో సంపాదకులింకా ఎక్కువ మెళకువతో వ్యవహరించ నలసి ఉన్నది.

జగజ్జ్యోతి నారాయణదాసుగారి సర్వతో ముఖ పాండితి కొక్క చక్కని దర్పణము.

___ పిలకా గణపత్రిశా స్త్రి

సంస్కృతశతకాలు

దాసుగారి అమ్ముడిత రచనలు కొన్ని యిటీవల సాహిత్యాభి మానులైన నదాన్యులతో బాటు రాష్ట్ర, కేంద్రప్రభుత్వముల ఆర్ధిక సహకార ముతో బ్రచురించబడినవి — వాటిలో రెండు బ్రముఖ సంస్కృత శతకముల గురించి' ఆంధ్ర ప్రతిక'' (దినప్రతిక సెప్టెంబరు 15, 1963)న్మమ రించిన సమామా వ్యాసం ఈ కిందపొందుపర్స్ల బడినడి. ఈ శతకముల బ్రతులకు ''(శీడిపాధ్యా యుల సూర్యనారాయణరావు, శీనారాయణ దాసుగారిగృహం, విజయనగరం-2'' బ్రాపి పొంవవచ్చును. సంఖా

్రీనారాయణదాసు అనేక హరికధలు. ఆంధ్ర కావ్యాలు బాసినట్టు తెలుగుపాఠకు లెరుగుదును. కాని ఆయన సంస్కృతి కవితలో బ్రవీణులన్న విషయం చాలమందికి తెలియదు.

ఈ రెంకు సంస్కృత శతకాలలోను కాశీ శతకం శ్రీడాసుగారు 1914లో సతీసమేతులై వారణాసి సందర్శించిన సమయంలో రచించారు. ఆసందర్శములో వారు తమఅనుభూతులు సూరు అనుష్టుప్ శ్లోకాలలో అభివర్ణించారు. అదే కాశీ శతకం అయింది. దీనిలో కాశీవి శ్వేశ్వరులు యెడల భక్తి భావంతో రచించిన క్లోకాలున్నా, ఎక్కువగా ఇది వర్ణనాత్మకమయిన శతకము.

ఆకాశంలో ఎగర వేసిన గాలిపడగమీాద అస్తూయ కొడ్డి ఒకడోగదానిని కాలితోతన్నవలెనని క్రమ త్నించినది. ఈ ఘట్టంలో, ఇతరుల అభ్యు న్నతి ఎవరు హ్నాస్త్రారు? 'అని శ్రీ దాసుగారొక అర్థాంతర వ్యాసంతో చమత్కారించారు. ఆ క్లోకం පුයි.

> స్టూర్ట్ ప్రవాశాశే వీడ్య శ్యేనః పతంగకం ုုဆဴဆာလ်ွှင့် ဗင်္ပေဆသာ စီ సహతే కః పర్ న్నతిం?

వేరొక శ్లొకంలో (శీదాసుగారు విశ్వేశ్వరుని అభిమేకం కోసం పవిత్రమయిన గంగాజలం ఉం డగా తామెందుక్నట్టు కొబ్బరి చెట్టు కాశీలో ఎక్కడా కాలూనడంలేదు అని అభివర్ణించారు. ఆ శ్రొకం ఇది:

> 'వి శ్వేశ్వరాభి మే కాయ నతి భాగీరఫీజ లే కాశ్యాం గోమాంవాంఛతీతీ నారికేళ నజాయతే'

కాళీ శతకంలో రచన సరళము. సామాన్య సంస్కృతి బ్రవేశం కలవారికి కూడా సులభ గాహ్యాము. ఇక శ్రీరామచంద్ర శతకంక్రమాట. ఇది 1921లోరచించిన సంస్కృత శేలకము. దీనిలో ్ కీదాసుగారు వాడినవన్ని భుజంగ ప్రయాత వైల్లాలు. ఈ శతకంలో కైలి కాశీ శతకం

కన్నచాలా సౌధంగా ఉన్నది. ఇది కేవలం భ క్తి భావబంధురమయిన శతకము. హరికథా పితామ హులు అద్వౌత వాడులు. శ్రీరామచం దభ క్తులు. వారియదార్లో రామాయణం దీనికొక తార్కాణం ఈ శతకంలో చాలాపట్టులలో వారు వృధా శా_{డ్ర} చర్చవల్ల ప్రాజానమేమి లేదస్ భక్తి ఒక టే మానవుల తిరణోపాయమనీ హెచ్చరించు కొన్నారు. ఈ శతకంలో 🔣 క్కు - తావులలో వేదాంత చర్చులు,___ ఆయాశాస్త్రాల వేర్వేరు

సిద్ధాం తాలు ్రజీధ్వనిస్తుంటాయి. మొత్తం మీంద ఈ రెండు శేతకములుగోను ్శీరామచ్చద శతకములో క్రీదాసుగారికి ై కెలి, భావన డ్రహాధ్ (పోథ్య సంతరించు కొన్నవి ఈ రెండు శేతికములలోను కాశీశేతకంలో అచ్చు తెప్పలెక్కు వగా పడ్డాయి. (శీరామచం/ద శేతకం లో ముద్రణ ఫ్టాలిత్యాలు ేకపోలేదు. సంపాద కులే రెండుపు స్థ కాలు చాలాసాధారణ ధోరణిలో ్రపచురించారు. ఇలాగ కాకుండా ఈ రెండు శేత కాలు ఒకే పుస్త కాకారంలో వెలువరించి ముఖ చిత్రాడులు ఇంతకన్న ఆకర్షణంగా ముద్రించి ಕೂಕು **ಬ್**ಗುಂಡೆದಿ. ದಹ್ಮಣ ಭಾರತಂ**ಲ್ ಅಂತಟ** హరిక థా పి**తా**మహులయిన (శీనాసుగారికావ్యా లు సంపాదకులితోధికజాగరూకతతో ముద్రించ గలరని ఆశిస్తున్నాను.

_పిలకా గణపతిశాస్త్రి

జగజ్యోతీ: రెండవ భాగపు

ఆంధ్రప్రతిక — ఆడివారం అక్టోబకు6, 1968

జగజ్జ్యోతి ప్రధమ సంపుటి సమీకాడ్ ఇంతకుమునుపే లున్నాయి. ఈ ప్రహేశలలో మొత్తం 44 శీర్షి క

ఆంధ్రహ్మతికలో వెలువడింది. ఈ ద్వితీయ లున్నాయి. శబ్దసీద్ధి, పంచమ శబ్దమర్యాద నాట్య సంపుటంలో అయిదుఆరు, ఏడు, ఎనిమిద్మి హాశా వేవవై ఖరి, అరిషమ్య ర్గమైఖరి, బుద్ధిస్వరూ పము,

స్వరత <u>త్వ</u>ము — ఆత్మ మొదలయిన వేర్వేరు శ్రీనికలను బట్టివాని లత్య్యూ లేవో పాఠకులకు సుల భంగానే అవగాహన కాగలవు.

శ్రీదాసుగా రీశీర్షి కలలో, సంగీత శా స్త్రిగహ స్యాలు. శబ్దశా స్త్రిమర్శాలు, యజ్ఞాది కర్మల **వివేచ**నాలు, నూసవ జీవీతాలక్స్యాలు వేద వేదాంత పరమార్థాలు, మొదలయిన విషయా లెన్నో చగ్చించారు.

నిజాని కీజగజ్జ్యోతీలో (శీనారాయణనాసుగా ేఒక్కవిషయము ్రహానంగా చర్చించలేదు. కానిఇంచుకుంచుగా భారతీయ ధర్మానికి సంబం ధించిన పరమార్ధాలన్ని కూలంక మంగా పరిశీలించి తమ సిద్ధాం తాలు నిష్క్రర్గా వెల్లడించారు.

ఈ సిద్ధాం తాలతో కేవల సంచ్రపదాయాభిమాను లేకీభవించక పోవచ్చును. ముఖ్యంగా కరడు గట్టిన వర్ణాశ్రమాచారాలు, పాతబడిపోయిన కులమతాల హెచ్చున్నాలు, మాచీనము లైన యజ్ఞ సశుహింసాద కర్నలు నేడుబాత్తిగ పనికి ావని (శీదాసుగాకు గట్టిగా శూర్పార బట్టాకు. ಅ್ಪದ್ದೇಶ್ ದಿ ವೆದ್ದಾಶ್ ಯಾಸ್ಟ್ರೆ ಪ್ರಸ್ಥಾಪ್ತ ಮಯನ అభిమానమున్నా (శీదాసుగారు దేశ కాలాలను బట్టి ఆచారవ్యవహారాదులు **మా**రవలసిన దే అని సముచిత్రపమాణాలలో మాటిమాటికిగట్టిగా హెచ్చరించారు.

జగజ్జ్యోతి శ్రీదాసుగారి వేదశా స్త్రపాండిత్యాని ప్రహాశకులు: అజ్ఞాడాడి భట్టనారాముణదాగ కొక మహసీయదర్శణం వంటిది. శాబ్ద్రీయ దృష్టి అవలంబించినా దానిలో వారు చేసిన డ్రపతులకు: గ్రీ యు. సూర్యనారాయణరావు. సింద్రాం తాలన్నింటిలోను సునిశితమయిన ఆధు నిక దృక్పథం ప్రతిఫలిస్తున్నది. జీదాసుగా రెక్కువగా మానవతావాదులు. పదిమందిని వెల : ఆరురూపాయలు. సుఖాజెట్టి తానుసుఖపడడంకన్న మానవునికి వేరే శ్రీనారాయణదాసు గంథాలన్నిటి చికునామా పరము క ర్రవ్యవునీ లేదని ఇదే మన్మపాచీన వేద

శాస్త్రాల పరమాద్ధమనీ వారు సింద్ధాతీకరించారు. వెనుకటి సంపుటం లోలానే ఈసంపుటంలో

కూడా శీర్మి కలలోనే గాక, వాదాలలోను, సిద్ధాం తాలలోను కూడా అనేక స్థలాలలో పున రుక్తి కనిసిస్తున్నది. సంపాదకులు కొంతవరకు ఇది తగ్గించి ఉండవలసినది. ఈపునరుక్తులవల్ల పాఠ కుల కక్కడక్కడ కొంతవిసుగు కలగడం సహాజం ్శీదాసుగారు జగజ్జ్యోతి రెండు సంపుటాల లోను సింఘ వెమ్కవగా పాటించి జిగికలిగిన గద్య ై శైలి అనలంబించారు. వార్మీ గంధంలో వ్యావహారిక భామావాదం కూడా ఎగోట్ంగా ఉటంకించి అని అనుగరణియ మే అని సూచించారు. కాని తమ ్రగంధంలో అంతట్కాగాంధిక గద్యమార్గమే అను నర్గి చారు. అంతేగాని సర**ళ వ**చనధోరణి అవలం బించలేదు. అంతమాత్రం చేత వారి గద్యంక్లిప్ట మైనదని భావించనకం లేదు. ఇది స్వామగంగా

చ్రవాహంలా మనోజ్ఞంగా సాగిపోతున్నది. ్రశీ దాసుగారి (,గంధాలన్నింటిలోను జగ జ్ల్యోత్తి చాలా విశిష్ట్రమయినది. వారి ఆధ్యాత్మిక జీవిత దృక్పథం (గహించదలచిన వారికిది ఎంత యినా ఉపయోగపడగలదు.

జగజ్జ్యోతి (రెండవ భాగము)

గ్రాథక్ర: క్రీమదజ్ఞాడాదిభట్ట నారాయణదాసు అ**ము**్దిత (గంథ్ర **చురణ స**ంఘము

పండిత నారాయణదాసు హౌస్.

విజయనగరం.....2

သာ ದೆ.

ఆటపాటల మేటి ఆదర్శకావ్యం - బాటసారి

__ శ్రీకొప్పిడి రాము

విండుజన్ననాన్ని సంతరించుకొన్న శుఖంయ యంలో ఆదిళట్ల నారాయణదాసుగారు ఆంధ్ర దేశానికి అందించిన గూఢాన్ల ప్రతిపాదకమైన వినూత్మవిశిష్ట కావ్యం యీ బాటసారి. ఈ కావ్య రచనాకాలము నాటికి దాసుగారికి యిరువది నాలుగేండ్లు. దఖాషలోనై నాగూఢాన్ల ప్రతిపాద కములైన కావ్యాలు అరుదుగా ఉంటాయి. ఇలాంటి కావ్యాలని ఆంగ్లభాషలో ఎల్లేగరి అని పిలుస్తారు. ఇంగ్లేషులో బనియన్ వాసిన పిల్మిగమ్స్ (పోస్టాస్ ఎవరింగా చిరస్తామగా ప్రముఖమైన స్వానాన్ని ఆర్థకువుమకంటే అల్లస్వానాన్నే ఆర్థ మించుకుంది.

మైన వర్గనలతో కమ్మని శేటలేనుగు ఖామలో మనోరంజకమైన కావ్యాన్ని సృష్టించడమే దాసు గార్ గ్యేయం. ఈ కాబ్యాన్ని రాయలపాద్దూర్ టీ ఓ. ఆనందాచార్యులవారికి దాసుగారు అంకితం చేశారు. ఈ కచన యే యితర కావ్యానికి అనుసరణ కాని, అనువాదంకాని యెంతమాత్రం కాదు. దీనిలో తెనుగునుడి కారపు సొంపు ముద్దులొలుకుతూ టీటిపద్యంలోనూ హృద్యంగా వ్యక్తమవుతూంది.

ెమ తుఫానులో చిక్కుకున్న ఓడ సముద్ర ములోపున్న ఒక కొండను ఢీకొని బ్రక్కలయి పోతుంది. నీటిలో మునిగి తేలి ఎలాగో ఒడ్డుచేగిన హుటసారి స్వగతంతో యీ కావ్యం బ్రారంభము మవుతుంది.

ిఎచ్చటనుండి నేనిచటి కెట్టులవచ్చితి గన్ను లెంతయు. న్ఫిచ్చిన గానరా దిదియు నిక్కమ యే మిది పెద్దమోత నా కచ్చెరువై వినంబడు గ టా! తెర్సె న్మది దిట్ట ై పడున్ వచ్చిన నీటి తాకువడి

బాకుచు నెట్టిననొడ్డు చేరి**తిన్.'' అని**ఆ బాటనారి విస్తానుంతో నెట్టిక్కుల కలయ జాన్తాడు. అంతప్రకూ తనతో ఓడలో ప్రయా అను చేసిన ఖార్యా పుత్రులు తనకు కానరాక పోగా వాల కలనపడుతాడు.

బాటసారి జీవుడు, కొండ పాపము. దాన్ని ఓడ ఢీకొండం చేత జీవుడు విద్యా వివేశాలనే దారాసుతులను గోల్పో తాడు ఇది గూఢార్థము, బాటసారి కొండ నడుమనుంచి ప్రవహిస్తున్న సౌక యేటిని చూచి ఆ సెల యేటి ప్రక్కనుంచే కొంత దూరం వెళ తాడు. అలా వెళ్ళగా వెళ్ళగా అతని కొర బ్రహ్మాండమైన పడంత్స్లుల భవనం కనబడు శుంది. ఆ వనంలో వున్న రాజదంపతులు యీ బాట సారిని చూచి యితని విషాదగాధను తెలిసికొని యితనికి ఆశ్రయ మిస్తారు. అనంతరము రాజు తన రాజధానీనగరానికి యీ బాటసారితోకూడా తరలి ప్రైడు. రాజధానీ నగఠంలో తన సేవకుల వలన ఓడ ప్రయాణంలో తప్పిపోయిన బాటసారి ఖాత్యా బిడ్డల వృత్తాంతాన్ని కనుక్కుంటాడు. లాజు తన అన్న కుమారుని తోడిచ్చి బాటసారిని తన ఖాత్యా

బిడ్డలున్న నగరానికి పంపుతాడు. అక్కడ ఖాట సాగి తనఖాగ్యాబిడ్డల్ని కలుసుకోవడమే కాకుండా రాజుగారి అన్నకొడుక్కు అతని మేనమామ కూతురికి పెండ్లి చేయిస్తాము. అంతా కలిసి తనకు ఆశ్రామము యిచ్చిన రాజుగారి నగరానికి తిరిగి సంతోషంగా చేరుకుంటావు.

ఇందులో రాజదంపతులు జ్ఞాన వైరాగ్యాలు. ఈ జ్ఞాన వైరాగ్యాల నహాయంలోనే బాటసారికి దారాసుత పునస్సమావేళం లభిస్తుంది. ఈ పునస్సమావేళ పేలిస్తుంది. ఈ పునస్సమావేళ పేలిస్తుంది. ఈ పునస్సమావేళ పేలిస్తుంది. ఈ పునస్సమావేళ పేలిస్తుంది. సంసారసాగ రంలో ఒడుదుడుకుల బడి వైనల్య్మప్పాప్తిని బొందిన జీవునిగాధ రమణీయంగాను, నిగూఢగాను యిందులో వివడితమయింది. విబ్రాంతుడ్తో "బద్దుడగుచుంటి" అత్మ మొక్క సహజ క్రిడలు. పేదాంతపరంగా బాటసారి కథను యూ విధంగా పూహించుకో వలసివుంది.

ఇంక, యీ గూడార్థం కంటే నేయార్థం ఎంతో హృదయంగమంగా చెవిగల పలుకుతో కమ్మని ఖావంతో క్రవణ పేయంగా దాసుగారు ఉటం కించారు. ప్రకృతి వర్ణ నలలో ప్రపాచీన ధోరణిని అనునరించకుండా నర్వస్వతంత్రంగా పాఠకుని కండ్లకు కట్టినట్లు వర్ణించడం దాసుగారి సొమ్ము. మచ్చుకు యీ కింది సీసపద్యం చూడండి—

"ఒంటిపాటున బొక్కి యురువయి కెం ఫెక్కి విన్ను తూర్పున దూ నె వేగు ఆక్క రెక్కలు జాడించి ముక్కును గోడించి కొక్కారో కోయని కూను గోడి నీటి తావుల దారి తోటల గడిదేరి యొడలుచల్లన జేయుచుండె గాలి యొదు జాముల పద్దగా దోచు నిక్మబొద్దు పొడమెడునని చాట దొడగె గంట పట్టు లెడబాని పిట్టలు బయలుబారె దలలు రిక్కించి మొక్కలు చెలువుమీరె బలిమితోడుత నిద్దురబరువు తారె దెబ్బున న్వేసవి (నేయి తెల్ల బారు"

ఈ ప్రభాతవర్ణన పాచీన ప్రబంధవర్ణనంతో పమీజోక్యం పెట్టుకోకుండా సహజంగాను స్వభావ సిద్ధంగాను ఉన్న దనడంలో అతిళయాక్తి లేదను కుంటాము.

రాజు అన్నకొడుకు యొక్క విబ్రవలంభ శృంగా రాన్ని యీ కవి బహు రసవత్రరంగా చిత్రించారు.

"వాని మేనరికము పసితనంబుననుండి చనువుచేశ ఎంచుకొనిన సొమ్ము దవ్వు లయ్యై నిండుజవ్వనపు స్గోర్కి కరవు దీర నెపుడు కనెద నిమ్మ"

అని ఆకను వాపోతాడు.

"మొదట వాపు లెరింగిన ముద్దుచూపు పిదక గురు లుంచు దాపున లెదరుచూపు తగిలి యొడలాయకాలని దిగులు చూపు కనుల దోబూచి చూపునాకన్నె చూపు

అని విరహోత్క రస్ట్ ఆ రాకుమారుడు విల పిస్తాడు.

సంఘటనలను యథాన్లంగా చిత్రించడంలో దాసుగారిలేఖని ప్రవేశ్రకతను చేకూర్పుకుంది. ఓడ రేవులో గంటకంబం దగ్గర తన ప్రేయసి బ్రాపిన విషయాన్ని జాటసారి చదివినప్పుడు అతనికి గల ఔత్సుక్యాన్ని హృదయోర్వేగాన్ని దాసుగారు చక్కగా చిత్రించేరు. గంటకంబం పైన ఉల్లేఖంచబడిన విషయాన్ని వివరించడానికి దాసుగారు యొన్న మా కనివిని యొరుగని "చెక్కెర" అనే ట్ త్రవృత్తాన్ని

సృష్టించేరు. ఈ కొ చ్రవృత్తం కొంతవరకు శార్ద్యాల వ్యక్రిడి కాన్ని పోలివుంటుంది. ఆ చెక్కెరను చదు వరులకు యిక్కడ రుచి చూపిస్తున్నాము— "పెనుగాలి నోడ ముస్పీట గొండపై విడిచెడన్గ వెనుకొన్న యింకెడో నావ యందరెన్నెనిచి తెచ్చె ನನು ಗಟ್ಟು೯ಿನ್ನ ಯಾಕಂ ಡಿಕಂಡಕನ್ನಡಕ ಯುಂಡ నిను గొల్తు గంబమా వానిగాంచి నన్వెదక బంపు.

నాలుగు భగణాలు, మూడు నలాలు, ఒక గురువుగల 'నట్టువు' అనే యింకొక్కకొ చ్రవృత్తాన్ని యత్మిపాన నియమాలతో పీను సృష్టించేరు. నాలుగు భగణాల తరవాత యత్వుంది. ఈ వృత్తం నర్తకు లకు, గాయకులకు అనవుగా వుండవచ్చును.

ప్పాత పోషణలో యీయన సిద్ధ హాస్తుడు. ఖార్యా విడ్డలను కోల్పోయి ఒంటరిగా సంచరిస్తున్న ఖాటసారి దివ్యవార్మ్యంలో బ్రవేశిస్తాడు. అప్పటి စာမ်ဘဲဝါဦမီဂါ ထာည်ကလ် လာ၂၆ဝင် ဆီတွဝေ వ్యఖావసిద్ధంగా వర్ణించేరు...

"పలుకు లెప్పియు లేక మాన్పడిన వాని నా_్రి మూ_్రీళవించిన యట్టు లున్న దిన్న మొలవాని మిక్కిలి డస్సి సొలయు బాటసారిని...."

విధివళంచేత జాటసారి యీ విధంగా కృంగి కృశించినా స్వఖావసిద్ధంగా గొప్పపరాక్షమ వంకుడు. రాజుగారితో వేటకు వెళ్ళి అడవి వందిని పులిని చంపి తన పలిక మెప్పును గొన్న వాడు. గూఢాన్లంలో సూకర శార్థూలాలు రాగద్వేషాలకు మారు పేర్లుగానీలుస్తాయి. రాజుగారి సాహచర్యంలో కాస్టంలో ప్రదర్శించేరు. అందుచేతనే ఆ నాడ అనగా గూఢార్జులో జ్ఞానం యొక్క సాహాచ కూడా 🔥 కొక్కొండ వెంకటరత్నం పంతుల ర్యంతో రాగద్వేషాలను మర్దించ గలుగు కాడు.

దాసుగారు యీ చిన్ని కావ్యంలో గొన్ని సరి కొత్త విషయాలను గూడ చదువరులకు ఎమక

పరివేదు. జగచ్చతువుఅయిన సూర్యుడు తన కిరగా రుణిమచేత భూమి పై మన్న చిన్ని ఇస్తువులను సై తం కనబడేటట్టు చేస్తాడు. కాని ఆ కిండాలే మహాకాంతి వంతము তুর న জ্বাত্ত কা ধ্রু প্রভাব জ্বাত্ত কা ক্রিট্র আৰু ఈ గారడీవిద్యను యీ గాయక కవి...

"ఔర గార**డి సూర్యుండ యబ్బరం**బు ধ্ব ্যকাষ্ণত্ত ম ধ্ব ভ্ৰম্পত্ত అల్పథామంబుల న్లూపి యధిక దివ్య ములను గన్పట్టనీయక మో:పుచ్చు"

ఆని ప్రవచించేరు. మింటిని మంటినీ కళ్ళే వర్ష ధారలను వీణతం[తులతో సరిపోల్స్, ఆ వీణతీ గెలను ఖిగించి పడ్జమస్థాయిలో గాలి పాడు**తూం**దని యా గాయకకవి తనవ్య క్రీత్వాన్ని యా విధంగా [పదర్శించేరు...

"మింటికి వ్యంటికి దరచు మీర వాన యడుగులను తీగెల బిగించి యారవవడి వీణెవాయించు నెరజాణ గాణమాడ్కి నందముల గుప్పి గాలి పాడందొడం గె."

సంపారసాగరంలో పురోగమించే జీవి ఒ**డు** దుడుకులను యధార్థంగా వివరిస్తూ జ్ఞాన నహాయం చేత కైవల్య్రపాప్తిని బొందే వుపాయాన్ని చదువకులకు రుచి చూపేకు. గూఢార్థం గ్రహించ లేని సామాన్యజనానికి నేయార్థము అహ్లాదకరంగా ఫుండేటట్టు వక్ష నాచమత్కృతి, రమ్యమైన పాత్రి పోషణ, హృదయరంజకమైన సంఘటనలు యీ గారి వంటి మహా పండితులు యీ చిరుక బ్బాన్మి వేనోళ్ళ కొనియా డేరు. ఆటపాటలమేటి మా e ಶ್ಲಿ ಕಕು ಯಾ ಕಬ್ಬ**ಮು** ಮೆಟಿ ಗಿಟುರಾಯ.

కవునీయ కవితకు కాణాచి - కాగీ శతకమ్

__ శ్రీ వాసా సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి

తక్కువ. మేఘసందేశములో కాళిదాసు మేఘుసికి రామగిరినుండి కైలాసమునకు మార్గనిగ్లేళమను మిష**తో** వింధ్య **హిమా**లయ మధ్యస్థమ**గు** ఆర్యా వ ్రములోని నదీనద వన పర్వత మందిరారామము లను రమణియంగ వర్ణించివున్నాడు. పేంకటాధ్యరి "విశ్వగుణాదర్శచంస్తవు''లో పల్పుపాంతములలోని ్రహ్మల వేష ఖాషాచారాదులను చతురముగా **హా**స్య పూర్ణ ముగా వర్లించినాడు. బహుముఖ |పతిఖా విలసితుడైన క్రినారాయణ దాసుగారు "కాశీ ళతకము"ను కూర్చి, యించు కాళీనగర విశేషము లను సు**ం**దరంగా వర్దించియున్నారు. నారాయణ దానుగారు బహుఖాపా బ్రాపిణులు. నర్వభాషా మాతృకయగు సంస్కృతము వీరికి వంశపర్మై ఖాంలునది. ఈ కాశీ శతక మంతండు ్రష్ట్రము. నరళములైన అనుష్టుస్ సృవ్రములో నడచినది. 1914 సంగన 🐧 దాసుగారు పత్నీ సమేతముగా కాళీయాత కేగి, ఈ పర్మత నగరిని ద్యించిన మ ತಮಕು ಕ $^{\mathbb{N}}$ ನ ಯನುಭವಮುಲ ನಿಂದು ನಿತ್ಯೆಪಿಂವಿ యున్నారు. వీరి సూత్మపరిశీలనాద్బప్టి యిందు ఖాగుగా వ్య<u>క్త</u>మెనది. ఈ కవితలో చ్రత్యమీకరణ ళ_క్తి మెండుగా నున్నది. ఇది చదివిన వారియోనుట ాళీనగరము వివిధ సన్ని పేళములతో తటాలున దృగ్గ్ చరము కాకమానదు. ఇట్లు పాఠకులకు కూడ కాశీదర్శనము గావించి, కాశీ యాతా ఫల మును వారికికూడా కల్లించినవారై నారు 👂 దాను mారు. ϕ ్తిమయ్మైన ఈ శశకములో కవి σ ా

సంస్కృతములో యాక్రాసాహిత్యము చాల శిల్పము, రామణియకత **కూడ సుష్టుగా ప్రస్కు** ఎ.వ. మేమసందేశములో కాలిదాను మేమునికి టించినది.

> " సంశ్రీతాభిష్టరం దేవం సచ్చితానంద నిగ్రహం సమస్థ భువనాధారం కాశ్ విశ్వేశ్వరం భజే. "

ఆని 🐧 విశ్వేళ్ళరుని స్త్రుతితో ళతకమున కోంకారము చేసినవారు 🐧 ఆదిభట్టుగారు.

> " పర్వజ్ తో తమా కాళీ సర్వసంపత్సమన్వి తా బ్రామ్ కే లానిషి కే ముము మాణాం నికేతనమ్, "

అని కార్సి ముముతువుల ప్ర**త్యడ** కైలాసంగా చిత్రించినారు.

> ి. గోధూమఫలకా కాశీ నమధూమివిరానితా వా_{స్ట్}నవిస్థా హిన్సిన ద్వింధ్య దెహా ర్మధ్య సంస్థితా. "

గోధుమసంట యొక్కువకలదై, సమతలమున సమ్మదమునకు దూరంగా, పింధ్య హిమాలయ ములమధ్య నున్నదని, కాశీయుక్క \overline{x} గోళికస్థితి నిందు వర్ణించినారు.

" కాళ్యాం నను స్ట్రా దేవేము విశ్వనాథో విశిష్యతే మై ఏలోకృపూజితం తస్య మందిరం స్వర్ణ గోపురమ్. " విశిష్టుడు 🛊 విశ్వనాధుడు. బంగారు గోగ్రరముతో గంగలో స్నానంచేస్తూ, గంగానే ఎప్పితం చేస్తూన్న రాజిల్లు అతని మందిరము ముల్లోకముల పూజిత ట్లున్నడట యొక పత్చివత. మైనది. ఇందు కాశీ విళ్ళేశ్వరుని, అతని మందిర మును పరిచయం చేసినారు దాసుగారు.

" గంఖీరం నిర్మలం స్నిద్ధ మపూర్ణం భాతిజాహ్నావీ ఆపీవకుణ యో ర్మఫ్యే 👀 రే యోడ్డ్స్మ్మ్విక్. "

ఇచట గంగానదిని పరిచయం చేసినారు. శిశిర కాలమున తాదం. స్వేదము మున్న గునవి లేకుండు టచే యోగిద్భష్ట యెట్లు గంఖీగము, నిర్మలము, స్ని గ్లమ్మునై యుండునో అటులే వర్షణా—అసిల మధ్యనున్న జాహ్నావి ఖాసిస్తున్నడట. ఇచట చక్కని ఉపమ వేయబడినది.

> " నానాభాషా భావమాణాః నానావేష విరాజీతాః స్నాం త్యేకభక్త్యా గంగాయాం ನಾನಾದೆಕಗಳಾಃ |ಏಜಾಃ. ''

వివిధ వేషములు కర్గి, వివిధ ఖాషలు మాట్లాను వివిధ పాంత ప్రజలు ఇక్కడ ఒకేవిధమైన భక్తితో గంగలో స్నానం చేయుచున్నారట. ఇట్లు విఖిన్న త్వంలో పకత్వ మిచ్చట ఖాసించినదని ఖావము.

> · కాడిఖరాలనా ఘట్ట సోపానా న్యవరోహతి గంగా మచి సునాతీవ స్నాతి కాపి పఠ్మనతా. "

 $m{\pi}$ శీలో పేంచేసించు χ గ్రవకలందరలోను జఘనభారుచే మెల్లగా చెట్లను దిగుతూ

" శ్యామలత్వం శీతలత్వం సాధుత్వం నామవిందతి కృష్ణా చృందధరా జ్ఞహ్మా ్శకమాం ద్రాగా భగీర**ధాంత్.** "

గంగ ముందు విష్ణు పాదంనండి పుట్టుటచే అతని ಶ್ವದನಮುನು, 40್ಷಧರು3 3 3 3 3 3 3 4 3పడుటచే శల్చదనమును, ఆమై జన్నా మహార్షి చెవినుండి వచ్చుటలో అతసి సాధుత్వమును, ఆపై rగీగథునినుండి "ఖాగీర ϕ " అను పేరును ϕ కమంగా పొందుచున్న డట. ఇచ్చ**ట** క్ర**మాలంకార సవ** యంతో గొప్ప ఖావాన్ని చిన్న క్లోకంలో అందంగా చెప్పగలిగారు దాసుగారు. ఇక 🔻 నగర**వీధు** లెట్టున్నవట ?

> " పద్మవ్యూహ ఇవాత్యల్ప గార్లజాలే పర్మిభమన్ ಅಠಿಕೃಷ್ಣಿನ ವಾನಿಕಃ స్వస్థానం మాతనో జనః. "

కాళీలోని చిన్నవీధుల్లో _{[భ}మిస్తూ కొ యాత్రికుడు పద్మవ్యూహింలోనుండి బయట ప నట్లుగా అతికప్టంమీదస్వస్థానంచేరుకొంటున్నాడు

> " కాళ్యాం దేశీయఖాషాయాం నర్వదా భోజ్యవస్తు**షు** మ గ్యవేషేషు సంగీతే, స్వృత మధురో రనః. "

కాళీలోను, అచటి దేశఖాష హిందీలోను, భి వస్తువులలోను, మనుష్యుల చేవములలోను, ఇ

సంగీతమందును అంతటా మాధుర్యరసమే ఉట్టి వడుతున్న దట. దాసుగారకి హిందీఖాష, హిందు ఎత్తయిన స్తానీ సంగీతము—అన్న మంచి మోజు వున్నదనీ పౌరాణికులు. దీనివలన వ్యక్తమగుచున్నది.

> " కాశీ దేశీయఖాషాన စီးန္တုိ ထားမွာမွန္ ဥာ ဗုန္မွန္း ఆఫీష్ల వస్తూ న్యుపాప్య ధనికోప్ దర్మదవత్. "

కాశీలో అచ్చటిఖాష హిందీ తెలియనివాడు **థనికుడైనా** కావలసిన వస్తువులు సంపాదించుకొన 🕏 ద్భదుడే అవుతున్నాడట.

" వారణానీ దివారాతం **ళి**వనామ్నా నినాదితా **ဗိုသီ**တ ု စာ ဧဝ ုၿပီးသ దుర్జన సృజ్ఞనాయ కే. "

దేమిటి? ఆరోజు దుర్మార్గడూ కజ్జనుడుగా మారి ఉత్తమధ్యని కీచిన్న క్లోకం లత్యమైనది. పోఫ్సనట.

" ತ°ರ್ಶೃ**ತಿ**ಕ (ಏರ್ಮಾಗಣ **ಪುರ್ಣಾಚಕ್ಕಣೆ**ಸಮ జితోంద్రియై: పంచజనై ಕ್ಶಿವರ್ ಕ್ಷಾವರ್ಜ್ ನರಿ. "

ళివరాత్రాటిరాత్రి సర్వజనులు నృత్యగీత వాద్యాలతోను, పురాణ్యకవణంతోను కాలడేపం చేస్తూ జిలేంద్రియులై జాగర మున్నారట.

" కంఠాలంబితమాలాకా: ్లోత్పభిః పరివేష్ట్రీ తాః ಪಾಯಂ ಪೌಠಾಣಿಕಾಃ ಕಾಸ್ಯಾಂ దృశ్యంతే బ్రోన్న తాననాం. " మొడలో మాలలు ధరించి, **్లోతలు పరివేష్ట్రిం**ప ಆಸನ್ ಶ್ಲ್ಲ್ ವಿರ್**ಜಿ**ಲ್ಲು **ತುನ್ನಾ ಶಟ**

జ్ఞక కాశ్ సౌధాలమీద **వసించు కులాంగన** యెట్లు ఉన్న దట ?

> " సౌధస్యా ఒరుంధతీవ మధ్యే సౌదామని యథా అధస్తా త్పాంచాలికేవ ಕಾಶ್ಯಾಂಥಾಡಿ ಕುಲಾಂಗನಾ."

ఆమె మేడ ైపై లంశస్త్రువ నున్న స్పామ అరుంధతీ నడ్మతంవలె బలగా కన్పిస్తూన్నడట. మధ్య ఆంతస్థులో విద్యుత్తువలే దృశ్యాంగా మెరు మూన్నదట. కింది అంతస్టులో బొమ్మనలే ఖాసి స్తున్న దట. " అరుంధతీవ " అనుటవల్ల పై అంతస్టు నడ్మతమండలమంత యెత్తు అనీ, " సౌదామనీవ" ర్మాతింబవళ్ళు కాశీ శివనామంతో మ్మార్డ్మో అనుటవల్ల మధ్యఅంతస్థు మేఘమండలమంత యొత్తు గుతూ ఉంటుంది. అందున శివరాత్రి వైస్తే చెప్పే అనీ ధ్వేస్స్టూన్నది. ఉపమసహాయంతో కృక్తమైన

> 😷 మేశ్వేశ్వరాభి మే కాయ २७ इन्त्रिक्षे अ*ली* కాశాగ్ధం కో మాం వాంచతీతి నారికేళో న జాయతే. "

కా్తో కొబ్బరికాయ పుట్టదట. విశ్వనాధుని అభిమేకానికి పావన గంగాజలం లభిస్తుంటే నానీరు ఎవనికి కావాలని భావించి కాబోలు అం**కాయ** ఇక్కడ అదృశ్యమై పోయింది, ఆన్నారు దాను గారు. చక్కని ఉత్పేశ కిది నిదర్శనం.

> " முரு টুর సంసార చక్ర భమతి తత్వతః

్లువ న్నితీ వానడుద్బి శృకటో గచ్చతి త్రిఖిం. ''

తిగుణములచేతనే సంసారచ్చకం త్రమిస్తూన్నది ఆగి చెప్పటకా అన్నట్లు ఇక్కడ బండి మూడు యొడ్లచే లాగబడుతున్నదట. ఇందొక విధమైన నిదర్శనాలంకార మున్నది.

> " దండపాణిఖయం నా స్త్రీ మద న్రిక నివాసినాం ఇత్ బువ న్ని పా[తా స్టే దండపాణి స్సాదాశివణ. ''

నా సమీపంలో ఉండే వారికి దండపాణి అనగా మముని భయం లేకు అని చెప్పుశున్నట్లు గా శివు డిక్కడ సదా చండపాణిగా ఉంటున్నాడట.

> "స్టూతేణో & ్రమాకా శే బీక్యం, శ్యేన పఠంగక బ్రహద్తం తం ప్రయాతతే, పహితే కం ఓరోన్ని తిమ్."

ఎవడో ఖాలడు దారంతో నెగురవేసిన గాలి కటాష్ట్రామి, జేగ దానిస్తి తన్ని వేయుటకు ప్రాయత్ని స్తూన్న దట. అవును! పరోవృత్తి నెవడు సహింపగలడు? అని జేగ చేస్టను సమర్ధించారు దాసుగారు. ఇచ్చట అద్ధాంతన న్యాసమను ఆలం కార మున్నది.

ళక్తి పాతావరణ మేకాకుండా శృంగారపాతా వరణ కూడా దాసుగారి దృష్టినుండి తప్పిపోలేదు.

" సాయం సౌధగవాడే షూ పవిష్టా వార యోషితం ఆకర్ష న్రీ విదాన్ వీజూ కాలె: కాశ్యాం ఝపానివ." సాయంకాలం కిటికీలవద్ద కూర్చుని స్ట్రేక్స్గాన్ నలు దృష్టులనే వలలువేసి విటులను చేపలవలె అకర్షిస్తున్నారట.

> " గాయంతీ ఖైరవీ పాతః మూర్చయంతీ సఖానది మోహానాస్తా) యతేకాపీ నృత్య స్త్రీ వారసుందరీ. "

ఉదయం భైరవిలో పాడుతూ సభ్యులను మూర్ఫిలజేస్తూ సమ్మోహానా స్త్ర్మమేయినదట నాట్యక త్రైమగు వారాంగన యొక తె.

ఇట్లు సంగీత రసికులైన దాసుగారిని కాళీలో నృత్యగీతాది దృశ్యాలు పెంటనే ఆకర్వించి పేసినవని పెళ్లోకంలో "మూర్ఛయ్స్డ్ మోహనాస్త్రా)యేతే" అను బ్రాయోగాలు మంచి గిడుసుగా పేయబడినవి.

> " మాదృశం పాతక స్వాదృ క్పావనీ నచ్చి విదృతే ద్యాం ఇంద్రి మయా నమావేశో గంగే దృథూ దహో!"

నావంటి పాఠకిలేడు. గంగా ! నీవంటి పతిత పాజనిలేదు. అద్భక్ష్మవళంవలన చేడు మన సమా వేళం జరిగింది.

ఇక్కడ దాసుగారు వినయం **చూపించు** కున్నారు.

> " వ్యరచీతం మయా కాళీ శతకం 🗟 ఉధీమతా తీ నారాయణదాసేన కవితా గానశాలినా."

" కవిత్వ సంగీతము లబ్బిన నారాయణదాసుచే సహజబుద్దితో నీ కాశీ శతకము రచింపబడినది" ఆని చివర చెప్పకున్నారు. గారిచే నీళ్లో కాలు సఠళంగా ఆశువుగా గచింపబడిన ట్లున్నవి. దాసుగా రెక్కడా కష్టపడి, ప్రయత్నించి బాసినట్లు కాన్పించదు. అలంకారాలు కూడా అయతన్ని ద్రంగా వచ్చి వాలినవి.

"అధ్యగీష్ణ, ఆహార్షీ త్, అసూన్యంప్యాం అను గంగం, తృణాయ వన్య కే కల్పల కాయ నే జాను దఘ్మం, అజాగరి, అనడుద్మిం, ప్రగ్భాతే—" వంటి ప్రగల్భపద ప్రమోగాలు వీరివ్యాకరణ శౌండిమను వ్యక్తంచేస్తూన్నవి.

" గంఖీరం, నిగ్మలం స్నిగ్గ, మాఘార్ణం ఖాతిజాహ్నావీ. " అని వీగు వర్గంచిన జాహ్మావివలెనే వీరి కవితా ధారయు, గంభీరము, నిర్మలము, స్మిగ్ధము, పూర్ణములై జాలువారినది.

ఈ శతకము ఖారతీయులగు భక్తులందరును పఠింపదగినదియు, వినదగినదియు, ఆస్వాదింప దగినదియు నై యున్న ది అని పీఠికలో టీ పంతుల లక్ష్మీనా రాయణ శాస్త్ర్మిగారు విన్న వించిపున్నారు. భక్తులేకాదు, సంస్కృతఖాషాభిమానులెల్లరు పఠించి ఆస్వాదింపదగియున్న దీ శతకము.

" కాశీ నిత్యానంద ప్రదాయినీ. ''
కాశీ నగరియే కాదు (శ్రీ దాసుగారి " కాశీ
శతకము" కూడా నిత్యానంద్రపదాయిని అను టలో సందేహ మావంతయులేను.

Superior quality Slate Frames, Tile Frames, Packing Cases & such other wooden articles are manufactured to order and supplied at moderate rates., by

SRI LAKSHMI SAW MILIS Ltd.,

Post Box No. 1,

Phone No. 28,

Telegram 'SRI LAXSHMI'

KASARAGOD, Cannanore Dt.

* మ స ఏ *

చేనేత సహకార సంఘములకు, ఇకర సహకార సంఘములకు, వ్యాపార సంస్థలకు కావలసిన యెక్కౌంటు బుక్కుు, ఫానములు మరియు అన్ని రకముల బింటింగు పనులు సకాలములో సరసమైన ధరలకు సష్ట్లు చేయబడును. కాన మీరొకసారి మా బెస్నకు ఆర్డరు యెప్పించవలసినదిగా కోరుచున్నాము.

నాగార్జున బ్రెస్స్ నిడ్ముబోలు - గుంhాను జిల్లా.

Adibhatla Narayanadas An Integrator of Fine Arts.

K. SRINIVASA RAD

Narayanadas, as he was known popularly, preferred to call himself Azzada Adibhatla Narayanadas, though his original name was simply Adibhatla Suryanarayana. The prefix Azzada was meant to indicate the place of historigin, while the suffix Das was added to show that he was a servant of God, that is humanity at large. Later he came to be recognised as a Haridas denoting the profession to which he was attached. Harikatha has taken birth with him, and give the profession a shape and form. He made a significant contribution by linking the ancient Haridasa movement with the then prevailing repertory of stage craft and bequeathed a rich legacy to posterity.

The Haridasa movement was based on mystical experience. movement owes much to the Vachana. karas, Alwars and Nayanars of the Tamil land. The dasas sang the glory of the supreme reality and preached a life of faith, prayer and love Music was an important vehicle for them. They sought to reflect the sublime beauty of the supreme reality in the harmony and melody of music. The greatest of Haridasas was Purandara

dasa, who was also the father of carnatic music.

Narayanadas with the flood of divine light in him belonged to the class of celebrities among Haridasas. He sang the glory of God with all his musical, philosophical and devotional excellence. He was not satisfied with self-emancipation and singing the glory of the supreme reality abstract terms. He interlaced the deeds of the Lord with abstract spiritualism - as found in Phagavatam. He composed songs on several episodes and called them harikathas. Thus a technique of conveying spiritual values in attractive and effective ways has evolved. Narayanadas was the originator of that technique in Telugue land, to be recognised as the Harikatha Pitamaha.

The score of Harikathas has been further widned by making it a form of entertainment for the known as Harikathakalakshepam. The idea behind was not merely telling a story poem. The story poem was set to music, taking care that each bhavam was adorned with an appropriate ragam, for that is the

forte of a musical composition. While composing the song and importing music to it, he observed the tenets of Telugu poetry. His poetical genius was of such a high order, as to load simple words with heavy meaning. It is upto the discerning, to draw as much as they can. In that, he was e imparable to Pahana. Thus he showed his mustery as a Vaggeya-Karaka and a Kasi, in every sense of the words. By sublimating his talents for a higher purpose - telling stories of God in as fine a manner as possible, he proved himself a great Bhakta. He dedicated his talents unto Him, from whom he got them.

The Harikathas written by Narayanadas further expanded on the stage to engulf other forma of expression like Nrityam and Abhinayam. The genius of Narayanadas was gifted with the ability of extending to the masses the pleasures of Purana Kalakshepam, music, dance, drama all in one piece, in the form of Harikatha. Personally, he was eager to find a mode of entertainment by which he can give full vent to all the artistic talents native to him par excellence. He found the possibility in Harikatha kalakshepam. He found happiness in displaying all his talents in an integrated form, for the benefit of the masses.

The test and purpose of an artist lies in the emotional transformation

of his audience. In harikatha kalakshepam, the accent is on making the audience take part in the performance not as spectators from outside the ring, but experience the gamut of emotional union with God. His thunderous voice, which could produce the full range of musical notes reaching an anattainable cressends on occasions, his dignified royal bearing in its natural state, which could be converted to that of a bashful maiden on the stage while depicting the required expression; his abhinaya which imparted feminity or misculinity in a exceedingly fine mannor to all the movements of his mighty body; his synchronisation of every movement on the stage and the sounds proluced and thereby with the ragatala of the song accompanied by orchestral music; his skill in displacing a tense situation with compelling touches of wit. humour, irony and literary chasm so as to enrich the relief from tension, are so well combined to strike a harmonious blead and carry away even the least receptive into a trance. Such a transport of the audiance is possible only for a versatile multifaceted artist as distinct from the efforts of a mere singer or actor or a dancer. however much gifted he may be. It is difficult to think of another equal to him.

Though he became famous as a haridas, his achievements in the field of literature were also of a very high

order. There he showed the least concern for the ordinary and the average. Gurajada Apparao with his Kanya Sulkam, Chilakamarti Laxminarasimham with his Gayopakhyanam Tirupati Venkateswara Kavulu with their Pandava Vudyoga Vijayamulu, Vedam Venkataraya Sastri with his Prataparudriyam and a score of others who were his contemporaries are all famous writers for the present generation, because of a few works which catered to the limited imagination and intelligence of the general public, though there are other works by the same authors, are known to the pundits only Narayanadas was an exponent of Atcha Tenugu, which is altogether a different language from that of Telugu.

To cite a few examples, he used to call a torch light as piskudu divve a violin as pillipregula yantram, the Simhachalam God as Renta tragudu tindi mettanti velpu. The classical Atcha Tenugu is a hard nut to crack even for the pundits. He used to write a glossary of the terms used for each book. His 'Batasari' is a standing

testimony to his literary genius, in which each stanza conveys the story part as well as a philosophical idea. His 'Navarasatarangini', 'Rubayat of Omarkhayyam' and 'Tarakam', are other evidences of his feats in literature. In these days of mediocrity, his works are not easily accessible and have become less known classics. Very rarely do we find them in public libraries and the libraries of educational institutions to say anything about individual possessions of his works.

High tributes were paid to his literary achievements by his contemporaries in the field, the highest of which was that of Challapalli Venkatasastry, who said that "Narayanadas is the only man who deserves to be called as a 'Kalaprapurna' meaning thereby that he is a personification of all arts. He helped to develop on integrated system of expressing all the fine arts in the form of harikatha. Is it necessary, that another Narayanadas should take birth to revive the harikatha form of entertainment for the present generation to know what he was capable of doing?

Our Homage

Harikatha Pithamaha

SRI ADIBHATLA NARAYANADAS, TAJ INDUSTRIES,

VIZIANAGARAM-1.

Narayana Das - The Savant

S. N. Jayanty, Calcutta.

The name of Sri Narayana Das is quickly associated with his achievements in the field of Harikatha Kalakshepam. True, Sri Narayana Das excelled himself in this field and has lifted this form of entertainment, which up to his time was practised, mainly as a bread winner, by a few professionals, into a work of great artistry, that combined in itself scholarship, knowledge of music and dancing.

Story-telling, mainly for entertainment and partly for the spread of knowledge, has been an age old form of art in India. The great wealth of knowledge contained in the puranas and the classics has been handed from generation to generation by a dedicated band of successive story tellers frequently referred to in literature as Sutas. While very little is known about the lives and personal achievements of these Sutas except in the case of a few, we are indeed fortunate to have had in our own midst, Sri Narayan Das, the last of these great story tellers, perhaps the greatest of them all, at least as far as the Andhras are concerned.

However, his talents as a Haridas are but a very minute portion of the

scintillating personality of Sri Narayan Das. A master musician, a composer, linguist, scholar, writer and a dancer, Sri Narayan Das was one of the rare few, who justly deserve to be called, savants. Two examples are sufficient to show that he was no dilatante who ventured into fields that. he was not prepared to master: just as Ramamohan Roy, the great social reformer, mastered the Hebrew language in order, that he may read the bible in its original form, so too Sri Narayan Das taught himself Persian to be able to translate the Rubayat; and again there is not a raga known, in which he did not compose a songa feat that even Thyagaraja did not attempt.

I remember an old friend, himself an authority on music, remarking many years ago that as a composer alone, Sri Narayan Das should find a place on the same pedastal as that of Sri Thyagaraja. Just as it has taken some decades, if not centuries, for the public to recognise the genius of Sri Thyagaraja, one day, he fondly hoped, Sri Narayan Das would be accorded the greatness that is his due. It is indeed gratifying to note from the efforts of organisers of this souvenir, that such a day may not be far off.

SRIMAT AJJADA ADIBHATLA NARAYANADAS

BY

DR. T. KANAKARAJU

I had the good fortune of being a student of the Maharajah's college, Vizianagram, at a time when Narayanadas was in his hay day of glory. He was then also the Principal of the Maharajah's Music college, the first of its kind in Andhra. As a student living in the neighbourhood of Kanukurti-vari veedhi where Narayandas was living, I was facinated by his talents and many incidents where he chose to be independent and detached from the temptation of being a slave to Royal patronage. I can never forget his walking daily on the road with his hoast of disciples, singing and making them sing under the banian tree at the cross-road leading to Kanukurti-vari veedhi.

Endowed with a charming graceful, dignified and well proportioned body he invariably attracted everybody by his magnetic personality, keeping large crowds spell-bound in his Hari-katha Kalakshepams.

His scholarship was wide and deep in Sanskrit, Telugu. English, Urdu and Persian and his compositions and Prayogas were original and thoughtprovoking. They cover a wide range, as can be seen in his Sanskrit poetic composition Tarakam.

His Yakshaganams, Satakams, his setting to Music, swara and thala and translitehation into Telugu Rugvedic hyms are feats of rare excellence.

His 'Batasari' in Telugu is not, as usually mistaken a translation of Goldsmith's Traveller but it is an allegory sincillating with a deep philosophy rendered into simple Telugu verse. His translation of Omarkhayam into Sanskrit is a work of stupendous and astounding merit portraing bhakticult, as meant understood and annotated by the great devotee Oomar.

His standard work Navaratna tarangini a collection of world famous popular passages from Shakespeare and Kalidas with their Telugu translations proves his wide reading and scholarship. They are classified under nine rasas, indeed a difficult task particularly because of the different language and cultural backgrounds.

His composition "Dasa Vidha Raga Navathi Kusumamanjari" is a rare and unique presentation which is a feet of memory, erudition, scholarship and mastery over all the ragas difficult to render for even the most talented artist. His play Sarangadhara is original and a sympathe-

tic and realistic approach to human nature, told in a most acceptable and ecstasy. lovable manner. Chitrangi is not such a lusty or a cruel being. Sarangadhara is saved from the gallows; he search of ultimate and real spiritual bappiness.

Numerous are his Harikatha compositions and Kirtanas. Savitri, Yadartha Ramayanam, Rukminikalyanam, Meghasandesam, Harischandra, Bhakta Markandeya, Gajendramoksham, Ambarish etc. original inimitable and full of music thought and devotion. It is Das who created the modern school of Hari-katha ganams combining poetry, philosophy, music, laya and nrutyam of high order accompanied by musical instruments. Never before such rich harvest of pleasure and devotion were so well integrated. He was a whip to society and with a delicate sense of humour comparable to British humour and known for his spontaneity in repartias. He never spared the greedy hypocrite the prince or the man in power. His style was straight and simple, full of sentiment and sampradaya profound philosophy and Upamalamkaras. He gave a new orientation to old classics.

His voice was thunderous, Megha garjana, albeit, melodious and expressive of the appropriate emotion to transport listeners into a realm

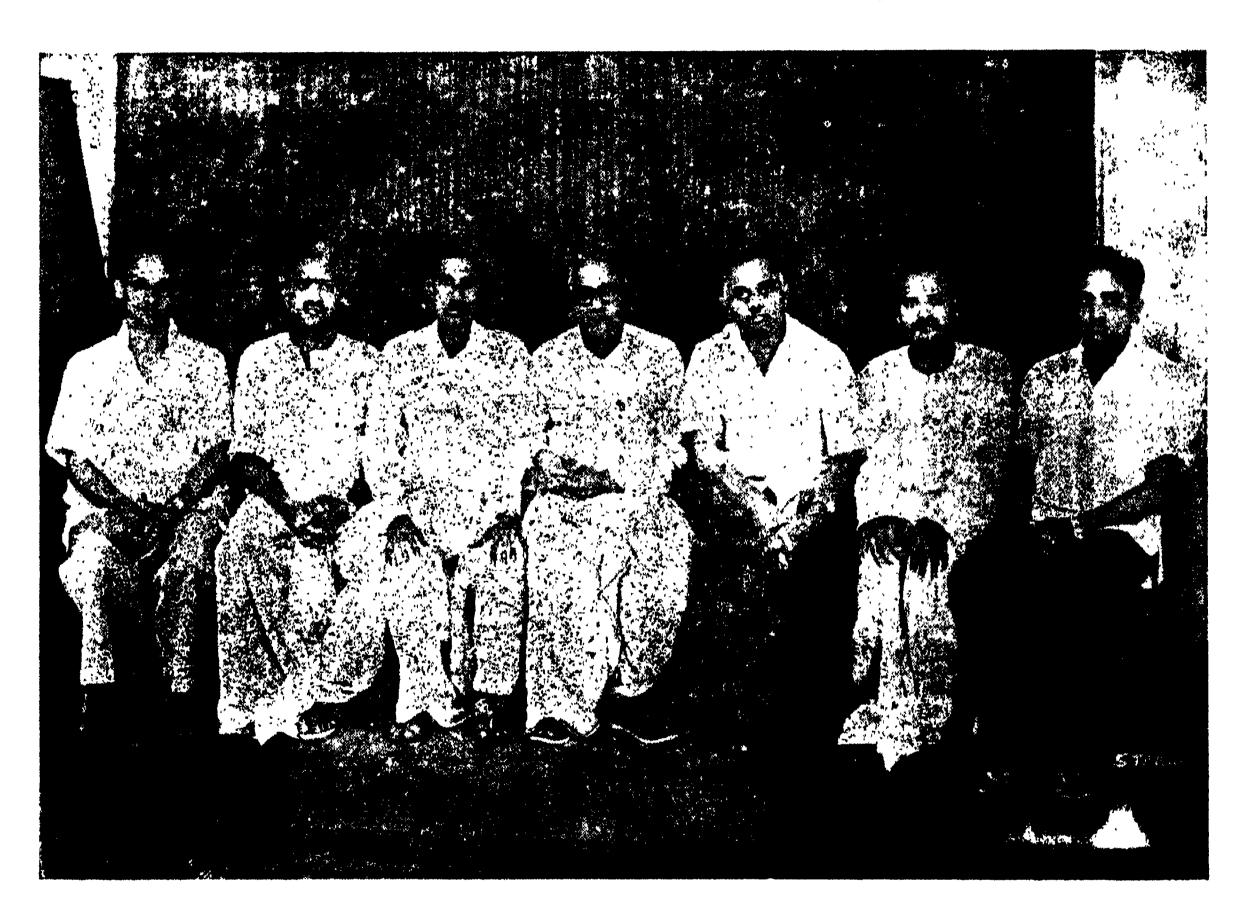
He is rightly called Laya Brahma known for his originality in feats of He is the founder of the laya. renounces the mundane world in Panchamukhi Parameswara Tala, ito sing a kirthana in five different thalas at the same time. His dancing and abhinaya were exquisite. He was an assiduous reader of classics; with a castor oil Bathi he used to pour over into the lore of Sanskrit, vedic and other literature with concentration, till late after midnight. He was in the sense a student all his life; reading was a passion with him.

> My esteemed friend Late Bhamidipati Kameswararao collected many of his forgotten krithis. He often used to say that the krithis of Das are more in number than those of Thyagaraj and also exquisite in quality. But it is a pity in contemporary life we often cannot see the bright spots. It is heartening however that he was admired by the learned, intellectual artistocrat and the commoner in his later life.

But his He is no more with us. works will forever live giving us the message of ancient philosophy Bhakti Sanmarga jeevitham through his poetry and parampara of students who could deliver his melodous and harmonious music and philosophy pregnant with deep and delicious religious devotion.

CULTURAL ASSOCIATION (Regd.) CHIRALA.

OFFICE BEARERS.

- (L to R:-) 1. Sri. Ch. Rama Rao, (Joint Secretary)
 - 2. Sri. U. Hrishcekesa Gupta, (Secretary)
 - 3. Sri. A. Radhakrishna Murty, (Vice President)
 - 4. Sri. R. Devendrauadham, (President)
 - 5. Sri. Dr Y. V. Pratipkumar, (Vice President)
 - 6. Sri. T. Basavaiah, (Joint Secretary)
 - 7. Sri. T. V. Ramanjana Rao, (Treasurer)

A BRIEF SKETCH OF CULIUKAL ASSULIATION

Culture is "to know the best that has been said and thought in the world".

(MATHEW ARNOLD)

It was early in 1960 that a few of us just assembled and in course of usual gossip, gave a serious thinking as how to get-together. The idea soon took the form of a Cultural Association with the main object of getting together by organising weekly cultural meetings. The association was inaugurated by Dr. T. Ramarao, M.A., Ph.D., the then principal of V. R. S. & Y.R N. College, Chirala on 20-2-1960. Sri R. Devendranatham came forward shoulder the responsibility of to presidentship. The first Secretary Mr. T. Basavaiah, assisted by joint U. Hrishikesa Messrs secretaries Gupta and Ch. Ramarao, put the organisation on its rails by conducting as many as 50 meetings in the first year. With the same spirit and with the kind co-operation of the gentry of the town, the association has completed 7 years most successfully, erecting on its way many a mile stone. The foremost luminaries of Telugu literature blessed the association with their learned talks. The lives of Dr. Rajendraprasad, Andhra Ratna Duggirala Gopalakrishnaiah and the translation of Dr. Radhakrishnan's "My search for Truth" were among those printed and released under the auspices of this association.

Among other programmes, this association also celebrated the Jayanti' of Harikatha pithamaha Adibhatla Narayanadas with the active and enthusiastic support of Sri

K. Eswara Rao, the chief patron of our association. At the encouragement given by several well-wishers for the association, has taken up the publication of a 'Souvenir' to perpetuate the memory of Narayanadas, who is unequivocal in his talents in every branch of Art. The efforts of Sri K. Eswara Rao, and Sri A. Radha krishnamurthy contributed a lot for its success. The association is highly indebted to them and also the genewho supported this rous persons venture by giving their advertise-This association expresses ments. its gratitude to the contributors the articles which are rare masterpieces of their kind. We are grateful to the editorial board, particularly Sri P. V. Subrahmanya Sastri and Sri A. V. Hanumantha Rao who have taken the pains of editing and re-writing the articles to the requirements. We are equally indebted to Sri P. Radhakrishnamurthy, Proprietor of Bharadwaja Press, Rajahmundry who has readily accepted the printing as a gesture of encourage ment of our project in bringing out & fitting memoir to late "Adibhatla Narayanadas."

We feel that this work of our association will be found quite usefu to know the real object and achieve ments of Sri Narayanadas who is regarded the "Incarnation of Saraswathi". Be good and do good.

U. HRISHERKESA GUPTA, Secretary.

EXECUTIVE BODY OF THE CULTURAL ASSOCIATION. CHIRALA, 1966 — 67.

President:

Sri R. Devendranatham

Vice-Presidents:

Dr. Y. V. Pratapkumar, M. B, B. S.,

Sri Annamraju Radhakrıshnamurthy,

Sri Grandhi Veeraraghavulu Gupta

Secretary:

Sri Utukuri Hrishikesa Gupta

Joint Secretaries:

Sri Ch. Rama Rao, B A., D. Com,

Sri T. Basavaiah, B. A.

Treasurer:

Sri T. V. Ramanjanarao

Chief Patron:

Sri K Eswararao,

B. Com., (Hons) B. L., C. A.

Members:

Sri D. Gopalarao

Sri V. Nageswararao

Sri P. Venkatarao

Sri U. Upendra Gupta

Sri P. V. Subrahmanya Sastri, M A

Sri J. Ramachandrarao, M. A., B Ed.,

Sri T. V. Sivasastri, M.A., M.Z S., F.Z.S.

Sri A. V. Hanumantharao, B. Com

(Hons)

Sri D. S. R. Anjaneyulu

Sri K. Krishnamurthy

Sri P. Subrahmanyam

Sri K. Subrahmanya Sastri

Sri S. Subba Rao

Sri Akkala Kotaiah, M. L. C.

Sri P. Venkateswararao

Sri N. Apparao

Reverential Salutations to
Harikatha Pithamaha Pandit
Spi Narayanadas

Narayanadas

From I. GOPALA RAO

Sole Proprietor:

ESTERN DRUG STORES

Importers and Wholesale Chemists,

VIZIANAGARAM-2.

ACTIVATION OF

THREE BORN POETS & NINE RASAS

R. M. CHALLA.

Poets nascitur, non fit. Horace's dictum finds ample evidence in the life and work of Narayanadas.

A legendary figure in his own lifetime, the father of Harikatha, the only scholar who translated Sanskrit poems into Telugu without using a Sanskrit word, the only musician who wrote treatises on Rig Veda and Advaita Vedanta, the only minstrel who sang with equal grace classical Hindustani as well as Karnataka music, the only linguist who equally well understood two classical languages (Sanskrit and Persian), the only poet who wrote with equal ease in both Sanskrit and Telugu, Narayanadas was the one and only Andhra in the last hundred years to whom that indiscriminately employed and hackneyed phrase "versatile genius" can be justitiably applied.

He sang as it pleased him and it was Music; he wrote as he liked, and it was Literature; he acted his "stories of God" (Harikathas) on the stage and it was Dance-drama; he spoke as it naturally came to him, and it was Wit; he composed his lines spontaneously and orally, without paper or preparation, on the spur of the moment and at the very instant,

and it was Poetry; and he led his earthly existences his instincts guided him, and it was Everlasting Life.

It is small wonder, then, that this man who was all things to all men, and whose very life was an exemplary essence of all the navarasas should have chosen for his book "Navarasatarangini" examples from the works of his kindred souls, Kalidasa and Shakespeare, respectively masters of the two greatest languages of the world, Sanskrit (universal mother of languages) and English (cosmopolitan child of languages).

(Before proceeding to give one example each of the nine emotions from the three poets, a little explanation is necessary. For the purpose of this article, in which I intend to make a comparative study, I bring in instances from the original works of Narayanadas in addition to quotations from "Navarasatarangini". And since it is superfluous to transliterate original passages while translating them, I quote the original only in the case of Shakespeare and offer free renderings as regards the other two. I use abbreviations "K.S. and N." for their respective names.)

COURAGE (Veera Rasa): K. Like the tree that takes upon itself the

sun's heat and provides shade for the traveller underneath it, the hero's valour lies in self-sacrifice.

- S. Courage is synonymous with honour: "I love the name of honour more than I fear death."
- N. Courage is the quality of immortals who know not the ordinary mortal's instinct of self-preservation. In a convincingly unique delineation of Chitrangi's character, he makes out that conventional virtue pales before the preternatural passion of hers which makes her immolate her own and that of Sarangadhara's mortal life in the hope of their immortal union in the life after death.

GENTLENESS: (Saanta Rasa): K. Those who lose not their equanimity even in adverse circumstances are the true gentlemen.

- S. The vicissitudes of life cannot affect the gentleness of experienced wisdom: "Sweet are the uses of adversity."
- N. To be ungrudgingly able to tally and physically) is the nature of gentleness.

COMMISERATION (Karuna Rasa): K. Tenderness as pity is common to saint and sinner alike. Even sages, who are above feeling pleasure and pain, are on occasion moved to tears as in the case of Kanva at the time of Shakuntala's departure from the hermitage to the royal palace.

- S. It is not words or actions that denote true pity. It is an inmost feeling of the heart. "I have that within which passeth show".
- Our life (the mortal coil) is a pitiable pilgrimage from the cradle to the grave: The imprisoned embryo in the womb, the bondage of childhood, the sensual torments of youth, and the sickly senility of old age.

LOVE (Srungara Rasa): K. Love is the supreme mutual feeling of man and woman which unites them body and soul.

- S. Love is "madness most discreet, a choking gall, and a preserving sweet".
- N. Love is the greatest possible enjoyment of the individual's psychic and physiological functions, undetered by social taboos.

HUMOUR (Hasya Rasa): K. H 1mour is a subtle commentary on man's harmless (and forgive the one who injures you (men-foolish) attempts to make the absured seem ordinary.

- Humour is a satire on human folly: "The more pity, that fools may not speak wisely, what wise men do foolishly".
- A wise-cracking, quick repartee without malice (to the jealous pundits who trod on his toes) is the weapon of his humour.

MARVEL (Adbhuta Rasa): K. Finds marvel in the form of a beautiful woman who is herself an ornament to the jewels she wears.

S. The irony of fate is the wonder of life: "O what a world is this, when what is comely envenoms him that bears it!"

N. Children's sobs followed almost in the same breath by godly smiles, and the sinner's capacity to love an all-forgiving God, are his idea of marvel.

WRATH (Rowdra Rasa): (Rather than blame the other person who offends our susceptibilities, we should look for the fault in ourselves. This is an ideal expression of "wrath turned on oneself" common to the three poets).

K. "You're not to blame. That I whom you despise should stand before you in supplication is wrong."

S. "O, that this too too solid flesh would melt, thaw, and resolve itself into dew."

N. "O Lord, thou hast the warm power to melt the icy indignities showered upon thy forlorn devotees by merciless people and unbridled passions."

CONSTERNATION: (Bibhatsa Rasa): K. Hatred, coupled with mental and physical hunger, makes for this emotion.

S. Helplessness and self-pity: "With herself is she in mutiny."

N. The unspeakable ugliness of human ills evoke this feeling in him.

TIMIDITY (Bhayanaka Rasa): K. A kind of old fashioned feminine fear: "Let me be; I would rather go to my mother."

S. Paradox of contradictory feelings about the same object: "If thou couldst see me without eyes, hear me without thine ears, and make reply without a tongue...".

N. To be unable to say 'no' to desire and suffer the consequent remorse is what our fears amount to.

VARIETY CENTRE

MAIN ROAD: BRODIPET: GUNTUR-2.

Authorised Dealers For 'U'- Foam.

Stockists of: 'Cromelite' Steel Furniture.

"Brite" & "Shakti" Plastic Household Utencils.

'Gifts Corner's' Wooden Furniture and other all Presentation articles.

Your Satisfaction is Our Motto!

APPRECIATIONS

A MONUMENT OF SCHOLARSHIP

We have pleasure in acknowledging a copy of the "Rubaiyat" of Omar Khaiyam, translated into Sanskrit and Telugu by Pandit A. Narayandas, retired Principal of Sri Vijayarama Gana Pathasala, Vizianagaram, and a careful perusal of the book fills us with admiration at the astounding scholarship of the learned Pandit. There are, ofcourse, dozens of translations of the immortal "Rubaiyat", the most popular and probably the best known being that of Edward Fitzgerald. Pandit Narayandas, who frankly expresses the opinion that Fitzgerald's work is not a literal translation, has gone back to the original Persian in order that the letter and the spirit of Omar Khaiyam may not be missed. In these degenerate days when scholarship has fallen on evil times, it is incredible to learn that a Hindu, with Telugu as his mothertongue, should have been so filled with admiration for a Persian poet that, after he had passed his sixtieth year, he took the trouble to master so alien a language, and translate the masterpiece not only into Telugu but into another classical language, Sanskrit. We find in the book that while Fitzgerald's translation is rendered into Sanskrit and into Telugu of the Kandam metre, the hardest perhaps in the Telugu prosedy. Omar Khaiyam's original text is again translated into Giti and the Bhujangi metres. We are certainly unaware of any recent instance

in India where so much learning has been brought to bear on what is no less certainly a labour of love, for it is evident that there are few persons familiar with the Sanskrit language who are anxious to have a rendering of the Persian original. Pandit Narayandas's erudition is enhanced by the fact that even in using his cwn mother-tengue, he has selected what is called Atchha-Telugu, a language that only a handful can understand. The work therefore is not intended for the masses, and the learned author expects no prefits out of his scholarship. But literature transcends the limitation of language, age and country, and it is most gratifying that a Telugu writer of the twentieth century should have paid the mest splendid tribute to a Persian Poet of the twelfth century. He has added a most coricus glossary at the end of the book to facilitate an appreciation of the original, its translation by Fitzgerald, and the author's own translation into Sanskrit and Telugu. In inviting the attention of H E. H. the Nizam's Government to the Pandit's work, we trust that, in consenance with their liberal support of classical scholarship; they will extend their patronage to the Pandit, and thus bring about a sympathetic understanding and interpretation between the two classical languages.

— The Hyderabad Bulletin, 16-1-1937.

PANDIT NARAYANADAS at the age of 30

This Photo was taken during his first visit to the Mysore Darbar.

GAJAROHANA

Cajarohana is Considered to be a great honour Conferred on a great artiste. Pandit Narayanadas had this unique distinction a number of times during his triumph and tours in Andhra and Telangana areas. This elephant procession was organised by the public of Singareni Collieries in Telangana area to celebrate his seventeith birth day.

	•	

Sri A. Narayanadas - A Sketch

By Mr. M. Gowri Shankar.

The subject of this article needs no introduction to a great many readers to whom he is only too well known and who therefore can appreciate the immensity of my task in writing about him. One can easily do justice to any common place subject; but to expect the same with reference to Sri Narayanadas in an all too brief article, is to expect well nigh the impossible. Sri Narayanadas was not a mere person; he was a phenomenon.

He was born in the year 1864 in Ajjada, a village in Srikakulam District. His father Sri Venkatachayanulu was a great Sanskrit scholar and poet credited with the authorship of some His mother was a poetical works. highly gifted lady, who though was not able to read much, was yet proficient in giving the 'Pratipadardha' of all the classics. As a child he (Narayanadas) was highly precocious winning the Bhagavata on a wager of reading it at the tender age of five. Music was his wet nurse and classical literature, his feed. Kalidasa's words

''प्रपेदिरे प्राक्तनजन्म विद्याः"

came true in his case. His imaginative faculties became polished and refined by browsing in classics. He had vastly more than his share of fortunes gifts that were lavished on him most liberally. He was charming in person, well proportioned in body, dignified in bearing, graceful in gait and merry in manner. So attractive and magnetic he was, that large crowds delighted in simply following him feasting their eyes on him and hanging on every word that dropped from his mouth.

His scholarship attained by self effort was as varied as it was wide, deep as well as original. There was nothing that he did not know in Sanskrit and Telugu. He had perfect mastery of Persian, Urdu & English.

His poetical masterpiece in Sanskrit, 'Tarakam' an original poem composed with difficult grammatical 'Prayogas' won the unstinted admiration and unqualified encomiums from no less a person than Professor Geldner of the University of Marburg, Prussia.

- जानाते यन चंद्राकों जानीते यन योगिनः जानीते यन भगोंपि तज्जानाति कविख्यं।
- 2. वच स्सुधामयं काव्यं पीत्वाइं तप्तमानसः कृतज्ञोमि प्रशंसामि भवन्तम् कविशेखरं॥

His other works in Sanskrit comprise 3 Yakshaganas, two Satakams, one prose work and sundry other pieces. He set to music (Swara and Tala). He translated the Ruks of Rig Veda into Telugu verse, a stupendous task.

His 'Batasari' in Telugu is a highly original poetic allegory pregnant with profound philosophy and told in simple and mellifluous verse. "Omarkhaiyam" was translated into Sankrit & Desyandhram an "astounding feat" according to Dr. S. Radhakrishnan which helped to prove how the much misunderstood Omar was a great Bhakta.

Hi- "Navarasa Tarangini" contains Telugu translations of the most beautiful passages from Shakespeare and Kalidas classified into the nine rasas and prefaced with a highly critical evaluation of the 2 great poetsa task rendered difficult because of the differences in their respective cultural backgrounds. "Sarangadhara" an original drama in five acts is remarkable for its plot, character delineadenouement humour and tion, its music. Unlike other writers Mr. Das sympathises with and justifies the character of Chitrangi and finds sufficient reason why the otherwise beautiful and lovable creature became so hideous and so cruel. He also ends the drama with a happy note instead of in the traditional way. His Sarangadhara was saved from the gallows

and ultimately renounces the world in search of spiritual happiness.

As a composer of Harikathas too numerous to give a detailed list, he was unique in the use of choice language for choice thoughts set to the music of an apt Raga and Tala. Everything was pat to the point; so that the sentiment of the song went straight to the heart. His 'Yadhardha Ramayana" is a jewel made to perfection. Beauty and truth have ever been the basic feature in his poetry. Ever daring, he was a realist to the core and was never afraid in showing up the fobs and fads of society. style was straight and simple. His works are full of sobre sentiments. profound philosphy and sprinkled with appropriate aphorisoms. His characterisation was inimitable. He gave a new interpretation to the old classics. Originality was his forte.

His voice was simply wonderful as described by His Highness Syamaraja Wadayar, the late Maharaja of Mysore. Thundrous in volume, mellifluous and vibrant in timbre, ranging the whole gamut expressive of all the emotions, jet motioned in flight and fluctuations, it was a rare treat for thousands at a single sitting. Listeners too, enraptured, were delightfully transported into the realms of ecstacy.

Born with Laya Gnana he was more than the "Laya Brahma" the title conferred upon him. He was

very well known for his astounding feats in Laya. He was capable of singing a song with five different Talas at the same time, thus justifying the title of:

''पञ्चमुखी परमेश्वर"

He composed Kritis in all the Melakarta ragas which is generally acknowledged to be a great achievement. His output of musical compositions is the largest. His idea of a complete musician is of a person well versed in all the three branches.

''गीतं वाद्यं च नृत्यं च त्रयं संगीत मुच्यते"

His dancing and Abhinaya were exquisite and were the prominent features of his Harikatha performance. His play on Veena was as original and remarkable as his other traits.

He developed a style of music all his own combining the technical lore of the South with the ease and grace of the North.

Honoured by Princes and people alike, he was invited to be the Principal of the Viziarama Gana Pathasala founded by the late Viziarama Gajapathi Maharaj. He worked as Principal of that institution for over 17 years.

Devotional undercurrent is predominent in his thoughts and feeling. The ancient Hindu philosophy found new expression in his works. The futility of this life except as a means

of realising God is stressed ever and anon. He always recommended non-attachment to things of this world as a sure path to attain celestial bliss. He himself was highly non-attached being a great Bhakta. Appearances can never be so deceptive in his case. It is said that the poet sees what is not visible to the Sun and the late Andhra poet Laureat Sri Challapilla Venkatasastry saw and observed that Mr. Das was a great Bhakta to be classed with

प्रह्णाद, नारद, पराशर, पुंडरीक, न्यासांबरीय शुक्र शौनक भीष्म दाल्भ्यां।

The physical body in which this great soul was encased had gone. But still it is there - his soul spelt out in legible characters in his works. There we can see and feel his greatness, in the beautiful language and the sublimity of his ideas, in the idyllic beauty of the cadences and the harmonious and melodious music of his songs. Every line of his works is pregnant with deep sense and every word charming. It is to his works that one must turn now in an effort to understand him. With the turning of each page of his works one is quite struck with his genius, versatality and uniqueness; one is tempted to exclaim with the poet, "Here was a Narayanadas, when comes such another?"

HARIKATHA AND SRI NARAYANA DAS

By E. BHARADWAJA, M.A.

The Origin of all art can be traced to two sources the - mystic experience of a Buddha, a Christ or a Mohammud that served as the fountain head of a religion and its scriptures; and the secular imitation of Nature by the 'primitive' man devoid of such an exalted experience. The crude drawings of the prehistoric cave-man on the walls of caves belong to the latter category, whereas the art of the first musician Jubal mentioned in the Bible, and Narada and others mentioned in the Indian scriptures, belongs to the former type. No wonder that the 'thinkers' of this age, most of whom are essentially devoid of the glimpses of that mystic experience, should consider the drawings of the cave-man to be the only source of all human art and renogate the other category to the dustbin called myth and legend. A historic example of this mystical approach to even highly intellectual branches of knowledge is Pythogorus the master Mathematician, whose declarations (such as "where there is harmony there are numbers") are steeped in the glow of that mystic vision of the Reality."

All religions sought to aid Man in the attainment of that incomparably Blissful experience of the Eternal Unity of the sum-total of all Existance, which their founder-Supermen had experienced by tuning every aspect of the 'devotee's life to that one Harmony. Thus "The Sermon on the Mount" and "The Bhagavadgita" advocate an all-sided effort to become "Perfect even as the Father in heaven is Perfect"; to attain to

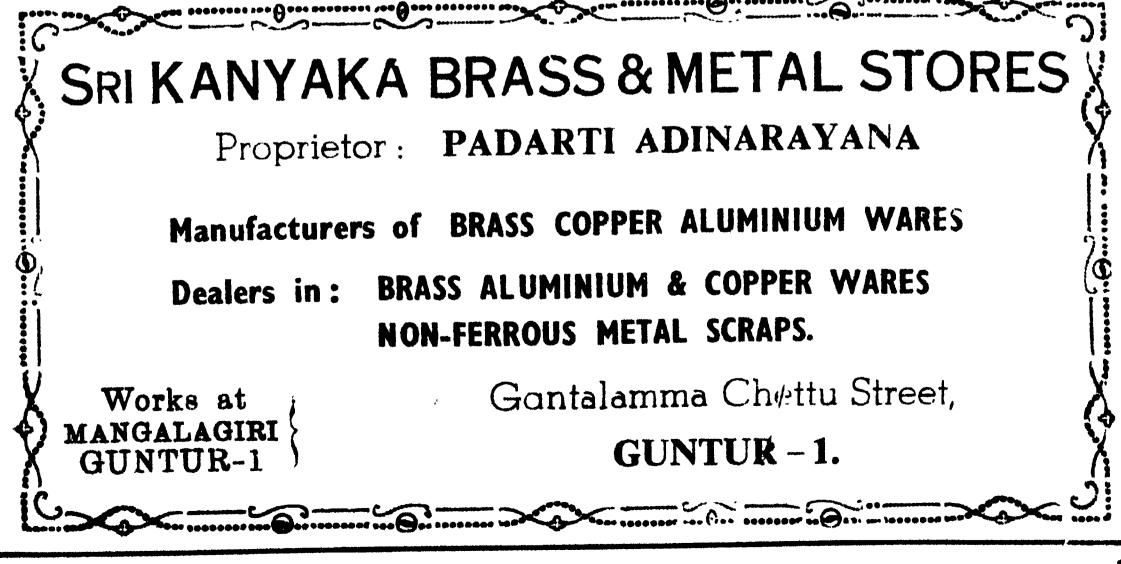
Yoga which is the perfect technique of right action- "Yogah Karmasu Kausalam". perfect technique is what is named by ancient sages as 'Kala' roughly translated as 'Art'. The sixty-four arts enumerated by ancient Indians include all the actions of Man which give scope for the adoptation of the perfect technique of right action. They included the technique of conjugal life, the art of the thief, besides dance and music, in the ranks of art. For, whatever man does the right attitude of the mind ('Father, Thy will be done on earth' according to Christ; 'The technique of detatched action' according to Lord Krishna) is all that matters and not the actions themselves. In this sense and to this category, belongs the art of 'the Harikatha Kalakshepam'.

The two fold nature of the origin of artmystical and secular - maintains its duality throughout the history of all arts. Be he a famous poet, a musician or a dancer, one can be 'a born artist' or an artist that is 'made'; and the former belongs to the my tical line and the latte to the secular line. This classification is by no means a result of conscious adoptation by the For 'the mystic' touch in an artists' artist. personality is instinctive; a man must only be born with it and no amount of effort enables a 'made artist' to be on a par with the born mystic of an artist, in being mystical. It is possible, to some extent, to be mystical by effort because all men are basically instinctive and instinctively alive to the beauties of nature which they had not made. This, the born mystic instinctively calls the Beauty of God or Nature and the secular artist calls it the beauty of pature or the pleasure of the senses. This classification holds good even in the case of the art of "Harikatha Kalakshepam". It needs no special mention that the excellence of the immortal 'grand Sire' of the 'Harikatha' belongs to the 'born mystical' line of the art. This art, being essentially religious in spirit, is specially suited to the excellence of the born mystical nature of the 'immortal bard', Narayanadas. Particularly in the case of such an art, the difference between the appeal of the mystical line and the non-mystical line is wide—as wide as the one between the natural speech of Man and its mechanical (-however intelligently done-), imitation by the parrot. The one appeals to the heart and the emotions; the other appeals to the ear and the hearing. As good poetry rouses the latent poetic instincts of the reader and good music appeals to the latent musical instincts of the audience the Harikatha Kalakshepam rendered by one like our 'Immortal Bard,' who is endo-

wed with profound mystical instinct, appeals so the inherent mystic sense of the audierce and bestows on them a more than a merely imaginative a nd sersous pleasure. And by such grea musicians as Thyagaraja it was testified that the bliss of the mystic experience is infinitely superior to the merely musical appeal of an art like Music. No wonder then, that the appeal of this bards' Harikatha Kalakshepam to the audience, being preeminently mystical, was incomparably superior to the merely musical and dramatic appeal of the renderings of many other masters of this art, and inimitable to them. If with them it was a pleasant art that earned for them praise and honour (besides livelihood), with him it was the very thythm and basis of this life, the soul of his soul, the care of his life, Bard.

"The soul was like a star and dwelt apart."

"The Embediment of Perfect Harikatha" seems to be his real name and the name given him by his parents, merely "an-ick name", 'a nick name', Adibhatla Narayanadas.

Body's Soul & Earth's Heaven

R. M. CHALLA

The question that most exercises thinking men's minds is: Has the human life any prior or posterior subsistence outside of the visible birth, growth and death?

Poets and philosophers, saints and savants, have speculated on the problem and given us as many interpretations as are conceivable of our mortal existence. Some of these theses are based on reason; some on experience. Some are inspired by intuition; some by imagination.

Nonetheless, whatever projection or proliferation of man's thought-processes found expression on paper, the fundamental fact remains that neither beatitude or after-life nor soul or spirit is tangible and that, while the dead are completely dead to give us any report of heaven and hell, the ody has to possess the breath of life to be able to talk of 'soul'.

In the midst of so much conflict and controversy that the offsprings - God and Religion - of metaphysical intellect provoked, it is refreshing and rewarding to note that literature could boast of a few votaries who sincerely tried to translate the soul's entity into the body's function and to transfer the joys of Heaven to the life on earth.

Among these blessed souls, it is our pleasure now to consider two poets whose life and work ran along parallel courses, in a manner of speaking, and who, by a happy chance, appeal to us in brighter perspective thanks to the labour of love the latter-day translater-poet accorded to the medieval astronomersinger.

In rendering into two different Telugu and Sanskrit versions the Persian original and its English translation by Fitzgerald, Narayanadas not only did something unique but also gave rebirth to the essentially mystic content of Omar Khayyam and at the same time paid a sporting tribute to the Englishman who, despite the liberties he took with the Persian's pristine intent, brought the latter's heartwarming verse to worldwide attention.

True, the way things exist and excel in this world no author can be justified in pleasing himself in the first place and in thinking of the reader as an unimportant factor as far as the former's main purpose is

concerned. To this extent, one cannot help observing that the Andhra bard had somewhat sacrificed readability and intelligibility to scholarship and erudition.

The modern mind asks itself the question: As long as a thing isn't good enough for me, I couldn't care less about how good it is; so if a writer wants to create something which doesn't submit to my understanding, what do I have in common with someone who merely pleases himself?

However, some of the greatest literary compositions remain closed books to the laymen and yet retain their usefulness to the learned man. Narayanadas purposely wrote his translation with the scholarly reader in his mind. And in doing so he succeeded as only a genius like him could have.

As already indicated, the chief aim of Narayanadas in undertaking such a laborious task was to vindicate the true message of the original which was a little distorted, albeit well-meaningly, in the popular English translation.

Of course on the apparent essence of Omar's hedonism both the Englishman and the Andhra are agreed, as we see:

Fitzgerald sums up: "While the wine Omar celebrates is simply the juice of the grape, he bragged more than he drank of it, in very defiance

of that Spiritual Wine which left its votaries sunk in hypocrisy or disgust

Narayanadas observes: "The quintessence of Omar's poem is the enjoyment of wine, woman, and music, which are really substantial; but paradise is only ideal...Man is predestined for happiness or misery; but good or bad is only in his nature."

Fitzgerald depended on the original merely as a potter depends or clay; whereas Narayanadas provided a mirror to the original which only the two oriental languages could offer convincingly to its sister language of the East. Thus one may maintain that the Englishman wrote for Englishmen and the Indian for Indians.

Since the English version is as well-known as Shakespeare or the Bible, there is no further need to discuss about it here. Let us henceforth confine our attention to the Teluguand Sanskrit renderings of the Rubaiyat (s).

The actual publication under review consists of the Persian original and its English transliteration and Fitzgerald's English quatrains (Narayanadas followed the second edition, perhaps because he could not lay his hands on the authoritative fourth edition which now enjoys universal patronage)-both printed on the left-hand side pages; the Sanskrit translation into anushtup metre of Fitzgerald and into giti metre of Omar, followed by Desyandhra (Accha Telugu) translation into Kanda metre

of Omar and Bhujangi metre of Fitzgerald-which appear on the right-side pages. The book also includes (1) a brief foreword by Dr.S Radhakrishnan (2) the translator's prefaces in English, Sanskrit and Telugu (3) alphabetically arranged glossary giving Sanskrit, English and Telugu equivalents of Omar's vocabulary and (4) an supplying common Telugu index meanings of the more intricate Accha Telugu words in the Narayanadas versions. Comprising 328 pages, and priced at Rs. 25, the book is a must on every public library shelf (those who wish to buy copies may apply to U. Suryanarayana Rac, Prabha correspondent, Pandit Narayanadas's House, Vizianagaram).

With my modest knowledge of Persian and Accha Telugu and thorough understanding of Sanskrit, I can corroborate the Harikathapithamaha's claim that his translations "are true to the original to a great extent." What is more important, Narayanadas has ennobled Omar's image. I mean, a reading of Fitzgerald's Omar creates the impression of an epicurean who, according to the translator, mainly exclaimed "Let us drink, for tomorrow we die!"; on the other hand Narayanadas portrayed an Omar who is "strictly a monotheist and believes the soul is eternal."

In other words, Edward Fitzgerald's accent was on the bliss of the drunken 'Masti' A. Narayanadasa's emphasis rested on the 'Masti' of the divine oneness of the individual and universal selves as embodied in the union of man and woman. The latter concept was exquisitely depicted in Brihadaranyaka Upanishad, (4-3-21). And Narayanadas revealed his knowledge of this great Advaitic teaching in his translation as, for example in, the 72nd quatrain (second edition) which reads:

Heav'n but the vision of fulfill'd Desire,

And Hell the Shadow of a Soul on fire,

Cast on the Darkness into which Ourselves.

So late emerged from, shall so soon expire.

Both English and Persian versions were given a monistic touch in the Andhra's rendering which roughly states: The world is maya; Brahman alone is Truth: the former is like immaterial sparks emanating from the latter's essential fire. Ignorance (Avidya) of this truth, enslaves man; and knowledge (vidya) delivers him from earthly bondage.

All honour to the souls of Omar Khayyam, Edward Fitzgerald and Adibhatla Narayanadas, who have so lucidly enlightened our lay minds on the high wisdom of discovering the Soul in the Body, of finding Heaven on Earth.

A Silent Sketch

By W. V, RAMA RAO,

At least a little of the best of a great man is worth knowing if you are intending to lay the foundations for a good life. Late lamented Sri Adibhatla Narayana Das (Suryanarayana) Garu is a great man who led a full life in all its facets. He combined in himself the best qualities of a poet, philosopher, artist and musician. His performances as a Hari Das were unique, inimitable and grand, with a reverberating voice full of sweet music based on choicest cadence and thythm. He was a spark of the XIX Century and left the trail of his blazing light in the XX century.

I do not propose to give the reader a biographical sketch of revered Das Garu but confine myself within the limit of my admiration for the grand man when I was a boy just creeping into adolescence.

Sri Narayanadas was a friend of my father who had the frequent pleasure of entertaining him as his guest whenever he visited Ganjam. The Oriya Zamindars of my native District (Ganjam) were greatly attracted to him and to his versatile talents. He was, so to say, himself a great master who sprinkled his learning wherever he went. Not an epicurean as many may say of him but a scholar-musician - philosopher a type rare to come across. The prize-winners in Natyam were feeling small before his attractive dancing during Harikatha Kalakshepams. I had the pleasure of witnessing and enjoying his performances; the sweet music of his songs are still

singering in the archives of my mind. I now and then recall his songs and enjoy them with bis lovely feminine figure before me.

The past, present and future are well knit in his works and translations. No wonder he was a votary of Goddess Rajarajeswari.

Sanskrit and Atchcha Tenugu are not familiar to the present day generation but Sri Narayana Das was always at home with them and he could with facility produce good books in both the languages. Shakespeare and Kali Dasa were his lungs to breathe the poetic and philosophic air of eternity. Many may not know that he was the author of a book on Ayurveda also. How in that span of his life he could be so great is the wonder to many in the many fields of culture. Rajahs of Chikati and Dharakote, Maharajahs of Vizianagaram, Mysore and Pithapuram, Judges like Mr. Bardswell, members of the steel frame, poets and philosophers like Tagore enjo yed the talents of this "Servant of Hari". Too soon to forget him but the moment one forgets him he would be awakened by any reference to the contribution of eminent Andhras to the field of culture.

It may be asked as to why I am impertinent to think of writing a small note on this great man of Andhra and my simple answer is that if by paying homage one is considered impertinent I do not like to avoid the remark. Many might know many things about him but few know his fullness of perfection as a man of varied tastes and talents.

I remain with my best regards to Sri Karra Venkata Rao, M A., of the Educational Service for encouraging me to offer my humble tribute to the one and only Hari Das, poet and philosopher, Sri A. Narayana Das Garu.

:*

For Packing and Roofing Needs

WATER PROOF AVA PRODUCTS

Registered with D. G S. & D., New Delhi.

WAXED PAPER, THREAD LINED PAPER, OCEAN KRAFT PAPER, HESSIAN LINED PAPER, BITUMINISED HESSIAN and other water proof Materials offer a wide choice to meet your needs.

Mica Coated A heavy duty water proof fabric for all

Sri Adibhatla Narayana Das: His Personality

By SRI VASANTA RAO VENKATA RAO

It is not easy to do justice in a short compass to a "Master Of Many Trades". Sri Adibhatla Narayana Das garu, who is very poularly known as "Hari Katha Pithamaha". He was a robust teacher that carried the institution with him quite literally. There is a Rama Mandiram opposite to the Maharajah's College in our Vizianagram. The road in front of the mandiram was one of his class rooms. As a science student of the College I was returning home late in the evening after finishing the practical. On such days I was invariably observing the Pithamaha, followed by a few students, standing at the mandiram and giving lessons to them for a considerable time. The teacher and the taught were utterly oblivious to They the environment. were 80 absorbed in the process of 'Give and Take' that the inquisitive passers-by formed into small groups to enjoy the lessons. It was a rare sight that thrilled anybody.

Sri Das combined in himself the poet, the dancer, the Vaggeyakaraka, the musician, the litterateur, the linguist and the creative artist. And so he could give a direction to the theme of Harikatha and build it on a

strong foundation. It is obvious that the Haridas should be well versed not only in Sahithyam and Sangeetham but also in Laya and Thala which play an important role in Natyam. Known as the Laya Brahma Sri Das was a nightmare to the accompanists especially the mardangika. With his multifaced attainments Sri Das composed a good number of Harikadhas with songs set to music and performed them all over the south with great success. magnificent and magnetic personality, his clear and stentorious voice coupled with supple and highly expressive movements of his body lent superb charm to his performan-His courage of conviction and dauntless independence ever kep him high in the estimate of even Zamindars and Rajahs. He was able to meet any situation with lightning speed.

His literary productions are varied. He was probably more into rested in Achcha Tenugu (Pure Telugu) Telugu uncontaminated with San skrit terms. He compiled a dictionary of Achcha Telugu words, a part o which has been published by Sri Adi bhatla Narayana Das Unpublished

works Publication Comittee, which has been functioning from Vizianagram and which has brought out a number of his books. His translation of Sri Vishnu Sahasranamams is unique. His love for the mother tongue thad given him immense strength to work hard for a number of years and gather information for the benefit of posterity.

Another abiding and lofty work of Sri Das is Nava Rasa Tharangini, a Telugu translation of various English pieces pertaining to the Nava Rasas. It reveals the efficient translator in him, a translator that is alive to the need for bringing out the essence of the original, its beauty and precision without in any way mutilating it in the least. The linguist in Sri Das is uncovered by his translation of Omer Khayyam. It contains the original Persian with an English translation and the pieces rendered into Sanskrit and Achcha Telugu; a monumental work by giant thinker.

One of his posthumous publications which reveals his versatility and depth of learning is the two-volume book Jagajjyothi. From Ayurveda to Astronomy many a subject is covered in it. The treatment is scholarly, the approach original and the delineation picturesque.

One of the interesting items is the description of an experiment performed by the author over years.

That brings out the scientist in Sr1 Das. Scientists carry on investigations for no personal benefit. It is neither fame nor pomp that goads them to action. The action is based on faith; a faith and belief in the simplicity and symmetry of Nature. The results may not yield any dividends and may not have any practical application. It does. not bother them. Nature stands as a perennial challenge, challenging the wit and wisdom and ingenuity of man. The Scientist takes up the gauntlet and steadily investigates. His only aim is to unravel the mysteries of Nature. So with Sri Das.

The earth is a huge magnet. It. has its lines of force. They run from the South magnetic to the North magnetic pole. This is indicated by the position taken up by a freely suspended magnatic needle. Sri Das - as per his unpublished manuscripts believed that a man by spinning on one. of his legs gets electrified or magnetised as a result of which he comes to rest freely along the magnetic meridian. To test the validity of this. idea he is reported to have been. spinning in a closed room at nights blindfolded and observing the direction in which he came to rest. The experiment is termed Dig Darshani. often, the report says, he found himself facing in North. Unaware of this experiment, 1 was trying in my younger days to find out if the magne-tic lines of force have any bearing on

our lives. Especially during a bath it has been my experience that unconsciously I face the South, be it in a new locality. So this experiment attracted me greatly; it was the scientist in him peeping.

Or, take the verse from Batasari which says: "Just as a scientist is elated when the principle he is investigating comes out of its own accord" (Verse 106). It is said that Archimedes who discovered the principle known after him, ran from his water tub in the streets of Syracusc quite unmindful of the fact that he was naked. He cried out "Eureka, Eureka". The ecstacy aroused in such situations should be experienced; no vociferous description conveys the intensity. Sri Das should have had a similar experience not once, but on many an occasion.

Sri Narayana Das was not only a visionary but also a revolutionary. They are the characteristics of great intellects. In his Preface to Batasari he says: "The story embodied in this book is an allegory of human life which begins in sheer ignorance and ends in perfect knowledge. In writing this small poetical work my main object had been to present to the Telugu reading public an attempt at something original as to plot, coupled with vividness of natural descriptions

the artificialities of the usual ornate style. This system, I venture to hope would be acceptable to cultured readers whose tastes have been mellowed by the ever-advancing modern literature of the West.". Compare this with what Mahakavi Sri Guruzada Apparao says in his Preface to Kanyasulkam:

"The Telugu literary dialect contains many obsolete gram natical forms, an inconveniently large mass of obsolute words and arbitrary verbal contractions and expansions. necessitated by a system of versification based on alliteration and quantityif it is intended to make the Telugu literary dialect a great civilizing medium, it must be divested of its superfluous obsolete and Sanskrit elements, and brought closer to the spoken dialect from which it must be thoroughly replenished". Both the giants rebelled, each in his own way. only to cater to the needs of the common man and enrich his thought processes.

It is difficult to come across a man of the type of Sri Narayana Das. His music rings in the ears; his dance is always to be seen by the mental eye; his grand figure lingers in the mind and his writings live as far as mankind survives.

NARAYANADAS A VERSATILE GENIUS

BY V. BRAHMAJI RAD.

It is easy to write something about a person who has attained great proficiency in a particular subject. But when a man has attained extraordinary ability in various are and when his genius is versatile it is not possible for a single individual to write a comprehensive biography of such a person.

Johnsons are rare but Boswells are rarer still. This applies to Narayanadas. He was like Johnson a versatile genius. In a sense Narayanadas was more versatile than Johnson. Johnson was a great scholar, writer, poet and critic. Besides these abilities Narayanadas was a great musician and dancer too. So to bring out a comprehensive biography of Narayanadas a greater man than Boswell is needed. When it is not possible to find such a biographer several persons have to collaborate each describing a particular aspect of Narayanadas.

In this short essay I will make an humble attempt to describe a few aspects of the great linguist, poet, dancer and philosopher Narayanadas.

Narayauadas a double personality:-

To understand a person completely one should try to comprehend not only the physical person, his ways of life, his habits but also the inner man. Very often the objective person is not the same as the subjective person.

Narayanadas had a good personality. He was endowed with a sonorous voice. He had a marvellous gait. He had a ready wit. He acquired great knowledge in several languages. He could compose poetry of a high order. In Abhinaya, that is to say in the art of guestures and in dancing in harmony to "laya" (keeping time) he was unique. At home he used to wear only a kaupinum unmindful of the visitors great and small that used to come to him. He was very out spoken in his conversation. He would not hesitate to criticise a person however great. He may be,

Johnson criticised Milton's Lycidas. He had the courage of conviction to say boldly that a person oppressed with grief could never compose flowery poetry. Similarily Narayanadas had the courage to criticise Kalidasa's Sakuntala. In his introduction to Navarasatarangani Narayanadas pointed out several defects in Sakuntala which deserve to be carefully considered.

Narayanadas was more fearless in his conversation. He would not hesitate to call a spade a spade. So in his conversation he used to go to the length of wounding the feelings of others. Thus his rough exterior with no clothing except a kaupinam and his speech, which was sometimes not polite, created an unfavourable opinion of Narayanadas. This was the outward person. Deep below this rough exterior there lay a sympathetic kind and devoted heart like the kernel and water in a hard coconut. This was

the real person. Narayanadas was at heart a great devotee. His mind was always in communion with God. He used to enjoy Brahmananda in his mind. It is because of this rare quality that Narayanadas could produce many devotional "Yakshaganams" and philosophic works like "Tarakam" which was greatly praised by professor Geldner.

Before closing this aspect of Narayanadas it is necessary to compare him with Omar Khayyam. Like Narayanadar Omarkhayam had a double personality. His great work, Rubayyat, is differently understood by different persons. Omarkhayyam in his great work says that what all he desires is a flask of wine in the hand, damsel by his side and a book. So, to the superficial reader, Omar appears to be a Epicurean who wants to eat and drink and be merry. On the other hand a philosophic mind would understand the esotaric meaning of the Rubayyt. The book represents knowledge. The flask of wine represents a state of "Samadhi" and the damsel by the side represents the union of the "Athman with Paramatma".

It is because of the great similarity between himself and Omarkhayyam that Narayanadas took great pains to study Persian, read Rubayyat in the original, and translate into lucid Sanskrit and pure Telugu. Omarkhayyam was really a Sufi though he appeared to be an Epicurian. Similarly Narayanadas was really a saint though he appeared to be a rude out spoken man.

Humour in Narayanadas:-

Though Narayanadas appeared to be rude and over bearing he was not wanting in humour whenever the circumstances required it.

Narayanadas had great regard for Nyapatr Subba Rao Pantulu of Rajahmundry. Whenever Narayanndas was requested to give a performance he would not start unless the stipulated amount was paid in advance. On one occasion Subba rao pantulu sent a telegram to Narayanadas requesting him to give a performance, at the house of his friend Krishnarao of Rajahmundry on the next day. There was no time to correspond. On account of his regard for Subba Rao Pantulu Narayanadas started even without receiving any money. At the railway station Narayanadas was given a warm welcome and was taken in a double horse coach to the house of Krishna Rao. As there was hardly any time to meet Krishna Rao, Narayanadas had to make himself ready and begin the performance. He was reciting that evening "Rukmini Kalyanam". In the story Rukmini who sends an old Brahmin to Lord Krishna to save her, appeals to Krishna thus:

"Ye Ritiga Dayachuchadavo Krishna" "O, Krishna in what manner can I expect your kindness."

When Narayanadas came to this passage a bright idea occured to him. He did not so far meet the host Krishna Rao. How he would honour him was not known. So with a view to give a hint of his desire Narayanadas, while looking at the entire audience began to strike his middle finger with his thumb in the manner in which a tester of coins does. The audiance could not attach any special significance to that gesture. Just at that time Subba Rao Pantulu happened to come there. He was a shrewed man. He could understand the meaning of that gesture. So he said in a loud voice "Narayanadas paru I am here do not worry". Thus Narayanadas

By rescurcefulness and in a very humorous manner clear his doubt regarding adequate payment.

Digdarsanam :

۲,

Narayanadas had a scientific mind. In his Traveller' he made a reference to the principle of Archimedes. He most poetically described the phenomenon of the great stars becoming invisible during day time. He calls the sun a magician who while making non-self luminous bodies visible makes the self effulgent stars invisible.

Narayanadas once thought whether a man

ting, or being briskly rubbed with a woolen cloth. With this object in view Narayanadas spent several nights in quickly rotating himself with eyes completely bandaged. If he could by that quick rotation get himself magnetised on stopping the rotation he should like magnetic needle face the north pole. If this is possible a man can even in dark night find out the direction. This experiment he called "Digdarsanam" that is to say discerning the directions. Thus Narayanadas had a versatile genius and he would with indefatigable energy make several experiments physically, mentally and spiritually.

Narayanadas: The man and the encyclopaedic range of his interests.

R. APPALASWAMY BY

In my boyhood days, already during my middle school years, Narayanadas had established himself as the inventor of a new species of serious entertainment called 'Harikatha' which combines poetry, music and dance for the production of intensity which is the very soul of art in all its magical manifestations. He was a name to conjure with throughout the length and breadth of Telugu land and it was not unoften that I saw the stalwart's portrait in printed pamphlets of his Harikathas in the hands of village readers. I had not the good fortune, however, of having assisted at a Harikatha performance by him until I came to Vizianagaram for my college studies when he was already past the prime of his life and was working as principal of the

Music College under the Maharaja's management. It was during the late twenties of the century that I first saw him and he was then already a sexagenarian but still possessed a physical beauty and an abundance of vigour which drew forth the admiration of both old and young of either sex. I remember having been present at two Harikathas in those days and his megaphone bass voice which needed no mike for an audience of several thousand still rings in my ears over a stretch of thirty long vicissitudinous years. He had a wiry well-preserved body which was a miracle in itself. He had stones to his ears that lighted up his face, a fineturned moustache that enhanced his lion-like elegance and a pair of eyes that had at once the depth of waters

LONG LIVE THE GREAT AND RICH TRADITION OF

PANDIT SRI NARAYANADAS, THE POET-MUSICIAN OF ANDHRA

VIZIA MEDICAL SYNDICATE

PHARMACEUTICAL DESTRIBUTORS

VIZIANAGARAM-2

BRANCH: VIJAYAWADA-3

Tel VIA. 3431

Telegram: SYNDICATE.

stilled at even and the quicksilver sparkle of stars of the first magnitude that seemed to engage all celestial bodies in a cosmic dance and made the beholder gape in all the wonder of the Yeatsian exclamation-interrogation:

Obody swayed to music, O brightening glance!

How can we know the dancer from the dance? He was frequently to be met with in those days of an evening along the main road with half a dozen disciples in his company with arms thrown over his walking stick laid across the back of his neck behind his capacious shoulders, all absorbed in a peripatetic lesson in music and a difficult dance step. At a certain point in his low-toned discourse he would go into a spin and, as he pirouetted like a teenage girl, his voice would go mounting up and execute a spell-binding Raga that transfixed the passers by in a tableav of exceeding self-transcendence. There were then no radio receiving sets and cacaphonous amplification cinema music that wears out our nerves in these days of universal electrification. With his uncompromising red canvas shoes, with his dhoti front tucked over one leg and his gold anklet of victory glinting challenge on the other, he was a tower of strength for purposes of offence and of defence for the Teluguspeaking people in sister realms of poetry and music.

Narayanadas had a force of personality which marked him out as an institution among his people during his life time. He was a man of intensive scholarship both in Telugu and Sanskrit, and his knowledge of Persian, Hindi and English was of quite a high order. While he could write Sanskrit fluently both in prose and in verse, he deprecated over sanskritization of the mother tongue and demonstrated how accessible and expressive Telugu could be in an allegorical poem like 'Batasari' or the Traveller which is an original poem and not a translation of Goldsmith's Traveller. It was for this very reason that he refused to accept any Sanskrit title and compelled a certain organisation that honoured him to call him "Ata patala meti". He disagreed with music critics who still hold that the 'marg' tradition in music as represented by Thyagaraja is superior to the *Desi' or folk tradition. According to Narayanadas the 'marg' tradition is some what different from that of Thyagaraja and was in use for chanting Vedic Hymns in times gone by. He was strongly of the conviction that the true musician should purify and refine the musical sensibility of his time and achieve correspondence with the dormant psychic strivings of his generation. He put the theory into practice and clicked admirably with his public which was ready to respond to his suggestions. was thoroughly versed in Natyasastra both in theory and in practice. His skill in 'Tala' or rythm was unrivalled and he was the only man in his own day who could execute the 'Shanmukha' or sextuplex 'Tala' with his hands and his arms against the sides and his right foot beating five orders of sounds to synchronise with a prescribed tag sung in Sanskrit.

The output of Narayanadas as a writer, to say the least, was considerable. In his nineteen Harikathas, Sixteen in Telugu and three in Sanskrit, he treats Puranic themes in an original and personal way and his interpretation comes home to the business and bosoms of all conditions of the population. He won renown for his Sanskrit Harikathas in Bengal and Uttarpradesh through Hindi as his medium. He received the praises of the great Tagore himself who was in the habit of corresponding with him in matters relating to music Seven Sathakams in Telugu and two in fluency, Sanskrit of especial all deserve a high place in modern literature.

He tried his hand at Drama too and his plays 'Sarangadhara' and Dambhapura prahasanam have to be popularised by being given due publicity. 'Batasari' his Telugu kavyam, has become a classic and his kavyam in Sanskrit entitled 'Tarakam' has elicited unstinted praise from professor Geldner of Marburg University who has expressed his homage in Sanskrit verse of remarkable purity.

Narayanadas had a versatile genius and his translations should be closely examined in juxta position with their originals in order to be struck with their unique beauty and their closeness to the text that is sought to be rendered into Telugu. He composed music for his Telugu renderings of some famous passages from the Rigveda which he held was sung to tunes very much like his own in ancient times. Who can deny that his translation of Omarkhayyam into Sanskrit and pure Telugu side by side is a 'Tour de force?' What concision and what trenchancy meet the reader in every verse and how favourably does a persian-knowing reader react when he compares Dasu's renderings with those of Fitzgerald. 'Navarasatarangini' brings into juxta position all most all famous passages from Shakespeare and Kalidas and the translations are a perennial source of delight to the discerning reader considering their closeness to texts and their limpidity. It may be noted in passing that, in his introduction to this compilation, the translator makes no bones, according to his lights, about placing the English poet higher than the Indian though this opinion might clash with that of the majority of his countrymen. It is a pity that the Telugu public has not seen fit to bring out a de Luxe edition of Aerops fables by Narayanadas for the delectation of children. He also translated the Bhagavadgita, Lalita Saha-ranemam and Vishnusahasranamam into pure Telugu for the average reader. He has compiled a compendium of Ayurveda for the general use He set great stone by the Dictionary of pure Telugu which he laboriously compiled as he believed in reviving the old vocabulary which possesses such expressive mag:c.

'Melubanti', a travelogue preserves the most delightful of his memories, and the Sanskrit work, Sarvapuranasaram reveals the range of his encyclopaedic attainments Jagajjyoti and Purushardha sadhanam, above all. crystallize his deep under tanding of scripture and his out spoken views on the corruption that has overtaken our religious and social institutions. Das had no hypocrisy in him and he condemned hypocrisy wherever he found it with all the emphasis at his com-He had no patience with mand. barriers of caste and of creed, and he is all cut for social justice both in Jagajjyoti and Purushardhasadhanam. Readers of his autobiography which was serially published in Bharati though it has not yet been brought out in book form cannot have failed to come to the conclusion that concealment is not in the man's nature and that the man stands revealed in all his massive grandeur and draws forth our love and affection for his qualities as well as the defects of those qualities.

We in Teluga land have every reason te be proud of leaders of humanism like Veeresalingam, Gurajada and Das whose centenaries have been celebrated in succession. It is a matter for humaliation for the Telugu speaking people, or that, at any rate. is the strong feeling of the writer of this essay that we have not been able to move the centre to issue postage stamps in their honour in connection with their centenary celebrations. We need have no doubt at all that Narayanadas will be remembered for all time as one of the luminaries of Indian art and literature.

Phone: No. 210 Res, . No. 210 A.

Post Box No. 130

MAGANTI MOTORS

AUTOMOBILE DEALERS & ENGINEERS

alers for:— STANDARD TEN. HERALD, VANGUARD & DODG

Dealers for: - STANDARD TEN, HERALD, VANGUARD & DODGE CARS & TRUCKS FOR GUNTUR DIST.

Service is Speciality!!

Quality is our Motto!!

HARIKATHAPITAMAHA'S "JAGAJJYOTI"

By V. V. Subrahmanya Sastry.

The unforgettable personality of Adibhatla Narayana Das, popularly known as the 'Harikatha Pithanaha', had incurretable facets all beaming with cutstanding brilliance. Even during his lifetime several people including selfetiens of every grade and every field of specialization looked upon him as a savant of rare genius. Some of his adminers were even regarding him as an 'Avatar' or 'Leela Vihhuti' of God Almighty. What was the secret of his eminerce?

Natayanadas was in fact a giant among men in nany respects. By virtue of hard work, dedication to the cause of revival of spiritual and religious enlightenment in the minds of people of his time, he attained a unique status as an exponent of renaissance. The secret of his eminence seems to lie firstly in the versatility and the depth of insight he exhibited in diverse fields of art, literature and philosophy, and secondly in the extraordinary and flawless wisdom with which his discourses, writings and deeds were always replete.

Though every piece of composition that emanated from this great thinker bore the stamp of his inner quest and wisdom, it appears to me that his unfinished book "Jagajjyeti" contains the special message which he earned to broadcast for posterity. This work is now available in print in two volumes each consisting of four chapters. Here and there in this treatise one

comes across instances of repetition of some pet theories and opinions of the author.; but by and large all the one hundred and twenty four topics covered in the book had been expertly handled. Even the repetition of certain phrases and some ideas from topic to topic served only to emphasize the unity of understanding, rather than sound in any way jarring or biased. Evidently the author, being essentially a songstor, had dextercusly used the unique art of repeating set patterns of expressions as an effective tool for impressing the reader with the doctrine he sought to preach.

It is not however a new-fangled creed or a sectarian system that Narayan Das had endeavoured to preach in this book. He was of course voicing his own inmost vision, say the most valued realization he experienced in his life's course. But through voracious reading, powerful grasp, critical faculty and creative imagination. he was able to assimilate the true spirit of the very classics in every branch of the hoary vedic culture. Again being a gifted scholar, teacher, actor, poet ar d also as a mature citizen, professional artist and social reformer and saint, he could communicate the fruits of his wisdom and rich experience in this book in a telling way. His message is semething like 'old wine in new bottles', valuable in itself and also attractively presented. As the title of his book suggests, it is a source of illumination to the worlds—as natural and potent as the effulgence of Sun-god.

By way of illustrating the method adopted by the author in weaving out an endless dissertation of this type, I detail below the contents of a few topics. To start with, under the first topic, in Chapter I of Volume I, the author profounds the view that what prevails in the world process in reality is only 'Daivam' (the Divine Will) and that 'Pourusham' (the individual human will) is but the conditioned effort of a finitised consciousness aimed at a limited accomplishment. This serves firstly as a praver to the sublime Reality that is beyond the apparent phenomena of the world and yet forms the substratum of all this. This is quite in accordance with the tenets of 'Advaita' (monism). Secondly it also presents in brief the essence of his thesis that the only Reality that counts, manifesting itself in the form of the Devine Will and the revelation of the 18 'vidyas' (branches of learning), helps those goodnatured individuals who exert themselves genuinely for the welfare of the public at large. Thus in a way it turns out to be a benediction also to the suffering and groping humanity.

Under the second topic in Chapter I of Vol I, which is by far the smallest in size, the author describes one of the Enact and most uncontroversial modes of interpreting the concept of classifying Time into different ages named 'Treta', 'Krita. 'Dwapara', and 'Kali'. The time that is spent by an individual in mental awareness and verbal praise of Godhead is 'Kali'; the time spent in adoring God in word, mind and deed with complete surrender is 'Dwapara'; the time spent in universal love saturated and supported by right knowledge discriminating what is substantial from what is illusory is 'Treta'; and the time spent in realization of the absolute Truth devoid of the functioning of the gross mind is 'Krita'. Thus the classification of Time into Yugas like 'Krita' is to be understood basically with reference to the stages of evolution of human individual. While being of primary interest to the microcosm, it may be ofcourse capable of extending to the macrocosm also. Thus, the popular conception of Time as being subdivided into the historic periods such as 'Krita Yuga', 'Treta Yuga' etc., with gradually diminishing degrees of righteousness and realization, gains its validity. In this connection, the reader will also note

With compliments from

Garapati Garage 1959

P. B. 510 - GANDHINAGAR VIJAYAWADA-3.

Authorised Distributors for

Fiat & Plymouth Cars - Fargo Trucks & Allwillys Jeeps

* SERVICE OUR SPECIALITY *

that the author is prone to adopt in this book a thoroughly independent and original outlook on life deriving of course due inspiration from authority of some scriptures in doing so.

In the third topic he deals with 'Time and Action'. The concept of time as also that of other elementary substances like Earth etc., is relative to the functioning of Mind, while Mind itself is a member of the nine-fold group of elementary substances, according to the school of 'Nyaya Darsana'. The notion of Activity in turn arises with reference to the elementary substances including Time and Mind, while activity greatly influences the basic matrix of Mind. This sounds somewhat like an extention of the Theory of Relativity, which reveals the author's power of synthesizing the orthodox and the ultra-modern view-points together.

In the subsequent topic he describes the characterestic features of the three different states of consciousness, namely, wakefulness, dream and deep sleep. Here he points to the identity of deep sleep to 'Akasha Tatva'.

In the next topic, the 'Upanishadic' Theory of Cosmology pertaining to the order of creation is indicated. The later topics deal with discussions on Nature and Soul, Soul Force. The Extent of Validity of Distinctions of Class and Creed 'Varna' and 'Ashrama' (Caste and Stages of life), and so forth.

It is not intended to give in this article an exahustive discussion on all or any of the topics. In fact one will have only to read each one of the topics in full and in the original for oneself, in order to appreciate the tenor in which it is constructed, and sense the real import sought to be

Reverential Salutations to Pandit

Sri Narayana Das, the great persian scholar of Andhra.

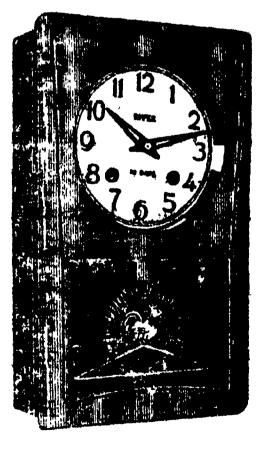
For your requirements
IN

- * WATCHES
 - * TIME PIECES
 - * WALL CLOCKS
 - ***** WATCH STRAPS
 - * BRACELETS ETC.

Please Visit
SARDAR WATCH SERVICE,

WATCH DEALERS & LEADING WATCH REPAIRERS MAIN ROAD :: VIZIANAGARAM - 2.

uwwwwwwwwwwwww

subjects teached in the rest of the book is however attempted in what follows.

In chapter 2 of volume 1, more light is threwn on the roles of individual exertion and Divine Will, and on the empirical nature of the caste system etc., and then on the methods of interpreting the Vedas, the Smrithis and other religious literature.

Coming to the question as to how one should interpret the ancient sayings of wisdom, Narayanadas approaches the problem with extraordinary powers of comprehension, extremely modern scientific techniques of analysis, a careful identification of all possible alternatives and piercing vision culminating in proper decission-making. His method may be illustrated by the way he tackled the well known Mantra "Chatvari Srin-interpretations for this Mantra, each one being based on a different branch of learning viz., Science of Sound, that of Ritual, that of Music, that of Life and that of Economics. At the erd, the reader is left wondering how inscrutable the real or inner meaning of the Vedic hymns usually is and how futile it may be for an ordinary student to attempt an analysis of such texts particularly in the context of possible interpretations for favouring an action which is in conflict with normal code of humanistic conduct. Having dazzled the reader's vision in this fashion the author finally concludes to the effect that from a comprehensive study of the ancient lore, one observes the necessity to reconcile the teachings of 'Smritis' (Sastias) with these of 'Srutis' (Vedas), and in this effort one has inevitably to concede that the inner meaning of all the hymns must revolve round the pre-eminence of 'Para-

conveyed therein. A brief indication of the brahma': the absolute Truth which is non-different from pure Consciousness and universal Love. All this eventually leads to lend only a very limited and circumscribed sanction for the cult of animal sacrifice (Pasumedha) in the system of 'Srauta Yajnas' (that mode of ritualistic worship which is specially enjoined by Vedas) and the corresponding descriptions of the form of Yajna Purusha (sacrificial fire God).

> In chapter 3, some further criticism regarding the ostensible complexity of 'Srauta Yajna Kanda' is presented, followed by an appreciation of the benevolent guidence afforded by Jagadguru Sankaracharya in his great commentary 'Sareeraka Meemansa Bhashya.'

> In Chapter 4. the merits of Upanishadic Cult, Bhagavatha Cult, Nadabrahma Upasana, etc., have been elaborated.

> In the remaining Chapters 5 to 8, the foregeing subjects have been reviewed and amplified semetimies in a different strain and with greater emphasis than before on the need for a deep study for the utilitarian branches of learning such as the science of aesthetics (Gandharva Veda) and medical science (Ayurveda) etc.

> Incidentally the author indicates his devotional fervour towards the chief Deities (Devatas) like 'Bala Tripura Sundari Amba', 'Narayana'. 'Sree Rama', 'Sri Krishna'; 'Sada Siva' and so forth, revealing that his Juana is not divorced from his Bhaktl.

> Narayana Das is in perfect unison with the upanishadic seers and other prophets particularly 'Kapila', 'Goutama Buddha', 'Vyasa' and 'Sankara Bhagavatpada'. His head is full of Advaita Vijnana and his heart is steeped in Bhogavaia Dharma'. His appeal to fellow-men

schiefly for promoting the pursuit of "Humanism"-humanism based on faith in God, spirit of detachment and enlightenment of real values. He denounces in strong words, all superstitious adoption of ritualism particularly that which involves the sacrificing of animals. He is against subjugation and persecution of any section of mankind by another. He deprecates the practice of half-baked spiritual austerities and would not approve of irrational adoption of 'Mantras' and "Tantras" by persons lacking a thorough insight into the subtleties and implications of the arcient formulary. His contempt for the pedantic grammarians, imposing astrologers, store-hearted ritualists, and unruly infedels now abundant in the community known no bounds. What he confidently preaches as a safe course for the common man is just a good neighbourly, openminded, and well-balanced living refined with upto date and sophisticated mode of self-expression.

On the other hand, he has a more stringent recipe to suggest for another type of seekers namely the more eligible souls of advanced stature. And that is the pursuit of absolute bliss promised for an adept that established himself in

'Jeevanmukti'. Here the characteristics of a 'Jeevanmukta' are identified as being a selfactualising divine consciousness and an enlivening universal love for all the creatures. Thus the chief watchwords of Narayana Das may be taken to be the two maxims: "Sarve Janah Sukhino Bhayantu" and "Amrutamahhayamatma" as is borne out by his own statement in the summarising section under the caption "Manavonnati" occuring at page 23 of volume 1. Chapter 2 of 'Jagajjyoti'.

This is but natural to a personage endowed with Divine Treasure ('Daivisampath'). Though Narayana Das initially displayed a 'Gandharva' outlook, in that he liked music, dancing, stories (Harikatha) and aesthetic perfection, he gradually evolved the 'Brahma' outlook, highly intellectual and moral, capable of scientific, philosophical and religious, self-disciplined and impartial to all beings. His progress towards the goal of eternal values was so steady, sure and rapid that the very remembrance of his life and work continues to enchant and enroble the society from which he emerged.

Lord Narayana Incarnates as Sri Narayana Das.

By

DR N. T. S. YAJULU, M. B. B. S.

NARADA'S PRAYER:

"Yeda Yedahi Dharmasya — Glanirbhavathi Bharatha

Dharma Samsthapanarthaya, Smbavami Yugae Yugae"

Narada: Oh Narayana, I am much pained
To tell you, that Satan's spell has made humanity blind
God's paradise is lost to mankind
And it has to be at once regained.
Humanity is today heading to a crisis

With Adharma and Sin, rushing to a nemesis Of utter destruction and annihilation

Of all life, and light of God's creation.

This is Kaliyuga and we must hasten
To reestablish Dharma, morale, truth and love
And enable humanity light and life to outlive
The raids of Satan on earth

Lord Narayana! You must again take rebirth
On earth and set the world right.
Today the world is groping in the darkness of night
Of Sin Sway of animal might.

Today the world pays no more heed
To poetry or song of Geeta, which few read
But even today, humanity have still a heart
For the enchantment of music and concrete art
Which instead of abstract reasoning, about the Absolute Reality which
is spiritualism

Leads us into the concrete comprehension of the Almighty At unity in the diversity, by perfection of art to transcendetalism Which is that state of bliss Which usas the modern world, maddened with materialism Does not like to miss Humanity wants delight, Anandam All art perfected gives that Anandam Which is real and lasting and "Anandam is Brahma" Anandam is the Lord's Vibhuti So, Art giving Anandam shows us the Lord in his Vibhuti

Incarnate, O Rapture, O Jagad Jyothi, beam and glow Far and wide with Dharma, the world will be set right As Lord Krishna. you have shown to humanity Through your Geeta your poetic capacity; You have not exhibited your artistic ability Now through music dance and Laya, show your beauty Of a charming personality, with genius and versatility For the sake of Manavabhyudaya Lord Narayana you delight in serving humanity as a Dasa So take rebirth now calling yourself Narayanada s As a celebrated unique pioneer Haridass To serve humanity's peaceful needs, To inspire war sin broken soul to nobler deeds, To resow on earth, Divine Dharmic seeds To breed in Mankind nobler creeds Through Harikadba performances as the panacea For the ills of the mind, to usher in Ramarajya: Real Utopia,

Nara- I have heard and I always hear,
yana: When Earth Oppressed by Night's fear
Sends her cry of agony to Me.
O Narad dear, I choose to bid thee
Carry my saviour word to waiting Earth;
"My Rapture shall descend in a new Birth"

THE PROMISE FULFILLED.

Narad: That day, it was darkness alround
When nothing about could be found,
From the East there came a mystic sound
Booming OM OM OM descending from high to the ground.
(Humanity said "'Om' Ityekaksharam Brahma."
It's the Lord coming to reestablish Dharma)

కోటఉరట్ల విశాల సహకారపరపతిసంఘము. లెమిజెడ్ ఇం. 4860 రు. కోటఉరట్ల P. O నర్సిషట్నం త్రాలూ కౌ విశాఖపట్నం జిల్లా.

్ట్రైవేశి డొంటు :----

్ళ్ రాజా సాగి సీతారామరాజు.

(చౌర్మన్, జిల్లాపరివత్తు) విశాఖపట్నం.

360 \$100 \$100 \$100 \$100 \$100 \$100 \$100 \$1		30000
ఇెబ్లింపబడిన వాటాధనము	రు.	1,72,607
🕭 విజయనగరం, కోఆపారేటివు సెంట్లల్		
బ్యాంకులో ఉంచిన మేరు ధనము		1,01,000
\$ కృడు డిపోజిట్లు (సెంటలు బ్యాంకులా ⁴)		15270
anos ఫండు do		2800
గవర్న మెంటు బ్రామిసరీనోట్లలో ఉంచిన		
రిజర్వుఫండు		15,000
ాముంబర్లాచే ఉంచబడిన ఫిక్సాడు డిపోజిట్లు		17,66()
ావీవింగ్సు డిపోజిట్లు		47697
ැ මතු යි න්සෙහූ		44704

1965-66 లో సబ్లయిచేసిన ఎరువులు 1,10,811

1965-66 లో స్ట్రామాచేసిన ఆహారదినుసులు 6,08,454

యీ సంఘము వరసాగా మూడు సంవత్సరములనుండి

4% డివిడెండు మెంబర్ల మేరుధనముమై యిచ్చుచున్నది. ఫెక్సెడు డిపోజిట్లమై 4% నుండి 7% వరకు వడ్డీ యీరాయబడును. యీ సంఘమ నకు సుమారు ఈ 45000/- లు విలువగల స్వంతభవనము కలదు.

1965-66 సంవత్సిగమునకు ఈ 21,870-లు నికర లాభము యాన్యువల్ ప్రేటుమెంటు[పక్కారం పచ్చియున్నది. ఇతర వివరములను శ్రకటరీనుండి పొందవచ్చును.

Far Kota Uratla Larger Sized Co-operative Credit Society Ltd.,

ేకే. రామమూ

సీనియర్ నూపరువైజరు, శ(కటరీ.

Polisetty Somusundarum LEAF TOBACCO MERCHANTS & EXPORTERS GUNTUR (S. INDIA)

Tele. & Cables: SUNDARAM.

Teleptone No. 252.

Post Box No. 99.

CODES USED:

BENTLEY'S - A. B. C. 5TH & 6TH EDNS. UNIVERSEL - TANNER'S COUNCIL. The word is God and the word came
And Lord Narayana came
From out of the pitch darkness and gloom of light
Something mysterious came to Sight
A huge and widespread beam of light
Incandescent luminous and bright
Hallowed as of Heaven glowing high
Slowly descended down from the Sky
When Satan heaved a desperate sigh
Of despondency: At the truth of Narada's prophecy
When he saw the hallowed sight
Of Lord Narayana's coming light
The dense fogs and mists cleared away.

The dark clouds disappeared, and Satan gave way
Under the incoming light, as it reached the ground.
When all things could be seen and reality found.
The light slowly moved to the East
Leading many a saint seer sage and priest
All the holy elders and thousands of the wise
Of humanity, towards what looked like a mystic sunrise

Infomed by Knowing it to be Lord Narayana's divine light Narada: Coming on earth, to dispel the darkness of worldly night

Humanity: Oh, Lord Nanayana

We plead inability to rise to the heights of Mukti,
To day humanity is not Moksha minded
For with rationalism, science it is satan blinded
Materialism: has effaced humanism
Satanism has taken the place of spiritualism
Satan enlarges the beast,
In man preaching that the Scriptures are stories of the past
Teday Science Marches ahead of soul
And man has forgotten his divine role.
Satan sets up storms and mutiny
On the ship of "Human Destiny"
Seeking to embark humanity on the 'Ship of Death'
And make the world "A waste land".
There is no peace on earth.

In air, at sea, and on land
Mankind are no more kind, tortured in Satan's school
And man has become not God's but Satan's tool:
So pray, redeem humanity, from the clutches of Satan
Liberate us, and save us from the conflagration
Which has started raging at Manhattan.
We humbly pray to thee, in devotion
We are frail men, pray forgive our Sin
Thou art an ocean of kindness, pity and mercy
Pray give to the world peace: Shanti
And to us Moksham
"Sadhimam Twam Prapannam".

Lord Dear children. Don't worry

Nara- You will be happy. Be merry

yana: For I am come to take up satan's challenge
I will outwit him and will ere long harbinge
An era of love, truth and Dharma on earth

For which I am now taking rebirth

If, with your Self effort, you plead inability

To obtain liberation and attain Mukti

From these mortal cages

Heed the words of prophetic sages.

Like Narayana Das,

In whose form, I will come as a Haridoss

And will inspire you, and make you wise

and help you to rise, and realise

All the truths of the words, you have said in praise of Me

By your abject surrender,; By the Service you render

Unto humanity, whereby you most serve the Almighty

By your implicit faite in me: Bhakti

You ensure from me, your purusharthas and Mukti.

This comes from me, as my mercy and grace

To ensure humanity & world by Shanthi or Peace.

"Look there, at the village Ajjada near Srikakulam I will be born. As Narayanrdoss this very morn."
And the Viswarupa of Lord Narayana till then seen
Merged into the rising sun at Jagad Jyothi Dawn.

And a on, Lord Narayana, with all his Divinity Is born, as Sri Narayana Doss; as the son of Divinity As a commanding enchanting personality With a unique individuality. Of his multifaceted genius and versatility.

Sri Narayana Doss like all Sidhapurushas Like Tyagaraja, Bhakta Pothanna and Tulasi Das Like Kabirdoss and Purnadhar doss Was an ardent bhakta and devotee Who dedicated himself for uplifting humanity Enrolled in the "Brotherhood of Immortals" As a prophet of God & pioneer Haridoss Sri Adidhatla Narayana Doss Who like Wordsworth, has soared high And again come back nigh To the level of the masses, enabling them also to soar high And so, hailed for all times Revered and respected in all climes. For having catered Divinity & Spirituality Unto millions of humanity. The highest service which any human Can render unto mankina under the sun Is to ensure Moksha, the highest and most exalted Of the four Purushardhas coveted By man, as the greatest achievement As the noblest and sublimest attainment.

SRI NARAYANA DAS'S EMPORIUM OF ERUDITION AND ART.

Every selfless service of utility
For the welfare of humanity
Is an act of nobility
And a spark of Divinity

Such is Sri Narayana Dos's legacy
Handed over to humanity
Through his emporium of Erudition and Art.
The music college, and Harikatha cult, he did start.

Ordained by the Almighty
For ennobling humanity
To spirituality and Divinity
To humanism Love Truth Pity and Nobility
Through the Light of Religion and Philosophy.

All children of Mother Vani and the Muses
Set at varied, divinely ennobling roles
For humanities peaceful uses
And for enlarging their souls.
In the lake, Several Swans are seen swimming
Paramahamsas and Sidhapurushas brimming
With light of philosophy and spirituality
And with their love ennobling humanity
Giving upto all that seek at that Alter
Heaven's, enlightening and ennobling nectar
From the tank, from which any one can drink deep
But baptised into Heaven's lap
They may be lulled into mystic sleep.

Reared here are the richest and rarest flowers of the World
Multipetalled lotuses of Learning, with philosophic dew pearled
Literary Sahasraras with hellowed auras
Various other flowers fragrant with rich radiant hues
Tender, and glowing with Divine dews
Which never wither, are always fresh and bright
With the philosophic dew pearls on them, glowing Heaven's light.

If you like, pray handle the flowers with great care

It Lest, by rough handling the de'icate petals may tear

And the honey with which the bad is full

May fall on arid sands and spill

It is only delicate bees with skill

That can drink deep to satiety and fill

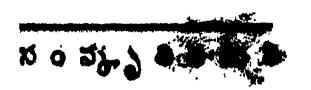
By rough handling, the sweet luscious fruit which the flowers will bear

Will be lost to humanity, and will no more be three.

There find indigenous medicines of Ayurveda, given free.

Made from many a Himalayan herb or tree.

As panacea for all the ills of the World,

1 1 3

Against gauntlets of challenge, which Mrityu has hurled On humanity, paining with disease and poverty Everyone can use them with safety and impunity.

Many a broken heart or soul Is repaired, reset and made whole Giving God's singular gift, the blessings of health; Full enjoyment, of the joys of life, happiness and bliss, Divine Wealth Next proceed to mother Vani's literary and musical mansion Where innumerable Kavi Kanyakis are said to function Like Angels, they come forth beaconing all Welcome, to enter, the literary and musical stall But beware of them. for they breathe the mystic fragrance Of religions and philosophic incense, By breathing the fragrance of the musical literary flowers Blooming on the encharming spiritual bowers Reared at the approaches to the huge Kavya Towers And watered by Mother Vani and the Muses, from the Divine Rivers Flowing from the heart and soul, as a genial current Whose course, is, by music, mystically and heavenly bent, You may forget yourselves, like the "Lotus eaters" in the embrance and charms Of the Kavikanyakis and Mukti Kanthas, welcoming you with extended arms.

And he hypnotised, unwittingly one by one
Like sun flowers, turning always towards the sun
"Jagad Jyothi" struck dumb, captivated, in these golden arms
With their enlightening warmth, and bewitching charms.
These Kavi Kanyakis have come from many a clime
Beautiful bonny in youthful prime
Like fragrant inflorescences in full bloom.

Some, Come, courting make up, in the literary green room
Of Sri Narayanadas, from the occidental into the Oriental costumes
And anon in Sanskrit and Telugu aprons they loom
Larger, nobler, more beautiful and fair,
Like brides, well groomed, with bewitching locks of hair
In saree, blouse and Eastern Vest
On an ennobling pious spiritual breast
With poetic paints of religious gold

As embodiments of beauty, in admiration to behold With newer chams and enchanting graces Of spirituality on their lovely luscious, pious faces And as each one of them, dances to rhythm and sweetly sings. We see in each a deity-a Mukti bhama-an Angel on wings Soaring into the sublime realms of Heaven Of transcendentalism, which to few only is given By the invigorative imaginative make up By Sri Narayana Doss, slumbering souls at once wake up To life, spirit, light, vim and vigour With spirituality and religious rigour. The Kavikanyakis of Kalidas and Shakespeare Both of kindred kind, to Sri Narayana Doss equally dear With their muses and uses of the East and West Were humoured by him, to see in which attire, they looked their best Occident or Orient, in different moods, in the humours nine As to who looked comparatively, more charming and divinely fine Whether by the English, Sanskrit or Telugu dressed The elite or artists were more impressed. The Navarasatarangini compares each form By tenets of poesy as to their greater charm By their closey adherence to truth and hum in nature As to who of the three, was the fairer creature.

The beautiful Kavikanyaka of Omarkhayum Rubiyat dressed in Persian style did also come To be dressed by Sri Narayanadoss in Oriental style To be enabled to sing in Sanskrit and Telugu to dance and smile

In ecstasy, rapture of divine love and bliss
Made more lovely and charming in her Oriental dress
Soaring to heights of transcendentalism
Drunk deep with the wine of Spiritualism
With deep delight, and deeper insight
To God himself, in philosophic flight
To the sublime heights to which Omarkhayam reached
And of which ennobling humanity he has preached.
To this Sri Narayanadoss has also reached.
Both these great philosophers
Are immortalised through this verse;

Which under its seeming levity
Runs deep into Divinity.
By showing as this newer light
Sri Narayana Doss ennobles us to its Divine Light.
Fitgerald's costume of the West
Fails to show the deeper Vest and breast.
Browning's rejoinder to Fitgerald's light
Somes weighty to undo the harm, and sets things right
Preaching 'The best is yet, to be the last
Of the first, for which the first was made'
Meaning that the animal adolescence of early age
Is for fastering the rose of oldage.
Then only the ripe fruit of maturity
Gives to humanity its sweet juice of Divinity.

There's Panini's daughter, a grammarian come
To Sri Narayana Doss, who extended to her a hearty welcome
By a philosophic discourse in Sanskrit she has become
A Mukti kanta seeking moksham, taking the name "Tarakam".
Prof: Geldner of Germany praised her
To the skies, and conferred on her teacher
Sri Narayanadoss, the title of "Kavi Sekharam" (Pest King)
To him, several other pupils did also come
To all whom, Sri Narayana Doss bade welcome
So that, they might all live in company
With his own Kavikanyakis, who too are many
Receiving tuition to perfection, in Sanskrit and Telugu
And trained to mastery of his Harikatha cult, quite new
Enlarged as Mukti Kantas
As ennobling Mukti Bhamas.

They are expert musicians, and sing, in verse or song
In Kirthans and yaksha Ganams small or long
And have danced to rhythm, tune and lays, at Divine call
In many a Ganasabha or Harikatha Hall
Expounding philosophic discourses with exquisite charm
In Telugu or Sanskrit, rendering many a religious theme
From the scriptures or Puranas set in story form
Preaching to millions, Dharma and belief in the Supr ems.
Below is an inventory

Of the literary works in which literary mastery And artistic proficiency has been acquired By the Kavi Kanyakis, who are all soul inspired. In Sanskrit is Harikathamrutham Which in it has Sri Krishna Jananam, Dharma Samsthapanam, and Pitrubandha Vimochanam Three hundred and ten Riks, from Rigveda, in song come As do kasi Sathakam and Ramachandra Sathakam Dasa Vidha Raga Navathi Kusuma Manjari With ninety ragas, set to laya, comes flowery Vyakarana Sangraham in Grammar a special study Purushardha Sadhanam. in prose, gives an idea of society. Vikramorvaseeyam and Sarangadhara Are taught for enacting Drama. Aesop's fables, are translated into Telugu, for girls and boys By name "Noorganti" as stories for children to rejoice In Telugu, for Katha Kalakshepam do come Dhruvopakhyanam. Ambarishopakhyanam . Dambhapura Prahasanam Markandeya and Gajenndra Moksham Bhishma Charitram Harischandropakhyanam Seethakalyanam, and many a devotional Sathakam Like Mrityunjaya Siva Sathakam Mukunda Sathakam, Satyavratha Satakam And Suryanarayana Sathakam Translations from Sanskrit to Telugu have come As Bhagavad Geetha Verses, to easily understand them As did Lalitha Sahasranamama And Atcha Telugu palukubadi Synonyme. A pure Telugu words dictionary By name "Seema Paluku Vahi" And several other original literary works have also come For enriching Telugu literature, all so welcome.

The Rishi's Kavikanyakas are many
Are never sold for money
Some are married to God
Some to great souls like God
Some to serve the Muses
And mother Vani for their ennobling uses,

Some to enrich the Telugu literary Deity
And all, for serving humanity
Many need to be redeemed from manuscript privacy
"Kanyachara" and enlarged into print publicity
To better serve humanity,
This is ours, the State's and the Government's sacred duty.

Ashtavathanam and Sathavadhanam are taught
To those who are intelligent.
And have the necessary mettle and talent.
All these literary works promote. Indigenous arts and scholarship
Helping, even the young, or masses, to understand, pray or worship.
By the tuition of Sri Narayana Doss and his literary institution
By the inspiration from these Mukti Bhamas ennabling us to
emulation.

Many a literary challenge can be impromptu met.

Such material and tuition, we can nowhere else get

As we can from this "Profound scholar and great poet"

"Master Musician", "Laya Brahma" and enchanting dancer

"Savant of Hin to Religion and philosopher"

"Andhra Literary Hero" and Atapatala Meti"

Who has no equal "Nabhuto Nabhavishyati"

The great 'Harikatha Pitamaha'

The Sangeetha Sarasa Kavithati Kalaprapurna

The 'Sangeetha Sahitya Sarvabhouma'

This Angel in human form', with his literary genius and versatility.

Verily he is a prophet of God.

Sent on the earth, Heavenly clad.

With commanding personality, and Divine charm

Whose "Feast of reason and flow of the Soul"

At each Harikatha performance shows his prophetic role,

And has left to humanity this rich heritage
Through all his works, of perfected literary art and spiritual rage
For us to walk aright in his light
To realise, emulate, and Seek Moksham at Heaven's gate.

There See, seated on this dias, in the Music Hall Immortal Sri Narayana Doss, as Principal, inspiring all His poetry was pregarant with thought
And fascinating with imagination
His music was marvellous, melodious and encharming
His message was ennobling
His life was inspiring

Highly honoured by Zamindars and Rajhas
Richly rewarded by learned Maharajhas
About which there decorating the central musical and literary hall
Is the gallery of photos affixed to each wall.
Commemmorating his greatness and proficiency
Of the scenes of Sanmanams, honouring his versatility
There's the Sanmanam Scane at Mysore
The like of which there are many more.
Presenting him with a pair of Kashmir Shawls, is shown
The Mysore Maharaja giving Rupees one thousand and sixteen
And a Mysore Veena to Sri Narayana Doss in the Scene
Mounted on an elephant of the Mysore State
Honoured, for his genius, versatility and his literary feat.

There in Madras Ganasabhas, as he melodously sings We see him presented with a pair of dimond rings

There Pithapur Rajah is seen presenting
A Royal Robe and a Kaizur (Sword) Honouring the 'Poet King'
There is seen Challapally Zamindar personally decorating
Sri Narayana Doss with Gandapenderam
Golden anklet honouring him
For his genius and appreciating
His versatile talent Heavenly lent.

IMMORTAL NARAYANA DASS

"Lokassamastah Sukhino Bhavantu" is God's wish and plan. Attainment of the four Purushardhas is the ambition of Man. To fulfil the above aspiration, many Practical philosophers are created by God, setting themaselves as examples for the future generations.

Born in 1864 of pious parents, Sri Narayana vas bred up in the rich traditions and culture of Hinduism and even at the age of five was conversant

4.3

with Puranas, Bagavatham, Ramayanam and other scriptures. By early tens he, was well initiated into Sanskrit and the Vedas. During his School career he studied the Upanishads too He gave up his college career in the early classes, as he felt that the regimented and limited college circula was a bar to his formative genius thirsting for versatility. He soon acquired mastery over various languages and literatures of Sanskrit, Persian, Hindi. Urdu, Bengali, Telugu and English. He had an inborn, gifted taste for the fine arts, and soon acquired proficiency in music, poetry, dancing and Laya (Keeping time). He set himself to his divinely ordained prophetic task as a Bhagavathar (Bhagavan as Avathar) developing and perfecting the new cult of Harikatha even at the age of 20, and thereafter produced innumerable original Kathaganams and Yakshaganams tuned to Music rhythm and laya with verses, dialects, prose compositions, of a very high literary defer, adopting several religious and philosophic themes into story forms written in Telugu or Atcha Telugu, Sanskrit and Hindi.

Thus Sri Narayanadoss reawakened millions to spirituality religion and philosophy by his unique Harikatha performances and in addition promoting the Harikatha cult through a galaxy of trained and devout pupils, inspiring them to his prophetic principles; and they carry on his lighted torch and cater the brilliant light of his spiritual torch, far and wide, to millions of posterity, ennobling them to perfection, right life, realisation and Moksha even in these modern days of materialism, which phoe phoes religion and philosophy as obsolete.

Hail Hail to thee! Oh, Harikatha Bhagacathar! Verily, thou art immortal, shining bright as a literary Star! Om Shantki Shanthi Shanti.

THE PUNJAB SAW MILLS

YAMUNA NAGAR (Dist Ambala - Panjab)

Manufacturers of High class Packing cases

Kiln Seasoning a Speciality Quality Workmanship

Price & Prompt Delivery

Are our characteristics, Irial order Solicited

Phone: YAMUNA NAGAR-7,

\$\$\$\$\$\$

GOLDEN TOBACCO Co Pvt. Ltd.

GUNTUR.

For all your Packing Materials please refer to:-

THE SWARAJ WOOD WORKS

TIMBER EXPORTERS

Manufacturers of Packing Cases

Factory

CHINGAVANAM

Phone: Chingavanam 22 Grams: "WOODS" PALLAM

Office

SWARAJ PLYWOOD BUILDINGS

POST BOX No 24

KOTTAYAM

Phone 452, Grams: "PLYWOOD"

Residence

Telephone: CHINGAVANAM. 27 Extm.

ರ್ಷ-ಭಾಷ್ಠಾರ್-ಪೂರ್ವ್ಯವಾಗು ಮುದ್ದಿ ಸರ್ವಿ ಮೀರ್ವಿ ಮೀರ್ವಿ ಮುದ್ದಿ ಸರ್ವಿ ಮುದ್ದಿ ಸರ್ವಿ ಮೇಲ್ ಪ್ರಾಥಿಸಿಕೆ ಸರ್ವಿ ಪ್ರಾಥಿಸಿಕೆ ಕ್ರೀಪ್ರಾರ್ಥಿ ಪ್ರತಿಸಿದ್ದ ಸರ್ವಿ ಪ್ರಾಥಿಸಿಕೆ ಸರ್ವಿ ಪ್ರಾಥಿಸಿಕೆ ಸರ್ವಿ ಪ್ರಾಥಿಸಿಕೆ ಸರ್ವಿ ಪ್ರತಿಸಿದ್ದ ಸರ್ವಿ ಪ್ರತಿಸಿದ್ದ ಸ

